

Arhimandrit CLEOPA ILIE

CĂLĂUZĂ ÎN CREDINȚA ORTODOXĂ

Cu binecuvântarea

P. S. EFTIMIE

EPISCOPUL ROMANULUI

Ediția a IV-a revizuită și adăugită de
Arhimandrit Ioanichie Bălan

EDITURA EPISCOPIEI ROMANULUI

2000

CUVÂNTUL EDITORULUI

la ediția a IV-a

Cartea mult iubitului nostru părinte sufletesc, Arhimandritul Cleopa Ilie, intitulată *Călăuză în credința ortodoxă*, a fost tipărită până acum în trei ediții: 1981, 1985 și 1991, care sunt de mult epuizate. Fiind solicitată de credincioși, se reeditează astăzi într-o nouă ediție îmbunătățită.

La ediția actuală s-a făcut o revizuire integrală a textului, cercetându-se manuscrisele autorului, găsite în arhiva mănăstirii, deoarece până acum a lipsit din volum partea a treia, pe care noi am recuperat-o și am introdus-o în carte.

Totodată s-a păstrat concepția originală a autorului în ceea ce privește alcătuirea textului, și anume:

În prima parte s-a făcut un scurt istoric al sectelor și al religiilor eterodoxe; acest istoric, socotindu-se cartea ca o călăuză în cunoașterea și apărarea credinței ortodoxe, mai ales în aceste vremuri destul de frământate, s-a completat cu scurte prezentări ale unor erezii mai vechi și mai noi, pentru a avertiza pe cititori să evite credințele sectare și păgâne, care inundă din ce în ce mai mult Ortodoxia pe care o moștenim de la Sfinții Apostoli.

În partea a doua s-au tratat pe larg cele mai importante puncte ale doctrinei ortodoxe în raport cu ereziiile celor mai răspândite secte, sub forma unui dialog între un sectar și preot. Aici s-au adăugat unele completări făcute ulterior de Părintele Cleopa, sub forma unui dialog între un credincios și preot, formă pe care am păstrat-o și noi, având în vedere că această

carte urmărește în special zidirea duhovnicească a credincioșilor noștri ortodocși. Tot aici s-au introdus și capitolele alcătuite de Părintele Cleopa, ca supliment la prima ediție.

În partea a treia este prezentat un îndrumător recapitulativ prescurtat al primelor două părți, cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură.

Totodată s-au reeditat și prefețele edițiilor precedente și s-a îmbogățit cartea cu câteva predici privind credința ortodoxă.

Mulțumim pe această cale părinților și ostenitorilor care au contribuit efectiv la realizarea acestei lucrări duhovnicești, atât de necesară în zilele noastre și rugăm pe cititori să nu uite la sfintele rugăciuni și să ierte eventualele greșeli inerente unei asemenea vaste lucrări.

Fie ca și această nouă ediție, care este o lucrare completă și definitivă, să fie spre folosul tuturor aceluia care mai au îndoieli sau încă n-au cunoscut adevăratul tezaur al credinței ortodoxe.

Rugăm pe Părintele Cleopa, acest mare duhovnic și povățuitor sufletesc, să mijlocească înaintea Preasfintei Treimi și a Maicii Domnului pentru mântuirea noastră, a tuturor.

*Arhimandrit
Ioaniciu Bălan*

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Acoperământul Maicii Domnului
1 Octombrie 2000

RECOMANDARE

Cartea I.P.C. Sale Părintele Arhimandrit CLEOPA ILIE, intitulată *Despre credința ortodoxă*, este o lucrare temeinică și convingătoare despre adevărul credinței noastre dreptmăritoare, întemeiată pe Sfânta Scriptură.

Autorul deschide înțeleșuri largi și adânci în textele Sfintei Scripturi care luminează și fundamentează cu multă evidență punctele credinței practicate de Biserică din vremea Apostolilor.

Scrierea este o adevărată lucrare de *Dogmatică ortodoxă*. Ea spune adevărul credinței noastre fără să jignească pe cei de alte credințe, încât socotesc că ea poate fi tipărită fără nici o șovăială, putând aduce mult folos credincioșilor.

Cartea ar putea apare și sub titlul unui *Catehism ortodox* cum nu avem noi până acum și nu cred că s-ar găsi cineva să-l poată alcătui.

Ar fi bine poate, dacă s-ar tipări în câteva zeci de mii de exemplare și distribuite la un preț mic tuturor credincioșilor mai răsăriți din regiunile care trebuie să facă față asaltului cultelor neoprotestante.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

PREDOSLOVIE

Părintele Cleopa este unul dintre foarte puținii călugări cu o experiență duhovnicească totală.

Când l-am cunoscut eu, acum vreo treizeci de ani, într-un popas pe care-l făcusem la Sihăstria, blajinul avvă m-a petrecut o bună bucată de vreme pe drumul de pământ de pe Valea Secului, de-a lungul apei, povestindu-mi o seamă de întâmplări din viața sa și a obștii. Îl ascultam și-mi aduceam aminte de cazul unui medic care, trebuind să stea câțiva ani la închisoare, pentru o oarecare vină, s-a apucat să învețe acolo englezește după singura carte la îndemână, o Biblie. Redevenind liber, s-a prezentat în fața unei comisii pentru o calificare în limba engleză, despre care credea că-i va folosi în profesie. Membrii comisiei au rămas înmărmuriți: insul știa perfect englezește, dar vorbea limba lui Shakespeare!

Povestind rar, dulce și sfătos, Părintele Cleopa părea rămas în urmă cu vreo două sute de ani. El vorbea ca în vechile tipărituri de la Neamț, în graiul Patericului, al Pidalionului și al Vieților Sfinților, aidoma lui Chesarie și Damaschin, iar întâmplările zilei căpătau o aură de vechime și legendă, vecină cu literatura. Aveam să pricep, ceva mai târziu, că-și petrecuse tinerețea păzind oile mănăstirii, în cea mai smerită ascultare de aspirant la călugărie, și că-și prețuia vremea citind cu nesaț, zi și noapte, nu numai Sfânta Scriptură, ci și orice carte de slovă veche pe care o putea găsi în biblioteca chinoviei sau o putea cumpăra de la vreun gospodar din Vânători, în schimbul oii de scăzământ, scăpată de la lup. Precumpăneau scrierile Sfinților Părinți ai Răsăritului, cu tot adâncul lor de înțelepciune și contemplație. Format în singurătatea unei asemenea academii, prieten cu turma și cu Dumnezeu, novicele devenea de fapt, fără s-o știe, omul unei singure cărți, cel mai puternic posesor al unui intelect nealterat de erudiție, fișiere și aparate critice.

Când a coborât la lume, printre vlădici și universitari, Părintele Cleopa vădea într-însul tot atâta teologie cât într-o diplomă cu sigilii.

Tot de la stână într-o bună zi l-a luat soborul mănăstirii, ca să-l aducă devala și să-l așeze stareț în locul celui bătrân. Alesul a cerut atâta îngăduință cât să isprăvească o oaie de tuns și să-și schimbe opincile cu o pereche de bocanci. A stărețit cu mare iscusință, ani în șir, la o vreme când Sihăstria trecuse printr-o pulbere de sărăcie și de flăcări. Și-a făcut ucenici buni și i-a rânduit, după vrednicie și trebuințe, să ducă mai departe treburile obștii, până în ziua de azi, când chinovia cunoaște o înflorire gospodărească la măsura duhovnicilor de pisc.

Părintele Cleopa are vocația marilor însingurări și, poate, cu Sfinția Sa se încheie multiseculara tradiție a pustniciilor moldovene. Poartă în spate ani buni de retragere la pustie și cunoaște pe viu ce înseamnă să trăiești în peșteră, să te hrănești cu bureți și poame uscate, să te călăuzești iarna după urmele fiarelor și să birui asprimea gerului cu dogoarea rugăciunii celei fără de oprire. Aceasta însă nu l-a împiedicat să asculte de mairarii săi, ierarhi ai Bisericii, care l-au îndatorat să iasă la câmp deschis și să propovăduiască printre cei ce se poticnesc în credință. Vorbește bogat și cercetează Scripturile cu o memorie limpede și pururea fragedă.

De atunci a mai citit încă multe cărți, pe slovă veche și nouă, studii, manuale și tratate de teologie, cunoaște problemele creștinului contemporan, graiul său s-a potrivit limbajului curent, dar nu prin sărăcire, ci prin adaos. Propovăduirea la nivelul credincioșilor mireni, ca și călătoria la Locurile Sfinte, în Grecia și Muntele Athos, i-au sporit experiența pastorală și s-ar părea că nu există o întrebare de credință la care să nu poată răspunde. Cheia însă nu e doar în cunoaștere, ca la cei mai mulți dintre teologi, ci mai ales în trăire.

Cuvântul Părintelui Cleopa are autoritatea focului lăuntric. La chilia sa au venit lideri ai Mișcării Ecumenice, căutând limpeziri; părerile sale circulă în medii teologice europene. Inima însă i-a rămas în matca Bisericii străbune. Altfel, om ca toți oamenii.

Iată că Părintele Cleopa ne dăruiește încă o carte. Am citit-o și am scris această predoslovie cu încredințarea că autorul se află la acea vârstă duhovnicească la care laudele nu-l mai pot tulbura. Am scris-o pentru cititorii acestui catehism ortodox, ca să știe că fiecare cuvânt din fiecare pagină a fost nu numai gândit, ci și trăit, că, după spusa Apostolului, putem avea mulți învățători, dar nu mulți părinți. Fie ca prezența ei în mâinile preoților și credincioșilor noștri să aibă prețul izvorului și bucuria roadelor.

Arhimandrit B. V. ANANIA

C U V Â N T Î N A I N T E

la ediția întâi

Gândul de a scrie această carte mi-a venit cu încetul, de-a lungul câtorva ani.

La chilia mea au poposit oameni feluriti, pentru trebuințele lor duhovnicești, cerând o rugăciune, o îndrumare, un sfat. Mulți însă au venit și cu întrebări privitoare la credință, unele mai ușoare, altele mai grele, după vârsta, pregătirea și setea de cunoaștere a fiecăruia. Unii dintre ei erau nu numai fii credincioși ai Bisericii noastre Ortodoxe și buni cunoscători ai Sfintei Scripturi, ci și oameni umblați, care se întâlneau, în drumurile lor, cu oameni de alte credințe și convingeri, mai ales din cele mai noi, aduse din alte părți ale lumii și fără nici un fel de legătură cu ființa Ortodoxiei noastre răsăritene sau cu rădăcinile neamului nostru românesc. Cu aceștia purtasera discuții, uneori lungi și aprige, pe teme de credință, frământând textele biblice pe o parte și pe alta și căutând să le afle înțeleșurile ascunse. În urma acestui fel de discuții, ei rămăsesera cu foarte multe îndoieli semănate în suflet și începuseră chiar să se întrebe dacă ceea ce moșteniseră ei de la părinți și strămoși în materie de credință religioasă reprezenta

sau nu adevărul descoperirii dumnezeiești. Astfel, clătinați lăuntric, ei veneau să ceară lămuriri și sfaturi, cu Biblia în mână și cu întrebări gata făcute, dar nu numai cu întrebări, ci și cu unele răspunsuri pe care le agoniseră de la cei cu care stătuseră de vorbă.

Niciodată nu l-am certat pe un credincios care are îndoieli; niciodată nu i-am cerut cuiva să creadă orbește. Dacă făceam astfel, ar fi însemnat să dau dreptate tocmai aceluia care-i ceruseră să creadă ca ei, fără să-și mai pună vreo întrebare. Dimpotrivă, am socotit întotdeauna că discuțiile, cu idei dintr-o parte și din alta, sunt cât se poate de folositoare, dacă ele sunt purtate cu cinste omenească și numai din dorința de a afla adevărul. Și nu m-am înșelat. Am avut bucuria să văd roadele unor asemenea convorbiri în sufletele celor ce veniseră cu credința tulburată de îndoieli și plecau cu ea limpede ca izvorul muntelui.

Atunci am început să mă gândesc că vor fi fiind încă mulți alții cu mintea vânturată de întrebări la care nu sunt în stare să afle răspunsuri, dacă nu sunt ajutați după cuviință. Și cine să-i ajute, dacă nu preoții lor? Dar oare toți preoții au aceeași vârstă matură și aceeași experiență pastorală? Firește, nu toți.

Astfel m-am hotărât să scriu această carte, după puțina mea pricepere, din dorul de a le fi fraților mei de folos. Mai întâi am rânduit tot materialul pe capitole, după o anume pravilă a mărturisirilor noastre de credință. Apoi am socotit că înțeleșurile ar fi mai la îndemâna cititorului, dacă voi așeza totul în chipul unui dialog, prin întrebări și răspunsuri între un preot ortodox și un învățacel al său, care râvnește să ajungă la cunoștința adevărilor de credință asupra cărora are îndoieli lăuntrice sau înrăuriri din afară.

Fie ca această sfântă osteneală să le dea fraților mei întru preoție bucuriile de care m-a învrednicit pe mine Dumnezeu.

Arhimandrit CLEOPA ILIE

PREFATA

la ediția a II a

Întâia ediție a cărții *Despre credința ortodoxă* a Prea Cuvioșiei Sale Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie a avut o atât de mare căutare, încât, curând după apariția ei, în 1981, s-a ivit trebuința unei a doua ediții, pentru a răspunde multelor cereri ale credincioșilor. Această a doua ediție apare îmbogățită cu unele noi teme ale credinței noastre înfățișate și întemeiate de Prea Cuvioșia Sa cu aceeași pricepere și putere convingătoare ca și cele înfățișate în prima ediție și reluată în ediția de față.

Așa cum am spus și în cuvintele înscrise pe coperta primei ediții, Prea Cuviosul autor luminează, convinge și cucerește pe cititori în lămurirea punctelor dreptei noastre credințe, atât prin întemeierea lor amănunțită pe textele Sfintei Scripturi, ale căror adevărate înțelesuri le pune în lumină, cât și prin graiul înțeles de toți, în care le explică.

Prea Cuvioșia Sa se dovedește și în scris, ca și în grăirea vie către credincioșii care au fericirea să-l audă, același cunoscător temeinic al Sfintei Scripturi și fermecător maestru al cuvântului rămas credincios îndelungatei tradiții a graiului bisericesc al poporului nostru, cu totul deosebit, al grăirii către credincioși cu care este înzestrat Prea Cuvioșia Sa, și care, însoțit de o memorie a textelor Scripturii și ale Sfinților Părinți, cum nu se mai poate întâlni la altcineva în răstimpul unei sau mai multor generații, dau Prea Cuvioșiei Sale putința să vorbească ceasuri îndelungate în modul cel mai închegat, dar, în același timp, în mod zâmbitor și neobositor atât pentru Prea Cuvioșia Sa, cât și pentru auzitori. Abundența de dovezi din Scriptură și din Sfinții Părinți se revarsă ca o ploaie peste ascultători, încât nimeni nu mai poate găsi nici un temei pentru vreo părere opusă învățaturii de totdeauna a Bisericii.

Deși în cartea *Despre credința ortodoxă* nu mai e de față autorul care să spună lucrurile din ea și textele din Sfinții Părinți sunt mai puține, dându-se spațiul principal textelor din Scriptură, se simt în ea, totuși, cunoștințele rar întâlnite ale dreptei noastre credințe și modul ușor și fermecător de a se exprima, care e propriu Prea Cuvioșiei Sale și care încântă pe cei ce-l ascultă când le vorbește cu viu grai.

Nu știu dacă s-a luat de cineva vreo măsură ca să se păstreze vreuna din vorbirile prietenești ale Prea Cuvioșiei Sale, extinse pe ore întregi, ca un monument de grai românesc încântător redând conținutul bogat al credinței noastre strămoșești, ca pe un rod plin de seva grădinilor moldovenești.

Dar, fie că se va păstra, fie nu în stare grăitoare imaginea acestui «Avvă» unic al spiritualității românești, cartea P. C. Sale *Despre credința ortodoxă* va păstra, dacă nu chipul în stare grăitoare al personalității sale cu totul remarcabile, măcar o frântură din farmecul graiului său și un rezumat al uimitoarei sale cunoștințe a dreptei noastre credințe, întemeiată pe o rară și deosebit de subțire înțelegere a textelor Scripturii și ale Sfinților Părinți ai Bisericii.

Prea Cuvioșia Sa rămâne prin această carte un minunat martor viu și cunoscător al Tradiției creștine românești din zilele noastre.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

CUVÂNT ÎNAINTE la ediția a III-a

Socotind cum că slujesc și eu în această viață lui Dumnezeu și obștii creștinești cu ceva rod, căci, după dumnezeiasca Scriptură, „după roade” se judecă viața noastră (Matei 7, 16), iată gândurile care mai cu sârg m-au îndemnat să întocmesc această lucrare.

Mai întâi, sunt fiu al neamului și al Bisericii Ortodoxe Române strămoșești și cugetul îmi spune să am partea mea de osteneală la păstrarea sănătății și unității noastre sufletești, prin păstrarea și apărarea dreptei credințe a bunilor creștini ortodocși ai acestui neam.

Apoi am avut unele întâlniri și convorbiri cu membri ai multor culte neortodoxe, numite neoprotestante. Aceste întâlniri se dovedesc adesea rodnice, așa precum s-a spus și de către Domnul: *Din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul adevărului* (Matei 18, 16). Pot spune cu cuget curat că din discuțiile purtate a ieșit tot mai luminos adevărul învățaturii noastre ortodoxe.

În sfârșit, toată viața mea am fost în ascultare și sfat, după cuvântul înțeleptului care zice: *Sfatul este sfetnic bun și legea lumină, iar îndemnurile care dau învățătură, calea vieții sunt* (Pilde 6, 23). Până la 14 ani am stat sub ascultarea părinților mei după trup; de la această vârstă până în ceasul de acum, dau ascultare părinților mei duhovnicești.

Și astfel, la sfătuirea Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian și a Înalt Prea Sfințitului Mitropolitului meu, Justin al Moldovei și Sucevei, precum și a Prea Cuviosului Stareț Victorin, împreună cu consiliul Sfintei noastre Mănăstiri, am purces la alcătuirea acestui mic îndreptar de orientare în sfânta credință ortodoxă, spre a-l pune la îndemâna părinților și fraților obștii cu care viețuim, pentru ca, după cuvântul Apostolului,

să fim gata totdeauna să răspundem oricui ne cere socoteală pentru nădejdea noastră, dar cu blândețe, cu frică și cu bună credință (cf. I Petru 3, 15); să răspundem atât întrebărilor membrilor altor culte, cât și unor nedumeriri ale credincioșilor noștri.

Mărturisesc însă de la început că această muncă a mea este departe de a fi un lucru desăvârșit, neavând eu nici pregătirea teologică cuvenită, nici timp îndeajuns, având a răspunde și altor ascultări și sarcini.

Dar în cele ce am scris, m-am orientat după dumnezeiasca Scriptură, după Sfânta Tradiție, istoriile bisericesti, învățăturile Sfinților Părinți, precum și după unii dintre părinții teologi mai renumiți și luminați în cunoașterea Sfintei Scripturi, ca fericiiți întru adormire Dr. Constantin Chiricescu, Iconomul C. Nazarie, Pr. Gheorghe Paschia, și în special după Pr. Dr. Petru Deheleanu, ca și după alți autori însemnați, care s-au ostenit mai înainte cu o asemenea muncă.

La întocmirea lucrării de față am urmat această metodă:

În prima parte am făcut o scurtă istorie a vechilor erezii, ca și a diferitelor abateri de la dreapta credință mai de curând ivite la noi.

În a doua parte, așa cum s-a și petrecut, am prezentat, sub forma dialogului, convorbirea unui preot ortodox cu membri ai unor culte neortodoxe (neoprotestante), preotul dând răspunsuri cu dreaptă deslușire a credinței ortodoxe și scoțând la lumină erorile intervenite în discuție.

În partea a treia, am încercat o recapitulare a primelor două părți printr-un îndrumător biblic precis cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură, în temeiul sfintei noastre credințe.

Acum la încheiere, simt nevoia să fac această mărturisire:

Dintru începutul plămădirii acestui neam, noi așa ne știm, români și creștini ortodocși. Așa ne-am născut. Și avem datoria să păstrăm curat și deplin ce am moștenit de la străbuni, ca de la Dumnezeu. Dacă suntem obște ortodoxă română, să nu uităm niciodată evlavia, râvna și jertfa domnitorilor, strămoșilor și părinților noștri, cu care ei au apărat de-a lungul aproape a

două mii de ani, patria și credința ortodoxă, care le-au fost date drept sfântă moștenire de la Domnul nostru Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt, în Biserica Sa dreptmăritoare.

Nu vrem să stricăm liniștea nimănu în cele ale conștiinței, dar nici nu vrem să fim călcați în picioare și batjocoriți de sectele venite din afară, care, prin prozelitismul lor, vor a ne depărta de moștenirea străbună, în care noi simțim că stă unitatea adâncă a Neamului nostru.

Pentru noi, patria și Ortodoxia sunt „grădina Raiului” dată nouă de Dumnezeu pentru ca să „lucram în ea și să o păzim” cu sfințenie (Fac. 2, 15).

Arhimandrit CLEOPA ILIE

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Anul 1991

Partea întâi

SCURTĂ PRIVIRE ISTORICĂ

DESPRE CREDINȚĂ

Capitolul 1^{*1}

Vechi erezii

Când cineva își ară ogorul său și seamănă în el sămânța cea bună, grâu, orz sau altceva, vede după o vreme începând să răsară semințele. Dar odată cu ele încep a se ivi ici-colo, pe ogorul său, și alte buruieni străine de felul celor semănate de el. Mai târziu, crescând grâul sau orzul, cresc odată cu ele și acele buruieni străine și, cu vremea, încep a se arăta cine sunt: unele neghine, altele măzărichi, altele pălămizi, altele spini și, dacă el nu va avea grijă să le plivească și să le smulgă la vreme, în timpul secerișului cu prea puțin folos se va alege. Tot așa s-a întâmplat și se întâmplă și azi cu țarina Bisericii lui Hristos.

Știm că chiar de la începutul creștinismului, Mântuitorul nostru Iisus Hristos și sfinții Săi ucenici și apostoli au semănat sămânța cea bună a Cuvântului vieții (I Ioan 1, 1) în țarina lumii acesteia, dar nu după multă vreme a apărut lângă sămânța cea bună și neghina celui rău (Matei 13, 25). Așa de pildă, primul colț al neghinei celei rele a fost Simon Magul, care, văzând pe Sfinții Apostoli cum făceau mari minuni prin darul Preasfântului Duh și prin punerea mâinilor pe bolnavi, a adus bani ca să cumpere și el acest dar, spre a face și el minuni și vindecări (Fapte 8, 9-24). Tot de timpuriu începe să apară blestematul eres al nicolaiților, înființat de Nicolae, pribeagul antiohian, despre care amintește Mântuitorul către episcopul Bisericii din Efes (Apoc. 2, 6).

¹ Aici se va folosi foarte des termenul de *Biserică* într-un mod impropriu - pentru catolici, protestanți și neoprotestanți -, pentru că de fapt există o singură Biserică, cea adevărată, cea una, Biserica Ortodoxă, de care toate celelalte confesiuni sunt despărțite (n.ed.).

Iarăși sectarismul începe să răsară în cele patru grupări din Corint, care aveau tendințe spre erezii (I Cor. 1, 10-13; 3, 3-9; 4, 6; 10, 13). Apoi s-a ivit și între iudeo-creștini înclinarea spre erezii, de vreme ce cereau cu stăruință a se respecta și în Legea Nouă multe obiceiuri din legea mozaică în care crescuseră, în opoziție cu învățătura sănătoasă și adevărat creștină, descoperită de Apostolul Pavel (I Cor. 11, 23; 15, 3; Gal. 1, 11-12).

Tot atunci se iviră și unii „creștini” care tăgăduiau posibilitatea și necesitatea învierii morților (trupurilor) la Judecata de apoi sau alții ce se numeau „neognostici”, care opreau de la căsătorie și de la mâncarea de carne, socotind materia ca pe ceva necurat (I Tim. 4, 1,4).

Acestea au fost doar câteva începuturi de erezii și secte² pomenite în Sfânta Scriptură chiar din vremea Sfinților Apostoli. Iar dacă vom trece în timpul postapostolic (patristic), vedem că buruienile blestimate ale ereziilor au început a crește, a se îndesi și a înăbuși sămânța cea bună și curată a Evangheliei lui Hristos³.

Dintre aceștia cei dintâi au fost gnosticii, foarte puternici în sec. I; apoi montaniștii sau pepuzienii în sec. II; arienii și macedonienii în sec. III; după aceea în sec. IV au fost nestorienii și apolinariștii, ca și eunomienii; apoi monofiziții în sec. V; origeniștii, condamnați în sec. VI; monoteliții în sec. VII și începând cu sec. VIII, iconoclaștii.

Pe lângă aceste erezii amintite, au tulburat și au hărțuit Biserica lui Hristos, încă din primele secole, și alte numeroase secte și erezii, precum au fost: sabelienii, eudoxienii, marcioniștii, valentinienii, jumătățenii (care țineau jumătate din dogmele cele spurcate ale lui Arie), pnevmatomahii (luptătorii împotriva Sfântului Duh), urmașii lui Macedonie, marcelienii, hiliaștii (vechii mileniști), neasemănații, meletienii, novațienii, donatiștii,

² Cuvântul «sectă», indiferent de originea și semnificația lui etimologică, înseamnă azi o grupare religioasă creștină, despărțită de Biserică, având învățături dogmatice și morale aparte, precum și o organizare și un cult propriu, toate întemeiate pe o înțelegere și interpretare greșită a Sfintei Scripturi.

³ Despre toți aceștia și despre alții nepomeniți aici, se poate vedea mai pe larg în *I. B. U.*, de Pr. Prof. Ioan I. Rămureanu, Pr. Prof. Milan Șesan, Pr. Prof. Teodor Bodogae; *Pidalionul de la Neamț*, ed. 1844.

patrusprezecinii, protopaschiții, frigii, pelagienii, evrocratiștii, maniheii, eustațienii și mulți alții.

Așadar, în cele de până aici, s-au arătat două grupuri de erezii: una din timpul biblic, de pe vremea Sfinților Apostoli, și alta din timpul patristic - de pe vremea Sfințelor și marilor Sinoade Ecumenice și locale ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare. Sfinții Părinți din acele vremi au dus o luptă aprigă cu aceste erezii și le-au combătut cu multă iscusință duhovnicească prin scrierile, viața și cuvântările lor.

Acestea au fost principalele erezii și secte până la marea schismă din anul 1054.

Capitolul 2

Marea schismă⁴

Schisma dintre Bizanț și Roma a fost, negreșit, evenimentul cel mai tragic al istoriei Bisericii; lumea creștină s-a rupt în două jumătăți, iar această sciziune, ce durează încă, a determinat în bună măsură destinul Răsăritului, ca și cel al Apusului. Biserica de Răsărit, care este esențialmente adevărata Biserică a lui Hristos, și-a văzut limitat câmpul cultural și geografic de acțiune; pe plan istoric ea s-a confundat doar cu lumea bizantină.

Cât despre Biserica de Apus, ea a pierdut echilibrul doctrinar și ecleziologic al creștinismului primar, iar acest dezechilibru a provocat Reforma din secolul al XVI-lea.

La originea schismei se găsesc, legate indisolubil, cauze sau motive teologice și neteologice, dar vom vedea că rațiunile propriu-zis *teologice* vor fi în final determinante, deoarece ele vor împiedica soluționarea dificultăților și vor provoca eșecul

⁴ Acest capitol s-a întocmit de redacția editurii, folosindu-se sursele: John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri și azi*, București, 1996; *I.B.U.* voi. I; *I.B.R.* voi. II și III, de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Mitropolit Irineu Mihălcescu, *Teologia luptătoare*, ediția a II-a, 1994; *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 3, Episcopia Romanului, 1996.

tentativelor de unificare. Ele constituie, până în ziua de azi, obstacolul major de care se împiedică bunăvoința „ecumenică”.

Incepând încă din secolul al IV-lea, între Răsăritul și Apusul creștin se făcea simțită o tensiune ecleziologică ce privea statutul papei de la Roma în Biserică. Această tensiune latentă a crescut de-a lungul timpului, transformându-se câteva secole mai târziu într-o opoziție deschisă.

Disputa va avea ca fundal politic apariția, în Occident, a Imperiului carolingian (franc), iar conflictele vor izbucni atunci când interesele politice ale Imperiului franc se vor uni cu pretențiile de jurisdicție universală ale papilor, lucru care nemulțumea pe bizantini⁵.

Spre sfârșitul secolului al VIII-lea, Carol cel Mare, regele franc, a început să emită pretenții la titlul de împărat roman. Neobținând recunoașterea din partea Bizanțului, el a decis să surpe autoritatea Constantinopolului. Unul din mijloacele la care a recurs a fost acuzația de erezie: împăratul Răsăritului nu putea să mai pretindă succesiunea împăraților creștini, deoarece „venera icoanele și mărturisea că Sfântul Duh purcede «de la Tatăl prin Fiul» și nu «de la Tatăl și de la Fiul»”. Aceste acuzații aduse de Carol în celebrele *Cărți caroline* adresate papei în 792, se opuneau în mod clar deciziilor celui de-al șaptelea Sinod Ecumenic de la Niceea (787) și deschideau interminabile

⁵ Papa devenise din 754-755 și șef de stat. Regele francilor, Pepin cel Scurt, care fusese chemat de papă în ajutorul său, îi dăruiește acestuia din urmă teritoriul cucerit de la longobarzi, în Italia centrală, sub denumirea de „Patrimonium Sancti Petri”. Creându-și astfel un stat terestru, papa se emancipează de sub puterea politică a Bizanțului, ba mai mult, face concurență Imperiului Bizantin, în calitatea lui de șef al unui stat numit *Repubblica Romanorum*.

Pentru susținerea și justificarea creării unui stat papal terestru, papii s-au bazat pe două documente neautentice:

1. *Donatio Constantini*, prin care pretindeau că împăratul Constantin cel Mare ar fi donat Papei Silvestru I, Italia și cetățile ei, drept recompensă pentru că l-ar fi vindecat de lepră prin baia botezului. Actul a fost dovedit neautentic în secolul al XV-lea de către canonicul Laurențiu Valla din Florența, deoarece se știe, după istoricul Eusebiu de Cezareea, că împăratul Constantin cel Mare s-a botezat pe patul de moarte, cu câteva zile înainte de moartea sa, survenită la 22 mai 337, lângă Nicomidia;

2. *Decretaliile pseudo-isidoriene*, o colecție de canoane și decrete, în parte autentice, în parte falsificate și în parte imaginate, atribuite pe nedrept lui Isidor de Sevia (636). Aceste decretalii au folosit papei și pentru susținerea supremației papale.

controversă greco-latină asupra lui *Filioque* (adăugarea în Crez la formula „Duhul Sfânt, Care de la Tatăl purcede” a expresiei „și de la Fiul”, care nu există în original). Mai mulți episcopi și teologi franci s-au lansat atunci într-o controversă antigreacă sub patronajul curții de la Aix-la-Chapelle.

Din fericire, Biserica Romei, acceptând patronajul politic pe care Carol i-l oferea, s-a opus cu fermitate atacurilor sale doctrinare împotriva Răsăritului. Papa Adrian I (772-795) și Leon al III-lea (795-816) au luat apărarea Sinodului de la Niceea și au respins cu tărie introducerea lui *Filioque* în *Simbolul de credință*. Totuși, în noaptea de Crăciun a anului 800, Papa Leon al III-lea l-a încoronat la Roma ca «împărat roman al Apusului» pe Carol cel Mare, ceea ce a dus la o schismă politică între Apus și Răsărit.

În secolul al VIII-lea și mai ales în secolele al X-lea și al XI-lea, episcopii Romei sunt aproape în întregime dominați de împărații franci; papi îndrăzneți vor reuși totuși să se împotrivescă. Dar, deși marii papi reformatori căutau independența Bisericii, ei erau moștenitorii unei civilizații carolingiene care se definise pe sine prin opoziție cu Răsăritul și se dezvolta în afara tradiției Sfinților Părinți ai Bisericii; doar latină și occidentală, această civilizație era comună papilor și împăraților Apusului.

Papa Nicolae I (858-867) a fost un astfel de luptător hotărât. El a vrut să întemeieze un imperiu spiritual mondial, în fruntea căruia să troneze „urmașul Sfântului Petru”. El susținea că deținătorul „Scaunului apostolic” ar fi primit de la Iisus Hristos dreptul de a păstori pe toți credincioșii, ca unicul legiuitor al Bisericii, ca judecătorul suprem care poate să judece și să cheme spre justificare în fața tronului său, nu numai pe clericii diferitelor dieceze, ci și pe episcopi, mitropoliți, ba chiar și pe patriarhi, dar nu poate fi judecat de nimeni, iar hotărârile sale aveau valoarea și puterea canoanelor. Acest punct de vedere a fost afirmat de sinodul roman de la 863. Se mai preciza și că orice abatere de la o dispoziție papală atrage după sine lovirea cu anatema.

Deși a căutat să separe puterea spirituală de cea lumească, el s-a simțit judecătorul și duhovnicul suprem și nediscutat al principilor lumesci, în chestiuni de natură bisericească. El a

împins pretențiile jurisdicționale și împotriva titularului Scaunului de la Constantinopol, amenințând cu depunerea pe Patriarhul Fotie.

Desigur că aceste pretenții ale papilor au creat tensiuni între Apus și Răsărit. Dar nu erau numai acestea. Grecii îi acuzau pe apuseni pe de altă parte și de unele practici necanonicе: celibatul clericilor, consumarea de animale sugrumate și de sânge, postul de sâmbătă, mâncarea de ouă și brânză în sâmbetele și duminicile Păresimilor, introducerea «missei» romane, mai scurtă, în locul Liturghiei ortodoxe, pictarea Mântuitorului sub forma unui miel, și mai ales învățătura că Sfântul Duh purcede «de la Tatăl și de la Fiul» - învățătură ce fusese impusă în tot imperiul carolingian.

Totodată exista și disputa privind provinciile Iliricului Occidental, Italia de Sud (Calabria), Sicilia și Creta, ce fuseseră trecute de împăratul Leon III Isaurul sub jurisdicția Constantinopolului, pentru că fusese acuzat de papă ca eretic, și asupra cărora papa emitea pretenții permanente.

Un alt focar de conflict dintre Răsărit și Apus era faptul că cea mai mare parte a țărilor slave, fiind pe punctul de a adopta religia creștină, ezitau în fața presiunilor politice și religioase venite din partea celor două imperii rivale: Bizanțul și Imperiul franc. Pe rând, țarii bulgarilor au primit sau au alungat clerul bizantin sau german (ce impunea noilor convertiți latina ca limbă liturgică, și un ritual apusean care avea în Liturghie cântarea simbolului de credință cu Filioque), supunându-se jurisdicțional fie Constantinopolului, fie Romei (unde Filioque nu fusese încă admis).

Papa Ioan al VIII-lea a înțeles pericolul ce-l reprezenta pentru unitatea creștină atitudinea predecesorilor săi imediați și a dat dreptate grecilor în problema limbilor liturgice și în cea a lui Filioque. Trimișii săi la Constantinopol au condamnat laolaltă cu întreaga Biserică a Răsăritului faimosul adaos „și de la Fiul” la simbol. Sinodul din 879-880 reprezintă un model al felului în care Biserica Ortodoxă înțelege unitatea creștinilor: o unitate în credință, căreia primatul roman îi poate fi o mărturie.

Totuși cele două popoare, grecii și romanii, cu predispoziții și înclinații diferite, deosebiți prin limbă, cultură și

civilizație, ajung în secolul al IX-lea să nu se mai înțeleagă, să se privească chiar cu răceală și resentimente.

Papalitatea s-a amestecat și în disputele ivite la Constantinopol în jurul ocupării Scaunului patriarhal, mărind astfel ura Răsăritului contra Apusului. Împăratul Roman I Lekapenos a ridicat în 933 la patriarhie pe fiul său Teofilact, înlăturând pe venerabilul Patriarh Trifon. Pentru ca acțiunea lui să fie canonică, a crezut potrivit să se adreseze Bisericii Romei, rugând pe Papa Ioan al XI-lea să recunoască pe noul patriarh. Papa s-a grăbit să satisfacă dorința împăratului. După moartea nevrednicului Teofilact, patriarhii următori n-au voit să se supună Romei, așa încât dezacordul dintre Roma și Constantinopol a devenit și mai pronunțat.

În 1014 împăratul Henric al II-lea al germanilor a venit la Roma pentru a fi încoronat de papa Benedict al VIII-lea și a obținut ca la încoronare să fie adoptat un rit germanic, adică în Liturghie crezul să fie cântat cu Filioque. Ca urmare, din ordinul Patriarhului Serghie al II-lea, numele papei a fost șters din dipticele Bisericii din Constantinopol. Deci încă de la începutul secolului al XI-lea comuniunea în cele sfinte era efectiv ruptă între cele două „Rome”.

Această stare de puternică tensiune ce se instalase între Apus și Răsărit (mai ales disputele din Italia de Sud, apoi, pe lângă cele vechi, noile „inovații” ale latinilor, dintre care amintim introducerea unor obiceuri mozaice în creștinism, întrebuițând azima în locul pâinii dospite la săvârșirea Sfintei Euharistii, și altele), l-au hotărât pe Împăratul Constantin Monomahul să convoace un sinod la Constantinopol.

Dar în secolul al XI-lea, spre deosebire de secolele anterioare, când tensiunile între Roma și Constantinopol se atenuaseră, situația avea această latură tragică, că, din pricina ignoranței reciproce, Apusul și Răsăritul pierduseră criteriul eclesologic comun ce le permitea altădată să se înțeleagă. Pentru unii, Scaunul Romei era criteriul unic al adevărului, pentru ceilalți, Duhul Adevărului odihnea asupra întregii Biserici și se exprima în mod natural pe calea sinodală.

Papa Leon al IX-lea a acceptat propunerea împăratului Constantin Monomahul și a trimis la începutul lui ianuarie 1054 o delegație papală la Constantinopol, în frunte cu cardinalul

Humbert. Nenorocirea a fost că acesta, un om mândru și încrezut, nu-i putea suferi pe greci - spre exemplu, epitetele injurioase «câine murdar, mușcă-ți limba» adresate lui Nichita Pectoratul, starețul Mănăstirii Studion, care scrisese câteva scrisori împotriva latinilor, arată îndestul ura lui față de greci; chiar cercetătorii și istoricii catolici se miră cum de a putut papa trimite în delegație la Constantinopol niște soli atât de aroganți, violenți și mândri.

Împăratul i-a primit cu onoruri, ceea ce a mărit și mai mult orgoliul delegaților. Humbert și ceilalți au fost găzduiți la Mănăstirea Studion din Constantinopol. Patriarhul Mihail Cerularie, știind că nu se poate aștepta la nimic bun din partea delegaților latini, le-a comunicat că toate chestiunile și neînțelegerile bisericești vor fi discutate în sinod (totodată el pune și la îndoială autenticitatea scrisorilor oficiale ale delegaților, deoarece papa era în acel moment prizonier al normanzilor, și nu putea, se pare, să semneze scrisori oficiale).

În fața reticențelor Patriarhiei bizantine, cardinalul Humbert a compus un act de excomunicare, pe care l-a pus pe Sfânta Masă din Biserica Sfânta Sofia, prin care se aduceau grecilor acuzațiile cele mai grave, învinuirea cea mai absurdă fiind aceea că grecii ar fi scos (!) din Simbolul Credinței învățătura că «Duhul Sfânt purcede și de la Fiul» - Filioque -, când oricine știe că Sfânta Scriptură, Sfinții Părinți și Sinoadele ecumenice vorbesc lămurit numai de purcederea dintr-un singur izvor, din Dumnezeu-Tatăl, iar nu din două izvoare, din Tatăl și din Fiul.

Din faptul că au adus învinuiri neîntemeiate grecilor prin actul de anatematizare din 16 iulie 1054, se vede clar că delegații papali nu veniseră la Constantinopol să trateze frățește într-un sinod, ci să impună. În fond învinuirile aduse erau simple pretexte, căci dincolo de diferențele dogmatice, rituale și disciplinar-canonice, dincolo de răceala sufletească, dincolo de patimile politice și slăbiciunile omenești, adevăratul motiv al dezbinării religioase din 16 iulie 1054 îl constituie *concepția ecleziologică greșită a catolicilor despre primatul papal, prin care episcopul de Roma se situează deasupra tuturor episcopilor și credincioșilor*, această concepție fiind susținută cu tărie în continuare de către papă.

Patriarhul Constantinopolului convocând sinodul, acesta a anatematizat la 24 iulie pe cardinalul Humbert, delegația romană, pe papa Leon al IX-lea și Biserica romană.

Este drept, cum spun mulți cercetători, că contemporanii n-au socotit atât de grave evenimentele din 1054, ci că abia mai târziu, prin cucerirea Constantinopolului, la 13 aprilie 1204, când cavalerii occidentali ai Cruciadei a IV-a au jefuit și pângărit Bizanțul, despărțirea creată s-a adâncit tot mai mult.

În secolele XIII-XV, sub presiunea crescândă a islamului, care amenința din ce în ce mai mult Imperiul Bizantin, s-au făcut unele încercări de unire între Constantinopol și Roma, deoarece papa impunea, ca primă condiție pentru a se primi un ajutor militar din Apus, unirea cu Roma.

Astfel, cea mai importantă încercare a avut loc la Sinodul de la Ferrara-Florența, din 1438-1439, unde răsăritenii au fost nevoiți să accepte cele „patru puncte florentine” (1. Papa este capul întregii Biserici; 2. Săvârșirea Sfintei Împărtășanii se face și cu pâine nedospită (azimă); 3. Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul, «Filioque»; 4. Purgatoriu - în afară de rai și iad mai există un loc curățitor). Dar, deși din cauza presiunilor politice, majoritatea participanților au semnat un act de unire, Biserica Ortodoxă nu l-a recunoscut niciodată.

Așadar, toate încercările de unire între Apus și Răsărit au fost și sunt sortite eșecului, câtă vreme nu se va reveni în Apus la tradiția Sfinților Părinți. Căci, în ceea ce privește primatul papal, critica antiromană nu se referă la Apostolul Petru însuși și la poziția sa personală în grupul celor doisprezece și în Biserica primară, ci la natura succesiunii sale. De ce Biserica Romană ar fi putut poseda privilegiul exclusiv al acestei succesiuni, atunci când Noul Testament nu dădea nici o informație despre sacerdoțiul lui Petru la Roma? Oare Antiohia și mai ales Ierusalimul, unde Petru, conform cărții Faptelor Apostolilor, a jucat un rol de prim plan, nu ar fi avut mai mult decât Roma dreptul de a se numi „Scaunul lui Petru”?

Desigur, bizantinii recunoșteau Romei un primat onorific, dar acest primat nu avea, ca unică origine, faptul morții lui Petru la Roma, ci un ansamblu de factori, între care cei mai importanți erau aceia că Roma era o Biserică „foarte mare, foarte veche și cunoscută de toți”, după expresia Sfântului

Irineu din Lyon; că în ea se păstrau mormintele a *doi* apostoli „corifei”, Petru și Pavel, și mai ales faptul că era capitala Imperiului Roman: faimosul canon 28 al Sinodului IV ecumenic din Calcedon insista tocmai asupra acestui din urmă punct.

În alți termeni, primatul roman nu era un privilegiu exclusiv și divin, o putere pe care episcopul Romei o posedă în virtutea unei porunci exprese a lui Dumnezeu, ci o autoritate formală, recunoscută de Biserică prin sinoade.

Fără îndoială că papa nu putea, în aceste condiții, să se bucure de un privilegiu de infailibilitate; dacă prezența sa, sau cea a trimișilor săi, era considerată necesară pentru ca un sinod să fie „ecumenic”, adică să fie cu adevărat reprezentativ pentru episcopatul întregului imperiu - prezența altor mari Biserici era de altfel considerată ca la fel de necesară -, opinia sa nu era niciodată socotită ca adevărată de la sine.

Bisericile Răsăritului puteau trăi veacuri la rând în afara comuniunii romane fără să se îngrijoreze prea mult de această situație, iar al VI-lea Sinod ecumenic nu a avut nici o rețineră în a condamna memoria papei Honorius pentru susținerea pe care acesta o acordase ereziei monotelite.

Pentru bizantini nu se putea pune problema de a considera cuvintele lui Hristos, adresate lui Petru - *Tu ești Petru, și pe această piatră voi zidi Biserica Mea* (Matei 16, 18); *Paște oile Mele* (Ioan 21, 15-17) etc. - ca putându-se raporta doar la episcopii Romei și numai la ei. Interpretarea romană nu poate fi întâlnită, într-adevăr, în nici un comentariu patristic al Sfintei Scripturi, Sfinții Părinții văzând în aceste cuvinte mai ales recunoașterea de către Hristos a credinței în Iisus, Fiul lui Dumnezeu, mărturisită pe drumul Cezareei. Petru este piatra Bisericii *în măsura* în care el mărturisește această credință. Iar toți cei ce-l au ca model pe Petru și mărturisirea sa, sunt și ei moștenitori ai făgăduinței: pe ei, pe credincioși, este clădită Biserica.

Această interpretare generală, pe care o întâlnim la Sfinții Părinți, primește totuși o corecție ecleziologică în literatura patristică: episcopii - toți episcopii - sunt într-adevăr investiți cu un dar special al învățăturii. Însăși funcția lor constă în a proclama adevărata credință. Ei sunt deci *ex officio* succesorii lui Petru. Această concepție, pe care o găsim exprimată cu claritate de Sfântul Ciprian al Cartaginei (secolul al III-lea) și

pe care o regăsim de-a lungul întregii istorii a tradiției Bisericii, a fost reluată de teologii bizantini.

Deci în conflictul ce opunea Apusul și Răsăritul era în cauză o profundă divergență ecleziologică. Această divergență privea natura puterii în Biserică și, în fond, natura Bisericii însăși.

Pentru Răsărit, Biserica este, înainte de toate, o comunitate în care Dumnezeu este prezent *sacramental*; Sfintele Taine sunt modalitatea prin care sunt comemorate moartea și învierea Domnului și prin care a doua Sa venire este anunțată și anticipată. Or, plenitudinea acestei realități - deci, totodată, plenitudinea adevărului și a slujirii - este prezentă în fiecare Biserică locală, în fiecare comunitate creștină reunită în jurul mesei euharistice și având în fruntea sa un episcop, succesori al lui Petru și al celorlalți apostoli.

Intr-adevăr, un episcop nu este succesorul unui singur apostol și are puțină importanță faptul că Biserica sa a fost întemeiată de Ioan, Pavel sau Petru, sau că are o origine mai recentă și mai modestă. Funcția pe care o ocupă presupune că învățătura sa este conformă propovăduirii comune a apostolilor cărora Petru le era purtător de cuvânt, că el ocupă la masa euharistică însuși locul Domnului, că este, după cum scria în secolul I Sfântul Ignatie al Antiohiei, „icoană a Domnului” în comunitatea pe care o conduce. Aceste sarcini episcopale sunt esențialmente *aceleași* la Ierusalim, la Constantinopol sau la București, iar Dumnezeu nu ar putea acorda unei Biserici privilegii aparte, pentru că El le dăruiește *tuturor* plenitudinea.

Bisericile locale nu sunt totuși comunități izolate unele de altele; ele sunt unite prin *identitatea* lor de credință și mărturisire. Această identitate se manifestă mai cu seamă cu ocazia sfințirilor episcopale ce necesită reunirea mai multor episcopi. Pentru a face mai eficace mărturia Bisericilor, pentru a rezolva problemele comune, sinoadele locale s-au reunit periodic începând cu secolul al III-lea și treptat s-a stabilit între Biserici o „ordine” de fapt.

Această „ordine” ce comporta un primat onorific - cel al Romei, apoi cel al Constantinopolului - și primat locale (mitropoliți, azi conducători ai Bisericilor „autocefale”) este totuși susceptibilă de modificări; ea nu este de esență ontologică, nu încalcă identitatea fundamentală a Bisericilor

locale și este supusă formal mărturisirii unanime a unei unice credințe ortodoxe. Altfel spus, un primat eretic va pierde în mod necesar orice drept al primatului.

Se vede astfel unde se afla rădăcina însăși a schismei dintre Răsărit și Apus. În Apus, papalitatea, la capătul unei lungi evoluții de-a lungul timpului, pretinde, conform hotărârilor din 1870, o infailibilitate doctrinară și, în același timp, o jurisdicție „imediată” asupra credincioșilor. Episcopul Romei susține deci că este criteriul vizibil al adevărului și conducător unic al Bisericii universale, fără ca totuși să posede puteri sacramentale diferite de cele ale altor episcopi.

În Biserica Ortodoxă, nici o putere de drept divin nu ar putea exista în afara și deasupra comunității euharistice locale constituită de ceea ce numim azi o „dieceză”. Ierarhia episcopilor și relațiile dintre ei sunt reglate de canoane și nu au un caracter absolut. Nu există deci nici un criteriu vizibil al adevărului, în afara consensului Bisericilor, care își găsește cea mai naturală expresie în sinodul ecumenic. Totuși chiar acest sinod - am văzut aceasta mai sus - nu are o autoritate *de la sine*, în afara și deasupra Bisericilor locale, și nu este decât expresia și mărturia acordului comun. O adunare formal „ecumenică” poate chiar să fie respinsă de Biserică (exemple: Efes 449, Florența 1439). Permanența adevărului în Biserică este deci un fapt de ordin supranatural, asemănător în toate privințele realității Sfintelor Taine. Eficacitatea sa este accesibilă experienței religioase, însă nu examenului rațional, și nu ar putea fi supusă normelor de drept.

Unitatea Bisericii este înainte de toate o unitate în credință și nu o unitate de administrație; într-adevăr, unitatea administrativă nu poate fi decât expresia unei comune fidelități față de adevăr. Dacă unitatea de credință ar fi putut fi determinată de un organism vizibil și permanent, controversile dogmatice ale primelor secole, sinoadele și luptele Părinților nu ar fi avut nici un sens. Încă și azi, orice realipire la Biserică a comunităților separate de ea presupune în mod unic și inevitabil acordul lor asupra credinței.

Între Roma și Ortodoxie, orice viitor dialog va trebui deci în mod necesar să fie purtat asupra rolului pe care îl acordă încă ecleziologia romană Bisericii locale și episcopatului.

După Conciliul Vatican I, papa este judecătorul ultim în materie doctrinară și, pe de altă parte, exercită o jurisdicție „imediată” asupra tuturor catolicilor. Iar după Conciliul Vatican II - în ciuda speranțelor care erau cu privire la acest conciliu, și cu toate că afirmației categorice din 1870 i se aduce o oarecare corectivă (aducând o definiție a episcopatului care, în unele privințe, coincide cu principiile ecleziologiei ortodoxe) -, papa Paul al VI-lea a *subordonat colegialitatea episcopală autorității primatului papal*, ceea ce nu se întâmplase la Conciliul I Vatican, zicând că „Colegiul sau corpul episcopal - se subliniază în acea hotărâre de la Conciliul II - nu are autoritate decât numai împreună cu pontiful roman, succesorul lui Petru, iar puterea primatului acestuia rămâne întreagă asupra tuturor, fie păstori, fie credincioși”.

Biserica Catolică învață greșit următoarele puncte doctrinare mai importante:

a) Filioque. Catolicii zic că Duhul Sfânt purcede și de la Tatăl și de la Fiul. Această greșeală dogmatică este cea mai grea. Sfântul Evanghelist Ioan spune că *Duhul Sfânt purcede de la Tatăl* și este trimis în lume prin Fiul (Ioan 15, 26);

b) Purgatoriul. Între rai și iad zic că ar fi un foc curățitor numit purgatoriu, în care merg sufletele celor ce nu și-au ispășit pe pământ anumite păcate, apoi se duc în rai. Nu scrie în Sfânta Scriptură și nici Sfânta Tradiție nu vorbește despre așa ceva;

c) Supremația papală. Papa este considerat de ei capul suprem al Bisericii creștine, mai mare decât toți patriarhii, adică locțiitorul lui Hristos pe pământ, numindu-se urmașul Sfântului Petru - poziție nerecunoscută de Biserica Universală;

d) Infailibilitatea papală. Conciliul I Vatican din 1870 a recunoscut „infailibilitatea papală”, zicând că papa nu poate greși ca om, în materie de credință, când predică, făcându-l egal cu Dumnezeu, ceea ce iarăși este o dogmă nouă, respinsă de Biserica Ortodoxă⁶;

⁶ Infailibilitatea papală a fost combătută cu multă îndârjire de unii din marii teologi catolici, ca: Friedrich, Dollinger, Hefele și alții, chiar în sinodul din Vatican, și îndată după aceea a și făcut să se rupa de Biserica Romei o parte din fiii ei din diferite țări, care s-au constituit în Biserică aparte sub numele de *Vechi Catolici*.

e) **Azimile.** Săvârșirea Sfintei Euharistii cu azimă, ca evreii, în loc de pâine dospită;

f) **Imaculata concepție.** Ei spun că Maica Domnului este născută de la Duhul Sfânt, fără păcat strămoșesc;

g) **Transsubstanțierea.** La sfințirea Sfintelor Daruri catolicii nu fac rugăciunea de invocare a Sfântului Duh, cum facem noi la Sfânta Epicleză. Ei zic că Darurile se sfințesc singure, când se zice: *Luați mâncăți...* și celelalte. Nu au rugăciunea de pogorâre a Duhului Sfânt peste Daruri;

h) **Celibatul preoților.** Preoții catolici nu se căsătoresc. Sunt celibatari, împotriva hotărârilor Sinoadelor ecumenice, care au decis ca preoții de mir să aibă familie. Iar hirotoniile lor se fac în alt chip, nu prin punerea mâinilor - cum au predanisit Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți -, ci prin ungere, ca în Legea Veche;

i) **Indulgențele papale.** Învățătura despre indulgențe, care arată că prin cumpărarea unor bilețele, date de papă, se iartă păcatele. Ei afirmă că sfinții lor au prea multe fapte bune, n-au ce face cu ele, le dau papei, iar el vinde aceste merite prisositoare spre iertarea păcatelor oamenilor care nu au destule fapte bune;

j) **Mirungerea.** Catolicii nu miruiesc copiii imediat după Botez, ci la șapte-opt ani și numai arhieriei au dreptul acesta.

Totodată mai greșesc și cu următoarele⁷:

- împărtășania pruncilor nu o dau îndată după botez, ci o amână până ajung la un număr de ani, din care cauză mulți dintre copii mor neîmpărtășiți;

- împărtășirea credincioșilor fără ca să fie spovediți;

- împărtășirea laicilor numai cu Trupul, nu și cu Sângele Domnului;

- administrarea Botezului prin turnare și stropire cu apă, iar nu prin afundare;

- îngăduința de a se mânca lapte, ouă și brânză în Postul Mare și oricând carne de animale sugrumate;

Împotriva infailibilității papale s-a ridicat și curentul zis *modernist* din teologia catolică, iar în unele țări nu s-au promulgat oficial nici până azi actele sinodului din Vatican, prin care papa este declarat infailibil. Totuși infailibilitatea a fost recunoscută și în aceste țări în chip tacit.

⁷ Extrase din Arhim. Cleopa Ilie, *Cuvânt de lămurire în legătură cu răstăcirile stilștilor.*

- dezlegarea miercurii și a vinerii și a primelor două zile ale Postului Mare;

- nerespectarea pravilei și a tradiției bisericești cu privire la gradele de rudenie la săvârșirea căsătoriilor;

- săvârșesc mai multe liturghii într-o zi la același altar;

- preoții și diaconii lor nu se împărtășesc din același potir cu credincioșii ca la noi;

- se împărtășesc unii pentru alții;

- chipul călugăresc care după pravile este unul, ei l-au divizat într-o serie de ordine și congregații;

- din cauza celibatului clerului, moralitatea publică suferă.

Chiar și în cult, ea a introdus unele inovații care o depărtează mult de Biserica primelor veacuri, ca de pildă: lipsa proscomidiei la «missa» romană, statuile, muzica instrumentală, adorarea inimii Domnului nostru Iisus Hristos, limba latină ca unică limbă de cult și altele⁸.

Așadar, pentru aceste abateri dogmatice, canonice, liturgice și tradiționale, noi numim pe catolici schismatici și nu putem să ne unim cu ei atâta vreme cât continuă să propovăduiască în continuare aceste erezii⁹.

Uniația

Uniația este o modalitate de prozelitism practică de Biserica Romano-Catolică, prin care aceasta a încercat atragerea creștinilor ortodocși aflați sub vremelnică stăpânire

⁸ Amănunte asupra ființei și abaterilor de la credință, disciplină, cult, etc. ale romano-catolicismului, ca și ale protestantismului, se găsesc în Irineu Mihălcescu: *La Theologie symbolique au point de vue de l'Eglise orthodoxe-orientale*, Bucharest et Paris 1932, în Vladimir Guette: *Expunerea doctrinei Bisericii Ortodoxe de răsărit*, tradusă de Mitropolitul Iosif Gheorghian, București, 1893 și în N. Lopuhin: *Creștinismul apusean*, tradus de Episcopul Nicodim (viitorul patriarh al României).

⁹ Dacă un catolic trece la ortodocși, nu i se mai face botezul. În cadrul unei slujbe speciale el mărturisește în fața preotului, în biserică, lepădarea de ereziiile și greșelile catolice și faptul că acceptă mărturisirea de credință ortodoxă. Apoi este miruit cu sfântul și marele Mir și i se citește dezlegarea rânduită. Dacă un ortodox trece la catolici, trebuie să primească botezul papistaș. Se face catolic, dar își pierde sufletul. Cu catolicii încă nu am ajuns la unire. Au cedat ei în favoarea noastră până acum vreo 13 puncte, dar mai sunt zece puncte mai importante care ne despart (*Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 9, Episcopia Romanului, 1999, p. 127-128).

catolică la o formă de catolicism. Această formă presupunea acceptarea conducerii papale și a câtorva dogme catolice, păstrându-se însă folosirea ritului ortodox și a limbii originare. Toate acestea erau îngăduite de către Roma în vederea latinizării ulterioare a creștinilor uniți.

Papalitatea a aplicat această strategie în diferite spații geografice și în diferite momente ale istoriei, folosindu-se în special de ordinul iezuit și de metodele acestuia; în urma unei asemenea strategii a fost întemeiată și Biserica Unită din Ardeal.

Biserica Unită sau Biserica Greco-Catolică din Transilvania a apărut oficial în luna martie, anul 1701, la Viena, în urma presiunilor Bisericii Romano-Catolice - reprezentată în special prin iezuiți - și a monarhiei habsburgice, asupra clerului românesc din Ardeal, condus de mitropolitul Atanasie.

A apărut din slăbiciunea unora din preoții și protopopii români, care au cedat în fața promisiunilor de îmbunătățire a stării lor materiale - căci și ei erau considerați iobagi, ca și toți românii - și a constrângerilor politice, religioase, de multe ori însoțite de forța armată, împotriva ortodocșilor.

Stăpânirea austriacă catolică instaurată peste Transilvania dorea să dobândească aderenți în rândul populației autohtone, care era majoritar românească și ortodoxă. Până în acest moment, națiunile recunoscute în Transilvania erau maghiarii, sașii și secuii, românii având statutul de tolerați. Noua stăpânire habsburgică, pentru a-și consolida dominația, a început o luptă pentru a slăbi puterea calvinilor și a întări confesiunea catolică, care - între cele patru religii recepte: catolică, calvină, luterană și unitariană - era cea mai slabă. Astfel s-au decis să sporească numărul catolicilor, aducându-i pe românii ortodocși sub influența Scaunului papal.

La început iezuiții au pus o singură condiție pentru unirea românilor ortodocși cu Biserica Romei, aceea de a accepta primatul papal, promițând să nu se atingă în nici un fel de dogmele, legea și cultul Bisericii Ortodoxe. În același timp ei au fluturat înaintea clerului român (preoți și protopopi) mai multe avantaje materiale.

Mitropolitul Atanasie, deși ezita în legătură cu unirea, fiind chemat la Viena și constrâns, a cedat presiunilor iezuite și ale curții de acolo, în frunte cu împăratul Leopold I, și a semnat

actul de unire cu Roma. Iezuiții au venit și cu un text falsificat de ei, în care se spunea că mitropolitul Atanasie și protopopii români au acceptat patru puncte de cedare: a) papa este capul întregii Biserici; b) folosirea azimei la săvârșirea „missei”; c) introducerea adaosului Filioque în simbolul credinței; d) dogma purgatoriului.

După semnarea actului de unire cu Roma, mitropolitul Atanasie a fost din nou hirotonit ca preot, apoi episcop, de cardinalul catolic Kollonich și de episcopii catolici din Győr (Raab) și Nitra, fiind apoi supus mitropolitului catolic de Esztergom (Strigoniu). I-a fost dat un salariu anual de 4000 de florini, titlul de consilier imperial, precum și un lanț de aur împodobit cu cruce și cu portretul împăratului, pentru - ziceau ei - „meritele sale înalte și speciale... pentru învățătura și erudiția lui, pentru viața lui exemplară și pentru celelalte virtuți ale sale”, deși la venirea în Viena, pentru a-l putea șantaja ca să fie de acord să primească unirea, i-au adus tot felul de acuze privind viața lui particulară.

I s-a impus și un teolog iezuit pe lângă el, fără știrea căruia nu putea face nimic, acesta cenzurându-i orice acțiune și dictându-i ce trebuie și ce nu trebuie să facă. I s-a interzis corespondența cu Țările Române, iar dreptul de a numi pe episcopii uniți s-a dat împăratului.

Aproape toți românii au protestat energic: „Noi, părinte, papistași morți, iar vii nu vom fi..., gata suntem sângele să ni se verse, decât legea părinților noștri să pierdem”, ziceau credincioșii din Șcheii Brașovului într-un protest adresat lui Atanasie. La fel credincioșii din Călata spuneau: „Noi, tot satul, legea și religia noastră în care ne-am născut, nu o părăsim. E treaba popilor cu care religie vreau să se unească; noi nu ne amestecăm în aceasta, dar dacă vom vedea că vreau să introducă la noi înnoiri, unul ca acela nu va mai fi popa nostru”. Și la fel a fost în tot poporul ortodox.

Patriarhul de la Constantinopol, Calinic II, împreună cu sinodul său, l-au anatematizat pe Atanasie în ședința sinodală din 5 august 1701. Atanasie a încercat să revină la Biserica Ortodoxă în anul 1711 - și se poate spune că aproape o jumătate de an a încetat practic unirea cu Roma -, dar apoi a cedat din nou presiunilor catolice.

În această unire nu a fost la mijloc nici o inspirație dumnezeiască sau vreo chemare „de Sus”, cum pretindeau iezuiții, ci numai dorința de obținere a unor avantaje pentru români, după cum se vede și din cuvintele episcopului unit Inochentie Micu, care zicea: „Eu și clerul meu ne-am unit sub condiția de a obține acele beneficii și foloase de care se bucură romano-catolicii, altfel, dacă nu ni se dau, ne facem orice”.

De altfel și un răspuns al Curții de la Viena vorbește de nesinceritatea unirii cu Roma a românilor: „Pe față, în adunări și în convorbiri particulare, popii înșiși sau preoții înșiși declară adeseori că ei n-au depus jurământul pentru unire și pentru lepădare de la schismă, ci numai ca să poată fi liberi de judecata domnilor de pământ, de servicii și de contribuții; se vede aceasta și din faptul că în realitate se servesc toți de cărți schismatice (ortodoxe, n.n.), din care vorbesc poporului, slujesc Liturgia, în care se neagă în chip fățiș că Sfântul Duh purcede de la Fiul și nu adaugă nici în Simbolul niceean Filioque; ...absolut nici unul dintre popi nu învață și nu instruește poporul, fie în mod particular, fie în biserică, despre cele patru puncte. Numai când se ivește vreo cauză, vreun litigiu, vreo contribuție proprie de ordin lumesc, se refugiază toți la imunitatea unirii, ca la o ancoră sacră”.

După unirea cu Roma a început o perioadă neagră de prigonire a ortodocșilor, și de către catolici, și de către unii din episcopii uniți, sprijiniți de trupele imperiale: biserici furate de la ortodocși și date uniților - deși uniții erau numai câțiva față de marea masă a ortodocșilor -, amenzi, arestări, bătăi, ucideri.

În timpul luptelor pentru păstrarea credinței ortodoxe au pătimit și Sfinții Martiri și Mărturisitori, ieromonahii Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara, preoții Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel, credinciosul Oprea Miclăuș din Săliște, canonizați în 1992 de Biserica Ortodoxă ca sfinți.

Dar nu numai ei, ci a pătimit întregul popor românesc, dând multe jertfe pe altarul dreptei credințe, acestea culminând cu distrugerea a 150 de biserici, mănăstiri și schituri (cele de lemn fiind arse, cele de piatră fiind dărâmate cu tunurile) de către generalul Bukow, trimis de către împărăteasa Maria Tereza pentru a sprijini uniaticismul. În felul acesta a încetat practic viața monahală din Transilvania.

Între presiunile la care erau supuși românii, a fost, de exemplu, reglementarea pentru cei ce voiau să treacă la Ortodoxie, fie uniți¹⁰, fie catolici. Această reglementare dispunea ca aceia care doreau să părăsească confesiunea catolică sau unită, să facă o catehizare de șase săptămâni în învățătura catolică (sau unită), plătind câte un zlot pe zi celor care-i catehizau (!).

Dar în ciuda tuturor opreliștilor, care practic făceau imposibilă întoarcerea românilor uniți la Ortodoxie, s-a pornit totuși o puternică mișcare de revenire în Țara Hațegului, deci tocmai acolo unde parohiile au fost trecute forțat la unire, în 1761. Episcopul unit Grigore Maior a fost nevoit să ceară sprijinul guvernului și al autorităților militare pentru întoarcerea poporului la uniație.

Același lucru s-a întâmplat și în Țara Făgărașului, unde vicarul Ignatie Darabant a avut nevoie de sprijinul armatei habsburgice pentru stăvilirea mișcării de întoarcere la Ortodoxie.

Peste puțin timp, la 20 august 1782, împăratul Iosif II a dat așa numita *Patentă de unire*, prin care dispunea ca fiecare Biserică să rămână cu credincioșii pe care îi avea și să nu se mai facă prozelitism. De fapt, măsura a fost luată numai împotriva Bisericii Ortodoxe, care nu putea primi credincioși uniți. În schimb Biserica Unită a continuat și în viitor acțiunea prozelitistă, folosindu-se de sprijinul permanent al autorităților de stat.

La 1798 s-a încercat o refacere a Bisericii Ortodoxe, făcându-se un memoriu inițiat de oameni de seamă ortodocși și uniți. Memoriul lor a ajuns la episcopul catolic Batthyani Ignacz din Alba Iulia, la guvernatorul Transilvaniei Banffy și la împărat, care, în 1800, a dispus clasarea dosarului, ținând seama de propunerea celui din urmă, că dezbinarea românilor este de folos statului, care poate să-i stăpânească mai ușor.

Până spre sfârșitul secolului XVIII, cărțile de cult (Liturgia, Molitfelnicul, Evanghelia, Apostolul, Penticostarul, Octoihul, Triodul, Mineiele, Ceaslovul, Psaltirea...) tipărite de uniți, păstrau în întregime rânduielile liturgice ortodoxe. Sub

¹⁰ Mulți dintre cei ce trecuseră la uniație, de bună voie sau siliți, cât și cei din satele ce fuseseră declarate în mod arbitrar unite, voiau să se întoarcă la Ortodoxie.

episcopul Ioan Bob (instalat în 1784), s-a început tipărirea cărților de slujbă și de învățătură cu un conținut catolicizant. Tot el a introdus cele mai multe numiri catolicizante în Biserica Unită din Transilvania.

De pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, prigoana uniților susținuți de autoritățile catolice asupra ortodocșilor s-a atenuat, ortodocșii și uniții militând pentru ca națiunea română să-și obțină drepturile ei. Episcopii Vasile Moga de la Sibiu și Ioan Lemeni de la Blaj au înaintat împreună mai multe memorii către autoritățile de stat prin care cereau drepturi naționale și sociale pe seama păstoriților lor. În hotărârile Adunării Naționale Românești de la Blaj din 3/15 mai 1848, se preconiza o singură Biserică românească (deci desființarea celei unite) și reactivarea vechii Mitropolii a Transilvaniei. Însă episcopii uniți Ioan Lemeni de la Blaj și Vasile Erdelyi de la Oradea s-au opus, și cu sprijinul catolicilor și al Curții de la Viena au oprit procesul de refacere a unității ortodoxe.

În anii următori, s-au făcut trei încercări pentru deplina catolicizare a Bisericii Unite din Transilvania și pentru totala ei supunere papei și Congregației „De Propaganda Fide”. Astfel, trei concilii ținute tainic, în anii 1872, 1882 și 1900, la Blaj, au încercat o totală catolicizare a doctrinei, cultului și organizării Bisericii Unite.

Din mărturisirile de credință ale acestor trei concilii constatăm că ele primeau întreaga învățătură a Bisericii Catolice, inclusiv hotărârile Conciliului de la Trident (1543-1563), ale Conciliului I Vatican (1869-1870), de asemenea și infailibilitatea papei etc. Mărturisirea Conciliului din 1900 se încheia prin cuvintele: „Mai încolo, primesc și mărturisesc toate celelalte câte le primește și le mărturisește Sfânta Biserică a Romei..., peste acestea, promit și jur ascultare adevărată pontifului roman, următorului fericitului Petru, principele apostolilor și vicarul lui Iisus Hristos”.

Deci cele trei «Concilii provinciale» au introdus dogme noi, catolice, în Biserica românească Unită din Transilvania. Supunând-o cu totul Scaunului papal, ea și-a pierdut și puțină independență care i-a mai rămas, grăbind procesul de încorporare a ei în Biserica Romano-Catolică.

Mulți intelectuali uniți au luat o atitudine energică împotriva hotărârilor adoptate de aceste «Concilii», care au avut loc fără știrea clerului și a credincioșilor uniți. De pildă, profesorul Nicolae Densușianu, cel care a descoperit <<manifestul de unire» din 1698, califica sinoadele de la 1872, 1882 și 1900, într-o broșură tipărită la Brașov, ca „adevărate adunări secrete pentru schimbarea religiunii strămoșești a poporului român din Mitropolia Alba Iuliei”. El constata că sub Atanasie Anghel nu s-a primit nici o dogmă catolică, pe când acum „se primiră toate dogmele catolice, toată credința catolică, declară pe papa de suprem cap ierarhic cu puteri absolute și infailibil în Mitropolia de Alba Iulia. Episcopul Atanasie fusese silit de grelele împrejurări de atunci și el făcuse o unire cu Roma în sens național. Mitropolitul Vancea însă, fără să fie constrâns de evenimente politice ori de altă natură, făcu o unire exclusiv în sens catolic și în contra voinței poporului român”. În acest fel, conchidea Densușianu, „unirea cea adevărată, catolică, cu Biserica Romei nu o făcu episcopul Atanasie, ci mitropolitul Vancea”.

Dar această catolicizare forțată și-a însușit-o numai o parte a clerului, îndeosebi teologii cu studii în instituțiile de învățământ catolic (Budapesta, Viena, Roma) și unii intelectuali înstrăinați de neamul și credința strămoșească. Poporul român unit și-a păstrat însă vechea sa tradiție ortodoxă, fără să știe nimic de hotărârile secrete ale vlădicilor și ale celorlalți teologi.

În secolul XIX și până în anul 1918 existase o conlucrare între clerul și credincioșii ortodocși și uniți pentru slujirea intereselor poporului român, ei luptând împreună în momentele cele mai importante din viața poporului român (la revoluția din 1848, în anii 1892-1894 și la Marea Unire din 1918). Mulți doreau ca în 1918, odată cu unitatea statală, să se înfăptuiască și unitatea bisericească.

Din nefericire au fost și cazuri în care Mitropolia Blajului, ca și episcopiile ei sufragane, și politicienii greco-catolici au încercat în felurite chipuri să împiedice mișcarea de revenire la Biserica străbună.

Apoi, prin Concordatul dintre statul român și Vatican, semnat în 1927, Biserica românească Greco-Catolică (Unită), care era considerată până atunci, chiar de Scaunul papal, ca o

Biserică autonomă, cu caracter național românesc (recunoscută și de art. 22 din Constituția din 1923), devenea un simplu «rit» al Bisericii Catolice, astfel că își pierdea caracterul național și autonomia. Episcopii uniți erau numiți acum de Vatican, încălcându-se vechiul drept tradițional și canonic al Arhiepiscopiei Blajului de a propune trei candidați, din care autoritatea de stat să numească pe unul.

Totuși, în anii dinaintea celui de-al doilea război mondial, s-au manifestat mai multe tendințe de revenire a uniților la Biserica Ortodoxă. Mișcarea de reîntoarcere la sânul Bisericii Ortodoxe era puternică în rândul credincioșilor, căci zeci de sate, în frunte cu preoții lor, au revenit la Biserica strămoșească; și pe lângă aceste treceri în masă au fost mii de treceri individuale.

La 27 februarie 1939 a avut loc o mare adunare la Alba Iulia cu aproximativ 50.000 de participanți, în frunte cu Mitropoliții Nicolae Bălan de la Sibiu și Alexandru Nicolescu de la Blaj, în cadrul căreia s-a semnat un act privind unirea celor două Biserici românești și s-a hotărât să se înceapă tratativele în vederea reunificării; din nefericire, înțelegerea încheiată atunci nu s-a putut transpune în faptă, căci în curând a izbucnit al doilea război mondial.

Mișcarea de revenire a clerului și a credincioșilor s-a intensificat după al doilea război mondial. În 1948, Mitropolitul Nicolae Bălan, la cuvântarea rostită la Blaj cu ocazia aniversării a 100 de ani de la Marea Adunare de la Blaj din Câmpia Libertății, a adresat chemări credincioșilor uniți „de a se întoarce acasă”. Ca urmare a acestei stări de spirit, 36 de protopopi și preoți, delegați de 430 de colegi de-ai lor, au ținut o consfătuire la Cluj, hotărând revenirea la Biserica strămoșească și ruperea legăturilor cu Biserica Romei.

La 21 octombrie 1948, la Catedrala Încoronării din Alba Iulia s-a întrunit o mare Adunare Națională bisericească, în prezența Patriarhului Justinian și a întregului Sinod, prin care s-a consfințit desființarea Bisericii Unite și reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Credincioșilor uniți nu le-a fost greu să revină la Biserica mamă, Biserica Ortodoxă, pentru că ei nu respectau practic cele impuse de catolici.

Dar o parte a clerului și numeroși intelectuali n-au aderat la această reîntregire. Desființându-se eparhiile unite în toamna aceluiași an, preoții respectivi s-au angajat în diferite slujbe de stat, iar credincioșii nereveniți au preferat să se roage în biserici romano-catolice.

Greșelile „uniților” sunt următoarele:

a) Consideră pe papă drept cap al Bisericii lui Hristos.

Este o mare greșeală și străin de adevăr să-l recunoști pe papă drept cap al Bisericii, căci singurul Cap al Bisericii este Hristos, iar noi suntem mădularele Trupului Său, care este Biserica cea una, adevărată, sobornicească și apostolească, *căci Unul este Dumnezeu, Unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: Omul Hristos Iisus* (I Tim. 2, 5).

Iar de vreun vicar al lui Hristos, noi nu știm, căci Hristos nu ne-a părăsit, ci este cu noi în veacul veacului. Și nici Sfinții Părinți de vreun vicar al lui Hristos n-au știut, nici toți patriarhii și nici chiar Sfântul Apostol Petru, care se ia de catolici drept mărturie, n-au știut de una ca aceasta, ci sobornicește totdeauna au povățuit Biserica, Duhul Sfânt stându-le într-ajutor. Chiar Sfântul Petru, cum arată Faptele Apostolilor, cu smerenie s-a plecat cuvintelor celor insuflă de Dumnezeu ale Sfântului Apostol Pavel, când acesta i-a stat împotriva pentru cei netăiați împrejur (Gal. 2, 11-21).

Iar dacă stăruie să se cheme că este fără de greșeală, noi nu primim una ca aceasta, fiindcă numai Unul Dumnezeu nu poate greși; și prin darul Lui, la fel și Biserica, cea una, călătorește fără de greșeală, căci Duhul Sfânt o povățuiește pe ea.

Și nu se poate nici a-l recunoaște pe papă drept întâistătător și a avea comuniune cu el, chiar dacă ai păstra în toate celelalte dreapta credință, căci nu te poți împărtăși cu cel ce cugetă, face și învață cele potrivnice dreptei credințe;

b) Sfânta Impărtășanie se poate face și cu pâine nedospită - azimă -, ca evreii;

c) Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul (Filioque).

În această privință Cuviosul Paisie de la Neamț spune următoarele: „...Pentru că este cugetarea catolicilor pentru Unul Dumnezeu în Treime, rea, nedreaptă și potrivnică Sfintei Scripturi, și întru aceasta este deopotrivă cu Arie și cu toți

ceilalți eretici. Și dacă cineva mărturisește astfel precum că «Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul», pentru acela nu este nădejde de mântuire, chiar dacă ar îndeplini toate poruncile lui Hristos, chiar dacă încă și pe morți i-ar învia, pentru că defăimează cu rea slavă Duhul Sfânt și două pricini socotește a fi în Dumnezeire, una a Tatălui și alta a Fiului»¹¹;

d) In afară de rai și iad mai există un loc curățitor, numit purgatoriu.

„Purgatoriu nu este. Catolicii zic că între rai și iad ar fi un foc curățitor, unde merge sufletul câteva sute de ani și se curăță acolo, apoi trece în rai. Nu există așa ceva. Noi avem Evanghelia Judecării, pe care o au și ei, dar nu arată trei locuri, ci numai două - raiul și iadul. Mântuitorul, când va sta pe Scaunul slavei Sale și va aduna toate popoarele de la zidirea lumii să le judece, îi va despărți pe dânșii, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune pe drepti de-a dreapta Sa și pe păcătoși de-a stânga Sa... Și vor merge păcătoșii în munca veșnică, iar dreptii în viața veșnică.

Deci nu putem zice că sunt trei locuri, ci numai două: munca veșnică sau viața veșnică»¹².

Pe lângă aceste patru puncte, reamintim că la trei sinoade tainice de la sfârșitul secolului XIX, s-a hotărât primirea întregii învățături catolice.

Având în vedere toate aceste lucruri, se vede că uniația este o catolicizare lentă și o mișcare subversivă făcută cu scop politic pentru a aduce pe ortodocși sub ascultarea Romei.

Capitolul 3 Noi erezii și secte

Protestantismul, apărut în secolul al XVI-lea în cadrul Bisericii Romano-Catolice, a dat naștere unei Biserici Reformate și unei Biserici Luterane, care au pătruns și în țara noastră

¹¹ Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte și scrisori duhovnicești*, vol. I, Editura «Tipografia Centrală», Chișinău, 1998, p. 67.

¹² *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 3, 1996, p. 63.

in special prin minoritățile etnice din Transilvania, maghiarii și germanii. Mai târziu au pătruns și sectele neoprotestante.

1. Baptiștii

Numele și-l iau de la învățătura lor despre botez (bapto = a afunda), susținând că botezul trebuie împărțit numai adulților. Ei sunt urmași ai anabapțiștilor lui Thomas Munzer din Germania de prin anii 1533-1534. Intemeietorul sectei baptiste este un fost pastor puritan¹³, englezul John Smith. Din cauza persecuțiilor din partea Bisericii Anglicane împotriva tuturor nonconformiștilor, John Smith fuge în Olanda în anul 1606. Aici face cunoștință cu rătăcirile mennoniților, care învățau că botezul trebuie dat numai vârstnicilor și numai prin cufundare și că jurământul și serviciul militar sunt oprite.

In scurt timp trecu și el la această sectă, botezându-se a doua oară, împreună cu ceilalți însoțitori ai săi, nu prin cufundare, ci prin turnare (stropire). In anul 1611 se întoarce din nou în Anglia și înființează noua sectă „baptistă”, numită a „bapțiștilor generali”, spre deosebire de cea a „bapțiștilor particulari”, condusă de John Spilsburg, care susțineau botezul prin cufundare.

Cam deodată cu bapțiștii englezi au luat ființă în America bapțiștii americani. Intemeietorul acestora a fost tot un englez, Roger Williams, fost puritan, care, nemulțumit de dezbinarea bapțiștilor englezi și neputând suporta persecuțiile Bisericii Anglicane, în anul 1631 fuge în America de Nord, unde înființează secta „bapțiștilor regulari”, cu alți 12 membri, care se botează unul după altul prin cufundare. Baptismul a fost persecutat și în America până în anul 1783, dar, după proclamarea independenței S.U.A., i s-a dat deplină libertate religioasă.

Ca și bapțiștii englezi, și bapțiștii americani s-au dezbinat între ei, astfel încât în prezent se pot întâlni peste zece feluri de

¹³ Regele Angliei Henric al VIII-lea s-a ridicat împotriva papei, pentru că acesta nu i-a desfăcut prima căsătorie și prin acel faimos „Non possumus” i-a refuzat căsătoria cu Ana Boleyn. Din această pricină s-a produs ruptura cu papalitatea, născându-se Biserica Anglicană (1534). Mai târziu s-a produs o reformă și în Biserica Anglicană. Cei ce au primit noua reformă s-au numit „conformiști”, iar cei care n-au recunoscut-o, s-au numit „nonconformiști”. Nonconformiștii s-au dezbinat la rândul lor în prezbiterienii sau puritani, congregaționaliști sau independenți ș. a.

bapțiști: bapțiștii vechi, bapțiștii voinței libere, bapțiștii sâmbătari, bapțiștii celor șase principii, discipolii lui Hristos, bapțiștii unitarieni, bapțiștii scufundători, Biserica lui Dumnezeu etc, numele fiecărei secte ilustrând principiul generator al ereziei; în general sectele se alipesc de un anume aspect al credinței și îl absolutizează în dauna celorlalte.

În sec. XIX baptismul trece din Anglia în Germania. Din Germania baptismul trece în Ungaria, iar de aici începe a face ravagii printre românii din Ardeal, îndeosebi județele Arad și Bihor, ungurii sprijinind răspândirea baptismului la noi în țară.

Iată ce scrie deputatul ungar Almay Oliver în ziarul Aradi Kozlony în anul 1913: „Chestiunea națională românească ar trebui dezvoltată în așa chip ca poporul român să fie dezlegat de sub conducerea preoților români. E de mare însemnătate faptul că chestiunea românească, cel puțin în parte, poate fi rezolvată cu ajutorul baptismului. Baptismul poate ajunge la cuceriri de necrezut în județul Arad...”

Nu este de mirare că primii predicatori bapțiști printre români au fost unguri. Prin anul 1888 baptistul Kronyai Mihaly predica prin Curtici, jud. Arad, și Talpoș, Bihor, iar prin alte comune activau Toth István, Csopjâk Attila și alții.

Nici celelalte provincii românești n-au rămas nemolipsite, deși în măsură mai mică. Astfel, după 1916, baptismul a pătruns în Bucovina, Moldova și Muntenia, așa că astăzi sunt în țară câteva ramuri ale sectei bapțiștilor.

Cultul lor constă în rugăciuni, în cântece religioase și mai ales în predici. La cultul dumnezeiesc se practică uneori și „Cina Domnului”, o ceremonie care constă în „împărtășirea” cu pâine și cu vin. Cultul public este săvârșit în „casele de rugăciuni”, în care se fac evanghelizările de după masă și seara, cu deosebire duminica.

Învățăturile bapțiștilor sunt în majoritate cele ale protestanților:

- a) nu recunosc Sfânta Tradiție și cele șapte Sfinte Taine;
- b) sunt împotriva cinstirii sfințelor icoane, a Sfintei Cruci, a sfințelor moaște, a rugăciunilor pentru morți, a jurământului, a postului, a simbolurilor liturgice ș.a.;
- c) dreptul și puterea disciplinară o are adunarea;

- d) sunt rigoriști, neîngăduitori față de cei ce păcătuiesc;
 - e) botezul îl aplică numai celor vârstnici și se săvârșește numai printr-o singură scufundare (el nu iartă păcatele);
 - f) fiecare are dreptul și priceperea de a tâlcui Sfânta Scriptură;
 - g) nu au decât trei sărbători: Crăciunul, Pastile și Rusaliile;
 - h) sunt împotriva cinstirii Maicii Domnului și a sfinților.
- Toate aceste învățături le au și celelalte secte, cu deosebirea că acelea au în plus și altele, specifice lor.

2. Adventiștii

Iși au numele de la cuvântul latinesc *adventus*=venire, deoarece îi preocupă mult venirea a doua a Domnului și în special data exactă a ei. De dată mai recentă decât bapțiștii, secta lor a fost întemeiată de William Miller, fermier din America, născut la 1782 în orașul Pitsfield. Părinții lui au fost bapțiști săraci și nu i-au putut da o cultură înaltă; însă lui îi plăcea să învețe și, în urma unei lecturi bogate, a ajuns să fie liber cugetător.

Grozăviile războiului anglo-american din 1812-1816, la care a luat și el parte, l-au făcut să se apropie de Sfânta Scriptură și să devină credincios baptist ca și părinții lui. Dar citind cu multă stăruință Biblia și neavând pricepere și pregătire destulă pentru înțelegerea ei, a scos din ea fel de fel de rătăcirii, cum ar fi că venirea a doua va fi între 1 martie 1843 și 1 martie 1844; atunci Hristos va întemeia pe pământ o împărăție de o mie de ani (mileniul) cu cei dreپți care vor învia; iar la sfârșitul mileniului vor învia și cei păcătoși și vor fi judecați ș.a.

Data venirii a doua a stabilit-o pornind de la Daniel (8, 14), unde proorocul spune iudeilor că până la curățire vor trece 2400 de zile. Prin zile, Miller a înțeles ani, iar prin curățirea templului a înțeles întemeierea mileniului. Socoteala a început-o de la anul 457 î.d.Hr., fiindcă în acest an a început robia babilonică. De la această dată și până la Hristos vor mai trece restul până la cifra de 2300 ani, adică încă 1843 de ani, după care va urma venirea a doua și mileniul.

Proorocia aceasta și-a anunțat-o Miller încă din anul 1833 prin broșura sa „Învedere din Sfânta Scriptură a venirii a

doua a lui Hristos în anul 1843". Același lucru l-a vestit apoi revista „Semnele timpului”, scoasă în 1840 de Iosua Himes, un adventist fanatic, apoi în „Strigătul din miezul nopții” (1842).

Dar profeția lui Miller nu s-a împlinit, ceea ce a tulburat foarte mult pe aderenții săi numiți adventiști. Miller și-a recunoscut în public greșeala sa și a socotelilor sale, dar totuși a continuat să afirme că venirea a doua trebuie să fie în curând. Un ucenic al lui Miller, pe nume S. Snow, a căutat să împace pe adventiști, spunând pe baza textului de la Levitic (12, 29) că mai trebuie să adauge încă șapte luni și zece zile, și că data de 10 octombrie 1844 este data sigură a venirii a doua. De data aceasta a fost anunțată prin reviste, ziare și conferințe și era așa de mult crezută, încât aderenții țărani și-au lăsat cerealele pe câmp nerecoltate, iar cei de la oraș își vindeau casele și tot ce aveau.

Noaptea de 9 spre 10 octombrie 1844 a fost așteptată cu mari emoții. Adventiștii s-au adunat într-o sală mare din orașul Boston, așteptând sunetul trâmbiței îngerești care avea să vestească lumii a doua venire a Domnului. Dar noaptea aceasta a trecut ca toate celelalte nopți, iar adventiștii, văzându-se înșelați și de data aceasta, au părăsit secta în masă. Insuși Miller a mărturisit public că a greșit și a sfătuit pe adeptii săi să treacă la bapțiști, însă bapțiștii nu i-au primit.

Aderenții care au mai rămas au început apoi a se împărți și a se organiza în diferite grupuri separate, ca: adventiștii Evangheliei, creștinii adventului, uniunea adventului etc. Unii dintre ei au strămutat apoi data venirii a doua pentru anul 1874.

Astăzi adventiștii sunt de două feluri: adventiștii de ziua a șaptea și adventiștii reformiști, fiecare continuând să fie preocupați de noi calcule în vederea aflării datei celei de a doua veniri, ignorând cuvântul Mântuitorului după care nimeni nu poate afla și nu poate ști ziua aceasta (Matei 24, 36).

A. Adventiștii de ziua a șaptea

Intemeietorul acestei secte a fost Joseph Bates, căpitan de vapor, și mai ales soții James și Hellen White, toți din America. Această femeie, Hellen White, socotită profetesa a sectei, fiind bolnavă de isterie, avea adesea halucinații, aiureli, pe care le socotea drept descoperiri dumnezeiești; ea a călătorit

prin toate centrele mai însemnate din America și Europa, răspândind pretutindeni învățătura adventistă.

Despre datele stabilite de Miller și Snow, privitor la așa-zisa a doua venire, susținea că ele nu au în vedere venirea a doua, ci curățirea templului ceresc de păcatele fiilor lui Dumnezeu (Evrei 9, 23) și că acel timp este și de judecată, (I Petru 4, 17) și de aceea sfârșitul lumii va fi curând sau, după Apocalipsă (14, 6-7), a și sosit. Previziunile și fixarea datei au continuat, fiind propuși pe rând anii: 1845, 1849, 1851, cea din urmă fiind certificată și de o „viziune” a lui H. White. Tot printr-o „viziune cerească” a profetesei, adventiștii au preluat serbarea sâmbetei de la bapțiștii de ziua a șaptea, în 1860 secta luându-și denumirea de „Adventiștii de ziua a șaptea”.

Din America adventismul de ziua a șaptea a pătruns în Europa, unde și-a format comunități organizate și case de edituri, susținând o vie propagandă prin ziare și reviste. Ei au școli profesionale și seminarii, iar centrul de propagandă îl au în orașul Hamburg (Germania), pentru Europa. În România, adventismul a fost adus la anul 1870 de Mihail Czehovschi, fost preot romano-catolic, care a activat mai întâi la Pitești, ca reprezentant al adventiștilor de duminică.

Adventismul de ziua a șaptea a fost adus mai apoi și de alți străini, mai întâi în Dobrogea, iar prin 1890 pătrunde în București. Propaganda rămâne însă fără rezultate remarcabile, fiind susținută numai de străini până în anul 1906, când studentul în medicină Petre Paulini se convertește la adventism, primind botezul de la adventiștii sâmbătari. El este prima victimă dintre intelectualii români. În scurtă vreme el ia conducerea sectei și o organizează, susținând-o printr-o propagandă în care nu a omis nici unul din mijloacele cele mai jignitoare la adresa Bisericii și a clerului nostru. În 1920 s-au organizat sub denumirea de „Uniunea comunităților evanghelice ale adventiștilor de ziua a șaptea”. Mai multe comunități alcătuiesc o „Conferință” - de obicei comunitățile dintr-o provincie. Iar „Conferințele” la un loc alcătuiesc Uniunea. Cartea lor de cult principală este „Imnurile creștine”.

Învățăturile caracteristice ale adventiștilor sunt:

a) Cunoașterea datei exacte a venirii a doua;

b) Mileniul - sau împărăția de o mie de ani a lui Hristos pe pământ, cu cei drepti;

c) Nu există iad, nici suflet nemuritor;

d) Serbarea sâmbetei;

e) Obligativitatea Testamentului Vechi, relativ la legile despre mâncăruri curate și necurate;

f) Domnia lui Antihrist de 1260 de zile (Apoc. 12, 6) este de 1260 de ani și anume între 538-1798 (domnia papalității). Alte rătăcirii sunt cele comune tuturor sectelor.

B. *Advențiștii reformiști*

Advențiștii reformiști sau, pe numele lor întreg, „Mișcarea reformatoare a advențiștilor de ziua a șaptea”, sunt o fracțiune născută din sânul advențiștilor de ziua a șaptea. După moartea „profetesei” H. White (1915), s-au ivit mai multe femei adventiste, care se pretindeau a fi chemate să o înlocuiască. Dintre acestea a reușit să se impună Margareta Rowen din Los Angeles (California), care susținea că adventismul trebuie supus unei schimbări, așa cum i s-a descoperit ei, și anume: advențiștii cu adevărat creștini nu trebuie să pună mâna pe arme, ca să ajute statele în planurile lor războinice. Advențiștii care în timpul războiului au luat arma în mână, au părăsit calea adevărului. Războiul început în 1914, spunea ea, este ultimul război, fiindcă trăim vremurile cele de apoi, când sfârșitul lumii este aproape. De aceea nici căsătoria nu este admisă, ca una ce de acum înainte nu mai are nici un rost; de asemenea se interzice mâncarea de carne.

Așa s-a născut adventismul reformat sau rowenismul, prin anul 1916, ca o mișcare reformistă în sânul advențiștilor de ziua a șaptea. Din America adventismul a trecut în Germania, iar de aici mai departe, ajungând pe la noi în 1917-1918 prin mijlocirea unui soldat cu numele Kremer, căsătorit cu o nemțoaică reformistă din Hamburg. Totuși n-a reușit să prindă teren, din cauza atitudinii lui față de stat. Secta a fost interzisă, fapt pentru care nu și-a putut face propaganda decât pe ascuns sau prin foile lor „Păzitorul adevărului” și „Solu misionar”. Învățăturile reformiste sunt expuse în broșura „O scurtă lămurire a principiilor advențiștilor de ziua a șaptea, mișcare de reformă” (București, tip. Cultura, 1924), fiind combătută de

Petre Paulini, conducătorul celorlalți advențiști în broșura „Profeții falși și profeții mincinoase”.

3. *Martorii lui Iehova*

Martorii lui Iehova sau studenții în Biblie, ziși și mileniști¹⁴ sau russeliști, este una din cele mai periculoase secte care acționează și în țara noastră. Adepții ei s-au numit „russeliști”, după numele întemeietorului, „mileniști”, ca unii care răspândesc învățătura despre „mileniu”, „studenți în Biblie”, ca unii ce ar studia mai serios decât ceilalți Biblia și în fine „martorii lui Iehova”, ca singurii „mărturisitori” ai lui Iehova.

Întemeietorul sectei lor a fost Carol Russel, comerciant din America, născut la Pittsburg, statul Pennsylvania, în 1852, din părinți irlandezi, prezbiterieni, emigrați în America. Ajungând în contact cu advențiștii, ei s-au molipsit de învățăturile acestora despre inexistența iadului și despre apropiata a doua venire a Domnului pentru așezarea împărăției de 1000 de ani pe pământ. Russel s-a apucat să cerceteze Biblia și a ajuns la concluzia că aceste învățături ar fi conforme cu ea și că venirea a doua nu se va face în scopul judecății, ci al restabilirii sau al restaurării, iar mileniul are un caracter purificator.

În 1872 înființează un cerc al „studenților în Biblie” - făcând începutul sectei -, iar în anul 1874 scrie cartea „Scopul și modul venirii a doua a Domnului”. Anul 1874 era data fixată de advențiști pentru venirea a doua a Domnului în trup. Profeția însă nici de data aceasta nu s-a împlinit, ceea ce a descurajat pe aderenți. Russel însă le furnizează explicația că Hristos a venit, dar numai în duh, și nu L-a văzut nimeni, că a venit precum însuși spunea că va veni: „ca un fur”, nevăzut. De la 1874 la 1878, spunea el, sunt cei trei ani și jumătate (Apoc. 14, 14-20). Apoi, în 1878 a început să-și arate marea Sa putere și să întemeieze împărăția Sa, iar în primăvara anului 1878 au înviat Apostolii, dar și ei sunt asemenea lui Hristos, fiindte spirituale invizibile ochiului omenesc.

Deși la început a colaborat cu advențiștii, în cele din urmă Russel se desparte de ei și în anul 1879 înființează revista

¹⁴ Numele de mileniști nu poate fi specific acestei secte, deoarece mai sunt și alte secte mileniste, și anume toate care au rătăcirile privitoare la mileniu (împărăția de o mie de ani).

„Turnul de veghe”, scrisă de el și tradusă în mai multe limbi, între care și română. El a scris apoi și cărți pe care le-a răspândit prin mijlocirea *Societății de Biblie și de tractate: „Turnul de veghe”*, din Brooklin (Statele Unite), înființată și condusă de el în acest scop, în acest oraș avându-și domiciliul și Russel.

Dar scrierea doctrinară de temelie a lui Russel este „Studii în Scriptură”, în șapte volume. Și Russel s-a înșelat în socoteli. El și-a prevestit moartea, fixând-o pentru anul 1914, când avea să fie și venirea a doua; dar n-a murit decât doi ani mai târziu, în 1916, călătorind prin California.

La noi în țară, iehoviștii au pătruns mai întâi prin mijlocirea unor unguri în Ardeal. Prin 1920, un român din America, Ioan B. Sima, molipsit de doctrina „martorilor”, este trimis în România ca să organizeze secta. Neobținând nici aprobarea necesară, o organizează pe baze comerciale, înființând la Cluj casa de editură „Viața”. Însă în 1927, convins că iehoviștii - sub masca religioasă - tind spre anarhism, părăsește secta, demascându-i toate planurile. Încercările iehoviștilor americani de a-l împăca rămân zadarnice. Conducerea sectei o iau niște unguri, iar propaganda și-o susțin prin revista „Turnul de veghe” și prin alte reviste și broșuri fără de autor, fără indicarea datei, editurii etc. La adunările lor cântă din cartea „Imnurile zorilor mileniului”¹⁵.

¹⁵ În anul 1961 a apărut propria lor traducere a Bibliei în limba engleză, în care își introduc ereziile lor; cea mai grosolană fiind aceea că Iisus Hristos nu este Dumnezeu, ci una din creaturi. Această organizație sectară a devenit una din cele mai bogate din lume. Scopul fundamental al iehoviștilor este de a aduce cât mai mulți oameni în „singurul adăpost”, care este secta lor. De aceea ei umblă din casă în casă ca să-i determine pe oameni să intre în secta lor, împărțindu-le din belșug publicațiile Societății „Turnul de veghe”. Sub masca unei organizații religioase se ascunde una din cele mai mari întreprinderi economice, bazată pe o îngrozitoare exploatare a credulității adepților săi, transformați, printr-o strategie bine pusă la punct, în ființe fără voință proprie, care execută orice dispoziții sau ordine primite de sus, cu un fanatism rar întâlnit și foarte periculos. Este suficient să amintim că după credința „martorilor”, orice organizație în afară de cea a lor este satanică. Cât despre convingerile lor religioase, acestea sunt atât de rătăcite față de dogmele creștine, încât cu greu ar putea cineva să-i recunoască fie și caracterul de sectă creștină. Aceasta pentru că „martorii lui Iehova” resping principalele învățături și practici ale credinței.

Învățăturile specifice iehoviștilor sunt:

- a) Cunoașterea exactă a datei venirii a doua;
- b) Mileniul - împărăția lui Hristos de o mie de ani;
- c) Nu există suflet nemuritor, omul neavând suflet, ci lund suflet (adică ființă vie, sufletul nefiind altceva decât viața); deci nu există nemurire. Învierea este un dar deosebit al lui Dumnezeu dat celor aleși ai Săi;
- d) Nu există iad și chinuri veșnice; păcătoșii la înviere vor fi nimiciți; învierea va fi o restaurare sau o restabilire la loc a lucrurilor, așa cum le-a făcut Dumnezeu la început;
- e) Sfântul Duh nu este o persoană a dumnezeirii, ci numai o energie a Tatălui - deci nu există Sfânta Treime;
- f) Iisus Hristos este o creatură a lui Dumnezeu pe pământ. El a fost numai om și ca om a murit pe cruce pentru totdeauna;
- g) Nu există nici o sârbătoare.

Celelalte rătăcirii sunt comune cu ale altor sectari, având mai multe puncte comune cu adventiștii.

4. Penticostalii

Se mai numesc și „tremurători” sau „spiriți”, sau își mai spun „Biserica lui Dumnezeu Apostolică”. Numele de penticostali vine de la cuvântul grecesc „penticosta”, care înseamnă Cincizecime. Ei susțin că toți membrii sectei lor au botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, pe care l-au primit Apostolii la Cincizecime prin pogorârea Duhului Sfânt („spirit”, cum zic ei).

Li se mai zice „tremurători” din cauza tremurărilor pe care le manifestă sub pretinsa influență a Sfântului Duh pogorât asupra lor, și „spiriți”, fiindcă pretind a avea pe Sfântul Duh în darul vorbirii în limbi, ca și Apostolii după Cincizecime.

Făcând din această credință punctul central al vieții și învățaturii lor, au reconsiderat toate celelalte puncte ale credinței creștine în funcție de acesta, subordonându-le ca importanță și prioritate acestuia, constituindu-se astfel în sectă.

Originea sectei este tot în America, datând de abia de la începutul secolului al XX-lea, fiind înființată din sânul

După ei Iisus Hristos este o creatură a lui Dumnezeu pe pământ. El n-ar fi înviat ci în locul lui ar fi înviat Arhanghelul Mihail. Resping Biserica, preoții, icoanele, sfinții, crucea. Nu au un cult propriu-zis, acesta fiind înlocuit de răspândirea produselor Societății „Turnul de veghe”.

baptiștilor de predicatorul baptist Carol Parham. Acesta a început să propovăduiască rătăcirea că Sfântul Duh se revarsă din nou cu putere la o apropiată a doua pogorâre a Sa și că, la 3 ianuarie 1911, S-a și pogorât deja peste 13 persoane.

În România, secta pentecostală a venit direct din America prin câțiva români de acolo, printre care câștigase teren încă înainte de 1910, fiind susținută și propagată chiar printr-o revistă în limba română, „Vestitorul Evangheliei”, redactată în orașul Akron - Ohio, de un oarecare Paul Budeanu, român originar din județul Arad.

Paul Budeanu a tradus în românește mărturisirea de credință a pentecostalilor, intitulată „Declararea fundamentului adevărat al Bisericii lui Dumnezeu”. Cu Pavel Budeanu stăteau în legătură pentecostalii din România, al căror șef a fost de la început Ioan Bododea din Brăilița, fost predicator, propaganda susținându-și-o prin reviste editate de el, ca „Glasul adevărului” și „Știința Sfinților”.

Învățăturile specifice pentecostalilor sunt următoarele:

- a) Credința în mileniu;
- b) Pe lângă botezul cu apă este de trebuință și cel cu Duhul Sfânt și cu foc, pe care l-au primit Apostolii la Cincizecime și prin care se primește darul vorbirii în limbi;
- c) Pentru ca Biserica să nu fie moartă trebuie să aibă darul Sfântului Duh, iar pentru a obține acest dar, se cere rugăciune și post, adică nemâncare;
- d) Botezător poate fi numai cel ce are darul vorbirii în limbi (în timp ce la baptiști și la alte secte poate fi numai cel rânduit de comunitate);
- e) Slujbele duhovnicești sunt cele ale predicatorilor, proorocilor și prezbiterilor - aleși din Biserică și ordinați (sfințiți ca preoți prin punerea mâinilor). Ordinațiunea nu se poate pierde;
- f) În adunări pot vorbi și femeile;
- g) Sfântul Duh purcede și de la Fiul;
- h) Păcătoșii dați afară din adunare nu mai pot fi reprimiți, în celelalte puncte ale credinței se aseamănă cu ceilalți eretici, îndeosebi cu baptiștii, din rândul cărora s-au format.

Cultul este simplu: câteva cântări, însoțite de vorbirea în limbi și predici (toate acestea au loc într-o atmosferă plină de neorânduială, așa cum se vede din capitolele tratând despre vorbirea în limbi - glosolalia)¹⁶.

5. Nazarenii sau Pocăiții

Numele de nazareni sau nazarineni provine din afirmația lor că urmează pe Iisus Nazarineanul nu numai în cuvinte, ci și în fapte. Se numesc pocăiți deoarece susțin că pocăința este temeiul mântuirii și că numai ei fac adevărata pocăință.

Adevăratul doctrinar și întemeietor al sectei este Samuel Frohlich, din Elveția, născut în anul 1803 din părinți săraci (calvini). El a studiat teologia calvină la Zurich și a ajuns pastor calvin în Elveția; tinerețea și-a petrecut-o în destrăbălări. Apoi, după cum mărturisește el, la Pastile anului 1825 i S-ar fi arătat Dumnezeu îndemnându-l la o viață curată. Ca pastor era iubit de păstoriții săi fiindcă era conștiincios și predica regulat și cu foarte mult zel. Deși încă pe când era student teolog strecurase rătăcirii prin predicile sale, la început a rămas totuși în cadrul învățăturilor calvine; până la urmă însă încetul cu încetul devine baptist, deși nu oficial.

El era pastor calvin, dar rostea predici baptiste, până când, descoperindu-i-se rătăcirile, a fost depus. Din acest moment Frohlich devine baptist pe față și în anul 1832 întemeiază o

¹⁶ Între timp au apărut numeroase alte secte care au preluat de la pentecostali interesul pentru „experiența Duhului Sfânt”. Amintim câteva dintre acestea: Adunarea lui Dumnezeu, Biserica lui Dumnezeu, Biserica lui Dumnezeu a Profeției, Biserica Internațională a Evangheliei, Biserica Baptistă Pentecostală a Voinii Libere, Biserica Pentecostală Internațională Unită și multe altele. În mare, doctrina acestor secte este asemănătoare celei baptiste, dar se diferențiază prin câteva puncte, în primul rând prin accentul ce-l pun pe „pogorârea Sfântului Duh” asupra lor.

Unele secte pentecostale susțin două trepte ale experienței harului: „nașterea din nou” și „botezul cu Duhul Sfânt”, iar altele adaugă încă una, cea a „sfințirii”. Pentecostalii dau o importanță deosebită glosolaliei sau „vorbirii în limbi”, susținând că această harismă, ce presupune autonomia limbii care vorbește fără vreă legătură cu mintea, este semn că cel ce o posedă a primit „botezul Sfântului Duh”, treapta ultimă a stării de har. Alături de glosolalie, pentecostalii mai susțin că puterea Duhului se manifestă în ei și prin „profeție și darul vindecărilor minunate”. Diversitatea foarte mare a sectelor pentecostale presupune, după cum este lesne de bănuț, și o mare diversitate de învățături specifice.

„sfântă comună” (die heilige Gemeinde) cu 38 de aderenți, foști credincioși de-ai lui în calvinism, pe care i-a botezat din nou, prin cufundare. Astfel s-a întemeiat prima „comună nazareană” având în frunte pe însuși întemeietorul și doctrinarul ei, Frohlich, care în cinci scrieri a stabilit principiile doctrinei sale. El susține că Biserica a devenit concubină a statului, cu care cochetează și de la care primește plata de stat, de aceea se cere o Biserică nouă.

Din Elveția nazarenismul a pătruns în Ungaria în 1910 adus de niște ucenici ai lui Frohlich, mai ales prin părțile învecinate cu Transilvania (orașul Hodmezovásárhely). De aici a pătruns apoi la românii din Ardeal, mai ales în județele mărginașe: Arad, Bihor, Bekes. Totuși, la noi secta n-a reușit să se răspândească prea mult. Până astăzi ea numără puțini aderenți, din cauza atitudinii sale față de stat fiind interzisă. Cartea lor de cântări este intitulată „Noua harfă a Sionului”.

Învățătura nazarineană în cea mai mare parte seamănă cu cea a baptiștilor, caracteristicile ei principale fiind:

- a) Mileniul (ca la adventiști, russeliști și pentecostali);
- b) Neadmiterea jurământului, deoarece poate fi îndestulătoare făgăduința fără de jurământ;
- c) Neîngăduința de a face uz de armă în război;
- d) Imposibilitatea de a mai păcătu după botez;
- e) Neprimirea din nou în comunitate a celor ce au fost excluși;
- f) Toate instituțiile publice sunt locașuri ale lui Antihrist. Tot asemenea este și școala, care nu are nici un rost, deoarece copiii după ce primesc botezul nu mai pot păcătu; ei ajung la fericirea raiului și n-au nevoie de a fi educați în școli;
- g) Nu există predicatori aleși, ci fiecare poate predica, dacă este iluminat de Duhul Sfânt;
- h) Sunt două categorii de credincioși: „prieteni și prietenele”, care sunt aderenți încă nebotezați ai sectei; și „frații și surorile” sau aderenții botezați, care își zic „tu” între ei;
- i) Rigorism în ceea ce privește viața privată și bucuriile ei, ș.a.m.d.

În celelalte părți ale doctrinei lor se aseamănă întru totul cu baptiștii.

6. Evangheliștii

Evangheliștii sau „creștinii după Evanghelie” și-au luat numele acesta sub pretextul că toată viața lor este în perfectă armonie cu Sfânta Evanghelie. Secta a apărut în Elveția la sfârșitul secolului XIX, unde poartă numele de *Chretiens* - creștini. La noi a fost adusă la începutul acestui secol de niște străini, mai întâi prin părțile Sibiului (Cisnădie), apoi în București și Iași.

În capitală a început a prinde teren și a se organiza sub numele de „Reunions evangeliques francaises”. Revista prin care au încercat să se introducă în cercuri cât mai largi era intitulată „La Reunion de Croyants pour le Culte” și era editată în București, iar secta a început a prinde teren mai cu seamă după ce a căzut victimă Grigorie Constantinescu, fiu de ofițer trimis în Elveția spre a se perfecționa într-o meserie, dar a revenit după patru ani ca predicator evanghelist. Mobilizat în războiul din 1916-1918, ajunge prin Iași unde începe să activeze, reușind să facă o casă de rugăciuni. Capitala Moldovei devine centrul organizației sectei, datorită lui Grigorie Constantinescu, devenit predicator șef. De aici rătăcirile sectei se coboară prin județele învecinate, „creștinii după Evanghelie” organizându-se apoi într-o uniune a cărei conducere centrală se mută din nou la București, împreună cu Grigorie Constantinescu.

Învățăturile lor sunt expuse în broșurile „Memoriu sau scurtă expunere a punctelor de doctrină ale Comunităților creștine” și „Memoriu sau scurtă expunere a doctrinei Creștinilor după Evanghelie”.

Rătăcirile proprii evangheliștilor sunt următoarele:

- a) Botezul este unul, dar are trei fețe:
 - botezul apei, care nu mântuiește;
 - botezul Sfântului Duh, care poate fi primit înainte, deodată sau după cel al apei;
 - botezul în moartea Domnului, care este starea cea mai înaltă de sfințenie la care poate ajunge un credincios;
- b) Sunt patru judecăți:
 - a celor credincioși, făcută în cer cu mult înainte de judecata cea mare a păcătoșilor;

- a celor în viață, la venirea a doua a Domnului, când va începe mileniul și când se vor despărți oile de capre;

- a păcătoșilor, la sfârșitul mileniului;

- a îngerilor răi;

c) Deși înlătură Sfânta Tradiție, admit totuși că există trei ceruri: cerul dintâi sau atmosfera, cu norii și zarea albastră; cerul al doilea, sau al stelelor, din jurul globului pământesc; cerul al treilea este raiul lui Dumnezeu, în care sălășluiesc îngerii și sufletele dreptilor și care este locul de odihnă și de așteptare. La judecata din urmă, cerul dintâi și al doilea vor arde și tot pământul va fi mistuit de foc, numai cerul al treilea va rămâne;

d) La venirea a doua se va face convertirea iudeilor cu atâta putere, încât va fi „o adevărată înviere din morți”;

e) Mileniul.

Evangheliștii n-au ca celelalte secte o organizație centrală, fiind prea puțini. Celelalte rătăcirii sunt comune cu ale baptiștilor și ale altor secte.

7. Secerătorii

Secerătorii sau „Creștinii ultimelor zile”, se numesc astfel deoarece se socotesc a fi chemați să facă secerișul creștinismului, să secere ce au semănat alții, potrivit cuvintelor Domnului, că: *Altul este cel ce seamănă și altul cel ce seceră* (Ioan 4, 37). Originea sectei este întunecoasă. La noi în țară a fost adusă de Alexandru Torok, ungur din Budapesta, de meserie rotar. Pripășit prin Timișoara, el începe propaganda printre baptiști și adventiști, cu scopul de a unifica toate sectele în una singură care să se numească „Secerătorul”, dar neobținând rezultate, prin anul 1924 se întoarce din nou la Budapesta.

Din fericire, secta este prea puțin răspândită și cunoscută la noi, de aceea nu cunoaștem și nici nu ne interesează alte rătăcirii ale ei.

8. Inochentiști

Aceștia își au originea de la călugărul Inochentie (Ioan Levizor), moldovean din județul Soroca, născut în anul 1873. Ca sectă datează de prin anul 1910. El și-a făcut noviciatul la Mănăstirea Dobrușa, județul Orhei, de unde apoi, după 4 ani de

ascultare ca frate, a trecut împreună cu alți tovarăși pe la alte mănăstiri de prin Rusia (Kiev și Petrograd). După câțiva timp se întoarce din nou în Basarabia și se așază la Mănăstirea Chiteam (Noul Neamț), iar de aici în scurtă vreme trece la mănăstirea din Balta (în apropiere de Nistru), la invitația starețului acestei mănăstiri.

În anul 1909 și 1910 Inochentie a primit hirotonia în diacon și respectiv în preot la Balta. Moldovenii făceau aici mari pelerinaje la mormântul fostului stareț Teodosie Levițchi, socotit ca sfânt, făcător de minuni. (Acesta, născut în 1791 și mort în 1845, fiind sub impresiile revoluției franceze din 1789, predicase impresionant și convingător apropierea sfârșitului lumii și a înfricoșatei judecăți). Pelerinilor moldoveni, Inochentie le predica și le făcea slujba în limba română, cu o ținută plină de evlavie și de convingere, încât tot mai mulți pelerini veneau la Balta. Slujbele în limba română a lui Inochentie au făcut însă pe arhiepiscopul Serafim al Chișinăului să pună la cale transferarea lui de la Balta într-un loc unde să nu mai aibă prilej de a predica și sluji românește, și anume la una din Mănăstirile Valaam sau Solovăț de la Marea Albă.

Inochentismul a pătruns la noi în județele Fălciu, Tutova, Covurlui și chiar în București, unde s-au încercat tratative cu Tudor Popescu și D. Cornilescu¹⁷, șefii tudoriștilor. Inochentiștii nu au un principiu de credință și nici vreo doctrină specifică, sistematică, ci sunt cu totul inculți și deci incapabili de a-și formula vreo mărturisire de credință, practicând mai mult un misticism religios.

Începuturile activității lui Inochentie erau alimentate de rătăcirii. În predicile lui de la Balta, susținea că este trimis de fostul stareț de mare faimă, Teodosie, ca să pregătească pe

¹⁷ Dumitru Cornilescu era fiu de învățător din județul Mehedinți. După terminarea Seminarului Central și a Facultății de Teologie din București, în 1916, se călugărește și este hirotonit ierodiacon în eparhia Hușilor. De aici trece la Stăncești, județul Botoșani, la principesa Raluca Calimachi, pe care o cunoscuse la București. Aceasta - educată în Anglia - pusese la dispoziție fonduri din averea ei pentru a susține o propagandă protestantă încă de prin 1914-1915. La Stăncești, Cornilescu, având totul la dispoziție, traduce Sfânta Scriptură și se perfecționează în propaganda religioasă cu nuanțe protestante. După terminarea războiului din 1914-1918, trece la București, alături de Tudor Popescu.

oameni pentru ziua sfârșitului, când ei vor fi judecați de Teodosie. După Inochentie, sfârșitul lumii avea să fie în anul 1913, de aceea îndemna pe oameni să nu se căsătorească, iar pe cei căsătoriți îi îndemna să nu aibă copii și să-și lase averile. Cei bolnavi - zicea el - să se ungă cu untdelemn din candela de la mormântul lui Teodosie și să se roage.

Împărtășea pe oameni în urma predicii sale fără a fi spovediți. Este posibil ca Inochentie să fi practicat și alte rătăcirii. Totuși intenția lui nu a fost de a crea o mișcare religioasă despărțită de Biserică sau o sectă. Biografiile minuțioși ai lui Inochentie susțin că Inochentie nu a fost de loc creatorul mișcării de la Balta¹⁸. Abaterile lui Inochentie menționate mai sus n-au rămas la dimensiunile lor inițiale, căci poporul habotnic le-a exagerat și le-a înmulțit din ce în ce mai tare, până când separarea de Biserică a devenit în chip evident un fapt împlinit.

Rătăcirile la care au ajuns aderenții admiratori fanatici ai lui Inochentie sunt următoarele:

a) Inochentie este un sfânt sau un prooroc (după unii Sfântul Ilie, după alții un sfânt mare în care s-a întrupat Sfântul Duh, iar după alții este Hristosul creștin, mai mare decât Hristosul evreu). El a avut puteri miraculoase. Pe cei care nu cred în el, îi așteaptă iadul;

b) Există un Duh Sfânt masculin care este Inochentie și unul feminin, care este sora lui Inochentie;

c) Omul trebuie să păcătuiască pentru ca să aibă apoi de ce să se pocăiască și ca Dumnezeu să aibă de ce să-l ierte;

d) Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil, Rafail și alții se întrupează în frații predicatori;

e) Viața lor este în comun și se numesc „frați”;

f) Cultul lor nu este unitar, căci deși unii - cei mai mulți - respectă cultul ortodox chiar participând la el, în schimb alții sunt, fie prea rigoriști, îmbrăcați mai mult călugărește și printr-un ascetism exagerat își schimonosesc trupul, smulgându-și unghiile și părul, fie prea libertini, adunându-se în peșteri subterane unde practică adevărate orgii. În genere, ei prețuiesc pomenile și slujbele pentru morți;

¹⁸ Conform lucrării lui N. Popovschi, *Mișcarea de la Balta sau inochentismul*, Chișinău, 1926, p. 9.

g) Sunt împotriva calendarului îndreptat, făcând corp comun cu stiliștii .

9. Tudoriștii

Întemeietorul sectei a fost Tudor Popescu, fost preot ortodox în București, la biserica Sfântul Ștefan, zisă „Cuibul cu barză”. Originar din județul Prahova, era un preot zelos și conștiincios. Însă prin anul 1919 a început să alunece, fiind împotriva cultului sfinților. Rătăcirile lui se înmulțesc și se accentuează, mai ales după ce se împrietenește și colaborează cu ierodiaconul D. Cornilescu, molipsit de protestantism. Având darul vorbirii, prin predicile lui patetice atrage tot mai mulți credincioși la biserica lui.

Sfântul Sinod, sesizat de rătăcirile de la „Cuibul cu barză”, l-a caterisit pe preotul T. Popescu (sentința 152 din 2 aprilie 1924). D. Cornilescu rupsese deja orice legătură cu Biserica și plecase în străinătate, unde se pare că s-ar fi căsătorit, dând dovadă de câtă vocație avusese pentru monahism.

Doctrina lor era un amestec de învățături protestante, fără a avea ceva nou și original. Cultul consta, ca și la toate sectele, din predici, cântări, citiri biblice și rugăciuni, ajungând cu timpul să aibă și casă de rugăciune.

A fost singura sectă înființată la noi în țară din sânul Bisericii Ortodoxe Române. În decursul anilor, secta respectivă a dispărut²⁰.

10. Teosofii

Numele lor provine de la învățătura pe care o numesc teosofie, adică înțelepciune divină. Locul de baștină al teosofiei este probabil India, timpul apariției ei fiind îndepărtat.

În Europa, teosofia s-a ivit prin anul 1875, datorită rusoaicei Helena Petrovna Blavatsky, o femeie de moravuri

¹⁹ Casă bună cu inochentiștii fac și cei din „Turma lui Ilie”, care au aceleași abateri sectare.

²⁰ Între grupările mai noi care parazitează Biserica Ortodoxă, mai amintim: Turma lui Ilie; mișcarea vladimiristă; „lucrarea lui taica Visarion Iugulescu”; pseudo-isihaștii lui Ghelasie; „sfânta treime de la Cocoșu”; o parte din „Oastea Domnului”, care nu ascultă de preoți; „Noul Ierusalim” de la Pucioasa (n. ed.).

ușoare, conștientă de starea păcătoșeniei sale. În urma unei călătorii în America de Nord, H.P. Blavatsky ajunge la New York, unde intră în legătură cu spiritiștii. Făcând cunoștință cu colonelul J. Olcott, înființează la New York, împreună cu acesta, o societate teosofică. Din New York, H. P. Blavatsky pleacă în India, unde a convertit un baron - de Palme -, care la moartea sa lasă societății teosofice o avere considerabilă.

Teosofia a pătruns și la noi, centre teosofice mai însemnate fiind la București (cu Zoe Palade, Maria Sachelarie, Mircea Nenițescu etc), Craiova, Timișoara ș.a. Teosofii sunt împărțiți în câteva secte greu de deosebit una de alta. În general se apropie de spiritiști, cu care uneori pot fi ușor confunzați. Fiind un sistem filosofic religios, teosofia poate pătrunde numai în clasa cultă.

Temeiurile învățaturii teosofice sunt expuse în cartea lui H. P. Blavatsky: „Secret doctrine” (Doctrina secretă).

Iată câteva puncte din doctrina teosofică:

a) Legea generală a naturii este legea karmei, pe baza căreia fiecare faptă are urmări, care sunt apoi cauze ale altor fapte sau activități, iar acestea la rândul lor devin iarăși cauze ale altor fapte și așa mai departe, până ce urmează liniștea deplină, în care încetează orice activitate;

b) Sufletul după moarte se reîntrepează (reîncarnează) de mai multe ori spre a se curăți, până când ajunge desăvârșit și egal cu Dumnezeu. Starea aceasta de perfecțiune este nirvana, sau suprema fericire și constă în împreunarea sufletelor într-un tot unitar, în Dumnezeire. Reîncarnarea este necesară tuturor, în scopul purificării și perfecționării;

c) Moartea nu este altceva decât trecerea sufletului dintr-un corp în altul, sau dintr-o viață în alta. Pe patul de moarte, omul chiar își poate alege părinții din viața în care urmează să se reîncarneze. Când omul moare, sufletul părăsește corpul fizic și îmbracă un corp astral; apoi trece într-un corp mintal, luând o formă infinită și devenind astfel o ființă eterică, fără sex;

d) Tot ce există, există în mod necesar, căci evoluează spre bine;

e) Nu există iad sau munci. Mântuirea vine în mod necesar, prin evoluția sufletului în șirul de vieți prin care trece,

până ce ajunge în nirvana. Suferințele prin care evoluează omul **in diferitele lui vieți către nirvana, acesta este iadul;**

f) În nirvana toți vom fi una;

g) Dumnezeu nu este transcendent, ci imanent, în natură;

h) Nu există îngeri răi sau diavoli. Mânia, invidia, răutatea, deșertăciunea, răzburarea etc, iată dracii din noi; alții nu mai există;

i) Iisus Hristos n-a fost Fiul lui Dumnezeu și Răscumpărător al lumii, pentru că oamenii se răscumpără singuri, purificându-se prin reîncarnări. El a fost numai o pildă de perfecțiune;

j) Fiecare epocă își are Mântuitorul ei propriu, potrivit cu gradul de civilizație și de dezvoltare spirituală a ei. Astfel a fost Buda în epoca lui, apoi în altă epocă Iisus Hristos, iar acum, în epoca modernă, când doctrinele lui Buda și Hristos au rămas neîndestulătoare și se cere un nou mântuitor cu o doctrină mai potrivită nivelului intelectual înalt al epocii, acesta este Krishnamurti;

k) Se înlătură dogmele și autoritățile bisericesti;

l) Orice religie, într-o oarecare măsură relativ mică, este expresia voinței lui Dumnezeu și descoperă o oarecare parte de adevăr. Iar teosofia este adevărul curat și întreg;

m) Lumea aceasta va trece printr-o prefacere cosmică, transformându-se într-un continent nou, regenerat;

n) Mai există o lume astrală, în care vom ajunge și noi, ce cuprinde locuitori, animale și alte ființe; sufletele oamenilor se duc acolo ca spirite;

o) Nu numai oamenii, ci toate viețuitoarele au suflet nemuritor, și de aceea nu se cuvine a fi ucise; consumarea de carne de animale este interzisă;

p) Scopul ultim al vieții este „frăția universală”, care nu este un vis, o concepție poetică, ci o condiție esențială, și de aceea trebuie să existe;

r) Scopul pe care îl urmărește teosofia este de a forma un sâmbure de înfrățire universală, fără deosebire de rasă, limbă, credință etc. În societatea teosofică poate intra oricine, de orice credință;

s) Limbajul tehnic și ideile fundamentale ale teosofilor provin, după ei, din vechile secrete ale Cabalei, care li s-ar fi

transmis prin viu grai până azi, întreagă și neschimbată, chiar cu magia și astrologia ei.

În toată doctrina teosofică, influența budismului este vizibilă și covârșitoare, teosofia fiind mult mai apropiată de budism decât de creștinism. Cu creștinismul n-are aproape nimic comun. De aceea ea nu este o sectă creștină, ci o sectă religioasă și filosofico-mistică, ivită și printre creștini, având la bază un amestec întunecos de idei luate din riturile popoarelor orientale.

11. Spiritiștii²¹

Denumirea le provine din faptul că prin anumite experiențe fac comunicări cu spiritele (sufletele) morților. Ca și teosofii, sunt o sectă religioasă filosofico-mistică, având o doctrină foarte îndepărtată de cea creștină, deși ei pretind a fi creștini.

Testamentul Vechi face amintire de practici spiritiste, ca de pildă de cazul lui Saul cu vrăjitoarea din Endor (I Regi 28, 7-20; IV Regi 21, 6, ș.a.). Ele însă erau interzise cu asprime, ca fiind contrare religiei date de Dumnezeu (Deut. 18, 9-12). Spiritismul s-a practicat chiar și în primele veacuri creștine, începând de la Simon Magul (Fapte 8, 9) și de la vrăjitorul Elima (Fapte 13, 8); desigur a fost practicat între păgâni și în continuare, până târziu, am putea spune până în zilele noastre. Deși spiritismul nu este în spiritul doctrinei ortodoxe, totuși mulți creștini s-au molipsit de el, practicându-l alături de creștinism. Spiritismul vechi s-a întemeiat pe practici și experimente, fără a avea o doctrină cristalizată. Abia spiritismul modern încearcă să aibă o atare doctrină, deși nu chiar unitară.

Spiritismul modern își are începuturile în America de Nord. Prin 1846, în locuința unui cetățean numit Weckman, din orașelul Hydesville, statul New York, au început să se audă pocnituri misterioase în mobilă, uși, pereți etc. Neputând afla cauza lor, Weckman se mută în altă locuință, iar în locul lui, în 1847, se mută familia Fox. Pocniturile continuă, până ce noii locatari intrară, prin intermediul loviturilor, în comunicare cu

²¹ Despre spiritism a se vedea mai pe larg la I. Petreună, *Spiritismul* Timișoara, Tip. „Luceafărul”, 1945.

acel spirit, care le transmitea mai apoi tot felul de mesaje. Apoi fetele familiei Fox se mutară la New York, într-o locuință mai încăpătoare, unde continuă comunicarea cu spiritele, servind ca intermediare (medii) între spirite și oamenii care așteptau răspunsul de la spirite. La această clară înșelare demonică au fost atrase după aceea o mulțime de oameni, mai întâi din America și apoi din Europa.

În România au căzut în rătăcirea spiritistă, printre alții, B. P. Hașdeu și Dr. Istrati.

Doctrinarul spiritismului este juristul și medicul Hippolyte de Nisard Rivail, cunoscut sub pseudonimul de Allan Kardec. Cartea lui „Le livre des esprits” (Cartea spiritelor) este socotită ca biblia spiritiștilor. Spiritiștii n-au o doctrină unitară, deși fiecare doctrinar pretinde a o avea prin comunicări de la spiritele cele mai luminate.

Ei însă au câteva puncte comune, cum ar fi:

a) Dumnezeu este mărginit; El și-a primit existența din haos, deci nu este din eternitate. El este spirit, sau mai corect, o asociație infinită de spirite divine, devenite, printr-o lungă evoluție, perfecte și luând toate la un loc forma de sferă, cea mai desăvârșită formă din univers;

b) Mai sunt și alți dumnezei, inferiori și subordonați Dumnezeului suprem, dar mai mari ca îngerii. Fiecare soare, sistem planetar și planetă își are dumnezeul său, supus Dumnezeului suprem. Dumnezeu nu este atotștiutor, decât numai indirect, prin informațiile pe care le primește de la ceilalți dumnezei, pe calea undelor și pe care aceștia le-au primit de la spiritele mai desăvârșite. Dumnezeii solari poartă numirea de fii ai lui Dumnezeu (nu însă și cei planetari);

c) Există mai multe Sfinte Treimi. Așa de pildă, pe una o alcătuiesc Dumnezeul central, cel solar și cel planetar. Aceasta este treimea centrală, superioară. Mai este apoi una, solară, inferioară aceleia, iar alta, planetară, inferioară celei solare. De altfel toate forțele din lume lucrează treimic, căci forța treimică: pozitivă, negativă și neutră, este întâlnită peste tot;

d) Dumnezeu este numai un arhitect, iar nu creator al lumii, căci lumea nu este creată din „nimic”, ci este făcută din ceva ce a existat mai înainte și care în ultima analiză este

aceeași cu Dumnezeu. Din acest „ceva” Dumnezeu a format o materie vie - primul eter sau fluid -, din care au fost făcute apoi toate câte există în lume;

e) Din acest eter au fost formate spiritele. Aceste spirite evoluează prin reîncarnări și apoi prin evoluție spirituală, cum evoluează îngerii, până când vor ajunge dumnezei. Pe toate corpurile cerești există spirite: pe unele mai mult, iar pe altele, spirite mai puțin evolute. Spiritele superioare se pot reîntrupa între oameni, pentru a grăbi evoluția acestora;

f) Există patru universuri. Ele se învârt în jurul sferei divine centrale, formând în jurul acesteia o cruce. Ele sunt despărțite unul de altul printr-o materie fluidică și sunt create de Dumnezeu, din substanța preexistentă, sau din El însuși. Dumnezeu creează și astăzi, nu însă direct, ci prin mijlocirea spiritelor superioare. Iar când creează, suferă și El, pentru că nu există creație fără durere;

g) Există și providență divină, dar tot indirectă;

h) Iisus Hristos este un spirit superior și este dumnezeul solar al nostru. La această treaptă a ajuns și El prin evoluție. Hristos nu a adus mântuirea, pentru că fiecare om trebuie să-și ispășească singur păcatele sale, după dreptate, sau după legea talionului. Dacă El ne-a învățat să iertăm, a făcut-o în favoarea victimei, pentru ca aceasta să nu mai caute într-o altă viață răzbunarea cuvenită;

i) Biserica nu este infailibilă. Ea a greșit de multe ori și nu poate să mântuiască pe nimeni prin taine sau altceva, mântuirea făcându-se prin reîntrupări și evoluție;

j) Duhul omului, creat de Dumnezeu, a trecut prin pietre, plante și animale, până a devenit duh uman, care apoi a trecut prin mai multe forme, până a ajuns la forma de om;

Perispiritul este compus din două corpuri: unul astral și altul mintal. Corpul fizic este de asemenea format din două părți: una carnoasă și alta eterică, o copie a celei carnoase, numită de aceea și *dublul eteric*, invizibil ochiului fizic, dar vizibil vederii astrale, pe care o au unele persoane;

k) Moartea este mutarea spiritului din trup împreună cu perispiritul;

l) Odată despărțit de trup, spiritul este dus până acolo unde sunt și alte spirite la fel cu el din punct de vedere moral și

intelectual. Ele pot comunica cu cei de pe pământ și pot să-i influențeze. Unele sunt bune (îngerii păzitori), altele rele (dracii);

m) După o anumită vreme, spiritul se reîncarnează, spre a se purifica și evolua. Reîncarnarea, precum și locul, familia, starea, sexul și alte condiții ale reîncarnării, sunt hotărâte de spiritele superioare; tot de acestea sunt hotărâte și durata vieții și întâmplările din ea, toate în conformitate cu faptele lui din viața dinainte, în scopul ispășirii și al evoluării;

n) Nu au temple sau case pentru cult.

După toate aceste învățături și practici, sunt mulți spiritiști care susțin totuși că spiritismul²² reprezintă cea mai autentică doctrină a lui Hristos. În fond însă spiritismul nu este altceva, decât un amestec ciudat de budism, deism, politeism, panteism, animism și creștinism²³.

Concluzii

Din această scurtă privire istorică de mai sus asupra sectelor, rezultă următoarele concluzii:

1. Toate sectele sunt de dată recentă, căci istoria nu le cunoaște, după cum - poate tocmai de aceea - nici ele nu cunosc și nu recunosc istoria. Deci n-au dovada unei continuități apostolice - de la Apostolii Domnului - și n-au în ele garanția adevărului.

2. Aproape toate sectele au fost născocite de oameni neînvățați, sau cel puțin fără o pregătire îndestulătoare, necesară înțelegerii și aprofundării Scripturii. Pregătirea lor nu le-ar fi putut garanta competența tâlcuirii nici măcar a unui articol de ziar sau a unui text profan oarecare, oricât de iluminați sau prețioși s-ar pretinde a fi. Ei vorbesc în numele religiei cam cu aceeași competență cu care ar vorbi lăcătușii în numele agriculturii, semidoctii și analfabeții în numele științei și al progresului, sau agricultorii în numele astronomiei. De necontestat este faptul că doctrinele lor n-au reprezentat un pas înainte în tâlcuirea și aprofundarea Bibliei, ci dimpotrivă, au dat

²² O variantă modernă a spiritismului, care a luat amploare în ultimii ani în SUA, este „channeling”-ul (n. ed.).

²³ Acest scurt istoric al sectelor din România s-a întocmit folosindu-se *Sectologia* Părintelui dr. Petru Deheleanu de la Arad, socotind-o a fi cea mai completă; *Pidalionul de la Neamț*, ed. 1844, și alte surse.

dovadă numai de nepricepere și de misticism fanatic și bolnăvicios.

3. Cele mai multe secte din țara noastră sunt de proveniență străină, unele din ele fiind sădite cu scop vădit împotriva neamului nostru românesc.

4. Unele s-au născut din liberalismul protestant, ca reacție împotriva îngrădirilor dogmatice ale Bisericii Catolice, iar altele provin dintr-un habotnicism care n-a fost mulțumit cu gradul de pietate și disciplină al Bisericii Ortodoxe²⁴.

5. Fiecare sectă a căutat să aducă ceva nou, propriu numai ei, prin care să se caracterizeze și să se deosebească de toate celelalte secte.

6. Fiecare sectă aparte, precum și toate la un loc, sunt numai forme diferite de manifestare ale neînălăturatului sectarism, care de veacuri a bântuit și a hărțuit Biserica lui Hristos și apoi cu rușine s-a stins prin puterea și înțelepciunea lui Hristos, care este Capul și Mirele Bisericii.

Capitolul 4 Stiliștii²⁵

În anul 1923 s-au adunat la Constantinopol, într-un sinod, reprezentanți ai tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetând cu frica lui Dumnezeu și cu amănunțime chestiunea calendarului iulian și văzând că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o știrbire dogmelor, canoanelor Bisericii și rânduielilor Sfinților Părinți, și că prin rămânerea în urmă a calendarului de la 21 la 8 martie, se calcă rânduiala stabilită de Sfântul și Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, au hotărât cu toții să îndrepte calendarul iulian și să aducă echinocțiul de la 8 martie la 21 martie, cum este acum.

²⁴Alți sectari la noi în țară mai sunt: lipovenii, stundiștii molocanii s.a., dar fiindcă sunt prea puțini la noi și nu constituie o primejdie pentru credința noastră nu ne-am ocupat de ei cu multă atenție.

²⁵Acest scurt istoric s-a întocmit de redacția editurii, pe baza lucrării Arhim. Cleopa Ilie, *Cuvint de lamurire în legătura cu ratacirile stiliștiilor*.

Hotărârea a fost primită de toate Bisericile Ortodoxe care au luat parte la sinod, prin mitropoliții, episcopii și delegații lor, urmând ca fiecare Biserică să facă îndreptarea calendarului când va găsi vremea potrivită.

Astfel, în anul 1924, la 10 martie, au îndreptat calendarul Patriarhia ecumenică de Constantinopol și Biserica Greciei. Apoi, pe rând, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei și în anul 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul și Biserica noastră Ortodoxă Română, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sărind peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă calendarul iulian, de la Sfântul Sinod de la Niceea.

Iar Sfintele Paști le serbăm odată cu creștinii ce țin stilul vechi din celelalte țări, pentru unitatea și pacea Bisericilor noastre surori în dreapta credință, care încă nu au îndreptat calendarul, precum Biserica Rusă, Biserica Ierusalimului, Biserica Serbiei ș.a. Ele încă n-au trecut în mod practic la îndreptarea calendarului vechi, dar la vreme potrivită îl vor îndrepta, după cum a fost înțelegerea tuturor Bisericilor Ortodoxe la Constantinopol din anul 1923 și la Consfătuirea panortodoxă din 1948 ținută la Moscova, care au ajuns la înțelegere în această privință și care au hotărât obligatoriu ca clerul și credincioșii din fiecare țară ortodoxă să țină stilul bisericesc local pe teritoriul unde se găsesc. Adică în țara în care se ține calendarul îndreptat, acela să rămână mai departe, iar în țara unde încă se mai ține stilul vechi, acela să rămână în folosință până la vremea potrivită, când va fi întocmit și recunoscut calendarul cel mai desăvârșit pentru toată Ortodoxia.

Și acestea toate s-au hotărât de mai-marii păstori ai Bisericii Răsăritului numai pentru a se ține unitatea și pacea dintre Bisericile dreptmăritoare peste care Duhul Sfânt i-a pus pe ei păstori.

Pentru a fi mai întemeiate cele arătate mai sus în privința hotărârii Consfătuirii Panortodoxe de la Moscova relativ la tinerea calendarului în țară la noi, dăm mai jos cuprinsul raportului nr. 60 din 8 august 1954, al Bisericii Ruse din București, către Cabinetul înalt Prea Sfințitului Patriarh al Komâniei, București:

La adresa nr. 439 din 7 august 1954, am onoarea a vă comunica, că Biserica Ortodoxă Rusă din București prăznuiește

toate sărbătorile creștinești de peste an după calendarul îndreptat, adică pe stil nou, după cum se prăznuiesc aceste sărbători în întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Superiorul Bisericii Ruse - București
Pr. C. TOMESCU

Se vede dar clar că nu numai Biserica Ortodoxă Română ține stilul îndreptat, ci chiar și bisericile rusești care se află pe teritoriul țării noastre țin sărbătorile după calendarul îndreptat, potrivit înțelegerii de la Moscova din anul 1948.

Și acum trebuie să înțelegem că această hotărâre care s-a luat la Consfătuirea panortodoxă de la Moscova este un mijloc de pace și de unire între Bisericile Ortodoxe din toată lumea în ce privește îndreptarea calendarului și este făcută cu chibzuință sinodicească și tradiție canonică, deoarece noi știm din sfintele canoane și din învățăturile Sfinților Părinți că Biserica noastră dreptmăritoare în toate vremurile de-a lungul istoriei a folosit două mijloace de a mântui sufletele: scumpătatea și iconomia sau pogorământul. Scumpătatea este cel mai bun dreptar al sfintelor canoane din Biserica Ortodoxă, iar iconomia - pogorământul - este al doilea mijloc și care uneori pogoară mai mult sau mai puțin din îndreptatul scumpătății cu scopul sfânt de a folosi Biserica pe alte căi.

De 60 de ani stiliștii lucrează orice taină și orice sfințire în bisericile lor fără arhieru și fără ierarhie, și prin urmare, dacă ei n-au ierarhi, nici preoții lor nu se pot numi preoți, nici Biserica lor Biserica și nici creștinii cei botezați de ei nu se pot zice cândva creștini. Pentru că unde nu este ierarhie și arhieru, nici sfințenie nu este, nici mântuire. Fiindcă izvorul tuturor sfințirilor și darurilor vine numai prin arhieru. Așadar, dacă ei se numesc pe sineși Biserica dreptmăritoare și tradițională, să ne spună în care Biserica dreptmăritoare s-au mai lucrat vreodată Sfintele Taine fără arhieru?

Iar dacă ei zic că au arhieru, să ne spună care este episcopul lor, cine l-a hirotonit și unde își are reședința? Căci canonul 13 al Sinodului I—II (861) zice: „Semănăturile de zăzani eretice, aruncându-le diavolul cel rău în Biserica lui Hristos, și acestea fiind tăiate din rădăcină cu sabia Duhului, a

venit pe altă cale de uneltire, apucându-se a despărți trupul lui Hristos prin tulburarea schismaticilor. Sfântul Sinod zăgăzuind și această vrăjmășie a lui, a hotărât de acum înainte ca, preot ori diacon, de ar îndrăzni a se depărta de împărtășirea episcopului și nu-i va pomeni numele la sfințitele rugăciuni ale liturghiilor, precum s-a predanisit Bisericii, să se considere aceasta ca osândire asupra episcopului său, ca pentru oarecare vinovății, înainte de a fi cercetat și judecat de sinod; unul ca acesta, să se supună caterisirii și să se lipsească de toată cinstea ieratică. Căci cel ce este rânduit în ceata preoției și răpește judecata mitropoliților și osândește însuși mai înainte de judecată, după a sa socoteală, pe părintele și pe episcopul său, acela nu este vrednic nici de demnitatea preotului și nici de numele de preot, iar cei ce vor urma acestuia, de vor fi dintre cei ierosiți, să cadă din demnitatea lor; iar de vor fi monahi ori mireni, desăvârșit să se afurisească din Biserica, până când, desfăcând legătura cu schismaticii, se vor întoarce la episcopul lor".

Încă să citească ei și canoanele: 18 al Sin. IV ec. și 6 al Sin. II ec. și să înțeleagă că singuri, rupându-se de ascultarea episcopilor și hulind Biserica și pe conducătorii ei, au căzut sub anatema care o arată sfintele canoane 17 ale Sin. VII ec, 3, 4, al Sin. IV ec, 31 Apost., 31 și 34 al Sin. VI, 1 al Sin. I-II, 5 și 6 Gangra și 5 Antiohia, asupra celor ce nu ascultă de episcopii lor.

Decât a judeca ei pe episcopii și mitropoliții din Biserica noastră Ortodoxă, mai bine ar întoarce ochiul asupra lor, ca să-și cunoască grelele vinovății canonice pe care le au, că au rupt legătura duhovnicească cu Biserica Ortodoxă și se conduc după mintea lor cea întunecată de mândrie, de ură și de nesupunere.

Stiliștii au și grave abateri canonice. Iată care sunt cele mai grave:

a) Nu ascultă de hotărârea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923, care a hotărât îndreptarea calendarului celui vechi: Canonul 3 al Sin. II ec; 28 al Sin. IV ec; 36 Trulan;

b) Consideră calendarul sfânt și fac din aceasta o dogmă;

c) Nu ascultă nici de Patriarhia Ierusalimului: Canonul 34 Apostolic; 2 al Sin. II ec; 12 al Sin. IV ec; 36 Trulan; 19 Antiohia;

d) Nu ascultă de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române și de hotărârea întâi-stătătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, care s-au adunat la Moscova în anul 1948;

e) Preoții lor, precum și creștinii conduși de ei, se depărtează de la slujirea și împărtășirea cu preoții și ierarhii noștri, din ură, mândrie, răzvrătire și neascultare;

f) Botează și cunună a doua oară, săvârșind o mare erezie și greșeală dogmatică; Canonul 47 Apostolic; 48, 72 Cartagina; 1, 47, 91 al Sfântului Vasile cel Mare; stiliștii nu au Sfântul și Marele Mir, pentru că nici episcop nu au care să li-l sfințească, și din această cauză ung copii cu untdelemn de prin candelă, când îi botează, și prin aceasta falsifică botezul și duc în eroare pe creștinii care dau copiii pe mâna lor ca să-i boteze;

g) Au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia canonică a Bisericii Ortodoxe Române: Canonul 31 al Sfinților Apostoli; 13, 14 și 15 ale Sin. I-II din Constantinopol; 6 al Sin. II ec; 3 al Sin. III ec; 18 al Sin. IV ec; 31 și 34 Trulan; 5 Antiohia; 10, 11 Cartagina;

h) Hulesc și defaimă patriarhii, episcopii și preoții Bisericii care țin stilul nou, numindu-i „catolici”, „lipsiți de har”, „eretici”, căzând astfel sub osânda canoanelor: 31, 39 Apostolic; 18 al Sin. I ec; 8 al Sin. IV ec; 34 Trulan; 58 Laodiceea; 7 Cartagina etc;

i) Au făcut mănăstiri fără aprobarea Sfântului Sinod;

j) Preoții stiliști se duc prin sate străine și fac slujbe pe ascuns, fără să țină seama de aprobarea episcopului locului și a parohului din acele parohii, căzând prin aceasta sub osânda canoanelor 34 Apostolic; 4, 6, 7 al Sin. I ec; 2, 3 al Sin. II ec; 8 al Sin. III ec; 28 al Sin. IV ec; 36, 39 Trulan; 9 Antiohia.

Acestea sunt câteva din greșelile și abaterile canonice ale celor ce țin stilul vechi în țara noastră.

Stiliștii sunt considerați schismatici, adică dezbinați de Biserica Ortodoxă, căci au călcat legile bisericesti administrative, organizându-și mănăstiri și biserici deosebite, fără aprobarea Sfântului Sinod. Iar dacă îndrăznesc să boteze a doua

oară, atunci se fac eretici, potrivit cu canonul 47 Apostolic și alte canoane.

Acești stiliști care sunt nesupuși Bisericii până în ziua de azi, rămân o fracțiune schismatică. Dar să se știe că, în decursul istoriei, calendarul a mai fost schimbat de cinci ori până acum, și când va fi nevoie, iar o să se schimbe.

Capitolul 5 Credințe păgâne²⁶

Imediat după schimbările din 1989 și-au făcut apariția în țara noastră diferite secte și mișcări paracreștine²⁷, care au înflorit în «lumea liberă».

New Age (Noua Eră)

Una din mișcărilor cele mai amenințătoare pentru creștinism, foarte puțin cunoscută la noi, este New Age. În mare măsură mișcarea este influențată de ideile Societății Teosofice, întemeiată în 1875 la New York de rusoaica Helena Petrovna Blavatsky. New Age încorporează deja mii de organizații din lume, având ca prim plan construirea unei „noi ordini a lumii” ce urmărește în final controlul asupra lumii.

Mișcarea a declarat intențiile de făurire a „noii ordini a lumii” în 1975, activând în ascuns până atunci. Amintim câteva din principiile „Noii Ere”: stabilirea unui sistem economic mondial unic; o taxă universală; o autoritate mondială care să controleze proviziile de hrană ale lumii; datoria de a subordona viața personală unui directorat universal; arianismul, adică supremația rasei Vestului; avortul; însămânțarea artificială; limitarea și controlarea numărului de copii; purificarea - acțiune de exterminare a celor ce nu vor accepta ideile mișcării etc.

²⁶ Acest scurt istoric al noilor mișcări paracreștine din România s-a întocmit de redacția editurii, folosindu-se cartea *Biserica și sectele*, ed. **Ortoxos** Kypseli, București, 1992; Ierom. Serafim Rose, *Ortodoxia și religia viitorului*, Chișinău, 1995 ș.a.

²⁷ para-creștin; para = „pe lângă”, „contra” (<fr. para-, gr. para).

New Age câștigă, mai ales în Apus, tot mai mulți simpatizanți și adepți prin afișarea de activități pacifiste, ecologiste, urmărirea unei alimentații sănătoase și condiții fizice perfecte, prin practici oculte, în mare parte de proveniență orientală, ca: meditația transcendențială, yoga, terapii de relaxare, hipnoză, vindecare psihică, vedenii ș.a. Drogurile sunt considerate ca «unelte de transformare». Urmărește o „nouă ordine” a lumii, care va sta sub semnul zodiei Vărsătorului, ordine ce vizează o totală răsturnare a valorilor lumii actuale, prin tendințe de relativizare a adevărului, a identităților, de împăcare a contrariilor, de sincretism etc. În această lume înțelesurile noțiunilor de bine și de rău vor fi descompuse și pierdute, iar Lucifer stăpân.

Mișcarea vrea să înlocuiască Dumnezeu Bibliiei prin zeități păgâne reînviată, promovează credința în O.Z.N.-uri și în ființe extraterestre. Actul religios central al Mișcării New Age este «inițierea», actul de consacrare lui Lucifer care este „Conducătorul Omenirii”.

Folosește ca simboluri zvastica, numărul 666, curcubeul ș.a. Între mijloacele de răspândire și acomodare cu ideile sale amintim: muzica (mari concerte în aer liber cu «staruri» ale muzicii moderne), casete audio, video, literatură și filme, în special de ficțiune (*E.T.*, *Războiul Stelelor* ș.a.), jocuri pe calculator și jocuri de societate etc.

Ideile Mișcării New Age fac casă bună cu erezii și rătăcirii ca: Martorii lui Iehova, Mormonii, Moon, Bahai, Yoga ș.a.; cu organizații internaționale ca: O.N.U., U.N.E.S.C.O., Consiliul Internațional al Bisericilor, Comisia Trilaterală, Francmasoneria, Green Peace, Mișcarea Feministă etc.

New Age este un curent care tinde să integreze toate mișcărilor spiritualiste și religiile existente astăzi în lume, de la satanism la yoga și de la reînvierea miturilor păgâne la credința în O.Z.N.-uri. Concepții contradictorii își găsesc locul în această paradigmă deoarece ideea centrală este că toate formează un întreg în interiorul căruia fiecare religie sau sectă își are locul ei. Această idee este falsă, întrucât Adevărul absolut nu poate fi compus și contradictoriu, el este Unic și Personal în Iisus Hristos.

Mișcarea își croiește porți de intrare și în România, în special în cercuri din marile centre universitare.

Biserica unificării

Numele complet al acestei secte este „Asociația Sfântului Duh pentru Unificarea Creștinătății Mondiale”. A fost înființată de coreeanul Sun Myung Moon. Secta a luat proporții începând cu 1971, an în care Moon se stabilește în America. Acesta pretinde că a avut o viziune și că a fost însărcinat de Dumnezeu să continue lucrarea Mântuitorului Hristos pe care Acesta n-a mai putut-o îndeplini pentru că a fost răstignit. Moon se socotește pe sine ca al doilea Mesia sau al treilea Adam, care va duce la îndeplinire planul lui Dumnezeu de unificare a omenirii. Prin nașterea lui și mai ales prin constituirea „familiei adevăraților părinți”, pe care acesta a format-o prin căsătoria cu o tânără de 18 ani, el afirmă că s-a intrat în Noua Eră, în Epoca de Aur, a regenerării neamului omenesc.

„Domnul” și „mesia” acestei epoci este Moon. Secta promovează cultul lui Moon, numindu-l «părinte», așa cum îl numesc și pe Dumnezeu. Mai spun că Biblia nu este completă, ea trebuie întregită cu cartea lui Moon, „Principiile Divine”.

Secta număra aproximativ două milioane de adepți, cu toții puși în slujba necondiționată a «părintelui» lor și a «familiei adevărate».

De menționat că Moon, ajungând a fi deținătorul unor averi fabuloase, proprietarul unor mari întreprinderi, desfășoară o activitate mascată, prin intermediul unor organisme internaționale create de el, care aparent nu au nimic de-a face nici cu Biserica, nici cu credința, ca de exemplu: *Congresul internațional pentru Unitatea Oamenilor de Știință* (ICUS), *Academia Profesorilor pentru Pacea Mondială* (PWPA), *Congresul Mondial al Mijloacelor de informare în masă* (WMC), *Fundația Internațională pentru Ajutor și Prietenie* (IRFF). Numărul acestor organizații depășește în toată lumea cifra de 100. Sunt atât de ascunși, încât reușesc să aducă la congresele acestor organizații chiar teologi ortodocși, după mărturia unui specialist grec. Nu-i de mirare deci că în ultimul timp «teologi» ai Bisericii Unificării au conferențiat în două rânduri, după 1990, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din

București. Această sectă ne poate da măsura rătăcirilor, a blasfemiilor care se aduc lui Dumnezeu de oameni ce pretind a fi creștini și încearcă să «încreștineze» și pe alții.

Mormonii

Mormonii, organizați în așa-zisă „Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților ultimelor zile”, au apărut în America în anul 1830. Întemeietorul sectei este Joseph Smith Jr. Acesta ar fi fost beneficiarul unor «descoperiri», după cum urmează: în anul 1820 i se arată că toate confesiunile creștine, toate sectele pe care el le cunoscuse - Presbiteriană, Metodistă, Baptistă - sunt greșite și nu trebuie să urmeze nici una. În 1823 i se arată un personaj ca un înger, numit Moroni, care declară în „vedenia” respectivă că este fiul lui Mormon (de la care se va trage ulterior numele sectei), susținând că Mormon ar fi fost un profet apărut pe continentul american în secolul IV d. Hr. Acesta avea să-i dea o însărcinare din partea lui „Dumnezeu”. Apoi i-ar fi vorbit de o carte, scrisă pe plăci de aur, cuprinzând istoria foștilor locuitori ai continentului american, dar și „Evanghelia veșnică” în întregime, după cum ar fi fost predată de Mântuitorul vechilor locuitori.

Lui Smith i se îngăduie să intre în posesia cărții abia peste patru ani, deci în 1827, când începe traducerea ei, fără să fi cunoscut limba în care aceasta era scrisă - zicând că era un amestec de egipteană, chaldeenă, asiriană și arabă -, și fără ca vreo altă persoană în afară de Joseph Smith să o fi văzut vreodată. După ce Smith a tradus cartea, îngerul care îi apăruse în vedenie a venit și a luat acele plăci de la el, așa că acum nu mai există nici o mărturie autentică a provenienței textului la care ei fac referință permanent (*Cartea lui Mormon*).

Apoi pretind că în 1829 ar fi venit trei din apostoli și l-ar fi hirotonit pe J. Smith, care la rândul lui îl hirotonește pe Oliver Cowdery, astfel cei doi devenind primii membri ai viitoarei secte. În 1844, Joseph Smith este ucis, succesorul lui fiind Brigham Young. Acesta se instalează împreună cu adepții sai în statul Utah, în Vestul Americii, într-un ținut sălbatic, care a devenit actualmente centrul internațional al mormonilor cu capitala la Salt Lake City.

La moartea lui B. Young, numărul mormonilor ajunsese la 150.000²⁸, la sfârșitul secolului trecut (1898) erau 254.000²⁹, iar astăzi sunt peste patru milioane de mormoni în toată lumea.

Mormonii se folosesc de 4 cărți: *Biblia*, al cărui text după părerea lor a fost atât de poluat și pervertit de-a lungul secolelor, încât cu greutate mai poți afla un verset în forma lui originală; de aceea ei se sprijină mai mult pe celelalte cărți «sacre»: *Cartea lui Mormon*, pe care o socotesc a fi „Cuvântul lui Dumnezeu”, *învățătură și testamente*, care conține 138 de revelații, toate fundamentând învățături specifice ale mormonilor și *Mărgăritar de mare preț*. Șeful sectei este considerat și profet și președinte.

Doctrina mormonilor este un amestec de elemente creștine, budiste, iudaice, gnostice, teosofice etc, încât cu greu ar putea cineva să-i mai socotească creștini, deși folosesc principalele puncte de doctrină ale creștinilor, toate însă răstălmăcite. Mormonii sunt de fapt politeiști și sincretiști. Ei cred în mai mulți dumnezei. După credința lor, Dumnezeu însuși a fost la început om, un om ca toți ceilalți, care a devenit Dumnezeu așa cum vor deveni și alți oameni. Mântuirea este condiționată de credința în Iisus ca Hristos, în Joseph ca profet, în Brigham ca succesor al acestuia. În cele din urmă cel care dă «pașaport» pentru împărăția lui Dumnezeu este Joseph Smith: „Nici un bărbat și nici o femeie nu va intra în împărăția cerească a lui Dumnezeu fără consimțământul lui Joseph Smith”.

Mormonii sunt o sectă apocaliptică. Adepții lor se cred sfinți pământeni și se cred chemați să salveze întreaga umanitate.

Cercetează registrele din primării, oficii de stare civilă, parohii, declarând că vor să-i „boteze” și pe cei morți, pentru a beneficia și cei morți de apartenența la secta lor, și astfel de viața veșnică.

Sunt selectați de preferință în rândul tinerilor, în special studenți. Duc o viață austeră, nu beau, nu fumează, dar acceptă poligamia. Dau 10 la sută din tot ceea ce câștigă comunității, pentru o așa-zisă „pensie a eternității”. Toate fondurile se

²⁸ Vezi *Concise Guide to Today's Religions*, England, 1990, p. 86.

²⁹ Vezi *Marea Enciclopedie Grecească*, voi. 17, p. 383.

adună în SUA, de unde sunt distribuite unde cred ei necesar. Au un deosebit zel misionar, activând în ultimii ani cu preferință în Europa de Est. Sunt prezehtți și în România, având centrul în București. Misionarii, care sunt băieți și fete între 19-26 de ani, pot fi recunoscuți prin ecusonul pe care îl poartă la piept.

Baha'i

După 1989 și-a intensificat prozelitismul la noi „noua religie”, Baha'i. Întemeietorul și marele profet al acesteia este Baha'u'llah, născut în Teheran, capitala Iranului. Acesta fusese profețit de Bab, care ar fi fost un fel de premergător al lui Baha'u'llah. Noua religie este caracterizată de un puternic sincretism religios. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, este socotit a fi doar un profet între ceilalți. Marii profeți și întemeietori de religii sunt socotiți de bahai ca mesageri ai aceluiași Dumnezeu, pentru diferite epoci istorice: „Din epocă în epocă, câte un mare Revelator al lui Dumnezeu - un Krishna, un Zoroastru, un Moise, un Iisus, un Mahomed - apare în Orient, ca un soare spiritual, pentru a lumina inimile întunecate ale oamenilor și a le trezi sufletele adormite”.

Bahaii afirmă că adevărurile etice și relațiile sociale păstrate de la vechile religii sunt perimate azi, de aceea este nevoie de a asculta și a face parte din noua religie. „Marele educator” s-a stins din viață în 1892, după o lungă perioadă de întemnițare, în urma unui atac de febră, încredințându-l prin testament pe fiul său, Abdu'l-Baha, ca reprezentant și interpret al tuturor învățăturilor și scrierilor sale.

„Noua religie”, Bahai, are astăzi un virulent caracter prozelitist în întreaga lume.

Yoga

Yoga nu este o simplă gimnastică nevinovată, cum vrea să se înțeleagă la prima vedere, ci o practică păgână, vrăjitoarească, prin care se invocă în mod conștient sau inconștient forțe malefice (draci), prin acele mantră din limba sanscrită pe care mintea nu le înțelege (Mantra = vers vedic cu valoare magică, adică vrăjitoresc) și prin pozițiile (asane) corporale adoptate.

Yoghinii cred în zei și se închină lor (nu cred în Dumnezeu creștinilor). Pentru ei omul este o manifestare a unei zeițăți, nu o creație a lui Dumnezeu ca persoană. La ei noțiunile de bine și de rău sunt relative și iluzorii.

Mai zic că destinul (karma) fiecăruia trebuie „ispășit” într-un număr (ciclu) oarecare de vieți. Apoi printr-o depersonalizare completă și prin „meditație și asceză” omul trebuie să-și realizeze singur transcendența, ei afirmând că totul stă în puterea omului și că resursele necesare se găsesc în sine.

Tot sistemul yoga se bazează pe demonica idee a identității dintre om și Dumnezeu (în sensul că sufletul și Dumnezeu sunt de aceeași natură). La această falsă identitate trebuie să ajungă yoghinul - bolnav de mândrie -, în stările lui de așa-zisă meditație spirituală.

„Yoga creștină”

Yoga hindusă este cunoscută în Vest de mai multe decenii, ea dând naștere, mai ales în America, la nenumărate secte și mai ales la nenumărate forme de terapii, care nu-și afirmă nici un conținut religios.

Esențială în Yoga nu este atât disciplina în sine, cât meditația la care trebuie să se ajungă. Trebuie însă să se știe că și cel care nu urmărește decât aspectul fizic al practicii Yoga, se predispune deja către anumite atitudini spirituale și experiențe demonice, de care nici măcar nu este conștient.

Prin anii 50, un călugăr francez benedictin și-a notat experiențele încercate, pe când se străduia să facă din Yoga o practică creștină³⁰. (De la Conciliul II Vatican au pătruns multe practici religioase orientale în mănăstirile catolice).

Bineînțeles că această idee de «yoga creștină» este o idee păgână, căci scopul ascuns al acestei practici este de a folosi tehnica yoga sub numele de «meditație creștină», pentru a obține efecte de relaxare, mulțumire și pasivitate mintală, care să favorizeze receptarea fără impedimente a ideilor și experiențelor cu finalitate demonică.

Spre exemplu, potrivit practicantului așa-zisei «yoga-creștine», exercițiile produc un efect de un calm excepțional și o

³⁰ J.M. Dechanet, *Christian Yoga*, Harper Row, New York, 1972, prima trad. engleză a apărut în 1960.

stare euforică de sănătate, care îi îngăduie să facă mai mult bine, în planul fizic și spiritual.

Înșelăciunea este așa de mare, încât călugărul catolic ce practica yoga scria că: „Persoana relaxată este gata să vibreze la atingerea Duhului Sfânt și să primească cu bucurie ceea ce Dumnezeu binevoiește să o lase să simtă”, crezând că această «cuprindere» este cea mai înaltă formă a contemplării creștine. Și astfel credea că „în fiecare zi exercițiile și întreaga disciplină Yoga facilitează curgerea în mine a harului lui Hristos”, totodată zicând că „foamea de Dumnezeu crește în permanență, la fel și setea de dreptate și dorința arzătoare de a fi creștin în adevăratul sens al cuvântului”.

Oricine înțelege natura înșelăciunii diavolești sau a falsei experiențe duhovnicești. Potrivit Sfântului Ignatie Briancianinov, există două forme principale de înșelăciune diavolească. Prima și cea mai spectaculoasă dintre ele apare atunci când cineva se luptă să dobândească un înalt nivel spiritual și să se învrednicească chiar de viziuni, fără să se fi curățit de patimi, bazându-se exclusiv pe înțelepciunea sa. Unei asemenea persoane diavolul îi dăruiește «viziuni» pe măsură.

Există însă și o formă de înșelăciune diavolească mai obișnuită și mai puțin spectaculoasă, care nu oferă victimelor ei viziuni extraordinare, ci doar exaltate „sentimente religioase”. Aceasta se întâmplă, după cum scrie episcopul Ignatie, „atunci când inima dorește și se străduiește să obțină bucuria cugetărilor sfinte și dumnezeiești, nefiind încă pregătită pentru ele”. Cel care nu are o *inimă înfrântă*, cel care se bazează pe faptele sale și pe vrednicia sa, cel care nu se ține strâns de învățătura Bisericii Ortodoxe, ci urmează unei alte «tradiții», pe baza căreia își formează propria concepție de viață, acela este stăpânit de înșelăciune diavolească.

În descrierea acestei mostre de „Yoga creștină” se identifică tocmai trăsăturile persoanei, care, din punct de vedere spiritual, rătăcește, fie în direcția religiilor păgâne, fie în cea a experiențelor «creștine» sectare. În amândouă aceste direcții avem de-a face cu aceeași „deschidere” și cu aceeași dorință de a fi „cuprins” sau „apucat” de un „duh”; aceeași căutare, nu de Dumnezeu, ci de „consolări spirituale”, aceeași auto-intoxicare

care este luată drept „stare de grație”; aceeași ușurință de necrezut cu care oricine devine deodată „contemplativ” și „mistic”; aceleași „revelații mistice” și stări pseudo-spirituale.

Orice persoană, cât de puțin avizată asupra trăirii duhovnicești ortodoxe, vede că acest biet „yoghin creștin” este victima unor demoni mai mărunți, care îi pândesc pe căutătorii de „experiențe spirituale”. El a căzut pradă propriilor sale „închipuiri religioase” produse de o minte bolnavă și de o inimă total nepregătită pentru purtarea unui război nevăzut contra înșelăciunilor diavolești.

Nici o ramură din yoga nu are nimic comun cu practicile creștine, deși se vehiculează o legătură între rugăciunea lui Iisus și așa-numita „yoga creștină”, ci dimpotrivă, sunt împotriva creștinismului, împotriva poruncilor lui Dumnezeu; cum este și cazul practicii Tantra-Yoga (desfrâu în comun), care este practică din nefericire și în țara noastră de un număr de tineri, sub conducerea „spirituală” - ca să nu zicem demonică - a lui Gregorian Bivolaru și care practic a distrus mii de tineri naivi și creduli.

„Sunt unii oameni care numesc comuniune mistică plăcerea trupească săvârșită în comun... Părtașii la desfrânare, frații destrăbălării, falsifică cuvintele lui Dumnezeu! ...Acești oameni, de trei ori ticăloși, îmbracă în cuvinte sfinte comuniunea trupească și afrodisiacă și cred că ea îi urcă în Împărăția lui Dumnezeu...”³¹.

„Zen-ul creștin”

Mulți creștini occidentali, având același sentiment de adâncă nemulțumire față de „creștinismul” occidental, în general, și dorința de a-l îmbogăți cu dimensiunea unei contemplații pierdute, au apelat la practica zen.

Tehnica zen-ului japonez este foarte asemănătoare cu yoga indiană, din care de fapt și derivă, deși este cu mult mai simplă. Este vorba tot de o postură corporală (dar lipsește varietatea posturilor fizice din yoga), de o tehnică a respirației, de repetarea unei formule „sacre” după dorință, precum și alte mici detalii caracteristice zen-ului.

³¹ Clement Alexandrinul, *Stromate*, Stromata a III-a, cap. IV.

Scopul este însă identic cu cel din yoga: Părăsirea gândirii raționale și atingerea unei stări de liniște și de meditație calmă.

Ei consideră că chiar și cei începători în meditația zen au posibilitatea să atingă «senzații de comuniune» și să aibă sentimentul unei prezențe supranaturale, împreună cu savoarea unei „tăceri mistice”; la fel, susțin că prin zen, starea de contemplație, care le era rezervată doar câtorva „mistici” inițiați, este lărgită, astfel încât „cu toții au viziuni și ajung la «satori» (iluminare)”.

Autorul cărții „Christian Zen” (Zen creștin)³², un preot catolic irlandez, vorbește de o înnoire a creștinismului, afirmând că aceste experiențe pot fi dobândite de oricine, fie el creștin sau necreștin. Și cu adevărat, la o Convenție pe teme de meditației Zen, care a avut loc lângă Kyoto, autorul spune că: „Lucrul surprinzător a fost absența desăvârșită a unei credințe comune, care să-i unească pe cei prezenți. Pe nimeni nu interesa câtuși de puțin ce credea sau ce nu credea celălalt și nimeni nu a pomenit nici măcar o singură dată numele lui Dumnezeu”.

Experiențele de „iluminare” avute de cei ce practică zenul sunt esențial aceleași cu experiențele „cosmice” întâlnite în șamanism și în multe alte religii păgâne. Autorul cărții citate chiar a fost surprins să constate că experiențele Zen sunt foarte asemănătoare cu cele pentecostale, ceea ce l-a determinat să primească „Botezul Duhului” la una din „întâlnirile harismatice”. Apoi recomandă pentecostalilor, pentru a-și „elibera potențialul uman de iluminare psihică”, să practice meditația zazen.

Motivele pentru care Ortodoxia respinge aceste practici sunt aceleași ca și în cazul yogăi așa-zis creștine. Deosebirea între „Zen-ul creștin” și „Yoga creștină” este că primul este mai popular și nu atât de ezoteric ca cea de-a doua. Persoanele capabile să afirme că experiențele agnostic-păgâne, de tip zen, pot constitui „baza unei reînnoiri mistice creștine”, sunt cu totul străine de adevărata și marea tradiție patristică ortodoxă, care presupune o credință arzătoare, convingeri adevărate și luptă intensă ascetică.

³² William Johnston, *Christian Zen*, Harper Row, New York, 1971.

Toate acestea se întâmplă pentru că trăim vremuri când proorocul mincinos se află și în persoana câte unui ins, poate bine intenționat, dar ignorant, care, cu convingerea că luptă pentru fericirea aproapelui, nu face altceva decât să-l împingă la dezastru psihic și spiritual.

Meditația transcendențială

Tehnica de meditație orientală cunoscută sub numele de „Meditație Transcendențială”³³ (pe scurt MT) a fost adusă în America de un yoghin indian, pe nume Maharishi Mahesh Yogi, începând să capete un puternic avânt mai ales după 1961. Amintim că și grupul de muzică „Beatles” a practicat MT, sporindu-i astfel mult publicitatea.

În 1975 mișcarea a atins apogeul în America, cu aproape 10.000 de cursanți în fiecare lună și cu peste 600.000 de simpatizanți. În toți acești ani ea s-a folosit intens în cadrul armatei, în învățământul de stat, în închisori, spitale, anumite grupuri religioase, și chiar în interiorul unor parohii ale Arhiepiscopiei grecești din America, fiind considerată o formă neutră de „terapie mintală”, compatibilă cu orice practică sau credință religioasă.

Cursurile MT sunt numite „cursuri despre cum să fii fericit fără să încerci cu adevărat”. Maharishi însuși le numește tehnici care sunt foarte ușoare, fiind aspru criticat de alți yoghini hinduși pe motivul că vulgarizează vechea tradiție indiană Yoga și că pune la îndemâna maselor, pentru bani, practici ezoterice milenare. În scopurile, premisele și rezultatele sale, MT nu diferă semnificativ de „Yoga creștină” sau de „Zen-ul creștin”, ci diferă doar printr-o simplificare extremă a tehnicilor și a întregii sale filosofii, prin ușurința cu care se ajunge la rezultatele dorite.

Propovăduitorii acestei practici zic că „MT nu necesită nici un fel de convingeri, capacitate de înțelegere sau coduri morale și nici măcar să fii de acord cu filosofia sau ideile sale”, și că „ea este pur și simplu o tehnică, care se bazează pe tendința naturală a minții de a căuta fericirea și plăcerea... În

³³ J. Robbins și D. Fisher, *Calm fără pastile - meditația transcendențială de la A la Z*, Peter H. Wyden, Inc.; New York, 1972.

timpul meditației transcendente mintea cursantului trebuie să urmărească exact lucrul care i se pare mai firesc și mai plăcut în acel moment". Totodată ei pun accent pe faptul că este esențial ca la început persoana să nu-și folosească deloc capacitatea de gândire intelectuală.

Tehnica concepută de Maharishi este aceeași în toate centrele MT din lume: După două cursuri introductive, persoana plătește taxa și apoi merge la „inițiere”. În „camera de inițiere”, după ceremonie (care este în limba hindusă), i se cere să se închine de mai multe ori portretului guru-lui lui Maharishi.

Traducerea ceremoniei nu este niciodată dezvoltată celor ce se inițiază; ea este cunoscută doar de învățători și de cei care sunt ei înșiși inițiatori.

Această ceremonie nu este nimic altceva decât tradiționalul ritual hindus de închinare la zei (puja), în care se includ guru-ul zeificat al lui Maharishi și întregul șir de „maestri” prin care el însuși și-a primit inițierea.

Și iată cum este introdus agnosticul modern, de cele mai multe ori pe nesimțite, în sfera practicilor hinduiste; el este condus spre a executa un gest la care strămoșii săi creștini nu ar fi consimțit niciodată, preferând să fie mai curând uciși în cele mai sângeroase torturi. Acest gest se numește închinare la idoli, în plan spiritual, explicația succesului spectaculos al meditației transcendente constă în „simpla” comitere a acestui păcat capital și nu neapărat în respectarea tehnicii psihice în sine.

Odată inițiat, practicantul MT meditează zilnic un anumit timp, lăsându-și mintea să se desfășoare liber și repetând „mantra” cât mai des consideră el necesar; experiențele care apar fiind supuse frecvent controlului maestrului.

Hindușii având pretenția că MT nu înlocuiește alte religii, ci „le întărește” pe cele care există deja, indiferent de credința practicanților, mulți pseudo-creștini s-au lăsat înșelați de această practică demonică, gândind că MT le adâncește propria religie și o îmbunătățește cu noi înțelesuri.

MT este o fază a interesului pentru ocultism din societatea umană în a doua parte a secolului XX. Iar rezultatele acestui interes sunt și ele grăitoare. Deși în reclamele și publicațiile lor se arată mereu instructori și practicanți zâmbind cu gura până la urechi și plesnind de sănătate, s-au dat

publicității nenumărate cazuri de instructori și discipoli MT, care au fost loviți de maladiile obișnuite ale celor care se ocupă cu practici oculte: boli mintale și nervoase, sinucideri, tentative de crimă, posedări de natură demonică.

În 1978, Curtea Federală a Statelor Unite a luat până la urmă hotărârea că MT este într-adevăr de natură religioasă și deci predarea ei în școli este interzisă³⁴. Această decizie va limita fără îndoială și mai mult influența MT în care mulți vor continua poate să vadă o formă de meditație compatibilă cu creștinismul; atitudine care, din păcate, există și constituie și ea un trist semn al vremilor.

„Noua spiritualitate” față în față cu Creștinismul

Prezența cultelor orientale s-ar putea exemplifica la nesfârșit; în fiecare an apar culte noi sau variante noi ale altora vechi. Însă ce se remarcă în plus este că, pe lângă cultele specific religioase, se manifestă prezența din ce în ce mai intensă, în ultimele decenii mai ales, a așa-numitelor *culte de conștiință* (culte care se pretind nereligioase).

Aceste grupuri de „terapie mentală” includ organizații, precum „Erhard Seminars Training”, „Rolfing”, „Silva Mind Control” (Controlul mintal Silva), „Lifespring” (Izvorul Vieții) și încă multe alte forme de „seminarii” (întâlniri) și „bio-feedback” (biorăspuns), care oferă o „descătușare a tensiunilor” și o „captare a potențialelor ascunse” ale omului, exprimate într-un jargon „științific” de secol XX, mai mult sau mai puțin plauzibil. De asemenea, se menționează și alte mișcări de „conștiință”, care sunt mai puțin la modă astăzi, de la „Știința creștină” și „Știința mentală” până la „Scientologie”³⁵.

³⁴ Vezi *MT in court* „MT în fața instanței”.

³⁵ Tot aici mai amintim și alte terapii și mișcări paranormale, de care bunii creștini trebuie să se ferească: radiestezia, bioenergia, medicina holistă cu toate ramurile ei (homeopatia, acupunctura, reflexologia - care folosesc „energiile vindecătoare” pentru a „reface armonia forțelor vitale în fiecare celulă umană”, pentru a „echilibra energetic organismul”, a intra în „armonie cu energiile cosmice” și a „regenera armonia în organismul suferind” -, antroposofia, remediile florale, diagnosticul bolilor cu ajutorul pendulului, a chiromanției, a energiilor spirituale, cristaloterapia, cromoterapia ș.a.), și toate terapiile care au ca scop folosirea „energiilor și puterilor cosmice” pentru realizarea „armoniei” dintre Dumnezeu și om, sau „refacerea echilibrului energetic” al omului, hipnoza, terapia regresivă,

Toate aceste mișcări sunt incompatibile cu Creștinismul. Creștinii ortodocși nu trebuie să aibă absolut nimic de-a face cu ele.

Și iată de ce suntem atât de categorici:

1. Aceste mișcări nu au nici o fundamentare în tradiția și practica creștină, ci sunt pur și simplu fructul religiilor păgâne orientale sau al practicilor spiritiste moderne, mai mult sau mai puțin diluate, și prezentate adesea ca fiind „lipsite de conținut religios”.

Nu numai că învățătura lor este greșită și în totală discordanță cu doctrina creștină despre viața duhovnicească, dar, prin experiențele lor religios-păgâne și prin experimentele lor psihiste, ele pun în pericol sănătatea mintală a celor care le devin victime, ducând la dezastru psihic și la pierderea sufletului pentru totdeauna, știind că fără Hristos și fără Biserică nu este mântuire.

2. Mai precis, experiențele de „tăcere spirituală” pe care le oferă diferitele tipuri de meditație, fie cele așa-zis lipsite de conținut religios (precum meditația transcendentă, unele forme de Yoga și Zen și cultele seculariste), fie cele cu conținut religios păgân (precum Hare Krishna, „Divine Light Mission”, „Organizația celor 3H” etc), conduc în întregime într-o zonă spirituală „cosmică” unde partea cea mai profundă a personalității umane intră în contact cu ființe spirituale reale.

Aceste ființe, pentru omul aflat în starea de după căderea din rai, nu sunt altceva decât *demonii* sau spiritele căzute, care se află în cea mai mare apropiere față de om³⁶.

3. Partea cea mai periculoasă a acestor „inițieri” constă în aceea că ele scapă controlului conștient al voinței omului; astfel, odată „inițiat” în aceste „culte de conștiință”, este adesea cu neputință să te mai opui participării la experiențe psihice nedorite.

Rezultă că „noua conștiință religioasă” este un dușman al Creștinismului cu mult mai puternic și mai periculos decât au

dianetica, urinoterapia, ufologia, parapsihologia, toate terapiile de proveniență păgân-orientală, folosirea zodiacului, a astrologiei, a ocultismului credința în reîncarnare, destin ș.a.

³⁶ Vezi Sfântul Ignatie Briancianinov: *Despre înșelare și Experiențe Ascetice*.

fost vechile erezii din trecut. Deoarece atunci când se pune accentul pe *experiență* în detrimentul doctrinei, atunci însăși învățătura după care putem distinge și identifica binele de rău, cade sau devine inoperantă, iar duhurile necurate au cale liberă de atac, datorită pasivității și „deschiderii” pe care le exaltă toate aceste noi culte; **ele nu fac altceva decât să transforme persoana umană în unealtă pasivă a manifestărilor demonice.**

Faptul acesta este demonstrat de numeroasele studii care s-au făcut asupra acestor „culte de conștiință”. **Ele dau în vileag evoluția progresivă a acestor experiențe, care la început sunt „bune” sau „neutre”, pentru a deveni în final ciudate, terifiante și în ultimă instanță indubitabil demonice.** Chiar latura strict fizică a unor discipline psihice, precum Yoga, este periculoasă pentru că aceasta derivă din ea și predispune la atitudini și experimente psihice și demonice care sunt de fapt scopul inițial și permanent al practicii Yoga.

Puterea de seducție a „noii conștiințe religioase” este atât de mare încât ea se poate înstăpâni chiar și asupra aceluia care afirmă cu tărie că sunt creștini. Nu este vorba aici doar despre cei care se complac în sincretismele sau combinațiile artificiale dintre creștinism și cultele orientale la care ne-am referit mai sus, ci, mai grav, este vorba și despre cei care se consideră pe ei înșiși niște creștini înflăcărați. Profunda ignorare a autenticei trăiri creștine din zilele noastre creează condițiile proliferării unei false spiritualități creștine, a cărei natură este strâns înrudită cu „noua conștiință religioasă”.

Părinții contemporani ai Bisericii Ortodoxe au stabilit ca: *Cei ce practică yoga, zen, bioenergie, radiestezie sau altceva asemănător acestora (care acceptă reîncarnarea, destinul sau predestinația), să se supună canoanelor pentru vrăjitori, până la îndreptare.*

* * *

Pe lângă aceste erezii, secte și mișcări paracreștine și parareligioase prezentate mai sus - noi rezumându-ne doar la prezentarea sumară a celor mai mari și mai cunoscute -, mai sunt și altele, destul de numeroase, care au apărut și în țara noastră, în special după anul 1989, toate având scopul de a

amăgi pe credincioșii Bisericii: *Căci mulți vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, și pe mulți îi vor amăgi... Căci se vor ridica hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor da semne mari și chiar minuni, ca să amăgească, de va fi cu puțință, și pe cei aleși* (Matei 24, 5, 24).

Capitolul 6 Ecumenismul³⁷

Mișcarea ecumenică, care din 1948 a primit denumirea de *Consiliul Ecumenic al Bisericilor CEB* (sau Consiliul Mondial al Bisericilor CMB), este de origine engleză și americană³⁸, și își are rădăcinile în lumea anglicană și protestantă din a doua jumătate a secolul al XIX-lea. Ea a fost precedată de un număr de organizații anglicane și protestante, care militau pentru apropierea și colaborarea Bisericilor, îndeosebi pentru înlăturarea războaielor dintre popoare.

Au fost mai multe adunări generale ale CEB, unde s-au pus în discuție multe subiecte. S-a arătat și că CEB nu este și nu va trebui niciodată să devină o supra-Biserică, adică nu este *Una Sfântă*, despre care vorbesc mărturisirile de credință, ci are doar menirea să «ajute» „Bisericile” spre a-și găsi unitatea în Hristos. Totodată s-a specificat că hotărârile luate, fie de adunarea generală, fie de alte organisme ale consiliului, nu aduc nici o atingere libertății Bisericilor membre, care erau libere să le accepte sau să le respingă.

³⁷ Acest capitol s-a întocmit folosindu-se următoarele surse: John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri și azi*, București, 1996, p. 187; *I.B.U.* vol. II, București, 1993.

³⁸ Biserica Catolică nu este membru al CEB, întrucât cercurile Vaticanului, în frunte cu papa, înțeleg unirea catolicilor cu alți creștini numai ca o subordonare a acestora autorității supreme a pontifului roman; aceasta o arată lămurit *Decretum de Oecumenismo* (Decretul despre Ecumenism) și *Decretum de Ecclesiis Orientalibus Catholicis* (Decretul despre Bisericile orientale catolice) - este vorba de Bisericile unite cu Roma -, ambele promulgate la 21 octombrie 1964, în care *uniatismul* este dat ca model pentru situația pe care ar avea-o Bisericile Ortodoxe în eventuala lor «unire ecumenică» cu Biserica Catolică.

Însă cu toate acestea, delegații Bisericii Ortodoxe au avut mult de luptat împotriva pretențiilor protestanților de a transforma CEB într-o suprastructură eclezial-universală sau într-un sinod al tuturor Bisericilor și denominațiunilor creștine.

Doctrina oficială a organizației afirmă că „CEB reprezintă o asociație frățescă de Biserici, care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor, după Scriptură, și se străduiesc să răspundă împreună la chemarea lor comună pentru slava singurului Dumnezeu - Tatăl, Fiul și Sfântul Duh”.

După zeci de ani de consfătuiri, discuții, întruniri și congrese, se constată că ele sunt departe de a fi realizat unitatea de credință în Iisus Hristos, pentru ca toți creștinii din lume să mărturisească cu o inimă și într-un glas: „Cred întru Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică”.

În afară de Consiliul Ecumenic, mai sunt și alte organizații mondiale care sub masca ecumenismului încearcă să reunească toate confesiunile creștine și necreștine într-o supraconfesiune lipsită de har - și deci lipsită de mântuire - și având ca aspirație numai scopuri sociale.

„Din punct de vedere ortodox, ecumenismul creștin nu poate să fie deci o căutare a unității cu orice preț pe baza unui minim numitor comun; ceea ce-i va uni pe creștini este *plenitudinea adevărului*, căci Hristos este plenitudinea și niciodată El nu-și va abandona Biserica*. Prezența ortodocșilor în sânul mișcării ecumenice este expresia unui imperativ de iubire frățescă față de toți cei ce se reclamă ai lui Hristos, **dar această iubire, venită de la Dumnezeu, nu poate să fie o iubire fără adevăr**”³⁹.

„Se cere de asemenea membrilor Bisericii Ortodoxe, să fie cu mare grijă ca nu cumva să renunțe la ceva din tradiția

* Cât despre cei ce au schimbat sau schimbă cele primite de la Sfinții Părinți - într-o măsură cât de mică -, iată ce scrie Sf. Ignatie Teoforul în Epistola către Policarp, episcopul Smirnei: „Tot cel ce vorbește împotriva celor statornicite, chiar dacă este vrednic de credință, chiar de postește, chiar de trăiește feciorelnic, chiar de face minuni, chiar dacă are darul proorociei, să își se arate ție ca un lup îmbrăcat în piele de oaie, lucrând stricăciunea oilor”.

³⁹ John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri și azi*, București, 1996, p.

noastră milenară, din învățăturile Sfinților Părinți și mai ales din dogmele Bisericii Ortodoxe, stabilite și apărate de atâția sfinți și cu atâta jertfă.

Că dacă Sfinții Părinți întruniți la cele șapte Sinoade ecumenice și la cele unsprezece sinoade locale în primele veacuri creștine nu ar fi fost cu mare atenție la apărarea dogmelor și învățăturilor credinței ortodoxe, noi astăzi poate nu mai eram creștini ortodocși. Deci trebuie să fim cu luare aminte ca jertfa Sfinților noștri Părinți să nu fie zadarnică. Altfel ne pierdem și noi mântuirea și dezbinăm și pe credincioșii Bisericii Ortodoxe, atât de statornici, evlavioși și devotați"⁴⁰.

*

Reținerile ortodoxe față de Consiliul Ecumenic sunt întemeiate pe temerea, conștientă sau inconștientă, de a vedea Biserica Ortodoxă legată de o instituție pe care, de fapt, nu o reprezintă, deși statutele Consiliului și declarațiile reiterate de conducătorii săi afirmă că Bisericele membre își păstrează întreaga libertate, doctrinară și administrativă.

Participarea ortodocșilor trebuie văzută bineînțeles în lumina adevărului afirmat cu tărie de Sfinții Părinți ai Bisericii, căci ar fi un pericol foarte mare să acceptăm relativismul, superficialul și secularismul ca principii ale angajării noastre ecumenice. „In afara Bisericii nu există mântuire. Casa lui Dumnezeu este una singură și este cu neputință să se mântuiască cineva în altă parte decât în Biserică” zice Sf. Ciprian al Cartaginei; de asemenea, Fericitul Augustin spune: „Mântuirea ni se dă prin Biserică, iar cei ce sunt în afara Bisericii nu vor primi viața veșnică”. „In afara Bisericii se poate să ai trepte ierarhice, taine, «Aliluia» și «Amin», Evanghelie, credință și să propovăduiești pe Dumnezeu în trei ipostasuri, dar mântuire poți să ai exclusiv în Biserica Universală și Dreptmăritoare”. La fel, Sfântul Irineu de Lyon spune: „Unde este Biserica, acolo este și Duhul Sfânt, iar unde este Duhul Sfânt, acolo este Biserica și tot harul, iar Duhul Sfânt este Adevărul; cei care se depărtează de la Biserică (...)

⁴⁰ Ne vorbește Părintele Cleopa, vol. 6, Episcopia Romanului, 1998, p 138

se pedepsesc pe ei înșiși, și tocmai despre ei spune Sfântul Apostol Pavel că după prima și a doua muștrare îndepărtează-te de ei”.

Este incontestabil că *poziția ecleziologică* a Bisericii Ortodoxe acordă participării sale o semnificație esențialmente diferită față de cea pe care o întâlnim la comunitățile născute din Reformă: *ortodocșii și protestanții nu văd în Consiliul Ecumenic aceeași realitate.*

Protestanții, pentru care Biserica rămâne esențialmente „o comunitate a păcătoșilor iertați”, consideră în general că dezbinările creștinilor în istorie sunt dezbinări ale *Bisericii însăși*. Ei zic că unitatea Bisericii despre care vorbește Crezul nu este deplin realizată de nici una dintre confesiunile creștine, ci fiecare dintre acestea trebuie să o caute. Tocmai aceasta ar fi funcția Consiliului Ecumenic: mulțumită lui, Biserica, apropiindu-se de unitate, va deveni mai pe deplin Biserică; ea s-ar „căi” pentru păcatul împotriva unității de care s-a făcut vinovată și ar ajunge astfel la o mai mare fidelitate față de Dumnezeu. In expunerile lor ecumenice, numeroși responsabili protestanți insistă neobosit asupra necesității ca toate Bisericele să renunțe la orice exclusivism dogmatic, la orice „*nu putem*” doctrinar, zicând totodată că: „Intr-un anume sens, putem considera Biserica precum o facem în cazul credinciosului individual, despre care se poate spune că este drept și păcătos în același timp...”.

Bineînțeles că ortodocșii nu pot accepta această teologie a Bisericii în același timp „drepte și păcătoase”: taina Bisericii constă, într-adevăr, tocmai în faptul că *împreună, oamenii păcătoși alcătuiesc Biserica infailibilă*, Trup al lui Hristos, templu al Duhului, stâlp și temelie al adevărului. Nu se poate face deci nici o analogie între individ, membru păcătos, și Biserică - Trup al lui Hristos.

Atitudinea protestantă apare ortodocșilor ca o negare a deplinei și realei prezențe a lui Hristos în Biserică, ca un refuz al făgăduinței pe care El a făcut-o ucenicilor Săi: *Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul* (Ioan 16, 13). **Acest adevăr deplin este deci prezent într-o Biserică vizibilă, care este unică, sfântă, universală și apostolică, de care celelalte confesiuni creștine sunt despărțite.**

Unitatea creștină este o unitate cu Hristos în Duhul Sfânt și nu o unitate a oamenilor care s-ar fi pierdut în istorie. Această unitate este în Biserica unică ce nu va putea fi divizată de neînțelegerile omenești.

Oamenii nu pot împărți Biserica lui Dumnezeu și apoi să o reunifice. Ei pot s-o părăsească, apoi să revină în sânul ei. **De aceea Biserica Ortodoxă cheamă pe ceilalți creștini tocmai la o astfel de reîntoarcere: reîntoarcerea la credința Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți, pe care ea a păstrat-o pe deplin.** Din această perspectivă, Consiliul ecumenic este înainte de toate un loc al întâlnirii, al mărturisirii, al dialogului și eventual al colaborării practice. Participarea ortodocșilor nu semnifică deci că Biserica Ortodoxă, ca realitate dumnezeiască în istorie, poate adăuga ceva esențial la ceea ce are deja, ci semnifică faptul că ortodocșii, ca *indivizi* - imperfecti și păcătoși - pot să arate celorlalți creștini adevărata cale către unitate. Tot ortodocșii (deși sunt într-o minoritate absolută în CEB) au reușit să facă să se aprobe declarația că „adeziunea unei Biserici la Consiliul Ecumenic nu implică faptul că, din acel moment, ea consideră propria concepție asupra Bisericii ca fiind relativă... Faptul de a lua parte la Consiliu nu implică faptul că fiecare Biserică trebuie să le considere pe celelalte ca Biserici în adevăratul și deplinul sens al cuvântului...”.

Aceste condiții, exprimate cu absolută claritate, permit Bisericii Ortodoxe să participe la mișcarea ecumenică fără să renunțe la conștiința că este singura adevărată Biserică și fără să-și modifice atitudinea fundamentală față de alte comunități creștine. Totuși protestanții, majoritari în „Mișcare”, dezvoltă o teologie ecumenică proprie, fapt ce a determinat pe ortodocși, în 1950 spre exemplu, să se abțină de la declarația comună și să declare separat: „Credem că doar întoarcerea la credința vechii Biserici, unită și indivizibilă, a celor șapte Sinoade ecumenice, adică la moștenirea comună, neîntinată și neschimbată, poate să ducă la reunificarea dorită de toți creștinii dezbrinați. Căci doar comuniunea și unitatea creștinilor în credința comună poate avea ca rezultat comuniunea lor în Sfintele Taine și unitatea lor indisolubilă în iubire, ca mădulare ale unuia și aceluiași trup al Bisericii lui Hristos... **Suntem nevoiți să ne declarăm profunda convingere că doar Biserica Ortodoxă a păstrat**

plenară și intactă credința împărtășită odinioară sfinților. Nu datorită vreunui merit omenească, ci pentru că Dumnezeu a dorit să-și păstreze «comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covârșitoare este a lui Dumnezeu» (II Cor. 4, 7)».

Făcându-se om în istoria *vizibilă*, Fiul lui Dumnezeu a întemeiat pe pământ o comunitate *vizibilă*, posedând în mod tainic plenitudinea harului mântuirii. Această plenitudine este prezentă în fiecare comunitate ce mărturisește adevărata credință. Concepția protestantă după care unitatea și plenitudinea Bisericii aparține fie unui „dincolo invizibil”, fie unui viitor eshatologic, apare ortodocșilor ca o negare a realității mântuirii, ca un refuz a ceea ce însuși Dumnezeu ne-a dăruit.

Reprezentanții ortodocși au avut libertatea de a-și exprima opiniile în adunările Consiliului Ecumenic, dar consiliul fiind dominat de majoritatea protestantă, ortodocșii nu pot purta o discuție eficace cu aceștia⁴¹, astfel că organizația alunecă într-o direcție incompatibilă cu principiile ortodocșilor și probabil că în cele din urmă va face imposibilă prezența acestora .

⁴¹ Amintim spre exemplu și „legalizarea” la a patra adunare a CMB (1983), cu toată opoziția ortodocșilor, a *preoției feminine*.

⁴² Protestele și vocile ortodocșilor au devenit în timp din ce în ce mai puțin auzite. Iată ce spun doi ierarhi în legătură cu a VII-a adunare generală, care a avut loc în 1991: „Se constată, așa cum am sesizat de mult, tendințe de adâncire a protestantismului și nicidecum o dorință sfântă spre unitate în Hristos și unire sinceră” (I.P.Ș. Mitropolit Bartolomeu al Calcedonului, actualul Patriarh Ecumenic); „In curând în CMB nimeni nu se va mai interesa de teologie... Duhul Sfânt pentru «ecumenism» este o temă, nicidecum o persoană a Sfintei Treimi, de aceeași ființă cu Tatăl și cu Fiul” (I P.S. Mitropolit Ioannis Zizioulas al Pergamului).

Iar după a opta adunare generală a CMB (1998), iată ce remarca un reprezentant al Bisericii Ortodoxe Ruse, Pr. Ilarion Alfeev: „Ortodocșii nu pot influența activitățile CMB, pentru că ei reprezintă o minoritate. Ce să mai spun despre cinstirea Maicii Domnului sau a icoanelor? Acestea nu pot fi discutate pentru că «divizează» (adică sunt contra unității „Bisericilor” n n.). Dar despre limbajul inclusiv sau despre hirotonia femeilor? Acestea nu divizează? Ca să nu mai vorbim și de recente practici șamanice promovate la o ședință a Adunării de la Harare (1998) la care secretarul general al CMB, dr. Conrad Reiser, a încheiat ceremonia de deschidere a decadei ecumenice de solidaritate cu femeile cu un act de vindecare în tradiția șamanică din Coreea.

Iată în ce lumină trebuie văzute hotărârile recente ale Bisericilor Ortodoxe ale Georgiei, Bulgariei și Serbiei, de a se retrage complet din

Cititorul va fi putut înțelege ceea ce are poziția ortodoxă original și particular în raport cu creștinii Occidentului. **Față de Biserica romană, ca și față de protestanți, Ortodoxia se propune ca adevărata Biserică de care creștinii Occidentului s-au separat.** Există deci aici un exclusivism la fel de definitiv ca și cel al Romei, dar în numele unei înțelegeri diferite a Bisericii.

Dezvoltarea papalității, ce a culminat în dogma infailibilității papale, a conferit romano-catolicismului o structură monolitică și un criteriu permanent al adevărului care, de fapt, este în acord cu o mare suplețe doctrinară și liturgică; Roma cere tuturor creștinilor acceptarea *criteriului însuși*, mai mult decât pe cea a unui sistem doctrinar.

În ceea ce privește Biserica Ortodoxă, care *nu* posedă un criteriu infailibil și permanent al adevărului, nici o structură monolitică, ea vede unitatea în comuniunea de credință careia însăși Biserica - sau mai curând Duhul, mereu prezent în Biserică - îi este criteriul unic. Duhul adevărului sălășluiește în comunitatea credincioșilor legați prin iubire și, dacă El se exprimă natural prin gura celor ce posedă o harismă a învățăturii - episcopii -, El aparține Bisericii în calitatea sa de Trup. Acest Trup este pe deplin prezent oriunde este slujită Euharistia, în fiecare Biserică locală, și nici o putere, doar aceea a Duhului, nu s-ar putea impune de la sine poporului lui Dumnezeu unit în Iisus Hristos.

Creștinul este fundamental liber, liber printr-o *adevărată libertate*, care-i permite să accepte Adevărul pe care Dumnezeu

mișcarea ecumenică. Aceste Biserici locale au înțeles că participarea lor la CMB devine inoportună și antiortodoxă.

Așadar participarea acum la CEB a Bisericii Ortodoxe, se lovește de însăși concepția care există în interiorul CEB-ului. Sfinții Părinți au avut, într-adevăr, discuții cu cei necredincioși, dar numai de pe poziția de a le arăta unde și ce greșesc. Rugăciunile lor „împreună” cu ereticii erau, spre exemplu, de felul rugăciunii Sfântului Ilie, avându-i alături pe proorocii lui Baal, și coborârea focului din cer a fost dovada că „rugăciunea” lor nu a fost primită de Dumnezeu, sau ca rugăciunea Sfântului Vasile cel Mare, care, pentru a dovedi că credința ortodoxă este cea adevărată, a deschis prin rugăciune ușile bisericii în fața ereticilor.

De asemenea un mare neajuns al rugăciunilor în comun și a slujbelor ecumenice este sminteala credincioșilor de rând, care pierd conștiința apartenenței la singura Biserică adevărată și duc apoi și la relativizarea adevărilor dogmatice (de credință).

i l-a revelat; el este deci de asemenea *responsabil* de acest adevăr; el l-a descoperit și l-a păstrat în Biserică, în comuniunea cu Duhul, în supunerea rațională față de autoritatea doctrinară a Bisericii, în legătura de iubire cu frații săi. Această libertate a ortodoxului în raporturile sale cu Dumnezeu face posibil pentru el dialogul cu orice creștin, protestant sau catolic, și-l face să-i atragă pe frații săi dezbinați nu către un „criteriu” oarecare - Roma sau *sola Scriptura* -, ci către un adevăr viu, către experiența comuniunii liturgice, către Biserică ca templu al Duhului. Însă, pe de altă parte, responsabilitatea cu care se simte personal investit îl face extrem de sensibil la chestiunile doctrinare. Nu doar că nu va accepta punerea în discuție a dogmelor Bisericii, dar va considera că orice schimbare, oricare ar fi aceasta, în ritul și administrația Bisericii, îl privește personal.

Iar ca o concluzie la acest capitol, redăm aici și opinia Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, înregistrată pe bandă magnetică în anul 1992: „...Participarea Bisericii noastre la acest Consiliu Ecumenic trebuie să urmărească un singur scop: să apropie creștinismul mondial de creștinismul originar, care s-a păstrat în Biserica Ortodoxă de-a lungul a două mii de ani”.

Capitolul 7

DESPRE CREDINȚĂ¹

Să știți că nu toată credința în Dumnezeu este bună. Auzi ce spune marele Apostol Pavel: *Fiule Tit, muștră-i cu asprime* (pe creștini), *ca să fie sănătoși în credință* (Tit 1, 13). Poate să creadă cineva în Dumnezeu și credința lui să nu-i aducă nici un folos, dacă nu crede cum mărturisește Biserica, adică credința adevărată ortodoxă. Și dracii cred în Dumnezeu. Nu spune Apostolul Iacov (cap. 2, 19) *că și demonii cred și se cutremură?* Dar ce le folosește diavolilor credința, dacă ei nu fac voia lui Dumnezeu?

Primul fel de credință este **credința dreaptă**, adică **ortodoxă**², singura care este lucrătoare și mântuitoare.

Apoi este **credința schismatică**. Credința schismatică au **catolicii**. Biserica Catolică înseamnă biserica universală, dar nu mai este dreaptă, adică ortodoxă, căci au schimbat unele dogme stabilite de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți la cele șapte Sinoade ecumenice. Din această cauză ei s-au rupt de credința și crezul ortodox și cred în papă.

Schismatici sunt și cei cu stilul vechi de la noi. Ei au credință ortodoxă, exact ca noi, dar fiindcă nu ascultă de Biserică, se numesc dezbinați. Până nu se întorc înapoi, să asculte de Sfântul Sinod, sunt afurisiți de Biserică.

Apoi este **credința eretică**. Și sectarii cred, dar asta este credință eretică. Dacă cineva strâmbă credința ortodoxă, ea nu

¹ Predică extrasă din cartea *Ne vorbește Părintele Cleopa* vol.3 Episcopia Romanului, 1996, p. 7-11.

² Ortodoxă < (gr.) *ortos* = dreaptă, (gr.) *dom* = credință, slăvire.

mai este dreaptă și nu-i plăcută lui Dumnezeu. Că marele Apostol Pavel spune așa: *Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta* (Gal. 6, 16), adică cu dreapta credință, *și peste toți aleșii lui Dumnezeu*. Și iar zice: *Fiule Timotei, luptă-te lupta cea bună a credinței...* (I Tim. 6, 12); *suferă ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos...*, *că cine nu se luptă după lege, nu se încununează* (II Tim. 2, 3, 5).

Deci este o luptă și o credință lucrătoare, când se face după legea lui Dumnezeu. Aceasta este credința dreaptă. Iar dacă nu-i credința dreaptă, aceea este credință eretică sau schismatică sau strâmbă, adică cu abatere de la dreapta credință ortodoxă.

Protestanții zic *sola fide*, adică mântuirea numai prin credință. Omul se mântuiește numai prin credință, fără fapte, zic ei. Oare nu auzi ce spune Apostolul Iacob? *Credința fără fapte este moartă* (cap. 2, 20), precum și faptele fără credință. Deci credința care nu este unită cu faptele bune nu este mântuitoare; că și diavolii cred, dar nu fac voia lui Dumnezeu.

Ați auzit ce spune marele Apostol Pavel? **Acea credință este mântuitoare, care se lucrează prin dragoste. Credința cunoscătoare au și dracii, iar credința lucrătoare o au numai creștinii cei buni.** Credința care este împodobită și îmbrăcată cu faptele bune este credință lucrătoare, care aduce mântuire sufletului. Numai credința care se lucrează prin dragoste, numită credință ortodoxă lucrătoare, îl poate mântui pe om.

Deci să nu vă înșelați cu ideile sectarilor, care vin din sânul Bisericii Protestante, care zic că numai credința, adică *sola fide*, ajunge pentru mântuire și cred că pot să-și facă de cap, că n-au nevoie de sfat. Sau *sola gratia*, care înseamnă mântuirea numai prin har. Nu este adevărat!

A zis apostolul: *In har sunteți mântuiți* (Efes. 2, 8). Da. Dar același apostol care a zis aceasta, a spus și: *Toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos, ca să luăm fiecare după cum a lucrat, după faptele lui* (II Cor. 5, 10; Apoc. 20, 12). Ai auzit că cere fapte?

Și Mântuitorul spune în Evanghelie: *Când va șede Fiul Omului pe scaunul slavei Sale... și va răsplăti fiecăruia după*

faptele lui (Matei 16, 27; 19, 28); și în Psalmul 61 zice: *Că Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui* (v. 11). Auzi ce le spune lor Hristos? Toată fapta bună sau rea o va trage Dumnezeu la judecată. Și în multe părți ale Scripturii veți găsi aceasta. Deci numai credința dreaptă este mântuitoare, dacă este unită cu faptele.

Auzi ce spune Sfântul Apostol Iacov: *Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Incălziți-vă și vă săturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul?* (Iacov 2, 15-16). Ferească Dumnezeu! Dumnezeu putea să-l miluiască fără să-l trimită la tine. Dar l-a trimis la tine să vadă dragostea ta, să vadă credința ta, că tu vrei să-l ajuți, să-l hrănești, să-l primești ca pe un străin în casa ta și să-l adăpi.

Deci credința ortodoxă unită cu fapta bună este credință mântuitoare. Iar acea credință în care nu-ți pasă de durerea aproapelui tău, este credință stearpă, nelucrătoare și nu aduce mântuire, căci *credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 17, 20).

Credința mozaică este credința evreilor primită prin prorocul Moise. Ei nu cred în Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, refuzând Legea cea Nouă adusă de El și de aceea prigonesc pe creștini.

Altă credință este **credința păgână**, a celor ce nu cred în adevăratul Dumnezeu. Cele mai mari religii păgâne sunt: mahomedanismul, budismul, brahmanismul, parsismul, hinduismul, șintoismul etc. Ei se închină la alți dumnezei, care sunt idoli sau diavoli. Ce zice Psalmistul David? *Că toți dumnezeii neamurilor sunt idoli* (Ps. 95, 5); și iarăși: *Idolii păgânilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești; gură au și nu vor grăi...* (Ps. 134, 15-17) și celelalte. Deci cine crede în alți dumnezei și nu se închină Dumnezeului Celui în Treime, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Dumnezeu Care a făcut cerul și pământul, acela are credință păgână.

Credința creștină poate fi uneori **superstițioasă**, alteori fanatică. Oamenii care cred în vrăjitorii, în descântece, în vise, în vedenii și alte năluciri, aceștia sunt oameni superstițioși și au credință bolnavă sau stricată.

În Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah, la capitoul 34 se spune: *Precum este cel ce aleargă după vânt și vrea să prindă umbra sa, așa este omul care crede în vise. Că pe mulți visele i-au înșelat și au căzut cei care au nădăjduit în vise. Cel ce crede în vise este asemenea celui ce merge la vrăjitori.*

Credința fanatică este credința care urăște pe alții în numele lui Dumnezeu și nu are la bază dreapta socoteală. Are un elan în toate: în post, în nevoiță, în milostenie, în lepădarea de sine, în metanii, dar n-are dreaptă socoteală în ceea ce face.

Fanatismul este asemenea cu un om care încarcă o mașină cu fel de fel de bunătăți și pe urmă îi dă drumul la o vale mare, Fără frână. Se duce și unde ajunge, se răstoarnă. Gata! Așa-i credința fanatică. Deci este o credință care nu are echilibru, o credință fără dreaptă socoteală. O ia într-o parte și mai încolo se răstoarnă.

Nu așa! Toată fapta bună trebuie s-o conducă dreapta credință în Iisus Hristos și dreapta socoteală sau cumpăna dreaptă. Dumnezeiasca Scriptură zice: „Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga. Calea de mijloc este cale împărătească”.

CREDINȚA ORTODOXĂ³

Auzim întotdeauna în Simbolul Credinței, că noi, ortodocșii, credem într-o sfântă, sobornicească și apostolească Biserică. Una, nu o sută. Băgați de seamă! Vai și amar de cei care s-au despărțit de Biserica lui Hristos. Nu există o mie de Biserici! Una este: Biserica Sobornicească Ortodoxă în întreaga lume! Cei ce s-au despărțit de Biserică nu au mântuire. *Biserica este stâlp și întărire a adevărului. Biserica este Trupul lui Hristos, al cărui cap este în ceruri.*

Cei ce s-au rupt de Biserică și au trecut la vreo sectă oarecare, n-au mântuire în vecii vecilor, măcar de-ar face orice

³ Predică extrasă din cartea *Ne vorbește Părintele Cleopa* vol. 6, Episcopia Romanului, 1998, p. 7-10.

faptă bună! Pentru că același apostol a spus: *Credința este moartă fără fapte și faptele fără dreapta credință sunt moarte!*

Sfântul Efrem Sirul zice: „Când mintea a părăsit scopul blagocestiei - adică al drepte credințe -, toate faptele bune nu mai folosesc”. Și fachirii cei din India și bonzii și yoghinii postesc și se roagă, dar pentru cine? Pentru satana, nu pentru Hristos. **Nu primește Dumnezeu nici o faptă bună, dacă nu se face după dreptarul Ortodoxiei.**

Auzi ce spune marele Apostol Pavel? *Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta și peste tot alesul lui Dumnezeu,* adică cei ce umblă în dreapta credință. **Nu este mântuire afară de Biserică!** Biserica-i Trupul lui Hristos. Ia să vă dau o pildă: Iată că acest copac, să zicem că este încărcat cu roade până în vârf, sau cu flori; și deodată o ramură a lui se rupe și cade pe pământ, încărcată de flori sau de roade. Să-mi spuneți mie, mlădița aceea mai poate rodi? Mai poate înflori mai departe? Nu! Dar de ce-i bună? Se usucă și în foc se aruncă.

Hristos a spus că El este Trupul Bisericii. *Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele* (Ioan 15, 5). Toată mlădița care rămâne în viță, aduce roadă multă. Și aceea care se rupe și cade din viță, se taie - zice - și în foc se aruncă. Așa este cu oricine s-a rupt de Biserică. În general, orice sectă ar fi, care s-a rupt de Biserică, este sortită focului celui veșnic. Nu mai are seva Duhului Sfânt!

Hristos este trunchiul, este corpul copacului. El a dat Duhul Sfânt în Biserică Sa prin punerea mâinilor. Toți apostolii au fost episcopi, și ei, prin punerea mâinilor, au sfințit alți episcopi, cum au fost Tit, Timotei, Filimon și ceilalți. Prin punerea mâinilor, arhierul trimite mai departe, prin succesiunea apostolică, Duhul Sfânt peste toți preoții și diaconii, iar preotul, după ce a primit Duhul Sfânt la hirotonie, prin celelalte Taine cuvenite lui, sfințește pe toți credincioșii. Pe altă cale nu vine Duhul Sfânt în sufletul omului, decât numai și numai pe calea pe care a arătat-o Hristos.

Hristos le spune Apostolilor: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi”. Oare când alege Dumnezeu, poate să greșească? Cine știe inimile și rărunchii fiecăruia mai bine ca

Dumnezeu? Când a ales El 12 apostoli și alți 70, apoi aleși sunt! Și nu numai că i-a ales, dar le-a dat mari puteri și privilegii, că nu la tot omul și la tot sectarul a dat Hristos putere să lege și să dezlege păcatele lumii sau să boteze sau să facă minuni sau să scoată dracii sau să facă alte semne! Nu! Acestor 12 Apostoli pe care i-a ales, le-a spus: *Stați în Ierusalim, până vă veți îmbrăca cu putere de sus!* Până a venit Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc și i-a îmbrăcat cu putere.

Ce spun nebunii de penticostali că au botezul cu Duhul Sfânt? Anatema acestei păreri blestemată! Numai Apostolii au Botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, că lor li s-a dat putere să predice, să învețe și să propovăduiască. Și le-a spus: *întru numele Meu draci veți scoate și în limbi noi veți grăi.* Și mai departe, lor le-a dat putere să facă minuni, lor le-a dat putere să predice și tot lor, la Apostoli, le-a dat putere să lege și să dezlege păcatele lumii. Ce zice Sfântul Evanghelist Ioan? *A suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, se vor ierta lor și căroră le veți ține, vor fi ținute!*

Deci numai prin Biserică se poate face iertarea păcatelor; numai Biserica are putere, prin preoții și arhierii săi, să lege și să dezlege păcatele lumii. Nu vă înșelați de nebunii aceia care vă învață că pot ei ierta păcatele afară de preot și de episcop! Niciodată să nu credeți minciunile lor!

Hristos a dat putere Apostolilor Săi, și Apostolii, prin punerea mâinilor, au dat putere la episcopi și la preoți. Deci fără preot nu este mântuire, fără preot nu este iertare și dezlegare! Fără harul preoției și al arhieriei nu este Biserică, că zice Sfântul Ciprian: „Fără arhieriei, Biserica nu este Biserică, și fără preot, creștinul nu se poate numi creștin”.

Deci țineți-vă de Biserica lui Hristos, care de două mii de ani stăpânește miliarde de suflete! Nu ieșiți din corabia mântuirii! Nu vă băgați în luntre sparte și vă aruncați în valurile iadului și să vă pară că vă mântuiți afară de Biserică! Cine este afară de Hristos, acela este afară de Biserică! Cine este afară de Biserică, acela este afară de Hristos! Pentru că Biserica este Trupul lui Hristos, rămâneți în Hristos, rămâneți în «viță», în

trunchiul și trupul lui Hristos, care este Biserica și nu va înșelați că mai este mântuire afară de Biserică!

Dumnezeu să vă ajute! Amin.

CREDINȚA NEAMULUI ROMÂNESC⁴

Să știți că rădăcina și viața poporului nostru, înaintea lui Dumnezeu, este credința cea dreaptă în Hristos, adică Ortodoxia. Noi ne-am încreștinat de aproape două mii de ani, din timpul Sfântului Apostol Andrei.

Coloniștii romani, cărora le-au predicat Sfinții Apostoli Petru și Pavel la Roma și cei din Grecia, când au venit aici cu legiunile romane, au adus credința ortodoxă. Eram daci pe atunci; strămoșii noștri sunt dacii și romanii, din care ne tragem noi, românii. De atunci, de când am primit sfânta și dreapta credință în Dumnezeu, poporul nostru a avut viață. Până atunci a fost mort; numai cu trupul era viu, iar cu sufletul era mort. Viața poporului român este dreapta credință în Iisus Hristos.

Băgați de seamă! Ca popor creștin de două mii de ani de când suntem noi, am avut toată administrația noastră și toată tradiția noastră sfântă. Să ținem cu tărie la credința ortodoxă.

Ați văzut dumneavoastră, de la primii voievozi creștini ai românilor, de când sunt cele trei Țări Române, Moldova, Muntenia și Transilvania, toți au fost creștini ortodocși.

Ați văzut pe Mihai Viteazul? Mama lui a fost călugăriță. Lângă mormântul lui Mircea cel Bătrân, care a întemeiat Mănăstirea Cozia, veți găsi o lespede de piatră pe care scrie: „Aici odihnește Monahia Teofana, mama lui Mihai Viteazul”. Ai auzit? El domn peste trei principate și mama lui călugăriță!

Apoi și Ștefan cel Mare. Dacă mergeți la Mănăstirea Probota, făcută de Petru Rareș, unde este și îngropat, veți vedea lângă dânsul scris: „Aici odihnește roaba lui Dumnezeu,

⁴ Predică extrasă din cartea *Ne vorbește Părintele Cleopa* vol. 3, Episcopia Romanului, 1996, p. 36-41.

Monahia Maria Oltea, mama lui Ștefan cel Mare”. Ei domni și **mamele** lor călugărițe!

Vedeți voi câtă legătură era atunci între credință și conducere? Cel ce conducea țara avea mamă călugăriță și frate călugăr. **Așa trebuie să murim!** Au cunoscut că totul este deșertăciune. Dar erau adevărați domni. „Oricât ar fi, viața asta este umbră și vis! Este o scurtă trecere! Dar eu când mor, mă duc la o viață care nu are sfârșit. Cine are să se roage pentru mine?” Așa cugetau înaintașii...

Ai văzut că toți își făceau câte o mănăstire și mormânt în mănăstire? Fericiți și de trei ori fericiți au fost domnii noștri ortodocși: Ștefan cel Mare și Sfânt, la Putna; Ieremia Movilă și Gheorghe Movilă, la Sucevița; Petru Rareș, la Probota; Lapușneanu, la Slatina; Alexandru cel Bun, la Bistrița; Mircea cel Bătrân, la Cozia. Ai auzit unde era inima lor? *Unde este inima ta, acolo va fi și comoara ta* (Matei 6, 21; Luca 12, 34). Pentru aceea au făcut ei mănăstiri, ca să fie pomeniți veșnic la Sfânta Liturghie.

Ștefan cel Mare n-a fost baptist! Mircea cel Bătrân n-a fost evanghelist sau adventist! Alexandru cel Bun n-a fost martorul lui Iehova; nebunii ăștia care au ieșit acum. Nici o sectă nu exista în țara noastră pe atunci. Aceștia au venit din străinătate, plătiți de masoni, să ne strice dreapta credință și originea și rădăcina noastră de popor ortodox.

Ce spune Sfântul Efrem Sirul? „Cu omul eretic să nu vorbești, în casă să nu-l primești, la masă cu el să nu stai, bună ziua să nu-i dai”. Aceștia sunt înaintemergătorii lui Antihrist. Că Mântuitorul a spus efesenilor prin Apostolul Pavel: *Biserica este Trupul lui Hristos, iar cap al Bisericii este Hristos* (Efes. I, 22-23). Fiecare sectar care s-a despărțit de Biserică, s-a despărțit de Hristos. Este om al satanei.

Evanghelia spune: *In vremea de apoi vor ieși hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și pe mulți vor înșela* (Matei 24, 11). Păziți-vă de sectari, care dau broșuri prin trenuri, prin gări și prin cutiile de poștă și unde văd oameni dau gratuit otrava lor. Când vei vedea o carte că nu are aprobarea Sfântului Sinod și nu are cruce pe ea, dă-o pe foc, chiar Biblie dacă este! Dacă-i

sectară și scrie să nu vă închinați la icoane, dă-o pe foc! Nici un păcat nu ai! Aceasta este otrava semănată de înaintemergătorii lui Antihrist. Toate sunt otravă!

Să țineți credința pe care ați supt-o de la piepturile maicilor voastre! Să țineți credința pe care o avem de două mii de ani! Nu vă luați după slugile satanei, care vin din Apus cu milioane de dolari. Ei cumpără pe cei proști și nelămuriți în credință, să rupă unitatea și sufletul poporului român și vor să facă cele mai mari erezii și nebunii în țara asta.

Păziți-vă de nebunii aceștia! Au case de rugăciuni, dar acolo-i casa satanei. Unde nu sunt preoți și arhierii, nu este Hristos. Că Mântuitorul a spus așa la Apostoli: *Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, ținute vor fi* (Ioan 20, 22-23). Nu la sectari le-a spus aceasta, ci la Apostoli, la episcopi și la preoți. Căci Apostolii, prin punerea mâinilor și prin succesiunea apostolică, au dat darul Duhului Sfânt la toți preoții, prin hirotonii.

Deci băgați de seamă, că sectarii nu au ierarhie canonică; n-au pe Duhul Sfânt în ei; n-au cele șapte Sfinte Taine, nu cinstesc pe Maica Domnului și Sfânta Cruce și nu au mântuire. De aceea feriți-vă de sectari. Auzi ce spune Apostolul Pavel preoților și arhierilor? *Luați aminte de voi și de turma voastră, întru care v-a pus pe voi Duhul Sfânt păstori* (Fapte 20, 28).

Celor doisprezece Apostoli, pe care i-a ales Hristos, când S-a înălțat la cer, le-a spus: *Stați în Ierusalim până vă veți îmbrăca cu putere de sus!* (Luca 24, 49). Și la Duminica Mare, după zece zile, a venit peste ei Duhul Sfânt de sus, în chip de limbi ca de foc. Pe urmă, vorbeau toate limbile de sub cer. Și după ce i-a îmbrăcat cu putere de sus, i-a trimis, zicând: *Mergând, propovăduiți Evanghelia la toată lumea, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cine nu va crede, se va osândi* (Matei 28, 19; Marcu 16, 15-16).

Deci Biserica lui Hristos are ierarhie canonică, Duhul Sfânt este în Biserică și cap al Bisericii este Hristos. Toți sectarii care s-au rupt de Hristos și nu merg la Biserică, sunt fiii

lui antihrist și înaintemergători ai satanei. Să nu vă luați după ei! Să nu spuneți că nu v-am arătat adevărul!

Să ținem credința noastră pe care au ținut-o toți voievozii noștri și toți protopărinții noștri și toți românii cei adevărați. Dacă vrei să fii fiu adevărat al lui Hristos și al Țării Românești, să ții credința cea dreaptă, ortodoxă, pe care o ținem de două mii de ani. Dacă nu, nu ești fiu al lui Hristos și al Bisericii, ci ești străin de neamul românesc. Nu poți fi cetățean creștin și român, dacă nu ai dreapta credință în Hristos. Ești străin. Nu ești fiu al țării. Că fiu adevărat al României este cel care-i ortodox, pentru că Biserica Ortodoxă predomină în țara noastră de două mii de ani.

Iar pe cei care sunt sectari să nu-i primim în casele noastre. Ei, care s-au rupt din Biserica Ortodoxă și s-au făcut sectari, nu sunt fii adevărați ai țării noastre, nici ai Bisericii, ci sunt înaintemergători ai satanei. Așa să știți! Sunt prooroci mincinoși, care vor să vă rupă de credința cea dreaptă și să ducă la pierzare poporul nostru blând. Țineți dreapta credință și nu ascultați de ei!

Țara noastră românească a fost ortodoxă dintotdeauna și trebuie să țină linia Ortodoxiei. Ortodocși ne-am născut de la origine, de la colonizarea Daciei, ortodocși am trăit timp de două mii de ani și ortodocși trebuie să stăm până la moarte! Asta este adevărata credință ortodoxă a României. Nu primiți nimic din afară, că toți vor să ne strice unitatea neamului, a credinței și a Bisericii. Toți aceștia sunt vrăjmașii Crucii lui Hristos.

Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți, prin harul Duhului Sfânt, ca să moșteniți viața cea veșnică întru lumina și slava Preasfintei Treimi. Amin.

Partea a doua

CĂLĂUZA

IN

CREDINȚA ORTODOXĂ

Capitolul 1

DESPRE BISERICĂ

După ce în cele de până aici am arătat istoria unor secte, mai vechi și mai noi, precum și istoria unor învățături păgâne care bântuie în țara noastră, în cele ce urmează voi face o expunere a doctrinei noastre ortodoxe relativ la întrebările sectarilor.

Pricina care m-a făcut să pun această lucrare sub forma unui dialog cu sectarii a fost următoarea: nu de mult, într-una din zile, m-am pomenit în chilia mea cu un predicator adventist din Bacău, care, la stăruința unui dascăl cunoscut al meu, a venit până aici, însoțit de dascăl și de un alt om - anume Ion Lazăr -, care de curând trecuse la adventiști. Pe acesta bunul dascăl s-a luptat să-l aducă până aici împreună cu predicatorul său adventist, zicându-i că dacă predicatorul va dovedi în fața unui preot că adevărul este de partea lui, apoi omul să rămână la ei; iar de nu, apoi să revină la Biserica și credința lui ortodoxă.

Înțelegând de la tânărul dascăl pricina venirii lor, am început discuția în cele ale credinței cu predicatorul adventist, de față fiind și omul care venise să se lămurească. Așa că după o discuție cu întrebări și răspunsuri, predicatorul și-a luat geanta și pălăria, pregătindu-se de plecare, iar creștinul, care ascultase cu luare aminte cele discutate de noi, i-a zis: „Cumetre, eu nu mai merg cu dumneata, ci rămân aici, că Dumnezeu m-a adus aici, ca să nu mă rătăcesc!” La care predicatorul i-a răspuns, ieșind pe ușă: „Eu nu am cu cine vorbi aici, că nu sunt înțeleș!”

Astfel, omul a rămas aici cu dascălul și a mers la Sfânta Biserică, apoi, după o sfătuire mai cu temei, i-am dat și o

broșură în care se combăteau rătăcirile adventiste și așa, împreună cu dascălul, a plecat, urmând Biserica pe care o părăsise.

Așadar, aducându-mi aminte de multele întrebări puse de predicatorul adventist, m-am gândit ca în cele ce urmează, să răspund - măcar mai pe scurt -, atât lui, cât și la alți sectari, sub forma unui dialog între preot și sectar, în acest fel:

Preotul: Pentru care pricină ai venit aici dumneata?

Sectarul: Am venit aici ca să-ți arăt adevărul!

Preotul: Da, adevărul este bine de a se căuta întru toate. Dar cam despre ce vrei să întrebi mai întâi?

Sectarul: Să-mi spui dumneata, mai întâi, ce este Biserica?

Preotul: Ascultă, omule. Biserica este așezământul sfânt, întemeiat de Cuvântul cel întrupat al lui Dumnezeu, spre sfințirea și mântuirea oamenilor¹.

Sectarul: Eu vreau să știu cum înțelegeți voi, ortodocșii, cuvântul Bisericii din Sfânta Scriptură.

Preotul: Ia aminte, omule, cele ce-ți spun: Cuvântul Bisericii în dumnezeiasca Scriptură are mai multe înțelesuri și mai multe numiri. Iar Sfânta Scriptură se folosește când de un înțeles, când de altul, când de o numire, când de alta.

Sectarul: Care sunt acele înțelesuri și numiri diferite ale Bisericii în Sfânta Scriptură?

Preotul: Mai întâi, prin cuvântul Bisericii, Sfânta Scriptură a Noului Testament înțelege ierarhia superioară și conducătoare a Bisericii, pe care a întemeiat-o Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Sectarul: Care este acea ierarhie superioară și conducătoare pusă de Mântuitorul în Biserica?

Preotul: Această ierarhie o formează Sfinții Apostoli și urmașii lor: episcopii, preoții, diaconii (Matei 18, 18; Fapte 6, 3-6; 20, 28; Ioan 20, 22-23; Efes. 4, 11-12; I Tim. 3, 1-12; 4, 14; Apoc. 21, 14; Evrei 13, 17). Ierarhia bisericească are obârșia în însuși Domnul nostru Iisus Hristos (Matei 10, 1; Luca 10, 1) și în pogorârea Sfântului Duh peste apostoli la Cincizecime. Nici unul dintre ei nu și-a luat singur cinstea, ci cei chemați de Dumnezeu, ca și Aaron, zice Sfântul Apostol Pavel (Evrei 5, 4). *Și El (Iisus Hristos) a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și*

¹ Cf. *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 259, p. 154.

învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos (Efes. 4, 11-12). Comunitatea Bisericii este organizată ierarhică. Biserica face deosebire între păstori și turmă, cler și popor, *împreună slujitori sau lucrători cu Dumnezeu* (I Cor. 3,9).

Sectarul: Când a pus Mântuitorul această ierarhie în Biserica?

Preotul: Atunci când a zis către Apostolii Săi: *Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cine se leapădă de voi, de Mine se leapădă* (Luca 10, 16); și iarăși, când a zis: *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi* (Ioan 20, 21; 17, 18 ș.a.).

Sectarul: Ce puteri deosebite a dat Mântuitorul acestei ierarhii superioare și conducătoare a Bisericii?

Preotul: Mântuitorul a înzestrat cu multe puteri și daruri această ierarhie superioară a Bisericii Sale (I Cor. 12, 28).

Sectarul: Care sunt acele puteri și daruri de care spui?

Preotul: Mântuitorul mai întâi a dat ucenicilor Săi puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor, în cer și pe pământ (Matei 18, 18; Ioan 20, 22-23); le-a dat puterea disciplinară în Biserica de a pedepsi pe cei vinovați de călcarea poruncilor lui Hristos (I Cor. 5, 4-5; I Tim. 1, 20; Matei 16, 18-19); i-a îmbrăcat cu putere de sus la Pogorârea Sfântului Duh (Luca 24, 49; Fapte 2, 2-4); i-a binecuvântat pe ei cu prilejul înălțării Sale la cer (Luca 24, 51); i-a trimis să propovăduiască Evanghelia la toată zidirea și să boteze în numele Sfintei Treimi - al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh (Matei 28, 18-20).

Sectarul: Care e cea mai mare autoritate în Biserica?

Preotul: Cea mai mare autoritate în Biserica sunt episcopii ca urmași direcți ai Sfinților Apostoli, despre care Sfântul Apostol Pavel zice în Scrisoarea I către Corinteni (12, 28): *Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserica, întâi pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învățători...* Fericitul Teodorit al Cirului, lămurind textul din I Timotei 3, 13, spune că «pe cei ce se numesc acum episcopi, îi numeau atunci Apostoli; cu trecerea timpului numele de Apostol s-a rezervat însă Apostolilor cu adevărat, iar cel de episcop s-a dat celor numiți odinioară Apostoli». Sfântul Ciprian susține că fără

episcop nu este Biserică². Episcopul este centrul puterii duhovnicești și capul văzut al Bisericii dintr-o anumită regiune. Sinodul episcopilor este autoritatea cea mai mare a Bisericii dintr-o parte a creștinătății, iar sinodul ecumenic este autoritatea cea mai înaltă a Bisericii Ortodoxe.

Sectarul: Dar cum se mai înțelege cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură?

Preotul: Prin cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură se mai înțelege și totalitatea credincioșilor care sunt botezați în numele Preasfintei Treimi (al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh), care se mântuiesc prin păzirea și lucrarea tuturor poruncilor lui Hristos și care urmează întru toate așezământul pus de Mântuitorul și de sfinții Săi apostoli în Biserică (Matei 16, 18; Efes. 2, 19-22; 4, 11-15; Col. 1, 18-20).

Sectarul: Care sunt mărturiile din Sfânta Scriptură care adevăresc numirea Bisericii sub acest înțeles?

Preotul: Biserica ca totalitatea credincioșilor (păstor și turmă la un loc) are prea multe mărturii scripturistice, între care este și aceasta: *Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare și mădularele nu au toate aceeași lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup suntem în Hristos și fiecare suntem mădulare unii altora* (Rom. 12, 4-5). Acest „trup” este Biserica, iar Hristos este Capul Trupului, adică al Bisericii (Col. 1, 18; 1, 24; Efes. 1, 22-23; 4, 25; 5, 23; I Cor. 12, 27 ș.a.).

Sectarul: Cum se mai înțelege cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură?

Preotul: Prin cuvântul biserică, în Sfânta Scriptură se mai înțelege și biserică (materială) ca lăcaș de închinare.

Sectarul: Ce înțelegeți prin biserică - lăcaș de închinare?

Preotul: Prin biserică - lăcaș de închinare se înțelege locul sfânt merit cultului divin public, precum era templul din Vechiul Testament. Numele de «biserică» în acest înțeles îl întâlnim în multe locuri ale Sfintei Scripturi. Mântuitorul a cinstit încă de copil acest loc sfânt, adică biserică - lăcaș de închinare, căci de la vârsta de 12 ani a venit cu părinții Lui să se închine în templu (Luca 2, 46-48).

² Sfântul Ciprian, *Scrisoarea 66*, C.V., p. 583

Această biserică - lăcaș de închinare Mântuitorul a numit-o «casă a Mea» (Matei 21, 13) și în fiecare zi învăța poporul într-însa (Ioan 18, 20). Numele de biserică în înțelesul de lăcaș de închinare publică îl găsim iarăși în Faptele Sfinților Apostoli, unde se spune că Pavel și Varnava, ajungând în Antiohia, *...au stat acolo un an întreg, adunându-se în biserică și învățând mult popor* (Fapte 11, 26). De asemenea, Apostolul Pavel zice, referindu-se tot la acest înțeles: *Căci mai întâi aud că, atunci când vă adunați în biserică, între voi sunt dezbinări, și în parte cred* (I Cor. 11, 18). *Că în toate Bisericile sfinților (creștinilor), femeile voastre să tacă în biserică... căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică* (I Cor. 14, 34-35). În toate textele de mai sus, înțelesul cuvântului biserică este clar și el arată lăcașul de adunare pentru cultul public.

Sectarul: Și care alte nume se mai dau Bisericii în Sfânta Scriptură?

Preotul: Biserica se mai numește și *ogorul lui Dumnezeu* (I Cor. 3, 9), *casa Domnului* (Efes. 2, 19-22), *Mireasa lui Hristos* (II Cor. 11,2; Apoc. 21, 2, 9; 22, 17 ș.a.), *adunarea cuvioșilor* (Ps. 149, 1) sau a *oamenilor drepecți* (Ps. 110, 1), *adunarea celor întâi născuți* (Evrei 12, 23), *turma lui Hristos* (Ioan 10, 16), *sfeșnic de aur* (Apoc. 1, 20; 2, 1), *cetatea lui Dumnezeu* (Ps. 86, 2; Apoc. 3, 12), *cetatea Dumnezeului celui viu* (Apoc. 21, 2; 22, 19), *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15), *sfatul sfinților* (Ps. 88, 6), *trupul lui Hristos* (Efes. 1, 22-23; Col. 1, 24), *zidire dumnezeiască* (I Cor. 3, 9), *Biserică slăvită* (Efes. 5, 27), *Mireasa Mielului* (Apoc. 19, 7; 21, 9); *patria lui Dumnezeu pe pământ* (Efes. 3, 15); *casa Dumnezeului lui Iacov* (Isaia 2, 3), *casa lui Hristos* (Evrei 3,6), *Ierusalimul cel Nou* (Apoc. 3, 12; 21, 2), *casa lui Dumnezeu* (I Tim. 3, 15; I Cor. 10, 21) ș.a.

Biserica se înfățișează ca un *cer nou și pământ nou*, cum a văzut Isaia (65, 17), Petru (II Petru 3, 13) și Ioan în Apocalipsă (21, 1). Biserica este deci o lume nouă.

Sectarul: Dar câte Biserici aveți voi, ortodocșii?

Preotul: Biserica lui Hristos este una, deoarece Mântuitorul a întemeiat o singură Biserică (Matei 16, 18), nu mai multe, pentru că Biserica are un singur Cap, pe Iisus Hristos, ca fiind înfățișată ca o singură Mireasă a lui Hristos (Efes. 5,

27), ca o casă a lui Dumnezeu și a lui Hristos (Evrei 3, 6; 10, 21), ca un trup unic al lui Hristos (Rom. 12, 5), ca o singură turmă (Ioan 10, 16; 21, 15). Biserica se numește sfântă pentru că sfânt este Capul ei, Mântuitorul nostru Iisus Hristos (Efes. 5, 25, 27), și în ea locuiește Duhul Sfânt.

Sectarul: Dar cum poate fi Biserica voastră sfântă, dacă la voi se adună prin biserici tot felul de păcătoși și nelegiuiți?

Preotul: Înțelege, omule, că păcătoșii nu ating sfințenia Bisericii. Misiunea Bisericii tocmai aceasta este, de a face îndreptarea păcătoșilor. Toți oamenii sunt păcătoși, așa că nici unul nu poate spune că e lipsit de păcate (Fac. 8, 20; Pilde 20, 9; Iov 14, 4; Iacov 3, 2; I Ioan 1, 8). Știu că voi, sectarii, aveți pretenția că în comunitatea voastră se adună numai oamenii sfinți. Dar să știi că nu aveți dreptate. Vezi pe marele Apostol Pavel, care era vas al alegerii (Fapte 9, 15-16), și care zice despre sine că este cel dintâi păcătos între păcătoși (I Tim. 1, 15).

Mântuitorul a asemănat Biserica Sa, în diferite pilde, cu țarina care cuprinde grâu și neghină (Matei 13, 24-30, 36), cu năvodul care prinde și pești buni și pești răi (Matei 13, 47-50), iar marele Apostol Pavel spune că Biserica este casă în care se găsesc vase de cinste și vase de necinste (II Tim. 2, 20). Mântuitorul nu a venit să cheme pe cei drepecți, ci pe cei păcătoși la pocăință, căci *nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi* (Matei 9, 12).

Sectarul: Dar de ce ziceți voi, ortodocșilor, că Biserica voastră este sobornicească și apostolească?

Preotul: Prin cuvintele «Biserică sobornicească», noi arătăm că Biserica noastră are menirea de a se răspândi în toată lumea, cuprinzând pe credincioșii din toate locurile, din toate timpurile și de la toate popoarele, ca o încununare a poruncii Mântuitorului, Care a zis: *Mergând, învățați toate neamurile...* (Matei 28, 19). Sfântul Apostol Pavel spune galatenilor și colosenilor că în Biserica lui Hristos nu se face deosebire de neam între credincioși: *Nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori slobod, ci toate și întru toți Hristos* (Col. 3, 11; Gal. 3, 28). Biserica sobornicească înseamnă unirea tuturor cu totul. Fiecare membru și toți la un loc stau în unire cu Biserica întregă și aceasta cu fiecare membru.

I se mai spune sobornicească pentru că învățătura ei este conformă cu întregul adevăr primit de la Hristos, spre deosebire de sectă sau de erezie, care are numai o parte de adevăr. Ea este sobornicească sau universală (catolică) pentru că deține adevărul unic și universal. Ortodoxia nu este numai dreaptă credință, ci și deplină credință, adică adevărul întreg. De aceea i se spune sobornicească. Cu acest înțeles găsim cuvântul prima dată la Sfântul Ignatie purtătorul de Dumnezeu, care zice că: „Unde este Hristos, acolo este și Biserica sobornicească”³.

Iar «apostolică» se numește Biserica Ortodoxă pentru că ea a fost întemeiată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli (Efes. 2, 20) și a fost răspândită în lume și organizată de la început tot prin Sfinții Apostoli. Apoi, pentru că păstrează neschimbată învățătura dată de Iisus Hristos și de Duhul Sfânt prin Sfinții Apostoli. Și, în sfârșit, pentru că păstrează darurile Sfântului Duh de la Sfinții Apostoli prin succesiune, adică păstrează legătura harului neîntreruptă, de la apostoli și până astăzi, succesiune numită apostolică.

Apostolicitatea Bisericii este mărturisită atât de Sfânta Scriptură, cât și de Sfânta Tradiție; ei i se mai zice apostolică și pentru că ea este *zidită pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos, întru Care toată zidirea bine alcătuită crește, întru lăcaș sfânt, în Domnul* (Efes. 2, 20-22; I Petru 2, 4; Apoc. 21, 14). Ea trăiește viața în Hristos, așa cum a învățat de la Sfinții Apostoli, care sunt cei mai autorizați interpreți ai cuvintelor Mântuitorului.

Același apostol îndeamnă pe credincioșii săi să se depărteze de învățătura și de învățătorii care nu se sprijină pe Sfinții Apostoli. El scrie tesalonicenilor: *Drept aceea, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Tot Sfântul Apostol Pavel spune lui Tit: *De omul eretic, după întâia și a doua mustrare, depărtează-te* (Tit 3, 10).

Sectarul: Ce înțelegeți voi, ortodocșii, prin Biserica biruitoare și luptătoare și de ce ziceți voi că sunt două Biserici, una în cer și alta pe pământ?

³ Vezi pe larg în *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 279, p. 167.

Preotul: Nu ai dreptate, omule, în cele ce zici și nu înțelegi cele ce întrebi. Noi nu zicem că sunt două Biserici, ci una, după cum ți-am arătat mai sus. Dar noi mărturisim că Biserica cea una a lui Hristos se împarte în două părți: una văzută și pământească, a celor vii, și alta nevăzută sau a celor adormiți. Amândouă acestea alcătuiesc o singură Biserică, având același Cap, pe Hristos (Rom. 14, 7-9; Efes. 1, 10; Matei 22, 32; 28, 18; Luca 15, 10; Filip. 2, 10; Efes. 2, 19; Col. 2, 10; Evrei 12, 23).

Așadar, înțelege că Biserica celor vii sau pământească, văzută, se mai numește și Biserica luptătoare, fiindcă membrii ei sunt încă în luptă cu puterile vrăjmașe ale răului (Efes. 6, 11-13; Gal. 5, 17; I Petru 2, 11 ș.a.). Iar prin Biserica biruitoare, noi înțelegem Biserica pe care o formează toți îngerii și sfinții din ceruri, care au biruit puterile celui rău și au trecut în lumea cea nevăzută și cerească (Evrei 12, 23; Efes. 5, 27; Apoc. 21, 10 ș.a.).

Biserica este una singură, dar ea cuprinde pe cei vii de pe pământ, cât și pe cei care au adormit în dreapta credință, care și ei sunt vii cu sufletul și slăvesc pe Dumnezeu alături de îngeri, și se roagă pentru mântuirea lumii întregi.

* * *

Credinciosul: Dar când a întemeiat Mântuitorul Biserica Sa?

Preotul: Mântuitorul nostru Iisus Hristos a întemeiat Biserica Sa prin însăși jertfa Sa pe Cruce (Fapte 20, 28) și învierea din morți. A făcut-o văzută în a cincizecea zi după învierea Sa, la Cincizecime, sau Rusalii, când a trimis pe Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc asupra sfinților Săi ucenici și apostoli, care prin cuvântul propovăduirii lor au organizat și au întărit prima obște de credincioși (Fapte 1, 8; 2, 41-44). Dar Biserica în înțeles larg a existat și în Vechiul Testament⁴.

Credinciosul: Dar cum înfățișează descoperirea dumnezeiască legătura dintre Hristos și Biserica Sa?

Preotul: Descoperirea dumnezeiască ne arată că Mântuitorul este capul Bisericii, iar Biserica este trupul Lui. Așa ne

⁴ Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 261, p. 154.

învață Sfântul Apostol Pavel, zicând: *...și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți* (Efes. 1, 22-23). *El este capul trupului, al Bisericii; El este începutul, întâiul născut din morți, ca să fie El cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele Crucii Sale* (Col. 1, 18-20).

Același apostol al neamurilor, adresându-se romanilor și corintenilor, îi numește pe ei mădulare ale Trupului lui Iisus Hristos, adică ale Bisericii (Rom. 12, 5; I Cor. 12, 27).

Sfânta Tradiție susține de la început că Hristos este capul Bisericii, iar aceasta este trupul Lui⁵.

Credinciosul: Ce înseamnă cuvintele «trupul lui Hristos» sau «trupul Domnului»?

Preotul: Trupul lui Hristos sau „Trupul Domnului”, căruia Sfinții Părinți îi spun și „Trupul tainic al Domnului” este semnul văzut al mântuirii noastre, adică al întrupării Fiului lui Dumnezeu. Biserica a luat naștere prin întruparea lui Hristos. Biserica este dumnezeiască și omenească, asemenea lui Iisus Hristos, Care a fost Dumnezeu și om. De aceea ea este o prelungire tainică a întrupării Domnului, ea conține viața Mântuitorului. Hristos S-a răstignit pentru noi cu trupul, pentru ca prin învierea în veac „să ridice steagul” (Isaia 5, 26), pentru sfinții și credincioșii Săi, fie la iudei, fie la păgâni, într-un singur trup al Bisericii Sale⁶.

Sfântul Apostol Pavel ne arată în Epistola către Galateni, cap. 4, că noi suntem membre ale trupului lui Hristos, care este Biserica. Mântuitorul însuși ne-a anunțat că noi trebuie să ne hrănim cu Trupul Său, atunci când a întemeiat Taina Euharistiei, iar apoi ne-a arătat că El este Vița din care noi facem parte ca mlădițe (Ioan 15, 1-6). Deci noi creștinii suntem parte din trupul Domnului, care este Biserica.

Credinciosul: Dar cum prelungeste Biserica întruparea Mântuitorului?

Preotul: Biserica prelungește întruparea Mântuitorului prin neîntrerupta prezență a Fiului lui Dumnezeu cel întrupat în sânul ei și prin lucrarea Sfântului Duh în mădularele ei (Ioan 14, 16).

În calitatea Lui de cap nevăzut al Bisericii, Domnul nostru Iisus Hristos conduce Biserica și este în Biserică permanent, prin continua Sa întrupare pe altarele în care se săvârșește Sfânta Liturghie. Căci Hristos este nu numai cap al Bisericii, ci și trup al ei, dându-Se pe Sine spre cuminecare credincioșilor. Iar Duhul Sfânt, ca „Domnul de viață Făcătorul”, o însuflețește.

Asemenea Mântuitorului cel în două firi, Biserica are două înfățișări: una văzută, fiindcă oamenii fac parte din ea cu trupuri, și alta nevăzută, care este lucrarea Sfântului Duh al lui Hristos sau dumnezeiescul har, izvorul vieții, lucrării și unității ei. El este cel care face posibilă transformarea pâinii și a vinului euharistie în Trupul și Sângele Domnului.

Sfântul Apostol Pavel scrie efesenilor: *...Silindu-vă să păziți unitatea Duhului, întru legătura păcii. Este un trup și un Duh, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre* (Efes. 4, 3-4).

Fericitul Augustin spune: „Ceea ce este sufletul pentru trupul omului, aceasta este Duhul Sfânt pentru trupul lui Hristos, care este Biserica. Sfântul Duh lucrează în toată Biserica, așa cum lucrează sufletul în toate mădularele unui singur trup”⁷.

Credinciosul: Dar cum ne facem membri ai trupului tainic al Domnului, adică ai Bisericii?

Preotul: Noi ne facem membri ai Bisericii prin harul Sfintelor Taine, îndeosebi prin Sfântul Botez și prin Sfânta Împărtășanie.

Prin Sfântul Botez noi ajungem mădulare ale Bisericii, murind și înviind în chip tainic cu Hristos. Prin Sfânta Împărtășanie ne facem purtători de Hristos, înzestrați cu puteri duhovnicești pe drumul desăvârșirii. Mântuitorul zice: *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, rămâne întru Mine și Eu întru el* (Ioan 6, 56). -

Tâlcuind aceste cuvinte, Sfântul Chirii al Alexandriei spune: „Primind în noi Trupul, trupește și duhovnicește, pe

⁷ Fer. Augustin, *Cuvântarea 267, 4, 4*, Migne, P.L., XXXVIII, col. 1231.

Fiul cel după fire și adevărat, unit după ființă cu Tatăl... am primit mărirea de a ne face părtași și de a ne împărtăși cu firea cea mai presus de toate...”. „Dacă vrei să înțelegi Trupul lui Hristos, ascultă pe apostolul, care zice credincioșilor: *...iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte* (I Cor. 6, 15; 12, 27). Dacă deci voi sunteți Trupul și mădularele lui Hristos, taina voastră este așezată pe masa Domnului: primiți taina voastră! Răspundeți „Amin” la ceea ce sunteți și răspunzând subscrieți. Căci auzi: „Trupul lui Hristos” și răspunzi „Amin”. Fii mădular al Trupului lui Hristos pentru ca „Aminul» să fie adevărat”⁹. „Credincioșii cunosc Trupul lui Hristos, dacă nu neglijează să fie trupul lui Hristos. Să fie trupul lui Hristos, dacă vor să trăiască din Duhul lui Hristos. Din Duhul lui Hristos nu trăiește decât trupul lui Hristos... O, taină a evlaviei! O, semn al unității! O, lanț al dragostei! Cine vrea să trăiască, are unde și ce să trăiască. Să se apropie, să creadă; să fie întrupat Lui, ca să fie viu”¹⁰.

Credinciosul: Dar de ce trebuie să credem în Biserică?

Preotul: Credem în Biserică pentru că ne unește cu Dumnezeu, pentru că în ea se află neîncetat Hristos și Sfântul Duh și pentru că ea nu greșește, fiind infailibilă.

Credem în ea și pentru frumusețea și înălțimea scopurilor pe care ea le urmărește: acela de a ne pregăti pentru mântuire și acela de a ne mijloci această mântuire. Viața Bisericii este, în întregime, o luptă pentru mântuire, cum ne mărturisesc Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție: *Luați Duh Sfânt; cărora le veți ierta păcatele, le vor fi iertate; și cărora le veți ține, vor fi ținute*, ne spune Sfânta Evanghelie (Ioan 20, 22-23).

Sfântul Ciprian susține că în afară de Biserică nu este mântuire¹¹ și cel ce nu are Biserica drept mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de Tată¹².

⁸ Sfântul Chirii al Alexandriei, *Comentar la Ioan, 11, 12*, Migne, P.G., LXXIV, col. 565.

⁹ Fericitul Augustin, *Cuvântarea 272*, Migne, P.L., XXXVIII, M.I 1246.

¹⁰ Fericitul Augustin, *Comentar la Evanghelia după Ioan, 26, I \.* Migne, P.L., XLV, col. 1612, 1613.

¹¹ Sfântul Ciprian, *Scrisoarea 73, 21, C, V, 3, 2*, p.605.

Credinciosul: Oare despărțirea Bisericii apusene de cea răsăriteană nu a dus la ruperea unității Bisericii?

Preotul: Despărțirea n-a atins unitatea Bisericii; pentru că această unitate nu se poate destrăma niciodată, oricare ar fi numărul și calitatea ereticilor care se smulg de la sânul Bisericii. Ereziile și schismele, oricât de multe și de mari ar fi ele, nu pot împărți Biserica cea una, pentru că ea stă strâns unită cu Capul ei, care este Iisus Hristos. Unitatea Bisericii este mai presus de fire și ea nu poate fi zdruncinată de nimeni¹³, căci Mântuitorul a zis lui Petru: *...pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). Porțile iadului, după mărturia Sfântului Atanasie cel Mare, sunt gurile ereticilor, care niciodată nu vor putea să biruiască Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare.

Credinciosul: Dar de ce se numește Biserica sfântă?

Preotul: Biserica este numită sfântă pentru că sfânt este Capul ei, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru că sfinte sunt mijloacele mântuirii, Duhul Sfânt, Care sălășluiește în Biserică până la sfârșitul veacului, învățătura propovăduită și Trupul Domnului, care este sfințenia însăși și care se dăruiește continuu pe altarele ei. Sfântul Apostol Pavel zice: *...Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, și ca s-o înfățișeze Sesiși Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, ori altceva de acestfel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană* (Efes. 5, 25-27).

Sfântul Irineu scrie: „Unde este Biserica, acolo este și Duhul Sfânt și unde este Duhul Sfânt, acolo este și Biserica și tot harul”¹⁴. Biserica este fără pată și fără zbârcitură. Bisericile, zice Origen, sunt ca luminătorii în lume (Filip. 2, 15). Cel mai rău membru al Bisericii nu poate fi comparat cu nimeni din adunările omenești¹⁶.

¹³ Cf. *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 276, p. 165

¹⁴ Sfântul Irineu, *Contra ereziilor*, 3, 24, 1, Migne, P.G., VII, col 966

¹⁵ Rufin, *Comentar la Simbolul Apostolic*, 39, Migne, P.L., XXI col 375

¹⁶ Origen, *Contra lui Cels*, 3, 29, Migne, P.G., XI, col 957

Capitolul 2

DESPRE ORTODOXIE

Credinciosul: Ce se înțelege prin „ortodoxie”?

Preotul: Cuvântul „ortodoxie”, frate, este de origine greacă, format din *orthos* și *doxa*, adică dreapta credință, închinare adevărată, sobornicească, învățatură care se plasează în continuitatea directă și neîntreruptă a Tradiției apostolice, prin intermediul teologiei patristice și neopatrstice și care formează credința comună a Bisericii neîmpărțite din primul mileniu. Ortodoxia se identifică cu însăși tradiția apostolică, așa cum a fost confirmată, interpretată și dezvoltată prin consensul Bisericii Universale. De fapt, didascală - adică regula de credință apostolică - a fost criteriul de bază al Ortodoxiei.

De aceea, orice ruptură în continuitatea Tradiției apostolice a fost considerată ca o corupție sau abandonare a Ortodoxiei, care poate să ia forma fie a unei erezii, fie a unei „confesiuni” separate¹.

Credinciosul: Dar unde se găsește expusă exact învățătura credinței ortodoxe?

Preotul: Scurt, dar cuprinzător, expunerea exactă a credinței ortodoxe se găsește în *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin.

Credinciosul: Dar prin care mijloace s-a menținut până în zilele noastre învățătura de credință ortodoxă exactă și neschimbată?

Preotul: Aici, frate, ar fi multe de vorbit, dar așa, cât mai pe scurt, îți voi spune: Sfânta credință cea dreptmăritoare a ¹ *Dicționar de teologie Ortodoxă*, de Preot Dr. Ioan Bria, București, 1981, p. 272-277.

Bisericii lui Hristos (Ortodoxia) s-a menținut neschimbată, de-a lungul veacurilor, prin învățătura Sfintei Scripturi și prin Sfânta Tradiție apostolică, prin hotărârile celor cinci Sinoade Apostolice²; prin învățăturile canoanelor celor șapte Sinoade ecumenice și ale celor locale, deoarece, după învățătura dumnezeiescului părinte Ioan Gură de Aur, „Cârma Bisericii lui Hristos sunt dumnezeieștile canoane”³; apoi prin Pravilele Bisericești, așa cum a fost Pravila Mare Bisericească, Îndreptarea Legii, 1652, Pravila de la Govora, 1640, Pravila lui Vasile Lupu ș.a.

Credinciosul: Dar ce înseamnă Sinod ecumenic și local și prin ce se deosebesc ele?

Preotul: Sinod ecumenic se cheamă acela la care iau parte patriarhii, mitropoliții, episcopii și alți conducători spirituali ai Bisericii din toată lumea creștină. Acest sinod este judecător prea înalt al pricinilor bisericești, ca cel ce urmează Bisericii sobornicești, adică a toată lumea⁴; și iarăși: Sinod ecumenic este acela la care se vor uni, într-o singură mărturisire a credinței, toți patriarhii și episcopii lumii creștine⁵.

Credinciosul: Dar sinodul local ce este și prin ce se deosebește de cel ecumenic?

Preotul: Sinodul local este acela la care iau parte episcopii dintr-o țară sau numai dintr-o parte a lumii creștine. El se deosebește de cel ecumenic prin faptul că acesta se poate întruni numai la porunca celor ce conduc țările, pe când cel local se întrunește din porunca celui dintâi episcop⁶.

Credinciosul: Au mai fost și alte mijloace prin care Ortodoxia și-a menținut unitatea și integritatea?

Preotul: Multe și felurite au fost mijloacele spirituale și administrative prin care Sfânta Ortodoxie și-a păstrat până în zilele noastre unitatea, precum:

² Vezi Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. de Preot Dr. D. Fecioru și Prof. Dr. Olimp Căciulă, București, 1938, p. 26-27.

³ Vezi *Pidalionul* de Neamț, ed. 1844, fila 7.

⁴ Vezi *Dumnezeieștile Dogme ale Bisericii Ortodoxe*, M-rea Neamț, 1816, p. 30; cf. și *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, ed. 1952, p. 167.

⁵ Vezi *Pidalionul* de Neamț, ed. 1844, fila 75.

⁶ Vezi *Dumnezeieștile Dogme*, p. 29.

-Constituirea cultului bizantin din secolele VI-VIII, în care locul principal l-au ocupat Liturghiile bizantine. Acest rit a jucat un rol capital în menținerea unității cultice și spirituale a Ortodoxiei;

-Apoi, sinteza dogmatică făcută de Sfântul Ioan Damaschin (secolul VIII) și mai ales aportul său teologic în criza iconoclasmului provocată de islamism;

-Contribuția teologică a Patriarhului Fotie (820-895) și mai ales enciclica sa din 867, în care acuză de erezie pe papa Nicolae I (858-867);

-Sinodul local din 879-880, care restaurează pe Fotie și deci reconcilierea cu Biserica Romană (papa Ioan al VIII-lea, 872-889);

- Activitatea misionară în Europa centrală a fraților macedoneni Chiril(869) și Metodie(884), «apostolii slavilor», trimiși de împăratul bizantin Mihail al III-lea, la cererea prințului Rostislav;

-Rezistența ortodocșilor împotriva Sinoadelor unioniste (Lion 1274; Ferrara - Florența 1438 - 1439), care aveau un caracter antiortodox;

-Sinodul de la Constantinopol din 1459 sub Ghenadie Scolasticul - cel dintâi patriarh după căderea Constantinopolului (1453) care a respins unirea de la Florența, cu toate că Împăratul Ioan al VIII-lea o recunoscuse;

-Adăugăm înnoirea isihastă din secolul XIV, care a condus la formarea adevăratei teologii bizantine. Isihasmul a fost ilustrat de mari teologi și mistici, ca: Sfântul Maxim Mărturisitorul (sec. VII), Sfântul Simion Noul Teolog (sec. XI), Sfântul Grigorie Sinaitul (sec. XIV), Sfântul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului. Doctrina Sfântului Grigorie Palama despre distincția între esența lui Dumnezeu ca atare, inaccesibilă spiritului creat, și energiile divine necreate, prin care omul se împărtășește direct din viața dumnezeirii - doctrină aprobată de sinoadele de la Constantinopol din 1341, 1347 și 1351 -, constituie o nouă precizare patristică a Ortodoxiei;

- Sub influența Ortodoxiei neopatrstice din secolul XIV, care are un caracter defensiv în fața teologiei scolastice latine, se încearcă o oarecare disociere a Bisericii de imperiu, deoarece

termenii «simfonici» stabiliți de împăratul Justinian (527-565) deveniseră prea rigizi;

-Sinodul de la Constantinopol, din 1484, fixează Taina Mirungerii ca modalitate de primire a catolicilor la Ortodoxie;

-Doctrina despre Sfintele Taine capătă o formă definitivă, mai ales datorită lui Simion al Tesalonicului (sec. XV);

-Comentariul critic asupra protestantismului, făcut de Patriarhul Ieremia al II-lea la răspunsul dat teologilor luterani de la Tübingen (care trimiseseră patriarhului în 1573-1574 «Confesiunea de la Augsburg»);

- O prezentare a Ortodoxiei, făcută de Patriarhul de mai târziu al Alexandriei, Mitrofan Kritopoulos (1630-1639), într-o „Mărturisire de credință” (1625), adresată teologilor protestanți din Helmstad;

-In 1629, Patriarhul Chirii Lucaris publică la Geneva o «Mărturisire de credință», în care își însușește principalele doctrine ale calvinismului. O serie de sinoade locale condamnă această Mărturisire: Constantinopol (1638), Kiev (1640), Iași (1642), Ierusalim (1672) și iarăși Constantinopol (1691);

- Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, Mitropolitul Kievului (1633-1646), discutată și interpretată de Sinodul de la Iași din 1642, este tradusă în grecește de teologul Meletie Sirigul și aprobată de Sinodul de la Constantinopol din 1643;

- Altă «Mărturisire de credință» care a ținut Ortodoxia pe drumul ei cel drept a fost și cea a Patriarhului Dositei și actele Sinodului de la Ierusalim din 1672. Acest sfânt sinod a respins calvinismul lui Chirii Lucaris;

- Tot patriarhul Dositei publică în România o colecție de texte teologice bizantine;

-Apoi sinoadele locale din secolul XVII (Iași 1642, Moscova 1666-1667 și Ierusalim 1672) au adus o contribuție importantă la redescoperirea materiei sacramentale a Bisericii și la punerea în valoare a caracterului dinamic al Tradiției, ceea ce n-a fost întotdeauna și pretutindeni înțeles în mod corect;

-Sinodul de la Moscova condamnă pe «vechii credincioși», care reduceau Ortodoxia la o religie ritualistă;

-Formarea Bisericilor uniate (sau greco-catolice) se realizează prin presiunea autorităților politice din Polonia și Austria, în regiuni ortodoxe: Brest (1596), Ujhorod (1649),

Mucacevo (1664), Transilvania (1701). Rezistența ortodocșilor a arătat nu numai că Orientul nu poate fi o simplă dieceză romană, dar și că exista o contradicție de fond între sistemul Bisericilor locale în răsărit și sistemul papal în apus;

-Un sinod al patriarhilor orientali din 1755 declară invalidat botezul latinilor și al armenilor, fapt pentru care aceștia vor fi primiți la Ortodoxie prin rebotezare;

- «Filocalia», marea colecție de texte de spiritualitate, apare în 1782 la Veneția, editată de către Nicodim Aghioritul (1749-1808, canonizat în 1955), împreună cu Macarie din Corint;

-Starețul Paisie Velicikovski (1722-1794) traduce în slavonă Filocalia, care apare la Moscova în 1793 și care a salvat Ortodoxia rusă de latinizare;

-In 1848 patriarhii răsăritului publică o enciclică în care condamnă «papismul» ca erezie;

-In același sens, Patriarhul Antim, în răspunsul dat în 1894 la enciclica Papei Leon al XIII-lea «Praeclara Gratulationis», condamnă dogma catolică despre «Imaculata concepție» și cea despre infailibilitatea papală⁷;

Au mai ajutat la menținerea nealterată și neschimbată a Ortodoxiei, de-a lungul vremilor, și următoarele:

a) școlile teologice de grad universitar;

b) seminariile teologice;

c) sinoadele locale și naționale;

d) adunările eparhiale;

e) conferințele protopopilor și ale consiliilor parohiale;

f) predicile rostite de preoți spre luminarea poporului la orașe și la sate;

g) unele asociații bisericești cu caracter misionar;

h) viața canonică și tipiconală a monahilor din toate sfințele mănăstiri, precum și

i) educația pe care părinții creștini ortodocși au dat-o copiilor lor pentru a ține cu toată sfințenia dreapta credință în care s-au născut.

Acestea sunt, pe scurt, mijloacele spirituale prin care Ortodoxia s-a ținut pe drumul cel drept până în zilele noastre.

⁷ Vezi mai pe larg în *Dicționar de teologie ortodoxă*, p. 273-277 ș.a.

Capitolul 3

DESPRE SFÂNTA SCRIPTURĂ

Sectarul: Ce înțelegeți voi și ce înțelegere aveți despre Sfânta Scriptură?

Preotul: Noi prin Sfânta Scriptură înțelegem colecția cărților sfinte ale Vechiului și Noului Testament, care au fost scrise sub insuflarea Duhului Sfânt, într-un răstimp de aproape 1800 de ani, adică de la Moise (circa 1700 de ani înainte de Hristos) până la autorul Apocalipsei (circa 100 de ani după Hristos)¹. Însă să se știe că Sfânta Scriptură este primul izvor al descoperirii dumnezeiești.

Sectarul: Dar de ce voi, arhieriei și preoții, nu dați voie creștinilor - care sunt membri ai Bisericii ca și voi - să citească sau să predice în public cuvântul lui Dumnezeu din Scripturi?

Preotul: Orice creștin are voie să citească Sfânta Scriptură, dar nu oricine are dreptul de a învăța și de a tâlmăci cuvântul Scripturii. Dreptul acesta îl are numai Biserica, care este *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15).

Deci oricine învață în Biserică trebuie să învețe așa cum a învățat Biserica dintotdeauna. Pentru aceasta trebuie oameni bine pregătiți, cunoscători ai drepte credințe. De ce dreptul de a învăța îl au numai episcopii, preoții și diaconii, este ușor de înțeles, când ne gândim că Mântuitorul a dat puterea de a învăța sfinților și păstorilor (Matei 28, 20). Nu mulțimilor, ci numai apostolilor. Apostolii erau trimiși de Hristos să învețe. Iar

¹ *Hronograful* lui Gheorghe Kedrinos, trad. rom. de Mitropolitul Veniamin Costachi, Mănăstirea Neamț, 1837, p. 44-45.

Sfântul Apostol Pavel spunea: *Și cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?* (Rom. 10, 15).

Deci dreptul la propovăduire îl are numai cel trimis. Or, episcopii sunt urmașii legitimi ai apostolilor. Sfântul Pavel îi încredințează Episcopului Timotei din Efes sarcina de a învăța în Biserică, și nu tuturor credincioșilor din Efes. Același apostol spune corintenilor: *Oare toți sunt apostoli? ...Oare toți învățători?* (I Cor. 12, 29). Tot Apostolul Pavel spune despre episcop, preot și diacon, că trebuie să fie destoinic a învăța pe alții (I Tim. 3, 2; Tit 1, 9). Nu spune însă același lucru despre toți credincioșii. El face distincție între păstor și turmă, între cei care învață și cei care ascultă. Episcopul, preotul și diaconul, nu pot învăța ce vor, ci ceea ce a învățat Biserica întotdeauna. Ei învață în numele Bisericii. Fiindcă nu oricine are destulă pricepere și înțelegere ca să tâlcuiască Scriptura. Acest lucru îl arată luminat marele Apostol Petru în epistola sa, când vorbește de epistolele marelui Apostol Pavel și zice că: în ele *sunt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc, ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3, 16).

Sectarul: Nu este adevărat că creștinii - ca membri ai Bisericii - nu au voie să predice și să tâlcuiască Scripturile. Orice creștin știe să tâlcuiască Sfânta Scriptură, fiind luminat de Duhul Sfânt; și acest lucru se poate înțelege limpede din cele scrise: *Iar voi, ungere aveți de la Cel Sfânt și știți toate. ...Cât despre voi, ungerea pe care ați luat-o de la El rămâne întru voi și n-aveți trebuință ca să vă învețe cineva...* (I Ioan 2, 20, 27).

Preotul: Ascultă, omule, Sfânta Scriptură este ca o fântână cu adâncime fără fund, fiindcă în ea este cuprinsă înțelepciunea lui Dumnezeu care nu are margini. Dacă cineva însetat ar veni la o fântână și ar vrea să bea toată apa, s-ar îneca în ea; dar dacă va scoate din ea cu ciutura și apoi de acolo va bea cu paharul, se va răcori fără de primejdie. Cine este omul acela nebun care ar voi să se bage într-o apă adâncă, fără să știe să înoate? Sfânta Scriptură are «oase», după cum spun Sfinții Părinți ai Bisericii, și nimeni, având dinții înțelegerii sale de lapte, să nu îndrăznească a sparge cu ei oasele cele tari ale Scripturilor dumnezeiești, căci se vatămă pe sine și se pierde.

Dumneata nu ai citit în Sfânta Scriptură cele despre famenul etiopian? Acesta citea pe Proorocul Isaia și când l-a întrebat Apostolul Filip dacă înțelege cele ce citește, el a zis: *...Cum aş putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?* (Fapte 8, 31). Ia seama, căci și cuvântul «ungere», despre care ai amintit dumneata, înseamnă vărsarea Sfântului Duh în Sfânta Taină a Mirungerii, îndată după primirea Botezului (Fapte 4, 27; II Cor. 1, 21; Ioan 16, 13; Rom. 8, 9 etc), iar cuvintele «știți toate» înseamnă tot ceea ce ține de adevărul creștin și de mântuire, precum și tot ceea ce este în legătură cu antihrist și cu răspânditorii lui, despre care este vorba în versetele următoare: I Ioan 2, 22; 4, 2-3. Așadar, nu trebuie a o lua fiecare după capul său în tâlcuirea Scripturilor, căci vă rătăciți, mergând din rătăcire în rătăcire.

Sectarul: Orice creștin are dreptul și chiar datoria să tâlcuiască singur Sfânta Scriptură, căci așa ne-a poruncit nouă Mântuitorul, zicând: *Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine* (Ioan 5, 39).

Preotul: Ia seama, omule, că mulți începători de erezii din vechime - Arie, Nestor, Eutihie, Apolinarie, Origen ș.a. - au îndrăznit a se afunda în marea Scripturii cea fără de fund și s-au înecat duhovnicește, pierzându-se pe sine și pe toți cei care i-au urmat. Nu toți au vârsta duhovnicească la fel și, de aceea, nu toți pot înțelege Sfânta Scriptură la fel.

Sfânta Scriptură cuprinde trei înțelesuri:

1) înțelesul trupesc, după literă (gramatical), obștesc sau istoric;

2) înțelesul sufletesc, alegoric, metaforic;

3) înțelesul spiritual (duhovnicesc), anagogic sau mistic.

Așadar, după cum spun Sfinții Părinți cei vechi ai Bisericii, cei simpli la cunoștință să se mulțumească cu înțelesul cel obștesc și istoric (după litera Scripturii), cei mai înaintați să pătrundă cu înțelegerea și în sufletul Scripturii, iar cei desăvârșiți cu fapta și înțelegerea pot cuprinde înțelesurile cele mai adânci ale Sfintei Scripturi. Pentru aceasta și marele Pavel, arătând că înțelepciunea cea desăvârșită a Scripturilor se cuvine celor desăvârșiți, zicea: *...și înțelepciunea o propovăduim la cei desăvârșiți, dar nu înțelepciunea acestui veac, nici a*

stăpânitorilor acestui veac, care sunt pieritori. Ci propovăduim înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră (I Cor. 2, 6-7).

Sectarul: Nu este nevoie ca cineva să aibă multă știință spre a putea pricepe învățăturile Sfintei Scripturi, căci și celor neînvățați li se descoperă înțelepciunea acestor învățături, după cum arată Mântuitorul prin cuvintele: *Te slăvesc pe Tine, Părinte,... căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor* (Matei 11, 25).

Preotul: Da, le-a descoperit Dumnezeu înțelepciunea Sa aceluia pe care i-a cunoscut că sunt prunci cu răutatea, dar nu cu mintea și cu înțelegerea - adică celor desăvârșiți în toată fapta bună și care ajunseseră la nerăutatea pruncilor. La acest lucru îndeamnă și marele Pavel pe creștinii din Corint, zicând: *Fraților, nu fiți copii la minte. Fiți copii când e vorba de răutate. La minte însă, fiți desăvârșiți* (I Cor. 14, 20).

Sectarul: Dumnezeu a osândit înțelepciunea și știința oamenilor, după cuvântul scris: *Înțelepciunea celor înțelepți se va pierde și istețimea celor isteți va pieri* (Isaia 29, 14). Și apostolul zice: *...Unde este înțeleptul? Unde este cărturarul? Unde este cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?* (I Cor. 1, 19-20). Deci nu este posibil ca Dumnezeu să fi rezervat tâlcuirea Sfintei Scripturi numai unor oameni cu știință de carte, așa cum susțineți voi, preoții ortodocși.

Preotul: Aici, la cele ce arăți dumneata spre a dovedi că Dumnezeu a osândit înțelepciunea și știința omenească, trebuie să știi că nu toată știința și înțelepciunea a osândit-o Dumnezeu, ci numai înțelepciunea cea deșartă a veacului acestuia și nicidecum înțelepciunea cea duhovnicescă. Dacă ar fi după afirmația dumitale și a tuturor sectarilor care cugetă cele asemenea cu dumneata, atunci ar însemna să fie osândită și înțelepciunea lui Solomon, a lui Isus, fiul lui Sirah, a Mântuitorului, a Sfinților Prooroci și Apostoli, cărora li s-a poruncit să fie *înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii* (Matei 10, 16). Dar nu este deloc așa. Ci voi, sectarii, după cuvântul Domnului, mult vă rătăciți, *neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu* (Matei 22, 29).

* * *

Credinciosul: De ce Sfânta Scriptură se mai numește și Biblie?

Preotul: Cuvântul „Biblie” este de origine grecească și înseamnă „cărți” sau „carte”. „Cărțile” sau „cartea” Sfintei Scripturi și-au păstrat de-a lungul veacurilor numele grecesc de Biblie, atât pentru că Sfânta Scriptură a fost scrisă o bună parte în limba greacă, cât și pentru că, la început, în primele veacuri ale creștinismului, învățătura cuprinsă în ea a fost propovăduită mai ales în graiul grecesc, așa cum arată documentele timpului, îndeosebi Sfânta Tradiție. Acest cuvânt, Biblie, care e cel mai întrebuițat atât de creștini, cât și de necreștini, înfățișează deci Sfânta Scriptură ca pe o carte în sine, singura care de-a lungul istoriei și-a păstrat acest nume fără alt adaos și pe care noi credincioșii o socotim cartea cea mai presus de toate celelalte cărți sau cartea cărților, cartea pe care, dacă n-o putem numi cea mai mare ca întindere, o putem numi cea mai prețioasă, pentru cuprinsul și roadele ei în sufletele noastre².

Credinciosul: Prin ce se deosebește Sfânta Scriptură de celelalte cărți?

Preotul: Iată prin ce: 1. Mai întâi Sfânta Scriptură, pe care o poate citi oricine, cuprinde în sine învățături folositoare și mântuitoare de suflete. Sfânta Scriptură niciodată nu poate minți, deoarece Duhul Sfânt n-a înșelat pe slujitorii Săi, proorocii³. Oamenii nu puteau cunoaște prin firea și prin mintea lor lucruri așa de mari și de dumnezeiești, ci numai printr-un dar coborât de sus asupra oamenilor sfinți.

2. Sfânta Scriptură are o unitate desăvârșită. Același suflu dumnezeiesc se simte la citirea tuturor cărților ei, deși acestea sunt așa de deosebite între ele prin lucrurile despre care vorbesc. Fiind dată prin Sfântul Duh, Sfânta Scriptură cuprinde adevărul. Nimic nedrept sau prefăcut nu se află într-însa⁴.

² Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 30, p. 181.

³ Sfântul Ipolit, *Comentar la Daniil*, 4, 6, CB 1, 1, col. 198; Fericitul Augustin, *Scrisoarea 28*, 3, 3, Migne, P.L., XXXIII, col. 112.

⁴ Sfântul Clement Romanul, *Scrisoarea I către Corinteni*, 45, 2, 3, Migne, P.G., I, col. 300.

Sfânta Scriptură nu se contrazice⁵, cum se contrazice învățătorii și scrierile păgâne⁶. Dacă scrierile proorocilor sunt de acord cu Evangheliile, este pentru că toți au vorbit însuși de un singur Duh, al lui Dumnezeu⁷.

3. Sfânta Scriptură are o putere covârșitoare, prin care a prefăcut și preface nenumărate suflete păcătoase în sfinți. Sfântul Apostol Pavel zice despre deosebita putere a Sfintei Scripturi: *Căci cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și străbate până la despărțirea sufletului și a duhului și a mădulelor și a măduvei, și este judecător cugetelor și gândurilor inimii* (Evrei 4, 12).

Fericitul Ieronim, mare traducător și tâlcuitor al Sfintei Scripturi, se pronunță astfel: „Te rog, spune-mi ce e mai sfânt ca acest cuvânt (al lui Dumnezeu)? Ce e mai plăcut ca această plăcere? Ce mâncări, ce feluri de miere sunt mai dulci decât cunoașterea înțelepciunii lui Dumnezeu, decât pătrunderea în locurile Sale ascunse, decât privirea la ideea Ziditorului și la cuvintele Stăpânului tău... decât ca aceste cuvinte ale Stăpânului, pline de înțelepciune duhovnicească, să învețe pe oameni! Aibă ceilalți averile lor, beie din cupe împodobite cu pietre prețioase, strălucească în stofe de mătase..., fie neputincioși în a-și răpune bogățiile prin felurite plăceri! Desfătarea noastră să stea în a medita la Legea Domnului ziua și noaptea, a bate la ușa care ni-i deschisă, a primi pâinile Sfintei Treimi și a merge pe valorile vieții, având pe Domnul călăuză”⁸.

Credinciosul: Oare Sfânta Scriptură ne poate călăuzi ea singură pe calea mântuirii?

Preotul: Sfânta Scriptură nu ne poate călăuzi ea singură pe calea mântuirii, atât pentru că ea n-a fost dată omenirii de la început, cât și pentru că, atunci când a fost dată, ea n-a fost singura autoritate în această privință, ci a avut înaintea ei și

⁵ Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, 65, 2, Migne, P.G., VI, col. 625; Sfântul Epifanie, *Contra ereziilor Panarion*, /(), 7, Migne, P.G., XLII, col. 349.

⁶ *îndemn către Greci*, cap. 8, Migne, P.G., VI, col. 256.

⁷ Sfântul Teofil al Antiohiei, *Către Autolic*, 3, 12, Migne, P.G., VI, QOL 1137.

⁸ Fericitul Ieronim, *Scrisoarea 30*, 13 CV, 54, I, pag. 248.

apoi odată cu ea Sfânta Tradiție, în vatra mereu caldă a obștii religioase, sau a Bisericii. Cu mult înainte de a începe Moise să scrie primele cărți ale Vechiului Testament, a existat o evlavie a obștii religioase, chiar mai veche decât aceea a patriarhilor. Cărțile Noului Testament încep să apară după mai bine de zece ani de la întemeierea Bisericii. Ele apar în sânul acesteia. Biserica alege cărțile insuflă încă din veacul I după Hristos. Biserica este autoritatea superioară și hotărâtoare în această privință, precum și în tâlcuirea textului biblic. Ea este stâlpul și temelie adevărului (I Tim. 3, 15), ea ține „canonul neclintit al adevărului”⁹.

În ea lucrează Duhul Sfânt pentru păstrarea neîntinată a adevărului mântuitor. „Unde este Biserica, zice Sfântul Irineu, acolo este și Duhul lui Dumnezeu și unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este Biserica și tot harul, iar Duhul este adevărul”¹⁰.

Iată de ce Sfânta Scriptură nu poate, ea singură, să ne călăuzească pe calea mântuirii, ci numai în Biserică, împreună cu Sfânta Tradiție.

Credinciosul: Ce înțelegem prin „canonul” cărților Sfintei Scripturi?

Preotul: Prin „canonul” cărților Sfintei Scripturi, înțelegem totalitatea cărților sfinte insuflă de Dumnezeu, mai precis lista acestor cărți. Cuvântul „canon” n-a avut acest înțeles de la început. El e împrumutat din limba ebraică, prin mijlocirea celei grecești, și însemna, printre altele, „dreptar” sau „regulă”. Cu aceste două înțelesuri îl găsim întrebuițat și în Noul Testament. Sfântul Apostol Pavel, după ce dă anumite sfaturi duhovnicești galatenilor, adaugă: *Și câți vor umbla după dreptarul acesta, pace și milă asupra lor și asupra Israelului lui Dumnezeu* (Gal. 6, 16). Se numesc, apoi, „canoane”, cu înțeles de „rânduială”, hotărârile privitoare la disciplina bisericească și anumite cărți care intră în rânduială slujbelor bisericești. Cărțile Sfintei Scripturi cuprinzând „canonul”, adică regula de credință și de viață, au fost numite „canoane” cu acest înțeles, dar și cu înțelesul de totalitate sau de listă a scrierilor care conțin aceste

⁹ Sfântul Irineu, *Contra tuturor ereziilor*, 1, 9, 4, Miene, P G VII col. 545 B.

¹⁰ Sfântul Irineu, *op. cit.*, 3, 24, 1, Migne, P.G., VII, col. 966.

rânduiei. Cuvântul „canon” are acest înțeles atât la vechii iudei, cât și la primii creștini.

Există un canon al cărților Vechiului Testament și un canon al cărților Noului Testament¹¹.

Credinciosul: Ce cuprinde canonul cărților Vechiului Testament?

Preotul: Cărțile care intră în canonul Vechiului Testament sunt 39 și anume:

1. Facerea; 2. Ieșirea; 3. Leviticul; 4. Numerii; 5. Deuteronomul (a doua lege); 6. Cartea lui Iosua (Isus Navi); 7. Cartea Judecătorilor; 8. Cartea Rut; 9. Cartea întâi a Regilor (sau întâia a lui Samuil); 10. Cartea a doua a Regilor (sau a doua a lui Samuil); 11. Cartea a treia a Regilor (sau întâia a Regilor); 12. Cartea a patra a Regilor (sau a doua a Regilor); 13. Cartea întâia Paralipomena (a Cronicilor); 14. Cartea a doua Paralipomena (a Cronicilor); 15. Cartea întâi a lui Ezdra; 16. Cartea lui Neemia (a doua Ezdra); 17. Cartea Esterei; 18. Cartea lui Iov; 19. Psalmii; 20. Pildele lui Solomon; 21. Ecclesiastul; 22. Cântarea Cântărilor; 23. Isaia; 24. Ieremia; 25. Plângerile lui Ieremia; 26. Iezechiel; 27. Daniel; 28. Osea; 29. Amos; 30. Miheia; 31. Ioil; 32. Avdie; 33. Iona; 34. Naum; 35. Avacum; 36. Sofonie; 37. Agheu; 38. Zaharia; 39. Maleahi.

Iar cărțile canonice ale Noului Testament sunt în număr de 27 și anume:

1. Sfânta Evanghelie după Matei;
2. Sfânta Evanghelie după Marcu;
3. Sfânta Evanghelie după Luca;
4. Sfânta Evanghelie după Ioan;
5. Faptele Sfinților Apostoli;
6. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani;
7. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni;
8. Epistola a II-a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni;
9. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni;
10. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Efeseni;
11. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filipeni;
12. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Coloseni;
13. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Tesaloniceni;
14. Epistola a II-a a Sfântului Apostol Pavel către Tesaloniceni;
15. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Timotei;
16. Epistola a II-a a Sfântului Apostol Pavel către Timotei;

17. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Tit;
18. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filimon;
19. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Evrei;
20. Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov;
21. Epistola I Sobornicească a Sfântului Apostol Petru;
22. Epistola a II-a Sobornicească a Sfântului Apostol Petru;
23. Epistola I Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
24. Epistola a II-a Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
25. Epistola a III-a Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
26. Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iuda;
27. Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul.

Credinciosul: In afară de cărțile canonice ale Sfintei Scripturi, mai sunt și alte cărți?

Preotul: In afară de cele 39 de cărți canonice ale Vechiului Testament, mai sunt și alte cărți necanonice, pe care Biserica, socotindu-le folositoare și ziditoare de suflet, le-a recomandat spre citire catehumenilor, adică celor care se pregăteau să primească credința creștină. De aceea ele au fost păstrate în Sfânta Scriptură după cărțile canonice. Ele sunt pline de înțelepciune duhovnicească și de aceea Biserica le folosește pe unele din ele chiar la sfintele slujbe.

Aceste cărți sunt:

1. Cartea lui Tobit; 2. Cartea Iuditei; 3. Cartea lui Baruh; 4. Epistola lui Ieremia; 5. Cântarea celor trei tineri; 6. Cartea a treia a lui Ezdra; 7. Cartea înțelepciunii lui Solomon; 8. Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiastul); 9. Istoria Susanei; 10. Istoria omorârii balaurului și a sfărâmării lui Bel; 11. Cartea întâi a Macabeilor; 12. Cartea a doua a Macabeilor; 13. Cartea a treia a Macabeilor; 14. Rugăciunea Regelui Manase.

Dintre toate acestea, sunt suplimente sau adaosuri la cărțile canonice:

Cântarea celor trei tineri (din cartea lui Daniel); Rugăciunea Regelui Manase (la sfârșitul cărții a doua Paralipomena sau Cronici); Psalmul 151 (necanonic, la Cartea Psalmii); Istoria Susanei și Istoria idolului Bel și a balaurului (suplimente sau adaosuri necanonice la cartea Daniel). Iar la cartea Esterei: Visul lui Mardoheu; Decretul lui Artaxerxes și Rugăciunea lui Mardoheu și a Esterei. Acestea sunt toate cărțile necanonice din Sfânta Scriptură.

Capitolul 4

DESPRE SFANTA TRADITIE¹

Sectarul: Ce este Sfanta Traditie, pe care voi, ortodocsii, o socotiti al doilea izvor al descoperirii dumnezeiesti si o puneti in egalitate cu al dumnezeiasca Scriptura?

Preotul: Sfânta Tradiție sau Sfânta Predanie este învățătura dată de Dumnezeu prin viu grai Bisericii, din care o parte s-a fixat în scris, mai târziu. Ca și Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție cuprinde descoperirea dumnezeiască trebuitoare mântuirii noastre. Ea este viața Bisericii în Duhul Sfânt și curentul viu al vieții Bisericii, fiind al doilea izvor al descoperirii dumnezeiești și, ca atare, având aceeași autoritate ca și Sfânta Scriptură.

De la Adam și până la Avraam au trecut 3387 de ani², și cu 430 de ani cât au stat israeliții robi în Egipt (Gal. cap. 3), fac 3817 ani. În acești ani, nici Sfânta Scriptură nu a fost și nici sămbăta nu s-a ținut ca sărbătoare de vreun popor. Timp de atâtea mii de ani, oamenii cei credincioși și aleși ai lui Dumnezeu s-au povățuit pe calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție, adică după învățătura despre Dumnezeu însușită prin viu grai; și numai vreme de 1700 de ani - cât a fost de la Moise până la venirea Domnului - s-au călăuzit și de Sfânta Scriptură a Vechiului Testament.

După cum mai înainte de a se scrie cărțile Vechiului Testament lumea s-a povățuit la cunoașterea lui Dumnezeu și la

¹ Sectarul nu recunoște Sfânta Tradiție.

² *Hronograful de la Neamț*, ed. 1837, p. 44-45.

calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție (predania prin viu grai), tot astfel, mai înainte de a se scrie cărțile Noului Testament, Sfânta Tradiție a fost dreptarul după care primii creștini s-au povățuit la calea mântuirii. Primul care a semănat învățăturile Noului Testament prin viu grai în urechile oamenilor a fost însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care, trei ani și jumătate cât a vestit Evanghelia Sa, nu a scris nimic, ci neîncetat în această vreme a învățat poporul. Iar după ce Și-a împlinit ascultarea către Părintele Său, pe apostolii Săi nu i-a trimis să scrie, ci să propovăduiască la toată lumea Evanghelia, spunându-le: *Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.* (Matei 28, 19-20).

Din ziua întemeierii ei, anul 33 d.Hr., și până în anul 44 d.Hr., când Sfântul Matei a scris prima Evanghelie, Biserica s-a condus fără Scriptura Noului Testament, s-a condus prin Sfânta Tradiție, din care o parte va fi consemnată mai târziu în scris. De asemenea, au fost multe scrieri despre care s-a pretins că sunt inspirate și scrise de Sfinții Apostoli, dar Biserica a fost aceea care le-a admis, le-a recunoscut sau nu ca fiind inspirate, deoarece ea trăia adevărul Evangheliei mai înainte ca el să fi fost scris, îl trăia prin Tradiție.

Așadar, iată ce este Sfânta Tradiție: izvorul și rădăcina ambelor Testamente - al celui Vechi și al celui Nou - și de aceea noi o numim al doilea izvor al descoperirii dumnezeiești și o socotim ca având aceeași autoritate și însemnătate ca și Sfânta Scriptură.

Sectarul: Sfânta Scriptură este cuvânt dumnezeiesc și nu este iertat a o înlocui sau a o schimba cu Tradiția, care este cuvânt omenesc, pentru că scrie în Evanghelie: *De ce și voi călcați porunca lui Dumnezeu pentru datina voastră? Iar apoi: ...ați desființat cuvântul lui Dumnezeu pentru datina voastră. Fățarnicilor, bine a proorocit despre voi Isaia, când a zis: «Poporul acesta... zadarnic Mă cinstesc ei, învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor»* (Matei 15, 3, 6-9; Marcu 7, 13). De aceea nu este voie să înlocuim și să schimbăm sau să

adăugăm noi la Legea lui Dumnezeu, cuprinsă în Sfânta Scriptură, prin cuvântul omenesc al Tradiției.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce spui dumneata, căci Legea lui Dumnezeu nu este cuprinsă toată numai în Sfânta Scriptură. Auzi ce spune dumnezeiescul Evanghelist Ioan, că *sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Amin* (Ioan 21, 25). Iarăși, același Evanghelist Ioan scrie în una din epistolele sale: *Multe având a vă scrie, n-am voit să le scriu pe hârtie și cu cerneală, ci nădăjduiesc să vin la voi și să vorbesc gură către gură, ca bucuria noastră să fie deplină* (II Ioan 1, 12). Așadar vezi că dumnezeiescul evanghelist mai mult se bucura cu ucenicii săi când avea posibilitate să le vorbească prin viu grai (predanie), decât atunci când le trimitea ceva în scris, iar voi, sectarii, țineți orbește și nebunește numai la cele scrise și nu băgați de seamă că atât Mântuitorul cât și mulți dintre apostoli n-au lăsat nimic în scris, ci au propovăduit prin viu grai. Cred că despre voi a proorocit marele Prooroc Isaia că *uitându-vă, vă veți uita, dar nu veți vedea* (Isaia 6, 9).

Sectarul: Creștinii nu trebuie să se lase ademeniți de alte învățături omenești înșelătoare, deosebite de cele dumnezeiești ale Sfintei Scripturi, căci așa ne îndeamnă apostolul: *Luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filosofia și cu deșartă înșelăciune din predania omenească, după înțeleșurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos* (Col. 2, 8). Așadar datorita noastră este să ne ferim de înșelăciunea predaniei (tradiției) omenești.

Preotul: Dumneata, după cât văd, ești prea sucit la minte și la înțelegere și nu poți face nici măcar această deosebire, de a înțelege care sunt învățăturile cele cu predanie omenească și care sunt cele cu predanie apostolică și evanghelică. Ai adus aici un citat al Sfintei Scripturi care se referă la predania învățăturilor omenești și la filosofia cea deșartă a veacului de acum, și care nu are nici o legătură cu Sfânta Tradiție cea evanghelică și apostolică a Bisericii lui Hristos. Apoi în dosul acestui citat, rău înțeles de dumneata și de cei cu aceeași înțelegere asemenea dumatăle, îți ascunzi viclenia și otrava

eresului care te stăpânește și te învață a te împotrivi Predaniei celei apostolice a Bisericii celei dreptmăritoare. Sfânta Tradiție nu este predanie omenească, nici filosofie și nici deșartă înșelăciune, ci este Cuvântul lui Dumnezeu care s-a predat nouă prin viu grai. Marele Apostol Pavel ne învață și ne îndeamnă să ținem cu tărie predaniile, zicând: *Deci, dar, fraților, stați neclintii și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Iar voi, sectarii, îndemnați pe creștinii cei neîntăriți să hulească și să lase predaniile apostolești și bisericesti, neînțelegând că însăși Sfânta Scriptură este un rod al Duhului Sfânt, care a crescut din rădăcina și din pomul Sfintei Tradiții.

Sectarul: Sfânta Scriptură ne este de ajuns pentru credință și pentru mântuirea noastră și deci nu avem nevoie și de Tradiție. Așa rezultă din cuvintele Apostolului Pavel către Timotei: *De mic copil cunoști Sfintele Scripturi, care pot să te înțelepțească spre mântuire, prin credința cea întru Hristos Iisus. Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre muștrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate...* (II Tim. 3, 15-16). Cuvintele sunt limpezi; oricare adaos la Sfânta Scriptură este de prisos.

Preotul: Aici este vorba numai de Scriptura Vechiului Testament, căci cea a Noului Testament nu era încă scrisă. Pavel îi scrie lui Timotei că Vechiul Testament îi poate servi ca cel mai bun învățător pentru întărirea credinței în Hristos și pentru educarea în creștinism. După tâlcuirea voastră, a sectarilor, ar urma ca nici cărțile Noului Testament - care în marea lor majoritate aveau să fie scrise în perioada ce a urmat acestei scrisori adresate de Apostolul Pavel lui Timotei - să nu fie primite, ci să ne ținem numai de cele ale Vechiului Testament, despre care amintește aici Marele Pavel lui Timotei.

Sectarul: Nu putem admite Tradiția, pentru că în ea au intrat cu vremea multe elemente false și astfel, mai ales astăzi, nu mai putem deosebi Tradiția cea adevărată și apostolică de cea falsă.

Preotul: Ascultă, omule! Nu crede în această privință minții tale, nici celor întunecați la înțelegere asemenea ție. Crede cele ce auzi de la noi, că Biserica lui Hristos a statornicit

adevărurile de credință - dezvoltate de-a lungul Tradiției - prin canoanele Apostolice, prin canoanele Sfintelor Sinoade ecumenice, ale celor locale, ale cărților simbolice, prin mărturisirile de credință³, întocmite de sfinți arhierii făcători de minuni, statornicind dreptarul sfintei credințe ortodoxe, care era atacată de multe cete eretice existente în acele vremuri.

Cât privește neschimbarea și nealterarea Sfintei Tradiții, aceasta se poate controla în baza următoarelor condiții:

1. Să nu cuprindă în sine contradicții; să nu se contradică cu Tradiția apostolică sigură; să nu se contradică cu Sfânta Scriptură. Numai fără astfel de contradicții este posibil ca o învățatură oarecare din Tradiție să provină de la Mântuitorul sau de la Sfinții Apostoli, care au fost sub înrâurirea directă a Sfântului Duh.

2. Să fi fost ținută de Bisericile apostolice și să aibă continuitate neîntreruptă și controlată până astăzi.

3. Să fi fost recunoscută și urmată totdeauna de întreaga Biserică ecumenică.

4. Să fie în perfect acord cu toți, sau dacă nu, cel puțin cu cea mai mare parte a părinților și învățătorilor bisericesti.

Când o tradiție nu împlinește aceste condiții, ea nu poate fi adevărată și sfântă, deci nu poate fi admisă sau urmată.

Sectarul: Cu toate aceste verificări pe care ziceți că le-a făcut și le face Biserica Ortodoxă referitor la adevărarea Tradiției, noi mai siguri suntem pe învățăturile cuprinse în Sfânta Scriptură. Căci primii creștini primeau numai cele scrise în Sfânta Scriptură, după cum este scris: *Aceștia (iudeo-creștinii din Bereea) erau mai buni la suflet decât cei din Tesalonic; ei au primit cuvântul cu toată osârdia, în toate zilele, cercetând Scripturile, dacă ele sunt așa* (Fapte 17, 11). De aici urmează că noi trebuie să ținem numai învățăturile pe care le găsim scrise în Sfânta Scriptură.

Preotul: Dumneata și cei asemenea dumitale înțelegeți sucit și cu rătăcire și vă lăudați că țineți numai învățăturile scrise în Sfânta Scriptură. Iar marele Apostol Pavel vă

³ Printre care și „Mărturisirea Ortodoxă”, încheată și formulată definitiv la sinodul de la Iași (1642).

rușinează pe voi, căci el laudă pe creștinii din Corint nu pentru că țineau învățăturile cele scrise, ci pentru că își aduceau aminte de el și țineau cu tărie la învățăturile cele nescrise pe care le primiseră prin Predanie (Tradiție) de la el, scriindu-le: *Fraților, vă laud că în toate vă aduceți aminte de mine și țineți predaniile cum vi le-am dat* (I Cor. 11,2). Oare cum este bine: să facem ca voi și să ținem numai învățăturile scrise, sau să urmăm pe marele Apostol Pavel, care laudă pe cei ce țin predaniile nescrise? Ba mai mult, noi vă dovedim că Sfinții Apostoli și Evangheliști au crezut și au predicat multe din Sfânta Tradiție pe care o moșteniseră din vechime și care lucruri nu se găsesc scrise în Sfânta Scriptură. Voi vă laudați că țineți numai cele scrise, însă Apostolii propovăduiesc și din cele nescrise în Sfânta Scriptură.

Sectarul: Unde se vede că Apostolii ar fi predicat afară de cele ce sunt scrise în Sfânta Scriptură?

Preotul: Iată câteva dovezi: Sfântul Apostol Iuda, în epistola sa cea sobornicească, printre altele zice: *Dar Mihail Arhanghelul, când se împotriva diavolului, certându-se cu el pentru trupul lui Moise, n-a îndrăznit să aducă judecată de hulă, ci a zis: «Să te certe pe tine Domnul!»* (1, 9). Ia caută dumneata în toată Sfânta Scriptură și vezi dacă vei afla scrise aceste cuvinte. Dar și mai jos, în aceeași sfântă epistolă, același apostol amintește de proorocia lui Enoh, zicând: *Dar și Enoh, al șaptelea de la Adam, a proorocit despre aceștia, zicând: Iată, a venit Domnul cu zecile de mii de sfinți ai Lui, ca să facă judecată împotriva tuturor și să mustre pe toți nelegiuiții de toate faptele nelegiuirii lor, în care au făcut fărădelege, și de toate cuvintele de ocară pe care ei, păcătoși, netemători de Dumnezeu, le-au rostit împotriva Lui* (Iuda 1, 14-15).

Dar nu numai Iuda Apostolul vorbește din Tradiție, ci și marele Pavel, în epistola a doua către Timotei, iată ce zice: *După cum Iannes și Iambres s-au împotrivit lui Moise, așa și aceștia stau împotriva adevărului, oameni stricați la minte și netrebnici pentru credință* (II Tim. 3, 8). Și iarăși, marele Apostol Pavel, adresându-se preoților din Efes, le zice: *...să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: Mai fericit este a da, decât a lua* (Fapte 20, 35).

Acum te întreb pe dumneata, care crezi numai cele scrise, de unde au luat acești doi apostoli - Iuda și Pavel - cuvintele de mai sus, căci nicăieri în Sfânta Scriptură nu le vei afla scrise? Vezi cum Apostolii au vorbit și au folosit Sfânta Tradiție și cum greșiți voi, hulind învățătura cea nescrisă a Sfintei Tradiții?

Sectarul: Totuși, nu este cu puțință ca Sfânta Tradiție să se fi putut păstra până astăzi în întregime și în toată curățenia ei de la început și de aceea noi avem garanție mai mult în învățăturile scrise din Sfânta Scriptură.

Preotul: Omule, nu fii surd la înțelegerea celor bune. Ai văzut în cele de mai sus că marele Apostol Pavel laudă pe creștinii din Corint pentru că au ținut cu tărie predaniile cele nescrise, așa cum le primiseră din gura lui. Ai auzit că Apostolii înșiși au folosit în propovăduirea lor cuvinte direct din Sfânta Tradiție, cum sunt cele cu proorocia lui Enoh și celelalte. Ți-am arătat încă și prin ce mijloace s-a păstrat de-a lungul veacurilor Sfânta Tradiție și care sunt semnele care garantează nealterarea și curățenia ei, și totuși dumneata la toate ai rămas neînțelegător și nesimțitor, spunându-mi că nu ai garanție decât în cele scrise. Acest lucru mă face să-ți spun: Deschide, omule, urechile tale cele de gând și auzi pe același mare Apostol Pavel, care îndeamnă și sfătuiește pe creștinii din Tesalonic să fie foarte atenți și vigilenți în păstrarea Sfintei Tradiții, zicându-le: *Fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Iar în alt loc: *Chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema* (Gal. 1, 8). Înțelege deci că anatema este tăiere de la trupul tainic al Bisericii lui Hristos și pogorâre de viu în iad cu dracii, și sub această înfricoșată osândă ești tu și toți ereticii sectari, care asemenea ție nu voiesc a crede învățăturile cele propovăduite și vestite de apostoli prin viu grai.

Sectarul: Cum a putut a se păstra vreme de mii de ani aceeași normă a Sfintei Tradiții în Biserică, de vreme ce preoții și scriitorii voștri bisericești schimbă de la zi la zi adevărul Sfintei Scripturi și predaniile apostolice, care la început au existat curate și nealterate? După cum, dacă iei în mână o Biblie chiar de acum 50 de ani și o pui alături cu cele de azi, nu mai

seamănă nicidecum, tot așa au făcut arhierii și preoții voștri și cu alte cărți sfinte și cu Sfânta Tradiție, pe care voi, ortodocșii, vă laudați că o țineți așa cum ați moștenit-o de la apostoli.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce susții dumneata. Biserica lui Hristos este ocrotită de Duhul Sfânt și nu poate greși (Matei 10, 17-20; Ioan 14, 16-26; 15, 26; 16, 12-14; I Tim. 3, 15 ș.a.), fiind condusă în chip nevăzut de însuși întemeietorul ei, Iisus Hristos, până la sfârșitul veacurilor (Matei 28, 20 ș.a.). Dacă unii scriitori bisericești, fie arhierii, preoți sau laici, au tradus Biblia din alte limbi sau au îndreptat vreun cuvânt învechit în felul lui de a se exprima, în limba de azi a poporului nostru, apoi aceasta a fost o îndreptare și corectare de exprimare, iar nu o schimbare de fond a textului biblic. Dacă ar învia astăzi un român de pe vremea lui Mircea cel Bătrân sau a Marelui Ștefan și ai vrea să vorbești cu el, aproape că ți-ar părea că este din altă nație, căci nu se mai vorbește azi întocmai limba poporului nostru cu cea care se vorbea atunci. Tot astfel și cărțile de pe atunci, trecând vremea, s-au corectat de scriitori după vorbirea de azi, dar nu s-a schimbat înțelesul lor scripturistic și tainic.

Ți-am spus mai înainte că temeiurile pe care se reazemă Sfânta Tradiție și prin care se asigură păstrarea curățeniei ei originale și transmiterea ei peste veacuri au fost: simbolurile vechi de credință, canoanele apostolice, definițiile dogmatice ale celor șapte Sinoade ecumenice ș.a.

Aici mai adaug că în păstrarea neschimbată a Sfintei Tradiții avem și alte mărturii de mare importanță, precum sunt:

1. *Literatura patristică.* Scrierile Sfinților Părinți și ale apologeților din vechime sunt pline de astfel de mărturii, care dovedesc că Sfânta Tradiție s-a bucurat totdeauna, în Biserica creștină, de aceeași înaltă prețuire:

- Sfântul Ignatie Teoforul, Părinte Apostolic, ucenic al apostolilor (107 d.Hr.), după cum ne mărturisește istoricul Eusebiu din Cezareea⁴, îndemna pe credincioșii de pe vremea sa să se ferească de învățăturile ereticilor și să păzească numai Tradiția apostolică;

⁴ Eusebiu din Cezareea, *Istoria bisericească*, cartea III, c. 36, n. 2.

- Sfântul Policarp, episcop al Smirnei, tot un Părinte Apostolic (156 d.Hr.), după mărturia aceluiași istoric⁵, a predat credincioșilor săi aceleași cuvinte (învățăături) pe care le-a auzit el direct de la apostoli;

- Hegesip, ne mărturisește tot Eusebiu de Cezareea⁶, s-a sârguit să adune la un loc toate tradițiile apostolice, și a adunat mai multe din ele în cinci cărți, care însă cu timpul s-au pierdut;

- Sfântul Irineu (202 d.Hr.) mărturisește pentru tradiție în scrierile sale: „Toți care voiesc să cunoască adevărul, trebuie să se îndrepte către Tradiția apostolică, în toată lumea cunoscută”⁷;

- Origen (254 d.Hr.) scria: „Să fie păstrată Tradiția bisericească predată prin ordinea succesiunii de la apostoli, care există în biserici până în ziua de astăzi”.

- Sfântul Vasile cel Mare (379) mărturisea: „Dintre dogmele și propovăduirile păstrate în Biserică, unele le avem din doctrina cea scrisă, iar altele le-am primit din Tradiția apostolilor, prin succesiune, în taină, nescrise; și acelea și acestea au aceeași putere către evlavie”⁸.

- Sfântul Epifanie (403 d.Hr.) zicea: „Trebuie păstrată Tradiția, pentru că nu este cu puțință a afla toate în Sfânta Scriptură; Sfinții Apostoli au depus unele în scrisori, altele în Tradiție...”.

- Sfântul Ioan Gură de Aur (407) scrie: „De aici (din II Fes. 2, 15) se vede că Apostolii n-au predat toate prin scrisoare, ci multe fără scrisori, dar și acestea nescrise sunt demne de crezare. Dacă este Tradiție, atunci nu căuta nimic mai mult”⁹.

- Sfântul Grigorie de Nyssa (394) scria: „Avem Tradiția ajunsă la noi de la părinți, ca o moștenire prin succesiune de la apostoli, transmisă prin sfinții ce au urmat”¹⁰.

⁵ Idem, cartea V, c. 20, n. 4.

⁶ Idem, cartea IV, c. 8, n. 1.

⁷ Sfântul Irineu de Lyon, *Adversus Haereses* III, cap. XX, 4, n. 1-2.

⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, c. 27.

⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia IV*, nr. 2 la epistola a doua către Tesalonicieni.

¹⁰ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Contra lui Evnomie*, cartea a IV-a.

- Clement Alexandrinul (215 d.Hr.) zice: „Acea care explică Scriptura contra Tradiției bisericești, au stricat norma adevărului”.

- Tot așa de hotărât în această privință scria și Sfântul Ciprian (258): „Dacă ne vom îndrepta noi la izvorul Tradiției dumnezeiești, atunci se va curma rătăcirea omenească”¹¹.

2. *Practica veche a Bisericii* este, de asemenea, o importantă mărturie despre valoarea Sfintei Tradiții și despre prețuirea pe care a avut-o ea de la început până astăzi.

3. În Biserică, încă de la început s-au ivit *eretici*, care, pentru a-și susține părerile (rătăcirile), susțineau că practicile lor fac parte din Tradiția apostolică, socotind-o și ei ca având aceeași autoritate ca și Sfânta Scriptură. Cei care i-au combătut, nu au negat valoarea Tradiției, ci au dovedit numai că practicile și tradițiile ereticilor erau false și nu puteau avea autoritatea Tradiției adevărate apostolice.

Să nu se uite că mărturiile de mai sus oglindesc în ele credința din vremea apostolilor și imediat următoare până în secolul al IV-lea. Practica veche a Bisericii este, de asemenea, o importantă mărturie despre valoarea Sfintei Tradiții și despre prețuirea pe care a avut-o de la început până azi.

Așadar trebuie ținută cu mare sfințenie Sfânta Tradiție, deoarece în Sfânta Scriptură nu este cu putință a afla toate cele spre mântuire. Sfânta Scriptură ne învață multe să facem, dar nu ne arată cum. De exemplu, ne cere să ne botezăm, dar nu ne arată și cum; să ne mărturisim, dar nu și cum; să ne împărtășim, dar nu și cum; să ne cununăm, dar nu și cum; să ne rugăm, dar nu și cum, și unde, și când; să facem semnul Sfintei Cruci pe fața noastră, după cea scrisă: *S-a însemnat peste noi lumina feței Tale, Doamne* (Ps. 4, 6), dar nu ne arată și cum.

Dar cine ne-a învățat pe noi, prin scriere, să ne închinăm spre răsărit? Care Scriptură ne arată graiurile chemării Sfântului Duh de la sfințirea Preacuratelor Daruri, adică la sfințirea pâinii și a paharului euharistic? Care învățătură din Sfânta Scriptură

¹¹ Clement Alexandrinul, *Strommata*, lib. 1, cap. 7.

¹² Sfântul Ciprian, *Epistola 74*.

ne arată să facem binecuvântarea apei botezului și sfințirea Hrisme (Sfântul și Marele Mir)? Care Scriptură ne învață despre întreita afundare a celui ce se botează și lepădările de satana de la Botez?

Rugăciunea de doxologie către Sfânta Treime (adică Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh) din care Scriptură ne-a rămas nouă? Și apoi același mare Sfânt Vasile, după ce ne arată acestea, zice că: „Dacă ne-am apuca noi a lăsa cele nescrise, din obiceiuri, ca pe unele ce nu ar avea putere mare, am greși la înseși cele mai de frunte, păgubind Evanghelia. Așadar obiceiul ce-l ține Biserica nescris, ca unul ce este de origine apostolică și folosit de Sfinții Părinți ca Predanie rămasă de la ei în Biserica lui Hristos, are putere de lege”¹³.

Așadar trebuie reținut că importanța și folosul Sfintei Tradiții provine din raportul strâns ce există între ea și Sfânta Scriptură, căci într-adevăr, ele stau într-un raport de strânsă legătură și de întregire reciprocă, bazat pe faptul că amândouă cuprind în ele Sfânta Descoperire și sunt pentru noi izvoarele acesteia. Prin urmare: a) este cu neputință să se contrazică între ele și b) este cu neputință să nu existe între ele raporturi de reciprocitate.

Sfânta Scriptură are numai în Sfânta Tradiție mărturia cea mai sigură pentru canonul cărților ei și pentru caracterul ei dogmatic (inspirația ei divină), iar Sfânta Tradiție numai prin Sfânta Scriptură își poate dovedi curățenia adevărilor ei.

* * *

Credinciosul: Dar cum a luat naștere Sfânta Tradiție?

Preotul: Despre aceasta ți-am spus la început, dar la acelea mai adaug a-ți spune: Să știi că la începutul Bisericii, învățătura a venit de la Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat. Iisus Hristos era astfel învățătura și predica vie. Prin predica lor, Apostolii s-au făcut și ei vestitori ai adevărului. Ei puneau la temelie

¹³ Sfântul Vasile cel Mare, canoanele 87 și 91, *Pidalionul* de Neamț, 1844, f. 431-435.

credinței lor, și a acelor pe care-i converteau, aceeași Evanghelie ieșită din plinătatea cunoașterii vieții dumnezeiești de către Hristos, cu Care Apostolii petrecuseră împreună și în care trăiau acum.

Sfântul Apostol Pavel arată că predica apostolică este însuși cuvântul lui Iisus Hristos, rostit prin gura Sfinților Apostoli și zice: *...dar cum vor chema numele (Aceluia) în Care încă n-au crezut? Și cum vor crede în Acela, de Care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? Și cum vor propovădui de nu vor fi trimiși? Deci, credința este din auzire, iar auzul, prin cuvântul lui Dumnezeu* (Rom. 10, 14-17).

Credinciosul: Dar cum se numește Tradiția încredințată de-a dreptul Sfinților Apostoli?

Preotul: Tradiția încredințată de-a dreptul Sfinților Apostoli poartă numele de *Tradiție Apostolică*. Din această Tradiție, sau cu ajutorul ei, s-a dezvoltat *Tradiția bisericească*.

Credinciosul: Dar cum s-a dezvoltat Tradiția bisericească?

Preotul: Cum ți-am spus mai sus. Sfinții Apostoli n-au primit Scriptura, ci Tradiția (prin viu grai de la însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Iar Biserica la rândul ei a primit-o de la Sfinții Apostoli, care au dat-o primilor episcopi, iar aceștia, celor de după ei, până azi¹⁴. Tradiția, zice Sfântul Irineu, a ajuns până la noi prin supravegherea Bisericii, fără a se născoci scrieri, căci ea este o practică foarte deplină, neprimind nici adaos, nici micșorare.

Fericitul Augustin spune că adevărurile Tradiției care se păstrează pe întreg pământul, au fost încredințate fie de Sfinții Apostoli, fie de Sinoadele ecumenice¹⁵. Ceea ce ține Biserica Universală și n-a fost stabilit prin Sinoade, ci a fost totdeauna păstrat, a fost dat prin autoritatea apostolică¹⁶. Este deci o Tradiție Apostolică și este o Tradiție bisericească, în strânsă legătură una cu alta. Semnul adevăratei Tradiții este neîntreruperea. „Marii (teologi) ai lumii, zice Fericitul Augustin, au ținut ce au găsit în Biserică. Ce au învățat de la înaintașii lor,

¹⁴ Sfântul Irineu, *Contra ereziilor*, 2, 9, 1, Migne, P.G., VII, col. 734.

¹⁵ Fer. Augustin, *Scrisoarea* 54, 1, 1, Migne, P.L., XXXIII, col. 200.

¹⁶ Idem, *Despre Botez*, 4, 24, 31, Migne, P.L., XLIII, col. 174.

au învățat și ei pe alții. Ce au primit de la părinți, aceea au dat fiilor”¹⁷. De aceea trebuie crezut numai acel adevăr de credință care nu se depărtează întru nimic de Tradiția Apostolică și Bisericească¹⁸.

Credinciosul: Ce legătură este între Biserică și Sfânta Tradiție?

Preotul: Biserica păstrează Tradiția. Iar Tradiția unește și întărește Biserica. După moartea ultimului Apostol, viața în Duhul nu s-a împușinat, căci Mântuitorul făgăduise Apostolilor și urmașilor acestora că va fi cu ei până la sfârșitul veacurilor și Duhul Sfânt îi va ajuta să înțeleagă tot adevărul și să-l apere neștirbit (Ioan 16, 13). De aceea și Sfânta Tradiție s-a numit și ținerea de minte vie a Bisericii. Tradiția fiind viața Bisericii, Biserica este spațiul Tradiției.

Credinciosul: Dar unde se află cuprinsă Sfânta Tradiție?

Preotul: Sfânta Tradiție se află cuprinsă în:

1. Definițiile dogmatice și canoanele celor șapte Sinoade ecumenice și ale celor nouă sinoade locale, în frunte cu Simbolul Credinței alcătuit la Sinoadele de la Niceea (325) și Constantinopol (381);
2. Cele 85 de canoane apostolice;
3. Scrierile Sfinților Părinți;
4. Mărturisirile de credință ale martirilor;
5. Definițiile dogmatice împotriva ereziilor;
6. Cărțile de slujbă ale Bisericii;
7. Mărturiile istorice și arheologice referitoare la credința creștină apostolică¹⁹.

Credinciosul: Care este datoria noastră față de Sfânta Tradiție?

Preotul: Datoria noastră principală față de Sfânta Tradiție este de a păstra cu sfințenie și neatins cuprinsul ei la fel cu acela al Sfintei Scripturi, așa cum au făcut Părinții din cele mai vechi timpuri²⁰.

¹⁷ Idem, *împotriva lui Iulian*, 2, 10, 34, Migne, P.L., XLIV, col. 697.

¹⁸ Origen, *Despre principii*, 1, Pref. 2, Migne, P.G., XI, col. 116.

¹⁹ *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 57, p. 37.

²⁰ *Vezi învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 62, p. 38.

Credinciosul: Care sunt semnele adevăratei Tradiții?

Preotul: Semnele adevăratei Tradiții le arată Vincențiu de Lerin, zicând așa: „In Biserica Universală trebuie mare grijă, ca acel lucru să-l ținem, care a fost crezut pretutindeni, totdeauna, de toți... Lucrul acesta va fi așa, dacă urmăm universalitatea, vechimea și consensul. Vom urma universalitatea în chipul acesta, anume, dacă¹ mărturisim că singură această credință este adevărată, pe care întreaga Biserică o mărturisește pe pământ. Vom urma vechimea dacă nu ne depărtăm deloc de acele înțelesuri, pe care se știe că le-au practicat sfinții înaintași și Părinții noștri. Vom urma și consensul, dacă, *chiar* în vechime, ținem definițiile și părerile tuturor sau aproape ale tuturor preoților și învățătorilor deopotrivă”²¹.

Tradiția trebuie să vină de la Apostoli. Așa înțelegem vechimea ei. Ea trebuie să fi fost totdeauna și pretutindeni în Biserică, fără schimbare.

Capitolul 5

DESPRE CULTUL SFINȚILOR ȘI AL ÎNGERILOR¹

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, vă închinați la îngeri și la sfinți și îi puneți pe ei mijlocitori către Dumnezeu pentru mântuirea voastră? Căci nu există decât un singur Mijlocitor între Dumnezeu și oameni, Iisus Hristos. Apostolul ne învață clar în această privință: *Unul este Dumnezeu, Unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus* (I Tim. 2, 5). Deci nici îngerii, nici sfinții, nimeni în afară de Hristos nu poate mijloci de la Dumnezeu mântuirea noastră.

Preotul: Ascultă, omule, noi nu ne închinăm la sfinți și la îngeri ca și lui Dumnezeu. Inchinarea pe care o aducem noi sfinților și îngerilor este numai o cinstire (venerare), iar lui Dumnezeu ne închinăm și îi slujim cu desăvârșită închinare, care se mai numește și „latrie” sau „adorare”. Noi venerăm pe sfinții lui Dumnezeu pentru că ei sunt prieteni și casnici ai lui Dumnezeu, după cum este scris: *Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc* (Ioan 15, 14).

Iar despre Avraam citim de asemenea: *Și a crezut Avraam lui Dumnezeu și i s-a socotit lui ca dreptate și a fost numit prieten al lui Dumnezeu* (Iacov 2, 23). Și marele Apostol Pavel scrie efesenilor: *Deci, dar, nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu* (Efes. 2, 19). Așadar, ca pe

²¹ Vincențiu de Lerin, *Commonitorium*, 2, Migne, P.L. L col 639-
învățătura de credință Ortodoxă, întreb. 63, p. 40.

¹ Sectarii nu admit cultul sfinților și al îngerilor.

niște prieteni ai lui Dumnezeu și casnici ai Lui îi cinștim (venerăm) pe sfinți. Încă mai știm că sfinții sunt proslăviți de Dumnezeu în ceruri (Luca 20, 36); sfinții vor judeca lumea (I Cor. 6, 2; Matei 19, 28; Evrei 12, 22-23); sfinții, încă pe pământ fiind, aveau darul proorociei (III Regi 14, 1-17), vezi și proorocia lui Elisei asupra lui Ghiezi (IV Regi 5, 25-27). Sfinții, încă în viața aceasta fiind, se rugau lui Dumnezeu pentru oameni. Astfel, Avraam s-a rugat pentru Abimelec (Fac. 20, 7), Moise s-a rugat lui Dumnezeu pentru popor ș.a.

Sectarul: Dar cum pot sfinții și îngerii să fie mijlocitori la Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor, de vreme ce noi trebuie să așteptăm mântuirea numai de la Hristos, Mântuitorul și Mijlocitorul mântuirii noastre, după cum este scris: *Și întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi* (Fapte 4, 12)? Așadar nu este nevoie să ne adresăm sfinților, când vrem să dobândim mântuirea.

Preotul: Dimpotrivă, acest lucru este prea de nevoie, căci sfinții lui Dumnezeu au posibilitatea, în cer, de a mijloci la Dumnezeu pentru oameni și de a contribui la mântuirea acestora. Aceasta se arată luminat din cuvântul Apocalipsei, care zice: *Și când (Mielul) a luat cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută și cupe de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5, 8). Așadar rugăciunile sfinților sunt duse la Dumnezeu, iar sfinții nu se roagă numai pentru ei, ci și pentru oameni, după cum am arătat mai sus că s-a rugat Avraam pentru Abimelec, Moise pentru popor și după cum se ruga marele Apostol Pavel pentru creștinii din Filipi, către care scrie: *Mulțumesc Dumnezeului meu, ori de câte ori îmi amintesc de voi, căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie* (Filip. 1, 3-4). Și iarăși: *Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi toți și vă pomenim în rugăciunile noastre, aducându-ne aminte neîncetat, înaintea lui Dumnezeu, Tatăl nostru, de lucrul credinței voastre...* (I Tes. 1, 2-3). Și iarăși: *Pentru aceasta, ne și rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa...* (II Tes. 1, 11). Și iarăși: *Nu încetez a mulțumi pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile mele, ca*

Dumnezeu... să vă dea vouă duhul înțelepciunii... (Efes. 1, 16-17). Și iarăși: *Aceasta și cerem în rugăciunea noastră: desăvârșirea voastră* (II Cor. 13, 9). Iar lui Timotei îi scrie: *Mulțumesc lui Dumnezeu, Căruia Ii slujesc din strămoși, cu cuget curat, că te pomenesc neîncetat, zi și noapte, în rugăciunile mele* (II Tim. 1,3).

De asemenea, în Vechiul Testament este scris: *...iar robul Meu, Iov, să se roage pentru voi; din dragoste pentru el, voi fi îngăduitor, ca să nu Mă port cu voi după nebunia voastră, întrucât n-ați vorbit despre Mine așa de drept cum a vorbit robul Meu, Iov* (Iov 42, 8).

Deci iată, din cele de până aici se vede clar că sfinții au posibilitatea să mijlocească la Dumnezeu cele spre mântuirea noastră, precum și faptul că ei și în viață, cât și după moarte, se roagă în cer pentru cei de pe pământ, mijlocind pentru ei cele spre folos, după cele scrise în Sfânta Scriptură: *Acesta este iubitorul de frați, proorocul lui Dumnezeu, Ieremia, care mult se roagă pentru popor și pentru sfânta cetate* (II Mac. 15, 14). Și Daniel prin vedenie se ruga lui Dumnezeu (Dan. 10, 11-21).

De asemenea, Dumnezeu trimite pe îngerii Săi în ajutorul celor ce se roagă Lui (Fac. 24, 7). Dumnezeu trimite pe îngerul Său la Daniel și îl scapă din gura leilor (Dan. 6, 23). Și marele Apostol Pavel arată că îngerii sunt slujitorii lui Dumnezeu, pe care El îi trimite spre ajutorul celor ce vor să moștenească mântuirea (Evrei 1, 14). Cine primește pe sfinți, primește pe Hristos (Matei 10, 40-41).

Așadar, din mărturiile scripturistice de mai sus și-am arătat că sfinții și îngerii pot să mijlocească la Dumnezeu pentru noi, oamenii, prin rugăciunile lor, ca niște prieteni ai lui Dumnezeu (Ioan 15, 14), ca niște iubiți ai lui Dumnezeu (Dan. 10, 19) și ca niște casnici ai lui Dumnezeu (Efes. 2, 19).

Sectarul: Voi, ortodocșii, prin închinarea și slujirea la îngeri și la sfinți, umbriți slava și cinștia ce I se cuvine numai lui Dumnezeu. Apostolul Pavel muștră și oprește cu asprime pe coloseni, care făceau așa, căci, lăsând închinarea la Dumnezeu, se închinau și slujeau îngerilor, scriindu-le: *Nimeni să nu vă smulgă biruința printr-o prefăcută smerenie și printr-o fățarnică închinare la îngeri..., în loc să se țină strâns de capul (Hristos) de la care trupul tot - prin încheieturi și legături, îndestulându-se*

și întocmindu-se -, sporește în creșterea lui Dumnezeu (Col. 2, 18-19).

Preotul: Nici o umbrire sau micșorare nu se aduce slavei lui Dumnezeu prin venerarea și cinstirea slugilor Lui. Mai întâi, că una este închinarea (adorarea) pe care o aducem noi lui Dumnezeu, cum mai sus am arătat, și alta este cinstirea (venerarea) pe care o aducem noi îngerilor și sfinților lui Dumnezeu, ca unor slugi și prieteni iubiți ai lui Dumnezeu. Apoi, însuși Duhul Sfânt ne îndeamnă să lăudăm pe Dumnezeu prin sfinții Lui, zicând: *Lăudați pe Domnul întru sfinții Lui* (Ps. 150, 1).

Noi, când cerem ajutorul și mijlocirea sfinților și a îngerilor în rugăciunile noastre, tot pe Dumnezeu îl slăvim, deoarece și sfinții la rândul lor duc cererile și rugăciunile noastre, împreună cu rugăciunile lor, la Dumnezeu (Fapte 9, 32-42; 20, 9-12, 36; 28, 3-9; Apoc. 5, 8). Însuși Dumnezeu a proslăvit pe sfinții Săi (Rom. 2, 10) și i-a îmbrăcat pe ei cu slava Sa: *Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi suntem una* (Ioan 17, 22) și le-a zis lor: *Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi, se leapădă de Mine* (Luca 10, 16). Sau: *Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește, și cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Cine primește prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va lua, și cine primește pe un drept în nume de drept, răsplata dreptului va lua* (Matei 10, 40-41).

Aceste mărturii dovedesc până unde ajunge hula și răătăcirea tuturor celor care, lepădându-se de cinstirea sfinților și a îngerilor - care sunt slugi iubite ale lui Dumnezeu -, nu-și dau seama că, de fapt, ei se leapădă de însuși Dumnezeu, Ziditorul tuturor. Vai de hula și de nebunia voastră.

Sectarul: Sfinții, chiar dacă pot, nu vor să mijlocească la Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Căci iată, Avraam n-a vrut să mijlocească la Dumnezeu pentru bogatul nemilostiv, deși acesta îl rugase stăruitor (Luca 16, 24-31).

Preotul: N-a vrut, căci nu era cazul, deoarece păcatul bogatului nemilostiv era împotriva Duhului Sfânt, care nu are iertare nici în veacul de acum, nici în cel viitor, pentru că, păcătuiind mereu cu încredere prea mare în mila lui Dumnezeu și nepocăindu-se, a murit în această stare (Matei 12, 31-32).

Sectarul: Sfânta Scriptură ne arată că sfinții și îngerii resping închinarea față de ei, spre a nu fi știrbită și umbrită închinarea față de Dumnezeu, Căruia Singur I se cuvine cinste deosebită și închinare. În Sfânta Scriptură ni se spune despre Apostolul Petru: *Și când a fost să intre Petru, Corneliu, întimpinându-l, i s-a închinat, căzând la picioarele lui. Iar Petru l-a ridicat, zicându-i: Scoală-te. Și eu sunt om* (Fapte 10, 25-26). Iar despre Pavel și Varnava: *Iar preotul lui Zeus, care era înaintea cetății, aducând la porți tauri și cununi, voia să le aducă jertfă împreună cu mulțimile. Și auzind Apostolii Pavel și Varnava, și-au rupt veșmintele, au sărit în mulțime, strigând și zicând: Bărbaților, de ce faceți acestea? Doar și noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi...* (Fapte 14, 13-15).

Asemenea se întâmplă și cu îngerii, cum este de pildă îngerul care i-a făcut Apostolului Ioan descoperirile din Apocalipsă: *Și am căzut înaintea picioarelor lui, ca să mă închin lui. Și el mi-a zis: Vezi să nu faci aceasta! Sunt împreună-slujitor cu tine și cu frații tăi, care au mărturia lui Iisus. Lui Dumnezeu închină-te, căci mărturia lui Iisus este duhul proorociei* (Apoc. 19, 10). Iar altă dată: *Și eu, Ioan, sunt cel ce am văzut și am auzit acestea, iar când am auzit și am văzut, am căzut să mă închin înaintea picioarelor îngerului care mi-a arătat acestea. Și el mi-a zis: Vezi să nu faci aceasta! Căci sunt împreună-slujitor cu tine și cu frații tăi, proorocii, și cu cei ce păstrează cuvintele cărții acesteia. Lui Dumnezeu închină-te!* (Apoc. 22, 8-9). Deci atât sfinții, cât și îngerii, refuză orice închinăciune ce li se aduce, știind că ea se cuvine numai lui Dumnezeu.

Preotul: În Faptele Apostolilor cap. 10, vers. 25-26, Apostolul Petru respinge închinarea ce i-a adus-o Corneliu, sub cuvânt că el este om, deoarece Corneliu îl socotise că este mai mult decât om, adică zeu. Sutașul roman era familiarizat cu noțiunea de zei, ca unul ce fusese păgân. Deci, socotind pe Petru ca pe un trimis al lui Dumnezeu, el era foarte înclinat a-l socoti ca zeu - iar dacă nu ca zeu, cel puțin ca pe un om superior celorlalți oameni sau semizeu -, căruia el credea că i se cuvenea nu venerare, ci adorare, ca zeilor, ceea ce Petru a refuzat să i se aducă.

În citatul din Faptele Apostolilor (14, 13-15), Pavel și Varnava resping închinarea ce li s-a adus pentru același motiv ca și mai sus, căci erau socotiți ca zei și li s-ar fi adus adorare, nu venerare. Contextul ne spune clar că locuitorii pământului din Listra, uimiți de minunea vindecării ologului din naștere de către Pavel, în văzul tuturor au strigat: *Zei, asemănându-se oamenilor, s-au coborât la noi.* Și ziceau de Varnava că este Zeus, iar de Pavel că este Hermes, de vreme ce era «*purtătorul cuvântului*» (Fapte 14, 11-12). Astfel, este lesne de înțeles refuzul apostolilor de a fi adorați ca niște zei, de vreme ce ei tocmai împotriva zeilor predicau întoarcerea la Unicul Dumnezeu (Fapte 14, 15-17). *Și acestea zicând, abia au potolit mulțimile, ca să nu le aducă jertfă* (Fapte 14, 18), se spune în continuare.

În al treilea citat (Apoc. 19, 10), îngerul descoperitor al vedeniilor apocaliptice respinge închinarea ce i-a adus-o Apostolul și Evanghelistul Ioan. Respingerea este motivată: *Sunt împreună-slujitor cu tine...*, adică sunt egal cu tine, ca slujitor al lui Dumnezeu, cum ești și tu, deci suntem în raporturi de egalitate și nu se cuvine să primesc de la tine închinare, mai cu seamă că și tu ești aici, nu în trup, ci în «duh» (Apoc. 1, 10), adică în stare îngerească; și în plus, și tu ca mine ești în «duhul proorociei», care constă în a mărturisi pe Iisus. Al doilea motiv al refuzului este exprimat în cuvintele: «*Lui Dumnezeu te închină*». Dumnezeu era de față și îngerul descoperitor I-ar fi adus o jignire dacă ar fi primit pentru sine, chiar în fața lui Dumnezeu, închinare de la Ioan.

Chiar și între oameni este jignitor a respecta prea mult pe un înalt slujitor al unui conducător de țară, când acel conducător este de față. Totdeauna, toată atenția și toată cinstea se îndreaptă către cel ce este mai-marele tuturor, atunci când el este prezent. Dar aceasta nu înseamnă că cei din jurul lui nu ar fi și ei oameni de mare cinste.

În citatul din urmă (Apoc. 22, 8-9), de asemenea, îngerul exprimă chiar mai limpede decât în citatul dintâi, egalitatea sa cu Apostolul Ioan și necuviința ce ar face-o primindu-i închinarea.

Astfel, în toate citatele de mai sus invocate de voi, sectarii, în motivarea învățăturilor voastre greșite, refuzul

sfinților și al îngerilor de a li se aduce închinare își are explicație proprie și particulară: Apostolii Petru, Pavel și Varnava au refuzat a li se aduce adorarea ca unor zei, iar nu cinstirea sau venerarea pe care sfinții o primesc; iar îngerul descoperitor a respins închinarea lui Ioan, pentru egalitatea pe care o avea cu el, ca împreună-slujitor al lui Dumnezeu.

Însă în ce privește cinstirea și venerarea pe care oamenii o aduc sfinților și îngerilor lui Dumnezeu, acestea sunt primite de ei, după cum se poate vedea în diferite locuri ale dumnezeieștii

Scripturi. Un prim exemplu se poate vedea atunci când a treia căpetenie trimisă de împăratul Ohozia, cu cei cincizeci de oameni ai lui, *venind și căzând în genunchi înaintea lui Ilie, l-a rugat, zicând: «Omul lui Dumnezeu, să nu fie trecut cu vederea de ochii tăi sufletul meu și sufletul acestor cincizeci de robi ai tai»* (IV Regi 1, 13). Și iarăși: *..fiii proorocilor cei din Ierihon... au ieșit înaintea lui (Elisei) și i s-au plecat până la pământ* (IV Regi 2, 15). Și iarăși: *Atunci împăratul Nabucodonosor a căzut cu fața la pământ și s-a închinat înaintea lui Daniel...* (Dan. 2, 46). Și iarăși, vedem că Valaam *s-a închinat și a căzut cu fața la pământ...* înaintea îngerului Domnului (Num. 22, 31).

Iarăși vedem că îngerul Domnului a primit închinare de la Isus al lui Navi, care a căzut cu fața la pământ și i s-a închinat (Iosua 5, 14-15). Îngerii au primit închinare de la Lot (Fac. 19, 1). Îngerul Domnului a primit închinare de la Manoe și femeia lui, care i s-a închinat lui până la pământ, iar îngerul Domnului s-a înălțat cu para focului de pe jertfelnic (Jud. 13, 18-21). Îngerul Domnului a primit închinare de la David și de la bătrânii poporului (I Paral. 21, 16-18). Îngerul Domnului a primit închinare de la Daniel Proorocul (Dan. 8, 18; 10, 9-15).

Iată că în cele de până aici ți-am răspuns la cele ce ai afirmat dumneata, că îngerii și sfinții lui Dumnezeu nu voiesc a primi închinare de la oameni. Citește cu atenție locurile indicate din Sfânta Scriptură și vei înțelege destul de clar că nu ai dreptate în cele ce susții, și că atât sfinții lui Dumnezeu, cât și îngerii Lui, primesc cinstire și venerare de la oameni, fără ca această venerare a lor să aducă vreo mâhnire lui Dumnezeu. Căci cum S-ar putea supăra Dumnezeu când vede pe prietenii Lui cei iubiți și pe casnicii Săi că se slăvesc în numele Lui,

când El însuși i-a proslăvit pe ei (Rom. 2, 10) și i-a înzestrat cu puteri minunate și cu daruri deosebite?

Sectarul: Care sunt aceste daruri și puteri deosebite cu care Dumnezeu a înzestrat pe sfinții Săi?

Preotul: Mai întâi de toate sunt puterile date lor de a face minuni, după cum scrie: *Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel* (Ps. 67, 36) și iarăși: *Sfinții care sunt pe pământul Lui, minunată a făcut Domnul toată voia întru ei* (Ps. 15, 3).

Oare nu prin mâna proorocului Său, Moise, a bătut Dumnezeu Egiptul (Ieș. 7, 10-12), a prefăcut apa în sânge (7, 20-21), a adus broaște (8, 6), tăuni (8, 24), ciurma vitelor (9, 3), bășici usturătoare, grindină și foc (9, 8, 18, 33), lăcuste (10, 4-6), întuneric (10, 21), moartea primilor născuți (12, 29-30), i-a trecut pe evrei prin Marea Roșie (14, 15-16), l-a pierdut pe faraon și pe ostașii lui (14, 27)?

Și nu tot prin mâna lui Moise a învins pe Amalec (Ieș. 17), a îndulcit apele Merei (Ieș. 15), a scos apă din piatră la Horeb (Ieș. 17, 6), a făcut să înghită pământul pe Core și Datan (Num. 16, 28, 33), a vindecat prin șarpele de aramă (Num. 21), a izvorât apă din piatră la Cadeș (Num. 20)?

Apoi, prin Iosua Navi: oprirea apelor Iordanului (Iosua 3, 11-17), căderea zidurilor Ierihonului (Iosua 6, 6-20); prin Ghedeon: nimicirea madianiților (Jud. 7, 16-23); prin Samson: leul sfâșiat (Jud. 14), filistenii uciși, porțile Gazei luate și dărâmarea templului lui Dagon (Jud. 16, 28-31); prin Samuel: tunet și ploaie peste seceriș (I Regi 12, 16-18); prin Ilie Proorocul: seceta cea mare (III Regi 17, 1), înmulțirea fainii și a untdelemnului văduvei (III Regi 17, 14), învierea fiului văduvei din Sarepta Sidonului (III Regi 17, 17-23), coborârea focului din cer peste jertfe (III Regi 18, 36-38), deschiderea cerului și ploaie mare (III Regi 18, 41-42).

Se mai arată prin Ilie: Ohozia, pedepsit cu moartea (IV Regi 1, 16), despărțirea apelor Iordanului cu cojocul (IV Regi 2, 8); prin Elisei: despărțirea apelor Iordanului (IV Regi 2, 14), curățirea apelor Ierihonului (IV Regi 2, 19-23), copiii din Betel sfâșiați de urși (IV Regi 2, 23-24), învierea fiului șunamitencei (IV Regi 4, 32-35), vindecarea lui Neeman (IV Regi 5, 10-14), Ghiezi lovit cu lepră (IV Regi 5, 27), omul înviat prin oasele

lui Elisei (IV Regi 13, 21); iar prin Isaia, vindecarea lui Iezechia (IV Regi 20, 1-7).

Cei doisprezece sfinți apostoli au săvârșit diferite vindecări (Matei 10, 1; Marcu 3, 14-15; 6, 7, 13; Luca 9, 1-2, 6), cei șaptezeci de ucenici au făcut diferite minuni (Luca 10, 9, 17) Apoi, alte nenumărate minuni ale apostolilor (Marcu 16, 20; Fapte 2, 43; 5, 12, 16), vindecarea ologului (Fapte 3, 2-8), moartea lui Anania și a Safirei (Fapte 5, 1-10), vindecări de bolnavi (Fapte 5, 15-16), vindecarea slăbănogului Enea (Fapte 9, 34), învierea Tavitei (Fapte 9, 36-41), minuni mari (Fapte 8, 7, 13), redarea vederii lui Saul (Fapte 9, 17-18; 22, 11-13), orbirea lui Elimas (Fapte 13, 11), învierea lui Eutih (Fapte 20, 9-12), vindecarea tatălui lui Publius (Fapte 28, 8) și alte nenumărate minuni și puteri pe care nu este nici vreme, nici loc a le pomeni.

Iată dar, omule, cu ce puteri și cu ce daruri a împodobit Dumnezeu pe sfinții Săi, atât în Vechiul, cât și în Noul Testament. Pentru aceasta, voi încheia cuvântul despre minunile sfinților lui Dumnezeu cu ce zice Duhul Sfânt: *Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel* (Ps. 67, 36).

Iar dacă venerăm și pe îngerii lui Dumnezeu întocmai ca pe sfinți, apoi trebuie arătat că multe și preaslăvite minuni a făcut Dumnezeu în lume prin mijlocirea sfinților Săi îngeri, ca de pildă: îngerul Domnului a condus pe israeliți din Egipt (Ieș. 14, 19; 23, 20; 32, 34; 33, 2; Num. 20, 16); nimicirea Sodomei și a Gomorei, de asemenea, s-a făcut prin îngeri (Fac. 19, 13); molima în Ierusalim (II Regi 24, 15-17; I Paral. 21, 14-16); nimicirea oștirii asiriene (IV Regi 19, 35; II Paral. 32, 21; Isaia 37, 36); Irod lovit de moarte (Fapte 12, 23); vestirea zămislirii lui Iisus Hristos (Matei 1, 20-21; Luca 1, 31); vestirea nașterii lui Hristos (Luca 2, 10); Învierea Domnului (Matei 28, 5-7); Înălțarea, și tot prin ei se va face vestirea celei de a doua veniri a Domnului (Fapte 1, 11); zămislirea Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 13-36); îngerii slujeau lui Iisus Hristos (Matei 4, 11; Marcu 1, 13); ei au vestit păstorilor Nașterea Domnului (Luca 2, 9); ei au vestit sfântelor mironosițe Învierea Domnului (Matei 28, 1-7); ei vor despărți pe cei drepți de cei nedrepți în ziua Judecării celei de apoi (Matei 13, 39-42; 24, 31) și încă nenumărate minuni și puteri ale lui Dumnezeu

s-au făcut, se fac și se vor face prin sfinții Lui îngeri, până la sfârșitul veacurilor.

Aceste binefaceri ale lui Dumnezeu făcute de El prin sfinții Săi îngeri ne obligă să-i cinstim, ca pe cei ce slujesc cu milă și cu blândețe la mântuirea noastră (II Petru 2, 11; Iuda 1, 9; Ps. 67, 17; 90, 11; 102, 21 ș.a.).

* * *

Credinciosul: Avem temeiuri să credem că sfinții mijlocesc pentru noi în rugăciunile lor?

Preotul: Ți-am arătat pe larg în cele de mai sus despre acest lucru, cu trimiteri din Sfânta Scriptură. Dar pentru a fi mai întemeiat despre acest adevăr, îți mai spun și cele ce urmează: Noi vedem din Sfânta Scriptură că sfinții lui Dumnezeu, încă în viață fiind, se rugau și mijloceau către Dumnezeu pentru oameni. Așa auzim pe marele Apostol Pavel zicând: *Mulțumesc Dumnezeului meu, ori de câte ori îmi amintesc de voi, căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie* (Filip. 1, 3-4; I Tes. 1, 2-3; II Tes. 1,11; Efes. 1, 16-18; 3, 14-21; II Cor. 13, 9; II Tim. 1,3 ș.a.).

Credinciosul: Dar pentru care pricină Dumnezeu primește pe sfinți și pe îngeri să se roage și să mijlocească pentru mântuirea oamenilor, de vreme ce numai Mântuitorul nostru Iisus Hristos este singurul Mijlocitor între Dumnezeu și oameni (I Tim. 2, 5)?

Preotul: Dumnezeu primește cererile și mijlocirile care se fac către El, prin rugăciunile sfinților și ale îngerilor, fiindcă El voiește a-i slăvi pe ei, precum și ei îl slăvesc în cer și pe pământ. Acest lucru îl adeverește Sfânta Scriptură când zice: *Eu slăvesc pe cei ce Mă slăvesc pe Mine* (I Regi 2, 30). Și fiindcă sfinții au pățimit împreună cu El în această viață, se vor slăvi împreună cu El, după cum este scris, *ca să-Și arate bogăția slavei Sale spre vase ale milei, pe care mai dinainte le-a pregătit spre slavă* (Rom. 9, 23). Deci sfinții care au slăvit pe Dumnezeu în trupul și sufletul lor (I Cor. 6, 20; Filip. 1, 20) prin faptele lor cele bune (Matei 5, 16) și au suferit chinuri pentru slava lui Dumnezeu (Ioan 21, 19), aceștia se slăvesc de

Dumnezeu și au primit de la Dumnezeu nu numai slavă, ci și darul de a face minuni mari, chiar și mai mari decât a făcut Mântuitorul nostru Iisus Hristos când era cu noi pe pământ.

Acest adevăr Însuși Mântuitorul cu proorocie mai înainte ni l-a spus nouă, zicând: *Cel ce crede în Mine, va face și el lucrurile pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face...* (Ioan 14, 12). Noi ne închinăm sfinților lui Dumnezeu, nu ca unora care ar fi prin fire dumnezei și binefăcători, ci ca unor robi și slujitori ai lui Dumnezeu, care au dobândit de la El deplină încredere, încât orice vor cere primesc de la El, ca unii ce l-au păzit poruncile (I Ioan 3, 21-22).

Noi venerăm (cinstim) pe sfinții lui Dumnezeu fiindcă Însuși Împăratul Dumnezeu Se simte cinstit văzând că sluga Lui iubită este cinstită nu numai ca o slugă, ci și ca prieten al lui Dumnezeu (Ps. 138, 17; Ioan 15, 14).

„Noi credem că Domnul nostru Iisus Hristos este unicul nostru Mijlocitor și că El S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți și cu Sângele Său a făcut împăcarea omului cu Dumnezeu, și că El este îngrijitorul, Mângâietorul și curățitorul păcatelor noastre. Mărturisim, de asemenea, că sfinții intervin pentru noi în rugăciuni și cereri și, înaintea tuturor, Preacurata Maică a lui Dumnezeu-Cuvântul.

Tot astfel zicem și despre sfinții îngeri și păzitorii noștri, despre apostoli, prooroci, martiri, drepti și despre toți aceia pe care i-a preamărit El, ca pe niște slugi credincioase ale Sale, cu care împreună îi numărăm și pe arhierii și pe preoți, ca unii ce împreună stau la dumnezeiescul altar, precum și pe bărbații drepti, distinși prin virtute.

A ne ruga unii pentru alții și că mult poate rugăciunea dreptului (Iacov 5, 16) și că Dumnezeu ascultă mai mult pe cei sfinți, decât pe cei ce rămân în păcate - aceasta din sfintele cărți ne învățăm (Ioan 9, 31).

Mărturisim că sfinții sunt ajutători și mijlocitori pentru noi înaintea lui Dumnezeu, nu numai aici în timpul petrecerii lor cu noi, ci încă mult mai mult după moarte, când ei, după îndepărtarea «oglinzii» - de care pomenește Sfântul Apostol Pavel -, privesc curat Sfânta Treime și nemărginita Lui lumină. Căci precum noi nu ne îndoim că sfinții profeți, fiind încă în trup muritor, au văzut lucrurile cele cerești, prin care se

prevesteau cele viitoare, tot asemenea nu ne îndoim, dar și neclătinat credem și mărturisim că îngerii și sfinții - care au devenit ca niște îngeri -, cu ajutorul nemărginitei lumini dumnezeiești văd nevoile noastre"².

Credinciosul: Dar unde spune în Sfânta Scriptură că Dumnezeu îi ascultă pe sfinți când ei se roagă pentru noi?

Preotul: Am arătat că sfinții sunt slăviți de Dumnezeu cu cinste (Rom. 2, 10), că vor judeca lumea (I Cor. 6, 3), că sunt iubiți de Dumnezeu (Dan. 10, 19). Iar cum că sfinții sunt ascultați de Dumnezeu când se roagă pentru noi, caută în dumnezeiasca Scriptură la citatele pe care ți le însemnez aici: Fac. 20, 7; Iov 42, 8; I Regi 7, 9; Ier. 15, 15; Iacov 5, 10, 15; Apoc. 8, 3-5; II Tim. 1, 3; Dan. 10, 11-21. De asemenea caută despre mijlocirea îngerilor pentru noi la: Fac. 24, 7; Dan. 3, 19-25; Evrei 1, 14; Num. 20, 16; Fac. 19, 12-13; II Regi 24, 16-17; I Parai. 21, 14-16; Ieș. 14, 19; 23, 20; 32, 34; 33, 2 ș.a.

Dar vei găsi și încă alte multe mărturii în această privință în Sfânta Scriptură, care confirmă cele de mai sus. Să nu rămâi la îndoială în această privință, ca să nu te osândești și tu ca cei ce stau împotriva adevărului învederat și dovedit.

Capitolul 6

DESPRE PREACINSTIREA SFINTEI FECIOARE MARIA¹

Sectarul: Dar pe Maria, Maica lui Iisus Hristos, de ce voi, ortodocșii, o cinstiți atât de mult și vă închinați la ea ca la Dumnezeu?

Preotul: Noi pe Preasfânta Fecioară Maria și Născătoarea de Dumnezeu o cinstim mai mult decât pe toți sfinții și îngerii, dar totuși nu-i aducem slujire ca lui Dumnezeu. Cinstirea ce i se dă ei se numește preacinstire (supravenerare), și ei i se cuvine această preacinstire pentru că ea este Maica lui Dumnezeu, nu numai o «prietenă» a Lui, asemenea celorlalți sfinți. De aceea se spune în cântarea bisericească (axionul): «Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii». Ea este mai presus decât sfinții și îngerii, deoarece și îngerii și oamenii i se închină. Astfel, i s-a închinat ei arhanghelul Gavriil, la Buna Vestire (Luca 1, 28-29), și în același chip i s-a închinat ei și Sfânta Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 40-43). Însăși Sfânta Fecioară, prin Duhul Sfânt, proorocește că pe ea o vor ferici toate neamurile: *Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic...* (Luca 1, 48-49), adică cinstirea ei este voită de Dumnezeu.

Sectarul: Nu trebuie să dăm prea multă cinstire Fecioarei Maria, pentru că nici însuși Fiul ei, Iisus Hristos, n-a cinstit-o. Aceasta se vede din cuvintele Mântuitorului, redate de Sfântul

¹ Sectarii nu admit preacinstirea Maicii Domnului.

Evangelist Matei în textul următor: *Cineva I-a zis: Iată, mama Ta și frații Tăi stau afară, căutând să-Ți vorbească. Iar El i-a zis: Cine este mama Mea și cine sunt frații Mei? Și, întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea și frații Mei. Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă* (Matei 12, 47-50). Deci faptul că Fecioara Maria I-a fost mamă nu are nici o importanță. În fața Lui, legăturile Sale de sânge sau de rudenie trupească n-au nici un preț și nici o precădere față de legăturile Sale spirituale cu cei ce fac voia Tatălui, oricine ar fi aceștia.

Preotul: Aici este vorba de altceva și anume că, în afară de înrudirea trupească, mai există și o altă înrudire cu Hristos, mult mai mare și mai importantă, înrudirea sufletească, ce constă în a face voia lui Dumnezeu. Această înrudire însă nu desființează și nu micșorează pe cea trupească. Deosebirea stă numai în aceea că înrudirea sufletească și-o poate câștiga oricine, împlinind voia Tatălui. Înrudire înseamnă nu numai o legătură de sânge, trupească, ci și o legătură de dragoste și de unitate sufletească. Cel ce face voia lui Dumnezeu, acela devine sufletește înrudit cu Dumnezeu, deoarece Li este cu totul atașat lui Dumnezeu.

Astfel, prin cuvintele de mai sus, Mântuitorul nici n-a înlăturat înrudirea Sa cea trupească cu Maica Sa, nici n-a micșorat cinstirea ce i se cuvenea unei mame de la fiul ei, ci numai a căutat să accentueze că cealaltă înrudire cu El, cea sufletească, deși este de mai mare preț, o poate realiza totuși orice credincios*. Așadar, a fost un cuvânt de îndemn și de încurajare la adresa mulțimii, iar nu unul de dispreț la adresa Maicii Sale. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cât a fost cu Maica Sa pe pământ, pururea o asculta și o iubea și era supus față de ea (Luca 2, 51) și oricând îi cerea ceva, nu se arăta neascultător față de ea. Astfel, vedem că la nunta din Cana Galileii, la cererea Mamei Sale, El a făcut prima minune, prefacând apa în vin (Ioan 2, 3-10).

Apoi a avut mare grijă de Maica Sa, chiar și când era răstignit pe Cruce; purtându-i de grijă, a dat-o spre îngrijire

* Maica Domnului a fost și singura care a împlinit desăvârșit voia lui Dumnezeu (n.ed.).

celui mai iubit dintre toți ucenicii Săi, Sfântului Ioan Evangelistul, după cum este scris: *Deci Iisus, văzând pe Maica Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: „Femeie, iată fiul tău!» Apoi a zis ucenicului: «Iată mama ta!» Si din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine* (Ioan 19, 26-27). Vezi că Mântuitorul, nici în vremea cea grea a suferințelor Sale de pe Cruce, nu a neglijat purtarea de grijă față de Maica Sa, care L-a născut și L-a crescut? Și cum oare ar fi putut să disprețuiască pe Mama Sa, când însuși Dumnezeu a dat poruncă sa cinstim pe tată și pe mamă, după cum s-a scris: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta* (Deut. 5, 16)?

Sectarul: Dar de ce voi o numiți pe Maria pururea fecioară, de vreme ce însuși Fiul său a numit-o *femeie*, ceea ce înseamnă că a fost căsătorită, iar nu fecioară, căci așa se adeverește din cuvântul Scripturii: *Deci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău!* (Ioan 19, 26). Tot așa o numește, disprețuitor, și la nunta din Cana Galileii: *A zis ei Iisus: Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie?* (Ioan 2, 4). În acest caz, nici nu o putem socoti mai de cinste și nu îi putem aduce un cult deosebit.

Preotul: În primul citat, nicidecum nu este vorba de dispreț, ci, dimpotrivă, se vede cum Mântuitorul s-a îngrijit de soarta ei, încredințând-o spre purtare de grijă Apostolului Ioan, știind că El se va înălța la cer, pentru ca să o îngrijească la bătrânețile ei. Acest lucru nu este o necinstire, ci, cu adevărat, o mare cinstire și respect față de Mama Sa, căreia nici în chinurile de pe Cruce nu uită să-i poarte de grijă, datorită dragostei celei mari pe care o avea față de ea, ca mamă.

Iar dacă o numește «femeie», nicidecum nu o face în înțeles de femeie căsătorită sau în semn de dispreț, ci numai în înțeles de gen. Căci tot așa s-au adresat și cei doi îngeri Mariei Magdalena la mormânt: *Femeie, de ce plângi?* (Ioan 20, 12-13). Iar cei doi bărbați, care s-au arătat la înălțarea la cer a Domnului, au zis către apostoli: *Bărbați galileieni, de ce stați privind la cer?* (Fapte 1, 11). Nici îngerii, nici cei doi bărbați n-au adresat disprețuitor cuvintele «femeie» sau «bărbați», ci dimpotrivă, în chip mângâietor.

Sectarul: Dar unde spune în Sfânta Scriptură că Maria, mama lui Iisus, a fost fecioară și pururea fecioară, așa cum o numiți voi, ortodocșii, pe ea?

Preotul: Că a născut fiind fecioară, Sfânta Scriptură ne arată în acest fel: Când arhanghelul Gavriil a venit în Nazaret și i-a binevestit ei că va naște pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35), intrând la ea, a numit-o: *plină de har și binecuvântată între femei* (Luca 1, 28). *Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată, vei lua în pântece și vei naște Fiu, și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărați peste casa lui Iacov în veci și Împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema* (Luca 1, 29-35).

Ai auzit, omule rătăcit, cum arhanghelul s-a închinat Fecioarei Maria numind-o pe ea *plină de har și binecuvântată între femei* și că ea a aflat mare har de la Dumnezeu, că n-a cunoscut bărbat, că a fost umbrită de puterea Celui Preaînalt și că a zămislit și a născut din Duhul Sfânt pe Fiul lui Dumnezeu? Apoi ai mai auzit că, deși era fecioară neștiind de bărbat, îngerul Domnului nu i-a zis «binecuvântată ești tu între fecioare», ci între *femei*, prin aceasta nearătând dispreț față de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, cea «plină de har», ci descoperind o veche taină: „zdrobirea capului șarpelui prin femeie” (Fac. 3, 15) și că ea va fi acea tainică și duhovnicească Evă care va naște pe Noul Adam, Hristos, Care va aduce viața în lume?

Dumnezeieștii Părinți ai Bisericii zic că Hristos S-a numit sămânță a femeii (Fac. 3, 15), ca Cel ce nu S-a născut din sămânță de bărbat, ci de la Duhul Sfânt și din Preacuratele sângeuri ale Preasfintei Fecioare Și-a luat trup.

Așadar, câtă nebunie și rătăcire este în capul sectarilor care hulesc pe Preasfânta și Preacurata Fecioară Maria, cea neispitită de bărbat, punând-o pe ea în rândul femeilor celor

măritate, pe cea plină de dar, pe cea care a aflat har de la Dumnezeu și este binecuvântată între femei (Luca 1, 28)!

Vor vedea acești hulitori și stricați la minte și la înțelegere sectari în ziua cea mare a Judecării de apoi, când această Împărăteasă și Fecioară Maria va sta de-a dreapta tronului Fiului său cu mare și negrăită slavă, după cum Psalmistul a arătat, zicând: *Șezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată... Pomeni-vor numele tău în tot neamul...* (Ps. 44, 11, 20-21).

Și ce zici tu, ereticule, oare pentru că arhanghelul Gavriil a numit-o pe ea femeie, zicând: *binecuvântată ești tu între femei*, apoi pentru aceasta zici că Fecioara Maria era femeie căsătorită, așa cum o numiți voi cu hulă și nebunie ereticească? Oare n-a zis ea la închinarea îngerului că «nu știu de bărbat» (adică este fecioară)?

Sau când Dumnezeu a zidit-o pe Eva din coasta lui Adam (Fac. 2, 21-22) și a adus-o la el, iar el a numit-o pe ea «femeie» oare și atunci Eva era femeie căsătorită, fiindcă o numise Adam «femeie»? Oare nu era atunci Eva fecioară zidită din trupul cel feciorelnic al lui Adam, fără de împreunare de femeie? Așadar, dacă Eva a fost zidită de Dumnezeu fecioară, iar însuși Dumnezeu și Adam pe această fecioară, Eva, o numesc «femeie» (Fac. 2, 22-23), apoi nu o numește pe ea «femeie», în înțeles că era femeie căsătorită, cum rău și nebunește înțelegeți voi, sectarii, cuvântul «femeie».

Ci atât Dumnezeu, cât și Adam au zis Evei «femeie» - atunci când ea era fecioară -, ca să arate prin acest cuvânt că ea era parte femeiască, nu bărbătească, și prin cuvântul femeie a arătat genul ei feminin. Deci nicidecum nu se înțelege că Dumnezeu și Adam, pe cea luată din coasta lui Adam - și care atunci era fecioară - au numit-o femeie în înțeles de femeie măritată (căsătorită), așa cum voi rătăcit și rău înțelegeți cuvântul femeie în Sfânta Scriptură. Căci precum Eva era fecioară, atunci când i s-a zis «femeie», tot astfel Eva cea tainică și duhovnicească, Preacurata Fecioară Maria, care a născut pe Noul Adam, Hristos, fecioară este în vecii vecilor, cu toate că Sfânta Scriptură o numește pe ea «femeie», arătând prin aceasta genul ei feminin.

Atunci Adam, prin lucrarea lui Dumnezeu, a născut într-o feciorie din trupul său femeie fără de femeie (adică fără a se împreuna cu femeie), iar la plinirea vremii, firea femeiască, prin lucrarea Sfântului Duh, a născut bărbat fără de bărbat, în feciorie născând Fecioara și rămânând fecioară, precum și la început a născut Adam într-o feciorie femeie fără de femeie, rămânând într-o feciorie. Căci așa a binevoit Dumnezeu, ca într-o Fecioara Maria să dea împrumut firii lui Adam celui vechi prin Noul Adam Cel născut din Fecioară, Care a venit în lume și S-a îmbrăcat în firea noastră din negrăita Sa milă și bunătate, pentru ca să izbăvească pe vechiul Adam, cu tot neamul lui, din osândă și din moarte. *Căci precum într-o Adam toți mor, așa într-o Hristos toți vor învia* (I Cor. 15, 22; Rom. 5, 8; Ioan 3, 16; 5, 24).

Deci ia aminte, omule rătăcit - tu și cei asemenea ție -, că Sfânta Scriptură nu numește pe Maica Domnului «femeie» (Luca 1, 43) în sensul de femeie căsătorită, cum rău și sucit înțelegeți voi, ci, prin cuvântul «femeie», Sfânta Scriptură arată numai genul feminin al Sfintei Fecioare Maria și totodată arată în chip umbros și tainic că ea este femeia aceea prin care se va zdrobi capul șarpelui (Fac. 3, 15) și prin care va veni mântuirea neamului omenesc.

La cele de mai sus trebuie adăugate și următoarele:

1. Fiind Maică a Mântuitorului, Fecioara Maria a fost și este mijlocitoare a mântuirii.

2. Zămislind de la Duhul Sfânt pe Mântuitorul în pântecele ei, a fost cu totul curățită de păcate, ca nici un alt om, oricât de sfânt ar fi fost.

3. Fiindu-i prezisă de Dumnezeu cinstirea ei - ca nici o altă cinstire a vreunui om -, Sfânta Fecioară Maria trebuie socotită ca cea dintâi dintre sfinți, așa cum Ioan Botezătorul este cel mai mare între prooroci (Luca 7, 28), deoarece venirea lui a fost profețită de alți profeți (Mal. 3, 1; Isaia 40, 3).

Pentru toate acestea, Sfintei Fecioare Maria i se cuvine o cinstire mai mare decât altor sfinți, o preacinstire, ea fiind împărăteasa și cununa tuturor sfinților. Iar cum că și după naștere a rămas fecioară, citește și vezi cele proorocite despre ea de Proorocul Iezechiel (44, 1-3).

Sectarul: Nu trebuie să dăm prea multă cinstire Fecioarei Maria, și nici nu poate fi preavenerată ca fecioară, pentru că a mai avut și alți copii, care sunt numiți de Sfânta Scriptură «frați și surori» ai lui Iisus, iar Iisus este numit «întâiul născut» (Matei 1, 25), de unde urmează că Maria a mai avut ulterior și alți fii. Si într-adevăr Biblia ne vorbește de niște «frați» ai Domnului și, de asemenea, despre «surorile» Lui, când redă cuvintele iudeilor, nedumeriți de persoana minunată a Domnului: *Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui Maria și frații Lui: Iacov și Iosi și Simon și Iuda? Și surorile Lui au nu sunt toate la noi?* (Matei 13, 55-56; Marcu 6, 3). Atunci de ce să falsificăm adevărul numind-o pe Maica Domnului «Pururea Fecioară» și venerând-o ca atare?

Preotul: În citatul prim, expresia «întâiul născut» nu înseamnă numaidecât că trebuie să presupunem și existența altora născuți ulterior (al doilea, al treilea etc.). Acesta este un fel de a vorbi al Vechiului Testament, unde «întâiul născut» se numește cel ce deschide întâi pântecele, indiferent dacă va mai avea și alți frați sau nu (Ieș. 13, 2) și unde adeseori numeralul cardinal (1, 2, 3 etc.) este înlocuit ori întrebuițat amestecat cu cel ordinal (întâiul, al doilea, al treilea). Ebraismul acesta a intrat și în felul de vorbire al Noului Testament. În cazul de față «întâiul născut» înseamnă «unul născut», în sens de «unicul născut».

Alt înțeles este exclus, deoarece, dacă într-adevăr Iisus ar mai fi avut și alți frați naturali (fii ai Mariei) n-ar fi lăsat-o pe Maica Sa în grija unui apostol, ci în grija vreunui frate al Său. În citatul al doilea, se spune de „frați” și de „surori” ai Domnului. „Frații” sunt chiar amintiți cu numele și sunt în număr de patru, iar „surorile” (la plural) trebuie să fi fost cel puțin două. În Sfânta Scriptură sunt amintiți de mai multe ori (vezi Matei 12, 47-50, Marcu 3, 31; Luca 8, 19; Ioan 2, 12; 7, 3; Fapte 1, 14; I Cor. 9, 5; Gal. 1, 19). Ei însă în nici un caz nu au putut fi frați naturali ai lui Iisus Hristos și fii ai Mariei, mama lui Iisus, pentru că:

1. După o veche și unanimă tradiție, Maria, mama lui Iisus, a rămas după naștere fecioară, așa cum a fost prefigurată în vedenia Proorocului Iezechiel (44, 1-3).

2. Mama acestor așa-ziși frați ai Domnului este o altă persoană decât Fecioara Maria, căci este numită în Sfânta Scriptură *Maria* sau *cealaltă Marie* (adică deosebită de Maria, Maica Domnului, și de Maria Magdalena) sau *sora mamei Lui, Maria lui Cleopa*, fiind amintită chiar alături de Maica Domnului și în apropierea ei.

Iată textele biblice lămuritoare: *Și erau acolo multe femei, privind de departe... între care era Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi, și mama fiilor lui Zevedeu* (Matei 27, 55-56). Iacov și Iosi sunt doi din cei patru „frați” ai Domnului (Matei 13, 55). Mama lor așadar este o altă persoană decât Maria, mama lui Iisus. Evanghelistul continuă apoi: *După ce a trecut sâmbăta..., au venit Maria Magdalena și cealaltă Marie, ca să vadă mormântul* (Matei 28, 1). Aici iarăși este vorba de «cealaltă Marie», care nu poate fi alta decât mama „fraților” Domnului și despre care a fost vorba și în textul precedent. În chip asemănător scriu și ceilalți evangheliști: *Și erau și femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosi, și Salomeea* (Marcu 15, 40). *Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus* (Marcu 15, 47).

Același evanghelist scrie apoi: *Și după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miroase, ca să vină să-L ungă* (Marcu 16, 1). Apoi, în alt text: *Iar ele erau: Maria Magdalena și Ioana și Maria lui Iacov și celelalte împreună cu ele, care ziceau către apostoli acestea* (Luca 24, 10). Și, în sfârșit, altul: *Și stăteau lângă crucea lui Iisus, mama Lui și sora mamei Lui, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena* (Ioan 19, 25).

În toate textele de mai sus este vorba de aceleași femei care au luat parte la evenimentele Patimilor și ale Învierii Domnului. Toate sunt pomenite cu numele, numai *Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi* (doi din „frații” Domnului - Matei 13, 55) este numită în ambele locuri *Maria, mama lui Iacov*, apoi alteori *mama lui Iosi*, sau *cealaltă Marie*, iar în alte locuri, *sora mamei Lui, Maria lui Cleopa*. Dar după adevăr este vorba de aceeași persoană, căci totdeauna este numită «Maria». Deci „frații Domnului”, având altă mamă decât pe

Maria, mama lui Iisus, nu pot fi fiii ai Fecioarei Maria și frați naturali ai lui Iisus.

3. „Frații Domnului” nici ei înșiși nu se numesc «frați», ci «robi» și «slujitori ai lui Iisus», anume după toată probabilitatea căci certitudine deplină nu există - doi dintre ei, Iacov și Iuda, sunt autorii celor două epistole sobornicești, numite «a lui Iacov» și respectiv «a lui Iuda». Or, acolo ei se numesc fiecare «rob» (Iacov 1, 1) și «slujitor» (Iuda 1, 1) ai Domnului Iisus, iar nu «frați».

4. Dacă ar fi fost frați naturali ai Săi, Hristos i-ar fi făcut apostoli; ori ei n-au fost dintre cei doisprezece apostoli. Deși mulți presupun că aceștia doi dintre „frații Domnului”, anume Iacov și Iuda, ar fi identici cu cei doi apostoli dintre cei doisprezece care poartă acest nume (Apostolul Iacov, connumit la fel cu „fratele Domnului” *cel Mic*, în toate listele apostolilor, iar Iuda „fratele Domnului” ar fi fost Apostolul Iuda Tadeul), totuși, aceasta este o simplă presupunere, neîndestulător de întemeiată, mai ales că ei înșiși nu se numesc «apostoli», după cum nu se numesc nici «frați ai Domnului»; iar despre apostoli vorbesc la persoana a treia (Iuda 1, 17). Despre Iacov, „fratele Domnului”, se știe numai că a fost dintre cei șaptezeci de apostoli și cel dintâi episcop al Ierusalimului și că se bucura de cea mai mare autoritate, atât în fața credincioșilor, cât și în fața apostolilor (Fapte 12, 17; 15, 13), în timp ce Apostolul Iacov al lui Zevedeu fusese ucis (Fapte 12, 2); iar despre celălalt Iacov nu mai putem ști nimic.

5. Hristos ar fi încredințat în grija lor pe Fecioara Maria, iar nu în grija Apostolului Ioan, care, oricum, era mai străin acesteia decât un fiu al ei.

6. „Frații Domnului” nu pot fi nici măcar frați vitregi ai lui Iisus sau fiii ai lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară a acestuia, deoarece:

a) Nicăieri nu se spune și nicăieri nu se poate presupune că Iosif ar mai fi fost căsătorit și înainte și că ar fi devenit văduv prin divorț. Știm din Tradiție doar atât, că era «drept».

b) Mama „fraților Domnului”, după cum s-a văzut mai sus, trăia și era în apropierea intimă a Maicii Domnului, ceea ce ar fi fost exclus - pentru motive lesne de înțeles - dacă ea ar fi fost cândva soția lui Iosif, acum divorțată.

7. Ținând seama de faptul că peste tot în Orient, dar în special la iudei, cuvântul «frate» se întrebuița și în înțeles mai larg, de «văr» sau de alte rudeni mai apropiate sau mai îndepărtate, ca de exemplu la Facere (13, 8), unde Avraam îl numește pe Lot «frate», deși îi era numai nepot de frate (Fac. 11, 27), trebuie să admitem că și „frații Domnului” au fost - probabil - veri ai lui Iisus, dar nu veri primari, pentru că deși mama lor este numită «soră» a Maicii Domnului (Ioan 19, 25), ea nu putea să fi fost soră bună a acesteia, deoarece purta același nume cu Maria, și foarte rar se obișnuia în vechime ca două surori sau doi frați să poarte același nume. Ci cuvântul «soră» trebuie să aibă aici, de asemenea, înțelesul de vară, probabil vară primară². În acest caz, fiii ei, numiți „frații Domnului”, ar putea fi cel mult veri secundari ai lui Iisus Hristos.

Sectarul: Din cele arătate până aici, s-ar putea crede că Fecioara Maria, Maica lui Iisus Hristos, a rămas pururea fecioară și nu a mai avut alți copii în afară de Iisus, dacă nu ar fi scris în Sfânta Scriptură că Iosif n-a cunoscut-o pe ea, numai până ce a născut pe Cel întâi Născut, pe Iisus Hristos, lăsând astfel a se înțelege că apoi ea ar fi putut avea și alți copii.

Preotul: Sfânta Scriptură zice într-adevăr: *Și n-a cunoscut-o pe ea până ce a născut pe Fiul său Cel Unul Născut, Căruia I-a pus numele Iisus*³ (Matei 1, 25); dar luați aminte și înțelegeți că, în Sfânta Scriptură, expresia *până când* înseamnă veșnicie. Căci zice Domnul: *Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Oare aceasta înseamnă că se va despărți de noi după sfârșitul veacului acestuia? Oare nu zice dumnezeiescul Apostol Pavel: *Și astfel* (după obșteasca înviere) *pururea vom fi cu Domnul* (I Tes. 4, 17)?

Iar în alt loc al Sfintei Scripturi este scris: *Zis-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale* (Ps. 109, 1). Oare

² Este exclus ca cuvântul «soră» să aibă aici înțelesul de cumnată, deoarece Fecioara Măria era singură la părinți. Ar putea însemna, totuși, cumnată după Iosif, care nu este exclus să fi avut vreo soră măritată.

³ Sfânta Scriptură, ediția 1914.

aceasta înseamnă că după aceea Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu va șede de-a dreapta Tatălui spre a împărați cu El peste toate veacurile, știind bine că *împărăția Lui nu va avea sfârșit* (Luca 1, 35)?

Iar dacă în alt loc al Sfintei Scripturi se zice că Noe a dat drumul corbului din corabie spre a vedea dacă a scăzut apa, și zburând corbul nu s-a mai întors *până când* s-a uscat apa pe pământ (Fac. 8, 7), aceasta înseamnă că s-a mai întors la corabie vreodată?

Iarăși se arată în dumnezeiasca Scriptură că Micol, fata lui Saul (soția lui David), nu a născut fiu *până în ziua în care a murit* (II Regi 6, 23). Oare înseamnă că a mai născut fii după ce a murit, pentru că se zice «până când»?

Așadar deschide ochii minții asupra acestor mărturii, alese din multe altele ale Sfintei Scripturi, și înțelege că cuvântul *până când* în Sfânta Scriptură înseamnă *veșnicie* și, după cum Mântuitorul Hristos veșnic va fi cu apostolii Săi și cu toți cei ce împlinesc poruncile Lui, după cum El veșnic va sta de-a dreapta Tatălui împărățind în împărăția Sa cea fără de sfârșit, după cum corbul în veci nu s-a mai întors pe corabia lui Noe și după cum în veci Micol, fiica lui Saul, nu a mai născut fii după ziua în care a murit, tot astfel Iosif cel drept și temător de Dumnezeu, veșnic (în veac) nu a cunoscut-o pe aceea care a fost fecioară înainte de naștere, a fost fecioară în naștere și a rămas pururea fecioară, Preasfânta și Preacurata Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii, Impărăteasa îngerilor și a oamenilor.

La acestea să mai adăugăm și observația că expresia «până când» nu limitează nicidecum durata stării de feciorie a Mariei, ci, dimpotrivă, este folosită tocmai să accentueze faptul că Iisus Hristos S-a născut din fecioară fără de bărbat. De aceea unele ediții ale Noului Testament folosesc și traducerea: *fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul său Cel Unul Născut...*, ceea ce înseamnă același lucru, așa cum am arătat mai sus.

Sectarul: În Sfânta Scriptură ni se spune, în mai multe locuri, că noi creștinii nu avem decât un singur Mijlocitor al mântuirii, pe Iisus Hristos. Or voi, ortodocșii, vă adresați Maicii Domnului, zicând: «N-avem alt ajutor afară de tine»; și

ziceți: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi», ceea ce este o mare greșeală, că puneți pe Maica Domnului ca și pe Mântuitorul, mijlocitoare a mântuirii voastre.

Preotul: În această privință ți-am dat lămuriri pe larg, când am vorbit despre cultul sfinților. Iar în ce privește adresarea noastră către Maica Domnului în acest chip: «Nu avem alt ajutor în afară de tine», prin aceasta noi nu tăgăduim unicitatea lui Hristos ca Mijlocitor al mântuirii noastre obiective, dar nu neglijăm nici folosul oricărui alt ajutor în legătură cu mântuirea noastră subiectivă (a se vedea capitolul 15 al acestei cărți).

Înțelesul acestei adresări este următorul: „Tu ne poți da cel mai mare ajutor la mântuirea noastră subiectivă; un alt ajutor mai mare nu găsim la nici un alt sfânt”. Sau: „Nu avem pe altcineva care să ne poată ajuta atât de mult cât ne poți ajuta tu, ca Maică a Mântuitorului nostru”. Iar cuvintele de rugăciune adresate ei: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi» înseamnă: «Înduplecă pe Fiul Tău să ne mântuiască», sau «Izbăvește-ne pe noi». În limba greacă, limba în care au fost scrise toate cărțile Noului Testament, ca și cărțile de cult ortodox, verbul «a mântui» înseamnă și a izbăvi de rău, de necaz, de ispită, de strâmtorare.

Deci, «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi» înseamnă: «ajută-ne cu rugăciunile tale să ne izbăvim de rele, de necaz, de lucrările diavolului, de patimi». Așadar, prin «mântuiește-ne pe noi» nu înțelegem «iartă-ne păcatele», ci «roagă-te Fiului tău pentru mântuirea noastră». Cu neputință este ca preacinstirea Maicii Domnului să supere pe Fiul ei, Căruia prin aceasta nu-I scădem nimic din adorarea ce I se cuvine, ci, dimpotrivă, toată preacinstirea Maicii Domnului trece de partea Fiului său, Care a ales-o și a sfințit-o pe ea spre a-I fi Lui Maică.

Deci ia aminte, omule încurcat la înțelegere și rătăcit de la adevăr, cele ce am a-ți spune. În cele de până aici ți-am arătat, cu mărturii din Sfânta Scriptură, cinstea, slava și darurile date de Dumnezeu Preasfintei Sale Maici și ai auzit că Dumnezeu, încă îndată după căderea lui Adam și a Evei, a prevestit că Maica Domnului va fi acea «femeie-fecioară» care va zdrobi capul șarpelui (Fac. 3, 15). Apoi, despre ea s-a

proorocit că va fi acea fecioară care va naște pe Emanuel-Dumnezeu (Isaia 7, 14); ea va fi mijlocitoare a intrării în lume a Mântuitorului nostru Iisus Hristos (Ier. 31, 21-23); ei i s-a închinat arhanghelul Gavriil și a numit-o pe ea «plină de har» și binecuvântată între femei» (Luca 1, 28); ei i s-a închinat Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, numind-o «cea binecuvântată între femei» și «Maica Domnului meu» (Luca 1, 40-43); fericit este pântecul și sânul ei, că a purtat și a alăptat pe Mântuitorul lumii, Hristos (Luca 11, 27-28); Mântuitorul, ca Fiul ei, o asculta și-i era supus (Luca 2, 51); prima minune a tăcut-o Mântuitorul la nunta din Cana Galileii, la rugămintea ei (Ioan 2, 3-10); Mântuitorul s-a îngrijit de soarta ei, chiar și atunci când El suferea înfricoșatele chinuri pe Cruce, incredințându-o spre purtare de grijă celui mai iubit dintre toți apostolii Săi (Ioan 19, 26-27); ea însăși, prin Duhul Sfânt, a proorocit că toate neamurile o vor fericii și-i vor aduce cult pentru mărirea cu care a învrednicit-o Dumnezeu pentru smerenia ei (Luca 1, 48-49); însuși numele ei înseamnă «Doamnă, Stăpână» în limba ebraică.

Această Doamnă și Împărăteasă-Fecioară va sta de-a dreapta tronului Fiului său în ziua Judecării de apoi (Ps. 44, 11); ea a zămislit și a născut din Duhul Sfânt pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35), fiind umbrată de puterea Celui Preaînalt (Luca 1, 35) și rămânând fecioară și după naștere (Iez. 44, 1-3); ea este «mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii» (Axionul). Ea n-a mai avut și alți fii în afară de Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Ioan 20, 12-13; Fapte 1, 11), iar mama așa-zișilor «frați și surori ai Domnului» nu este Maica Domnului, ci Maria lui Cleopa (Matei 27, 55-56; Marcu 15, 40, 47; 16, 1; Ioan 19, 25 ș.a.); „Frații Domnului” sunt numai rudeniile cu El, iar nu frați naturali ai Lui, căci în vechime la iudei, rudeniile de aproape se ziceau frați (Fac. 13, 8). Mama „fraților Domnului”, Maria lui Cleopa, se numește soră cu Maica Domnului, tot în acest sens de rudenie apropiată (Ioan 19, 25 ș.a.).

Așadar, după ce ai văzut mărturiile Sfintei Scripturi despre aceste adevăruri privitoare la Maica Domnului, dacă ai avea mintea ta curățită de întunericul ereziei și de păcate, ai putea înțelege prealuminat, pentru care pricină noi, creștinii

ortodocși din Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, aducem preacinstire Preasfintei Fecioare Maria. Rugându-ne ei, o punem pe ea mijlocitoare către Fiul său și Dumnezeuul nostru, spre a ne ajuta prin mijlocirea preaputernicelor sale rugăciuni, pe care le face pururea către Dumnezeu pentru tot neamul omenesc și mai ales pentru toți cei binecredincioși.

Dar fiindcă ochii minții voastre, a sectarilor, de mult i-a închis satana ca să nu vadă lumina adevărului și v-ați făcut asemenea păsărilor și corbilor de noapte, care la întuneric văd, iar la lumină orbesc, așa și voi, având întunecate mințile voastre de duhurile înșelăciunii, întunericul îl socotiți lumină, iar lumina întuneric. Iar că adevărul acesta este, ascultă ce-ți zic: De ce nu cinstiți voi, sectarilor, pe Maica Domnului, când însăși dumnezeiasca Scriptură vă arată că și Arhanghelul Gavriil a cinstit-o pe ea cu închinăciune (Luca 1, 29)?

De ce n-o cinstiți voi, sectarilor, pe Maica Domnului, care este Biserica Împăratului slavei, cea mai desfătă decât cerurile, căci ea pe Dumnezeu, a Cărui slavă nu o cuprinde nici cerul, nici pământul, L-a purtat în pânțele? (II Paral. 2, 6). Pentru care pricină voi, sectarilor, nu cinstiți pe Maica Domnului care, după mărturia Sfintei Scripturi și a arhanghelului binevestitor, este «plină de har» (Luca 1, 28)?

Pentru care pricină voi, rățăciților cu mintea, socotiți pe Maica Domnului ca pe o femeie de rând, pe aceea care a aflat «har de la Dumnezeu» și care este «binecuvântată între femei» (Luca 1, 28-30)? Pentru care pricină voi, sectarilor, sunteți atât de împietriți și orbi la înțelegere și nu cinstiți pe Maica Domnului, pe care, prin Sfântul Duh, a mărturisit-o Elisabeta că este Maica Domnului și binecuvântată între femei (Luca 1, 40-43)? Dacă voi ziceți că credeți cele scrise în Sfânta Scriptură, apoi de ce nu preacinstiți pe Maica Domnului, când Scriptura vă arată că pe ea „o vor ferici toate neamurile”, pentru mărirea pe care a făcut-o Dumnezeu ei (Luca 1, 48-49)?

Pentru care pricină voi, sectarilor, și cei asemenea vouăeretici, ați ajuns la atâta întuneric de neînțelegere, că în loc de a cinsti și a venera pe Maica Dumnezeului Celui viu, voi o huliți, și în nebunia voastră o socotiți ca pe o femeie de rând? Sfântul Duh o arată pe ea în psalmi ca pe o împărăteasă a îngerilor și a

toată făptura, stând de-a dreapta scaunului Fiului ei *în haină aurită și prea înfrumusețată* (Ps. 44, 10), iar voi, sectarilor, o numiți că este o femeie oarecare de rând, ca toate femeile.

Duhul Sfânt arată în Sfânta Scriptură că Maica Domnului va fi pomenită din neam în neam și popoarele o vor lăuda pe ea în veacul veacului (Ps. 44, 20-21), iar voi, blestemaților sectari și prooroci mincinoși, pe care v-a orbit satana, nu voiți să o lăudați și să o preacinstiți pe Maica Domnului. Duhul Sfânt arată că toată slava fiicei Împăratului (a Maicii Domnului) este înlăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată (Ps. 44, 15). Prin slava dinlăuntru arată că ea este camera Duhului Sfânt, Precurată, iar voi, sectarilor nebuni, o huliți pe Maica Domnului și o necinstiți.

Maica Domnului este acea fecioară care a născut pe Emanuel-Dumnezeu (Isaia 7, 13) și voi, întunecaților, ziceți că este o femeie oarecare ca toate femeile. Duhul Sfânt prin gura Proorocului Iezechiel o arată pe Maica Domnului ca „ușă încuiată”, prin care nimeni nu va trece decât Dumnezeuul lui Israel, și după trecere, încuiată va rămâne (Iez. 44, 1-3), adică Fecioară va fi înainte de naștere, Fecioară în naștere și după naștere pururea va rămâne fecioară, iar voi, întunecaților la minte și la înțelegere, orbiți de satana, ziceți că Maica Domnului a mai avut și alți fii în afară de Fiul lui Dumnezeu, pe Care L-a născut.

Mai bine ar fi ca voi, toți ereticii și sectarii, să vă legați câte o piatră de moară de grumaji și să vă aruncați în mare (Matei 18, 6-7; Marcu 9, 42; Luca 17, 1-2), decât să se smintească sufletele bunilor creștini cu minciunile și hulele voastre cele drăcești și blestemate. Cum ar fi putut oare Iosif cel drept și temător de Dumnezeu (Matei 1, 19) să îndrăznească a se atinge de Preasfânta Fecioară după nașterea lui Hristos, mai ales după ce el a primit descoperirea de la Însuși Dumnezeu, prin îngerul Său, că Cel ce S-a zămislit în pânțele Fecioarei este de la Duhul Sfânt (Matei 1, 19-21) și că Cel zămislit din Duhul Sfânt va fi Mântuitorul lumii, Hristos (Matei 1.21)?

Oare dreptul și temătorul de Dumnezeu Iosif - căruia i se descoperise de la Dumnezeu că Fecioara Maria, logodnica sa, a zămislit de la Duhul Sfânt și a înțeles că prin ea Dumnezeu va

lucra la mântuirea neamului omenesc, la zdrobirea capului șarpelui (Fac. 3, 15) și că ea este Fecioara cea proorocită de Duhul Sfânt prin Sfântul Prooroc Isaia, care va naște pe Emanuel, Dumnezeu și Mântuitorul lumii (Isaia 7, 14) - mai putea el cugeta ceva din cele omenești asupra ei? Tocmai de aceea Iosif cel drept și temător de Dumnezeu (Matei 1, 19) s-a arătat atât de osârduitor și ascultător și a slujit cu atâta osteneală atât Pruncului Dumnezeu, de la naștere la fuga în Egipt⁴ și la întoarcerea de acolo (Luca 2, 1, 4-6; Matei 2, 13-23), precum și în ceilalți ani ai vieții sale, cât și Maicii Domnului, pentru că își dădea desăvârșit seama de chemarea ce o avea el de a sluji Preasfintei Fecioare, prin care Dumnezeu a venit în lume cu trup, să mântuiască neamul omenesc.

Deci, mute să fie gurile tuturor ereticilor și ale sectarilor care aduc hule asupra Împărătesei Îngerilor și a Maicii lui Dumnezeu și asupra dreptului și temătorului de Dumnezeu Iosif, în cele ce rău și nebunește socotesc că a mai avut și alți fii Preasfânta și Preacurata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, cea «plină de har» (Luca 1, 28-29).

* * *

Credinciosul: Dar ce înseamnă în Simbolul Credinței Ortodoxe cuvintele: „S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om”, și anume de ce spune în chip deosebit „S-a întrupat” și în chip deosebit „S-a făcut om”?

Preotul: „S-a întrupat” înseamnă cu deosebire „S-a zămislit”, ca început al întrupării, iar „S-a făcut om” înseamnă cu deosebire arătarea Fiului lui Dumnezeu ca om între oameni prin nașterea din Sfânta Fecioară Maria. Dar prin cuvântul „S-a întrupat”, Sfinții Părinți, care au alcătuit Simbolul, au ținut mai

⁴ Vezi că și îngerul lui Dumnezeu, la fuga în Egipt, îi spune Sfântului și dreptului Iosif: *Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui* (Matei 2, 13). Acum nu mai spune ca mai înainte: *Pe femeia ta* (Matei 1, 20 - ed. 1914), ci *pe mama Lui*. După ce nașterea s-a săvârșit, după ce bănuiala a dispărut, iar bărbatul s-a încredințat, îngerul îi vorbește deschis; nu-L mai numește pe Prunc copilul lui, nici pe Fecioară femeia lui, ci: *ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt*. (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Matei*, P.S.B., București, 1994, p. 104) (n. ed.).

ales să spună cu hotărâre că Fiul lui Dumnezeu Și-a alcătuit trup adevărat, nu numai unul părut, cum spuneau uniieretici, și de aceea n-a venit cu el din cer, ci l-a luat din Sfânta Fecioară Maria. Iar prin cuvântul „S-a făcut om”, au ținut să sublinieze că Fiul n-a luat numai un trup fără suflet sau fără minte, cum spuneau alții eretici, ci S-a făcut om deplin, cu trup și suflet cuvântător.

Credinciosul: Dar ce înseamnă: „de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara?” Care este partea Duhului Sfânt și care a Fecioarei Maria în întruparea Cuvântului?

Preotul: Fiul lui Dumnezeu S-a zămislit ca om din Fecioară. Deci S-a zămislit fără de sămânță bărbătească. Dar această zămislire minunată nu s-ar fi putut face fără lucrarea Duhului Sfânt. Duhul Sfânt a făcut ca Fecioara să zămislească fără sămânță bărbătească pe Fiul lui Dumnezeu ca om. Acest adevăr îl arată nouă dumnezeiasca Scriptură când zice: *Iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt»* (Matei 1, 20). De aceea spune Simbolul: «și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara».

Desigur, alta este partea Duhului Sfânt și alta a Fecioarei Maria în întruparea Fiului lui Dumnezeu. Sfântul Duh nu-I dă acestuia firea omenească de la sine, ba nici măcar o parte din ea. Intr-un asemenea caz, Fecioara Maria ar fi fost numai un vas ales prin care ar fi venit Fiul lui Dumnezeu cu un trup adus întreg, sau în parte, din Cer, care deci n-ar mai fi fost un trup adevărat omenesc, luat din trup omenesc.

Dar Duhul Sfânt dă Fecioarei puterea să-L zămislească fără de sămânță bărbătească și deci fără de păcat *Și a zis Maria către înger: «Cum va fi mie aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?» Și răspunzând, îngerul a zis: «Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri»* (Luca 1, 34-35)⁶.

Credinciosul: Dar Duhul Sfânt a fost singur în Fecioara Maria, când aceasta a zămislit pe Fiul lui Dumnezeu ca om?

⁵ *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 175, p. 108.

⁶ *Idem*, 176, p. 108-109.

Preotul: N-a fost singur. În acest caz ea ar fi zămislit un om despărțit de Dumnezeu. Ci însuși Fiul lui Dumnezeu era din acest moment în ea, Duhul Sfânt fiind nedespărțit de El. Fiul lui Dumnezeu a fost nedespărțit de firea Sa omenească din prima clipă a existenței ei, din clipa zămislirii. De aceea spune Simbolul despre El însuși că „S-a întrupat”, adică Și-a alcătuit din Fecioara Maria firea omenească. Dar Duhul Sfânt i-a dat putere Mariei să-L primească pe Fiul lui Dumnezeu în ea, ca pe Cel ce începe să-și alcătuiască trupul din ea. Căci Dumnezeu lucrează asupra oamenilor totdeauna prin Duhul Sfânt.

Sfântul Ioan Damaschin spune: „Duhul Sfânt S-a pogorât peste ea... dându-i puterea de a primi Dumnezeirea Cuvântului și puterea de a naște. Atunci a umbrît-o înțelepciunea ipostatică și Puterea Prea înaltului Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, Cel de o ființă cu Tatăl, ca o sămânță dumnezeiască și Și-a alcătuit Luiși din sânghiurile ei trup însuflețit”⁷.

Credinciosul: Dar cine a fost Fecioara Maria?

Preotul: Fecioara Maria a fost o fecioară din seminția lui David, din care trebuia, după făgăduința dumnezeiască, să Se nască Mântuitorul. Ea trăise în curăție desăvârșită și era logodită cu Iosif, un bărbat bătrân din aceeași seminție, dar ea avea de gând să trăiască în feciorie, căci se făgăduise lui Dumnezeu să ducă o viață de fecioară. De aceea, când îngerul îi aduce vestea că va naște pe Fiul lui Dumnezeu, ea întrebă: *Cum va fi mie aceasta, de vreme ce nu știu de bărbat?* (Luca 1, 34). Deși îngerul nu-i spusese cum va naște, ca să poată înțelege că aceasta se va întâmpla în viitor, ea totuși se miră, pentru că era hotărâtă să nu știe de bărbat.

Ea zămislește pe Fiul lui Dumnezeu ca fecioară. Sfânta Scriptură ne spune că după ce *S-a aflat având în pântec*, Iosif se gândea s-o părăsească, dar îngerul Domnului i s-a arătat în vis, spunându-i să nu-i fie teamă să ia pe logodnica lui, *că ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt* (Matei 1, 20). Așadar Sfânta Maria a fost Fecioară înainte de naștere, Fecioară în naștere și după naștere a rămas pururea Fecioară⁸.

⁷ Dogmatica, cartea III, cap. 2, trad. cit., p. 147.

⁸ învățătură de credință Ortodoxă, întreb. 178-179, p. 109-110.

Credinciosul: Dar de ce a fost nevoie de logodnic Fecioarei Maria, dacă ea a trăit pururea în feciorie până la moarte și n-a mai avut copii?

Preotul: Ca să înțelegi acest lucru, ascultă, frate, pe dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin, care în această privință zice așa: „Dușmanul mântuirii noastre, diavolul, pândește fecioarele din cauza profeției lui Isaia care spune: *Iată fecioara va avea în pântec și va naște fiu și vor numi numele lui Emanuel, care se tâlmăcește: «cu noi este Dumnezeu»* (Isaia 7, 14).

Iar Cel care prinde pe cei înțelepți în viclenia lor (Iov 5, 13; I Cor. 3, 19), ca să amăgească pe cel care se îngâmfa totdeauna cu înțelepciunea, face ca să fie logodită tânăra cu Iosif, este dată de preoți „cartea cea pecetluită celui care știe carte” (Isaia 29, 11). (Așadar) logodna a fost păzitoare a fecioarei și înșelăciune a celui care pândește fecioarele”⁹.

Credinciosul: Dar nașterea Fecioarei Maria a fost după legile firii, adică a născut cu dureri, ca orice femeie?

Preotul: Nașterea Pururea Fecioarei Maria a fost după legile firii, dar mai presus de firea nașterii, căci ea nici dureri nu a avut la naștere, nici cheile fecioriei ei nu s-au stricat prin naștere. Căci după cum Adam a născut femeie fără de femeie, așa și acum Fecioara Maria naște pe Noul Adam Hristos, fără de împreunare de bărbat. Căci Hristos Fiul lui Dumnezeu Se naște fără de Tată din femeie și fără de mamă din Tată. Potrivit legii nașterii, pentru că s-a născut din femeie; mai presus de natura nașterii, pentru că S-a născut fără Tată. Potrivit legii nașterii, pentru că S-a născut la timpul sorocit nașterii - adică atunci când a împlinit nouă luni și trece în a zecea mai presus de legea nașterii, căci S-a născut fără să pricinuiască durere, într-adevăr, aceleia căreia nu i-a precedat plăcerea, nu i-a urmat nici durerea, potrivit proorocului care zice: *Înainte de a simți dureri, a născut* (Isaia 66, 7). Și iarăși: *Înainte de a veni vremea durerilor, ea a fugit și a născut fiu* (Isaia 66, 7)¹⁰.

Credinciosul: Dar pentru ce noi numim pe Fecioara Maria Născătoare de Dumnezeu?

⁹ Dogmatica, cartea a IV-a, cap. 14, trad. cit., p. 274.

¹⁰ Ibidem.

Preotul: Și în cele de mai înainte ți-am arătat, și în cele ce urmează îți spun așa: Noi numim pe Preacurata Fecioară Maria «Născătoare de Dumnezeu», pentru că Cel ce S-a născut din ea, după firea omenească, este Însuși Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu. Iisus Hristos este o singură persoană în două firi: este persoana lui Dumnezeu Cuvântul, Care ca Dumnezeu, sau ca persoană a firii dumnezeiești, este născut dinainte de veci din Tată, iar ca om, sau ca persoană a firii omenești, este născut în timp din Fecioara Maria. Una și aceeași persoană S-a născut și din Tatăl și din Maria: din Tatăl după firea dumnezeiască, și din Maria după firea omenească. Deci, tot Fiul lui Dumnezeu S-a făcut și Fiul Mariei. Nu se poate spune că din Fecioara s-a născut numai firea omenească a lui Hristos, căci nu se naște o fire, ci se naște o persoană prin acea fire. Iar persoana firii omenești a lui Iisus Hristos era însuși Fiul lui Dumnezeu.

Dacă n-am recunoaște că Fecioara Maria este Născătoare de Dumnezeu, n-am socoti persoana născută din ea și Dumnezeu, ci numai om. Iar dacă Iisus ar fi fost numai om, nu ne-ar fi putut mântui. **Întreaga noastră mântuire își are deci temelia în faptul că Sfânta Fecioară Maria a fost cu adevărat Născătoare de Dumnezeu¹¹.**

Credinciosul: Dar în ce chip îi zicem noi Fecioarei Maria „Maică a lui Dumnezeu”?

Preotul: Dar cum să nu fie Maică a lui Dumnezeu aceea care a născut pe Dumnezeu întrupat?

Credinciosul: Unde numește Sfânta Scriptură pe Fecioara Maria, Maică a lui Dumnezeu?

Preotul: Vezi în Sfânta Evanghelie la Luca, cap. 1, 43; și oriunde vei auzi de mama lui Iisus, înțelege că despre Maica lui Dumnezeu este cuvântul, deoarece Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și adevărat Dumnezeu, Care a avut drept Maică pe pământ pe Preacurata Fecioară Maria.

Credinciosul: Aș vrea să știu mai precis care sunt mărturiile Sfintei Scripturi care ne dovedesc nouă că trebuie a cinsti și a ne închina Preasfintei și Preacuratei Fecioare Maria?

¹¹ învățătură de credință Ortodoxă, întreb. 187, p. 114.

Preotul: Ascultă, frate, unele din mărturiile Sfintei Scripturi care ne arată nouă că suntem datori de a supravenera și a ne închina Preasfintei Fecioare Maria:

1. Mai întâi noi o supravenerăm și ne închinăm Preasfintei Fecioare Maria, pentru că Însuși Dumnezeu a învrednicit-o pe ea de cinstea cea mai mare, de a fi Maică Fiului Său și a naște pe Mesia; și a vestit lucrul acesta prin proorocii Săi (vezi Fac. 3, 15; Isaia 7, 14; Ier. 23, 5-6; 31, 4; Iez. 44, 1-3 ș.a.).

2. Noi cinstim și ne închinăm Preasfintei Fecioare Maria, deoarece însuși Arhanghelul Gavriil, când a fost trimis de la Dumnezeu să-i binevestească că va naște pe Mesia, Mântuitorul lumii, i s-a închinat ei și a numit-o pe ea *plină de har și binecuvântată între femei* (Luca 1, 26-29).

3. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că și Sfânta Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, a cinstit-o pe ea și a numit-o: *Maică a Domnului și binecuvântată între femei* (Luca 1, 40-43).

4. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului, pentru că și Fiul ei, Hristos Dumnezeul nostru, a cinstit-o pe ea din copilărie și i S-a supus ei (Luca 2, 51).

5. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului și pururea Fecioara Maria, pentru că și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, chiar atunci când era în chinuri, răstignit pe Cruce, a avut mare grijă de ea și a dat-o pe ea în seama celui mai iubit ucenic al Său, spre a-i purta de grijă la cele de trebuință (Ioan 19, 26-27).

6. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că și oamenii din mulțime au cinstit-o și au fericit-o pe ea, iar Fiul ei a întărit această cinstire, zicând *așa este* (Luca 11, 27-28).

7. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului, pentru că ea însăși prin Duhul Sfânt a mărturisit că i-a făcut ei *mărire Cel puternic* și că de acum *o vor fericii* (pe ea) *toate neamurile* (Luca 1, 48-49).

8. Noi cinstim pe Maica Domnului, căci a fost cinstită și ascultată de Fiul ei, ca mamă a Lui; căci Iisus Mântuitorul, plinind porunca care zice: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta* (Deut. 5, 16), a cinstit pe mama Sa și a purtat grijă de ea în

toată vremea vieții Sale, până și la moartea Sa de pe Cruce (Ioan 19, 26-27).

9. Noi cinstim pe Maica Domnului și o preavenerăm, pentru că ea va sta în ziua Judecării de apoi de-a dreapta Sfintei Treimi, după mărturia Sfântului Duh care zice: *De față a stătut împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită și prea înfrumusețată* (Ps. 44, 11-14).

10. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că ea a fost preacinstită de Dumnezeu mai mult decât toată făptura, deoarece a născut pe Ziditorul tuturor făpturilor văzute și nevăzute, Care ne-a răscumpărat pe noi din moarte (Rom 5, 17-19; 3, 23-24).

11. Noi cinstim pe Maica Domnului, căci ea, zămisind de la Duhul Sfânt și fiind umbrită de puterea Celui Preaînalt, a fost curățită cu totul de păcate, mai mult decât oricare alt sfânt ce stă înaintea lui Dumnezeu, deoarece nu a avut numai un dar de la Dumnezeu, ci a fost *plină de har* (Luca 1, 29-35).

12. Noi cinstim pe Maica Domnului mai mult decât pe oricare alt sfânt, deoarece înțelegem că ea a născut și a alăptat pe Sfântul Sfinților, pe Iisus Hristos, Dumnezeul nostru și Mântuitorul nostru (Dan. 9, 24; I Regi 2, 2).

13. Noi cinstim pe Preacurata Fecioară Maria, căci și Biserica lui Hristos o cinstește și-i cântă ei „*Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii...*” (Axion).

Iată, frate, puține din cele prea multe mărturii ce se găsesc în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură despre preavenerarea (preacinstirea) Fecioarei Maria. Cred că acum te-ai lămurit și în această privință.

CAPITOLUL 7

DESPRE CINSTIREA SFINTELOR MOAȘTE

Sfintele moaște sunt rămășițele pământești făcătoare de minuni ale unora dintre sfinți. Noi le cinstim ca pe niște obiecte în care Dumnezeu își arată puterea minunată a harului Său. Cât au fost pe pământ, sfinții au avut în ei harul Duhului Sfânt într-o măsură foarte mare, făcând - prin el - adeseori minuni, harul acesta avându-l într-o măsură mai mare în sufletele lor și în viața cerească la care s-au dus. Dar precum sfântul poate sta în legătură cu oamenii care se roagă lui, ajutându-i în chip minunat, cu atât mai mult păstrează el însuși o anumită legătură cu trupul său, care a fost și el lăcașul Duhului Sfânt, precum spune Apostolul: *...nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi...?* (I Cor. 6, 19).

Sfânta Scriptură ne spune despre minuni făcute prin trupurile sfinților în vremea viețuirii lor pământești, mărturisind despre puterea ce era în ele. O femeie s-a vindecat de curgerea sângelui ei numai prin atingere de haina Mântuitorului (Matei 9, 21; Marcu 5, 28; Luca 8, 43-44; Matei 14, 36), și mulți oameni se vindecau numai atingându-se de ștergarele și de trupul Apostolului Pavel (Fapte 19, 11-12), iar alții, numai prin trecerea umbrei trupului Apostolului Petru peste ei (Fapte 5, 15).

Sectarul: Dar trupurile sfinților și al Mântuitorului au făcut minuni cât erau în viață, fiindcă erau în ele sufletele care aveau credință; dar după moarte ce putere are un trup mort ca să facă minuni?

Preotul: Ți-am arătat că trupurile oamenilor credincioși sunt lăcașuri ale Duhului Sfânt care locuiește în ele, apoi că același Duh Sfânt prin trupurile sfinților face minuni, atât cât sfinții sunt în viață, cât și după moarte. O dovadă că trupurile sfinților și după moarte au putere de la Dumnezeu de a face minuni ne-o dă Sfânta Scriptură, arătându-ne că oasele Proorocului Elisei învie un mort (IV Regi 13, 21).

Sectarul: Închinarea la moaște înseamnă idolatrie, iar aceasta este oprită răspicat de porunca I și a II-a din Decalog. Aceste porunci sunt categorice: *Eu sunt Domnul Dumnezeul tău... Să nu ai alți dumnezei afară de Mine! Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos... Să nu te închini lor, nici să le slujești...* (Ieș. 20, 2-5; Deut. 5, 6-9). Trupurile venerate sunt tocmai «asemănări» din cele oprite în aceste porunci.

Preotul: Nici sfintele moaște nu sunt idoli sau zei ori asemănări ale lui Dumnezeu, și nici închinarea la ele nu este idolatrie. Căci dacă Însuși Dumnezeu le proslăvește prin puterea minunată ce le-o dă, și noi trebuie să le cinstim, deoarece prin aceasta cinstim pe Dumnezeu, Care le-a dat putere, și suntem datori să cinstim puterea dumnezeiască din ele, iar nu pe ele însele ca atare. Noi nu le ridicăm sfintelor moaște biserici, cum făceau păgânii zeilor și idoliilor lor, ci pe locul descoperirii lor ridicăm biserici lui Dumnezeu și proslăvim pe Dumnezeu prin ele. Prima și a doua poruncă înlătură cinstirea idoliilor, dar nu și pe a sfintelor moaște, căci prin sfintele moaște noi nu înlocuim pe Dumnezeu, așa cum îl înlocuiesc păgânii idolatri, prin idoliilor lor.

Sectarul: Cei ce se ating de cadavre devin necurați timp de șapte zile. Deci atingerea de moaște, sărutarea lor, nu aduce sfințire, întărire etc, ci necurăție, prin care - chiar și indirect - cineva poate să necurățească însăși biserica. Așa ni se spune și în Sfânta Scriptură: *Cel ce se va atinge de trupul mort al unui om, să fie necurat șapte zile. Acesta să se curețe cu această apă în ziua a treia și în ziua a șaptea și va fi curat; iar de nu se va curați... nu va fi curat. Tot cel ce se va atinge de trupul mort al unui om și nu se va curați, acela va întina lăcașul Domnului...* (Num. 19, 11-13; Lev. 21, 10-11; Num. 9, 6-11).

Preotul: Numai cadavrele din Vechiul Testament spurcau pe cei ce se atingeau de ele, pentru că erau sub păcat și sub blestem. Totuși, nici chiar acelea nu erau toate spurcate: căci trupul mort al lui Iosif n-a spurcat pe Moise când acela l-a luat cu sine din Egipt (Ieș. 13, 19); cadavrul lui Elisei Proorocul n-a spurcat pe cel care a fost așezat în mormânt peste el, ci l-a înviat (IV Regi 13, 20-21 ș.a.). În Noul Testament, trupurile (cadavrele) creștinilor nu mai sunt spurcate, pentru că ele sunt biserici sau lăcașuri ale Sfântului Duh (I Cor. 6, 19-20; 3, 16-17) și astfel ele sunt curățite de blestemul care era asupra lor. Prin urmare, ele nu mai spurcă pe cei ce se ating de ele.

Dar să știi că toate cazurile de neatingere a anumitor lucruri socotite ca spurcate, au alcătuit o învățătură aparținând numai Vechiului Testament, care în Testamentul Nou nu mai are valoare. Apostolul scrie: *Dacă deci ați murit împreună cu Hristos pentru înțeleșurile cele slabe ale lumii, pentru ce atunci, ca și cum ați viețui în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge!* - toate lucruri menite să piară prin întrebuintare - potrivit unor rânduieli și învățături omenești? (Col. 2, 20-22). În Vechiul Testament erau și alte lucruri «necurate» care necurăteau pe om prin atingerea de ele. Așa erau, de pildă, hainele și patul celor care aveau curgere de sânge (Lev. cap. 15) sau animalele socotite în Vechiul Testament ca necurate (Lev. 11, 24-25 ș.a.). Sectarii voștri înșiși se ating adesea de ele, dar niciodată nu se socotesc spurcați și nu se curățesc după prescrierile Vechiului Testament.

Sectarul: Menirea trupurilor moarte este de a fi îngropate și de a se preface, prin putrezire, în pământul din care au fost luate, iar nu de a fi sustrate acestei legi a naturii. Căci scris este: *In sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce* (Fac. 3, 19). *Și ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat* (Eccl. 12, 7). Atunci de ce tocmai trupurile sfinților să le sustragem de la această menire a lor și de la legile naturii care le privesc și pe ele ca și pe orice altă materie?

Preotul: Intr-adevăr, legea stricăciunii trupurilor moarte este o lege generală, dar, ca orice lege, ea este în primul rând

pentru cei păcătoși (I Tim. 1, 9). Neputrezirea trupurilor sfinților este o dovadă că și legea aceasta - prin excepțiile ce le face - privește mai mult pe cei păcătoși. De altfel, însăși Biblia ne marturisește că excepții de la această lege au mai fost și că Dumnezeu, în anumite cazuri, ridică puterea ei. Așa, de pildă, prin voia și puterea lui Dumnezeu, trupurile lui Enoh și al lui Ilie n-au fost îngropate în pământ spre a putrezi, ci au fost luate la cer, căci zice Cartea Sfântă: *Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu* (Fac. 5, 24) și iarăși: *Nici unul nu s-a făcut ca Enoh pe pământ, pentru că și el a fost răpit de pe pământ* (Sir. 49, 16).

Și Apostolul Pavel grăiește, de asemenea: *Prin credință, Enoh a fost luat de pe pământ ca să nu vadă moartea, și nu s-a mai aflat, pentru că Dumnezeu îl strămutase, căci mai înainte de a-l strămuta, el a avut mărturie că a bineplăcut lui Dumnezeu* (Evrei 11, 5). Tot așa și despre Ilie ni se spune: *Pe când mergeau ei (Ilie și Elisei) așa pe drum și grăiau, deodată s-a ivit un car și cai de foc și, despărțindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer* (IV Regi 2, 11; Sir. 48, 12).

Despre Melchisedec, apoi, nu avem nici un indiciu în Biblie că ar fi fost îngropat vreodată, căci era *fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții* (Evrei 7, 3; Fac. 14, 18). Dar peste toate, însuși trupul Mântuitorului, care a fost întru totul asemenea trupurilor noastre, în afară de păcat (Evrei 2, 17; 4, 15 ș.a.), n-a suferit putrezire în pământ și totuși s-a înălțat la cer. Prin urmare, Dumnezeu a făcut și face, cu trupurile sfinților, excepție de la legea generală - pe care tot El a dat-o - a îngropării și a putrezirii în pământ. Istoria creștinismului încă e bogată în mărturii asemănătoare celor din Biblie în această privință.

Sectarul: Trupurile moarte, dacă nu putrezesc mai întâi în pământ, nu vor putea învia. De aceea, împiedicând procesul descompunerii lor, se înlătură posibilitatea învierii lor, căci zice Sfântul Apostol Pavel: *Dar va zice cineva: Cum înviază morții? Și cu ce trup au să vină? Nebun ce ești! Tu ce semeni nu dă viață, dacă nu va fi murit. Și ceea ce semeni, nu este trupul ce va să fie, ci grăunte gol, poate de grâu, sau de altceva din celelalte; iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit, și fiecărei semințe, un trup al său... Așa este și învierea morților: Se*

seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc... (I Cor. 15, 35-44; Ioan 12, 24). Deci este absolut necesar ca trupurile să putrezească în pământ spre a putea învia. Atunci, dar, de ce să oprim de la putrezire, și deci de la înviere, tocmai trupurile sfinților?

Preotul: În citatul acesta este vorba de schimbarea pe care trebuie să o sufere toate trupurile pentru a putea trece, din timp, în eternitate, adică pentru a putea fi adaptate eternității. Schimbarea aceasta se face de obicei prin moarte. Totuși, sunt și excepții de la această regulă (Enoh și Ilie), după cum ți-am spus mai sus, și aceștia sunt schimbați la trup, fără să fi trecut prin moarte, precum apostolul zice: *Iată, taină vă spun vouă: Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi, la trâmbița cea de apoi* (I Cor. 15, 51-52; I Tes. 4, 15-17). Astfel se vede că Dumnezeu poate găsi și alte căi și mijloace pentru schimbarea trupurilor noastre, fără ca să le treacă numaidecât prin moarte și putrezire.

Sectarul: Toate trupurile moarte trebuie înmormântate, căci și în Testamentul Vechi, toți dreptii au fost înmormântați, iar uneori trupurile lor au fost chiar ascunse, tocmai pentru a nu fienerate. Așa de pildă, despre trupul lui Moise aflăm următoarele: *Și a murit Moise, robul lui Dumnezeu, acolo, în pământul Moabului, după cuvântul Domnului; și a fost îngropat în vale, în pământul Moabului, în fața Bet-Peorului, dar nimeni nu știe mormântul lui nici până în ziua de astăzi* (Deut. 34, 5-6). Pe atunci iudeii erau înclinați spre idolatrie și ușor ar fi putut cădea în această idolatrie a venerării trupului lui Moise, știut fiind cât de apreciat a fost Moise înaintea poporului. Deci, dacă i-au ascuns trupul, este tocmai ca nu cumva, avându-l înaintea ochilor, să-l venereze.

Preotul: Și după Testamentul Nou, trupurile sfinților sunt îngropate, ca și ale tuturor creștinilor, și numai acelea din ele care fac minuni sunt dezgropate și li se dă o cinste deosebită, dar nu adorare, ca lui Dumnezeu. Prin această cinstire ele nu sunt idolatrizate, căci a venera nu este același lucru cu a idolatriza. În Testamentul Vechi au fost ascunse moaștele lui Moise și poate și ale altor drepti, pentru că iudeii, într-adevăr,

fiind înclinați spre idolatrie, avându-le, le-ar fi zeificat ca pe vițelul de aur (Ieș. 32, 1-35, Deut. 9, 16), sau ca pe șarpele de aramă (IV Regi 18, 4). Pentru evitarea acestor rătăcirii, era bine să rămână ascunse trupurile unor bărbați sfinți și drepti, ca Moise, despre care, de altfel, știm că însuși Arhanghelul Mihail căuta să nu-l lase în stăpânirea diavolului (Iuda 1, 9). Pe atunci trupul mort era socotit ca necurat, căci încă nu sosise Hristos cu harul Său sfințitor și deci trupul omenesc era încă nerăscumpărat de sub stăpânirea diavolului. Totuși, iudeii cinsteau și trupurile morților, fiindcă le îngrijeau mormintele (Matei 23, 29).

Încă să știi și aceasta, că Biserica a cinstit din primele veacuri osemintele mucenicilor, adunându-le cu mare evlavie și grijă și zidind altarele bisericilor peste ele, iar mai târziu, îngrijindu-se ca în altarul fiecărei biserici, ca și în sfântul antimisde pe altar, să se pună o părticică din sfintele moaște, ceea ce se face până azi.

Epistola Bisericii din Smirna despre martiriul Sfântului Policarp, episcopul acelei cetăți (156), spune: „Noi am strâns oasele lui ca pe un odor mai scump decât aurul și decât pietrele scumpe și le-am așezat unde se cuvine; aici ne vom aduna cu bucurie și Domnul ne va da nouă să sărbătorim ziua nașterii sale mucenicești, spre cinstirea biruinței și spre întărirea altor luptători”¹. Se înțelege că cinstirea sfintelor moaște se îndreaptă tot spre Dumnezeu, a Cărui putere sălășluiește în ele. „Cinstim moaștele mucenicilor ca să adorăm dumnezeiește pe Acela ai Cărui ucenici sunt, și cinstim pe slujitori în așa fel, ca cinstea lor să treacă asupra Stăpânului, Care a zis: *Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește*” (Matei 10, 40)².

Credinciosul: Aș vrea să-mi dovedești mai clar cu mărturia din Sfânta Scriptură despre cinstirea Sfintelor moaște.

Preotul: Eu cred că ai înțeles destul de clar din cele ce ți-am vorbit până aici. Dar pentru a completa pe cele dinainte, îți mai spun și acestea: Noi cinstim sfintele moaște (trupurile

¹ Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, IV, 15.

² Fericitul Ieronim, *Epistola către Prezbiterul Rupenu*, 37, I.

sfinților) care nu au putrezit și au rămas, prin darul lui Dumnezeu, ca niște daruri duhovnicești Bisericii lui Hristos, pentru aceste motive:

1. Că prin ele lucrează Dumnezeu diferite minuni și semne (Marcu 16, 17-18; IV Regi 13, 21);

2. Că trupurile sfinților sunt biserici și lăcașuri ale Duhului Sfânt (I Cor. 6, 19; 3, 16-17; II Cor. 3, 17);

3. Noi cinstim trupurile sfinților, deoarece chiar hainele de pe trupurile celor sfinți și basmalele cu care se ștergeau ei de sudori, făceau minuni (Luca 8, 43-44; Matei 14, 36; 9, 21; Fapte 19, 11-12);

4. Noi cinstim trupurile sfinților, căci ei și numai cu umbra lor vindecau pe cei bolnavi (Fapte 5, 15);

5. Noi cinstim osemintele și sfintele moaște ale sfinților, fiindcă oasele lor chiar și după moarte pot să facă minuni (IV Regi 13, 21);

6. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților, fiindcă și Dumnezeu cinstește moartea sfinților Săi (Ps. 115, 6);

7. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților ca pe niște trupuri sfinte ale fiilor lui Dumnezeu (Ioan 1, 12);

8. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților ca trupurile unor fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai lui Dumnezeu prin Iisus Hristos (Gal. 4, 7; Rom. 8, 17);

9. Noi cinstim trupurile și sfintele moaște ale sfinților ca pe niște trupuri ale prietenilor lui Iisus Hristos (Ioan 15, 14);

10. Noi cinstim trupurile sfinților ca trupurile unor dumnezei după harul lui Dumnezeu, deoarece sfinții sunt și ei dumnezei puși de Dumnezeu pe acest pământ (Ieș. 7, 1);

11. Noi cinstim moaștele sfinților deoarece Dumnezeu a locuit întru ele (II Cor. 6, 16; Lev. 26, 12-13);

12. Noi cinstim moaștele sfinților, pentru că sufletele lor sunt în mâna lui Dumnezeu și nu se va atinge de ele moartea (Ințel. 3, 1);

13. Noi cinstim moaștele sfinților, pentru că ei s-au ostenit în veacul de acum și vor trăi până la sfârșit (Ps. 47, 13; 83, 5).

Iată, frate, puține din cele prea multe mărturii din Sfânta Scriptură care ne arată că suntem datori a cinsti sfintele moaște și osemintele sfinților lui Dumnezeu.

Capitolul 8

DESPRE

CULTUL SFINTELOR ICOANE

Sfânta Scriptură oprește închinarea la chipuri cioplite și la alte asemănări văzute (Ieș. 20, 4; Lev. 26, 1; Deut. 5, 8; Fapte 17, 29). Dar prin aceasta oprește numai închinarea întemeiată pe socotința că însăși aceste chipuri trebuie cinstite ca dumnezei, adică oprește închinarea la idoli. Nu oprește însă cinstirea unor semne și înfățișări ale lui Dumnezeu și ale sfinților, când această cinstire nu rămâne la materia din care sunt făcute, ci duce gândul nostru la Dumnezeu sau la sfântul închipuit prin ele. Am văzut la capitolul despre cinstirea sfintelor moaște cinstirea ce se dădea unor brâie și ștergare de pe trupul Apostolului Pavel.

În Vechiul Testament ni se spune despre doi heruvimi sculptați, așezați deasupra chivotului Legii, sau de heruvimii brodați în catapeteasma din lăcașul sfânt (Ieș. 25, 18-22; 26, 31 ctc). Înaintea lor se tămâia și se făceau închinăciuni (Iosua 7, 6; Ieș. 30, 1, 7, 8). Precum ne ajutăm de cuvânt ca să ne ridicăm la cele mai presus de cuvânt, tot așa ne folosim și de icoană, ca să ne ridicăm mai presus de icoană. Și precum Dumnezeu vrea ca auzul nostru să se sfințească prin cuvinte curate, așa vrea ca și vederea noastră să se sfințească prin icoane cuvivoase, ca prin amândouă aceste simțiri superioare, să pătrundă în suflet gânduri curate.

Sectarul: Nu trebuie să ne închinăm icoanelor, pentru că Dumnezeu este cu totul diferit de icoane, oricât de prețios ar fi materialul din care sunt făcute și oricât de artistic ar fi

executate. Apostolul Domnului grăiește lămurit: *Dacă suntem neamul lui Dumnezeu, nu trebuie să socotim că dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei cioplite de meșteșugul și de iscusința omului* (Fapte 17, 29).

Preotul: Aici nu cultul sfințelor icoane se înlătură, ci înțelegerea greșită a păgânilor de a confunda pe Dumnezeu cu materia cioplită artistic a chipurilor de idoli, reprezentând pe zeii păgânilor atenieni. Apostolul Pavel tocmai vrea să le arate învățaților atenieni în cuvântarea sa din Areopag, că dacă noi, oamenii, - după cum și ei înșiși credeau - «suntem neam al lui Dumnezeu», adică avem suflet imaterial, care este chipul lui Dumnezeu în noi, de aici putem deduce că Dumnezeu este și El imaterial ca și sufletul nostru pe care îl avem de la El și după care suntem înrudiți cu El; și deci Dumnezeu nu poate fi socotit identic sau confundat cu materia statuilor de zei din templele păgâne ale Atenei. Pe baza acestei deducții a minții trebuie să spunem că Dumnezeu este eterogen (de altă natură) față de materia statuilor, și de aceea este absurd a-L confunda cu o statuie oarecare, oricât de prețios este materialul din care este turnată și oricât de genială este creația artistului care a executat-o.

În Ortodoxie susținem întocmai acest adevăr. Avem icoane sfințite din aur și argint etc, executate cu măiestrie și cu talent, dar nu susținem defel că Dumnezeu este identic și omogen (de aceeași natură) cu aurul și argintul icoanei care-l reprezintă chipul. Noi învățăm că există un singur Dumnezeu, iar sfințele icoane au cu totul altă semnificație decât aceea de a fi confundate cu Dumnezeu sau cu sfântul al cărui chip îl reprezintă. Ca urmare, învățătura noastră cu privire la sfințele icoane este identică cu cea din citatul de mai sus și nicidecum în contradicție cu el, anume că dacă și cel din urmă om este mult superior și eterogen tuturor statuilor și icoanelor care-i reprezintă chipul, cu atât mai puțin Dumnezeu ar putea fi omogen cu icoanele chipului Său. Dar prin aceasta nu se știrbește cu nimic cinstirea sfințelor icoane.

Sectarul: Icoanele, ca și idolii, sunt simple obiecte materiale, neputincioase, iar Dumnezeu a osândit pe cei ce nădăjduiesc vreun ajutor de la ele, căci zice psalmistul: *Idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești. Gură au și nu vor grăi; ochi au și nu vor vedea; urechi au și nu vor auzi.*

că nu este duh în gura lor. Asemenea lor să fie toți cei ce-i fac pe dinsii și toți cei ce se încred în ei (Ps. 134, 15-18; 113, 12-16).

Preotul: Citatul acesta al Sfintei Scripturi se referă numai la idoli și în nici un caz la sfințele icoane. Iar dacă sfințele icoane sunt idoli, atunci și cei doi heruvimi din Vechiul Testament, precum și chipurile de heruvimi, cusute pe catapeteasma de acolo, sunt idoli. Adevărul însă este că nici unele, nici altele nu sunt idoli. Dacă chipurile de heruvimi au fost poruncite să se facă chiar de Dumnezeu, nu este cu putință ca sfințele icoane să fie oprite de El. Și dacă cei ce le-au cinstit și li s-au închinat în Testamentul Vechi, la porunca directă a lui Dumnezeu - în timp ce idolatria era foarte aspru interzisă -, n-au putut cădea nicidecum sub osândă, atunci nu pot fi osândiți nici cei ce cinstesc sfințele icoane. Idolii, într-adevăr, sunt neputincioși, dar sfințele icoane adeseori au dat dovada că au în ele putere dumnezeiască de a face minuni, punând în uimire uneori o lume întreagă. Acest fapt este foarte grăitor în sine însuși privitor la atitudinea pe care trebuie să o avem față de sfințele icoane.

Sectarul: Cinstirea lui Dumnezeu în icoane și mai ales cinstirea icoanelor cu chipul lui Dumnezeu pe ele, este ceva păgânesc, pentru că numai păgânii și-au făcut asemănări ale lui Dumnezeu în diferite feluri și li s-au închinat, după cum ne mărturisește Apostolul Pavel: (Păgânii) *au schimbat slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al celor cu patru picioare și al târâtoarelor* (Rom. 1, 23). Or, este absurd să ne întoarcem la idoli sau la un astfel de păgânism.

Preotul: Aici este vorba de idoli și de rătăcirile păgânilor relativ la credința în Dumnezeu, iar nu de sfințele icoane ale creștinilor, care sunt cu totul altceva. În sfințele icoane, creștinii niciodată nu L-au închipuit pe Dumnezeu în asemănarea omului stricăcios, sau ca animal cu patru picioare, sau ca târâtor, ci, dimpotrivă, L-au zugrăvit așa cum S-a descoperit El oamenilor. Prin aceasta, creștinii și-au făcut o idee mai clară, mai intuitivă și mai precisă despre adevăratul Dumnezeu. Tocmai din acest motiv, sfințele icoane au fost întotdeauna un mijloc foarte potrivit pentru adâncirea evlaviei, mai ales la neștiutorii de carte, dar și la oricare om. Prin aceasta și artiștii

pictori și-au pus talentul în slujba și spre mărirea lui Dumnezeu, Care i-a înzestrat pe ei.

Sectarul: Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni; de aceea nimeni nu știe cum este El și nu-I poate zugrăvi fața în icoane și a face o asemănare a chipului Său adevărat, căci Domnul a zis: *...nu poate vedea omul fața Mea și să trăiască* (Ieș. 33, 20), iar Evanghelistul Ioan, la fel, a zis: *Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată* (Ioan 1, 18; I Ioan 4, 12). Apostolul Pavel a zis, de asemenea: *Cel ce singur are nemurire (Dumnezeu) și locuiește intru lumină neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă; a Căruia este cinstea și puterea veșnică. Amin!* (I Tim. 6, 16).

Preotul: Este adevărat că pe Dumnezeu nimeni nu-L poate vedea în ființa Sa, așa cum este, deoarece El este Duh (Ioan 4, 24), nevăzut ochiului material al omului și este nemărginit, încât nu numai ochiul, dar nici mintea sau priceperea omului nu-L poate cuprinde, pentru că ar rămâne copleșită de maiestatea infinită a ființei Lui. De aceea, nu este de mirare dacă este cu neputință să-L poată vedea cineva așa cum este. Arhierii Vechiului Testament, când intrau o dată pe an în Sfânta Sfintelor, unde Se arăta în lăcașul Său văzut (în templu), tămâiau mult, potrivit unei rânduiei dumnezeiești, ca să nu vadă cumva pe Dumnezeu și să moară (Ieș. 30, 10; Lev. 16, 2, 12-13).

Dar trebuie știut că icoana are ca model pe însuși Iisus Hristos, Care la ai Săi a venit (Ioan 1, 11) și în mijlocul lor și cu ei a trăit. Cei trei apostoli au căzut la pământ când Iisus Hristos, pe Muntele Tabor, Și-a arătat strălucirea dumnezeirii în trupul Său (Matei 17, 6); străjerii de la Mormântul Domnului au căzut la pământ și *...s-au făcut ca niște morți*, când au văzut trupul îndumnezeit al lui Iisus Hristos înviat din mormânt (Matei 28, 4); Apostolul Pavel a căzut orbit la pământ, când i S-a arătat Hristos-Dumnezeu pe drumul spre Damasc (Fapte 9, 3-8 ș.a.). Astfel, vederea lui Dumnezeu a rămas, pentru oamenii muritori și mărginiți, ceva cu neputință.

Totuși Biblia - și chiar istoria - ne mărturisesc că au existat adeseori teofanii, hristofanii sau pnevmatofanii (cazuri când Dumnezeu-Tatăl, Hristos ori Duhul Sfânt S-au arătat). Nu cumva este o contradicție între aceste arătări și cele spuse mai sus, că Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni? Nu! Căci dacă

oamenilor le este cu neputință a vedea vreodată ființa lui Dumnezeu, în schimb, Dumnezeu Se poate face văzut ochiului și minții omenești în diferite chipuri sau sub diferite forme, fără ca omul să moară. Astfel:

1. Pe Dumnezeu-Tatăl L-a văzut Avraam în chipul a trei călători la stejarul Mamvri (Fac. 18, 1-3); L-a văzut Iacov, care a zis apoi: *Am văzut pe Dumnezeu în față și mântuit a fost sufletul meu* (Fac. 32, 30); L-a văzut Moise tot în chip de om, grăind cu el «față către față», *cum ar grăi cineva cu prietenul său* (Ieș. 33, 11); tot Moise L-a văzut în Muntele Horeb, în rugul ce ardea și nu se mistuia (Ieș. 3, 2-4); L-a mai văzut apoi Isaia Proorocul, după cum însuși mărturisește: *...am văzut pe Domnul... Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!* (Isaia 6, 1, 5); L-a văzut Sfântul Prooroc Daniel în chip de om bătrân și într-un cadru foarte minunat (Dan. 7, 9-10); iarăși, Amos Proorocul ne mărturisește zicând: *Văzut-am pe Domnul stând lângă altar* (9, 1). Și tot așa Miheia zice: *Am văzut pe Domnul stând pe tronul Său, și toată oștirea cerească stătea lângă El, la dreapta și la stânga Lui* (III Regi 22, 19).

Însuși Dumnezeu a anunțat că Se va arăta unora în chip văzut, după cum spune Sfânta Scriptură: *Apoi a zis* (lui Aaron și surorii lui, Mariam): *Ascultați cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie și în somn vorbesc cu el. Nu tot așa am grăit și cu robul Meu Moise... Cu el grăiesc gură către gură, la arătare și aievea, iar nu în ghicituri, și el vede fața Domnului...* (Num. 12, 6-8).

2. Pe Dumnezeu-Fiul L-au văzut în chip de om preamărit: Daniel Proorocul (Dan. 7, 13-15); diaconul Ștefan (Fapte 7, 55-56); Apostolul Pavel, pe drumul Damascului (Fapte 9, 3-5), precum și dumnezeiescul Evanghelist Ioan (Apoc. 1, 8, 12-13, 20 ș.a.).

3. Pe Dumnezeu-Duhul Sfânt L-au văzut mulțimile atât la Botezul Domnului, în chip de porumbel (Matei 3, 16; Luca 3, 21-22), cât și Apostolii la primele Rusalii creștine, în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 1-4).

După toate acestea este ușor de înțeles că nu este cu neputință de a zugrăvi în icoane chipul lui Dumnezeu sau al

vreunei Persoane a Sfintei Treimi, așa cum fiecare dintre aceste Persoane a binevoit a se descoperi oamenilor.

Sectarul: Închinătorii la icoane sunt sub puterea diavolului și vor primi de la Dumnezeu pedeapsa cea mai mare, căci scris este: *Și i s-a dat ei să insufle duh chipului fiarei, ca chipul fiarei să și grăiască și să omoare pe toți câți nu se vor închina chipului fiarei* (Apoc. 13, 15). Apoi mai departe: *Și fiara a fost răpusă și, cu ea, proorocul mincinos, cel ce făcea înaintea ei semnele cu care amăgea pe cei ce au purtat semnul fiarei și pe cei ce s-au închinat chipului ei. Amândoi (fiara și proorocul cel mincinos, care este fiara a doua) au fost aruncați de vii în iezorul de foc, unde arde pucioasă. Iar ceilalți (închinători la chipul fiarei) au fost uciși cu sabia care iese din trupurile lor* (Apoc. 19, 20-21). Astfel de pedepse vor primi toți cei ce se lasă amăgiți închinându-se la icoane.

Preotul: Nu sunt deloc adevărate cele ce ai urzit în deșertăciunea minții tale, căci nu închinătorii la sfintele icoane vor fi pedepsiți de Dumnezeu, ci închinătorii diavolului, care sunt sub puterea lui și i s-au închinat și i-au slujit. Aceștia împreună cu cel căruia i s-au supus vor lua o dreaptă pedeapsă de la Dumnezeu. Căci în citatele de mai sus, „chipul fiarei” nu înseamnă chipul lui Dumnezeu, al Fiului sau al sfinților Săi zgrăviți în icoane sfinte, ci înseamnă chipul diavolului sau al lui antihrist, iar acesta este o persoană puternică (mai probabil o colectivitate de astfel de persoane în colaborare), care, înainte de venirea a doua a Domnului, va acționa cu furie împotriva lui Iisus Hristos și a Bisericii Sale, fiind în slujba și puterea diavolului; în acesta va predomina un caracter bestial de fiară, în locul simțămintelor omenești. Fiara dintâi este antihrist (om diavolesc sau diavol întrupat), apărut în lume sub aspect politic de stăpânitor (Apoc. 13, 1-10). Iar fiara a doua este antihrist sub o apariție religioasă, de profet mincinos (Apoc. 13, 11-18). Diavolul, prin antihristul, sub o formă sau alta, caută să întoarcă pe oameni de la închinarea la chipul lui Dumnezeu, către închinarea chipului său. Acesta este înțelesul citatului de mai sus, și este de la sine înțeles că închinarea din urmă, și nu cea dintâi, este oprită cu amenințarea celor mai cumplite pedepse.

Sectarul: Dacă icoanele sunt plăcute lui Dumnezeu și sunt învrednicite de puterea harului dumnezeiesc, de ce nu pedepsește Dumnezeu pe cei ce le hulesc, le profanează și le distrug?

Preotul: Dumnezeu nu pedepsește îndată pe păcătoși și pe hulitori. El îi rabdă îndelung, pentru că nu vrea moartea păcătoșilor, ci întoarcerea și îndreptarea lor. De aceea le dă timp de pocăință. Nici chiar pe cei ce hulesc sau distrug Biblia nu-i pedepsește îndată, după cum nici pe cei ce au răstignit pe Fiul Său nu i-a pedepsit îndată.

Însă îi așteaptă pe toți, în viața de dincolo, și numai la Judecata cea de apoi va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Iov 34, 11; Rom. 14, 10; II Cor. 5, 10; Ps. 61, 11; Pilde 24, 12).

* * *

Credinciosul: Dar prin închinarea la icoane, noi ajungem a ne închina oamenilor. Căci a ne închina la chipurile sfinților, care au fost oameni ca și noi, înseamnă că slujim făpturilor și ne închinăm lor, nu lui Dumnezeu.

Preotul: Nu-i deloc așa cum gândești frăția ta. Eu ți-am arătat mai sus că noi nu ne închinăm la icoane ca lui Dumnezeu, nici nu le cinștim pe ele ca pe niște dumnezei, cum făceau închinătorii de idoli.

Noi ne ajutăm prin privirea la sfântul făcut pe icoană, spre a ne ridica mintea noastră la sfântul respectiv de dincolo de icoană și îl rugăm să se roage pentru noi. Adu-ți aminte că și noi suntem făcuți după chipul lui Dumnezeu (Fac. 1, 26-27), iar sfinții lui Dumnezeu, care s-au desăvârșit în faptele bune, au ajuns într-o măsură să fie și după asemănarea lui Dumnezeu; căci toți am fost făcuți după chip, dar după asemănare rămâne la voința noastră și la harul lui Dumnezeu. Cine se silește să ajungă desăvârșit în fapta cea bună, se face și el Dumnezeu după har. Iar cum că și oamenii se numesc, în acest fel, dumnezei, ne arată Sfânta Scriptură, când zice: *Eu am zis: «Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt»* (Ps. 81, 6).

Deci de aceea cinștim (venerăm) icoanele sfinților lui Dumnezeu, ca ale unor dumnezei după har. Ii cinștim prin ele pe cei ce au pe Dumnezeu în ei.

Credinciosul: Dar nu se supără Dumnezeu când noi cinstim icoanele sfinților și ne închinăm lor?

Preotul: Nicidecum, căci Dumnezeu slăvește pe cei ce îl slăvesc pe El în cer și pe pământ, că auzi ce zice: *Viu sunt Eu, zice Domnul... numai pe cei ce Mă vor slăvi pe Mine îi voi slăvi* (I Regi 2, 30; Isaia 60, 21; Pilde 3, 35; Col. 3, 4; II Tes. 2, 14; II Tim. 2, 10; I Petru 1, 7; 5, 10 ș.a.). Așadar înțelege că Dumnezeu se preaslăvește în lume prin faptele cele bune ale sfinților (vezi Matei 5, 16; I Petru 2, 12) și El preaslăvește atât pe pământ, cât și în cer, pe cei ce-L preaslăvesc pe El (Ps. 149, 5; Ioan 17, 24; II Tes. 1, 10; I Ioan 3, 2 ș.a.).

Deci înțelege că noi, cinstind icoanele Mântuitorului, ale Maicii Domnului sau ale sfinților, facem lucru spre slava lui Dumnezeu, după cum ne învață marele Apostol Pavel, zicând: *De aceea ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți* (I Cor. 10, 31; Filip. 2, 15; I Petru 2, 12 ș.a.).

Credinciosul: Dar icoanele sunt lucruri făcute de oameni, și unde se arată în Sfânta Scriptură că Dumnezeu a dat poruncă a se face lucruri de mâini omenești spre slava Lui ?

Preotul: Dacă vrei să știi despre acest lucru cât mai pe larg, citește cu atenție în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură în aceste locuri: Ieș. 25, 1-40; 26, 1-37; 27, 1-21; 28, 1-39; Evrei 8, 5 ș.a. Dacă vei citi cu luare aminte la locurile pe care ți le-am însemnat, vei înțelege destul de clar și luminat că Dumnezeu a poruncit să se facă multe lucruri care să fie cinstite de oameni spre slava Lui¹. În toate a făgăduit Dumnezeu să fie prezent.

Credinciosul: Dar unde se arată în Sfânta Scriptură că Dumnezeu a dat poruncă a se cinsti aceste lucruri făcute de mâini omenești și a se pune în fața lor candelă, sfeșnice cu lumânări aprinse și a se tămâia înaintea lor, așa cum fac preoții noștri prin biserici și creștinii prin casele lor?

Preotul: Eu despre aceasta ți-am arătat mai sus, dar ca să fii mai încredințat, ascultă, frate:

Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă cortul mărturiei, și a făgăduit că în acel cort sfânt Se va arăta între ei, zicând: *Și*

¹Tot despre aceasta vezi și la Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. 16, p. 281-284.

vei face Mie lăcaș sfânt, și Mă voi arăta între voi (Ieș. 25, 1-8). În acest cort sfânt a poruncit Dumnezeu, pe lângă alte multe lucruri, să fie puși doi heruvimi, zicând: *Apoi să faci doi heruvimi de aur turnați... să pui un heruvim la un capăt și un heruvim la celălalt capăt al capacului...* (Ieș. 25, 18-19); iar *...chivotul legii să-l faci din lemn de salcâm: de doi coți și jumătate de lung și de un cot și jumătate de lat și de un cot și jumătate de înalt* (Ieș. 25, 10). Apoi, în fața acestui chivot al legii cu cei doi heruvimi, a dat poruncă să se facă sfeșnic de aur curat, zicând: *Să faci sfeșnic din aur curat. Sfeșnicul să-l faci bătut din ciocan: fusul, brațele, cupele, nodurile și florile lui să fie dintr-o bucată* (Ieș. 25, 31). Dar nu numai sfeșnic a poruncit să fie înaintea chivotului celui cu heruvimi, ci și candelă, zicând: *Să-i faci șapte candelă și să pui în el candelăle acestea, ca să lumineze latura din fața lui* (Ieș. 25, 37); și iarăși zice: *Și sfeșnicul să-l duci înăuntru și să aprinzi într-însul candelăle lui. Să așezi jertfelnicul cel de aur pentru tămâiere înaintea chivotului legii* (Ieș. 40, 4-5). *Sfeșnicul l-a așezat în cortul adunării, în fața mesei, în partea de miază-zi a cortului* (Ieș. 40, 24) *și a aprins candelăle lui înaintea Domnului, precum poruncise Domnul lui Moise* (Ieș. 40, 25) *și a așezat jertfelnicul cel de aur în cortul adunării, înaintea perdelei, și a aprins pe el tămâie miroitoare, cum poruncise Domnul lui Moise* (Ieș. 40, 26-27) ș.a. Vezi, frate, că cu porunca lui Dumnezeu a făcut Moise și cortul mărturiei, și chivotul legii, și heruvimii, și sfeșnicul, și candelăle înaintea chivotului legii, și tămâierea cea cu miremele tămâierii.

Oare nu erau toate acestea lucruri făcute de mâini omenești pe care le-a poruncit Însuși Dumnezeu? Oare nu s-au făcut toate cu porunca lui Dumnezeu și spre slava Sa? Iar această poruncă n-a fost dată împreună cu făgăduința că El va locui și se va descoperi în ele?

Credinciosul: Dar unde se scrie în Sfânta Scriptură că aceste lucruri făcute de mâini omenești în cortul mărturiei au fost sfințite la porunca lui Dumnezeu și că oamenii se închinau înaintea lor și aprindeau candelă și lumânări, cum fac preoții în biserici și creștinii, prin casele lor, înaintea icoanelor?

Preotul: Auzi ce zice Dumnezeu lui Moise: *Și să faci din acestea mir pentru ungerea sfântă, mir alcătuit după meșteșugul*

făcătorilor de aromate; acesta va fi mirul pentru sfânta ungere. Să ungi cu el cortul adunării, chivotul legii și toate lucrurile din cort, masa și toate cele de pe ea, sfeșnicul și toate lucrurile lui, jertfelnicul tămâierii, jertfelnicul arderii de tot și toate lucrurile lui și baia și postamentul ei. Și să le sfințești pe acestea și va fi sfințenie mare; tot ce se va atinge de ele se va sfinți (Ieș. 30, 25-29).

Credinciosul: Dar unde scrie că oamenii se închinau la aceste lucruri sfințite, cum fac preoții și creștinii noștri în fața icoanelor?

Preotul: Dacă ai fi citit cu atenție Sfânta Scriptură, nu mai era nevoie să mă întreb și de acest lucru. Dar și la această întrebare îți voi răspunde cât mai pe scurt. Auzi ce zice Sfânta Scriptură în această privință: *Atunci David s-a sculat de la pământ, s-a spălat, s-a uns și și-a schimbat hainele și s-a dus în casa Domnului (biserica) și s-a închinat și s-a rugat Lui* (II Regi, 12, 20). Vezi și pe Isus al lui Navi, care *și-a sfâșiat veșmintele sale, a căzut cu fața la pământ înaintea chivotului Domnului și a stat așa până seara, și el și bătrânii lui Israel, și și-au presărat cenușă pe capetele lor* (Iosua 7, 6; Num. 20, 6; Apoc. 19, 4). Tot cu porunca lui Dumnezeu s-a făcut și șarpele de aramă (vezi Num. 28, 8, 9).

Credinciosul: Dar unde scrie de aprinderea lumânărilor înaintea acestor lucruri sfinte, la porunca lui Dumnezeu?

Preotul: Auzi ce spune Sfânta Scriptură în privința aprinderii lumânărilor înaintea lucrurilor sfințite, la porunca lui Dumnezeu: *Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Poruncește fiilor lui Israel să-ți aducă untdelemn de măline, curat și limpede, pentru candelă, ca să ardă sfeșnicul neconținut, înaintea perdelei din cortul adunării, și-l va aprinde Aaron și fiii lui înaintea Domnului, ca să ardă totdeauna, de seara până dimineața. Acesta este așezământ veșnic în neamul vostru. Candelele să le pună în sfeșnicul cel de aur curat de dinaintea Domnului, ca să ardă sfeșnicul de seara până dimineața* (Lev. 24, 1-4).

Și în alt loc scrie așa: *Pe el (pe jertfelnic) Aaron va arde tămâie mirositoare în fiecare dimineață, când pregătește candelă. Când va aprinde Aaron seara candelă, iar va arde*

miresme. Această tămâiere neîntreruptă se va face pururea înaintea Domnului, din neam în neam (Ieș. 30, 7-8, ș.a.).

Credinciosul: Dar unde se scrie în Sfânta Scriptură că au voie creștinii să țină aceste icoane sfințite prin casele lor? Că dacă sunt sfințite, apoi să le ducă la biserică, iar nu să le țină în casele lor, unde se fac atâtea fărădelegi.

Preotul: Sfânta Scriptură ne arată că chiar chivotul Domnului stătea într-un cort (vezi II Regi 7, 2), și era ținut uneori prin casele oamenilor: *Și a rămas chivotul Domnului în casa lui Obed-Edom Gateanul trei luni și a binecuvântat Domnul pe Obed-Edom și toată casa lui* (II Regi 6, 11; vezi și la 7, 6 ș.a.).

Credinciosul: Dar unde se arată în Sfânta Scriptură că aceste lucruri sfințite (icoanele) pot să facă minuni?

Preotul: Ai văzut mai sus că Dumnezeu a binecuvântat casa și toate lucrurile lui Obed-Edom, pentru că a ținut chivotul Domnului în casa Sa, și iarăși Dumnezeu a dat putere acestor lucruri făcute de mâini omenești - și sfințite la porunca Lui - să facă minuni și să pedepsească pe cei răi, care nu le-au dat lor cinstea cea cuvenită (vezi despre aceasta pe larg la cartea I-a Regi, cap. 5, 1-8 ș. a.).

Credinciosul: Am înțeles, din cele de până aici, că Dumnezeu a poruncit a se face diferite lucruri de mâini omenești, care s-au sfințit tot la porunca lui Dumnezeu, și că sfintele icoane sunt lucruri prin care Se slăvește Dumnezeu în Biserica Sa și prin casele creștinilor.

Încă am mai înțeles că Dumnezeu a dat poruncă de a se aprinde candelă și lumânări în sfeșnice și a se tămâia sfintele icoane și a se închina înaintea lor cei credincioși, după cum ați arătat că și în Legea Veche se făcea acest lucru, înaintea lucrurilor făcute de mâini omenești și sfințite spre slava Sa.

Iarăși am înțeles că Dumnezeu, prin lucrurile cele făcute cu porunca Lui, spre slava Sa, face minuni, binecuvântând pe cei credincioși care țin aceste lucruri sfințite în casele lor și pedepsind pe cei răi care nu le cinstesc pe ele, așa cum a pedepsit pe filistenii care au luat chivotul Legii Domnului în robie și l-au pus în casa lui Dagon și nu i-au dat cinstea cuvenită (I Regi 5, 1-8 ș.a.).

Capitolul 9

DESPRE

VENERAREA SFINTEI CRUCI

Sfânta Cruce este altarul pe care s-a adus jertfa cea adevărată pentru oamenii din toate timpurile. Iisus Hristos a fost și jertfă adevărată și preotul care a adus-o, câștigând prin ea mântuirea noastră, după cum ne adevărește Sfânta Scriptură, zicând: *Iar Hristos, venind Arhiereu al bunătăților celor viitoare..., nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși Sângele Său, și a dobândit o veșnică răscumpărare. Căci dacă sângele țapilor și al taurilor și cenușa junincii, stropind pe cei spurcați, îi sfințește spre curățirea trupului, cu cât mai mult Sângele lui Hristos, care, prin Duhul cel veșnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curăți cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiți Dumnezeului Celui viu* (Evrei 9, 11-14).

Sfântul Chirii al Ierusalimului zice: „Mântuitorul a suferit toate aceste patimi ca să împăce prin Sângele Crucii pe cele din cer și pe cele de pe pământ (cf. Col. 1, 20). Din pricina păcatelor eram dușmani ai lui Dumnezeu, și Dumnezeu hotărâse ca păcătosul să moară. Trebuia să se întâmple una din două: sau Dumnezeu, ca Unul ce-Și îndeplinește spusele, să-i omoare pe toți, sau să anuleze hotărârea, ca Unul ce este iubitor de oameni. Totuși, privește la înțelepciunea lui Dumnezeu! A menținut cu adevărat și hotărârea și Și-a arătat cu putere și iubirea de oameni! În trupul răstignit pe lemnul Crucii, Hristos a luat păcatele, pentru ca prin moartea Lui noi să murim pentru păcate și să trăim pentru dreptate (I Petru 2, 24). Nu era om de

rând Cel ce a murit pentru noi. Nu era oaie necuvântătoare. Nu era înger, ci Dumnezeu întrupat! Nu era atât de mare nelegiuirea păcătoșilor, pe cât de mare era dreptatea Celui Care a murit pentru noi!”¹.

Să se mai știe și aceasta, că în Sfânta Scriptură cuvântul Cruce are două înțelesuri:

a) un înțeles spiritual (întrebuințat mai rar); înțelesul spiritual al cuvântului cruce este redat în cuvintele Mântuitorului: *Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). *Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 38).

b) un înțeles material, propriu sau obișnuit, însemnând lemnul Crucii sau crucea de lemn, compusă din două lemne puse de-a curmezișul, cum au fost cele pe care a fost răstignit Mântuitorul.

Înțelesul material este folosit mai des în Sfânta Scriptură. El este evident în texte precum sunt următoarele: *Și, ducându-Și crucea, a ieșit la locul ce se cheamă al Căpățânii, care evreiește se zice Golgota* (Ioan 19, 17). *Și ieșind, au găsit pe un om din Cirene, cu numele Simon; pe acesta l-au silit să ducă crucea Lui* (Matei 27, 32; Marcu 15, 21). *Și stăteau lângă crucea lui Iisus mama Lui și sora mamei Lui, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena* (Ioan 19, 25). *Mântuiește-Te pe Tine însuși, coborându-Te de pe Cruce* (Marcu 15, 30; Ioan 19, 31).

În înțelesul obișnuit, în vorbirea de toate zilele (nu și în Sfânta Scriptură), *cruce* mai înseamnă și semnul crucii făcut cu mâna dusă la frunte, la piept și la cei doi umeri (vezi capitolul următor).

Crucea, ca mijloc de mântuire a oamenilor, a fost prefigurată și în Vechiul Testament, prin «șarpele de aramă» (Num. 21, 9) și arătată de Mântuitorul în Noul Testament (Ioan 3, 14-15).

Sectarul: Crucea este o spânzurătoare și este cu totul nefiresc să cinstim un obiect care a servit drept spânzurătoare unei persoane iubite de noi. Cum este posibil să cinstim noi

¹ Sfântul Chirii al Ierusalimului, *Cateheze*, vol. II, Cateheza a XIII-a, p. 349.

obiectul care a servit ca instrument de chinuire pentru Mântuitorul nostru?

Preotul: Noi trebuie să cinstim Sfânta Cruce cât se poate mai mult, deoarece Iisus Hristos a iubit Crucea și a îmbrățișat-o cu iubire și a ars pe ea păcatul nostru, ca pe un altar. Crucea arată rușinea noastră, iar nu a Domnului; din partea Domnului arată iubire. Deci gândul la ea ne face, pe de o parte, să ne rușinăm și să ne căim de păcatele noastre și să luptăm împotriva lor, îmbrățișând și noi Crucea cum a îmbrățișat-o Domnul; iar pe de altă parte, să ne înduioșăm de dragostea Lui cu care ne-a mântuit prin ea de păcatele noastre și să o slăvim. Așadar, desigur că obiectele care ne aduc întristare și durere pentru pierderea unei persoane scumpe, noi nu le cinstim, dar Crucea Domnului nu ne-a adus întristare, ci bucurie și mântuire. Căci ea n-a fost, cum socotiți voi, sectarilor, o simplă spânzurătoare, ci a fost altar de jertfă pe care s-a adus cea mai mare și mai prețioasă jertfă cu putință, pentru mântuirea noastră.

Sectarul: Trebuie să cinstim pe Hristos, iar nu Crucea Lui, pe care El a murit.

Preotul: Dar și în Vechiul Testament a fost cinstit nu numai David, ci și sabia cu care a ucis pe Goliat, căci și ea a fost ținută cu mare cinste în cortul sfânt lângă efod, după cum spune: *Și a zis David către Abimelec: «N-ai cumva la îndemână vreo sulită sau vreo sabie? Căci eu nu mi-am luat nici sabia, nici altă armă...».* **Preotul însă a răspuns:** *«Iată sabia lui Goliat filisteanul, pe care l-ai ucis în Valea Stejarului; ea este învelită într-o haină, după efod...»* (I Regi 21, 8-9). Deci cu atât mai mult trebuie să cinstim noi Sfânta Cruce, așezând-o în biserici, fiindcă altă armă ca ea, împotriva celui rău, nu există, ea fiind o sabie neasemănat mai puternică decât sabia lui David, căci prin ea a fost biruită puterea satanei. De aceea și Marele Apostol o numește puterea lui Dumnezeu, zicând: *Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18).

Sectarul: Dacă este vorba să cinstim Crucea, atunci trebuie să cinstim nu numai Crucea, ci și piroanele, cununa de spini, pe Pilat și pe Iuda, pe arhierii Ana și Caiafa, pe ostașii batjocoritori, pentru că tot atât au contribuit și aceștia, cât și Crucea, la mântuirea noastră.

Preotul: Nu trebuie să cinstim pe Pilat, pe Iuda, pe arhierii, pe ostașii batjocoritori și ucigași ai Domnului, pentru că trebuie să ținem seama de intenția pe care au avut-o ei când au contribuit la patimile și la moartea Domnului. Scopul lor era de a-L batjocori, de a-L rușina și de a-L chinui, omorându-L ca să nu mai fie. Cât privește cununa de spini, piroanele etc, noi le cinstim și pe acestea, dar nu ca pe Cruce, pentru că nicăieri în Sfânta Scriptură nu ni se spune că am fi fost împăcați cu Dumnezeu prin ele, și nici n-au fost prefigurate în Vechiul Testament precum a fost Crucea. Iată deci pentru ce cinstim Sfânta Cruce mai mult decât pe acestea.

Sectarul: Dacă este vorba să cinstim Crucea lui Hristos, atunci trebuie să cinstim numai Crucea cea adevărată, pe care a fost răstignit Domnul Iisus, iar nu și toate crucile făcute de oameni, pentru că acestea, fiind lucrate de oameni păcătoși, nu pot fi sfinte și vrednice de a fienerate.

Preotul: Dar atunci și cu Biblia ar trebui să facem tot așa. Astăzi avem foarte multe Biblii și, prin asemănare cu cele ce spui dumneata, ar trebui să o respectăm numai pe cea originală, iar nu și pe toate celelalte tipărite de culegători și de tipografi păcătoși sau necreștini. Aceasta ar fi însă ceva de neînțeles pentru un om cu mintea întreagă, cum de neînțeles este și obiecțiunea de mai sus a dumitale.

Sectarul: Crucea nu trebuie păstrată în afară, pe piept, în biserici și în case etc, ci înlăuntru nostru, în suflet.

Preotul: Cine o are în suflet, când o vede în afară se bucură. Cea din afară întărește pe cea dinlăuntru, căci totdeauna obiectele din afară trezesc și întăresc sentimentele cele dinlăuntru. De altfel, și crucea dinlăuntru nostru, ca simțământ de evlavie, a fost produsă tot prin cea din afară. Dacă nu este în afară, nu poate fi nici înlăuntru nostru. Cine este următor al Crucii lui Hristos, iubește și crucea cea dinlăuntru și cinstește cu evlavie și semnul ei din afară.

* * *

Credinciosul: Dar care a fost scopul Domnului de a binevoit să moară pe Cruce?

Preotul: La această întrebare ne răspunde dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicând: „Acesta a fost așadar scopul Domnului, ca pe de o parte să asculte de Tatăl până la moarte, ca un om, pentru noi păzind porunca iubirii, iar pe de altă parte să biruiască pe diavolul, pătimind de la el prin cărturarii și fariseii puși la lucru de el. Astfel, prin faptul că S-a lăsat de bună voie învins, a învins pe cel ce nădăjduia să-L învingă și a scăpat lumea de stăpânirea lui”².

Credinciosul: Mai este vreun loc în Sfânta Scriptură care arată despre puterea Crucii și că de ea s-a slujit Mântuitorul spre mântuirea noastră?

Preotul: Da, este. Auzi pe marele Apostol Pavel care se laudă cu Crucea Domnului și o socotește pe ea putere a lui Dumnezeu, zicând: *Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18). Și iarăși zice: *Iar mie, să nu-mi fie a mă lauda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume* (Gal. 6, 14).

Iar cum că prin Cruce s-a omorât vrajba și cum că prin Cruce a împăcat Mântuitorul pe oameni cu Dumnezeu, ascultă când zice: *Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două - una, surpând peretele din mijloc al despărțiturii..., ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea, și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup, prin cruce, omorând prin ea vrăjmășia* (Efes. 2, 14-16). Și iarăși zice: *Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-însul toate cu Sine să le împace..., făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale* (Col. 1, 19-21). Și iarăși zice: *Ștergând zăpădul ce era asupra noastră, care ne era potrivnic cu rânduielele lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce. Dezbrăcând (de putere) începătorii și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce* (Col. 2, 14-15).

Prin cruce S-a înălțat Iisus Hristos la mărire (Filip. 2, 8-9; Luca 24, 26; Ioan 17, 1). Dacă crucea ar fi fost lucru de rușine pentru El, nu S-ar fi înălțat pe ea.

² *Cuvinte ascetice*, Filocalia, vol. II, cap. XIX, p. 9.

Capitolul 10

DESPRE

SEMNUL SFINTEI CRUCI

Orice creștin care este adevărat fiu al Bisericii celei dreptmăritoare a lui Hristos și care trăiește în viață cu evlavie și frică de Dumnezeu, când începe o sfântă rugăciune sau o termină, la începutul citirii unei cărți sfinte, la începutul și sfârșitul unui lucru, la plecarea în călătorie și la întoarcerea din ea, când este tulburat de vreo frică, de vreo veste rea sau de oarecare gânduri rele, când se scoală și se culcă, când stă la masă și când se ridică de la masă, se însemnează pe sine cu semnul Sfintei Crucii, pe care îl face cu mâna pe fața sa, aducându-și aminte de puterea cea nemăsurată a Celui ce a sfințit Crucea cu Preacurat și Preascump Sângele Său și ne-a lăsat-o nouă ca pe o armă nebiruită împotriva diavolului și ca pe un semn dumnezeiesc, după cum scrie în Scriptură: *Dat-ai celor ce se tem de Tine semn ca să fugă de la fața arcului* (Ps. 59, 4) și iarăși: *.. însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale, Doamne* (Ps. 4, 6).

Noi știm că la rugăciune trebuie să ia parte și trupul nostru, cu toate mădulele sale. Intre acestea, mâinile au un rol important în exprimarea rugăciunii. Iată câteva mărturii din Sfânta Scriptură:

1. Iacov a binecuvântat cu mâinile șale (așezate în chipul crucii) pe fiii lui Iosif, după cum este scris: *...luând Iosif pe cei doi fii ai săi, pe Efraim cu dreapta sa în fața stângii lui Israel, iar pe Manase cu stânga sa în fața dreptei lui Israel, i-a*

apropiat de el. Israel însă și-a întins mâna sa cea dreaptă și a pus-o pe capul lui Efraim, deși acesta era mai mic, iar stânga și-a pus-o pe capul lui Mânase. Înadins și-a încrucișat mâinile, deși Manase era întâiul născut. Și i-a binecuvântat... (Fac. 48, 13-15).

2. Hristos a binecuvântat cu mâinile pe copii și pe apostoli. Despre binecuvântarea copiilor ne vorbește Sfânta Scriptură astfel: *Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-și mâinile peste ei* (Marcu 10, 16). Iar despre binecuvântarea apostolilor ne spune: *...i-a dus afară până spre Betania, și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat* (Luca 24, 50).

3. Apostolii au așezat diaconi, preoți și episcopi prin rugăciune și punerea mâinilor (Fapte 6, 6; 14, 23; I Tim. 4, 14), fapt pentru care taina preoției era numită «punerea mâinilor preoției». Tot prin rugăciuni și punerea mâinilor împărtășeau Apostolii Sfânta Taină a Sfântului Mir (a împărtășirii Sfântului Duh celor botezați) (Fapte 19, 5-6; 8, 14-17 ș.a.). Împărtășirea Sfântului Duh în această Taină se numea, de asemenea, «punerea mâinilor», spre deosebire de cea de mai sus care se chema «punerea mâinilor preoției».

Prin urmare, la rostirea rugăciunii, trupul ia și el parte îndeosebi prin acest mădular al său care este mâna. Trebuința de a lua parte și trupul sau cel puțin un organ al trupului, la rostirea rugăciunii, rezultă din îndemnul apostolului: *Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Cor. 6, 20). Și în alt loc: *Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire* (I Tim. 2, 8).

În Testamentul Vechi, de asemenea se practica rugăciunea prin participarea trupului, ca, de pildă, prin îngenunchere, plecarea capului, lovirea pieptului cu mâna, ridicarea mâinilor ș.a. Psalmistul zice: *Așa Te voi binecuvânta în viața mea, și în numele Tău voi ridica mâinile mele* (Ps. 62, 5). Semnul Crucii în Vechiul Testament a fost prefigurată în binecuvântarea lui Iacov (Fac. 48, 14), în minunea despărțirii apelor Mării Roșii și a înecării lui faraon, în ținerea mâinilor lui Moise în chipul Crucii în timpul luptei cu Amalec (Ieș. 17, 11-12).

În Noul Testament, semnul Crucii se face astfel: se împreună primele trei degete de la mâna dreaptă - simbolizând

Sfânta Treime - (degetul mare, arătătorul și cel mijlociu), iar celelalte două degete se țin strânse în palmă - simbolizând cele două firi ale Mântuitorului, firea dumnezeiască și omenească. Apoi se duc la frunte, la piept, la umărul drept și la urmă la umărul stâng, rostind cuvintele: În numele Tatălui (la frunte) și al Fiului (la piept) și al Sfântului Duh (de la un umăr la altul), după care zicem «Amin!»

«În numele Tatălui» înseamnă cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, Stăpânul tuturor. Coborârea mâinii la piept rostind cuvintele «și al Fiului» înseamnă coborârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea noastră. Iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng, rostind cuvintele «și al Sfântului Duh», înseamnă împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El, prin harul Sfântului Duh adus nouă de Dumnezeu-Fiul.

Sectarul: Nu avem trebuință de semnul Crucii făcut cu mâna, pentru că Dumnezeu nu cere slujirea mâinilor omenești, căci cei ce se închină lui Dumnezeu trebuie să I se închine în duh și în adevăr și nu în trup, după cuvântul apostolului: *Dumnezeu... fiind Domnul cerului și al pământului, nu locuiește în temple făcute de mâini, nici nu este slujit de mâini omenești, ca și cum ar avea nevoie de ceva, El dând tuturor viață și suflare și toate...* (Fapte 17, 24-25). Iar Mântuitorul a vorbit femeii samarince: *Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină, trebuie să I se închine în duh și în adevăr* (Ioan 4, 23-24). Deci, închinarea trebuie să fie în duh și nu în trup, cu duhul, iar nu cu mâna, în semnul Crucii.

Preotul: În citatul prim nu este vorba de semnul Sfintei Crucii făcut cu mâna. Aici se spune numai că pe Dumnezeu nu trebuie să-L slujim cu ostenelele mâinilor noastre, cum am sluji pe oarecare om mai mare al nostru. Dumnezeu nu are nevoie de asemenea slujitori, omul fiind atât de mic față de El, încât în privința aceasta, ca și de altfel în orice privință, nu-L poate ajuta cu nimic.

În citatul al doilea, de asemenea, este vorba de cu totul altceva, și anume, că în curând se va începe o epocă nouă, în care închinarea lui Dumnezeu (cultul dumnezeiesc) va fi mai

aproape de desăvârșire, mai adevărată (lăuntrică și spirituală), iar nu ca până atunci, aproape numai formală (exterioară și materială), legată de un anumit fel de lăcaș (templul), de o anumită localitate (Ierusalim, respectiv Garizim), de o anumită națiune (iudei, respectiv, samarineni). Căci Dumnezeu este Duh și ca atare nu poate fi cuprins între zidurile unui templu oarecare, fie în Ierusalim, pe Muntele Sion, fie în Samaria, pe Muntele Garizim, și monopolizat acolo. El este pretutindeni și de aceea închinarea nu trebuie să fie legată de ceva material sau mărginit, ci trebuie să se facă «în duh», adică să fie internă (spirituală), cum nici la samarineni, nici la iudei nu fusese până atunci. Această închinare «în duh» este o închinare «în adevăr» sau adevărată - și aceasta va trebui să fie căutată și practică. Dar prin aceasta nu înseamnă că se înlătură cultul exterior, ci numai că se pune mai multă bază pe cel interior, atât de nesocotit mai înainte; căci și cultul extern este necesar, dat fiind natura dublă a fapturii noastre, trupească și sufletească (Matei 6, 5-6; Rom. 12, 1; I Cor. 6, 15).

Dacă voi, sectarii, cereți de la noi numai închinare în duh, pentru ce voi, când vă rugați, plecați genunchii, vă plecați capetele, vă bateți piepturile, vă ridicați mâinile, vă împreunați mâinile amândouă și alte multe manifestări de acestea aveți în vremea rugăciunii? Pentru că și acestea sunt asemănătoare cu facerea semnului Crucii cu mâna, fiind participări ale trupului vostru la rugăciune. Oare credeți voi că vă puteți ruga vreodată fără ca trupul vostru să ia parte la osteneala rugăciunii? Dacă ați fi niște duhuri fără de trup, v-am crede, dar nefiind, niciodată nu vom crede aceste afirmații neîntemeiate pe adevăr. Ca și îngenuncherea, ca și plecarea capului, ca și metania sau ca și ridicarea mâinilor în sus la rugăciune, tot așa și semnul Sfintei Cruci făcut cu mâna, este un semn care arată o ținută religioasă sau o stare sufletească de evlavie în fața lui Dumnezeu, Căruia trebuie să-I slujim și cu sufletul și cu trupul nostru (I Cor. 6, 20; Filip. 1, 20).

Potrivnicii Crucii și ai semnului ei sunt vrăjmașii Crucii lui Hristos (Filip. 3, 18-19). Semnul Sfintei Cruci va vesti venirea a doua a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: *Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului*

și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă (Matei 24, 30-31). Acel semn este Crucea, deoarece ea este semnul puterii și al biruinței lui Hristos (I Cor. 1, 18; Col. 2, 15). Cu adevărat atunci se vor rușina cu rușine veșnică și căință toți vrăjmașii și hulitorii Sfintei Cruci; dar atunci căința lor nu le va mai folosi.

Satana urăște foarte mult semnul Sfintei Cruci, căci este arma cea nebiruită cu care Hristos a biruit și a prădat iadul, și de aceea îndeamnă pe toți cei rătăciți de la adevăr și care îi slujesc lui, să hulească și să vrăjmășească Crucea lui Hristos, căci, după cum câinele fuge de bățul cu care a fost lovit, tot așa și diavolul fuge de Crucea care îi amintește că prin ea a fost biruit¹.

* * *

Credinciosul: Dar prin care semn a mai fost prefigurată Crucea Domnului nostru Iisus Hristos în Sfânta Scriptură?

Preotul: Crucea a fost închipuită cu taină în Legea Veche prin semnul „T” (Tau), care-i apăra pe cei ce îl aveau pe frunte (Iez. 9, 4-6). Pentru noi, creștinii, crucea este pecetea lui Dumnezeu care păstrează nevătămați pe cei ce o au însemnată pe frunțile lor (Apoc. 7, 2-3). Vezi și la Apocalipsă 9, 4.

¹ Sfântul Chirii al Ierusalimului, *Cateheze*, voi. II, Cateheza a XIII-a, p. 256.

Capitolul 11

DESPRE RUGĂCIUNILE PENTRU CEI RĂPOSAȚI

Îndată după sfârșitul fiecărui om, sufletul lui merge la judecată. Această judecată care se face cu fiecare suflet în parte se numește judecata particulară și se deosebește de judecata cea de obște sau universală, care se va face cu toți oamenii odată la sfârșitul lumii și după învierea trupurilor. Prin această judecată particulară se cercetează starea în care iese omul din viața pământească, și dacă această stare este bună, sufletul este dus de îngeri la fericire, iar dacă este rea, este luat de duhurile necurate la chinuri.

Fericirea la care sunt duși cei găsiți vrednici se numește *sânul lui Avraam* (Luca 16, 22) sau *rai* (Luca 23, 43), iar chinurile la care sunt supuși necredincioșii și păcătoșii se numește *iad* (Luca 16, 23). Că această judecată și trimitere a sufletelor la rai sau la iad are loc îndată după moarte, vedem din cuvintele Mântuitorului către tâlharul de pe cruce: *...astăzi vei fi cu Mine în rai* (Luca 23, 43) sau din cuvintele Apostolului Pavel: *este rânduit oamenilor, o dată să moară, iar după aceea să fie judecata* (Evrei 9, 27). Același lucru îl arată marele Apostol Pavel și atunci când zice: *...doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine* (Filip. 1, 23) și iarăși: *Căci pentru mine viața este Hristos și moartea, un câștig* (Filip. 1, 21).

Dintre vechii scriitori bisericești care vorbesc despre judecata particulară deosebit de cea de obște, amintim pe Tertulian, care zice: „Sufletul (păcătosului după moarte) mai

întâi trebuie să încerce judecata lui Dumnezeu, ca unul ce a fost pricinuitorul tuturor celor ce le-a făcut, dar el trebuie să aștepte și trupul său, ca să primească răsplata și pentru ceea ce a făcut cu ajutorul trupului, care s-a supus poruncilor lui”¹. Încă trebuie de știut și acest lucru: dacă cineva la judecata particulară ar fi fost găsit vrednic de chinuri și de pedeapsă și dacă unul ca acesta este creștin și fiu al Bisericii lui Hristos, mai are o portiță de scăpare - prin mijlocirea celor vii - din chinurile la care a fost pedepsit de Dumnezeu.

Sectarul: Este exclusă posibilitatea intervenției celor vii pentru cei morți, știut fiind că Dumnezeu va judeca pe fiecare după faptele lui și după dreptate, dând fiecăruia răsplata cuvenită propriilor sale fapte. O judecată făcută pe baza intervenției altora n-ar mai fi dreaptă. Sfântul Apostol Pavel vorbește lămurit: *Pentru că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10). Cuvinte asemănătoare cu acestea găsim destule în Sfânta Scriptură și anume în toate textele privitoare la Judecata de apoi.

Preotul: Nu sunt deloc adevărate cele ce cugeti dumneata și cei asemenea dumitale. Că Dumnezeu va răsplăti fiecăruia după faptele sale, este adevărat (Ps. 61, 11), dar că posibilitatea de a ne ruga pentru cei morți este exclusă, acest cuvânt este cu totul străin de adevăr. Noi vedem că în Sfânta Scriptură se pune mare preț pe rugăciunea unora pentru alții. Dacă ar fi așa cum gândești dumneata, că n-ar avea nici un folos rugăciunea unora pentru alții, atunci nici marele Apostol Pavel n-ar fi trebuit să îndemne cu rugăminte pe ucenicul său, Timotei, spre un lucru ca acesta, scriindu-i: *Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii* (I Tim. 2, 1). Iar Sfântul Apostol Iacov spune: *Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului* (Iacov 5, 16). Sfântul Apostol Pavel cere să se facă rugăciune și pentru el (Efes. 6, 19).

Dar dacă rugăciunile noastre folosesc celor vii, care pricină ar fi să nu le folosească și celor morți, odată ce ei

¹ Silvestru de Canev, *Dogmatica*, voi. V, p. 94.

trăiesc cu sufletele lor și de vreme ce Același Dumnezeu le ascultă și pe unele și pe altele? La mărturiile de mai sus se pot adăuga și altele directe, din Vechiul Testament. Astfel, în Cartea a doua a Macabeilor (12, 42-45) se arată că s-a adus jertfă pentru ostașii cei morți și apoi se zice: *Drept aceea, sfânt și cucernic gând a fost, că a adus jertfă de curăție pentru cei morți, ca să se slobozească de păcat* (II Mac. 12, 46). Iar Sfântul Prooroc Baruh spune: *Doamne, Atotțiitorule, Dumnezeul lui Israel, auzi rugăciunea celor ce au murit ai lui Israel... Nu-Ți aduce aminte de nedreptățile părinților noștri...* (3, 4-5).

În chipul cel mai limpede vorbește despre aceste rugăciuni Sfânta Tradiție, începând din primele secole ale Bisericii, după cum arată și conținutul Sfintelor Liturghii. Sfântul Ioan Gură de Aur arată că Apostolii chiar au rânduit să se facă la Liturghie pomenire pentru cei morți, zicând: „Nu degeaba au rânduit Apostolii să se facă înaintea Tainei celei înfricoșătoare pomenirea celor plecați. Știau că mult le folosește, multă binefacere aduce celor morți. Când stă poporul și plinătatea preoțească cu mâinile ridicate și în față stă Jertfa cea înfricoșătoare, cum nu vor îndupleca pe Dumnezeu pentru cei adormiți? Dar aceasta, numai pentru cei plecați în credință”².

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că rugăciunile ajută numai celor adormiți în credință. La Proscomidie (la Sfânta Liturghie) se pomenesc toți cei adormiți „întru nădejdea învierii și a vieții de veci”. Se poate spune deci că rugăciunile folosesc numai sufletelor acelora care au plecat de aici nu de tot moarte, ca mădulare ale Bisericii, ci având în ele o anumită credință ca rădăcină a virtuților și oarecare silințe de a o dezvolta în virtuți; celor ce au săvârșit, așadar, unele fapte bune ca început al virtuților și al slăbirii patimilor, dar nu au făcut binele așa de statornic, sau așa de mult timp, încât să fi ajuns la deprinderi bune sau virtuți care să cumpănească asupra patimilor.

Cu alte cuvinte, rugăciunile folosesc celor ale căror puteri nu s-au ruinat slujind numai patimilor, ci au avut și o oarecare obișnuință a binelui, cu care s-au dus de aici. Ele folosesc chiar și celor ce n-au dus o viață de credință și n-au avut fapte bune,

² Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Epistolele Sfântului Apostol Pavel, Omilia a IV-a, la Filipeni.

dar la sfârșitul vieții au găsit puterea să se căiască, însă nu așa de cutremurător ca să li se prefacă ființa dintr-o dată și în întregime, ca a tâlharului de pe cruce, în care caz s-ar fi dus în rai.

Sectarul: Dumnezeu chiar osândește pe cei ce se bizuiesc pe intervențiile altor oameni în favoarea mântuirii lor. Căci acestea zice Domnul: *Blestemat fie omul care se încrede în om și își face sprijin din trup omenesc și a cărui inimă se depărtează de Domnul* (Ier. 17, 5).

Preotul: În acest citat sunt blestemați și osândiți numai acei oameni care își pun nădejdea mântuirii lor exclusiv în ajutorul de la oameni și nu în cel de la Dumnezeu - față de care sunt îndepărtați cu inima lor -, fapt pentru care își merită toată osânda de la Dumnezeu, iar nu cei ce așteaptă și de la oameni mijlociri pentru ei către Dumnezeu. Căci atunci ar trebui să socotim sub această osândă și pe marele Apostol Pavel, care de multe ori cere de la credincioșii săi rugăciuni către Dumnezeu pentru el, precum și el însuși face pentru alții și nădăjduiește în folosul acestor rugăciuni, așa cum am arătat la învățătura noastră despre cultul sfinților. Deci este cu neputință ca în baza textului invocat de voi, sectarii, să puteți nega posibilitatea și necesitatea de a ne ruga pentru morți, mai ales că în acest citat adus de dumneata este vorba de altceva.

Sectarul: Rugăciunile pentru morți sunt nefolositoare și de prisos, neavând nici un rezultat, căci cuvântul biblic este limpede: *Și iarăși a zis Domnul: «Să nu intri în casa celor ce jelesc și să nu te duci să plângi și să jelești cu ei.-. Și vor muri cei mari și cei mici în pământul acesta, și nu vor fi îngropați, și după ei nimeni nu va plânge, nimeni nu-și va face tăieturi, nici se va tunde pentru ei. Nu se va frânge pentru ei pâine de jale ca mângâiere pentru cel mort; și nu li se va da cupa mângâierii ca să bea după tatăl lor și după mama lor»* (Ier. 16, 5-7).

Preotul: Aici este vorba numai de cei păcătoși care sunt vinovați de păcate grele, ceea ce înseamnă că pentru morții cei mai puțin păcătoși se poate frânge pâinea întru pomenirea lor (vezi lămurirea în context, cu deosebire v. 10-13). Altfel, din citatul de mai sus ar urma ca morții să nu fie nici îngropați, dar nici vouă nu vă convine o asemenea rânduială ieșită din comun.

Sectarul: Cum poate cineva să scoată pe altul din iad, prin pomeniri, de vreme ce este scris: *Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine. Și în iad cine Te va lăuda pe Tine?* (Ps. 6, 5).

Preotul: Da, se poate mântui cineva și din iad, dar nu prin suferințele purgatorului - cum spun romano-catolicii ci prin Jertfa Răscumpărării, care s-a făcut pentru vii și pentru morți. Căci Dumnezeu are puterea să scoată sufletele din iad, după cum scrie: *Eu omor și înviez, Eu rănesc și Eu tămăduiesc* (Deut. 32, 39, Cântarea a II-a a lui Moise, v. 57). Și iarăși: *Domnul omoară și învie; El coboară la iad și iarăși scoate* (I Regi 2, 6; Ps. 48, 16; Rom. 14, 9; I Cor. 15, 19; I Tim. 2, 6; Evrei 11, 19; I Ioan 2, 2; Apoc. 1, 18).

Puterea și iertarea lui Dumnezeu, Care împlinește «orice» vom cere de la El (Marcu 11, 24; Ioan 14, 13), sunt fără margini, iar bunătatea Lui este atât de mare, că numai El poate schimba osânda veșnică a omului. Așadar Biserica se roagă numai lui Dumnezeu, ca El să scoată din iad pe cei osândiți, și nădăjduiește tare la mila Lui și la atotputernicia Lui.

Noi știm că Dumnezeu ne cere să iubim pe semenii noștri și privește cu plăcere la această iubire a noastră. Nu este faptă mai mare ca iubirea, și din iubire noi ne rugăm pentru alții.

Rugăciunea Bisericii găsește cu atât mai mare ascultare la Dumnezeu, cu cât în rugăciunea ei se împletesc glasurile sfinților din cer cu ale credincioșilor de pe pământ și cu însuși glasul Maicii Domnului. Biserica este într-o nesfârșită rugăciune pentru mădularele sale: pentru noi toți se roagă îngerii și apostolii, mucenicii și patriarhii și, mai presus de toate, Maica Domnului nostru Iisus Hristos - și această sfântă unire este viața Bisericii.

Însuși Mântuitorul ne adeverește că nu va trece cu vederea rugăciunile noastre, mai ales când pe acestea le facem din iubire către aproapele nostru. El însuși zice: *Toate câte cereți rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea* (Marcu 11, 24); așadar rugăciunea pentru morți este nu numai un semn și o întărire a iubirii, ci și o probă a credinței noastre, căci tot Mântuitorul a zis: *De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede* (Marcu 9, 23).

Sectarul: Sfânta Scriptură spune răspicat că între iad și rai există o prăpastie de netrecut, după cuvântul Domnului din parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr: *Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi* (Luca 16, 26). Dacă adevărul este acesta, apoi cum ziceți voi, ortodocșii, că puteți scoate pe cineva din iad și cum puteți voi să treceți această netrecută prăpastie și să mutați pe unii de acolo în cealaltă parte, de la rău la bine? Oare acest lucru este posibil?

Preotul: Și noi învățăm că între rai și iad este o prăpastie de netrecut, așa cum ne-a spus Mântuitorul. Dar această prăpastie nu are puterea de a opri rugăciunile noastre pe care le facem către Dumnezeu pentru cei morți și nu face ca rugăciunile noastre către Dumnezeu - făcute din iubire pentru frații noștri - să fie nefolositoare. Noi nu presupunem - ca romano-catolicii - că există purgatoriul; noi zicem că numai pentru cei ce au păcate de moarte (nemărturisite), trecerea din iad la rai este imposibilă. Pentru cei ce au păcate mai ușoare, această cale nu este definitiv închisă, deoarece abia la Judecata de apoi se va hotărî definitiv cine este pentru rai și cine este pentru iad, fiind de la sine înțeles că, după această judecată, unul osândit pentru iad nu va mai putea trece în rai. Știm că pentru cei vinovați de păcate de moarte, rugăciunile noastre sunt oprite, ca fiind nefolositoare: *Este și păcat de moarte; nu zic să se roage pentru acela* (I Ioan 5, 16), dar nu tot așa este situația pentru celelalte suflete, pentru care noi ne rugăm și avem datoria de a ne ruga.

Deci pomenirile celor morți se legitimează tot prin legătura iubirii, ca orice rugăciune. Noi suntem *împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelii apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos* (Efes. 2, 20). În virtutea acestei «cetățenii», noi îl rugăm ca să ierte pe frații noștri care au trecut în lumea cealaltă.

Noi nu ne rugăm pentru cei care au făcut păcate împotriva Duhului Sfânt, cum sunt ereticii, cei nebotezați, necredincioșii și cei ce s-au opus adevărului cu știință și voință, cei ce s-au ucis în duel, sinucigașii etc, căci acestora nu li se iartă păcatele

nici în lumea aceasta, nici în cealaltă (Matei 12, 31-32). Dar pentru cei cu păcate care se pot ierta în lumea cealaltă noi ne rugăm, fiindcă trebuie să ne iubim veșnic (I Cor. 13, 3).

Apostolul spune: *Ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna...* (Rom. 6, 10), iar Simeon Tesalonicianul comentează astfel: „Celor adormiți le sunt mai de folos liturghiile, iar celelalte mai puțin îi ajută (pentru că omul murind a încetat de la păcat), iar prin jertfă se împărtășesc cu Hristos, se umplu de dumnezeiască veselie, de dar și se izbăvesc cu dumnezeiască milă de toată durerea. Deci, mai înainte de toate, să se facă Liturghie pentru dânsul, și după aceea, de va avea avuție, să se dea milostenie săracilor, să se ajute la zidirea sfintelor biserici și altele care sunt spre mântuirea lui”.

Și mai spune: „...Miridele³ care se scot la Liturghie și pomenirile care se fac pentru cei răposați, îi unesc cu Dumnezeu și-i împărtășesc cu El nevăzut. Drept aceea, folosindu-se foarte mult, se mângâie atât frații cei ce cu pocăință s-au mutat întru Hristos, cât și sfintele suflete ale sfinților se bucură pentru aceste pomeniri care se fac pentru dânsii, unindu-se cu Hristos prin Sfânta Liturghie mai curat și mai luminat; și împărtășindu-se mai mult cu darurile Lui, se roagă pentru noi. Deci, pentru această pricină, Dumnezeu a lucrat sfânta jertfă și a dat-o spre mântuirea și luminarea oamenilor, ca toți să fim cu Dânsul una, cum S-a făgăduit. De aceea sfinții se roagă pentru cei care îi pomenesc prin săvârșirea de jertfe întru cinstirea lor și se fac mijlocitori pentru dânsii, rugându-se ca și aceștia să se împărtășească cu Hristos ca și ei. Din acest motiv trebuie să facem pomenirea celor răposați, pentru că dragostea unește pe cei vii cu cei morți și să pomenim pe sfinți, ca, bucurându-i, să se facă și ei rugători veseli pentru noi către Dumnezeu”.

Cât despre purgatoriul închipuit de romano-catolici, noi nu avem dovezi temeinice nici din Sfânta Scriptură, nici din Sfânta Tradiție. Sfânta Scriptură numai două locuri ne arată luminat, raiul și iadul. În Sfânta Tradiție, Sfinții Părinți nu admit purgatoriul. De pildă:

³ Miridele sunt părțile care se pun pe sfântul disc alături de Sfântul Agneț într-o pomenirea celor vii și a celor morți. Prin ele credinciosul participă la harul sfinților al jertfei Mântuitorului.

- Marele Atanasie (373) zice: „Este o nebunie a crede în al treilea loc în cealaltă viață” (Cartea I).

- Fericitul Augustin (f430) scrie: „Nu este vreun loc mijlociu, ca cineva care nu este cu Hristos, să poată fi altundeva decât cu diavolul”. (Despre merit și păcat).

- Apoi știm că Sinodul al V-lea Ecumenic din Constantinopol (553) a osândit pe Origen, Didim cel Orb și Evagrie Ponticul, care învățau că pedepsele viitoare vor avea sfârșit.

Dacă pe atunci Biserica ar fi avut vreo cunoștință despre existența purgatoriului, ar fi făcut vreo amintire de el, ca fiind o excepție de la veșnicia muncilor.

Nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, împreună cu Jertfa Euharistică, cu rugăciunile Bisericii și cu milostenia la cei săraci, sunt de ajuns pentru mântuirea celor ce nu și-au făcut în viața aceasta canonul pocăinței și au murit în dreapta credință.

* * *

Credinciosul: Dar cum se face că rugăciunile Bisericii pot ajuta unora să se mântuiască de chinuri înainte de Judecata cea din urmă?

Preotul: Da, rugăciunile Bisericii pot ajuta unora să se mântuiască după moarte. Deoarece chinurile ce le suferă păcătoșii după moarte înainte de învierea cu trupurile nu sunt definitive ca după Judecata cea din urmă, ci sunt provizorii, ca să se lase omenirii din Biserică prilejul să se întărească în dragoste prin rugăciunile pentru cei morți, care nu se mai pot ajuta ei singuri, ci sunt ajutați prin dragostea altora. Chinurile înainte de Judecata cea din urmă nu sunt nici definitive, nici așa de mari ca cele de după Judecata cea de apoi, când vor fi răbdate și în trup⁴.

Credinciosul: Unii spun că și sfinții și îngerii se roagă pentru cei morți în dreapta credință. Dar de unde au înțeles ei acest lucru?

Preotul: Marele Apostol Pavel ne arată că însuși Mântuitorul «Se roagă pentru noi» (Rom. 8, 34) după cum și *Însuși Duhul Se roagă pentru noi* (Rom. 8, 26-27). Iar cum

⁴ *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 346 p. 167.

că și sfinții se roagă pentru noi, vezi la Apocalipsă unde spune: *Și când a luat cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută și cupe de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5, 8). Și iarăși, sfinții se roagă pentru noi și sunt ascultați de Dumnezeu (Fac. 20, 7; Iov 42, 8; I Regi 7, 9; Ier. 15, 15; Iacov 5, 16; II Petru 1, 13-15; Apoc. 8, 3-4 ș.a.). Dar nu numai că se roagă sfinții și îngerii pentru noi, ci și *bucurie se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește* (Luca 15, 10).

Capitolul 12

DESPRE SIMBOLURI ȘI RITURI

Simbolul este un semn care închipuie ceva sau un obiect care închipuie altceva decât este el de fapt. In cele ce urmează ne vom referi numai la semne simbolice, nu și la obiecte simbolice.

Rit sau ritual (ceremonie) înseamnă o lucrare simbolică sfântă sau o înșiruire treptată de semne simbolice sfinte, prin care se exprimă fie un adevăr de credință, fie un sentiment religios sau o atitudine de evlavie, fie o întâmplare sfântă, o rugăciune ș.a.

Simbolurile sfinte și riturile sunt expresii sau exteriorizări și întăriri ale cultului divin, cultul divin intern devenind prin ele extern. Simbolurile și riturile sunt absolut necesare, întregind modul de închinare către Dumnezeu, prin faptul că pun la contribuție nu numai sufletul, ci și trupul nostru, dându-i și acestuia o parte activă din cultul divin; fără ele, cultul nu este întreg. Și după cum numai ele singure, fără participarea activă a sufletului, nu au prea mare valoare, tot astfel nici cultul spiritual, dacă înlătură cu totul partea aceasta a riturilor și a simbolurilor, nu este întreg și nici nu poate fi întreg, după cum un suflet fără trup sau un trup fără suflet nu poate fi o ființă omenească întreagă.

Pentru a aprecia valoarea riturilor, trebuie să știm și să ținem seama de faptul că trupul însoțește întru totul sufletul, participând la orice stare și lucrare a acestuia. Astfel, la bucurie

omul râde, la necaz plânge, la frică tremură și se îngălbenește; după expresia feței sale se poate cunoaște sufletul cuiva sau diferite stări ale sale. Acest adevăr îl arată și Sfânta Scriptură când zice: *Inima veselindu-se, înseninează fața..., iar duhul posomorât usucă oasele* (Pilde 15, 13; 17, 22); și iarăși: *Înțelepciunea unui om îi luminează fața, iar cruzimea feței lui îl face urâcios* (Eccl. 8, 1). Iar despre ucigașul Cain ne spune: *Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: «Pentru ce te-ai întristat și pentru ce s-a posomorât fața ta? Când faci bine, oare nu-ți este fața senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la ușă...».* ...Și a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain (o privire de ucigaș) *ca tot cel care îl va întâlni să nu-l omoare* (Fac. 4, 6-7, 15).

Așa cum la crimă a luat parte și trupul, tot așa a fost părtaș și la starea sufletului după înfăptuirea crimei. Iar semnul care i l-a pus Dumnezeu lui Cain nu poate fi altul decât privirea de ucigaș, astfel încât după expresia feței și a privirii lui să poată fi recunoscut ca ucigaș. Mântuitorul încă a grăit: *Din prisosul inimii grăiește gura* (Matei 12, 34).

Așa fiind, atât semnul Sfintei Cruci cât și alte semne simbolice și rituri sunt necesare, la închinarea către Dumnezeu trebuind să ia parte și trupul, ca unul ce este și el de la Dumnezeu. Cuvântul inspirat grăiește: *Căci ați fost cumpărați cu preț! Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Cor. 6, 20). Și în alt loc: *Vă îndemn, deci, fraților..., să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească* (Rom. 12, 1). Astfel, pe Dumnezeu trebuie să-L preamărim și cu trupul, aducându-I închinare din partea întregii noastre ființe.

Sectarul: Dumnezeu este Duh și de aceea cultul nostru trebuie să fie în duh și adevăr, iar nu în semne și în mișcări simbolice ale trupului sau în ritualele externe. Așa ne-a învățat Mântuitorul: *Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină, trebuie să I se închine în duh și în adevăr* (Ioan 4, 23-24).

Preotul: La acest citat ți-am dat lămuriri la capitolul 10 - „Despre semnul Sfintei Cruci” - deci nu mai este nevoie să-ți vorbesc acum.

Sectarul: Trupul nu are nici un preț și, ca atare, nici simbolurile și riturile trupesti nu pot fi de vreun folos, căci zice Mântuitorul: *Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață* (Ioan 6, 63). Iar apostolul de asemenea vorbește: *Căci deprinderea trupestă la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină* (I Tim. 4, 8).

Preotul: În citatul întâi (Ioan 6, 63) nu se amintește nimic despre nefolosirea riturilor și a simbolurilor și nu se neagă prețul trupului în ceea ce privește participarea lui la rugăciune, ci se spune numai că cele zise despre mâncarea Trupului și a Sângelui Mântuitorului în Sfânta Împărtășanie (vezi contextul 6, 32-64) trebuie înțelese duhovnicește, iar nu trupestă, adică nu în sensul că omul, pentru ca să aibă viață veșnică, trebuie să mănânce din carnea lui Iisus. Nu! Ci în Sfânta Cuminecătură aducătoare de mântuire, omul mănâncă și bea Însuși Trupul și Sângele Domnului, sub chipul pâinii și al vinului. Unii din ascultători crezuseră că Iisus le poruncește să-I sfășie Trupul și să-L mănânce și să-I bea Sângele în înțeles propriu, ceea ce mai ales la iudei era un păcat foarte grav. Mântuitorul însă caută să-i lămurească mai bine despre ce este vorba.

În citatul al doilea (I Tim. 4, 8), de asemenea este vorba de cu totul altceva. Aici se combate rătăcirea unor vechi eretici (gnostici), care propovăduiau și practicau abținerea totală de la căsătorie sau de la datoria căsătoriei, apoi abținerea de la mâncarea de carne ș.a. (vezi 4, 1-7). Apostolul combate rătăcirea aceasta, spunând că abținerea totală, din scârbă, de la toate acestea este un păcat - deoarece Dumnezeu pe toate le-a făcut curate -, arătând că o abținere cu măsură de la acestea este bună, însă să fie scurtă ca durată, spre a nu duce la patimi și la păcate mai grele (I Cor. 7, 5-9). Nu spune că abținerea parțială a trupului nu folosește la nimic, ci dimpotrivă, că folosește puțin. Așadar aici nu este vorba nicidecum despre înlăturarea riturilor și a simbolurilor.

Sectarul: Nu trebuie să ne bizuim pe trup, ci pe duh, căci bizuirea pe trup este fără de valoare în fața lui Dumnezeu, după cum este scris: *Pentru că noi suntem tăierea împrejur, noi cei ce slujim în Duhul lui Dumnezeu și ne lăudăm întru Hristos Iisus și nu ne bizuim pe trup* (Filip. 3, 3). Deci nici noi nu trebuie să ne bizuim pe rituri și pe simboluri trupești.

Preotul: Aici nu este vorba despre rituri și despre simboluri creștine, ci de prea marea încredere a iudeilor în cele trupești - ca de pildă tăierea împrejur -, cu care ei se lăudau și credeau că aceasta le este de ajuns pentru mântuire. Apostolul combate această greșită înțelegere a lor, arătând că creștinii nu se bizuiesc pe ceva trupesc și nefolositor, ci în slujirea lui Dumnezeu cu duhul, adică cu credință, rugăciune, evlavie, fapte bune etc, dintre care însă nu sunt excluse riturile și simbolurile. Textul, așadar, nu este împotriva participării trupului la rugăciune prin diferite poziții și semne simbolice, ci înțelesul lui este cu totul altul.

Și la urmă vă întreb: Dacă voi, sectarii, sunteți împotriva riturilor și a simbolurilor, pentru ce totuși practicați unele rituri (la adunările publice, la rugăciunile particulare, la botezuri și la toate slujbele)? Și de ce nu încetați de a le huli pe ale noastre, care sunt de Tradiție apostolică, iar nu ca ale voastre, făcături de minți omenești?

* * *

Credinciosul: Mai aveți ceva de spus în privința simbolurilor și a riturilor?

Preotul: Este plină dumnezeiasca și Sfânta Scriptură de simboluri, prin care se înțeleg cele adevărate prin cele închipuite. Iată de exemplu simbolurile Duhului Sfânt: El se numește *apă*: Isaia 12, 3; Ioan 3, 5; *apă vie*: Isaia 58, 11; Ier. 2, 13; 17, 13; Ioan 4, 10; 7, 37-39; Apoc. 7, 17; 21, 6; 22, 1, 17 ș.a.; *apă roditoare*: Isaia 27, 3; 41, 18; 44, 3-4; *apă care potolește setea*: Isaia 35, 7; 45, 8; 41, 17, 18; 55, 1; *apă curățitoare*; Num. 31, 23; Iez 16, 9; 36, 25; Efes. 5, 26; Evrei 10, 22; *apă tainică și din destul*: Isaia 58, 11; Ioan 4, 14; *apă dată în dar*: Isaia 55, 1; 3 Regi 19, 12; Ier. 23, 29; Matei 3,

11; Luca 3, 16; *vânt*: Ioan 3, 8; *vântul care suflă unde vrea*: Ioan 3, 8; *vânt puternic*: III Regi 19, 12; Fapte 2, 2; *porumbel*: Matei 3, 16; Marcu 1, 10; Luca 3, 22; Ioan 1, 32; *pecete*: Efes. 1, 13; 4,30; II Cor. 1, 22; și altele multe.

Credinciosul: Dar mai sunt și alte simboluri în afară de cele care închipuiesc pe Duhul Sfânt?

Preotul: Sunt foarte multe. Unele închipuind pe cei credincioși, ca: *miei*: Isaia 40, 11; Ioan 21, 15; Matei 10, 16; *vulturi*: Ps. 102, 5; Isaia 40, 31; *pomi roditori*: Ps. 1, 3; Ier. 17, 8; *cerbi*: Ps. 17, 33; Avac. 3, 19; *smochini buni*: Ier. 24, 2-7; *oi*: Ps. 77, 52; 91, 7; Zah. 13, 4; Matei 25, 33; 26, 31; Ioan 10, 11, 16; 21, 16, 17 ș.a.

Despre rituri vezi la Isaia 1, 10, 11, 13, 14, 15; Ieș. capitolele 37, 38, 39, 40; Lev. 8, 6, 7; 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 36; cap. 9, 1-24; cap. 23, 17, 18, 19 ș.a.

Capitolul 13

DESPRE POST

Postul - după mărturisirea marelui Vasile - este cea mai veche poruncă dată omului de Dumnezeu. Căci zice acest mare părinte al Bisericii lui Hristos: „Cucerește-te și sfiește-te, omule, de bătrânețea și vechimea postului, pentru că de o vechime cu lumea este porunca postului. Căci în rai s-a dat această poruncă, atunci când a zis Dumnezeu lui Adam: *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit* (Fac. 2, 16-17)".

Prin cuvântul «post» noi înțelegem o înfrânare de la toate mâncărurile - iar în caz de boală, numai de la unele -, precum și de la toate băuturile, de la toate lucrurile lumești, de la toate dorințele rele, pentru ca să poată face creștinul rugăciunea lui mai cu ușurință și să împace pe Dumnezeu, încă și pentru ca să omoare poftele trupești și să câștige harul lui Dumnezeu¹. Postul este o faptă de virtute, cu lucrare de înfrânare a poftelor trupului și de întărire a voinței, o formă de pocăință, deci un mijloc de mântuire.

Dar în același timp este și un act de cult, adică o faptă de cinstire a lui Dumnezeu, pentru că este o jertfă - o renunțare de bună voie de la ceva care ne este îngăduit - izvorâtă din iubirea și din respectul pe care le avem față de Dumnezeu. Postul este și un mijloc de desăvârșire, de omorâre a voii trupului, un semn văzut al râvnei și al sânguinței noastre spre asemănarea cu

Dumnezeu și cu îngerii Săi, care nu au nevoie de hrană. „Postul este lucrul lui Dumnezeu, căci Lui nu-I trebuie hrană”².

Rostul postului este folosul trupului și al sufletului, pentru că întărește trupul și curățește sufletul, păstrează sănătatea trupului și dă aripi sufletului. De aceea și Legea Veche îl recomandă și îl impune de atâtea ori (Ieș. 34, 28; Deut. 9, 18; Jud. 20, 26; I Regi 7, 6; Isaia 58; Ioil 2, 15). Și Isus, fiul lui Sirah, zice: *Nu fi nesățios în nici o desfătare, și nu te apleca la mâncăruri multe. Că în mâncărurile cele multe va fi durere și nesațiul va veni până la îngreșare. Pentru nesaț mulți au pierit; iar cel înfrânat își va spori viața* (37, 32-34).

Mântuitorul Însuși a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți în pustie, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei (Matei 4, 2; Luca 4, 2), și tot Mântuitorul ne învață cum să postim (Matei 6, 16-18). El ne spune că diavolul nu poate fi izgonit decât cu post și rugăciune (Matei 17, 21; Marcu 9, 29). Posteau, de asemenea, Sfinții Apostoli și ucenicii lor (Fapte 13, 2-3; II Cor. 6, 5); ei au rânduit postul pentru creștini³. Moise a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Ieș. 34, 28; Deut. 9, 9-18); Ilie Proorocul la fel a postit patruzeci de zile (III Regi 19, 8); Daniel de asemenea a postit (Dan. 9, 3; 10, 3).

Din Sfânta Scriptură aflăm cum trebuie să fie postul pentru a fi bine primit de Dumnezeu (Isaia 58, 6-8; Matei 6, 16-18), aflăm că postul este de folos în vremea judecăților lui Dumnezeu (Ioil 1, 14; 2, 11-12; Iona 3, 4-7), în vreme de nenorociri și primejdii (II Regi 1, 12; Est. 4, 3) și este bun în vederea izbăvirii de primejdii viitoare (I Ezdra 8, 21-23; Est. 4, 3-16; Ioil 2, 12; Iona 3, 4-5). Postul este bun în vremea suferințelor Bisericii (Matei 9, 15; Luca 5, 33-35), în vremea suferințelor pricinuite de alții (Ps. 34, 12-13), în vederea consacrării sfinților slujitori (Fapte 13, 3; 14, 23). Postul trebuie însoțit de rugăciune (II Regi 12, 16; I Ezdra 8, 23; Neem. 1, 4; Ioil 2, 15-17; Dan. 9, 3; Luca 2, 37; I Cor. 7, 5), de mărturisirea păcatelor (I Regi 7, 6; Neem. 9, 1-2; Dan. 9, 3-6) și de smerenie (Deut. 9, 18). Postul este bun pentru întoarcerea la Dumnezeu (II Parai. 20, 3; Isaia 58, 6; Ioil 2,

¹ Mărturisirea Ortodoxă, Partea a III-a, Răsp. la întreb. a 7-a.

² Sfântul Simeon Tesalonicianul, *Răspuns la întrebarea 54*, p. 327.

³ *Așezămintele Sfinților Apostoli*, Cartea a V-a, cap. XIII.

12), ca și în vreme de întristare (Jud. 20, 26; II Regi 1, 12; Ps. 34, 12-13; 68, 12; Dan. 10, 2-3).

Sfinții Părinți ai Bisericii lui Hristos laudă și recomandă postul cu multă stăruință. Iată ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Postul potolește zburdălnicia trupului, înfrânează poftetele cele nesățioase, curățește și înaripează sufletul, îl înalță și-l ușurează”⁴.

Postul se împarte în mai multe feluri și anume:

a) Ajunare desăvârșită - adică atunci când nu mâncăm și nu bem nimic, cel puțin o zi întreagă.

b) Postul aspru sau uscat - sau ajunarea propriu-zisă, când mâncăm numai spre seară mâncăruri uscate: pâine și apă, fructe uscate, semințe etc.

c) Postul obișnuit sau comun - când mâncăm la orele obișnuite, dar numai mâncăruri de post, adică ne înfrânăm doar de la mâncărurile „de dulce” (carne, pește, brânză, lapte, ouă, vin, grăsimi ș.a.).

d) Postul ușor (dezlegarea) - când dezlegăm la untdelemn și vin, iar uneori dezlegăm și la pește, icre, așa cum este prevăzut în Tipicul Mare al Bisericii, la anumite sărbători care cad în cursul posturilor de peste an.

Posturile de o zi în cursul anului sunt: Miercurea și Vinerea, ziua înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie), ziua tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august), precum și ajunul Botezului Domnului (5 ianuarie), post așezat din vremea când catehumenii se pregăteau prin post și rugăciuni pentru primirea botezului.

Iar posturile de mai multe zile ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare sunt: Postul Mare, Postul Nașterii Domnului, Postul Sfintei Marii (Maicii Domnului) și Postul Sfinților Apostoli; rânduiala după care se țin aceste sfinte patru posturi este scrisă în Tipicul cel Mare al Bisericii.

Sectarul: Omul poate să mănânce orice mâncare, fiindcă mâncarea nu spurcă pe om. De aceea nu trebuie să facem deosebire între mâncărurile de post și cele de fruct (de dulce), fiindcă toate sunt la fel de curate, după cum a spus Mântuitorul: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din*

⁴ Omilia a X-a la Cartea Facerii, cap. I.

gură, aceea spurcă pe om... Și Petru, răspunzând, I-a zis: Lămurește-ne nouă pilda aceasta. El a zis: Acum și voi sunteți nepricepuți? Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pântece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură, pornesc din inimă și acelea spurcă pe om... (Matei 15, 11, 15-18). Deci nu are rost să facem deosebire între mâncăruri, ca și când prin unele (cele de post) ne-am mântui, iar prin altele (cele de dulce) ne-am spurca și ne-am osândi.

Preotul: Este adevărat că nu prin mâncăruri se spurcă omul, pentru că ele toate sunt curate. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebuie să mai existe post. În cele de mai sus ți-am arătat dumitale - din Sfânta și dumnezeiasca Scriptură - că postul este cea mai veche poruncă dată omului de Dumnezeu, apoi ți-am dat numeroase citate biblice ca mărturii despre legea postului și folosul lui.

Scopul postului nu este numai de a face deosebiri între unele mâncăruri, ci de a disciplina trupul și puterile sufletești, spre ușurare și curățire de păcate. Dacă Sfinții Prooroci, Sfinții Apostoli și toți sfinții lui Dumnezeu ar fi cugetat asemenea nebunii cum cugetați voi, sectarii cei blestemați, despre post, apoi ei nu ar mai fi postit atât de mult în viața lor și nici nu ar fi lăsat oamenilor învățătură să postească. Știu că vouă, tuturor rătăciților sectari, vă convine să tâlcuiți rău și sucit învățăturile Sfintei Scripturi, pentru a face pântecele vostru Dumnezeu și a-i sluji lui cu tot felul de mâncăruri, fără opreală și osebire. Stricați legea lui Dumnezeu pentru pântecele vostru și învățați pe oameni să nu postească pentru ca să vă faceți vrednici de mai mari chinuri în gheena focului, dezlegând posturile cele puse de Sfinții Prooroci și Apostoli în Biserica lui Hristos.

Citatul invocat aici de dumneata nu are nimic cu dezlegarea posturilor, ci se referă numai la obiceiul fariseilor și al cărturarilor de a nu mânca cu mâinile nespălate. Mântuitorul tâlcuiește sfinților Săi ucenici și apostoli cele ce nu înțelegeau, spunându-le că a mânca cineva cu mâinile nespălate (situație în care se aflau ei atunci) nu este un lucru necurat, căci necurăția omului nu vine din afară, ci dinlăuntru, adică din inima lui, așa cum adesea din inima fariseilor și a cărturarilor fățarnici ieșeau cuvinte pline de hulă, de ură, de zavistie și pizmă la adresa Mântuitorului, și acelea erau care îi spurcau pe ei.

Pentru aceasta Dumnezeu și Mântuitorul nostru, văzând în inima lor această necurăție duhovnicească, îi mostra numindu-i «orbi», «morminte văruite», «fățarnici» ș.a. Acești farisei orbi și cărturarii aveau nevoie de a-și spăla inima lor de ură, de zavistie, de pizmă, de fățarnicie, pentru a se putea curați înaintea lui Dumnezeu. Iar ei cu fățarnicie se arată râvnitori în obiceiurile lor de a-și spăla negreșit mâinile când stau la masă, ca și cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă și plăcut lui Dumnezeu. Așadar, acesta este înțelesul adevărat al textului invocat de dumneata, iar nu cel cugetat de voi, rătăciților sectari, care răstălmăciți scripturile spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16-17).

Așadar Mântuitorul prin cuvintele citatului de mai sus, invocat de dumneata, n-a zis către ucenicii Săi «să nu mai postiți» și nici nu putea să spună aceasta, câtă vreme El, fiind fără de păcat (Matei 27, 24; Ioan 8, 46; II Cor. 5, 21; Evrei 4, 15 ș.a.), a postit pentru noi și pentru mântuirea noastră timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Matei 4, 2; Luca 4, 2).

Sectarul: Este o erezie condamnată de Sfânta Scriptură a opri pe cineva de la anumite mâncăruri, atâta vreme cât ele sunt bune și curate și mai ales că au de la Dumnezeu menirea de a fi consumate. Căci scrie apostolul: *Aceștia (învățătorii mincinoși ce se vor ivi) opresc de la căsătorie și de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulțumire, pentru cei credincioși și pentru cei ce au cunoscut adevărul, pentru că orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire; căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune... Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină* (I Tim. 4, 3-5, 8).

Preotul: Și în acest citat voi, sectarilor, trageți cenușa pe turta voastră. Vă convine să mâncați mereu de toate, fără de osebite, să dezlegați frâul postului și să faceți largă calea pântecelui vostru și a celor înșelați de voi. Dar pe noi ne învață Mântuitorul nostru Dumnezeu că dracii nu ies din oameni decât numai prin rugăciune și prin post (Matei 17, 21). Ne învață și sfinții Săi ucenici și apostoli, că ei slujeau Domnului postind, după cum este scris: *Și pe când slujeau Domnului și posteau...*

și iarăși: *Atunci, postind și rugându-se, și-au pus mâinile peste ei și i-au lăsat să plece* (Fapte 13, 2, 3); și iarăși spune marele Apostol Pavel, arătând că nici în suferințele sale nu lasă postul: *...în bătaie, în temniță, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi* (II Cor. 6, 5).

Deci de cine trebuie să asculte creștinii? De Hristos, Dumnezeu nostru și de sfinții și dumnezeieștii Lui apostoli, sau de voi, blestemaților prooroci mincinoși, care stricați și răstălmăciți înțelesul Scripturii spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16-17)? Vai de voi, orbilor și nebunilor sectari, care închideți ochii minții voastre la lumina adevărilor celor ce luminează în Scripturi! Iar voi, ca și corbii cei de noapte, ca huhurezii și bufnițele cele de prin păduri, numai la întuneric vedeți, iar la lumină sunteți orbi. Vai și de acei creștini care vă ascultă pe voi, căci împreună cu voi, orbilor, vor cădea în groapă! (Matei 16, 3; 23, 16-19; Luca 6, 41; Matei 7, 3).

Citatul adus de tine aici, prin care ți se pare ție că răstorni cele nerăsturnate, nu se referă nicidecum la anularea postului. Ci prin el se mustră rătăcirea vechilor eretici din acea vreme (gnosticii), care, asemenea vouă fiind orbi și rătăciți, opreau cu desăvârșire căsătoria și mâncarea de carne. Iar acest lucru nu-l făceau pentru o vreme, cum facem noi în vremea postului, ci pentru totdeauna opreau căsătoria, spre a nu se înmulți «materia», iar carnea o socoteau ca pe ceva necurat. Așadar, înțelegeți voi, sectarilor, și treziți-vă din somnul rătăcirii voastre, pentru că în citatul adus de voi aici, nicidecum marele Apostol Pavel nu se împotrivesc postului, ci aduce lămuriri acelor rătăciți eretici «gnosticii», care tulburau pacea Bisericii lui Hristos, așa cum faceți și voi astăzi. Oare cum ar fi putut marele Apostol Pavel să vorbească împotriva postului, dacă el în toată vremea vieții sale a postit și s-a nevoit (Fapte 9, 9; 13, 3; II Cor. 6, 5, ș.a.)?

Sectarul: Postul este ceva indiferent, neutru; nu este nici bun, nici rău, și, ca atare, prin el nu ne putem face noi mai plăcuți lui Dumnezeu. Apostolul grăiește lămurit: *Dar nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mânca, nu ne prisosește, nici dacă nu vom mânca, nu ne lipsește* (I Cor. 8, 8). *Căci Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul*

Sfânt (Rom. 14, 17). Iată de ce nu este nici un păcat a nu ține post. Cine îl ține nu face rău și cine nu-l ține, iarăși nu face rău; nici a-l ține nu este vreo virtute, nici a nu-l ține nu este vreun păcat.

Preotul: Așa ți se pare dumitale, dar deloc nu este așa. Iarăși ai adus un citat din Sfânta Scriptură prin care voiești a te justifica în fața postului. Zici că postul pe nimeni nu face mai plăcut lui Dumnezeu. Cine te-a învățat astfel de erezii? Cine a făcut pe niniviteni să nu piară și să întoarcă hotărârea cea dreaptă a lui Dumnezeu spre milă, dacă nu postul? Așadar postul și pocăința au făcut pe Dumnezeu să Se milostivească și să nu piardă pe cei peste 120.000 de oameni care au postit împreună cu vitele lor și cu împăratul lor și boierii lui (Iona 3, 5; 4, 11). Au nu cu postul și cu rugăciunea a bineplăcut David, împăratul și proorocul lui Dumnezeu, după căderea lui în desfrânare și ucidere? Auzi ce zice: *Iar eu, când mă supărau ei, m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu* (Ps. 34, 12-13) și iarăși: *Că cenușă am mâncat în loc de pâine* (Ps. 101, 10). Și în alt loc: *Genunchii mei au slăbit de post și trupul meu s-a istovit de lipsa untdelemnului* (Ps. 108, 23). Au nu cu postul au plăcut cei trei tineri lui Dumnezeu și nu i-a ars cuptorul Babilonului (Dan. 1, 8; 3, 25-26)? Au nu cu postul a închis Daniel gurile leilor în groapă (Dan. 6, 23-24)? Dar nu ajunge vremea și nici nu este aici locul a-ți arăta câți dintre oameni s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu cu postul; și mai zici că pe nimeni postul nu-l face mai plăcut lui Dumnezeu.

Apoi să știi că amândouă aceste citate pe care le-ai adus aici ca mărturie împotriva postului nu se referă deloc la oprirea de a posti, ci la oprirea de mâncare de carne jertfită idolilor (vezi contextul ambelor citate: I Cor. 8, 10; 10, 25-27). Vezi acolo că cei ce s-au scandalizat de mâncarea celor jertfite la idoli erau iudeo-creștinii, care încă țineau cu mare strictețe la Legile Vechiului Testament cu privire la mâncăruri (Lev. 11; Deut. 14). Aceștia nu mâncau carne jertfită idolilor și voiau să oprească și pe creștinii proveniți dintre păgâni de la acest lucru; cu acest prilej marele Apostol Pavel a scris cele de mai sus, pe care dumneata, ca și toți sectarii, le tâlcuiești sucit și rău.

Sectarul: Nici postirea nu este folositoare și nici nepostirea nu este vreun păcat; pentru aceasta cei ce postesc nu

trebuie să osândească pe cei ce nu postesc, după cuvântul apostolului: *Cel ce mănâncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănâncă; iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia?... Și cel ce mănâncă, pentru Domnul mănâncă, căci mulțumește lui Dumnezeu; și cel ce nu mănâncă, pentru Domnul nu mănâncă, și mulțumește lui Dumnezeu* (Rom. 14, 3-6). *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare sau lună nouă sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul (este) al lui Hristos* (Col. 2, 16-17). Astfel, nici ortodocșii, care se țin a fi drepti, nu sunt îndreptățiți a aduce vreo învinuire celor cărora legea lor - bazată pe cuvântul apostolului - nu-i obligă să postească, și nici a-i condamna.

Preotul: Și în citatele acestea, ca și în celelalte de mai sus, dumneata nu ai nici un fel de dreptate și înțelegere; întâiul citat, ca și cele pe care le-ai invocat mai înainte, nu oprește și nu anulează postul. El vorbește numai despre deosebirea dintre mâncărurile oprite și neoprte, sau curate și necurate, potrivit rânduielilor - acum desființate - ale Vechiului Testament. Iar în citatul al doilea se combate părerea iudeo-creștinilor care învinuiau pe acei dintre păgâno-creștini care mâncau din carnea cea jertfită idolilor; iar marele Apostol Pavel le arată că de acum înainte să nu se mai facă deosebire între mâncăruri, deoarece pentru mântuire acest lucru nu mai are nici o însemnătate, știut fiind că în Noul Testament nu mai există nimic necurat. Deci chestiunea în cauză era de a aplana și a liniști tulburările, neînțelegerile și conflictele care se iviseră între iudeo-creștini și păgâno-creștini, în special în privința mâncării și în general în problema obligativității și a neobligativității Legii Mozaice în creștinism. Contextul și textele paralele lămuresc îndeajuns despre ce este vorba în cele invocate de dumneata.

Dacă voi, sectanții, ați citi Sfânta Scriptură cu atenție totdeauna, din analiza contextelor - făcută cu chibzuință duhovnicească - ați înțelege clar și textele care sunt în legătură cu ele și nu v-ați rătăci. Dar voi citiți numai textul singur și vă mulțumiți cu părerea și înțelegerea voastră despre el, și de aici vă vine vouă tot eresul și rătăcirea pe care apoi o semănați în

urechile altora, și vai de cei ce vă ascultă, căci împreună cu voi vor merge în gheena.

Sectarul: Postul adevărat este numai cel zis «negru», care constă în reținerea totală - pe un timp determinat - de la orice mâncare și băutură. Iar acest post se ține după libera alegere, după împrejurări și după posibilitatea fiecăruia, dar nicidecum în zile rânduie de alții sau în anumite răstimpuri ale anului, așa cum faceți voi, ortodocșii.

Preotul: Nici Biserica noastră nu osândește postul «negru»; dimpotrivă, îl recomandă ca având bune temeieri biblice. Dar, fiindcă acest fel de post este foarte greu și nu fiecare om îl poate practica - din diferite motive întemeiate -, Biserica a rânduit ca numai celălalt fel de post, care de asemenea are temeieri biblice, să fie obligatoriu pentru fiecare creștin.

Sectarul: Ce mărturii și temeieri biblice are postul vostru, al ortodocșilor? Deoarece voi ați pus o mulțime de posturi în diferite vremi ale anului și prin aceasta ați împovărat cu grele sarcini poporul creștin care, dacă ar ține atâtea posturi câte sunt rânduite de conducătorii Bisericii, apoi ar trebui aproape tot timpul anului să postească. Dar acest lucru l-ați pus numai pe popor, căci voi - preoții și arhierii voștri - sunteți fariseii și cărturarii de altădată, că puneți poveri grele și nici cu degetul vostru nu le ridicați, fiindcă voi nu faceți din cele ce ziceți; știm noi că popii și cei mai mari ca ei nu postesc, dar pe umerii poporului pun sarcini cu anevoie de purtat (Matei 23, 3).

Preotul: Nu sunt deloc fără temeieri scripturistice și tradiționale posturile rânduite nouă de Biserică. Dimpotrivă, noi avem temeieri foarte bune și numeroase în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție despre sfintele noastre posturi. Dumneata citește și vezi în Sfânta Scriptură că și în Vechiul Testament exista o anumită rânduială în ceea ce privește vremea posturilor, căci erau anumite răstimpuri de peste an în care se făceau diferite posturi. Astfel:

1. Se postea de două ori pe săptămână (joia și luna) în amintirea suirii și coborării lui Moise de pe Muntele Sinai cu Tablele Legii. Fariseul din pilda Mântuitorului se lauda de asemenea că postește de două ori pe săptămână (Luca 18, 12), vrând să spună prin aceasta că el ține cu strictețe rânduiala privitoare la ținerea postului și că, prin aceasta, e plăcut lui

Dumnezeu. Postul lui era însă numai trupesc, deoarece sufletul lui era plin de mândrie, fapt pentru care postul lui trupesc nu-i era de nici un folos;

2. Se postea în ziua împăcării (în ziua a zecea a lunii a șaptea - Tișri) după cum însuși Dumnezeu a rânduit: *Aceasta să fie pentru voi lege veșnică: în luna a șaptea, în ziua a zecea a lunii, să postiți și nici o muncă să nu faceți..., căci în ziua aceasta vi se face curățire, ca să fiți curați de toate păcatele voastre, înaintea Domnului, și curați veți fi* (Lev. 16, 29-30). Acest post este amintit și în Noul Testament (Fapte 27, 9);

3. Mai existau apoi și alte zile sau răstimpuri fixe la care era rânduit post după cuvântul Domnului prin proorocul: *Așa zice Domnul Savaot: Postul din luna a patra, a cincea, a șaptea și a zecea vor fi pentru casa lui Iuda spre veselie și bucurie și zile bune de sărbătoare...* (Zah. 8, 19).

Așadar ca și în Vechiul Testament, și în cel Nou, Sfânta Biserică a rânduit anumite răstimpuri și zile în care postul să fie obligatoriu pentru toți creștinii, ca astfel și în privința aceasta să fie o bună rânduială după cuvântul apostolului: *Toate să se facă cu cuviință și după rânduială* (I Cor. 14, 40), căci *Dumnezeu nu este al neorânduiei, ci al păcii* (I Cor. 14, 33).

Iar cât privește cele ce ai zis dumneata, că preoții și arhierii noștri nu postesc, acesta nu este lucrul nostru de a-i judeca, că scris este: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați* (Matei 7, 1; Luca 12, 14; I Cor. 4, 5). Noi avem poruncă de la Hristos să facem cele ce spun conducătorii Bisericii, dacă vrem să ne mântuim (Matei 23, 2).

* * *

Credinciosul: Dar cum trebuie ținut postul cel adevărat după învățătura Bisericii Ortodoxe?

Preotul: Postul cel adevărat, frate, nu trebuie să-l postim numai cu trupul, ci și cu sufletul. Adică nu numai să mâncăm de post, ci și înfrânându-ne totodată și de la patimi, păcate și ispite. Odată cu înfrânarea de la mâncărurile de dulce, să ne silim a ne curați nu numai trupul, ci și sufletul, petrecând în rugăciuni și pocăință. Postul întreg, adevărat și desăvârșit este

deci nu numai trupesc, ci și sufletesc. Postul de bucate împreună cu celelalte fapte bune este adevărat post. Așa ne învață Biserica în Cântările Postului Mare, zicând: „Să postim post bineplăcut Domnului; postul cel adevărat este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, depărtarea de poftă, de clevetire, de minciună și de jurământ mincinos. Lipsirea acestora este postul cel adevărat și bineprimit”³.

Iar Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Postiți? Arătați-mi-o prin fapte. Cum? De vedeți pe sărac, aveți milă de el; un dușman, împăcați-vă cu el; un prieten înconjurat de un nume bun, nu-l invidiați; o femeie frumoasă, întoarceți capul. Nu numai gura și stomacul să postească, ci și ochii și urechile și picioarele și mâinile voastre și toate mădulele trupului vostru. Mâinile voastre să postească, rămânând curate de hrăpire și de lăcomie; picioarele, nealergând la priverștii urâte și în calea păcătoșilor. Ochii, neprivind cu ispitire frumusețile străine... Gura trebuie să postească de sudalme și de alte vorbiri rușinoase”⁶.

³ Triod ed. 1946, p. 139-140.

⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Adpopulum antiocheum*, Cuv. 3, Migne, P.G. XLIX, col. 53.

Capitolul 14

DESPRE JURĂMÂNT

Jurământul nu este oprit atunci când se face după voia lui Dumnezeu, adică atunci când nu se face pentru un lucru de nimic, și când cel ce jură este hotărât să spună adevărul. Însuși Dumnezeu S-a jurat pe Sine, după cum spune Sfânta Scriptură: *Dumnezeu când a dat făgăduință lui Avraam... S-a jurat pe Sine însuși* (Evrei 6, 13). Mântuitorul S-a jurat, de asemenea, la judecată, că este Fiul lui Dumnezeu (Matei 26, 63-64). Asemenea și Sfinții Apostoli s-au jurat, întărind prin aceasta adevărurile propovăduite (Rom. 1, 9; II Cor. 1, 23; Gal. 1, 20 ș.a.). Când Mântuitorul spune: *Să nu vă jurați nicidecum... Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce este mai mult decât acestea, de la cel rău este* (Matei 5, 34-37), El nu oprește desăvârșit jurământul, ci numai jurământul cel nedrept și cel făcut cu ușurință pentru lucruri de nimic, neînsemnate și neadevărate.

Jurământul drept și făcut pentru lucruri înalte, fiind o faptă de slujire lui Dumnezeu - căci prin el se recunoaște că Dumnezeu este Atotștiutor și Atotprezent -, de bună seamă că trebuie ținut cu sfințenie. Călcarea lui este păcat și este jurământ mincinos (Zah. 5, 4). De aceea creștinul trebuie să se ferească de a jura cu ușurință sau mincinos (Despre jurământ în Legea Veche, vezi la Ieșire 22, 9-11).

Sectarul: Jurământul nu poate fi admis, fiindcă prin el se calcă porunca a treia a Decalogului: *Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui* (Ieș. 20, 7).

Preotul: Jurământul nu poate fi o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu, ci dimpotrivă el este o cinstire a lui Dumnezeu, deoarece prin el I se recunoaște lui Dumnezeu autoritatea supremă, dreptatea Lui și puterea Lui pedepsitoare. Numai atunci poate fi jurământul o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu și deci o călcare a poruncii a treia, când el este făcut strâmb sau când e întrebuițat abuziv și pentru lucruri de nimic. Aceste jurăminte strâmbe și făcute în grabă pentru lucruri neînsemnate sunt cu adevărat hule la adresa numelui (ființei) lui Dumnezeu, și deci sunt în directă opoziție cu porunca a treia. Dar jurământul drept este ca o rugăciune, ca o invocare cuviincioasă și evlavioasă a lui Dumnezeu pentru stabilirea adevărului și pentru înlăturarea minciunii. Jurământul este un factor necesar triumfului adevărului în lume, prin mijlocirea atotștiinței și atotputerniciei lui Dumnezeu. Așa cum este cu neputință ca rugăciunea evlavioasă să fie oprită, tot așa cu neputință este să fie oprită invocarea evlavioasă și cucernică a numelui lui Dumnezeu în jurământul drept.

Sectarul: Dacă jurământul este bun, ca act prin care se recunoaște puterea lui Dumnezeu și prin care se cere de la El pedepsirea minciunii, atunci același lucru s-ar putea spune și despre înjurături, căci și în ele se cere intervenția pedepsei dumnezeiești și, prin aceasta, se recunoaște puterea și dreptul lui Dumnezeu de a pedepsi răul. Or, așa ceva ar fi un mare păcat.

Preotul: Mă minunez de dumneata cât de încâlcit ești la pricepere și cât de departe stai de înțelegerea adevărului. Așa faceți voi sectarii cu toate în înțelegerea Sfințelor Scripturi și de aceea pururea rămâneți în rătăcirile voastre. Jurământul drept, luând ca martor numele lui Dumnezeu, nu este tot una cu a-L înjura pe El. Cine oare se va împăca cu un asemenea înțeles nebun? Înjurăturile nu se fac spre slava și cinstirea lui Dumnezeu, nici din evlavie și prețuire a dreptății și atotștiinței Lui, sau spre a se stabili prin ele vreun adevăr, ci ele se fac spre a se huli și a necinsti numele lui Dumnezeu sau al sfinților Lui sau al vreunui lucru sfânt. Ele nu caută altceva decât pedepsirea aproapelui nostru, care de multe ori este și fără vină. Jurământul drept se face din frică de Dumnezeu și din

mare considerație față de dreptatea și atotștiința Lui, iar înjurăturile se fac din mândrie, din răutate și din ura noastră față de aproapele.

Așa fiind, înjurătura nu este un act de adorare și cinstire a lui Dumnezeu, ci un act doveditor al răutății sufletului nostru, al urii și al dorinței noastre de răzbunare asupra aceluia pe care îi urâm. Totodată, înjurătura este o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu, prin care noi îl chemăm ca pedepsitor al lucrurilor părute nouă nedrepte și prin aceasta - în nebunia noastră - noi am voi să facem pe Dumnezeu părtaș al răutății noastre de a pedepsi pe acela pe care noi îl urâm, lucru care este cu totul spre jignirea dreptății lui Dumnezeu. Așadar, analizând aceste lucruri, putem înțelege destul de clar că înjurăturile sunt numai de la diavolul și deci nu le putem pune în cântar cu jurământul drept, care se face spre slava dreptății lui Dumnezeu.

Sectarul: Dar voi, ortodocșii, mai aveți obiceiul să faceți și niște jurăminte, așa zise «solemne». Ce rost mai au și acestea? Ce temei scripturistic au ele? Și de ce faceți aceste jurăminte, mai ales prin biserici? De ce la aceste jurăminte întrebuițati Evanghelia, Crucea, lumânările ș.a.?

Preotul: Jurământul solemn are multe temeiuri scripturistice, între care sunt și acestea: Fac. 14, 22-23; Ieș. 6, 8; III Regi 8, 31-32; Apoc. 10, 5-6 ș.a. Noi îl facem în biserică, pentru că așa se făcea și în Legea Veche (vezi Num. 5, 11-22 ș.a.). Il facem la nevoie și în afară de biserică, dar mai ales în fața Sfintei Evanghelii, a Sfintei Cruci, cu lumânări aprinse și în fața preotului, fiindcă fără biserică, fără Evanghelie și mai ales fără Sfânta Cruce, este ca și fără Dumnezeu. Și deci fără acestea el rămâne ca o simplă formă pompoasă și o paradă omenească, care impresionează numai la suprafață, iar nu în fond și hotărâtor. Despre puterea și adevărul jurământului drept, atât în Legea Veche, cât și în cea Nouă, sunt edificatoare și alte numeroase texte (Fac. 22, 16-17; 24, 2-9; Ieș. 22, 9-10; Num. 14, 23; I Regi 24, 22-23; Isaia 45, 23; 65, 15-16; Ier. 7, 8-9; Amos 6, 8; Matei 26, 63-64; II Cor. 1, 23; Gal. 1, 20; Filip. 1, 8; II Tim. 2, 14; 4, 1-2; Evrei 6, 13-17).

* * *

Credinciosul: Dar votul sau făgăduința ce este?

Preotul: Făgăduința sau votul este aproape de jurământ și este îndatorirea cu care creștinul se leagă de bună voie în fața lui Dumnezeu să facă o faptă de o deosebită vrednicie morală, ca o recunoștință pentru binefacerile primite. Făgăduința nu poate cuprinde fapte la care omul este deja îndatorat prin porunci și nici fapte lipsite de preț moral. Făgăduința se poate face de orice credincios și este un mijloc pentru întărirea voinței în virtuți, pentru arătarea evlaviei adevărate și duce la desăvârșirea morală, precum citim în Sfânta Scriptură: *Cel ce va face făgăduință, se va prețui sufletul său Domnului* (Lev. 27, 2).

Credinciosul: Dar unde se văd în Sfânta Scriptură dovezi despre făgăduință?

Preotul: În Sfânta Scriptură găsim multe pilde de făgăduințe făcute de bărbați evlavioși. Astfel, Iacov, deșteptându-se din visul său, făgăduiește că piatra care i-a slujit drept căpătâi, o va face altar de închinare lui Dumnezeu (Fac. 28, 20-22). Iar Sfântul Apostol Pavel și-a tuns părul capului său, pentru împlinirea unei făgăduințe (Fapte 21, 23-27; 18, 18).

Făgăduința făcută trebuie împlinită, căci altfel înseamnă lipsă de credință și de ascultare pe care le datorăm lui Dumnezeu. Acest lucru îl adevărește Sfânta Scriptură când zice: *Iar de te vei lega cu făgăduință Domnului Dumnezeului tău, să nu întârzi a o împlini, căci Domnul Dumnezeul tău o va cere de la tine și păcat vei avea asupra ta* (Deut. 23, 21). Și iar se scrie: *Mai bine este a nu făgădui, decât a făgădui și a nu împlini* (Eccl. 5, 4)¹.

Capitolul 15

DESPRE

CONDIȚIILE MÂNTUIRII SUBIECTIVE

Protestanții și împreună cu ei neoprotestanții, sectarii de la noi, care aproape toți au luat ființă în sânul protestantismului, învață că mântuirea subiectivă este condiționată numai de harul divin (*sola gratia*), anume de harul «justificării», după Calvin, sau de harul credinței, adică al «încrederii» (după Luther), prin care omului, ori i se atribuie ori i se impută meritele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Deci, în general, ei spun că mântuirea vine numai prin credință (*sola fide*), care, și ea, este tot din harul lui Dumnezeu și astfel, la urma urmelor, omul nu are propriu-zis nici un merit personal la opera mântuirii sale.

Biserica noastră dreptmăritoare de Răsărit însă învață că mântuirea subiectivă - individuală - nu este numai un dar și nici un simplu act, ci este un proces și o lucrare care se dezvoltă treptat și se înfăptuiește prin împreună-lucrarea a doi factori: Dumnezeu și omul însuși. Din partea lui Dumnezeu este necesar harul divin, iar din partea omului sunt necesare credința și faptele bune. Deci condițiile mântuirii noastre subiective sunt: harul divin de la Dumnezeu și credința și faptele bune ale omului.

¹ Mântuirea obiectivă s-a realizat numai prin Iisus Hristos, iar mântuirea subiectivă, numită în limbajul Noului Testament și «îndreptare», «sfințire», sau «mântuire» în sens mai restrâns, se înfăptuiește ca o urmare a celei obiective, prin acțiunea noastră de a ne impropria sau de a ne însuși mântuirea obiectivă, prin eforturile noastre personale.

¹ Cf. *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 125, p. 440-441.

Din partea lui Dumnezeu, harul divin este absolut necesar, fiindcă toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu; îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus (Rom. 3, 23-24; 5, 15-17). Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință (Filip. 2, 13). Căci în har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni. Pentru că a Lui făptură suntem, zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte, ca să umblăm întru ele (Efes. 2, 8-10).

Din toate aceste cuvinte rezultă că harul divin este de neapărată trebuință pentru mântuirea subiectivă. Acest adevăr rezultă și din cuvintele Mântuitorului: *Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine, se aruncă afară ca mlădița și se usucă; și le adună și le aruncă în foc și ard. Dacă rămâneți întru Mine și cuvintele Mele rămân în voi, cereți ceea ce voiți și se va da vouă* (Ioan 15, 5-7; 1, 12).

Așadar, harul de la Dumnezeu este pentru noi ceea ce pentru mlădiță este sucul pe care-l are din viță. Din partea omului se cere credință mântuitoare, adică *credința care este lucrătoare prin dragoste* (Gal. 5, 6); fără această contribuție a omului, mântuirea nu-i vine nimănui de-a gata. Credința cunoscătoare în Dumnezeu, fără de fapte bune, o au și diavolii, căci și ei *cred și se cutremură* (Iacov 2, 19).

Faptele bune sunt amintite și ele în Sfânta Scriptură ca unele ce sunt necesare pentru mântuire. Biblia este foarte bogată în texte care confirmă cu stăruință că mântuirea este condiționată și de faptele noastre cele bune (Matei 16, 27; 25, 34-45; Ioan 5, 29; Rom. 2, 6-13; II Cor. 5, 10; Iacov 2, 14-26; I Tim. 6, 18-19; Apoc. 20, 12-13 ș.a.).

Sectarul: Harul divin lucrează singur mântuirea omului și fără puțința unei împotriviri, adică în mod irezistibil. Deci nu poate fi vorba nici de libertate, nici de vreun merit al omului în ceea ce privește mântuirea lui. Așa rezultă din parabola Mântuitorului: *Și a zis stăpânul către slugă: Ieși la drumuri și la garduri și silește să intre, ca să mi se umple casa* (Luca 14,

23). Iar altă dată a zis Mântuitorul: *Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl, Care M-a trimis, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi* (Ioan 6, 44). În același înțeles zice și Sfântul Apostol Pavel: *Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filip. 2, 13). Din toate acestea rezultă că nu există libertatea voinței și că mântuirea o dă numai Dumnezeu, după cum zice înțeleptul Solomon, regele: *Asemenea unui curs de apă este inima regelui în mâna Domnului, pe care îl îndreaptă încotro vrea* (Pilde 21, 1; Iez. 36, 26).

Preotul: Voi, sectarilor, ați tăiat o fărâamă (câteva texte) din corpul Sfintei Scripturi și vi se pare că ați luat totul. Dar nu este deloc așa, căci ne-a rămas și nouă destul din tezaurul cel preasfânt și fără de margine, de unde luând cele potrivite în cazul de față, vom răspunde astfel:

Dumnezeiasca și Sfânta Scriptură ne învață luminat că omul a fost făcut de Dumnezeu și încununat de El cu voie liberă, după cum ne învață Sfântul Duh când zice: *Doamne, căci cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi* (Ps. 5, 12); iar în alt loc zice: (Dumnezeu) *din început a făcut pe om și l-a lăsat în mâna sfatului său* (Sir. 15, 14); și iarăși: *Pus-a înaintea ta foc și apă, și ori la care vei vrea, vei întinde mâna ta* (Sir. 15, 16); și iarăși: *Înaintea oamenilor este viața și moartea și oricare le va plăcea li se va da* (Sir. 15, 17). Iar în alt loc Sfânta Scriptură ne spune: *Iată, eu vă pun astăzi înaintea binecuvântare și blestem: Binecuvântare veți avea dacă veți asculta poruncile Domnului Dumnezeului vostru...* (Deut. 11, 26-27). Și în alt loc zice: *Iată eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul... Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pământul: viață și moarte ți-am pus eu astăzi înaintea, și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi* (Deut. 30, 15, 19).

Libertatea voinței omului și dependența mântuirii de lucrarea liberă și voluntară a lui se văd luminat și din cuvintele Mântuitorului: *Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu ați voit* (Matei 23, 37; vezi și 11, 20). Iar tânărului bogat i-a

zis: *...de vrei să intri în viață, păzește poruncile* (Matei 19, 17; vezi și Evrei 4, 11; Rom. 2, 4).

Și prin marele Prooroc Isaia vorbește Dumnezeu: *De veți vrea și Mă veți asculta, bunătățile pământului veți mânca. Iar de nu veți vrea și nu Mă veți asculta, atunci sabia vă va mânca...* (Isaia 1, 19-20); și iarăși către tânărul bogat a zis Mântuitorul: *Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer... auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat, căci avea multe averi* (Matei 19, 21-22). Iată deci că el a fost liber să refuze comoara din cer. Și în alt loc zice Mântuitorul: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34; Luca 9, 23 ș.a.).

Așadar, în toate aceste citate se arată categoric și limpede că Dumnezeu l-a făcut pe om cu voie liberă și de sine stăpânitoare și nu silește voia nimănui de a veni la mântuire. Căci dacă voia omului ar fi forțată spre mântuire, orice pedeapsă sau răsplată în viața viitoare ar fi fără rost, iar Dumnezeu ar înceta de a mai fi Judecător drept, cum adeseori îl numește dumnezeiasca Scriptură. Așa încât voi, sectarilor, rătăciți mult, neînțelegând Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu (Matei 22, 29). Dacă mântuirea noastră s-ar face fără voia noastră proprie, atunci cum trebuie înțeles ceea ce zice marele Apostol Pavel: *...noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10; vezi și I Cor. 3, 8).

Sectarul: Dumnezeu a hotărât din eternitate soarta fiecăruia. Astfel, pe unii îi mântuiește, iar pe alții îi osândește, potrivit hotărârii sau predestinației Sale absolute, din veci. Deci condiția mântuirii noastre subiective este numai prehotărârea necondiționată și din veci a lui Dumnezeu în acest sens, potrivit căreia harul lucrează automat și irezistibil la mântuirea noastră. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel sunt hotărâtoare în acest sens: *Și nefiind ei încă născuți* (Isav și Iacov) *și nefăcând ei ceva bun sau rău, ca să rămână voia lui Dumnezeu cea după alegere, nu din fapte, ci de la Cel care cheamă, i s-a zis ei* (Rebecăi) *că «cel mai mare va sluji celui mai mic», precum este scris: «Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urât». Ce vom zice*

dar? Nu cumva la Dumnezeu este nedreptate? Nicidecum! Căci grăiește către Moise: «Voi milui pe cine vreau să-l miluiesc și Mă voi îndura de cine vreau să Mă îndur». Deci, dar, nu este nici de la cel care voiește, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu care miluiește. Căci Scriptura zice lui Faraon: «Pentru aceasta chiar te-am ridicat, ca să arăt în tine puterea Mea și ca numele Meu să se vestească în tot pământul». Deci, dar, Dumnezeu pe cine voiește îl miluiește, iar pe cine voiește îl împietrește. Imi vei zice deci: De ce mai dojenește? Căci voinței Lui cine i-a stat împotrivă? Dar, omule, tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui ce a făcut-o: De ce m-ai făcut așa? Sau nu are olarul putere peste lutul lui, ca din aceeași frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste? (Rom. 9, 11-21). Același apostol mai zice apoi: Binecuvântat fie Dumnezeu... Cel ce, întru Hristos, ne-a binecuvântat pe noi... Precum întru El ne-a și ales, înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinți și fără de prihană înaintea Lui... (Efes. 1, 3-4).

De aici, de asemenea, rezultă că mântuirea se face potrivit alegerii sau hotărârii din veci a lui Dumnezeu. Căci mai zice apostolul: *Iar noi... datorii suntem totdeauna să mulțumim lui Dumnezeu pentru voi, că v-a ales Dumnezeu dintru început, spre mântuire... la care v-a chemat prin Evanghelia noastră, spre dobândirea slavei Domnului nostru Iisus Hristos* (II Tes. 2, 13-14). Și în alte locuri tot așa: *Ci propovăduim înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră* (I Cor. 2, 7). *Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?* (I Cor. 4, 1). *Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filip. 2, 13). Deci chestiunea este clară: nimeni nu se mântuiește decât pe temeiul alegerii din veci sau al predestinației dumnezeiești. Omul, în viața aceasta, își urmează soarta pe care i-a hotărât-o Dumnezeu, fără putința de a o schimba sau a o înlocui.

Preotul: Sfânta Scriptură are locuri tari sau, cum zice Sfântul Grigorie de Nyssa, are «oase tari» (*Comentariu la Viața lui Moise*). Iar voi, sectarii, voiți să spargeți oasele Scripturii cu

dinții de lapte ai înțelepciunii voastre; dar acest lucru niciodată nu se va putea. Voi, împreună cu toți protestanții voștri, v-ați băgat în adâncul Scripturii fără a putea înota în oceanul fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu. Așa au pățit Origen, Arie, Macedonie, Nestorie, Sabelie, Dioscor, Eutihie și toți începătorii de eresuri din vechime, care s-au înecat în marea cea fără de fund a Sfintei Scripturi. Nu adâncimea Scripturii a fost pricina înecării lor, a căderii lor, ci ei înșiși și-au fost pricină de a nu fi putut înota cu slaba lor pricepere în adâncimea tainelor ei.

Sfânta Scriptură fiind ca un izvor sau ca o fântână fără de fund a înțelepciunii lui Dumnezeu, din ea ni se cuvine a ne adăpa și a lua cu măsură, numai după puterea noastră de înțelegere și după vârsta noastră duhovnicească. Și așa, după cum din fântână scoatem mai întâi cu ciutura, apoi din ciutura, punem în cană și apoi în pahar, pentru a ne potoli setea noastră cea trupească, la fel se cade a face și cu setea noastră cea duhovnicească, atunci când ea ne silește a bea din oceanul cel fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu, din Sfânta Scriptură. Căci de vom scotoci în înțelesurile ei cele duhovnicești mai presus de curăția minții și a inimii noastre, ne vom prăpăsti din cauza mândriei și a iscodirii noastre de a cerca cele mai presus de noi și de puterea noastră de înțelegere în cele duhovnicești. Dacă noi, de pildă, am vedea un copil de clasa întâi chinându-se să știe și să predice la alții ceea ce încă nu știu cei din facultate, ce lucru nepotrivit și de râs ar fi! La fel și cu mult mai rău este cel ce vrea să tâlcuiască și să deslușească cele grele ale Sfintei Scripturi cu o minte grosolană și neluminată de Duhul Sfânt.

Dumnezeieștii Prooroci și Apostoli, precum și Sfinții Părinți ai Bisericii lui Hristos, au ajuns cu curăția vieții la nevinovăția pruncilor și cu înțelepciunea la starea de bărbați desăvârșiți (I Cor. 13, 11-12; Efes. 4, 13), și totuși nu au îndrăznit a cerca cele necercate ale înțelepciunii lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură; ci față de înțelesurile cele prea înalte ale ei, au rămas în uimire cu mintea, zicând: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, adânci cu totul sunt gândurile Tale* (Ps. 91, 5); și iarăși: *Mare este Domnul nostru și mare este tăria Lui și pricepera Lui nu are hotar* (Ps. 146, 5); și în alt loc: *Nu știi*

tu, sau n-ai aflat tu că Domnul este Dumnezeu veșnic, Care a făcut marginile pământului, Care nu obosește și nici nu își sleiește puterea? Că înțelepciunea Lui este nemărginit de adâncă (Isaia 40, 28). Il auzim și pe vasul alegerii, pe marele Pavel, cu multă mirare zicând: *O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?* (Rom. 11, 33-34).

Deci înțelege, omule, că acest adânc fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu nu poate fi atins de nici o minte rațională a zidirilor Lui din cer și de pe pământ. Cu atât mai mult - nici cu participare - la cei ce nu și-au curățit mintea și inima lor de patimi și vor să pătrundă în adâncul înțelegerilor din Scripturi, fără de lumina harului lui Dumnezeu. Voi, sectarilor, ați desființat posturile și pravilele cele de rugăciune rânduite de Sfinții Apostoli și voiți - cu duh de suprafață, lumesc și trupesc - a tâlcui cele duhovnicești. Dacă voi ați mai lua aminte la învățăturile Sfinților Părinți, poate că v-ați înțelepți, căci unul dintre ei zice: „Nu stă cunoștința lui Dumnezeu și a celor duhovnicești în pântecelul plin” (Sfântul Isaac Sirul); iar un altul: „Pe mintea cea subțire o gonește afară umflarea pântecelui” (Sfântul Grigorie Teologul). Sau: „Din sămânța sudorii postului crește spicul întregii înțelepciuni” (Sfântul Ioan Scărarul). Înțelegeți dar, voi, sectarilor, că cine iscodește Sfintele Scripturi mai presus de măsura de curăție a minții și a inimii lui și mai presus de vârsta lui duhovnicească, unul ca acesta ajunge la hulă, nebunie și eres (Sfântul Efreem Sirul). Și marele Grigorie Teologul zice în această privință: „Privirea la cele înalte fără de frâu, poate și în prăpăstii să ne dea nouă brânci”.

Așadar voi, sectarilor protestanți, care ați distrus posturile și slujbele cele sfinte ale Bisericii Sobornicești și Apostolești și ați început a tâlcui Sfânta Scriptură după părerea cea rătăcită a voastră și nu după lumina harului lui Dumnezeu și după învățătura Sfinților Părinți, ați ajuns prin această iscodire trufașă să cădeți în prăpastia ereziilor și, din cauza trufiei voastre, niciodată nu voiți a veni întru recunoașterea rătăcirii în care ați căzut.

Dumneata ai adus citatele de mai sus, care vi se par vouă, sectanților, că sunt ca o temelie a predestinației pe care o susțineți spre a voastră pierzare, dar adevărul este cu totul altul în legătură cu cele susținute de voi. Citatul întâi (Rom. 9, 11-21), prin care vi se pare vouă că se recunoaște și se arată mai înainte alegerea și predestinația dintre Iacov și Isav, se referă la chemarea oamenilor, la harul și îndreptarea cea în Iisus Hristos. Apostolul Pavel vrea să dovedească prin acest exemplu că chemarea și îndreptarea oamenilor nu depinde numai de «faptele legii», ci și de bunătatea lui Dumnezeu care cheamă, prin harul Său, pe toți oamenii la mântuire, fie iudei, fie păgâni (vezi v. 22-24), și fără harul lui Dumnezeu, oamenii nu pot face nimic în ceea ce privește mântuirea lor. Dacă totuși se spune aici că Dumnezeu dă oamenilor harul Său numai din nemărginita Lui bunătate și că hotărăște cu totul liber soarta oamenilor chiar înainte de nașterea lor, prin aceasta se pune accent pe importanța condiției obiective a mântuirii sau sfințirii noastre, fără să se mai repete și condiția subiectivă: libertatea omului de a conlucra cu harul divin prin credință și fapte bune, și nu se mai repetă nici ideea că la baza hotărârii soartei fiecăruia stă preștiința lui Dumnezeu; dar ea este subînțeleasă, deoarece apostolul zice că pe unii Dumnezeu îi pedepsește și-i împietrește, după ce aceștia s-au făcut «vase ale mâniei» (adică vrednici de a fi împietriți după dreptatea lui Dumnezeu) și după ce Dumnezeu i-a răbdat îndelung (vezi v. 22).

Dumnezeu știe totul dinainte, de aceea n-a trebuit ca să treacă mai întâi timpul pentru a ști că dintre cei doi fii ai lui Isaac, unul va fi purtător al făgăduinței Sale mesianice. Și atunci nu este nici o mirare că zice: *Pe Iacov l-am iubit și pe Isav l-am urât*. Iar dacă se zice apoi că Dumnezeu miluiește pe cine vrea și iarăși că osândește pe cine vrea, noi trebuie să ne întrebăm: oare pe cine vrea Dumnezeu să miluiască și pe care oameni vrea să-i osândească? Oare iubește El numai pe aceia care au fost în mod arbitrar predestinați la mântuire și care în viață pot să fie răi? Și osândește numai pe cei reprobați de El arbitrar, care totuși în viață pot fi buni? Sau vrea Dumnezeu ca din unii buni să facă răi, iar din alții răi să facă buni, fără nici o dreaptă judecată? Dar în acest caz, unde sunt dreptatea, nepărtinirea, înțelepciunea și alte însușiri atribuite lui Dumnezeu?

Nici măcar între oameni nu e cu putință așa ceva, iar când totuși se practică între ei arbitrariul, acesta este o pacoste și o nenorocire.

În celelalte texte, de asemenea, nu se vorbește despre predestinație la mântuirea cea veșnică, ci despre alegerea sau chemarea la harul pe care l-a adus Hristos, nu pe baza vredniciei noastre, ci numai din bunătatea lui Dumnezeu. Această chemare nu este mărginită, adică dată numai unora (așa cum zic predestinaționiștii că este predestinația), ci se referă la toți oamenii (se vorbește numai la plural), *deși* nu toți sunt aleși sau chemați în înțeles de predestinare. În acest înțeles, zice Sfântul Apostol Pavel: *Că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți, mărturia adusă la timpul său* (I Tim. 2, 3-6). Dacă s-ar înțelege și aici predestinația absolută la mărirea cerească, această predestinație ar trebui să o înțelegem - după litera și spiritul textului - ca nelimitată, și atunci ar însemna că mântuirea vine automat asupra tuturor oamenilor. Or, este știut că nu toți se mântuiesc și înșiși predestinaționiștii susțin că numărul celor predestinați la mântuire este limitat.

Adevărul este însă că Hristos a adus mântuirea (obiectivă) tuturor, dar mântuirea subiectivă nu se dă tuturor, ci numai celor ce și-o câștigă. La mântuirea obiectivă au fost predestinați toți oamenii, dar la cea subiectivă numai cei pe care i-a prevăzut Dumnezeu că o vor merita.

Am văzut că harul divin nu lucrează în noi cu de-a sila (irezistibil), și că noi avem o contribuție în lucrarea mântuirii noastre. Prin urmare, despre o predestinație absolută și necondiționată nu poate fi vorba. Iată, dar, care este adevărul în ceea ce privește predestinația, soarta sau „datul” omului.

A. *Sfânta Scriptură* vorbește adeseori *direct* despre o oarecare predestinație, numind-o uneori: «sfat» (Fapte 2, 23); «preștiința» și «prehotărâre» (Rom. 8, 29); «taina voii lui Dumnezeu» (Efes. 1, 9); «sfatul voii lui Dumnezeu» (Efes. 1, 11); «taina cea din veac ascunsă» (Col. 1, 26; Efes. 3, 9); «cartea vieții» (Luca 10, 20; Apoc. 20, 15 ș.a.).

Dar această predestinație este condiționată de viața și faptele omului și este bazată pe preștiința lui Dumnezeu. Căci Sfânta Scriptură vorbește despre anumite vrednicii ale celor predestinați, sau, în orice caz, direct sau indirect, despre alte motive decât o simplă hotărâre arbitrară, pentru care unii se mântuiesc, iar alții se osândesc. Doar Sfânta Scriptură spune textual: *...știm că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, al celor care sunt chemați după voia Lui; căci pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, mai înainte i-a și hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său... Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe aceștia i-a și chemat; și pe care i-a chemat, pe aceștia i-a și îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceștia i-a și mărît* (Rom. 8, 28-30).

Știm apoi că la Judecata de apoi vor exista anumite criterii după care vor fi judecați toți și că nu vor fi judecați arbitrar (Matei 25, 34-46), hotărârea fiind luată în funcție de vrednicia sau nevrednicia cu care fiecare om s-a conformat acestor criterii, pentru ca judecata să fie cât mai dreaptă. Apostolul zice: *Pentru că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10; I Cor. 3, 8). *Aceasta însă zic: Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera* (II Cor. 9, 6; vezi și Matei 16, 27; 7, 21; 20, 16; Ioan 3, 36; 6, 47; 6, 54; Rom. 2, 6-11; 8, 17; I Cor. 9, 27; II Tim. 2, 20; I Petru 1, 10 ș.a.).

Sfânta Scriptură confirmă și *indirect* această învățătură. Astfel, ea repetă adeseori că Dumnezeu nu vrea moartea, ci mântuirea păcătoșului (Iez. 18, 23; 33, 11; II Petru 3, 9; I Tim. 2, 4; Rom. 3, 29-30; I Cor. 8, 6; Efes. 4, 6), că toți oamenii sunt chemați la mântuire (Matei 28, 19; Rom. 10, 18; II Cor. 5, 15; I Tim. 2, 6; I Petru 3, 9 ș.a.) și că Dumnezeu a înmulțit harul Său spre a copleși păcatul și spre a da tuturor oamenilor posibilitatea de a se mântui (Rom. 5, 15; Ioan 3, 16). Toate acestea ar fi cu neputință, dacă numărul aleșilor ar fi limitat.

B. Istoria, prin Părinții bisericești și prin alți oameni de mare autoritate, precum și *Sfânta Tradiție*, prin toate învățăturile ei, atestă că aceasta a fost întotdeauna în Biserică tâlcuirea învățaturii despre predestinația dumnezeiască.

- Sfântul Irineu (202) zice: „Dumnezeu, Care pe toate le știe înainte, a pregătit... locuința corespunzătoare; căci acelor care caută lumina cea netrecătoare și năzuiesc spre ea, le dă cu îndurare această lumină”².

-Sfântul Ioan Gură de Aur (407) spune: „Dumnezeu ne-a predestinat pe noi nu numai din iubire, ci și pentru faptele noastre cele bune; căci dacă mântuirea ar depinde numai de iubire, atunci ar trebui ca toți să se mântuiască, pentru că Dumnezeu pe toți îi iubește, iar dacă mântuirea ar depinde numai de faptele noastre cele bune, atunci venirea lui Hristos și tot ce a făcut El pentru mântuirea noastră ar fi de prisos”³.

-De asemenea, Sfântul Ilariu (366) scrie: „Aceia pe care Dumnezeu i-a prevăzut, pe aceia i-a și predestinat”⁴. „Alegerea nu este deci rezultatul unei judecăți indiferente, ci este o separare, stabilită după aprecierea meritelor”⁵.

- Fericitul Ieronim (420) zice: „Despre care Dumnezeu a știut că vor fi în viața lor asemenea Fiului Său, pe aceia i-a și predestinat a fi asemenea Lui într-o mărire”⁶.

-Sfântul Ambrozie (397) arată: „Dumnezeu n-a predestinat decât numai după ce a cunoscut; căroră le-a prevăzut vrednicia, aceloră le-a predestinat și răsplata”⁷.

Însăși rațiunea sănătoasă, cum s-a văzut în răspunsurile la obiecțiunile anterior făcute, exclude posibilitatea unei predestinări absolute și necondiționate.

* * *

Credinciosul: Dacă harul ne este totdeauna de neapărată trebuință pentru mântuire și dacă mântuirea este un dar al lui Dumnezeu dat prin har, mai avem și noi vreo parte la lucrarea mântuirii noastre?

Preotul: Da, avem și noi o parte. Deși harul este de neapărată trebuință pentru mântuirea noastră, totuși el nu ne

²Adv. haer. lib. IV, c. 39 n. 4 în Mg. P. G., 7, 1111.

³In Ephes. horn. 1 n. 2, în Mg. P. G, 62. 11 s.

⁴In Ps. 67 n. 10 în Mg. P. L., 9. 449.

⁵In Ps. 64 n. 5 în Mg. P. L., 9. 415.

⁶In Rom. 8, 29 în Mg. P. L., 29, 736.

⁷De fide lib. V. C. 3 Mg. P. L., 16. 533 s.

poate mântui singur. Noi nu suntem niște bușteni sau niște pietre, cu care face Dumnezeu ce voiește. Dacă harul ar lucra singur, ar însemna că ne duce singur (fără voie) la mântuire. În acest caz, dacă unii nu se mântuiesc, aceasta n-ar fi din pricina lor, ci a harului care nu-i silește. Aceasta este însă o învățătură a calvinilor, numită predestinație (mai înainte rânduire). După această învățătură, Dumnezeu a hotărât din veci să mântuiască pe unii oameni și să-i piardă pe alții, după cum îi place Lui, nu după cum vor lucra ei în chip liber cu harul. Celor pe care a hotărât să-i mântuiască le dă harul, care îi silește să lucreze după voia Lui, celorlalți nu li-l dă⁸.

Credinciosul: Dar învățătura Bisericii noastre care este?

Preotul: Ți-am arătat pe larg mai înainte, la care mai adaug: Să știi că: *Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Tim. 2, 4). Dar harul nu silește pe nimeni. Oamenii au libertatea să-l primească și să conlucreze cu el, sau să-l respingă. Cei dintâi se mântuiesc, iar cei din urmă nu⁹. *Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine*, citim în Apocalipsă (3, 20). Astfel, deși oamenii nu se pot mântui singuri, ci prin har, totuși atârnă și de libertatea lor ca să lase să pătrundă harul în ei, sau nu, și să se mântuiască, sau nu. De aceea *mulți sunt chemați, dar puțini aleși* (Matei 20, 16). Deci Dumnezeu voiește mântuirea tuturor oamenilor. El lucrează însă după dreptate, nu după bunul plac. El îi mântuiește sau osândește pe oameni după faptele lor.

Ține minte, fiule, cu tărie cele ce ai auzit, spre a rămâne adevărat ortodox și a fi lămurit în ceea ce ai întreb.

⁸ *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 243, p. 144.

⁹ *Ibidem*, întreb. 244, p. 145.

Capitolul 16

DESPRE

CELE SAPTE SFINTE TAINE

*Înțelepciunea și-a zidit sieși
casă și a întărit-o pe șapte stâlpi
(Pilde 9, 1)*

Taina este o lucrare sfântă, instituită de Dumnezeu întrupat, prin care, într-o formă văzută, se împărtășește primitorului harul divin nevăzut.

Cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare sunt următoarele:

1. Botezul. **2.** Mirungerea. **3.** Împărtășania (Cuminecătura). **4.** Spovedania (Pocăința). **5.** Preoția (Hirotonia). **6.** Nunta (Căsătoria). **7.** Maslul.

Înainte de a vorbi despre însemnătatea celor șapte Taine, vom însemna pe scurt câte ceva despre simbolul numărului șapte în Vechiul și Noul Testament, căci numărul șapte pecetluiește o mulțime de acte din Sfânta Scriptură.

Așa, de pildă, în ziua a șaptea s-a odihnit Dumnezeu de toate lucrurile Sale pe care le făcuse (Fac. 2, 1-2); șapte perechi de animale și păsări curate a poruncit Dumnezeu lui
¹ Cultele neoprotestante nu recunosc nici numărul celor șapte Sfinte Taine, nici însușirea lor sfmțitoare.

² Vezi *Teologia dogmatică și simbolică*, București, 1958, voi. II, p.827

Noe să bage în corabie înainte de a începe potopul (Fac. 7, 2-3). Iarăși i-a spus că după șapte zile va veni potopul (Fac. 6 și 7). În luna a șaptea și în ziua a 27-a s-a oprit corabia pe Munții Ararat (Fac. 8, 4). După șapte zile a dat drumul Noe a doua oară porumbelului din corabie, iar acesta s-a întors având în cioc o ramură de măslin verde (Fac. 8, 10), iar în luna a doua, în 27 ale acestei luni, pământul era uscat (Fac. 8, 14). Avraam a dat lui Abimelec împăratul șapte mielușele, ca mărturie între ei amândoi (Fac. 21, 28-30). Iacov patriarhul s-a închinat de șapte ori cu fața la pământ în fața fratelui său Isav (Fac. 33, 1-3).

Faraon a visat șapte vaci grase și șapte slabe, șapte spice pline și șapte seci (Fac. 41). Lui Moise i-a spus Dumnezeu că între alte lucruri ce va face pentru sfântul lăcaș să facă și un sfeșnic de aur curat și deasupra lui să pună șapte candelă ca să lumineze (Ieș. 25, 31-37). Tot lui Moise i-a poruncit Dumnezeu să spună israeliților să numere șapte săptămâni de zile (Lev. 23, 15), iar a cincizecea zi să le fie sărbătoare sfântă, înainte de a mânca Pastele, șapte zile să mănânce pâine nedospită (Ieș. 12, 19). Pe lângă alte daruri ce aveau poruncă să le aducă, în acea zi trebuiau să aducă șapte miei (Lev. 23, 15-18). Apoi să numere șapte săptămâni de ani, iar al cincizecilea să fie an de slobozire (Lev. 25, 8-10; Isaia 61, 1-4; Luca 4, 16-21). Pe Mariam, sora lui Moise, fiindcă a cântat, șapte zile a lovit-o Dumnezeu cu lepră (Num. 12).

Lui Iosua Navi i-a poruncit Dumnezeu să pună șapte preoți cu șapte trâmbițe să înconjoare Ierihonul de șapte ori, iar a șaptea oară să sune în trâmbiță de șapte ori și vor cădea zidurile Ierihonului (Iosua 6). În șapte zile s-a plinit sfințirea lui Aaron și a fiilor săi de către Dumnezeu, prin Moise (Lev. 8, 33-35). De șapte ori în zi, David Proorocul lauda pe Dumnezeu (Ps. 118, 164). Ieremia a proorocit că evreii vor fi robi șaptezeci de ani în Babilon (Ier. 25, 11-12; 29, 10). Șapte candelă cu șapte brațe a văzut Sfântul Prooroc Zaharia (Zah. 4, 1-2). Șapte funii, ca pe o ață putredă a rupt Samson, cel ce avea șapte șuvițe de păr care-i dădeau putere (Jud. 13-16).

Șapte sunt darurile Duhului Sfânt:

1. Înțelepciunea; **2.** Înțelegerea; **3.** Sfătuirea; **4.** Tăria; **5.** Cunoștința; **6.** Buna credință; **7.** Frica (Isaia 11, 2-3).

Șapte sunt stâlpii peste care înțelepciunea lui Hristos a zidit casa Sa (Biserica) (Pilde 9, 1). Șaptezeci au fost bărbații care au tradus Biblia pe vremea faraonului Ptolemeu Filadelful (283 î.d.Hr.). De șapte ori s-a scăldat Neeman Sirianul în Iordan și s-a curățit de lepră (IV Regi 5, 14).

Apoi, în Noul Testament, Mântuitorul poruncește să iertăm de șaptezeci de ori câte șapte (Luca 17, 3-4; Matei 18, 22). Orânduiala Bisericii lui Hristos tot pe numărul șapte este întemeiată:

1. apostolii; **2.** proorocii; **3.** învățătorii; **4.** făcătorii de minuni; **5.** cei ce au darul tămăduirilor; **6.** cei ce au darul vorbirii în limbi; **7.** cei ce au darul de a tălmăci sau a explica Sfintele Scripturi norodului (I Cor. 12, 28-30).

Șapte sunt duhurile care stau înaintea lui Dumnezeu și a scaunului Său de domnie (Apoc. 1, 4). Șapte sunt sfeșnicele cele de aur dinaintea Mântuitorului și șapte sunt stelele din dreapta Sa (Apoc. 2, 1). Șapte sunt Bisericile cărora i s-a spus Sfântului Ioan Evanghelistul să le scrie (Apoc. 1, 11). Șapte sunt urgiile apocaliptice (Apoc. 15, 6-8; 16). Șapte peceți avea cartea pe care a văzut-o dumnezeiescul Ioan Evanghelistul în mâna lui Dumnezeu (Apoc. 5, 1-4). Șapte sunt duhurile lui Dumnezeu pe care le trimite în tot pământul (Apoc. 5, 6) în Biserici (Apoc. 1,4).

Șapte sunt păcatele de moarte: **1.** mândria; **2.** iubirea de argint (zgârcenia); **3.** desfrânarea; **4.** pizma sau invidia; **5.** lăcomia; **6.** mânia; **7.** lenea (neîngrijirea sufletului).

Mielul (Hristos) care S-a junghiat este vrednic ca să ia: **1.** puterea; **2.** bogăția; **3.** înțelepciunea; **4.** tăria; **5.** cinstea; **6.** slava; **7.** binecuvântarea (Apoc. 5, 12).

Acestea puține fiind enumerate din cele multe ce evidențiază însemnătatea simbolică a numărului șapte în Sfânta Scriptură, în cele ce urmează ne vom ocupa de cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii lui Hristos.

Să începem a zice: Ce înseamnă cuvântul taină? Cuvântul taină are înțelesul de a strânge și a închide gura celor ce se învață, ca nimenea din cei neînvățați să nu o descopere pe dânsa, după porunca dată de Mântuitorul care zice: *Nu dați cele sfinte câinilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea*

porcilor, ca nu cumva... întorcându-se, să vă sfâșie pe voi (Matei 7, 6). Și în alt chip, Taină se zice de la «mă învăț și învăț cele sfinte». Pentru aceasta și Mântuitorul, întrebându-L ucenicii Săi pentru ce grăiește în pilde, a zis: ...*vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției Cerurilor* (Matei 13, 11; Luca 13, 10). Iarăși, cuvântul taină se referă la multe alte evenimente și realități înfățișate în Sfânta Scriptură.

Așa de pildă, taină se numește și rânduiala întrupării lui Dumnezeu-Cuvântul (Col. 1, 26). Tot astfel, Sfântul Dionisie Areopagitul, în trimiterea sa către Gaius, scrie: „Și prin aceasta, taina (întrupării) lui Hristos a rămas ascunsă, nefăcându-se înțeleasă nici unei rațiuni și nici unei minți, ci chiar spusă rămâne negrăită și chiar înțeleasă, rămâne necunoscută”³. Încă se zice taină și învățătura Sfintei Evanghelii, după cum zice Marele Pavel: ...*prin descoperire mi s-a dat în cunoștință această taină* (Efes. 3,3).

Se mai zice taină cea a drepte credințe, după cea scrisă: *...cu adevărat, mare este taina drepte credințe* (I Tim. 3, 16). Încă numim taină și învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și învierea cea din morți a toată firea omenească și a doua venire a Domnului și alte numeroase înțelesuri are cuvântul taină în Sfânta Scriptură. Taină se mai numește un lucru oarecare sfințit ce cade sub simțire, având în sine acoperită puterea dumnezeiască⁴. Acestea sunt câteva mărturii despre ce este taina și în câte feluri se poate înțelege ea.

Dar când se vorbește de Sfintele Taine ale Bisericii, înțelegem pe cele șapte Sfinte Taine, care sunt lucrări sfinte, întemeiate de Domnul nostru Iisus Hristos, lucrări prin care, în mod nevăzut, se comunică celor ce se împărtășesc din ele harul mântuitor nevăzut.

³ Sfântul Dionisie Areopagitul, *Epistola a IH-a către Gaius Terapeutul*.

⁴ Gavriil, Mitropolitul Filadelfiei din Monemvasia, *Tâlcuirea celor șapte Taine*, trad. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, Iași, 1807, cap. 2, 3, 4, p. 1, 4.

Capitolul 17

DESPRE TAINA SFÂNTULUI BOTEZ

*Adevărat, adevărat zic ție,
de nu se va naște cineva din apă
și din Duh, nu va putea să intre
întru împărăția lui Dumnezeu*

(Ioan 3, 5)

Botezul este Taina în care, prin întreita cufundare în apă, în numele Sfintei Treimi, cel ce se botează se curățește de păcatul strămoșesc și de toate păcatele făcute până la botez, se naște la o viață spirituală nouă și devine membru al trupului tainic al Domnului, al Bisericii lui Hristos.

Botezul din apă și din Duh își are originea în profețiile Vechiului Testament, deoarece Domnul nostru Iisus Hristos a venit să împlinească tot ce s-a proorocit în Lege și în prooroci (Matei 5, 17). Incepându-și lucrarea Sa mesianică, Domnul nostru Iisus Hristos a făcut o mulțime de semne și minuni dumnezeiești, tămăduind bolile și scoțând demonii din cei ce îl rugau. Vestea minunilor s-a dus departe, punând pe gânduri pe mulți, căci așa ceva nu se mai pomenise (Matei 9, 32-38; Ioan 9, 32-33), și în acest context de împrerurări, Sfânta Scriptură ne spune că între farisei era un om cu numele Nicodim, un fruntaș al iudeilor. *Acesta a venit noaptea la Iisus și I-a zis: învățătorule, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; că*

nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el. Răspuns-a Iisus și i-a zis: Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu. Iar Nicodim a zis către el: Cum poate omul să se nască, fiind bătrân? Oare poate să intre a doua oară în pântecele maicii sale și să se nască? Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este... (Ioan 3, 1-6).

Deci nașterea din nou înseamnă nu a intra din nou în pântecele maicii, ci a avea botezul din apă și din Duhul Sfânt, pe care l-au primit și îl dau apostolii Domnului, cărora le-a zis Domnul după învierea Sa: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi* (Marcu 16, 15-16); și în altă parte spune: *...mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă; și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.* (Matei 28, 19-20).

Iată dar că botezul cu apă și cu Duhul Sfânt este obligatoriu pentru «orice făptură» și nu numai pentru unii, cum spun sectarii cei rătăciți.

Sectarul: În Sfânta Scriptură numai două Taine sunt pomenite: Botezul și Cina Domnului; celelalte pe care le-ai înșirat dumneata până acum sunt niște născociri omenești și de aceea noi nu le putem admite. Iar cât privește botezul, nu este o taină, ci un simbol, o lucrare simbolică în care se închipuiește curățirea de păcate și prin care numai se întărește credința, fiind doar o dovadă pe care o dă cineva în afară, pentru faptul că a făcut pocăință, sau este o moștenire, o pecete a pocăinței. Dar curățirea păcatelor nu o face botezul, ci credința, care prin botez este pecetluită și confirmată.

Credința și nu botezul este agentul care transformă pe om în făptură nouă, mântuindu-l, după cum rezultă din cuvintele îngerului către Corneliu, că prin credința în cele ce îi va spune Apostolul Petru, se va mântui cu toată casa sa (Fapte 11, 14), sau din cuvântul Apostolului Pavel către temnicerul din Filipi: *Crede în Domnul Iisus și te vei mântui tu și casa ta* (Fapte 16,

31). Deci credința este cea care a adus mântuire, iar botezul i-a urmat numai ca un simbol al convertirii și al credinței sau ca o pecete a terminării pocăinței.

Preotul: Botezul creștin este o Taină sfântă, iar nu un simbol, deoarece Mântuitorul a numit Botezul «naștere de sus», în urma căruia omul se curățește de păcate și se sfințește (Ioan 3, 3-7). Sfântul Apostol Pavel îl numește «înnoire» a vieții (Rom. 6, 3-5), făcută prin lucrarea Sfântului Duh (Tit 3, 5). Apostolul Petru spune și mai lămurit că botezul este împărțit spre iertarea păcatelor (Fapte 2, 38) și că nu este numai un simbol sau o spălare a trupului care să închipuiească spălarea sau curățirea sufletului - cum vi se pare vouă, sectarilor - ci este o naștere adevărată. Botezul, zice el, *vă mântuiește astăzi și pe voi, nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschiderea cugetului bun către Dumnezeu...* (I Petru 3, 21).

Chiar și dacă nu ni s-ar spune, ar fi totuși de la sine înțeles că toate aceste urmări ale botezului se fac prin lucrarea Sfântului Duh, și astfel Botezul nu este un simbol, ci o Taină, adică o lucrare pe care o face Dumnezeu asupra noastră prin apa sfințită.

Despre Botez ni se mai spune că poate fi săvârșit numai de apostoli sau de cei ce au darul preoției, pentru că numai apostolilor le-a poruncit Mântuitorul să boteze (Matei 28, 19) și numai despre ei și despre persoane care au avut darul preoției ni se spune în Sfânta Scriptură că au botezat (I Cor. 1, 16; Fapte 8, 36-38; 16, 12-15; 16, 32-33 ș.a.). Iar despre cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii ți-am răspuns mai pe larg în discuția anterioară.

Sectarul: Botezul trebuie să fie aplicat numai adulților, pentru că, pe de o parte, cei ce-l primesc trebuie să aibă mai întâi credință și pocăință și abia apoi să se boteze, iar, pe de altă parte, cei ce îl aplică trebuie mai întâi să propovăduiască credința și pocăința și abia apoi să boteze. Căci iată ce spune Sfânta Scriptură propovăduitorilor: *...mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă...* (Matei 28, 19-20). Deci întâi trebuie să propovăduiască și abia apoi să boteze. Iar despre cel ce voiește să primească Botezul, zice: *Cel ce va crede și se va*

boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi (Marcu 16, 16). Altă dată li se adresează direct și le zice: *Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt* (Fapte 2, 38). Deci cel ce vrea să primească botezul, trebuie mai întâi să aibă credință și să facă pocăință.

Preotul: Nu este deloc așa cum rău cugeti dumneata. Am spus de la început că Botezul creștin își are originea în Vechiul Testament. Astfel, Dumnezeu i S-a arătat lui Avraam când acesta era în vârstă de 99 de ani și, între altele, i-a spus că pe toată partea bărbătească să o taie împrejur, iar pe copiii de parte bărbătească ce se vor naște de aici încolo, să-i taie împrejur în a opta zi de la naștere. Iar cel ce nu se va tăia împrejur să fie nimic (Fac. 17, 10-14). Deci Dumnezeu nu i-a zis lui Avraam pentru copii și tineri, să se taie împrejur când vor fi maturi, sau ca el, de 99 de ani, ci *toată* partea bărbătească, de orice vârstă ar fi, să o taie împrejur, iar pe nou-născuți, a opta zi după nașterea lor. Voi, sectarilor, ziceți că botezul pruncilor nu are valoare, căci ei nu știu când au fost botezați. Dar ce știa Isaac, pruncul lui Avraam, la opt zile? Desigur, nimic. Dar știa tatăl și mama sa și de aceea Isaac, când s-a făcut mare, n-a spus că el nu știe când l-au tăiat împrejur și că trebuie să-l taie din nou împrejur, ci i-a crezut pe părinții lui. Așa trebuie să fie și Botezul - cum de fapt practică Sfânta Biserică Ortodoxă -, știut fiind că tăierea împrejur închipuia Botezul din Legea Nouă (Col. 2, 11-13). Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a botezat cu botezul Legii Vechi, la opt zile după nașterea Sa (Luca 2, 21).

Altă preînchipuire din Vechiul Testament prin care se arată că la plinirea vremii trebuie să se boteze și copiii, este scoaterea israeliților din Egipt și trecerea lor prin Marea Roșie, de la bătrân până la cel mai mic prunc. Că aceasta închipuie botezul tuturor, adeverește și marele Apostol Pavel, zicând: *Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri (israeliții) au fost toți sub nor și că toți au trecut prin mare. Și toți, întru Moise, au fost botezați în nor și în mare* (I Cor. 10, 1-2). Va să zică «toți», deci și copiii, căci Moise spunea lui Faraon: *Vom merge cu cei tineri și cu cei bătrâni ai noștri, cu*

fii noștri, cu fiicele noastre... (Ieș. 10, 9). Așa încât norul și marea (apa) însemnau «apa și Duhul Sfânt», în care trebuie să fie botezat oricine (Ioan 3,5).

Trecând la Noul Testament, auzim pe Domnul nostru Iisus Hristos spunând apostolilor, înainte de răstignirea Sa, că Tatăl le va trimite pe Mângâietorul, adică pe Duhul Sfânt, în numele Fiului și îi va învăța toate lucrurile (Ioan 14, 16-17, 26). Și venind Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii (adică Duminica), la ora nouă dimineața, peste apostoli, ei au propovăduit poporului ceea ce-i învăța Duhul Sfânt, spunându-le să se pocăiască și fiecare din ei să fie botezat în numele Domnului nostru Iisus Hristos, *căci vouă este dată făgăduința și copiilor voștri...* Și au fost botezate *ca la trei mii de suflete* (Fapte 2, 39, 41).

Auțiți voi, sectarilor, și să vă între în urechi adevărul acesta: *vouă este dată făgăduința* (Botezului) *și copiilor voștri*. Deci și a copiilor, nu cum rătăcit învățați voi pe oameni. Și când spune că s-au botezat, nu spune că au botezat trei mii de bărbați și de femei, ci «trei mii de suflete», ceea ce înseamnă că au fost și copii de ai celor botezați. Desigur, Apostolii predicau celor mari, însă, fiind ei inspirați de Duhul Sfânt, spuneau că și a copiilor este «făgăduința», și ascultătorii credeau, ca și Avraam lui Dumnezeu.

Iată câteva cazuri de familii botezate cu copiii lor: Lidia a fost botezată *și ea și casa ei* (Fapte 16, 14-15); temnicerul, *luându-i la sine* (pe Pavel și pe Sila), *în acel ceas al nopții, a spălat rănile lor și s-a botezat el și toți ai lui îndată* (Fapte 16, 33); *Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa* (Fapte 18, 8). Iarăși zice Sfântul Apostol Pavel: *Am botezat și casa lui Ștefana* (I Cor. 1, 16). Când zice «toată casa», se înțelege de la sine că este vorba de toată familia, până la cel mai mic, după cum zice Isus Navi: *Eu însă și casa mea vom sluji Domnului...* (Iosua 24, 15).

Domnul Hristos a arătat, de asemenea, că trebuie botezați copiii de mici, deoarece atunci când l-au adus niște copilași ca să Se roage pentru ei, iar Apostolii opreau pe cei ce i-au adus, Domnul i-a certat, zicându-le: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerului. Și punându-și mâinile peste ei, S-a dus de acolo* (Matei 19, 13-15).

Deci dacă Dumnezeu cheamă și pe copii de mici la mântuire, pentru ce voi, sectarilor rătăciți, vă lepădați de ei și îi opriți de a veni la Dumnezeu prin Sfântul Botez? Vai de cei cărora le mor copiii nefiind botezați prin apă și prin Duhul Sfânt, căci cei ce nu au fost botezați se vor osândi (Marcu 16, 15-16).

Sectarul: Da, dar copiii numai cu Botezul, fără credință, nu se pot mântui! Scriptura spune nu numai despre Botez, ci și despre credință că este trebuitoare spre mântuirea cuiva. Auzi ce zice: *Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi* (Marcu 16, 15-16). Deci este clar: copiii, neavând credință, nu au nici dreptul de a fi botezați.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce spuneți voi, sectarilor rătăciți de la adevăr și orbi la înțelegere. Intr-adevăr, copiii nu pot crede la vârsta când sunt botezați, dar nici nu pot tăgădui și nici nu pot refuza pe Hristos. Nu se mântuiește numai acela care crede, ci el trebuie să se și boteze. Așa cum în Vechiul Testament tăierea împrejuri se făcea în baza credinței părinților, tot așa Botezul se face pe temeiul credinței părinților sufletești, care sunt nașii (Marcu 9, 36-37). Copiii nu au credință, dar au nașii lor. Nașii sunt persoane în vârstă care însoțesc pe prunc la botez și fac convenita mărturisire de credință în locul lor. Nașii sunt părinții sufletești ai pruncilor care se botează și care se nasc prin Botez la o viață nouă în Duhul.

Așa cum părinții trupești ai pruncului l-au născut pe el spre viața trupească, după cum scrie: *Ce este născut din trup, trup este* (Ioan 3, 6), tot așa nașii sunt părinții sufletești ai pruncilor care se botează, garanți și chezași în fața lui Dumnezeu și a Bisericii Sale, garantând că pruncul (finul) va fi crescut în credința creștină și va fi un bun credincios¹.

Sectarul: Dar unde scrie în Sfânta Scriptură că nașii pot fi chezași pentru mântuirea altora și că prin credința lor se pot mântui copiii?

Preotul: Mântuitorul spune: *...din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot adevărul* (Matei 18, 16; I Tim. 5, 19). Deci pe baza credinței părinților, a nașilor și a celorlalți martori care sunt la botezul pruncului, preotul botează pruncul.

¹ Sfântul Simeon Tesalonicianul, *Despre Sfintele Taine*, cap. LXII, p. 7.

Iar fiindcă ai întrebat unde se găsesc în Sfânta Scriptură mărturii prin care să se arate cum credința unora a mântuit pe alții, din cele multe, îți voi spune unele:

Prin credința sutașului roman s-a vindecat sluga sa (Matei 8, 13). Robul nu credea, dar prin credința stăpânului său a dobândit de la Mântuitorul sănătatea sa.

Patru oameni aduc la Mântuitorul un slăbănog: *Și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale!* Apoi a zis: *Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta* (Matei 9, 2, 6-7; Marcu 2, 3-12). Deci credința era a celor patru, nu a slăbănogului.

Pe temeiul credinței lui Iair, Domnul a înviat copila de doisprezece ani (Matei 9, 18-25). Pe temeiul credinței altora, Domnul a vindecat pe un mut și îndrăcit (Matei 9, 32-34; 12, 22). Pentru credința canaanencei, Mântuitorul a vindecat pe fiica sa, scoțând demonul din ea (Matei 15, 22-28). Tot astfel, pe baza credinței unui tată, Domnul i-a tămăduit copilul lunatic (Matei 17, 14-18). Așadar, acestea și încă alte multe mărturii ale Sfintei Scripturi ne dovedesc că, pe temeiul credinței părinților, a nașilor și a martorilor care sunt la botez, Dumnezeu le dă copiilor sfințire și mântuire, după cum adeverește acest lucru și marele Apostol Pavel, zicând: *Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă, și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios* (I Cor. 7, 14).

Sectarul: Nici Hristos n-a primit botezul decât ca adult, la vârsta de 30 de ani, și nici Ioan Botezătorul nu a botezat decât adulți. Deci nici noi nu trebuie să aplicăm botezul decât adulților.

Preotul: La aceste afirmații ți-am răspuns la întrebarea de mai înainte, când ai susținut de asemenea că Botezul trebuie aplicat numai adulților. Iar la cele ce întrebi acum, deosebit de cele de mai sus, și completând răspunsul de mai înainte, îți răspund următoarele: Mântuitorul a primit botezul la 30 de ani, pentru că abia atunci și-a început activitatea publică, la o vârstă când cineva era socotit capabil - potrivit socotinței acelei vremi - să pășească în public și să învețe pe alții. Dar botezul primit de El n-a fost același cu al nostru, deoarece n-a avut același efect, acela fiind numai un botez cu apă, un botez al «pocă-

înței», al lui Ioan, iar nu «cu apă și Duh», ca botezul creștin, instituit de Hristos mai târziu. Prin acel Botez, Mântuitorul, în loc să Se curățească de păcate, dimpotrivă, S-a încărcat cu păcate, luând asupra Sa păcatele omenirii întregi. El nu S-a botezat spre a fi curățit de păcate - cum facem noi în botezul nostru -, pentru că El nu avea păcate, și deci nici trebuință nu avea ca mai întâi să se pocăiască. Altul era rostul aceluși botez și altul este al botezului nostru².

² Știm că botezul «cu apă și cu Duh», care a venit mai târziu, se împărtășește spre iertarea păcatelor. Iisus Hristos însă nu S-a botezat cu acest botez, pentru că pe atunci nu se pogorase încă nici Duhul Sfânt, iar pe de altă parte, Hristos era fără de păcate și deci n-ar fi avut trebuință de acest botez. Totuși se pune întrebarea: de ce s-a botezat Iisus cu acest botez al lui Ioan? Ce rost avea botezarea Lui de către Ioan? Răspundem cu Sfântul Ioan Gură de Aur, următoarele: „La Botezul său în apele Iordanului, Ioan Botezătorul cerea tuturor pocăință. Însuși botezul său era numit «al pocăinței». Cu toate acestea, lui Iisus nu I-a cerut pocăință. Dimpotrivă, în fața Lui s-a simțit umilit, zicând că el însuși ar avea nevoie de botez de la Iisus și nu invers (Matei 3, 14). Nici nu-I putea cere, deoarece Iisus nu avea păcate, era *zămislit de la Duhul Sfânt*, iar nu din trup omenesc, *nu din poftă trupestă, nici din poftă bărbătească* (Ioan 1, 13; Matei 1, 20; Luca 1, 34-35), și deci nu moștenise păcatul strămoșesc. Dar El nu avea nici păcate personale (Ioan 8, 46; I Petru 2, 22, ș.a.). Astfel Hristos nu avea pentru ce să fi făcut pocăință. El nu avea trebuință nici de o mai mare revărsare a Duhului Sfânt asupra Sa, pe care, de altfel, botezul lui Ioan nu I-o putea oferi. Dar atunci de ce S-a botezat? Iată de ce: mai întâi, pentru ca Ioan să-L facă cunoscut oamenilor, arătându-L lor: *Iată Mielul lui Dumnezeu... Acesta este despre Care eu am spus...* (Ioan 1, 29-30). Ioan îl mărturisește oamenilor, iar acum îl și arată, pentru ca mărturisirea lui Ioan despre *Cel ce vine după mine* (Luca 3, 16; Ioan 1, 27) să nu rămână îndoielnică.

Tot acum, Dumnezeu-Tatăl și Sfântul Duh - în chip de porumbel - îl mărturisesc pe Iisus (Matei 3, 16-17). De acum mulțimile nu aveau să mai pună la îndoială cele mărturisite mai înainte de Ioan. Acum Iisus li S-a făcut cunoscut, căci înainte nici chiar Ioan nu-L cunoscuse (Ioan 1, 31), pentru că, deși îi era rudenie (Luca 1, 36), Ioan își petrecuse viața în pustie, Dumnezeu întocmind astfel lucrurile, pentru ca lumea să nu-l poată învinui pe Ioan că L-ar propovădui pe Iisus pentru legăturile de rudenie și de prietenie ce le are cu El.

În al doilea rând, Iisus a primit botezul de la Ioan pentru ca să împlinească «toată dreptatea» (Matei 3, 14-15). «Dreptate» înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar «drept» era cel ce împlinea aceste porunci (Luca 1, 6 ș.a.). Deci S-a botezat Domnul de la Ioan pentru ca nici

Iar dacă este vorba de vârstă, pentru ce voi sectarii înșivă nu respectați vârsta de 30 de ani? Mântuitorul n-a stabilit nici o vârstă sau limită de vârstă. El însă, când a vorbit despre Botezul pe care îl va așeza, a arătat marea importanță pe care o va avea lucrarea aceluși botez și de aceea n-a mai fost nevoie să spună că va trebui aplicat tuturor, deci și copiilor. Iar dacă n-a spus-o direct, a spus-o indirect, cu toată claritatea, prin cuvântul «cineva» cuprinzându-i pe toți.

Cât despre Sfântul Ioan Botezătorul, este adevărat că el predica pocăința și că îi boteza numai pe cei ce făcuseră pocăință și că aceștia nu puteau fi decât adulți. Dar botezul lui nu era identic cu al nostru, ci era numai un botez pregătit, un rit simbolic sau ceremonial - cum am arătat și mai sus -, nefiind de neapărată trebuință tuturor. De aceea era de prisos a se aplica și copiilor.

În privința nebotezării copiilor, aș fi și eu de părere să se boteze când vor ei, dacă ar trăi orice parte bărbătească sau femească cât ar vrea, până la adânci bătrâneți. Dar ce zici dumneata, suntem noi siguri că trăim 30, 50 sau 100 de ani? Nu auzi ce spune Sfânta Scriptură? *Voi, care nu știți ce se va întâmpla mâine...* (Iacov 4, 14); și iarăși: *Nebune! în această noapte vor cere de la tine sufletul tău* (Luca 12, 20); și iarăși: *...fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni* (Matei 24, 44).

Sectarul: Copiii se pot mântui și fără botez fiindcă sunt sfinți și, ca atare, n-au trebuință să-și curețe păcatele - pe care nu le au. Așa învață Sfânta Scriptură, prin cuvintele Mântuitorului: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor* (Matei 19, 14). Deci copiii pot intra și fără botez întru Împărăția cerurilor. În același înțeles a mai grăit Mântuitorul și altă dată: *...De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3; Marcu 10, 15; Luca 18, 15-17).

această orânduire a lui Dumnezeu - de a se boteza - să nu rămână neîmplinită de El, Singurul care împlinește *toată dreptatea*”.

Iată deci rolul botezului Domnului și motivele pentru care S-a botezat El de la Ioan. Botezul creștin de mai târziu, «cu apă și cu Duh», se face din alte motive și are cu totul alt rost.

Apostolul Pavel spune chiar direct că copiii sunt sfinți: *Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios. Altfel, copiii voștri ar fi necurați, dar acum ei sunt sfinți* (I Cor. 7, 14). Deci, dacă părinții sunt sfinți (creștini botezați), atunci și copiii lor sunt sfinți.

Preotul: Mai întâi de toate, trebuie știut că copiii nu sunt sfinți, pentru că *ce este născut din trup, trup este* (Ioan 3, 6); deci copiii născuți numai din trup, nu și din «apă și Duh», sunt numai trup, cu păcatul lui Adam în ei. Botezul la copii aduce spălarea păcatului strămoșesc intrat în lume prin călcarea poruncii de către Adam și Eva în rai (Fac. 3). *Precum printr-un om (Adam) a intrat păcatul în lume și prin păcat, moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el* (Rom. 5, 12). Iar acum: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Gal. 3, 27) și iarăși: *Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?* (Rom. 6, 3).

Așadar, afundarea de trei ori în apă, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh (Matei 28, 19), înseamnă botezul în moartea lui Hristos, adică cel nou botezat a murit față de păcatul strămoșesc și față de Legea lui Moise (Rom. 6, 4-23; 7, 1-6). Și prin Cruce noul botezat este răstignit față de lume și lumea față de el.

Încă să știi și aceasta, că nimeni nu are voie să boteze a doua oară pe cei botezați în numele Sfintei Treimi și după rânduiala Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos, căci zice marele Apostol Pavel: *un Domn, o credință, un botez* (Efes. 4, 5). Numai dacă au fost botezați de eretici (sectari), îi botezăm din nou.

* * *

Credinciosul: Dar mai sunt mărturii în Sfânta Scriptură din care să se arate că copii sunt păcătoși și au nevoie de a se curați prin Botez?

Preotul: Ți-am arătat mai sus mărturii din Sfânta Scriptură despre acest lucru. Dar dacă vrei să te lămurești mai mult în

această privință, caută în Sfânta Scriptură la aceste locuri: Fac. 3, 6-12; 8, 21; Rom. 3, 10, 12, 23; 5, 12, 19; I Tim. 2, 14; Iov 15, 14; 25, 4; Isaia 48, 8; 64, 6; Ioan 3, 6; III Regi 8, 46; II Parai. 6, 36; Ps. 13, 1, 3-4; 50, 6; 52, 1, 3; 57, 3; 105, 6; Pilde 20, 9; Eccl. 7, 21; Iacov 3, 2; I Ioan 1, 8; 5, 19. Sfânta Scriptură a arătat că tot omul este păcătos (Rom. 3, 9, 10, 11, 12), că cel ce se crede fără de păcat este mincinos (I Ioan 1, 10); ba și mai mult, că cei păcătoși, dacă nu se pocăiesc, devin fii ai diavolului (Matei 13, 38; Ioan 8, 44; I Ioan 3, 8) și întru totul stricați (Fac. 6, 5; Isaia 1, 4, 5, 6; 57, 3; Ier. 6, 28 ș.a.).

Capitolul 18

DESPRE TAINA SFÂNTULUI MIR

*Dar voi, ungere aveți
de la Cel Sfânt și știți toate
(I Ioan 2, 20)*

Taina Sfântului Mir este lucrarea sfântă instituită de Iisus Hristos, prin care, ungându-se cu mir sfințit membrele celui botezat și rostindu-se cuvintele rânduite: «Pecetea darului Sfântului Duh, Amin», se împărtășește primitorului harul perfecționării vieții duhovnicești începute prin Botez.

Această Sfântă Taină a «peceții Duhului Sfânt», sau «ungerea cu Sfântul Mir», se administrează îndată după Sfântul Botez, de către episcop, preot sau diacon, noului botezat. Această «ungere» cu untdelemn sfințit a noului botezat a fost profețită prin Iacov patriarhul. Pe când acesta dormea cu capul pe o piatră, noaptea i S-a arătat Dumnezeu în vis deasupra unei scări ce ajungea până la cer, pe care se suiau și se pogorau îngerii lui Dumnezeu. Și deșteptându-se Iacov din somn, a zis: *Cât de înfricoșător este locul acesta! Aceasta nu este alta fără numai casa lui Dumnezeu, aceasta este poarta cerului! ...a luat piatra ce și-o pusese căpătâi, a pus-o stâlp și a turnat pe vârful ei untdelemn* (Fac. 28, 11-18). Ungerea pietrei cu untdelemn închipuie ungerea creștinului cu untdelemn sfințit sau pecetea Sfântului Duh, căci zice Sfânta Scriptură: *Și voi înșivă* (creștinii), *ca pietre*

vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească (I Petru 2, 5; Evrei 3, 0). «Pietre vii» sunt numiți creștinii, și ungerea pietrei cu untdelemn de către Iacov a însemnat - prin Duhul Sfânt - ungerea pietrelor celor vii (a creștinilor) cu untdelemn sfințit.

În Legea Veche a lui Moise, numai pe împărați aveau poruncă preoții cei mari - arhierii - să-i ungă cu untdelemn sfințit (I Regi 10, 1; 16, 1-13), iar aceasta era o profeție despre ungerea creștinilor cu untdelemn sfințit. În Legea Darului, a Noului Testament, această Sfântă Taină a Mirului, a «ungerii», era administrată numai de către apostoli, prin punerea mâinilor¹, și numai celor ce primiseră botezul creștin. Aceasta o adeverește Sfânta Scriptură când zice: *Iar apostolii din Ierusalim... au trimis la ei pe Petru și pe Ioan, care, coborând, s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt. Căci nu Se pogorâse încă peste nici unul dintre ei, ci erau numai botezați în numele Domnului Iisus. Atunci își puneau mâinile peste ei, și ei luau Duhul Sfânt* (Fapte 8, 14-17). Din acest text se vede că este vorba de împărtășirea Duhului Sfânt celor ce primiseră botezul și că această împărtășire o făceau numai Apostolii, prin punerea mâinilor (vezi și Fapte 19, 1-6). Și marele Apostol Pavel adeverește că această Sfântă Taină se dădea și pe atunci, îndată după botez, când zice: *Să nu întristați pe Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării* (Eres. 4, 30); «ziua răscumpărării» nu este ziua învierii Domnului, cum s-ar crede, în care s-a adus răscumpărarea obiectivă a lumii, ci ziua în care au fost ei răscumpărați subiectiv, primind Botezul creștin. Deci «pecetluirea» cu Sfântul Duh s-a făcut deodată cu Botezul.

Iată, dar, de ce se dă această mirungere sau «pecetea Duhului Sfânt», după botez: întâi, pentru că așa s-a moștenit de la Sfinții Apostoli, prin Tradiție; al doilea, pentru că așa ne arată și Sfânta Evanghelie când zice: *întru care și voi* (creștinii), *auzind cuvântul adevărului, Evanghelia mântuirii voastre, crezând în El* (Iisus), *ați fost pecetluiți cu Sfântul Duh al făgăduinței, Care este arvuna moștenirii noastre, spre răscumpărarea celor dobândiți de El și spre lauda slavei Sale* (Efes. 1, 13-14).

¹ Din cauza formei prin care era împărtășită, această Taină se mai chema și «punerea mâinilor» (Fapte 8, 15-18), spre deosebire de hirotonie, ce se chema «punerea mâinilor preoției» (I Tim. 4, 14; 5, 22; II Tim. 1, 6).

Vedeți dar că întâi se arată credința în Evanghelie și în Iisus Hristos și apoi se pune pecetea Duhului Sfânt.

Sectarul: Sfânta Scriptură nu pomenește nimic despre o taină a Mirului împărtășită prin ungere cu mir. Ea pomenește, cel mult, despre punerea mâinilor, dar ortodocșii nu au nimic din «punerea mâinilor», în această așa-zisă Taină. Ea este o inovație care nu poate fi socotită nici ca provenind de la Hristos, nici ca fiind o Taină Sfântă.

Preotul: Nu este nici o inovație, deoarece lucrarea de transmitere a Sfântului Duh în om prin această Taină se numește în Sfânta Scriptură «ungere» (II Cor. 1, 21-22; I Ioan 2, 20-27). În aceste locuri, deși se vorbește în special despre întărirea lăuntrică prin Duhul Sfânt, totuși cuvântul «ungere» presupune și ungere externă, prin care se împărtășește harul. Că punerea mâinilor peste cei botezați și ungerea cu Mir este una și aceeași Taină, se adevărește prin aceea că Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din vechime arată, ca temeuri scripturistice ale Tainei Mirului, locurile din Faptele Apostolilor care vorbesc de punerea mâinilor. Prin urmare, atât punerea mâinilor, cât și ungerea cu Mir, sunt apostolice. Apostolii au săvârșit aceasta sub ambele forme, mai ales atunci când, răspândindu-se creștinismul, ei n-au mai putut merge personal la toate comunitățile și au administrat această Taină prin ungerea cu Sfântul Mir. În nici un caz nu se poate presupune că practicarea ungerii cu Sfântul Mir s-ar fi introdus într-un timp postapostolic, deoarece Biserica n-a introdus și n-a permis nici o schimbare în cele orânduite de apostoli. Și chiar dacă s-ar fi încercat vreo schimbare, s-ar fi născut opoziții despre care ar fi cu neputință să n-avem vreo mărturie, dacă ele ar fi existat².

Esențialul în această Taină este revărsarea Sfântului Duh, ungerea, în acest caz, reprezentând ceva secundar și fiind identică sau sinonimă cu «punerea mâinilor». «Ungerea» și «punerea mâinilor» sunt cuvinte reprezentând două acțiuni care în cazul de față sunt deosebite numai ca formă, dar în fond sunt identice, având același efect.

Sectarul: Dacă prin Taina Mirungerii se împărtășește Sfântul Duh și dacă ea se aplică numai celor botezați, în ce

² Vezi *Teologia dogmatică și simbolică*, Manual pentru Institutele Teologice, București, 1958, voi. II, p. 859.

măsură mai este ea necesară, de vreme ce cei botezați au primit la Sfântul Botez pe Sfântul Duh? În acest sens ne lămuresc cuvintele Scripturii: *Ce este născut din Duh, duh este* (Ioan 3, 6). Despre cei botezați zice și Sfântul Apostol Pavel, că sunt sfinți: *...dar v-ați spălat, dar v-ați sfințit, dar v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru* (I Cor. 6, 11). Deci nu mai este nevoie de o altă Taină prin care să se împărtășească Duhul Sfânt, mai ales imediat după Botez.

Preotul: Foarte mă mir de viclenia voastră, a sectarilor, cum știți a întoarce lucrurile pe dos, numai ca să vă susțineți rătăcirea voastră. Când am vorbit despre Sfântul Botez, dumneata ai zis că Botezul nu este o Taină, ci un simbol, că este o lucrare simbolică, care închipuiește curățirea de păcate, iar acum îmi înșiri citate din Sfânta Scriptură, prin care te silești să-mi arăți că Botezul are caracter de Taină și că prin el se dă Darul Duhului Sfânt spre curățirea păcatelor și spre sfințire. Și nu sunt acestea neadevărate, dar de mirare este cum știți voi a suci tâlcuirea înțelesurilor Sfintei Scripturi după placul vostru, numai ca să vă susțineți rătăcirea voastră împotriva adevărului.

La cele ce ai obiectat acum, că Botezul este o Taină prin care se primește Duhul Sfânt și că nu mai este nevoie de o altă Taină - mai ales imediat după Botez - prin care să se împărtășească Duhul Sfânt, trebuie să știi că, într-adevăr, Botezul și Mirungerea sunt două Taine ale Bisericii lui Hristos deosebite una de alta, dar și darurile Sfântului Duh sunt deosebite și felurite (Rom. 12, 6; I Cor. 12, 4-6). Așa încât, în Taina Sfântului Botez se dă darul Sfântului Duh spre iertarea păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, pe când în Taina Mirungerii se dă darul Sfântului Duh de a stărui în curăția primită la Botez. Încă prin această Sfântă Taină se dă și darul cunoștinței, care este unul din cele șapte daruri ale Sfântului Duh (Isaia 11,2)³. Iar Sfânta Scriptură, arătând acest adevăr, zice: *Iar voi, ungere aveți de la Cel Sfânt și știți toate* (I Ioan 2, 20), și iarăși: *Cât despre voi, ungerea pe care ați luat-o de la El rămâne întru voi și n-aveți trebuință ca să vă învețe cineva, ci precum ungerea Lui vă învață despre toate, și adevărat este și nu este minciună, rămâneți întru El, așa cum v-a învățat*

³ Vezi Gavriil al Filadelfiei, *op. cit.*, c.7, p. 13.

(I Ioan 2, 27). Din aceste cuvinte dumnezeiești de mai sus putem destul de clar a înțelege că ungerea cu Sfântul Mir are o mare importanță pentru mântuirea noastră.

Mai întâi de toate, prin pecetluire ni se dă Duhul Sfânt, Care ne fusese făgăduit și *Care este arvuna moștenirii noastre, spre răscumpărarea celor dobândiți de El și spre lauda slavei Sale* (Efes. 1, 14; 4, 30). În al doilea rând, ni se dă darul cunoștinței prin care știm toate lucrurile (I Ioan 2, 20, 27). Deci «ungerea» ne învață toate lucrurile ce trebuie a fi cunoscute pentru a ne putea mântui, adică:

1. să credem statornic în Iisus Hristos;
2. să credem în cuvintele Evangheliei Lui;
3. să fim ascultători față de apostolii Lui (Evrei 13, 17; Luca 10, 16; Ioan 13, 20; 20, 19-21);
4. să răbdăm până la moarte, când vom fi prigoniți pentru adevărul lui Hristos și pentru Evanghelia Lui;
5. să dăm dovadă de aceste virtuți creștinești, pentru ca să rămână cu noi «ungerea», «pecetea Duhului Sfânt», arvuna luată pentru ziua răscumpărării, căci altfel ni se va lua «arvuna» înapoi și nu mai avem răscumpărare. *Vin curând; ține ce ai, ca nimeni să nu ia cununa ta* (Apoc. 3, 11).

Prin urmare, iată pe scurt în ce constă puterea Tainei Sfântului Mir.

Formula prin care se împărtășește Taina Sfântului Mir este: *Pecetea darului Sfântului Duh**. Această formulă este alcătuită pe baza textelor biblice care sunt în legătură cu Sfânta Taină a Mirungerii, ținându-se seama de fondul și de esența sa, de partea internă a acestei Sfinte Taine. În Sfânta Scriptură sunt texte în care Taina aceasta este numită «pecetluire» (II Cor. 1, 21-22; Efes. 4, 30) și în care se spune că prin ea se împărtășește darul Sfântului Duh, după cum este scris: *Petru a zis către ei: Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt* (Fapte 2, 38).

⁴La romano-catolici, această Taină și până azi o administrează numai episcopii - fiecare în eparhia sa - și nu odată cu botezul, ci în mod greșit abia mai târziu, în vizitele lor canonice, când o împărtășesc la mai mulți odată și anume tuturor celor ce au depășit o anumită vârstă și încă n-au primit-o. De obicei este administrată celor ce au depășit vârsta de 7-14 ani

* * *

Credinciosul: Dar din ce materie văzută se compune Sfântul și marele Mir?

Preotul: Sfântul și marele Mir se compune din untdelemn amestecat cu mirodenii, pregătit (fiert) după o rânduială anumită în fiecare an, în primele trei zile din săptămâna Patimilor și sfințit de către Patriarhul țării, joi în aceeași săptămână, la Sfânta Liturghie. Apoi se împarte episcopilor și tuturor bisericilor. Prin mulțimea mirodeniilor din care e făcut, el închipuie mulțimea și felurimea darurilor și puterilor Sfântului Duh. Sfântul Mir este folosit nu numai la a doua Taină, după Botez, ci și la sfințirea antimiselor și a bisericilor⁵.

Credinciosul: Dar cum se face practic ungerea cu Sfântul și marele Mir?

Preotul: După săvârșirea Botezului, preotul citește îndată o rugăciune în care roagă pe Dumnezeu să învrednicească pe noul botezat de darul ungerii cu Sfântul Mir și de împărtășirea cu Sfintele Daruri. Apoi îl unge cu Sfântul Mir, făcându-i semnul crucii: la frunte, pentru sfințirea minții și a gândurilor; la ochi, nări, gură și urechi, pentru sfințirea simțurilor; la piept și pe spate, pentru sfințirea inimii și a dorințelor; la mâini și pe picioare, pentru sfințirea faptelor și a căilor creștinului. De fiecare dată zice cuvintele: „Pecetea darului Sfântului Duh, Amin”. Aceste cuvinte sunt luate din a doua epistolă a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni, unde spune: *Iar Cel ce ne întărește pe noi împreună cu voi, în Hristos, și ne-a uns pe noi, este Dumnezeu, Care ne-a și pecetluit pe noi și a dat arvuna Duhului în inimile noastre* (II Cor. 1, 21-22).

Ungerea aceasta este deci semnul darului Sfântului Duh, Care S-a pogorât în chip văzut asupra Mântuitorului și asupra Sfinților Apostoli și Care acum ni se dă și nouă, după botez, în chip nevăzut. Prin ungere, noul botezat este un creștin adevărat, deplin, un nou hristos, adică uns al Domnului, căci cuvântul grecesc «hristos», înseamnă «uns»⁶.

⁵ *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 178, p. 331-332.

⁶ *Ibidem*, întreb. 179, p. 332.

Capitolul 19

DESPRE TAINA SFINTEI ÎMPĂRTĂȘANII

*...dacă nu veți mânca Trupul Fiului
Omului și nu veți bea Sângele Lui,
nu veți avea viață în voi*

(Ioan 6, 53)

*Sfânta împărtășanie (Euharistia sau Cuminecătura)
este Taina în care, sub chipul pâinii și al vinului, se
împărtășește creștinului însuși Trupul și Sângele lui Iisus
Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci,
înfățișându-se totodată, real și nesângeros, jertfa de pe
Cruce a Mântuitorului.*

Această Sfântă Taină a orânduit-o Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care, nu numai că a vorbit despre ea, ci a și înfăptuit-o Însuși, în ajunul răstignirii Sale. După ce a mâncat cu Apostolii Săi, luând o pâine și rugându-Se Tatălui ceresc, a binecuvântat-o și, frângând-o, a zis: *Luafi, mâncați, acesta este Trupul Meu.* Apoi a luat un pahar și, după ce a mulțumit, le-a dat ucenicilor, zicând: *Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24); *aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19-20).

Iată cum a poruncit Mântuitorul, ca cei ce vor să aibă viață veșnică, să-I mănânce Trupul și să-I bea Sângele Său sub

forma pâinii și a vinului, sfințite prin slujba sfântă către Tatăl, prin rugăciuni și cântări de laudă (Matei 26, 26-30; Marcu 14, 22-26).

Și această minune a minunilor - ca pâinea și vinul să fie prefăcute în Trupul și Sângele Domnului, spre a le mânca și a le bea creștinii - s-a dat putere spre a o săvârși numai apostolilor Săi - episcopilor și preoților hirotoniți prin punerea mâinilor preoției (Filip. 1, 1; I Tim. 4, 14; 5, 17-22; Tit 1, 3-9). Creștinii, oricât de buni ar fi ei înaintea lui Dumnezeu și oricâte minuni ar face, nu pot săvârși taina frângerii pâinii, ci numai episcopii și preoții. Acest lucru este dovedit destul de clar și luminat de Scriptura Vechiului și Noului Testament.

Astfel, în Legea Veche, Dumnezeu a orânduit preot pe Aaron și pe fiii fiilor lui din neam în neam, până avea să vină Mesia-Hristos, iar cei ce au îndrăznit să slujească fără să fie din neamul lui Aaron preotul, au fost pedepsiți groaznic (Num. 3, 10; 16, 1-50; I Regi 13, 1-14; II Parai. 26, 16-21; I Cor. 10, 1-12; Iuda 1, 11; Iacov 4, 3; Rom. 15, 4).

În Noul Testament, Domnul nostru Iisus Hristos, schimbând preoția și Legea Veche (Evrei 7, 12), a orânduit preoția nouă cu putere de a lucra cele sfinte și de a ierta păcatele - ca și El însuși - celor ce se pocăiesc (Ioan 20, 19-23; Apoc. 1, 6; 5, 10; II Cor. 5, 18-20; I Cor. 4, 1; Ps. 131, 9-16).

Astfel, această minunată mâncare - Trupul și Sângele Domnului - nu se găsește nicăieri decât numai la preoții creștini ortodocși. Cine vrea să se mântuiască, merge la Casa Domnului și i se dă, chiar și celor ce n-au bani, nefiind nevoie de plată (Isaia 55, 1-13; Mal. 1, 11; Apoc. 21, 6; Rom. 5, 14-16).

Așadar, trebuie să știi că ceri Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Și fie că ai mânca chiar carne și sânge din trupul Lui de pe Cruce, fie că mănânci pâinea și vinul slujite de preoți, același lucru este.

Sfântul Apostol Pavel spune: *Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este, oare, împărtășirea cu Sângele lui Hristos? Ba da. Iar pâinea pe care o frângem, nu este, oare, împărtășirea cu Trupul lui Hristos? Ba da.* (I Cor. 10, 16). Va să zică nu este o închipuire! Cine nu are această credință este rătăcit și nu are mântuire (cf. Rom. 14, 23). Despre acest sânge

euharistic ni se spune: *Sângele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne curățește pe noi de orice păcat* (I Ioan 1,7).

Trupul și Sângele Domnului se poate mânca și mai des, atunci când ne ferim de păcate și când avem viață neprihănită și știința gândului nostru curată și neosândită, pe când Botezul nu se mai poate repeta, după cum este scris (Efes. 4, 5). A ne împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului este chiar poruncă de la Dumnezeu, ca toți - de la prunci până la cei mai bătrâni - să se împărtășească cel puțin de patru ori pe an. Acest lucru ni se arată prin închipuire cu mielul pascal din Vechiul Testament (Ieș. 12, 1-28; Num. 9, 1-14). Însă Sfinții Apostoli - ni se istorisește - îi împărtășeau pe creștini în fiecare Duminică, deoarece aceia care credeau în Iisus stăruiau în învățătura apostolilor și în comuniune, fiind nelipsiți de la biserică în toate zilele. Pentru aceasta Apostolii frângând pâinea, luau împreună hrana cu bucurie și întru curăția inimii (Fapte 2, 42-46; 20, 7-11).

Mai târziu, Biserica a statornicit ca creștinii să se împărtășească de patru ori pe an, în cele patru posturi. Desigur, unii din cei evlavioși s-au împărtășit și de mai multe ori, după cum și astăzi sunt mulți care se împărtășesc mai adeseori într-un an și este cu atât mai bine, numai să aibă pregătirea cuvenită, *căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar* (Trupul și Sângele Domnului), *moartea Domnului vestiți, până când va veni* (I Cor. 11, 26).

Această Sfântă Taină preoții o dau noului botezat chiar la Botez, după ce a fost uns cu Sfântul Mir, care este pecetea Duhului Sfânt. Astfel i se dă copilului Trupul și Sângele Domnului până la vârsta de 7 ani, urmând ca de la această vârstă înainte să se spovedească la preotul duhovnic (să-și mărturisească păcatele sale) (cf. I Ioan 1, 9) și să se vadă dacă este vrednic de Trupul și Sângele Domnului. Pentru cei ce vor să se împărtășească fiind maturi, Sfântul Apostol Pavel recomandă ca fiecare să se cerceteze pe sine și numai apoi - după spovedanie și cu dezlegarea duhovnicului - să se împărtășească cu Trupul și cu Sângele Domnului. *Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și de Sângele Domnului* (I Cor. 11, 27-29; Evrei 6, 4-6).

Sectarul: Pâinea și vinul de la «Cina Domnului» sunt pâine naturală și vin natural. Ele numai închipuie sau simbolizează Trupul și Sângele Domnului, fără să fie de fapt. Așa a fost chiar și la Cina cea de Taină, ceea ce se vede în cuvintele de atunci ale Mântuitorului: *Adevărat grăiesc vouă, că de acum nu voi mai bea din rodul viței până în ziua aceea când îl voi bea nou, în Împărăția lui Dumnezeu* (Marcu 14, 25; Matei 26, 29). Deci este vorba de «rodul viței», ceea ce înseamnă că vinul a rămas vin natural și nu s-a prefăcut în Sânge. De aici rezultă că el numai simbolizează Sângele Domnului, iar nu și este cu adevărat.

Preotul: Omule rătăcit de la adevăr și sucit la înțelegere, cuvintele de mai sus (Marcu 14, 25; Matei 26, 29) au fost spuse de Mântuitorul cu privire la primul pahar care, într-adevăr, conținea vinul natural. Însă Sfânta Împărtășanie a fost așezată de Mântuitorul Iisus Hristos după cină, la al doilea pahar, căci atunci a zis Mântuitorul: *Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu...* (Luca 22, 17-20). Deci ceea ce la Marcu este incomplet, se completează și se lămurește la Luca. Matei însă nu vorbește decât de un singur pahar, anume de cel Euharistic (al Cuminecăturii). La Luca însă observăm că este vorba de două pahare, și că Sfânta Împărtășanie a fost așezată la al doilea pahar. Astfel, cuvintele care se referă la primul pahar nu sunt în legătură cu Sfânta Împărtășanie, cum este cazul și cu citatul de la Marcu (14, 25).

Sectarul: Cuminecătura sau Cina Domnului este o simplă cină comemorativă, un ospăț, un banchet sau o masă prietenească la care se consumă pâine și vin, în amintirea Cinei de Taină, a patimii și a morții Domnului. Așa a rânduit Mântuitorul, zicând apostolilor Săi: *Aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19; I Cor. 11, 24-25). Iar Sfântul Apostol Pavel zice: *...de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți, până când va veni* (I Cor. 11, 26). Scopul este, așadar, adâncirea credinței și a evlaviei creștine, prin simbolul ce-l reprezintă, iar nu mâncarea cu adevărat a Trupului și Sângelui Mântuitorului, nici permanentizarea jertfei de pe Golgota.

Preotul: «Cina Domnului» nu este o simplă comemorare a morții Domnului, cum vi se pare vouă, sectarilor. Căci pâinea

și vinul de la această «cină» sfântă nu au fost numai simboluri ale Trupului și Sângelui Domnului, ci cu adevărat Trupul și Sângele Său. Mântuitorul ne-a învățat acest adevăr, căci El nu a zis: „Luați, mâncați, căci pâinea aceasta este un simbol al Trupului Meu” sau „vinul acesta este un simbol al Sângelui Meu”. Nu. Ci a zis: *Acesta (pâinea) este Trupul Meu și acesta (vinul) este Sângele Meu* (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-20).

Așadar, după cum pâinea și vinul Euharistic nu sunt numai niște simboluri, ci adevărat Trupul și Sângele Mântuitorului, tot astfel și «Cina Domnului» - cum o numiți voi, sectanții - nu este doar o simplă cină prietenească unde se mănâncă pâine și se bea vin. Ci această Cină a Mântuitorului are caracterul de Taină, deoarece prin ea se împărtășește darul Sfântului Duh, care iartă păcatele și sfințește. Totodată, ea are și un caracter de jertfă, pentru că ea întrunește toate condițiile unei jertfe: este Trupul și Sângele Domnului care se frânge și se varsă pentru noi, spre iertarea păcatelor. Deci are și însușirea de jertfă ispășitoare. Aceste caracteristici fiind de cea mai mare însemnătate pentru noi, nu trebuie să fie trecute cu vederea sau socotite numai niște simple simboluri.

Sectarul: Euharistia nu poate să fie o jertfă nesângeroasă a Mântuitorului, de vreme ce Mântuitorul S-a adus pe Sine jertfă o singură dată, pe Golgota, și ea nu se mai poate repeta niciodată (Evrei 9, 28; 10, 14). Ori, dacă Euharistia ar fi cea jertfă, ar însemna că ea se repetă de atâtea ori de câte ori este săvârșită Sfânta Împărtășanie, ceea ce ar fi în contradicție cu Sfânta Scriptură.

Preotul: Intr-adevăr, Hristos S-a jertfit o singură dată și jertfa Lui nu se mai repetă, pentru că, de s-ar mai repeta, ar însemna că ea n-a avut efectul așteptat și ar fi fost asemenea jertfelor din Vechiul Testament. Însă de vreme ce ea a avut acel efect, orice repetare a ei este fără rost. Până aici suntem de perfect acord cu voi.

Dar din aceasta nu rezultă că Sfânta Euharistie nu poate să fie jertfa cea unică a Domnului, de pe Golgota, adusă în chip nesângeros. Ea nu repetă jertfa de pe Golgota, ci numai o continuă, o actualizează și o permanentizează, făcând ca roadele ei să fie întotdeauna prezente și vii în sufletul și trupul nostru,

până la a doua venire a Domnului. Mântuitorul însuși ne-a îndemnat ca jertfa Trupului și Sângelui Său - și în același timp aducerea ei - să nu înceteze până la venirea Sa cea de apoi (Luca 22, 19; I Cor. 11, 25-26). Pe de o parte se spune că jertfa Sa se aduce o singură dată, iar pe de alta, că cea jertfă va trebui să o aducem până la venirea a doua. Această contradicție aparentă cade numai dacă ținem seama de învățătura noastră, în timp ce prin învățătura sectară, ea nu poate fi înlăturată. Așadar înțelege, omule nelămurit, care susții ceea ce nu înțelegi, și ține minte că Sfânta Euharistie nu repetă jertfa de pe Golgota, ci numai o continuă, o accentuează și o permanentizează.

Sectarul: Preoții sunt oameni păcătoși și imorali, fiind deci cu neputință ca un preot păcătos să poată săvârși o minune ca aceasta, neînchipuit de mare, de a preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului.

Preotul: Preoții, într-adevăr, pot fi păcătoși și imorali, pentru că și ei sunt oameni; totuși, nu toți sunt atât de păcătoși precum îi învinuiesc sectarii voștri. Un lucru însă trebuie de știut: nu preoții sunt cei care prefac pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului, ci Duhul Sfânt. Preoții numai se roagă lui Dumnezeu ca să trimită Duhul Sfânt și să prefacă aceste Sfinte Daruri în Trupul și Sângele Mântuitorului. Oricât de păcătoși ar fi preoții, au de la hirotonie harul special al Sfântului Duh pentru săvârșirea slujbei și a celor sfinte. Harul acesta nu-l au nici îngerii din cer și nimeni dintre oameni, afară de preoți. Iată de ce le este cu putință această minune mai presus de minte și de cuvânt.

Voi, sectarilor, care sunteți întunecați la minte de diavolul, după cum nu puteți înțelege și alte taine din Sfânta Scriptură, așa și puterea acestei Taine rău o răstălmăciți, spre a voastră pierzare.

* * *

Credinciosul: Dar ce pregătire trebuie să facă cei ce vor a se împărtăși cu Sfintele Taine?

Preotul: Pregătirea pentru Sfânta împărtășanie este de două feluri: trupească și sufletească. Ea constă din:

a) *Spovedanie* (mărturisirea păcatelor), fără de care nimeni nu se poate împărtăși. Numai copiii până la vârsta de 7 ani sunt scutiți de spovedanie;

b) *Împăcare cu toți*. Să nu fi certat cu nimeni și să nu ai nimic împotriva cuiva;

c) *Înfrînarea de la orice poftă* (împreunarea trupească) cel puțin cu câteva zile înainte¹ și *abținerea de la mâncare și băutura* în ziua împărtășirii; numai celor bolnavi pe moarte li se poate da Sfânta împărtășanie pe mâncate²;

d) *Citirea pravilei pentru Sfânta Împărtășanie*, adică a rugăciunilor pregătitoare pentru împărtășirea cu vrednicie, pe care uneori le citește preotul în numele credincioșilor, în biserică, înainte de împărtășire³ (Vezi-le în Ceaslov sau în Cartea de Rugăciuni).

Credinciosul: Dar împărtășirea bolnavilor cum se face?

Preotul: Bolnavii pot fi împărtășiiți de preot și în afara bisericii, pe la casele lor, sau la spital, cu părțile din Sfântul Trup, sfințit anume pentru acest scop în Joia cea mare (a Patimilor) și păstrat în Sfântul Altar, în chivotul de pe Sfânta Masă. În aceste cazuri, împărtășirea se face după o rânduială deosebită, înscrisă în Molitfelnic (*Rânduială ce se face când se va întâmpla a se da foarte grabnic celui bolnav împărtășirea*). Nu se poate da însă Sfânta Împărtășanie bolnavilor căzuți în stare de inconștiență, nesimțire sau celor ieșiți din minți, nebuni⁴.

¹ Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, 7, 5; Timotei, Episcopul Alexandriei, Can. 5 (la Nic. Milaș, *op. cit.*, trad. p. 152); Sfântul Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Răsp. la întreb. 16*, trad. rom. p. 315; *Tipicul cel Mare* (al Sfântului Sava), cap. 34, p. 42.

² Sfântul Nichifor Mărturisitorul, Can. 9 (la Nic. Milaș, *op. cit.*, trad. p. 231).

³ Despre pravila de cuviincioasă pregătire sufletească și trupească pentru împărtășire, vezi mai pe larg în Povățuirile din Liturghier, ed. 1987, p. 373-374.

⁴ Cf. *Învățătură de credință Ortodoxă*, întreb. 198, p. 340-341.

Capitolul 20

DESPRE TAINA POCĂINȚEI (SPOVEDANIA)

Sfârșitul Legii este Hristos

(Rom. 10, 4)

Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie

(Marcu 1, 15)

Pocăința este Taina prin care Dumnezeu iartă, prin duhovnic, păcatele creștinilor care se căiesc sincer și se mărturisesc înaintea preotului.

Pocăința este, după Sfântul Ioan Damaschin, întoarcerea dintru cea afară de fire la cea după fire, și de la diavolul către Dumnezeu, prin nevoiță și osteneală. Altfel spus, ea este întoarcerea de bună voie de la greșală către binele cel împotriva. Pocăința are patru părți: **1.** căința sau zdrobirea inimii; **2.** mărturisirea păcatelor prin viu grai; **3.** facerea canonului; și **4.** dezlegarea păcatelor. Nici un duhovnic nu are voie să facă dezlegare aceluia care nu primește să facă un anumit canon ce i se rânduieste¹.

Pocăința, ca Taină, a fost anunțată și instituită de Mântuitorul, Care a vestit-o atunci când a spus lui Petru și, prin el, și celorlalți apostoli: *Și îți voi da cheile împărăției cerurilor, și orice vei lega pe pământ, va fi legat și în ceruri; și orice vei dezlega pe pământ, va fi dezlegat și în ceruri* (Matei 16, 19).

¹ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Învățătură către duhovnic*.

De asemenea, a mai anunțat Pocăința când le-a spus tuturor apostolilor Săi: *Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer; și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer* (Matei 18, 18) și a instituit-o după învierea Sa, ca pe una din roadele învierii Sale, când, arătându-Se apostolilor Săi, le-a zis: *Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-25).

În legea lui Moise nu exista pocăință, ci răzbunare împotriva păcătosului, moartea răsplătindu-se cu moarte, ucigașul fiind scos chiar de la altar spre a fi omorât: *...suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior, arsură pentru arsură, rană pentru rană, vânătaie pentru vânătaie* (Ieș. 21, 12-25). Cine purta vreo povară pe el sâmbăta sau făcea vreo lucrare, chiar de s-ar fi căit și ar fi făgăduit că nu mai face, nu era iertat, și trebuia neapărat să moară. Cine ar fi făcut foc în casă sâmbăta, nu era iertat, ci trebuia omorât (Ieș. 31, 12-15; Num. 15, 32-36). De făcea cineva desfrânare, negreșit trebuia omorât (Lev. 20, 10-21) și altele de acest fel.

Astfel era legea dată evreilor. Dar în Legea cea Nouă a lui Hristos, Evanghelia sau Legea credinței (Rom. 3, 27-28), oare este tot așa? Nu. Hotărât, nu. Căci Dumnezeu a trimis pe Sfântul Ioan Botezătorul să strige: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor... Faceți deci roadă vrednică de pocăință* (Matei 3, 1-8). *Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea.* Vameșilor (un fel de perceptori) le spunea: *Nu faceți nimic mai mult peste ce vă este rânduit.* Ostașilor, care întrebau și ei ce să facă spre a fi iertați, le spunea: *...să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu solda voastră* (Luca 3, 11-14).

Venind Însuși Hristos, zicea: *Pocăiți-vă și credeți în Evanghelia* (Marcu 1, 15); *Legea și proorocii au fost până la Ioan; de atunci Împărăția lui Dumnezeu se binevestește și fiecare se silește spre ea* (Luca 16, 16). *Pentru că Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos* (Ioan 1, 17). Iar marele Apostol Pavel ne spune: *Sfârșitul Legii este Hristos* (Rom. 10, 4; 6, 14; 7, 1-6) și cine crede în Iisus

este prin El iertat de toate lucrurile de care n-a putut fi iertat prin Legea lui Moise (Fapte 13, 38-39).

Pocăința a fost prezisă de prooroci, după cum este scris: *Spune-le: Precum este adevărat că Eu sunt viu, tot așa este de adevărat că Eu nu voiesc moartea (osânda) păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu. Intoarceți-vă, întoarceți-vă de la căile voastre cele rele! Pentru ce să muriți voi, casa lui Israel (a creștinătății)?* (Iez. 33, 11; Isaia 1, 16-18; 43, 25-26; 44, 21-23). Și prin Osea zice Duhul Sfânt: *Întoarce-te, Israele (creștine), la Domnul Dumnezeul tău, că tu te-ai poticnit din pricina fărădelegii tale! Găsiți rugi de pocăință, întoarceți-vă către Domnul și-I ziceți Lui: «Iartă-ne orice fărădelege, ca să ne bucurăm de milostivirea Ta și să aducem, în loc de tauri, lauda buzelor noastre...»* (Osea 14, 2-3). În psalmi, de asemenea, se vorbește mult despre iertarea prin pocăință.

Pocăința constă în întoarcerea la Hristos și la învățătura Evangheliei Sale; în întoarcerea de la calea cea rea la cea bună, adică pe calea Bisericii. Pocăința constă în a fugi de calea cea rea a desfătărilor și a umbla pe calea cea strâmtă și aspră (Matei 7, 13-14). Pocăința constă în a-ți părea rău de relele pe care le-ai făcut și să te hotărăști să nu le mai faci (II Petru 2, 20-22). Pocăința constă în a-ți mărturisi păcatele la preot (I Ioan 1, 9; Luca 17, 11-14; Ioan 20, 19-23; Matei 16, 18-19; 18, 18; Fapte 19, 18).

Pildă de iertare a păcatelor prin preot a arătat Domnul în iertarea slăbănogului (Matei 9, 1-8), a femeii păcatoase (Maria Magdalena) (Luca 7, 36-50), la întoarcerea fiului risipitor (Luca 15, 11-32), în neosândirea femeii care a fost prinsă în desfrânare (Ioan 8, 1-11).

În scurt, după cum însuși Domnul nostru Iisus Hristos arată, *Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut, să caute oaia pierdută, să mântuiască pe cei păcătoși ce se pocăiesc, (Matei 18, 11-14), căci nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi* (Matei 9, 12, Luca 19, 1-10). Idealul credinței creștine este ca nimeni să nu mai păcătuiască, însă spune Sfântul Evanghelist Ioan: *Copiii mei, acestea vi le scriu, ca să nu păcătuiți, și dacă va păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept. El este jertfa de ispășire*

pentru păcatele noastre, dar nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale lumii întregi. Adică jertfa ce se face în Sfântul Altar, la biserică (I Ioan 2, 1-2).

Sectarul: Mărturisirea păcatelor cu pocăință nu trebuie făcută preotului, ci celorlalți credincioși; ea nu trebuie să fie secretă, ci dimpotrivă, publică. Așa reiese din cuvintele Scripturii: *Mărturișiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul...* (Iacov 5, 16).

Preotul: Numai cei ce au darul preoției pot săvârși această Taină, pentru că numai apostolilor - și, prin ei, urmașilor lor care au darul preoției - le-a încredințat Mântuitorul puterea și dreptul de a ierta și de a ține păcatele, de a lega și a dezlega (Matei 16, 19; 18, 18 ș.a.). Iar în ceea ce se spune «unul altuia» (Iacov 5, 16), «unul» înseamnă credinciosul care se pocăiește și cere dezlegarea păcatelor și «altuia» înseamnă preotul, care primește pocăința credinciosului. Când marele Apostol Pavel a predicat Evanghelia lui Hristos în Efes, mulți dintre cei ce crezuseră veneau să se mărturisească și să-și spună faptele lor (Fapte 19, 18). Dar la cine veneau, decât numai la marele Apostol Pavel, spre a primi de la el iertarea păcatelor. Fiindcă numai apostolii lui Hristos au primit o putere ca aceasta, de a lega sau a dezlega păcatele oamenilor.

Iarăși vedem că Sfântul Apostol Pavel a excomunicat și iarăși a primit în Biserică - după ce s-a pocăit - pe cel ce făptuise un mare păcat în Corint (vezi I Cor. 5 și II Cor. 2, 5-11). Același Apostol Pavel a dat satanei pe Imeneu și pe Alexandru, scoțându-i pe ei din Împărăția lui Dumnezeu, care este Biserica, și dându-i pe ei diavolului, ca să se învețe să nu hulească (I Tim. 1, 20). Așadar, puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor, precum și puterea disciplinară în Biserica Sa, Hristos a dat-o sfinților Săi ucenici și apostoli, iar nu la toți oamenii de rând, așa cum rău și sucit înțelegeți voi, sectarii. La dreapta judecată a lui Hristos veți vedea cine a primit puterea pe pământ, dată de El, spre a dezlega și a ierta păcatele oamenilor, dar atunci va fi prea târziu.

Sectarul: Mărturisirea trebuie făcută direct lui Dumnezeu, și nu preoților. Căci noi trebuie să zicem cu psalmistul, adresându-ne de-a dreptul lui Dumnezeu: *Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și, după mulțimea îndurărilor Tale, șterge*

fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește. Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea (Ps. 50, 1-4). Același psalmist zice, adresându-se, de asemenea, direct lui Dumnezeu: *Păcatul meu l-am cunoscut și fărădelegea mea n-am ascuns-o, împotriva mea. Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului»; și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu* (Ps. 31, 5). Iată deci că mărturisirea păcatelor trebuie făcută direct lui Dumnezeu, iar nu preotului.

Preotul: Văd că dumneata ești surd cu totul la cele ce ai auzit până acum. Dumneata nu crezi nici în Hristos după dreapta credință și nici în puterea dată de El apostolilor și urmașilor lor în Biserica Sa. Ți-am arătat în cele de mai sus că nu toți oamenii au putere de a lega și a dezlega păcatele oamenilor și, prin urmare, nu la oricine ne putem mărturisi păcatele noastre spre a primi dezlegare și iertare.

La toate acestea te-ai făcut mut și surd și nu mi-ai răspuns cele ce se cuvenea. Iar acum vii cu alte citate din psalmi, pe care le aduci unde nu este cazul. Intr-adevăr, așa era în Vechiul Testament, unde mărturisirea se făcea direct lui Dumnezeu, căci în altă formă nu se putea face. Dar mărturisirea aceasta era numai o pocăință, iar nu o Taină a pocăinței, de vreme ce în Legea Veche nici preoția nu era o Taină prin care preoții să fi primit de la Dumnezeu puterea de «a lega» sau «a dezlega», de «a ierta» sau de «a ține» păcatele oamenilor. Aceste două Taine s-au instituit de-abia în Noul Testament, anume după Învierea Domnului și după ce El a trimis în lume pe Duhul Sfânt cu darurile Sale sfințitoare.

Cu toate acestea, chiar și în Vechiul Testament se întâlnesc cazuri când mărturisirea păcatelor nu se făcea direct lui Dumnezeu. Așa, de pildă, însuși Psalmistul David s-a mărturisit lui Natan Proorocul (II Regi 12, 12), iar Aaron s-a mărturisit cu căință lui Moise, și nu direct lui Dumnezeu (Num. 3, 11-22). Iată deci că și în pocăința Vechiului Testament exista posibilitatea mărturisirii indirecte.

Sectarul: Iertarea păcatelor vine direct de la Dumnezeu, nu prin mijlocirea preoților, căci așa ne-a învățat Mântuitorul să cerem: *Și ne iartă nouă greșelile noastre...* (Matei 6, 12). De la Dumnezeu direct au primit iertare: slăbănogul din Capernaum

(Marcu 2, 5; Luca 5, 20), femeia păcătoasă în casa lui Simon (Luca 7, 48), vameșul în templu (Luca 18, 13), tâlharul pe cruce (Luca 23, 43) ș.a. Nici unul dintre aceștia nu a avut nevoie de mijlocirea preoților spre a primi iertarea. Tot așa, nici noi nu avem nevoie de preoți și de mijlocirea lor pentru noi.

Preotul: Ca și mai înainte, tot așa și acum ai adus niște citate din Sfânta Scriptură prin care ți se pare că poți să susții rătăcirea în care petreci împreună cu toți cei asemenea ție. Dar nu este deloc așa cum gândești dumneata. Textele de mai sus nu au nimic de-a face cu Taina Pocăinței și cu mărturisirea păcatelor la preot, căci ele se referă la întâmplări petrecute pe vremea când încă Mântuitorul nu instituise nici Pocăința ca Taină și nici preoția ca putere de a lega și a dezlega păcatele. Pe atunci Mântuitorul încă era de față și deci, ca un Dumnezeu adevărat, El însuși făcea dezlegările de păcate. Noi știm că această putere a dat-o apostolilor Săi abia după învierea Sa cea din morți, când li S-a arătat și le-a zis: *Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, și Eu vă trimit pe voi.* Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: *Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 21-23). Vezi că tot așa și darul sfințitor al Sfântului Duh, cât și puterea de a ierta, abia după înviere a fost dat apostolilor.

Deci textele aduse de dumneata aici sunt explicate de la sine. Iar în ce privește rugăciunea - sau mai bine-zis cuvintele din rugăciunea «Tatăl nostru» -, prin care ne adresăm direct lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor, ele nu înlătură mijlocirea preoților în dezlegarea păcatelor prin Taina Pocăinței, pentru că nici nu au legătură cu această Taină. Noi putem cere de la Dumnezeu iertarea păcatelor și în afară de Taina Pocăinței. Aceasta o putem cere direct, în orice pocăință și în orice rugăciune, mai ales atunci când făgăduim să facem fapte bune, după cum este cazul aici, când zicem în continuare: *...precum și noi iertăm greșiților noștri.*

Iertarea unor păcate se poate obține și altfel decât prin Taina Pocăinței și prin rugăciunea preoților. De pildă, prin rugăciune, căință, fapte bune etc. Inșă Taina Pocăinței este un mijloc mult mai sigur și mai la îndemână. Iertarea prin ea este

totală, în măsura în care și ea este completă, de la temelia ei nelipsind nici faptele care atrag de la Dumnezeu mila și iertarea: rugăciunea, postul, evlavia, dragostea ș.a. În plus, în ea obținem și dezlegarea prin puterea pe care Însuși Mântuitorul a dat-o apostolilor Săi și, prin aceștia, urmașilor lor. Astfel, textele de mai sus nu contrazic învățătura și practica noastră privitoare la Taina Pocăinței, în care preoții duhovnici dau dezlegarea.

Sectarul: Nu trebuie să ne mărturisim preoților, deoarece ei nu pot ierta păcatele, căci scris este: *Cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?* (Luca 5, 21).

Preotul: Intr-adevăr, numai Dumnezeu poate ierta păcatele. Dar în însăși Taina Pocăinței, nu preotul este cel ce iartă păcatele, ci tot Dumnezeu, prin mijlocirea preotului. Dumnezeu este izvorul și Stăpânul Darului, al puterii de a ierta păcatele, preotul fiind numai un administrator al acestui dar. Deci și noi, la mărturisire, nu de la preot primim dezlegarea, ci de la Dumnezeu, prin harul Său pe care îl administrează preotul. Preotul este acela care numai transmite sau mijlocește darul.

Sectarul: Preoții sunt oameni păcătoși și este cu neputință ca un păcătos să ierte păcatele altora sau ca un preot să poată ierta păcatele cuiva în dezlegarea ce o dă când săvârșește Taina Pocăinței.

Preotul: Adevărat este că preoții sunt oameni păcătoși ca toți oamenii, după cum la fel de adevărat este că nu numai oamenii păcătoși, dar nici chiar cei drepți nu pot ierta păcatele cuiva. Dar - după cum ai văzut - în Taina Pocăinței nu preotul iartă prin puterea sa păcatele penitentului, ci harul lui Dumnezeu prin mijlocirea preotului. Harul nu este al său, ci al lui Dumnezeu (II Cor. 4, 7) și, chiar păcătos fiind, preotul poate avea acest dar. Căci și Apostolul Petru a fost păcătos, fiindcă s-a lepădat de Domnul și Învățătorul său, și totuși a primit acest dar. De asemenea, l-a primit și Apostolul Ioan, deși el însuși mărturisește că nu există om fără de păcat (I Ioan 1,8; Apoc. 15, 4). Iar Apostolul Pavel se socotește cel dintâi dintre păcătoși (I Tim. 1, 15).

În aceeași situație poate fi și preotul. Dincolo de păcatele sale, de care va răspunde însuși, are în el darul pe care l-a

primit prin Taina Preoției, de a lega și a dezlega păcatele (Matei 18, 18; Ioan 20, 21-23).

* * *

Credinciosul: Dar cum trebuie făcută mărturisirea păcatelor, adică spovedania?

Preotul: Mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului trebuie a se face astfel:

a) Să fie *completă*, adică să cuprindă toate păcatele făcute de la ultima spovedanie, și să nu ascundă nimic din cele făptuite;

b) Să fie *sinceră* și făcută de bunăvoie;

c) Să fie *secretă* (făcută în taină);

d) Trebuie făcută *cu umilință și cu zdrobire de inimă*, adică cu părere de rău pentru păcatele săvârșite și cu dorință sinceră de a nu le mai săvârși. Simpla mărturisire sau înșirare a păcatelor fără pocăință adevărată și fără hotărârea de îndreptare nu aduce iertarea păcatelor, căci zice Domnul: *De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel* (Luca 13, 5). Totul este ca, de la o mărturisire până la alta, creștinul să se ostenească a-și îndrepta cât mai mult viața, desăvârșindu-se în virtute².

Credinciosul: Dar când și de câte ori trebuie să ne spovedim?

Preotul: Spovedania nu este legată de termene sau de soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de câte ori și oricând simțim nevoia de a ne ușura sufletul de povara păcatelor, sau de a primi mângâierea Harului și nădejdea iertării. Cu cât ne spovedim mai des, cu atât este mai bine.

De obicei însă spovedania este legată de posturi. De aceea, porunca a patra a Bisericii ne învață să *ne mărturisim păcatele de patru ori pe an*, adică în cele patru posturi: al Paștelui, al Crăciunului, al Sfintei Marii și al Sfinților Apostoli. Cei mai evlavioși pot a se spovedi în fiecare lună, iar ceilalți, cel puțin o dată pe an, și anume în Postul Păresimilor³.

² *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 187, p. 335.

³ *Ibidem*, întreb. 188, p. 335-336.

Capitolul 21

DESPRE TAINA PREOȚIEI (HIROTONIA)

Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer

(Matei 18, 18; Ioan 20, 22-23)

Din această pricină, îți amintesc să aprinzi și mai mult din nou harul lui Dumnezeu, care este în tine, prin punerea mâinilor mele

(II Tim. 1, 6)

Preoția (hirotonia) este Taina în care, prin punerea mâinilor arhierilor și prin rugăciune, se împărtășește persoanei anume pregătite harul care dă puterea de a învăța cuvântul lui Dumnezeu, a săvârși Sfintele Taine și a conduce pe credincioși la mântuire (Matei 18, 18; 28, 19; Ioan 20, 21-23).

În vechime, numărul treptelor preoțești era de șapte: **1.** portarii și următorii lor; **2.** jurătorii; **3.** citeții; **4.** ipodiaconii; **5.** diaconii; **6.** preoții; **7.** episcopii¹. Despre aceste trepte și rânduieli bisericesti din vechime amintește și can. X din Antiohia, precum și can. IV al Sin. al VI-lea Ecumenic ș.a.

¹ Sfântul Ignatie Teoforul, *Trimiterea către Antiohvm și Tâlcuirea celor șapte Taine te* Gavriil, Mitropolitul Filadelfiei dm Monemvasia, trad. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, Iași, 1807, cap. 3, p. 38.

În Sfânta și dumnezeiasca Scriptură se recunosc trei trepte ale preoției: episcopii, preoții și diaconii (Tit 1, 5-9; I Tim. 5, 19-22; Fapte 20, 17, 28; 6, 1-6; 8, 26-40 ș.a.). Aceste trei trepte ale preoției primesc sfințirea prin «hirotonie» sau «punerea mâinilor preoției» (I Tim. 4, 14; Fapte 6, 6 ș.a.). Iar celelalte trepte inferioare nu sunt grade ierarhice în Biserică, ci doar distincții, grade administrative sau numai onorifice. Ele nu sunt de drept dumnezeiesc, ci de drept omenesc și sunt acordate de episcopi, tot prin rugăciuni și punerea mâinilor, dar nu prin Taina «hirotoniei», ci prin ierurgia «hirotiesiei». Astfel de grade onorifice sau administrative există în fiecare treaptă a preoției, ca de exemplu: la treapta de episcop există: arhiepiscop, mitropolit, mitropolit-primat sau patriarh; la treapta de preot: sachelar, protoiereu, iconom, iconom-stavrofor (purător de cruce); la treapta diaconiei: arhidiacon sau protodiacon.

Noi învățăm iarăși că în Biserică sunt două feluri de membri, deosebiți între ei: preoții (sau păstorii) și credincioșii (sau turma). În Biserică, nu oricine dintre credincioși poate fi preot, ci numai cei care sunt chemați de Dumnezeu și cărora li s-a împărțit darul preoției prin Sfânta Taină numită «punerea mâinilor preoției» sau «hirotonia». Iar această Taină se administrează numai celor chemați, care au calitățile cerute de Sfânta Scriptură (I Tim. 3, 1-8).

Învățătura sectarilor despre preoție este cu totul alta și străină de adevăr, ei luând din Sfânta Scriptură unele texte care se referă la preoția generală, ca de exemplu: *Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă...* (I Petru 2, 5). *Și l-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărați pe pământ* (Apoc. 5, 10). *Și iarăși: ...ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu...* (Apoc. 20, 6); sau: *Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt...*, (I Petru 2, 9); sau: *De veți asculta glasul Meu și de veți păzi legământul Meu, dintre toate neamurile îmi veți fi popor ales, că al Meu este tot pământul. Imi veți fi Mie preoție împărătească și neam sfânt...* (Ieș. 19, 5-6). *Și iarăși: ...voi veți fi numiți preoți ai Domnului, slujitori ai Dumnezeului nostru* (Isaia 61, 6) ș.a.

Așadar sectarii, analizând și comparând aceste texte biblice care se referă la preoția generală și tâlcuindu-le sucit și

rău - ca și pe altele ale Sfintei Scripturi -, caută prin ele să atace adevărata preoție canonică și ierarhia cea rânduită de Dumnezeu în Biserica lui Hristos.

Pentru a putea răspunde cât mai complet rătăcirilor sectare este nevoie ca mai întâi să cercetăm istoria din vechime și apoi să coboram la Noul Testament și la Legea Darului. Astfel se vede că deși Dumnezeu, prin Moise, a zis către poporul israelit că el îi va fi preoție împărătească și că ei vor forma Biserica lui Dumnezeu, dacă vor păzi așezământul încheiat cu El, totuși, încă în Vechiul Testament, chiar Dumnezeu Însuși a instituit preoția (Ieș. 40, 12-15). Se înțelege clar că preoția generală, de care s-a amintit în textele de mai sus - prin care tot poporul este numit preoție împărătească și neam sfânt (Ieș. 19, 5-6; 28, 41-43) -, nu era tot una cu această preoție instituită de Dumnezeu ca o preoție conducătoare, aleasă de El numai din neamul lui Aaron. Preoția conducătoare a poporului a ținut de genealogia lui Aaron până la venirea lui Hristos.

Această preoție avea chemarea de la Dumnezeu (Ieș. 28, 1-3); această preoție se făcea printr-o anumită slujbă de sfințire și o ceremonie religioasă, după cum mărturisește Sfânta Scriptură în această privință: *...să aduci pe Aaron și pe fiii lui la ușa cortului adunării... și să-l ungi și să-l sfințești, ca să-Mi fie preot. Să aduci și pe fiii lui... și să-i ungi, cum ai uns pe tatăl lor, ca să-Mi fie preoți, și această ungere îi va sfinți preoți pentru totdeauna în neamul lor* (Ieș. 40, 12-15; Lev. 8 ș.a.). Deci, prin ungere și sfințire, Aaron a fost consacrat mare preot, iar fiii lui ca preoți. De asemenea, ca ajutoare ale preoților la serviciul divin - după porunca lui Dumnezeu - s-au consfințit leviții (Num. 3, 6).

Îndeplinirea unor anumite ierurgii cădea numai în seama acestei ierarhii instituite de Dumnezeu. Astfel, regele Osea, îndrăznind să săvârșească acte pe care nu le puteau face decât preoții, a fost lovit de Dumnezeu cu lepră (II Parai. 26, 16-23). Pe Core, pe Datan și pe Aviron, care s-au ridicat împotriva acestei ierarhii bisericesti puse de Dumnezeu, i-a înghițit pământul de vii (Num. 16). Pe împăratul Saul l-a lepădat Dumnezeu de la împărăție ca pe un nebun și a murit străpuns de

sabia lui, pentru că a adus jertfă lui Dumnezeu în locul preotului (I Regi 13, 1-14; 31, 1-6).

Așadar, se vede lămurit că alt lucru se înțelege prin **preoția generală**, prin care Sfânta Scriptură înțelege tot poporul, numindu-l *preoție împărătească și neam sfânt* (Ieș. 19, 5-6) și cu totul altceva a fost **preoția cea instituită de Dumnezeu**, din neamul lui Aaron, pe care, cu porunca lui Dumnezeu, Moise a împărțit-o în trei trepte: arhierescă, preoțească și levitică (Ieș. 28, 1-3). Dar tot Dumnezeu însuși a fost Acela Care, în vremurile profetice, cu șapte sute de ani înainte de Hristos, a arătat că va veni vremea când El își va alege preoții, nu numai din seminția lui Levi și din urmașii lui Aaron, ci, în general, dintre credincioși: *...Eu vin să strâng la un loc popoarele și toate limbile. Ele vor veni și vor vedea slava Mea, și le voi da un semn (Sfânta Cruce). Și pe cei scăpați cu viață îi voi trimite către popoare... și la aceste neamuri ei (Sfinții Apostoli) vor vesti slava Mea. Și din toate neamurile vor aduce pe frații voștri prinso Domnului... în muntele cel sfânt al Meu, la Ierusalim... Și din ei voi lua preoți și leviți, zice Domnul (Isaia 66, 18-21)².*

Din cele de până aici se poate vedea că în Legea Veche alta a fost preoția generală, prin care tot poporul se cheamă „preoție împărătească și neam sfânt” (Ieș. 19, 5-6) și cu totul alta a fost preoția cea conducătoare în Biserică sau ierarhia bisericească, instituită de Însuși Dumnezeu prin Moise și Aaron. În scurt, s-au amintit pedepsele groaznice cu care au fost pedepsiți de la Dumnezeu cei ce au îndrăznit a se atinge de lucrurile acestei preoții, nefiind aleși de Dumnezeu și neavând

² Sectarii, obiectând contra preoției, caută să slăbească însemnătatea acestei profeții despre preoție, raportând-o la timpul de după înfricoșata judecată și sfârșitul lumii de acum. Pentru a justifica această părere a lor, sectarii se referă la versetul 22 din același capitol al Proorocului Isaia, în care se spune că: *Precum cerul cel nou și pământul cel nou pe care le voi face, zice Domnul, vor rămânea înaintea Mea, așa va dăinui totdeauna seminția voastră și numele vostru.* Dar această părere este respinsă de versetul 23 al aceluiași capitol, unde zice: *din lună nouă în lună nouă și din zi de odihnă în zi de odihnă vor veni toți și se vor închina înaintea Mea...* Evident că această închinare va avea loc înainte de judecata viitoare, fiindcă după aceasta nu va mai fi nici zi și nici noapte, nici săptămână și nici lună (Apoc. 21, 23-25; 22, 5).

chemare de la Dumnezeu ca și Aaron (Evrei 5, 4; Luca 6, 12-18), iar la sfârșit s-a arătat proorocia marelui Prooroc Isaia, referitoare la preoția Legii Darului, pe care o va alege Dumnezeu din toate popoarele pământului.

În cele ce urmează, să vedem cum a fost instituirea și așezarea de către Mântuitorul a preoției Nouului Testament și cu ce puteri a înzestrat El această preoție nouă și desăvârșită, care este după rânduiala lui Melchisedec, fiindcă slujește lui Dumnezeu cu pâine și cu vin (Evrei 7, 1-3).

Hristos fiind sfârșitul Legii (Rom. 10, 4), venind în lume, a așezat mai întâi noua preoție, pentru că, odată fiind schimbată preoția, numai decît trebuia să aibă loc și schimbarea Legii (Evrei 7, 12). Deci întâi preoția s-a rânduit și apoi Legea. Dar iată cum a instituit și așezat Hristos ierarhia preoției Legii Darului (Noului Testament). El și-a ales din mulțimea ucenicilor mai întâi doisprezece ucenici pe care i-a chemat Apostoli (Luca 6, 13-16; Matei 10; Marcu 3, 13-19) și apoi alți șaptezeci de ucenici (Luca 10, 1-24). Iar mai pe urmă Apostolii au așezat în Biserică și șapte diaconi (Fapte 6, 3-6).

Pe cei doisprezece apostoli, Mântuitorul i-a învățat cum să boteze și ei botezau poporul chiar în timpul când Domnul propovăduia Evanghelia, căci se spune: *Deși Iisus nu boteza El însuși, ci ucenicii Lui* (Ioan 4, 1-2). Pe acești doisprezece apostoli i-a învățat cum să ungă pe bolnavi cu untdelemn și să scoată din oameni pe demoni (Marcu 6, 7-13; Iacov 5, 14-15). Pe cei doisprezece apostoli i-a învățat cum să se roage și să facă frângerea pâinii - Liturghia de astăzi (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-23; Luca 22, 19-20). La acești doisprezece apostoli pe care și-I alesese (Fapte 1, 2), li S-a arătat adeseori după învierea Sa, timp de 40 de zile, și i-a învățat cele pentru Împărăția lui Dumnezeu, adică felul cum să facă slujbele (Fapte 1, 3). Peste acești doisprezece apostoli, în ziua întâi a săptămânii (Duminică) la cincizeci de zile după Înviere (Cincizecime), S-a pogorât Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc, îmbrăcându-i cu putere de sus, spre a propovădui Evanghelia (Fapte 2, 1; Luca 24, 48-49; Fapte 1, 5).

Pe acești doisprezece apostoli i-a trimis, după Înviere, să facă ucenici din toate neamurile, să-i boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească cele ce

lor le-a poruncit (Matei 28, 19-20). După pogorârea Duhului Sfânt, înmulțindu-se numărul creștinilor, Sfinții Apostoli, din îndemnul Duhului Sfânt, au rânduit, prin rugăciune către Dumnezeu și prin punerea mâinilor pe capul celor aleși (hirotonia) treptele ierarhiei bisericești - diaconi, preoți și arhieriei (Fapte 6, 1-6; 8, 14-17; 13, 1-3; 14, 3; 20, 17-28; I Petru 5, 1-4; Apoc. 1, 6; 5, 10; II Tim. 1, 6; I Tim. 4, 14).

Episcopilor (Filip. 1, 1) li s-a poruncit să hirotonească dintre creștini pe unii diaconi și preoți, iar pe alții la treapta episcopiei (Tit 1, 5; I Tim. 5, 21-22; 3, 1-13; Tit 1, 6-7). Pe acești episcopi și preoți îi numește Dumnezeu și «slujitori» și «iconomi (ispravnici) ai Tainelor lui Dumnezeu» (I Cor. 4, 1; Tit 1, 7), robi puși peste alți robi (Matei 24, 45). Acești episcopi și preoți sunt lucrătorii cărora le-a încredințat Domnul via - lumea creștină - să o lucreze în locul celor din Legea Veche (Matei 21, 33-43). Episcopii și preoții sunt slugile ce pregătesc masa și amestecă vinul și cheamă lumea la mântuire (Pilde 9, 2-6; Matei 22, 1-14). Aceștia se mai numesc și părinți și învățători întru Hristos (I Cor. 4, 15).

De aceștia au creștinii poruncă să asculte și să facă cele ce îi învață, căci aceștia vor da socoteală pentru sufletele lor (Evrei 13, 17; I Tes. 5, 12-13). Pe acești episcopi și preoți îi numește Domnul Hristos «sarea pământului» (Matei 5, 13). Pe aceștia îi aseamănă cu o femeie îmbrăcată cu soare (Hristos) cu douăsprezece stele împodobită pe cap (adică cu învățăturile celor doisprezece apostoli) (Efes. 2, 20; Apoc. 12, 1) și cu luna sub picioare (adică lumea creștină care este sub ascultarea episcopilor și a preoților).

Acestora le-a dat Hristos-Dumnezeu puterea de a ierta păcatele celor ce vor mântuirea sufletelor (Ioan 20, 19-23; Fapte 19, 18). Aceștia au cheile Împărăției cerurilor și puterea să încuie și să descuie, să lege și să dezlege (Matei 16, 18-19). Acestora le este dat să cunoască tainele împărăției cerurilor (Matei 13, 10-11). Despre acești episcopi și preoți s-a proorocit că vor fi preoți ai lui Dumnezeu, îmbrăcați cu mântuire (Ps. 131, 16; Isaia 66, 21; Ier. 23, 3-5). Cu aceștia S-a făgăduit Domnul nostru Iisus Hristos să fie în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin! (Matei 28, 20).

Sectarul: Preoția nu este o taină care să poată fi împărtășită numai unora, ci este universală. Toți credincioșii au darul preoției și deci oricare credincios poate îndeplini slujba preoțească, după cuvântul Scripturii: *Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, bineplăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos...* (I Petru 2, 5). *Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată* (I Petru 2, 9). Apoi în alte locuri spune: *Și ne-a făcut* (Iisus Hristos) *pe noi împărăție, preoți ai lui Dumnezeu și Tatăl Său...* (Apoc. 1, 6). *Și I-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărați pe pământ* (Apoc. 5, 10).

Din aceste locuri ale Sfintei Scripturi rezultă limpede că preoția nu poate fi rezervată numai unora, ci o au toți credincioșii.

Preotul: Omule rătăcit, surd și orb la înțelegerea celor bune, în cele de mai sus ți-am arătat pe larg că, cuvintele ce le aduci aici nu se referă la preoția cea instituită de Dumnezeu, ci la preoția cea universală (generală). De asemenea, ți-am arătat că alta este preoția cea obștească și universală și alta este preoția cea instituită direct de Dumnezeu, ca ierarhie și preoție conducătoare. Apoi cu numeroase mărturii din Sfânta Scriptură, atât cea Veche, cât și cea Nouă, am arătat darurile, puterile și atribuțiile acestei preoții ca ierarhie superioară și conducătoare a Bisericii lui Hristos. Mă minunez foarte, cum, după atâta nor de mărturii scripturistice, încă ai rămas surd și neînțelegător și mai vii cu acele citate biblice care n-au nici o legătură cu preoția cea instituită și așezată de Hristos în Biserica Sa, ci se referă la preoția obștească sau universală, iar nicidecum la preoția instituită de Mântuitorul, ca preoție canonică și conducătoare în Biserică.

Voi, sectarilor, v-ați făcut asemenea idolilor din Vechiul și Noul Testament, care, după mărturia Sfintei Scripturi, *ochi au și nu vor vedea; urechi au și nu vor auzi* (Ps. 134, 16-17; Isaia 40, 18-20; 44, 9-20; Ier. 10, 2-6 ș.a.). Voi, întunecaților sectari, care sunteți neghinele țarinii lui Hristos (lumii creștine), v-ați făcut asemenea lui Iannes și Iambres și stați împotriva

adevărului, fiind oameni stricați la minte și netrebnici pentru credință (II Tim. 3, 8). Asemenea v-ați făcut lui Datan, lui Core și lui Aviron, care s-au împotrivit lui Moise și lui Aaron preotul, zicându-le: *Destul! Toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți și Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiți voi mai presus de adunarea Domnului?* (Num. 16, 1-4). *Dar și-a deschis pământul gura sa și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe toți oamenii lui Core și toată averea lor* (Num. 16, 32). Încă și foc a ieșit de la Domnul și a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care au tămâiat (v. 35). După aceea a grăit Domnul cu Moise și a zis: *Spune lui Eleazar, fiul preotului Aaron, să adune cădelnițele cele de aramă ale celor arși și focul străin să-l arunce afară...* (v. 37). Dar pentru ce aceste pedepse groaznice? Pentru că și aceia, ca și voi sectarii de azi, ziceau: *...toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți* (v. 3), și prin urmare, socoteau că nu mai au nevoie de preoția lui Aaron, cea pusă de Dumnezeu lor.

Apoi, dacă voi, sectarii, ziceți că preoția nu este o taină, atunci pentru ce se spune în Sfânta Scriptură că ea constă în împărtășirea de la Duhul Sfânt a unui dar deosebit? Iată ce scrie Sfântul Apostol Pavel lui Timotei, pe care îl așezase ca înlocuitor al său (episcop) în părțile Efesului: *Nu fii nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor mai-marilor preoților* (I Tim. 4, 14). Și altă dată: *...îți amintesc să aprinzi și mai mult din nou harul lui Dumnezeu, care este în tine, prin punerea mâinilor mele* (II Tim. 1, 6). De aici se vede că preoția este un dar deosebit, împărtășit prin lucrarea de sfințire în această formă văzută; deci preoția este Taină.

Iar dacă preoția nu este taină, pentru ce sectarii zic asemenea nouă că cel ce a primit la ei preoția („ordinațiunea”) nu o poate pierde? Și iarăși, dacă preoția nu este taină - adică nu este un dar deosebit al Sfântului Duh -, atunci ce nu poate pierde cel ce are la ei preoția? Căci dacă preoția nu ar fi nimic, cel ce o are nu ar avea ce pierde... Câtă viclenie se vede și aici: când este vorba de preoția noastră ortodoxă, așezată de Mântuitorul și de Sfinții Apostoli, ea nu este nimic, iar „ordinațiunea” (preoția sectarilor) nu mai poate fi pierdută de cel ce o are, căci o deține ca pe un dar veșnic.

Iarăși vedem că sectarii, în baza citatului de la I Petru 2, 5, se socotesc a fi „preoți sfinți” și a aduce lui Dumnezeu prin Iisus Hristos „jertfe duhovnicești”. Pe temeiul acesta, ei caută să demonstreze că și fără persoane ierarhice, credincioșii - ca pietre vii - pot să zidească templu duhovnicesc sau biserică prin „jertfe duhovnicești”. Dar cuvintele din acest citat nicidecum nu confirmă ideea lor.

Jertfele duhovnicești pe care le poate aduce fiecare creștin ortodox sunt deosebite, după cum se vede din Sfânta Scriptură, constând în dispoziția sufletului către pocăință, în părerea de rău pentru păcate: *Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 18); în laudă și rugăciune (Ps. 49, 15); în milă: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13); de asemenea, *facerea de bine și întrajutorarea nu le dați uitării; căci astfel de jertfe sunt bine plăcute lui Dumnezeu* (Evrei 13, 16). Ele mai constau în aducerea de bună voie a trupurilor noastre ca jertfă: *Vă îndemn, deci, fraților, ...să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească...* (Rom. 12, 1); jertfele cer ca creștinii să nu-și facă mădularele lor arme ale nedreptății și ale păcatului, ci să se înfățișeze pe ei înaintea lui Dumnezeu ca vii, sculați din morți, și mădularele lor să fie arme ale dreptății înaintea lui Dumnezeu (Rom. 6, 13).

În sfârșit, jertfa supremă creștină sau adevărata ardere de tot este mucenicia pentru credința cea întru Hristos, despre care apostolul a scris lui Timotei: *că eu de-acum mă jertfesc* (II Tim. 4, 6). Astfel de jertfe duhovnicești sfinte se pot aduce lui Dumnezeu în Biserica lui Hristos, căci zice apostolul: *Și de se va lupta cineva... nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului* (II Tim. 2, 5).

Dar aceste jertfe duhovnicești nu pot înlocui darurile harului divin, primite de credincioși în Tainele săvârșite de păstori - cum este de pildă Taina Botezului sau a Împărtășaniei -, fără de care, după cuvântul lui Dumnezeu, nimeni nu poate moșteni viața de veci.

Sectarul: Cei ce săvârșesc slujba preoțească (predicatorii) nu trebuie să fie oameni învățați, pentru că nici Apostolii n-au fost învățați la școli înalte. Mântuitorul a spus chiar că Dumnezeu

ascunde celor învățați și știutori tainele Împărăției cerurilor și le descoperă numai celor neștiutori (Matei 11, 25). Sfântul Apostol Pavel citează cuvintele lui Dumnezeu, zicând: *Pierde-voi înțelepciunea înțelepților și știința celor învățați voi nimici-o* (Isaia 29, 14), și apoi adaugă: *Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?* (I Cor. 1, 19-20). Unui predicator, Dumnezeu îi descoperă ceea ce trebuie să știe și nu are deci trebuință de știință (învățătură) omenească și de școli înalte (Matei 10, 19-20; Ioan 14, 26; 16, 13; I Ioan 2, 20-27).

Preotul: Intr-adevăr, Apostolii n-au fost oameni învățați în școli, ba chiar dintre cei mai simpli și neștiutori pescari galileeni. Dar Dumnezeu le-a descoperit lor - fie direct, prin gura Mântuitorului, fie prin inspirație de la Duhul Sfânt - învățătura sfântă și adevărurile de credință (I Cor. 2, 10; 11, 23; II Cor. 12, 1; Gal. 1, 12 ș.a.), dându-le și priceperea necesară. Deci ei nu aveau nevoie de școală și de învățătura omenească de la oameni. Nu tot așa stau lucrurile cu ceilalți oameni, adică cu credincioșii de rând, căci iată ce a zis Mântuitorul către apostoli: *...vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, pe când aceloră nu li s-a dat* (Matei 13, 11).

Ar fi de neînțeles ca prin textele de mai sus, aduse de dumneata, să fie osândită adevărata știință și înțelepciune, când știm, de pildă, că apostolul neamurilor a fost un om cu școală înaltă, după cum el însuși ne mărturisește (Fapte 22, 3, 25-29) și cum rezultă din scrierile sale, care vădesc un autor cultivat, cu un stil superior, cu cunoștințe temeinice, având o logică și o dialectică de fier. Cu toate acestea, a fost chemat la apostolat chiar de Mântuitorul, și cine nu știe cât de mare folos ne este nouă, celor de azi, știința și înțelepciunea lui?

Deci cum ar fi putut să osândească chiar el însuși știința cea adevărată pe care o avea și el? Sutașul Corneliu (Fapte 10, 1), Iosif din Arimateea (Luca 23, 50), Nicodim (Ioan 3, 1) ș.a. sunt cazuri care arată luminat că știința cea adevărată (corectă) nu este osândită și nici măcar disprețuită, așa cum vi se pare vouă, sectarilor. Inșă există „știință” și „înțelepciune” care depărtează pe om de Dumnezeu și acestea sunt false și osândite, iar nu adevărata știință și învățătură, mai ales teologică, care ne învață cunoștința amănunțită a Sfintei Scripturi și a lui Dumnezeu.

Oare nu însuși Mântuitorul ne-a poruncit să ne îndeletnicim cu această învățătură când a zis: *Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine* (Ioan 5, 39)? Dacă este un păcat a învăța, apoi ar însemna că este păcat și a cerceta Sfintele Scripturi, prin care învățăm noi cele spre mântuire (Luca 16, 29-31).

Sectarul: Preoții trebuie să fie fără prihană, nebețivi, blânzi, nelacomii ș.a. (I Tim. 3, 3-6; Tit 1, 7-9). Or, mulți dintre preoții voștri sunt tocmai dimpotrivă, asemenea cu păcătoșii de rând: bețivi, lacomi, zgârciți etc. Pentru acestea ei nu merită nici o ascultare și nici o cinste.

Preotul: Intr-adevăr, mulți preoți nu sunt așa cum ar trebui să fie și nici noi nu zicem că sunt sfinți. Totuși, nu toți sunt așa de vinovați și de păcătoși cum sunt acuzați de voi, sectarii. Dar voi puteți afirma că predicatorii voștri sunt sfinți și fără de prihană? Numai Dumnezeu știe și cunoaște desăvârșit așezarea fiecărui suflet. De ce vă faceți voi judecători înainte de vreme? (Matei 7, 1-2; Luca 6, 37; Rom. 14, 10-13; Iacov 3, 1; 5, 9).

În al doilea rând, lucrarea liturgică a preoților nu este în legătură cu viața lor morală, ci cu darul Sfântului Duh pe care l-au primit ei în Taina Preoției (a hirotoniei) (I Tim. 4, 14; II Tim. 1, 6 ș.a.). Fariseii erau și ei păcătoși, ba chiar dintre cei mai mari, numai că încercau să se ascundă de fața oamenilor, așa cum faceți și voi, sectarii, care în fața oamenilor vreți să vă arătați sfinți, dar pe ascuns sunteți mai păcătoși decât toți oamenii. Mântuitorul, ca un adevărat Dumnezeu, văzând cele ascunse ale fariseilor, după dreptate i-a muștrat, dar n-a dat acest drept și oamenilor de rând, cărora le-a zis: *..toate câte vă vor zice vouă* (fariseii), *faceți-le și păziți-le, dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac* (Matei 23, 3). Faceți ce zic ei, dar nu faceți ce fac ei. Acest răspuns să vă fie și vouă, sectarilor, care învinuiți pe preoții noștri de imoralitate și nu vreți să vă vedeți bârna din ochii voștri (Matei 7, 3-4).

Sectarul: *In dar ați luat, în dar să dați* (Matei 10, 8). Așa le-a spus Mântuitorul apostolilor Săi, când i-a trimis să predice Evanghelia și să vindece pe cei bolnavi prin puterile și darurile minunate cu care i-a înzestrat. Preoții însă nu fac nimic în dar,

ci iau plată pentru orice slujbă a lor. Deci ei calcă porunca Mântuitorului și de aceea nu pot fi recunoscuți ca trimiși ai Lui.

Preotul: Preoții nu iau plata aceasta pentru darul pe care îl au sau pe care îl împărtășesc, ci pentru munca lor, *căci vrednic este lucrătorul de plata sa* (Luca 10, 4-7; Matei 10, 9-14). Și marele Apostol Pavel zice în această privință: *Cine slujește vreodată în oaste cu solda lui? Cine sădește vie și nu mănâncă din roada ei? Sau cine paște o turmă și nu mănâncă din laptele turmei? Nu în felul oamenilor spun eu acestea. Nu spune oare și legea acestea? Căci în Legea lui Moise este scris: «Să nu legi gura bouului care treieră». Oare de boi se îngrijește Dumnezeu? Sau într-adevăr pentru noi zice? Căci pentru noi s-a scris: «Cel ce ară trebuie să are cu nădejde, și cel ce treieră, cu nădejdea că va avea parte de roade...». Au nu știți că cei ce săvârșesc cele sfinte mănâncă de la templu și cei ce slujesc altarului au parte de la altar? Tot așa a poruncit și Domnul celor ce propovăduiesc Evanghelia, ca să trăiască din Evanghelie* (I Cor. 9, 7-14). Iată deci că întreținerea preoților este un drept al acestora, care este în conformitate cu Vechiul Testament și cu porunca Mântuitorului.

Sectarul: Preoții nu trebuie să poarte îmbrăcăminte specială, cum purtau din mândrie fariseii și cărturarii, fapt pentru care Mântuitorul i-a osândit (Matei 23, 5). De asemenea, nu li se cere nicăieri în Biblie să poarte barbă și să-și lase părul lung, așa cum își mai lasă și azi unii dintre preoți. Sfântul Apostol Pavel spune: *Nu vă învață oare însăși firea, că necinste este pentru un bărbat să-și lase părul lung?* (I Cor. 11, 14). Astfel preoții, chiar și prin portul lor, se poartă împotriva cuvintelor Domnului și a firii înseși.

Preotul: Mântuitorul n-a osândit îmbrăcăminte și portul fariseilor și cărturarilor, căci acestea fuseseră rânduite în Vechiul Testament (Num. 15, 38; Deut. 22, 12), ci a osândit trufia acestora, deoarece nu purtau cele prescrise dintr-un sentiment de evlavie, ci numai din mândrie. De altfel, pe atunci încă nu existau preoți ai Noului Testament și deci cuvintele de muștrare adresate de către Mântuitorul fariseilor și cărturarilor nu pot fi nicidecum considerate ca adresate preoților Noului Testament.

În ce privește citatul din Sfântul Apostol Pavel, el are, de asemenea, alt înțeles, nereferindu-se la preoți. Din el, dar mai ales din context (I Cor. 11, 1-16) se arată următoarele: capul descoperit - după credința de atunci - simbolizează independența, iar capul acoperit arată supunerea sub stăpânirea cuiva. Bărbatul nu are un stăpân peste el, și de aceea el trebuie să-și tină capul descoperit. Femeia, având ca stăpân pe bărbat, nu poate sta cu capul descoperit. În caz că ar sta astfel, ar dovedi nesupunere, cum făceau numai cele văduve și cele stricate. Prin aceasta ele și-ar necinsti capul - adică pe bărbatul lor - sau s-ar necinsti pe ele însele, arătându-se ca având o purtare ușuratică, de desfrânate. Părul lor e o podoabă, dar fiindcă ele au aici de stăpân pe bărbat, nu au voie să-l lase descoperit. Iar faptul că preoții poartă haine lungi și îmbrăcăminte specială, acest lucru este cu totul altceva; îmbrăcăminte lor este un semn distinctiv și simbolic, amintind haina lungă a Mântuitorului, numită «hiton» (Ioan 19, 23; Ieș. 28, 4). Iar dacă preoții poartă uneori culioane (episcopii au mitre), o fac după exemplul preoților din Testamentul Vechi (vezi Ieș. 28, 4-40; Lev. 8, 9-13).

Ei poartă barbă și păr lung după modelul nazireilor din Vechiul Testament (Num. 6; Jud. 13, 5). Hristos însuși a fost și nazireu, nu numai nazarinean (Matei 2, 23), iar Sfântul Apostol Pavel a avut și el asupra sa această făgăduință de nazireu (Fapte 18, 18; 21, 20-24). Câtă vreme țineau această juruință, nazireii nu-și tundeau părul și barba. Preoții Noului Testament au și ei juruință asupra-le, pe care - ca și nazireii Vechiului Testament - o exprimă și prin această formă exterioară a părului lung al capului și prin barbă. Vezi și la Levitic că Dumnezeu poruncește preotului să nu-și radă (tundă) capul și să nu-și rezeze barba (Lev. 21, 5).

Iată, așadar, pentru ce preoții poartă îmbrăcăminte specială, barbă și părul lung. Așa au purtat proorocii, patriarhii, apostolii și însuși Domnul nostru Iisus Hristos și așa trebuie să purtăm și noi, preoții Legii Darului.

* * *

Credinciosul: Dar cine are dreptul de a săvârși hirotoniile și hirotesiile?

Preotul: Am arătat mai sus, dar fiindcă nu ai înțeles clar, le repet. Atât hirotesiiile premergătoare diaconiei, cât și hirotoniile, se săvârșesc numai de *Episcop (Arhiepiscop)*.

Credinciosul: Dar unde se săvârșesc hirotoniile și hirotesiiile?

Preotul: Atât hirotoniile cât și hirotesiiile, după sfintele canoane, se săvârșesc în biserică³. Anume, hirotoniile în lăuntru altarului, înaintea Sfintei Mese, iar hirotesiiile se fac în fața altarului, pe locul dinaintea ușilor împărătești⁴.

Credinciosul: Dar în ce vreme a slujbei se săvârșesc hirotoniile și hirotesiiile?

Preotul: Hirotonia preotului și a arhiepiscopului se săvârșește numai la Liturghia deplină, adică la Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur sau la cea a Sfântului Vasile cel Mare; hirotonia diaconului se poate face și la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite⁵. Nu se pot hirotoni mai multe persoane pentru aceeași treaptă la o Liturghie; iar hirotesii se pot face mai multe la una și aceeași Liturghie (mai mulți citeți sau ipodiaconi)⁶. Hirotonia diaconului se face după sfințirea Darurilor, și anume după ce arhiepiscopul zice ecfonul: „Și să fie milele Marelui Dumnezeu...”. Hirotonia preotului se face înainte de sfințirea Darurilor (după Herovic), iar a arhiepiscopului se face mai înainte, și anume după cântarea „Sfinte Dumnezeule”⁷.

³ Canonul 37 al Sfântului Teofil al Alexandriei.

⁴ Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 200-201, p. 341-342.

⁵ Sfântul Simion al Tesalonicului, *Răsp. la întreb. 25*, trad rom p 318 și *Arhieratikonul* (ed. 1926, p. 12).

⁶ Idem, *Răsp. la întreb. 39*, trad. rom., p. 322.

⁷ Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 202, p. 342.

Capitolul 22

DESPRE TAINA NUNTII (CUNUNIA)

*Ce a împreunat Dumnezeu,
omul să nu despartă*

(Matei 19, 6)

Nunta este Taina prin care un bărbat și o femeie, învoindu-se în mod liber să trăiască împreună toată viața, pentru a se ajuta reciproc pe calea mântuirii, pentru a naște și a crește prunci, primesc prin preot harul care le sfințește legătura și ajută la împlinirea scopului lor.

Taina Nunții sau a Cununiei a orânduit-o Dumnezeu chiar de la întemeierea lumii, după ce a făcut pe primul om, când a zis: *Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el* (Fac. 2, 18). Și îndată Dumnezeu i-a făcut omului femeie din oasele și carnea lui (Fac. 2, 21-24), după chipul și asemănarea Sa; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicându-le: *Creșteți și vă înmulțiți* (Fac. 1, 27-28). Binecuvântarea dată de Dumnezeu primilor oameni înainte de a se însoți unul cu altul, o numim în Ortodoxie «cununie», înfăptuindu-se atunci când un bărbat și o femeie se duc la biserică cerând preotului să-i binecuvinteze în numele Domnului. Astfel exprimat, putem spune că primii oameni au fost cununați direct de Dumnezeu, înainte de a se însoți - Dumnezeu având în vedere lucrul acesta -, pentru ca însoțirea lor să nu fie o desfrânare.

Păcătuiind primii oameni față de Dumnezeu prin călcarea poruncii și mâncând din pomul oprit (Fac. 2, 15-17), Dumnezeu i-a scos afară din grădina raiului celui pământesc (Fac. 3, 1-24). După potop, când Noe cu fiii săi și cu soțiile lor au ieșit din corabie, iarăși i-a binecuvântat Dumnezeu, zicându-le: *Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul* (Fac. 9, 1). După aceasta, Dumnezeu a mai binecuvântat pe Avraam (Fac. 22, 17), apoi pe Isaac (Fac. 26, 1-4), iar prin Isaac, Dumnezeu a binecuvântat pe Iacov (Fac. 27, 1-29). Apoi Dumnezeu a dat prin Moise o binecuvântare lumească și israeliților, dacă vor păzi toate poruncile și toate legile date lor; iar dacă nu le-ar fi ținut toate erau blestemați (Deut. 28, 1-15).

În Legea lui Moise, omul avea dreptul să-și ia soție și, dacă aceasta nu-i mai plăcea, îi dădea la mână o scrisoare («carte de despărțire»), și așa o lăsa și-și putea lua alta, pe care - dacă nu-i mai plăcea - de asemenea putea s-o îndepărteze (Deut. 24, 1-4; Matei 5 31; 19, 7).

Venind în lume înțelepciunea lui Dumnezeu, Cuvântul întrupat (Ioan 1, 1-14), Și-a zidit casa Sa întărind-o pe cei șapte stâlpi (Pilde 9, 1). Într-adevăr, Domnul nostru Iisus Hristos, prin șapte Taine a venit să împlinească tot ce a fost proorocit în Lege și în prooroci (Matei 5, 17; 11, 13), căsătoria fiind și ea așezată ca un stâlp al credinței, ca o Taină a învățaturii Dumnezeului și Mântuitorului nostru. Astfel, schimbând Legea lui Moise (Evrei 7, 12) cu Legea credinței (Rom. 3, 27), adică Legea cea Nouă (Matei 26, 26-28; Marcu 1, 15; Gal. 6, 2), El a schimbat și betșugul rânduielii căsătoriei Legii Vechi (Evrei 8, 7-13), care nici nu avea binecuvântarea cerului¹, și avea și neajunsul că omul își putea lăsa soția din orice pricină. Deci, în Vechiul Testament, Dumnezeu muștră acest rău obicei al iudeilor, spunându-le: *Păstrați-vă deci viața voastră; iar tu nu fi viclean cu femeia tinereților tale. Căci eu urăsc alungarea femeii...* (Mal. 2, 15-16).

Venind Domnul Hristos spre a îndrepta toate strâmbătățile, spunea celor ce îl ascultau: *S-a zis iarăși* (celor din vechime): *«Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărțire». Eu însă vă spun vouă: Că oricine va lăsa pe femeia*

¹Este vorba de faptul că cei din Legea Veche nu erau sub har (n. ed.).

sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată, săvârșește adulter (Matei 5, 31-32). Altădată, fariseii au venit la Iisus ca să-L ispitească și I-au zis: *Se cuvine, oare, omului să-și lase femeia sa pentru orice pricină? Răspunzând, El a zis: N-ați citit că Cel ce i-a făcut de la început, i-a făcut bărbat și femeie? Și a zis: Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va însoți cu femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă. Ei I-au zis Lui: Pentru ce, dar, Moise a poruncit să-i dea carte de despărțire și să o lase? El le-a zis: Pentru învârtoșarea inimii voastre... dar din început nu a fost așa. Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată, săvârșește adulter* (Matei 19, 3-9). Astfel, prin Hristos căsătoria este ridicată pe o treaptă superioară: El face din ea Taină.

Sectarul: Nicăieri în Sfânta Scriptură nu ni se spune că nunta sau căsătoria este o Taină, în înțeles ortodox. Voi, ortodocșii, din toate întâmplările cuprinse în Evanghelie faceți câte o Taină.

Preotul: Chiar dacă Mântuitorul nu ne spune direct acest lucru - că nunta este o Taină -, este de ajuns că ea ne este înfățișată ca atare; căci nici despre celelalte Taine nu ni se spune deschis că sunt Taine. Dar aici nu era nevoie să ni se spună acest lucru, de vreme ce ele sunt înfățișate ca lucrări văzute prin care se împărtășește harul cel nevăzut al lui Dumnezeu. Despre căsătorie ni se arată totuși lămurit că în ea este ceva tainic, ascuns vederii și priceperii noastre, și anume: unirea, prin puterea lui Dumnezeu, a celor doi soți, în așa fel încât nu mai sunt doi, ci unul singur; prin aceasta ni s-a spus îndeajuns. Dar Sfânta Scriptură ne spune chiar și direct că unitatea rezultată din împreunarea celor doi soți în căsătorie este Taină și încă «Taină mare» (Efes. 5, 32), asemănându-se unirii dintre Hristos și Biserică.

Sectarul: Sfântul Apostol Pavel nu vorbește la Efeseni despre căsătorie ca Taină, ci numai despre Taina unirii între Hristos și Biserică. El zice: *Taina aceasta mare este; iar eu zic, în Hristos și în Biserică* (5, 32). Astfel, apostolul însuși îl

previne pe cititor să nu înțeleagă ceva greșit, că anume ar vorbi despre căsătorie în sens de Taină. Deci a scoate de aici înțelesul în sens ortodox, înseamnă a forța tâlcuirea textului, care, de altfel, este clar.

Preotul: Pentru a vedea mai limpede despre ce este vorba, când zice apostolul «taina aceasta», trebuie să recurgem la context. Or, din context rezultă clar că este vorba de căsătorie, căci începând de la versetul 22, apostolul vorbește despre raporturile sociale dintre soți. Iar pentru a le explica în chip mai convingător și mai potrivit însemnătății lor, le aseamănă cu cele dintre Hristos și Biserică. Se știe că Hristos Însuși S-a numit pe Sine «Mire» (Matei 9, 15; 25, 1-10), iar Biserica Sa este prezentată ca o mireasă de către apostol, chiar aici, în context (vezi și Apoc. 22, 17), comparația fiind cât se poate de potrivită.

Domnul nostru Iisus Hristos a arătat că aprobă și binecuvintează căsătoria, prin prezența Sa la nunta de la Cana Galileii, împreună cu Maica Sa și ucenicii Săi, făcând cu acest prilej și prima minune, prin prefacerea apei în vin (Ioan 2, 1-11). Apoi, prin Sfântul Apostol Pavel zice: *Cinstită să fie nunta întru toate*, (adică să aibă binecuvântarea lui Dumnezeu prin preot, ca și la începutul lumii) (Fac. 1, 27-28) și fără de jocuri și beții (I Cor. 10, 7; I Petru 4, 3-6), și *patul neîntinat* (cu alte persoane). *Iar pe desfrânați îi va judeca Dumnezeu* (Evrei 13, 4; Apoc. 21, 8).

În cazul când moare unul din soți, celălalt este liber să se căsătorească, nefiind nici un păcat (Rom. 7, 2-8), dar cine trăiește necununat (nebinecuvântat de preot), trăiește în preacurvie (I Cor. 6, 16-20). Bărbații trebuie să-și iubească soțiile lor legitime, ca Hristos Biserica, iar soțiile să se teamă de soții lor și să le fie supuse ca lui Hristos (Efes. 5, 22-33; I Petru 3, 1-7).

Sectarul: Nicăieri nu se vorbește de un anumit ceremonial al căsătoriei, săvârșit numai de preoți, de aceea căsătoria poate fi săvârșită și fără preoți; iar ritualul ei nu trebuie să fie altceva decât o solemnitate religioasă în care viitorii soți își dau consimțământul în mod solemn de a conviețui în vederea întemeierii unei familii sau a nașterii de fii.

Preotul: Deși nu se vorbește nicăieri de un ceremonial special pentru săvârșirea acestei Taine, totuși, deoarece este o

Taină, ea trebuie să aibă un ritual al ei, așa cum de altfel are fiecare Taină. Ritualul - în centrul căruia stă formula «Se cunună robul lui Dumnezeu...» - constituie partea externă, văzută, a Tainei Cununiei, parte necesară în săvârșirea oricărei Taine. În ceremonialul Tainei Cununiei au fost rânduite de Biserică diferite acte simbolice (încununarea, legarea, schimbarea inelelor, gustarea din vin ș.a.), care își au rostul și importanța lor, simbolizând binecuvântarea lui Dumnezeu și puterea dată lor de a întemeia o familie.

Astfel, *încununarea* simbolizează cununa virtuților pe care mirii trebuie să o aibă în viață; *legarea* - unirea celor doi miri într-un singur trup; *schimbarea inelelor* - credința și dragostea reciprocă între soți, care trebuie să fie fără sfârșit, ca și inelul; *gustarea din vin* - conviețuirea mirilor în armonie între ei, și la bine și la rău.

Datorită „încununării” mirilor, Taina se mai numește și „Cununie”. Dar și voi, sectarii, aveți un ceremonial la căsătorie și chiar anumite acte simbolice; atunci cu ce drept mai puteți obiecta altora un lucru care nici vouă nu vă este străin?

* * *

Credinciosul: Dar unde se cuvine să se facă slujba Cununiei?

Preotul: Slujba Cununiei se cuvine să se facă în biserică, deoarece Cununia este una din cele șapte Taine și aici e locul sfânt în care se săvârșesc și celelalte Sfinte Taine și pentru că aici se adună și Biserica în înțelesul ei de comunitate, adică obștea credincioșilor din care facem parte și care, în felul acesta, ia parte și se bucură împreună cu noi la unul din cele mai de seamă prilejuri de bucurie din viața noastră, după cum ia parte și la necazurile și durerile noastre. De aceea, săvârșirea cununiei în casă este îngăduită numai rareori și numai din motive bine întemeiate, cu dezlegarea arhierului, care hotărăște de la caz la caz.

Credinciosul: Dar când se săvârșește Cununia?

Preotul: Fiind prilej de bucurie și de veselie, Cununia se săvârșește în zilele de sărbătoare, îndată după Sfânta Liturghie, când toți credincioșii se află în sfânta biserică.

Credinciosul: Dar când nu este voie a se face nunți?

Preotul: Potrivit poruncii a noua a Bisericii, nu se pot face nunți în următoarele zile și răstimpuri din cursul anului:

a) În cele patru posturi de peste an, ca și în toate zilele de post din cursul anului: miercurea și vinerea, Ziua Crucii (14 septembrie), Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august). Aceasta pentru că petrecerile și ospetele ce însoțesc de obicei nunta nu se potrivesc cu pocăința și înfrânarea pe care ne-o impune postul². În Păresimi este îngăduită la nevoie logodna și aceasta numai în ziua Bunei Vestiri (dacă nu cade în săptămâna Patimilor) și în Duminica Floriilor;

b) În săptămâna brânzei;

c) În săptămâna luminată (dintre Duminica Paștilor și Duminica Tomii), în Duminica Rusaliilor, în răstimpul dintre Crăciun și Bobotează, precum și în ajunul tuturor praznicelor împărătești³.

Capitolul 23

DESPRE

TAINA SFÂNTULUI MASLU

*Este cineva bolnav între voi?
Să cheme preoții Bisericii și să se
roage pentru el, ungându-l cu
untdelemn, în numele Domnului. Și
rugăciunea credinței va mântui pe cel
bolnav și Domnul îl va ridica, și de va
fi făcut păcate, se vor ierta lui*
(Iacov 5, 14-15)

*Maslul este Taina prin care creștinul bolnav, uns cu
untdelemn sfințit, dobândește, cu rugăciunile preoților,
harul vindecării de boli trupești și iertare de păcate.*

Fiecare Taină se cuvine a avea trei lucruri: **1.** materia din afară; **2.** a aduce înlăuntru har; **3.** să fie legiuită de Domnul. Și pe toate trei le întrunește și Taina aceasta: Materia dinafară este untdelemnul curat; aduce înlăuntru har, căci iartă păcatele; este legiuită de Domnul (Marcu 6, 12-13; Luca 9, 6)¹. Această Sfântă Taină dovedește, o dată mai mult, cât adevăr este în sfânta noastră credință, câtă întemeiere este în privința celor ce se săvârșesc de către preoți. Rugăciunea preoților și ungerea cu untdelemn a celor bolnavi, noi o numim «Maslu»; pe lângă aceasta, ea mai are și alte numiri, care însă se folosesc mai rar.

²Vezi și *Talcuirea la Canonul 69 al Sf. Apostoli; Canonul 52 al Sinodului din Laodiceea și Sfântul Simion al Tesalonicului, Răsp. la întreb* 25, trad. rom., p. 318.

³ Cf. *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 206, p. 343.

¹ Vezi Mitropolitul Gavriil al Filadelfiei din Monemvasia, *op. cit.*, c. 3 și 4, p. 59.

Potrivit învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos, Biserica a practicat această slujbă îndeosebi pentru cei bolnavi care nu și-au găsit leacuri la doctori. Deși doctorii sunt și ei buni pentru bolile trupești, căci și pe ei i-a făcut Domnul (Sir. 38, 12), sunt totuși boli cărora nici până azi nu li s-a găsit leacul (lepra, cancerul, oftica, epilepsia, orbirea, muțenia și surzenia totală ș.a.).

Însă ce este cu neputința la oameni, este cu puțință la Dumnezeu (Matei 19, 26; Luca 1, 37). Astfel, vedem că Domnul nostru Iisus Hristos, propovăduind Evanghelia prin sate și prin cetăți, *tămăduia toată boala și toată neputința în popor* (Matei 4, 23-25; 8, 1-4; 9, 27-35). Tămăduirea o dădea însă numai pe temeiul credinței că El îi poate vindeca (Marcu 9, 23).

Prin puterea Duhului Sfânt și pe temeiul credinței, Domnul nostru Iisus Hristos a dat acest dar și Apostolilor Săi, dându-le putere să scoată afară duhurile necurate din oameni și să tămăduiască orice boală și orice neputință, spunându-le: *...mergând, propovăduiți, zicând: S-a apropiat Împărăția cerurilor. Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i* (Matei 10, 1, 7-8). Ucenicii au plecat și au propovăduit pocăința, scoțând demonii și vindecând pe mulți bolnavi prin ungere cu untdelemn (Marcu 6, 12-13; Luca 9, 6). Iată deci că Apostolii tămăduiau pe bolnavi prin ungerea cu untdelemn - după cum îi învățase Domnul (Marcu 6, 12-13) -, iar pe temeiul acesta ne-a lăsat scris și Sfântul Apostol Iacov: *Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui* (Iacov 5, 14-15).

Astfel, pe temeiul cuvântului «preoții», Sfânta Biserică învață că la bolnavul căruia i se face Sfântul Maslu, este necesar să fie chemați cel puțin doi sau trei preoți. Pot fi și mai mulți (cel mai indicat este șapte), dar în cazul când acest lucru nu este posibil, să fie cel puțin doi. Numai la cazuri de mare urgență și nefiind posibilă reunirea a minimum doi preoți, se admite și unul.

Sectarul: Sfânta Scriptură nu spune nicăieri că această așa-zisă Taină ar fi fost instituită de Mântuitorul. De aceea nu poate fi admisă și nici socotită ca Taină.

Preotul: Dar ce dovezi scripturistice îți mai trebuie, omule rătăcit și tuturor celor asemenea ție? Nu ți-am arătat în cele de mai sus că această Taină a fost practică de Sfinții Apostoli din însăși porunca Domnului (Marcu 6, 12-13)? Oare ai fost cu totul surd la cele ce ai auzit mai înainte? N-ai auzit pe Sfântul Apostol Iacov cât de clar vorbește despre această Taină și cum învață să o practicăm și noi (Iacov 5, 14-15)? Cum puteți voi, sectarilor rătăciți de la adevăr, să vă închipuiți și să credeți că această ungere cu untdelemn a celor bolnavi ar fi vreo inovație făcută de Sfinții Apostoli fără voia Învățătorului lor? Mare orbire la înțelegerea Sfintelor Scripturi și mare întunecare a minții se vede la voi. Apostolii nu se numesc întemeietori ai Tainelor, ci «iconomi», adică administratori (I Cor. 4, 1). Căci orice Taină este întemeiată de Hristos, nu de Apostoli.

Sectarul: Maslul n-a fost o Taină, ci o simplă ungere simbolică, sau chiar numai o punere a mâinilor de către apostoli peste cei bolnavi. Vindecările puteau fi făcute și fără de untdelemn, elementul principal fiind rugăciunea. Untdelemnul putea să fie folosit sau nu, deoarece vindecări s-au făcut și fără untdelemn (Marcu 16, 18; Fapte 14, 10; 28, 8 ș.a.).

Preotul: Sfântul Maslu este o Taină așezată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli, iar nu o lucrare simbolică, așa cum vi se pare vouă, sectarilor. Iar din faptul că Mântuitorul sau Sfinții Apostoli făceau vindecări și fără a se folosi de untdelemn, nu rezultă nicidecum că Sfântul Maslu nu ar fi o Taină sau că untdelemnul poate lipsi de la săvârșirea acestei Taine. Sfinții Apostoli au avut harisme deosebite, datorite de Duhul Sfânt, printre care și pe cea a vindecării prin cuvânt, dar prin aceasta nu se desființează Taina săvârșită îndeobște de Biserică. Niciodată noi nu vom crede minții voastre, ci învățaturii Sfinților Apostoli, care ne arată clar și luminat să săvârșim Taina, ungând cu untdelemn pe cei bolnavi spre vindecare (Marcu 6, 12-13; Iacov 5, 14-15).

Sectarul: Dacă Maslul este o Taină, prin care se împărtășește harul vindecător al Sfântului Duh, de ce nu se vindecă toți bolnavii care se împărtășesc de ea?

Preotul: De ce mă ispitești, omule viclean și fățarnic, ca și cum nu ai ști sau nu ai înțelege acest lucru? Oare nu știi că nici Însuși Mântuitorul nu a putut face minuni «în patria Sa», la

localnici, pricina fiind numai necredința lor (Marcu 6, 1, 5-6)? Iar când vindeca pe bolnavi, mărturisea în fața tuturor credința celor ce se învredniceau de binefacerile și tămăduirile Sale (Matei 9, 22-29; 8, 10; 15, 28 ș.a.).

În afară de aceasta, rugăciunile de la maslu cer și iertarea de păcate. Iar dacă cineva bolnav moare totuși după slujba maslului, socotim că Dumnezeu i-a iertat păcatele de care era bolnav sufletul său, dacă nu a vrut să-l lase să se mai bucure de sănătate, în viață.

Sectarul: Dar de ce la romano-catolici Taina Sfântului Maslu nu poate fi săvârșită decât de episcopi și numai pentru cei bolnavi pe patul de moarte, fapt pentru care ei o numesc «ungerea din urmă» (*extrema unctio*)!

Preotul: În Sfânta Scriptură, și anume unde se vorbește despre practicarea acestei Taine (Iacov 5, 14-15), nu ni se spune să fie chemați episcopii la săvârșirea ei, ci «preoții». Este adevărat că în vremea aceea cuvântul preot putea să desemneze și pe episcopi, așa cum alteori cuvântul episcop desemna pe preot, și de asemenea este adevărat că Taina Sfântului Maslu a fost practică de Sfinții Apostoli (Marcu 6; 7, 12-13), dar nu ni se spune că săvârșirea ei ar fi rezervată numai episcopilor și nici numai celor ce sunt pe moarte, ci «dacă este cineva bolnav»; ba chiar apostolul spune limpede că Dumnezeu «va ridica» pe cel bolnav. Or, dacă Taina aceasta ar fi o «ungere din urmă», ar fi trebuit ca apostolul să spună că Dumnezeu ia la Sine pe cel muribund.

Așadar, învățătura romano-catolică despre Sfântul Maslu nu este conformă cu Sfânta Scriptură.

Iar pentru iertarea păcatelor înaintea morții, ortodocșii cred că este necesară împărțirea muribundului sau a bolnavului și pe aceasta o practică, iar nu ungera cu untdelemnul sfințit, ca la catolici.

* * *

Credinciosul: Unde se face Sfântul Maslu?

Preotul: În biserică sau în casa bolnavului pentru care se face Sfântul Maslu.

Credinciosul: În ce zile se face Sfântul Maslu?

Preotul: Nu sunt zile sau timpuri anumite pentru săvârșirea Sfântului Maslu. Se poate face oricând este nevoie. În popor se obișnuiește a se face în zile de post. În săptămâna Sfințelor Patimi se obișnuiește Miercuri, Joi și Vineri, dar mai ales în Sfânta și Marea Miercuri, înaintea Ceasurilor, în amintirea ungerii Mântuitorului cu mir de către femeia cea păcătoasă (Luca 7, 37-38).

Atunci se face în biserici maslu de obște, adică pentru mai mulți bolnavi, cu sobor de mai mulți preoți. Bolnavul pentru care se face Sfântul Maslu trebuie mai întâi să fie spovedit, pentru ca să i se dea prin maslu curățire sufletească, adică iertarea păcatelor și tămăduirea trupului de boală².

Credinciosul: Dar se poate face Sfântul Maslu și pentru cei sănătoși?

Preotul: Întrucât prin Taina Sfântului Maslu se dobândește nu numai tămăduire de bolile trupului, ci și iertarea păcatelor, se poate face Sfântul Maslu nu numai pentru cei bolnavi, ci și pentru cei sănătoși și nu numai o singură dată, ci și de mai multe ori. Sfântul Simeon al Tesalonicului³ îndeamnă pe fiecare creștin să se nevoiască a-și face Sfântul Maslu⁴.

² Vezi *Molitfelnicul* (povatuirea de la începutul Sfântului Maslu), ed.1984,p.114

³ Vezi Sfântul Simion al Tesalonicului, *Despre Sfântul Maslu*, cap.291-292,p188-189

⁴ *Învatatura de credință Ortodoxă*, întreb. 218, 220, 221.

Capitolul 24

DESPRE PUTEREA DISCIPLINARĂ

Atât noi cât și sectarii susținem deopotrivă că dreptul și puterea disciplinară asupra credincioșilor, pentru diferite abateri, le are Biserica. Sectarii însă prin cuvântul «Biserică», înțeleg comunitatea credincioșilor, pe când noi, ortodocșii, înțelegem că puterea disciplinară o are numai ierarhia superioară a Bisericii, deoarece știm precis că Hristos, Mântuitorul nostru, numai Apostolilor le-a dat puterea de «a lega și a dezlega» sau, în general, «toată puterea» (Matei 16, 18-19; 18, 18; 28, 18-19). De asemenea, cunoaștem că după învierea Sa *...a suflat asupra lor* (a ucenicilor Săi) și le-a zis: *Luați Duh Sfânt; cărora le veți ierta păcatele, vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23).

Sectarul: Cu toate acestea, când Mântuitorul, vorbind despre pedepsele disciplinare, zice: *...spune-l Bisericii* (Matei 18, 15-17), înțelege: «spune-l comunității», și nicidecum «spune-l conducătorilor» (adică episcopilor), căci despre ei nu este vorba nicidecum. Cuvântul Biserică înseamnă totdeauna comunitatea credincioșilor. Despre pedepse, de asemenea, a vorbit limpede. Prima este mustrarea între patru ochi; a doua este mustrarea în fața a doi sau trei martori; a treia este mustrarea în fața întregii comunități; iar a patra este scoaterea din sânul comunității.

Preotul: Cuvântul Biserică nu poate însemna numai adunarea credincioșilor, deoarece numai Apostolilor li s-a dat puterea să facă uz de puterea disciplinară în Biserică. «Biserica»

despre care este vorba la Matei (18, 17), are același înțeles ca și în cazul nelegiuitului din Corint, unde nu comunitatea ia hotărârea excomunicării lui, ci Apostolul Pavel, după cum arată textul: *Ci eu, deși departe cu trupul, însă de față cu duhul, am și judecat, ca și cum aș fi de față, pe cel ce a făcut una ca aceasta: în numele Domnului nostru Iisus Hristos, adunându-vă voi și cu duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca sufletul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus* (I Cor. 5, 3-5), iar mai departe: *Scoateți afară dintre voi pe cel rău* (I Cor. 5, 13). Așadar Pavel este cel ce a judecat, iar rolul adunării a fost numai de a executa hotărârea apostolului, adică de a smulge pe cel viclean din mijlocul lor. De asemenea, tot așa s-a procedat când au iertat pe acel nelegiuit și l-au reprimit în comunitatea credincioșilor (vezi II Cor. 2, 5-10). Iar ceva mai jos, Apostolul Pavel scrie aceluiași: *Gata suntem să pedepsim orice neascultare, atunci când supunerea voastră va fi deplină* (II Cor. 10, 6).

Deci cine are dreptul de a pedepsi? Cel ce are dreptul de a se pronunța în materie disciplinară este episcopul locului. Mai este oare cu puțință ca în urma analizării acestor exemple să se mai facă obiecția că nu apostolul, ci comunitatea deține acest drept? Și tesalonicenilor le scrie în același înțeles: «Dacă vreunul nu ascultă de cuvântul nostru din epistola aceasta, pe acela să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un fel de amestec, ca să se rușineze» (II Tes. 3, 14). Tot Apostolul Pavel a făcut uz de această putere în cazul excomunicării lui Imeneu și Alexandru, despre care îi scrie lui Timotei: *...i-am dat satanei, ca să se învețe să nu hulească* (I Tim. 1, 19-20).

Așadar, ține minte, omule, că Apostolii au avut putere disciplinară în Biserică, iar nu comunitatea, și că de la apostoli această putere a trecut asupra urmașilor lor, episcopii și preoții; apostolii au instituit pe alți apostoli, așa cum au fost Timotei în Efes și Tit în Creta. Iar lui Timotei, marele Pavel îi scrie: *Pâră împotriva preotului să nu primești, decât din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc mustră-i de față cu toți, ca și ceilalți să aibă teamă* (I Tim. 5, 19-20). Așadar Timotei avea dreptul și puterea de a aplica pedepse disciplinare chiar și preoților.

* * *

Credinciosul: Dar după Sfinții Apostoli, cine are puterea disciplinară în Biserică?

Preotul: După Sfinții Apostoli, puterea disciplinară în Biserică a rămas la urmașii lor, episcopii și preoții, care au întemeiat legiurile bisericești.

Credinciosul: Dar ce sunt legiurile bisericești?

Preotul: Legiurile bisericești sunt legile date de conducătorii Bisericii, în virtutea puterii primite de la Întemeietorul ei de a călăuzi pe credincioși în numele Său și a-i îndatora la ascultare spre buna lor viețuire (Matei 10, 40; Luca 10, 16; Ioan 13, 20).

Legile bisericești sunt alcătuite pe temeiul legii descoperite de Dumnezeu și nu cer nici mai mult decât ea, nici ceva deosebit de ea. Rostul lor este de a tâlcui învățăturile Mântuitorului, a îndemna la ascultare și la păzirea poruncilor dumnezeiești. De aceea, de bună seamă, fiecare creștin este îndatorat să asculte de ele.

Credinciosul: Unde sunt cuprinse legile bisericești?

Preotul: Cele mai însemnate sunt canoanele și cele nouă porunci bisericești.

Credinciosul: Dar canoanele ce sunt?

Preotul: Canoanele sunt legi date de sinoadele ecumenice ale Bisericii și de sinoadele locale ale ei, dar întărite de cele ecumenice. Pe temeiul învățăturii Mântuitorului și a sfinților Săi apostoli, canoanele statornicesc felul de organizare și conducere a Bisericii, precum și drepturile și îndatoririle membrilor ei: clerici, monahi și credincioși.

Credinciosul: Dar cum se numesc poruncile privitoare la îndatoririle credincioșilor față de Biserică și câte sunt?

Preotul: Se numesc porunci bisericești și sunt nouă la număr, și anume:

- Să ascultăm cu evlavie Sfânta Liturghie în fiecare Duminică și sărbătoare;
- Să ținem toate posturile de peste an;
- Să cinstim pe slujitorii bisericești;

- Să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare dintre cele patru posturi de peste an, sau dacă nu putem, cel puțin o dată pe an, în postul Sfințelor Paști;

- Să ne rugăm pentru ocârmuitorii noștri;

- Să ținem posturile pe care le-ar orându-i episcopul sau mitropolitul locului, în vreme de primejdii, de boli sau de necazuri;

- Să nu citim cărțile ereticilor;

- Să nu înstrăinăm, nici să folosim spre scopuri străine lucrurile bisericești sau averea bisericii;

- Să nu facem nunți și ospețe sau alte petreceri în timpul posturilor.

Dacă vrei să știi mai pe larg despre poruncile bisericești, ca și despre canoane, citește cu atenție în *Pidalionul* de Neamț, ediția 1844 și în *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 29, 30, 31 și mai departe.

Capitolul 25

DESPRE SFINTIREA

OBIECTELOR SI A NATURII

Din cauza căderii lui Adam, toată făptura a supus-o Dumnezeu «deșertăciunii» și «stricăciunii» (Rom. 8, 20-21). Și odată cu omul, a căzut și natura sub blestem, trecând, împreună cu acesta, sub stăpânirea diavolului, care este numit de atunci încoace «stăpânitorul lumii acesteia» (Ioan 12, 31; 14, 30; 16, 11; Efes. 2, 2; 6, 12). Nu numai omul, ci și natura tinde să se elibereze de sub puterea tiranică a diavolului, căci «împreună suspină și împreună are dureri». Dar eliberarea ei deplină se va face abia la venirea a doua a Mântuitorului, căci până atunci și ea rămâne încă în deșertăciune, ca urmare a căderii omului (Rom. 8, 18-22). Dar, precum omul - după venirea Mântuitorului - are puțința de a fi scos de sub stăpânirea diavolului prin botez, și lucrurile din natură, prin sfințire, se eliberează și pot fi folosite astfel în slujba lui Dumnezeu.

Când Mântuitorul a săvârșit în pustie minunea înmulțirii pâinilor, sfântul evanghelist ne spune că mai întâi El S-a rugat și a binecuvântat pâinile, pe care apoi le-a înmulțit (Matei 14, 19; 15, 36). A făcut rugăciune și a binecuvântat pâinile pentru a le scoate de sub blestem și a le pune în slujba măririi lui Dumnezeu, prin minunea ce avea să facă. La fel a procedat și la așezarea Sfintei Împărtașanii, când, luând pâinea, a binecuvântat-o și, luând paharul și mulțumind, le-a dat ucenicilor (Matei 26, 26-27), căci și în această împrejurare, pâinea și vinul trebuiau scoase de sub blestem

spre a putea fi puse în slujba lui Dumnezeu. Tot așa și după Înviere, cinând cu doi ucenici la Emaus, Iisus a luat pâinea și a binecuvântat-o (Luca 24, 30). Iată deci mai multe împrejurări în care Mântuitorul ne-a dat pildă ca, prin rugăciune și binecuvântare, să sfințim obiectele de care ne folosim.

Sectarul: Obiectele nu trebuie sfințite, pentru că nimic nu este necurat (Fapte 10, 15; Rom. 14, 14, 20; I Tim. 4, 4-5; Tit 1, 15 ș.a.). Iar dacă Dumnezeu le-a curățit, pentru ce le mai trebuie sfințire?

Preotul: Intr-adevăr, apostolul arată că .. *orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire. Căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune* (I Tim. 4, 4-5). Dar prin aceasta este de la sine înțeles că sfințirea nu o pot face decât persoanele liturgice, cărora li s-a încredințat misiunea de a fi «iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu» (I Cor. 4, 1) și de a face lucrul slujbei (Efes. 4, 12) «spre cele către Dumnezeu» (Evrei 5, 1).

Cel mai obișnuit element spre sfințire este apa, care devine apoi ea însăși element curățitor sau sfințitor, prin stropirea cu ea a altor obiecte (Ieș. 30, 18-20; Lev. 8, 6; 14, 8; Num. 8, 7; 19, 9-12).

În Vechiul Testament sunt numeroase mărturii ce arată rolul apei în zidirea, curățirea și mântuirea lumii. Astfel, încă de la începutul lumii, *Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor* (Fac. 1, 2). În vremea lui Noe, Dumnezeu a înecat păcatul cu apă (Fac. 6, 17-22; 7, 1-24; 8, 1-18). Prin apă, potrivit Legii, se curăța tot cel necurat, spălându-se pe sine, cât și hainele sale, cu apă (Lev. 15, 10); Ilie a turnat de trei ori apă peste jertfă (III Regi 18, 32-38) etc. Tot în Legea Veche s-a prezis că și în creștinism va fi o apă curățitoare, care va curăți nu numai trupul, ci și sufletul omului (Iez. 36, 25-26). În Noul Testament, apa sfințită este întrebuințată ca element curățitor și sfințitor (Ioan 5, 4; 3, 2-7).

Alt element de sfințire arătat în Sfânta Scriptură este și untdelemnul, cum am arătat în cele spuse mai înainte.

În afară de aceasta, Biserica sfințește pământul, arăturile, roadele, casele etc., cu diferite slujbe (ierurgii), aducând darul Sfântului Duh peste toate aceste elemente, care intră în viețuirea zilnică a credincioșilor.

* * *

Credinciosul: Dar unde se vede în Sfânta Scriptură că elementele, apa și untdelemnul, precum și alte obiecte, trebuie sfințite?

Preotul: Ți-am arătat destul de clar în cele de mai sus, dar văd că ai rămas tot nelămurit. De aceea ascultă: Să știi că încă din Legea Veche se sfințeau și se curățeau atât oamenii, cât și elementele, prin diferite rituri și rugăciuni, ca de pildă curățirea femeii lăuze la 40 de zile după naștere (vezi Lev. 12; Luca 2, 22-24). Iar rugăciuni pentru binecuvântarea și sfințirea untdelemnului și a apei (aghiasma), binecuvântarea pruncilor, a pâinii, a vinului și a paștilor ș.a., le găsim la Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din primele veacuri creștine, ca: Sfântul Iustin Martirul și Filosoful¹ în sec. II, Tertulian² în sec. III, Sfântul Vasile cel Mare³ în sec. IV ș.a. Rugăciuni pentru binecuvântarea și sfințirea apei (aghiasma), a untdelemnului și a fructelor, sfeștaniile pentru ploaie ș.a., găsim amintite chiar în cele mai vechi rânduieli și așezăminte bisericești, ca Așezămintele Sfinților Apostoli din veacurile III-IV⁴, precum și în cele mai vechi cărți de slujbă, ca *Evhologhiul (Molitfelnicul)* Episcopului Serapion de Thmuis din Egipt, din veacul al IV-lea. Pe toate le găsim în aceeași carte de slujbă unde aflăm și rânduiala Sfințelor Taine, adică în *Evhologhiu* sau *Molitfelnic* (cartea cu rugăciuni sau cu molitfe)⁵.

¹ *Apologial*, cap. 61, 65, trad. cit..p. 70.

² *De baptismo*, cap.7; *De corona militis*, cap. 3, 4 ș.a

³ *Despre Sfântul Duh*, cap. 67.

⁴ Cart. VII, cap. 27, 42, 43; Cart. VIII, cap. 29, 40, 41, 42 ș a (trad. rom. cit., p. 196, 211, 254, 261 ș.u.).

⁵ *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 229, p. 353, 354, 355 ș.a.

Capitolul 26

CĂDIREA CU FUM DE TĂMÂIE. ANAFORA. PRAPORII. LUMÂNĂRILE.

Sectarul: Dar de ce voi, preoții și creștinii voștri ziși ortodocși, folosiți la slujbele și rugăciunile voastre tămâie și anafora, prapori și lumânări? Care vă sunt mărturiile biblice în susținerea acestor obiceiuri?

Preotul: Practicarea tămâierii cu cădelnița la sfintele slujbe își are temeiuri biblice întemeiate. Întrebuințarea ei în cultul Vechiului Testament nu o negați nici voi, sectarilor. În Noul Testament se vede că între darurile magilor era și tămâie (Matei 2, 11). Apostolul Pavel vorbește și el despre *miros de bună mireasmă, jertfă primită, bineplăcută lui Dumnezeu* (Filip. 4, 18).

Deci fumul tămâiei binemirositoare, înălțându-se în sus, simbolizează înălțarea unei rugăciuni către Dumnezeu, sau a unei jertfe bineplăcute. În acest înțeles ne spune Sfântul Ioan în Apocalipsă: *...și a venit alt înger și a stat la altar, având cădelniță de aur; și i s-a dat lui tămâie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe jertfelnicul cel de aur dinaintea tronului. Și fumul tămâiei s-a suit, din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinților* (Apoc. 8, 3-4).

Tot Sfântul Ioan ne spune, că în descoperirea sa a văzut patru ființe și douăzeci și patru de bătrâni, având fiecare *năstrape de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5,8).

Deci iată temeiul și semnificația cădelniței și a căderii cu fum de tămâie.

Anafora își are originea în pâinile sfințite ale punerii înainte din Vechiul Testament (Ieș. 25, 30; 29, 32-33; 40, 21; I Regi 21, 4-6; Matei 12, 3-4).

Praporii sunt icoane portabile, care la diferite procesiuni sunt purtate ca semne de biruință, semnificația lor fiind asemenea steagurilor naționale și a emblemelor țării: unitatea și biruința; de obicei în fruntea lor este Sfânta Cruce.

Lumânările întrebuițate în biserici sunt obiecte simbolice, atât prin componența lor (ceara de albine), cât și prin rolul lor de a produce lumină. Ele s-au întrebuițat mai ales în vechime prin catacombele întunecoase, rămânând apoi - după modelul cultului din Vechiul Testament - obiecte liturgice de mare preț. Lumina lor simbolizează lumina conștiinței, lumina adevărului, lumina harului sau pe Dumnezeu Insuși, Care este lumină (Luca 2, 32; Ioan 1, 5; 8, 12; 12, 35-46; Apoc. 22, 5 ș.a.).

Deci, omule rătăcit, caută mărturii biblice la trimiterile pe care ți le-am arătat, și văzând că toate acestea au temeiuri biblice bine întemeiate, nu mai rămâne la părerea ta eretică, care te duce la pierzare.

Capitolul 27

DESPRE MÂNCĂRURI CURATE ȘI NECURATE

În Sfânta Scriptură a Vechiului Testament se vede că Dumnezeu a poruncit poporului Său Israel să se abțină de la mâncarea de carne ale unor animale (dobitoace), păsări și altor vietăți ce trăiesc în mare și pe uscat. În acest sens, Dumnezeu a vorbit cu Moise și cu Aaron, zicându-le: *Grăiți fiilor lui Israel și le ziceți: iată animalele pe care le puteți mânca, din toate dobitoacele de pe pământ: orice animal cu copita despăcată, care are copita despărțită în două și își rumegă mâncarea, îl puteți mânca. Dar și din cele ce își rumegă mâncarea, sau își au copita despăcată sau împărțită în două, nu veți mânca pe acestea: cămila, pentru că aceasta își rumegă mâncarea, dar copita n-o are despăcată; aceasta este necurată pentru voi. Iepurele de casă își rumegă mâncarea, dar laba n-o are despăcată; acesta este necurat pentru voi. Iepurele de câmp își rumegă mâncarea, dar laba n-o are despăcată; acesta este necurat pentru voi. Porcul are copita despăcată și despărțită în două, dar nu rumegă; acesta este necurat pentru voi. Din carnea acestora să nu mâncați și de stârvurile lor să nu vă atingeți, că acestea sunt necurate pentru voi. Din toate viețuitoarele, care sunt în apă, veți mânca pe acestea; toate câte sunt în ape, în mări, în râuri și în bălți, și au aripi și solzi, pe acelea să le mâncați. Iar toate câte sunt în ape, în mări, în râuri și în bălți, toate cele ce mișună în ape, dar n-au aripi și solzi, spurcăciune sunt pentru voi. De acestea să vă îngrețoșați,*

carnea lor să nu o mâncați și de stârvurile lor să vă îngreșoșiți. Toate vietățile din ape, care n-au aripi și solzi, sunt spurcate pentru voi. Din păsări să nu mâncați și să vă îngreșoșiți de acestea, că sunt spurcate: vulturul, zgriptorul și vulturul de mare; corbul și șoimul cu soiurile lor; toată cioara cu soiurile ei; struțul, cucuveaua, rândunica și uliul cu soiurile lui; huhurezul, pescarul și ibisul; lebăda, pelicanul și cocorul; cocostârcul, bătlanul cu soiurile lui; pupăza și liliacul. Toate insectele înaripate, care umblă pe patru picioare, sunt spurcate pentru voi... Din toate fiarele cu patru picioare, cele care calcă pe labe sunt necurate pentru voi...: cârțița, șoarecele și șopârta, cu soiurile lor; ariciul, crocodilul, salamandra, melcul și cameleonul... Tot cel ce se atinge de stârvurile lor necurat va fi până seara (Lev. 11, 2-31; Deut. 14, 3-21). Deci aceasta a fost porunca lui Dumnezeu dată prin Moise și Aaron poporului Israel în privința mâncărilor curate și necurate.

Dar oare și în Legea Nouă avem aceleași porunci cu privire la mâncărurile curate și necurate? Nicidecum, deoarece este de prisos să mai împlinim faptele poruncite de Vechiul Testament, de vreme ce împlinirea lor n-a putut aduce mântuirea nici măcar celor de sub regimul lui, pe când el era încă în vigoare, căci, chiar și atunci, îndreptarea sau starea de dreptate înaintea lui Dumnezeu se putea dobândi numai prin credință. Dovada cea mai vie o avem din pilda lui Avraam, care n-a primit îndreptarea prin împlinirea faptelor poruncite de Lege (tăierea împrejur, sâmbăta, jertfele, mâncărurile curate ș.a.), ci numai prin credință (Rom. 4, 9). Fiindcă cei ce au umblat după «dreptatea din Lege» sau după dreptatea lor (Rom. 10, 3-5) n-au putut dobândi dreptatea cea adevărată, deoarece aceasta numai Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a adus-o și ea vine prin credință, fără faptele Legii (Rom. 10); *Căci dacă dreptatea vine prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar* (Gal. 2, 16-21). Legea Veche *...ne-a fost călăuză spre Hristos, pentru ca să ne îndreptăm din credință. Iar dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză* (Gal. 3, 24-25).

Sectarul: Suntem datori a face deosebire între mâncăruri curate sau permise și mâncăruri necurate, spurcate sau oprite consumației, deoarece în Sfânta Scriptură avem, în acest sens,

porunci dumnezeiești răspicate, cu care nu ne putem târgui, după cum se poate vedea chiar din citatul pe care l-ai folosit (Lev. 11; Deut. 14).

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce susții dumneata. Același Dumnezeu care a dat în Legea Veche poporului Israel lege în privința mâncărilor curate și necurate, prin Legea Darului (a Noului Testament) ne-a izbăvit și ne-a scos pe noi de sub «jugul greu» al Legii Vechi (Fapte 15). Insuși Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a arătat că spurcarea omului nu vine din afară, ci dinlăuntrul lui, din inimă, căci zice: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om... Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pântece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om. Căci din inimă ies gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sunt care spurcă pe om...* (Matei 15, 11, 17-20).

Dar și Sfinții dumnezeiești Apostoli, urmând învățaturii Mântuitorului în această privință, când s-au adunat în Ierusalim la primul Sinod, spre a stabili dacă legea lui Moise este și pentru neamuri, au hotărât că Legea Vechiului Testament este o sarcină nefolositoare, «un jug prea greu» (Fapte 15, 10) și de aceea nu mai trebuie pusă asupra creștinilor. Pentru aceasta, dintre toate poruncile, așezămintele, legile, legămintele și semnele veșnice ale Vechiului Testament, au stabilit ca obligatorii numai patru, și anume:

- a) ferirea de desfrânare;
- b) de cele jertfite idolilor;
- c) de mâncarea cărnurilor dobitoacelor sugrumate și
- d) de sânge (Fapte 15, 20-29).

Dar chiar și în privința acestora, marele Apostol Pavel a mai făcut unele pogorăminte (îngăduințe) (I Cor. 8, 4-13; Rom. 14, 14-23; I Cor. 10, 25-32). Așadar, numai din punct de vedere subiectiv se mai poate face deosebire între mâncăruri; dar această deosebire, tocmai pentru că este subiectivă, este greșită. Căci obiectiv (în sine), toate mâncărurile sunt curate (Rom. 14, 14 ș.a.).

Sfântul Apostol Petru, în vedenia pe care a avut-o (Fapte 10, 10-16), a mâncat din animalele pe care - după legile Vechiului Testament - el însuși le numise «spurcate». Hotărârile sunt în acest sens următoarele:

1. Stăruința cu care Petru a fost îndemnat «de trei ori» (Fapte 10, 16; 11, 10);

2. Asigurarea ce i s-a dat că Dumnezeu a curățit mâncărurile ce erau socotite în Vechiul Testament ca «necurate» (Fapte 10, 15; 11, 9);

3. A mers îndată să încreștineze pe păgânul Corneliu, pe baza tâlcuirii în acest sens a vedeniei (Fapte 10, 28);

4. A fost învinuit de iudeo-creștinii rigoriști (iudaizanți), care i-au zis: *Ai intrat la oameni nețiați împrejur și ai mâncat cu ei* (Fapte 11, 3), dar n-a tăgăduit, ci numai s-a apărat, justificându-și comportarea prin vedenia ce a avut-o (Fapte 11, 3-18);

5. La Sinodul Apostolic, ținut mai apoi în Ierusalim (anul 50), pentru a se lua o hotărâre în legătură cu obligativitatea Legii, Sfântul Apostol Petru ia cuvântul și susține, încredințat fiind în urma vedeniei ce i s-a arătat, că poruncile din Vechiul Testament, între care se aflau și cele privitoare la mâncăruri, nu mai trebuie ținute în Testamentul cel Nou (Fapte 15, 7-11).

Sectarul: Dacă, după creștinism, toate animalele sunt curate, atunci voi ortodocșii de ce nu mâncați și șerpi, șopârle, broaște, șoareci, câini, pisici și alte jivine care mișună în lume?

Preotul: Cu adevărat, toate jivinele sunt curate în sine. Dacă noi însă nu consumăm carnea anumitor jivine, nu înseamnă că ele sunt în sine spurcate, ci numai că nu ne priește carnea lor sau nu se potrivește cu gustul nostru, care adeseori este numai o obișnuință sau un moft, iar nu o lege pe care o urmează toți oamenii de pretutindeni. Știut este că pe alocuri oamenii s-au deprins a mânca și animale care în alte locuri sunt socotite grețoase. Astfel, unii mănâncă pisici, alții câini, alții broaște sau altele de acest fel. Deci dacă un anumit fel de carne i se pare unuia grețos, apoi nu înseamnă neapărat că ea este spurcată, deoarece, în același timp, un altul o mănâncă. Iar dacă vreo insectă sau carnea vreunei vietăți, mai mică sau mai

mare, produce crampe, tulburări stomacale sau intoxicații, iarăși nu înseamnă neapărat că ea ar fi spurcată.

Dumnezeu pe toate le-a făcut bune și le-a curățit, tuturor dându-le un anumit rost și o anumită folosință. Vipera este un animal otrăvitor, dar dacă oamenii nu-i pot folosi carnea ca aliment, nu înseamnă că ea este spurcată, deoarece chiar otrava ei aduce un mare folos, știut fiind că azi este utilizată în tratamentul contra a numeroase boli.

Așadar, noi știm că toate câte a făcut Dumnezeu dintru început *erau bune foarte* (Fac. 1, 31). Iar dacă noi nu consumăm carnea unor animale ca hrană, deoarece nu ne place sau nu este de folos sănătății noastre, nu trebuie să le socotim necurate; pe cele ce Dumnezeu le-a curățit, noi nu le numim spurcate (Fapte 10, 15).

Capitolul 28

DESPRE SERBAREA DUMINICII ÎN LOCUL SÂMBETEII

De la Adam până ce Avraam a primit făgăduința de la Dumnezeu au fost, după unii hronografi, 3387 de ani, la care, adăugând cei 430 de ani, cât au stat evreeii în robie (Gal. 3, 17), au fost 3817 ani.

În această perioadă de timp, de la Adam până la Moise, nici Scriptura nu era scrisă și nici sâmbăta nu se ținea ca sărbătoare de vreun popor. Timp de atâtea mii de ani, patriarhii cei de mai înainte de Lege și toți cei credincioși s-au povățuit pe calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție. Abia după acest îndelungat răstimp a fost instituită de Dumnezeu praznuirea sâmbetei - în timpul trecerii poporului Israel prin pustia Arabiei -, în amintirea facerii lumii în șase zile, după care, în ziua a șaptea, Dumnezeu S-a odihnit, precum și în amintirea ieșirii din robia Egiptului a poporului Său, Israel. Căci Sfânta Scriptură spune: *Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-înșea S-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le-a făcut și le-a pus în rândulială* (Fac. 2, 3). Și iarăși este scris, referitor la ieșirea israeliților din robie: *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului și Domnul Dumnezeuul tău te-a*

¹ *Hronograful* lui Gheorghe Kedrinov, trad. rom. de Mitropolitul Veniamin Costachi, Mănăstirea Neamț, 1837, p. 44-45; vezi și prefața Arhim. Neonil, starețul Mănăstirilor Neamț și Secu, la *Mineiul pe februarie* Mănăstirea Neamț, 1831.

scos de acolo cu mână tare și cu braț înalt și de aceea ți-a poruncit Domnul Dumnezeuul tău să păzești ziua odihnei și să o ții cu sfințenie (Deut. 5, 15).

Dar trebuie știut faptul că sâmbăta nu a fost dată de Dumnezeu ca sărbătoare obligatorie pentru toate popoarele lumii, ci praznuirea ei a rânduit-o Dumnezeu ca sărbătoare și ca legământ numai poporului Său, Israel, până la venirea lui Hristos. Acest lucru îl arată Sfânta Scriptură destul de clar, când zice: *Să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, praznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veșnic. Acesta este semn veșnic între Mine și fiii lui Israel, pentru că în șase zile a făcut Domnul cerul și pământul, iar în ziua a șaptea a încetat și S-a odihnit* (leș. 31, 16-17).

În alt loc, Sfânta Scriptură ne arată, de asemenea, că atât sâmbăta, cât și celelalte porunci ale Legii nu au fost date decât poporului Israel, zicând: (Dumnezeu) *Cel ce vestește cuvântul Său lui Iacov* (adică urmașilor lui Iacov, care au intrat și au trăit în Egipt), *îndreptările și judecățile Sale lui Israel* (adică poporului scos de El cu mână tare din robie), *n-a făcut așa nici unui alt neam* (adică necredincios și care nu se trăgea din sămânța lui Iacov) *și judecățile Sale nu le-a arătat lor* (poruncile și sâmbăta) (Ps. 147, 8-9). Când păgânii au venit la Neemia, dorind să ia parte la zidirea templului, el le-a zis: *Dumnezeul Cerurilor, Acela ne va ajuta nouă, și noi, slugile Lui, vom zidi; iar voi n-aveți parte, nici drept, nici pomenire în Ierusalim* (Neem. 2, 20).

Dacă păgânii ar fi avut sâmbăta, mai avea Neemia dreptul să le vorbească așa? Păgânii i-ar fi putut răspunde că și ei au sâmbăta ca semn al așezământului, la fel ca israeliții. Aici însă Neemia vorbește hotărât și limpede, spunându-le că nu au parte, nici drept. De asemenea, reiese lămurit că păgânii nu li s-a dat nici Legea și nici sâmbăta și din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani, unde se spune: *Căci păgânii care nu au lege, din fire fac ale Legii* (Rom. 2, 14). Iar mai departe același apostol mărturisește că israeliților le aparține înfierea și slava și așezământul (deci și semnul legăturii - sâmbăta) și Legea (sâmbăta face parte din ea) și închinarea (legea ceremonială) și făgăduințele (Rom. 9, 4; Deut. 7, 6-13).

Așadar, pe temeiul mărturiilor de mai sus reiese clar că sâmbăta era semn de legătură între Dumnezeu și Israel și că a fost dată în trecut numai pentru israeliți (Ieș. 31, 16-17), iar nicidecum pentru întreaga omenire.

Dar până când a fost legiuită sâmbăta? Apostolul Pavel, în Epistola sa către Galateni, ne arată, zicând: *Legea a fost adăugată pentru călcările de lege, până când era să vină Urmașul* (prin urmare până la venirea seminței - vezi Facerea 3, 15), *Căruia I s-a dat făgăduința* (Gal. 3, 19). De asemenea, știm că *sfârșitul Legii este Hristos* (Rom. 10, 4). Deci iată timpul pe cât a fost dată Legea: până la venirea seminței, Care este Hristos. Legea a fost - după cum știm - numai povățuitor către Hristos, ca să ne justificăm prin credință. După venirea credinței, nu mai suntem sub povățuitor (Lege) (Gal. 3, 24-25).

Vechiul Testament fiind înlocuit, s-a împlinit proorocia lui Ieremia în care se zice: *Iată, vin zile, zice Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda legământ nou. Inșă nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinții lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului... Voi pune Legea Mea în lăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei îmi vor fi popor* (Ier. 31, 31-33; Evrei 8, 8-10). Aici se vorbește despre încheierea unei noi legături și se arată și timpul când așezământul va fi înlocuit cu cel nou. Se naște întrebarea: care legământ va fi înlocuit? Proorocul Ieremia arată: *...acela pe care l-am încheiat cu părinții lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului...*

În ce constă acest legământ ne arată Proorocul Moise: *Domnul Dumnezeul vostru a încheiat cu voi legământ în Horeb. Legământul acesta nu l-a încheiat Domnul cu părinții noștri, ci cu noi, cei ce suntem astăzi cu toții vii aici... eu am stat în vremea aceea între Domnul și între voi... și a zis: «Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei...»* (Deut. 5, 2-6). *Cuvintele acestea le-a grăit Domnul către toată adunarea voastră, pe munte, din mijlocul focului, al norului, al întunericului și al furtunii, cu glas de tunet și altceva n-a mai grăit și le-a scris pe două lespezi de piatră și mi le-a dat mie* (Deut. 5, 22).

Acest Așezământ, această legătură trebuie să-i lase loc Noului Așezământ. Deci înlocuindu-se și dându-se la o parte legătura cea veche, de la sine cade și sâmbăta - semnul acelei legături.

Sectarul: Hristos n-a desființat Legea Vechiului Testament, căci însuși a mărturisit: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii. N-am venit să stric, ci să împlinesc. Căci adevărat zic vouă: Înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate* (Matei 5, 17-18). Iată deci că porunca sfințirii sâmbetei rămâne în vigoare pentru totdeauna.

Preotul: Omule rătăcit la înțelegere, află că era bine ca să-ți aduci aminte de cuvântul Sfintei Scripturi care zice: *Cele mai presus de tine nu le căuta și cele mai tari decât tine nu le iscodi nebunește...* (Sir. 3, 20). Nu te apuca să ispitești cele ce trec dincolo de îndeletnicirile tale, căci în Scriptură s-au arătat mai multe decât poate pricepe o minte omenească. *Că pe mulți i-a înșelat părerea lor și socoteala rea a făcut să alunece cugetele lor* (Sir. 3, 23).

Deci trebuie să-ți înlături trufia și să nu te mai ții știutor în cele ce nu știi. Așadar înțelege că Mântuitorul n-a desființat și n-a stricat Legea și proorocii sau, în general, Vechiul Testament, ci numai l-a înlocuit cu cel Nou, care este desăvârșirea celui Vechi. Testamentul cel Vechi - după cum s-a arătat și mai sus - a avut numai un rol de învățător, spre a pregăti omenirea pentru primirea lui Mesia: *Astfel că Legea ne-a fost călăuză spre Hristos, pentru ca să ne îndreptăm din credință. Iar dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză* (Gal. 3, 24-25). Mântuirea noastră nu mai atârnă de împlinirea faptelor poruncite de Vechiul Testament sau de ținerea sâmbetei, ci de credința în Iisus Hristos, Mântuitorul nostru. Prin Iisus Hristos, legea (Testamentul Vechi) s-a împlinit și a încetat. *Căci sfârșitul Legii este Hristos, spre dreptate tot celui ce crede* (Rom. 10, 4).

Legea Veche a ținut numai până la Ioan Botezătorul, ultimul pregător al venirii lui Hristos (Matei 11, 13). Cei de sub regimul ei au fost născuți spre robie, întocmai ca fiul lui Avraam, din roaba sa, Agar; pe când cei din Testamentul Nou

sunt ca fiul lui Avraam, din soția sa liberă, Sarra, fiind născuți spre libertate și moștenire. Căci Agar și Sarra sunt închipuiri ale celor două Testamente (Gal. 4, 22-31). Prin urmare, cuvintele Mântuitorului: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii* au acest înțeles: „Eu n-am venit împotriva Legii și a proorocilor” sau: „venirea Mea nu îi este Legii ceva străin, ci, dimpotrivă, ea este în deplin acord atât cu Legea lui Moise, cât și cu învățătura din celelalte cărți ale proorocilor (Vechiului Testament). În acest chip, Legea se împlinește desăvârșit prin Mine - adică prin venirea Mea -, deoarece această venire a Mea este însăși ținta ei” (Rom. 10, 4).

Iar cuvintele prin care Mântuitorul spune că nu va trece o iotă sau o cirtă din Lege până ce nu se vor face toate (Matei 5, 18), se referă la împlinirea lucrurilor proorocite despre El, care s-au împlinit întocmai - până la încheierea Noului Legământ făcut prin Sângele Său și instituit în seara Cinei celei de Taină, când legământul Vechiului Testament a luat sfârșit. Atunci, după ce a mâncat cu ucenicii Săi, Mântuitorul a luat paharul și le-a dat lor, zicând: *Acest pahar este Legea cea Nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi* (Luca 22, 20).

Sectarul: Dumnezeu a binecuvântat și a sfințit ziua a șaptea încă de la începutul lumii, când a isprăvit creația, după cum este scris: *Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-înșea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială* (Fac. 2, 2-3). Deci, după cele șase zile ale creației, ziua a șaptea a fost cel dintâi sabbat sfințit de însuși Dumnezeu, și datorită acestui fapt ea a rămas sfântă pentru toți oamenii și pentru toate timpurile.

Preotul: Nu este deloc așa cum crezi dumneata și toți ră-tăciții sectari care cugetă asemenea ție. În aceste două versete nu se vorbește decât despre Dumnezeu și despre lucrarea Sa, arătându-se că Dumnezeu Și-a sfârșit lucrarea, S-a odihnit, a binecuvântat și a sfințit ziua a șaptea. Însă despre om nu se spune nimic, și nici n-ar fi avut omul pentru ce să se odihnească, deoarece nu lucruse nimic, având el abia o zi de la creația sa

(Fac. 1, 26-31). Fiind așezat de Dumnezeu *...în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească* (Fac. 2, 15), primul om n-a primit nici o poruncă privind serbarea zilei a șaptea. Singura poruncă pe care i-a dat-o Dumnezeu a fost aceea de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și răului (Fac. 2, 16-17), pentru el toate zilele fiind deopotrivă. Ba, mai mult, nici chiar atunci când Adam și Eva au călcat porunca și au cunoscut binele și răul, și au fost izgoniți din rai, nu au primit poruncă să serbeze vreoa zi. Dimpotrivă, toată viața omului devine de acum o continuă muncă, fiind obligat ca în toate zilele să muncească pământul blestemat întru toate lucrurile sale, pentru a-și dobândi hrana. *Cu osteneală să te hrănești din el* (din pământ) *în toate zilele vieții tale* (Fac. 3, 17).

Se arată, într-adevăr, că Dumnezeu S-a odihnit în a șaptea zi de lucrarea Sa, dar cum se numea acea zi, nu ni se spune. Ca atare, se ridică următoarele întrebări:

- Este ziua a șaptea una și aceeași cu sabbatul?
- Se numărau pe atunci zilele săptămânii în așa fel ca ziua a șaptea să corespundă cu sâmbăta de azi?
- Unde se spune că se numărau zilele și cum se numeau ele în acel timp?
- Sau cel puțin cuvântul «sabbat», atât de scump vouă, adventiștilor, ați putea voi să ne arătați unde este scris?

La toate aceste întrebări, voi, sabatiștilor, neputând răspunde nimic, vrând sau ne vrând, trebuie să recunoașteți că sâmbăta, ca zi de odihnă, nu-și are originea în rai și nici n-a fost dată primilor oameni ca zi de repaus, ci începutul ei este abia cu circa 2500 de ani mai târziu. Date lămuritoare asupra felului de prăznuire și asupra zilei anume care era prăznuită, nu avem nicăieri în Biblie².

Se mai poate interpreta și în felul următor: Dumnezeu, într-adevăr, S-a odihnit în ziua a șaptea și a sfințit această zi. Dar ce înseamnă ziua a șaptea? Căci nu ni se mai spune că în această zi *s-a făcut seară și s-a făcut dimineață*, cum ni se spune despre celelalte zile ale creației. Ziua a șaptea înseamnă

² Vezi Pr. Ec. I. Popescu-Mălăești, *Reflecții și comentarii - ziua a șaptea*, București, 1912, p. 11.

deci toată epoca de după creație. Altfel, ar urma ca în a opta zi - adică întâi a săptămânii viitoare - Dumnezeu să fi început din nou a crea sau a lucra ceva, pentru ca apoi după șase zile iarăși să Se odihnească... și să serbeze și El, în fiecare săptămână, ziua a șaptea. Dacă am urma după voi, sectarilor sabatiști, serbarea sâmbetei ar trebui să o ținem după exemplul lui Dumnezeu, iar nu pe baza vreunei porunci de la început. Porunca însă a venit mult mai târziu, iar a susține că și Dumnezeu serbează sâmbăta și că după exemplul Lui - cel puțin până la venirea acestei porunci - trebuie să o fi serbat și oamenii, înseamnă a cădea în cea mai mare rătăcire.

Deci ziua a șaptea nu este decât ziua în care Dumnezeu a încetat creația universului. Nicăieri nu ni se spune în Biblie că la început și omul s-a odihnit în ziua a șaptea.

Sectarul: Nu este adevărat că porunca sfințirii zilei a șaptea ar fi fost dată decât abia în vremea lui Moise, în pustie. Ea a existat încă de la început, după cum rezultă din cuvintele poruncii date în pustie: *Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești* (Ieș. 20, 8). Iată deci că Dumnezeu atrage doar atenția („Adu-ți aminte”) asupra unei porunci deja existente și nu o statornicește acum pentru prima oară. Iar de vreme ce ea este de la început, înseamnă că este obligatorie pentru lumea de totdeauna și nu este precum ziceți voi, că abia sub Moise s-a dat porunca serbării sâmbetei.

Preotul: «Adu-ți aminte» se referă la ceea ce a existat mai dinainte (adică «adu-ți aminte» de ce ți-am poruncit Eu altă dată), căci, într-adevăr, porunca de a serba sâmbăta nu s-a dat, pentru prima oară, odată cu celelalte porunci, pe Muntele Sinai. Dar nu este nici așa cum socotiți voi, rătăciților sectari, că ea a fost dată de la început lui Adam (în rai). Această poruncă s-a dat cu puțin mai înainte - și pentru prima oară - în pustia Sim, când Dumnezeu le-a poruncit evreilor prin Moise să nu adune mană în ziua sâmbetei (ziua a șaptea) (Ieș. 16, 25). Deci atunci când a fost dată Legea pe Sinai, evreii aveau cunoștință despre sabbat - căci îl serbaseră, ba chiar îl și călcaseră, pentru care pricină au fost dojeniți de Dumnezeu (Ieș. 16, 27-29). De aceea porunca a patra începe cu cuvintele: «Adu-ți aminte...», spre a aminti evreilor că această poruncă le-o dăduse cu puțin mai

înainte. Deci în zadar încercați voi, sectarilor, să stabiliți originea sabbatului în rai și serbarea lui până la Moise.

Sectarul: Serbarea sâmbetei nu poate fi înlocuită, deoarece ea este un semn și un legământ veșnic între Dumnezeu și oameni, făcut pe temeiul cuvintelor lui Dumnezeu însuși. *Să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, prăznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veșnic. Acesta este semn veșnic între Mine și fiii lui Israel...* (Ieș. 31, 16-17). Deci înlocuirea sâmbetei prin Duminică sau prin oricare zi, înseamnă înlocuirea unui așezământ veșnic prin unul omenesc. Dacă Dumnezeu a voit ca serbarea zilei a șaptea să fie veșnică, de ce caută unii să o înlocuiască, să-i curme veșnicia și să se facă mai înțelepți și mai mari ca Dumnezeu?

Preotul: Cu adevărat, sabbatul este un legământ veșnic, instituit de Dumnezeu, dar nu pentru toate popoarele lumii, ci numai pentru poporul Israel. Acest fapt se poate înțelege destul de clar din mărturiile Sfintei Scripturi. Mai întâi vedem că Domnul a vorbit lui Moise și i-a zis: *...să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, prăznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veșnic* (Ieș. 31, 16).

În al doilea rând, acest legământ era o aducere aminte de robia egipteană, din care Dumnezeu îi scosese pe israeliți, poruncindu-le spre amintire să țină sabbatul ca zi de odihnă: *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului și Domnul Dumnezeul tău te-a scos de acolo, cu mână tare și cu braț înalt; și de aceea ți-a poruncit Domnul Dumnezeul tău să păzești ziua odihnei* (Deut. 5, 15).

În al treilea rând, vedem că sabbatul este «semn» vizibil între Dumnezeu și fiii lui Israel. *Și a vorbit Domnul cu Moise și a zis: «Spune fiilor lui Israel așa: Băgați de seamă să păziți zilele Mele de odihnă, căci acestea sunt semn între Mine și voi din neam în neam, ca să știți că Eu sunt Domnul, Cel ce vă sfințește...»* (Ieș. 31, 12-13). Tot în felul acesta se exprimă și Proorocul Iezechiel: *Așa zice Domnul Dumnezeu: ...le-am dat și zilele Mele de odihnă, ca să fie semn între Mine și ei, ca să cunoască ei că Eu sunt Domnul, Sfințitorul lor* (Iez. 20, 5, 12).

În al patrulea rând, reiese că sabbatul și întreaga Lege sunt date numai evreilor, iar nu și celorlalte neamuri, din mărturia

conducătorilor poporului ales întors din exil; căci atunci când cei străini de neamul lor au venit și le-au cerut permisiunea să ajute și ei la zidirea templului Domnului, zicând: *Să zidim și noi împreună cu voi, pentru că și noi, ca și voi, căutăm pe Dumnezeu vostru și-I aducem jertfe încă din vremea lui Asarhadon, regele Asiriei...* (I Ezdra 4, 2). La aceste cuvinte, trimișii neamurilor au primit un răspuns clar și categoric prin gura lui Neemia: *Dumnezeul cel ceresc ne va ajuta. Noi, slujitorii Lui, vom zidi; iar voi nu aveți parte, nici drept, nici pomenire* (aducere aminte) *în Ierusalim* (Neem. 2, 19).

De subliniat cuvintele: «pomenire» - aducere aminte -, care sunt repetate ori de câte ori Dumnezeu sau Moise atrag atenția asupra serbării sabatului sau asupra legământului făcut prin Moise, între Dumnezeu și poporul scos din robia Egiptului și pe care voi, sectarilor, îl folosiți atât de mult: *Adu-ți aminte de ziua odihnei...* (Ieș. 20, 8); *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului... să păzești ziua odihnei* (Deut. 5, 15). Deci această «aducere aminte» se referă la legământul sabatului pe care l-a făcut Dumnezeu cu poporul evreu, atunci când l-a scos din robia egipteană. Celelalte neamuri nu au acest legământ, pentru că ele nu au fost scoase din robia egipteană și prin urmare nu au de ce să-și aducă aminte de acea suferință.

După ducerea evreilor în robia babilonică, neamurile care au fost aduse în Palestina și le-au luat locul s-au amestecat cu evreii rămași și au crezut în Dumnezeul lor (I Ezdra 4, 2). Această credință însă nu a putut să-i facă părtași la istoria poporului ales și la legământul lui Dumnezeu: sabatul.

Pentru aceea ei sunt respinși de la zidirea templului, spunându-li-se că nu au «pomenire» (aducere aminte). Cu alte cuvinte, sabatul este o sărbătoare exclusiv evreiască și nu se transmite altor popoare, chiar dacă acelea cred în Dumnezeul lui Israel. Acesta este un adevăr care nu poate fi răstălmăcit și de care ar trebui să țină seama toți cei ce serbează sâmbăta, adevăr care se poate vedea clar atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, însă numai dacă voi, rătăciților sectari, ați voi să vă deschideți ochii minții voastre la vederea celor drepte.

Iar dacă acest așezământ al sabatului este numit «veșnic», trebuie să înțelegem că cuvântul veșnic are aici înțelesul de ceva

durabil, care nu poate fi schimbat sau înlocuit de oameni. Iar pentru aceasta, nu se poate susține că aici Dumnezeu nu are putere să-l schimbe sau să-l înlocuiască, deoarece vedem că Mântuitorul a schimbat acest așezământ «veșnic» al sabatului. Deci cuvântul «veșnic» înseamnă aici epoca Testamentului celui Vechi, după sfârșitul căreia începe un veac nou și un Legământ Nou, care fusese făgăduit chiar de Dumnezeu încă din Vechiul Testament (Ier. 31, 31-33). Cuvântul «veșnic» este folosit în Vechiul Testament și cu alte prilejuri, cum ar fi, de pildă, la porunca prăznuirii mielului pascal, pentru care Dumnezeu poruncește evreilor: *...ca așezare veșnică să oprăznuiți;* sau la sărbătoarea azimilor, pe care, de asemenea, le poruncește să o păzească, fiind «așezământ veșnic» (Ieș. 12, 3, 14, 17, 24). Cu toate acestea, nici voi, sâmbătarilor, nu mai serbați mielul pascal după porunca «veșnică» de atunci, spre a-l mânca împreună cu azimă și cu ierburi amare, stând în picioare, cu toiege în mâini, gata de plecare (Ieș. 12, 1-24; Num. 9, 11 ș.a.). Iarăși «lege veșnică» este și arderea neîntreruptă a candelii în fața perdelei de dinaintea chivotului Legii în templul din Ierusalim (Ieș. 27, 20-21), lege pe care de asemenea nici voi sâmbătarilor nu o mai țineți, mai ales că voi nu aveți nici templu, nici perdea, nici chivot și nici un alt obiect de cult. Încă și modul de junghiere al animalelor de jertfă era numit «așezământ veșnic» (Lev. 17, 7), și totuși azi nici voi, sâmbătarilor, nu îl mai respectați. Deci dacă ați încerca să țineți practica acestor legi veșnice, ar trebui să vă întoarceți cu totul la cele ale Vechiului Testament.

Sectarul: Noi avem atâtea mărturii biblice prin care putem să dovedim că serbarea sâmbetei este obligatorie pentru toți creștinii din toate neamurile. Astfel citim despre Mântuitorul, că: *...a venit în Nazaret, unde fusese crescut și, după obiceiful Său, a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă și S-a sculat să citească* (Luca 4, 16; Marcu 1, 21; Luca 4, 31 ș.a.). De asemenea este scris despre apostolul neamurilor că *...după obiceiful său, Pavel a intrat la ei* (în sinagoga iudeilor din Tesalonic) *și în trei sâmbete le-a grăit din Scripturi* (Fapte 17, 2). Apoi: *Și urmându-I femeile, care veniseră cu El din Galileea, au privit mormântul... și, întorcându-se, au pregătit*

miresme și miruri; iar sâmbătă s-au odihnit, după Lege (Luca 23, 55-56).

Deci și ele au respectat porunca Legii, ținând sâmbăta. Încă și Mântuitorul, vorbind despre sfârșitul lumii, a arătat că sâmbăta va rămâne până la sfârșit și de aceea a zis: *Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta* (Matei 24, 20). Și iarăși auzim pe marele Apostol Pavel care vorbește despre odihna din ziua sâmbetei, spunând că Dumnezeu a dat poporului Său «odihnă» (Evrei 4, 4-11). Poporul Său sunt creștinii din toate neamurile și din toate vremurile și deci toți deopotrivă sunt obligați să țină odihna sâmbetei. Așadar, după cum rezultă din citatele de mai sus, se poate înțelege clar că Mântuitorul, Sfinții Apostoli și Sfintele Mironosițe au cinstit și au serbat sâmbăta după porunca Legii Vechi, și de aceea noi - ca următori ai lui Hristos - se cuvine să facem la fel.

Preotul: În zadar ai înșirat atâtea citate biblice care îți se par că susțin răstăcirea dumitale și a tuturor sâmbătarilor, căci noi știm limpede că nu mai avem nici o obligație să serbăm sâmbăta. Noul Testament a înlocuit pe cel Vechi și a instituit o altă zi de odihnă și de serbare, și anume ziua dintâi a săptămânii sau Duminica. Instituirea acestei zile ca zi de sărbătoare și de odihnă este independentă de cea a sâmbetei vechi. Sâmbăta Legii Vechi - după cum am arătat mai sus - a fost instituită de Dumnezeu ca zi de sărbătoare și de odihnă, în amintirea ieșirii din robia Egiptului a unui singur popor: a poporului Său, Israel. Iar Duminica creștină o serbăm în amintirea Învierii Domnului - prin care s-a făcut crearea din nou și înnoirea întregii lumi - și, totodată, ieșirea noastră din robia cea mult mai grea decât cea egipteană, adică ieșirea din robia păcatului, a satanei și a morții, precum și dobândirea Canaanului ceresc.

Învățătura despre desființarea sâmbetei în Noul Testament se bazează pe:

1. *Temeiuri indirecte* (de principiu sau generale) Noul Testament a «învechit» pe cel dinaintea lui, numit «Vechi», și a înnoit toate vechile așezăminte, între care, desigur, și sâmbăta. Așezământul vechi nu era desăvârșit; el era mai mult ca o umbră, o icoană (Evrei 10, 1; Col. 2, 16-17). Iată pentru ce a

trebuie să se întemeieze ...un Testament mai bun; ...un testament Nou (Evrei 8, 5-8). Și zicând: «Nou», Domnul a învechit pe cel dintâi (Evrei 8, 13), care a fost pus numai până la «vremea îndreptării», adică până când avea să fie îndreptat și desăvârșit de altul Nou (Evrei 9, 10; 10, 9). Căci dacă Testamentul cel dintâi ar fi fost fără de prihană, nu s-ar mai fi Căutat loc pentru al doilea (Evrei 8, 7; Gal. 2, 21 ș.a.). Iar prin al doilea, toate cele ale Vechiului Așezământ au trecut, iată toate s-au făcut noi (II Cor. 5, 17). Odată cu celelalte așezăminte ale Legii Vechi a fost scoasă din vigoare și înlocuită și sărbătoarea sabbatului (Rom. 7, 1-6; Gal. 2, 18-19).

Acestea avându-le în vedere, marele Apostol Pavel a scris împotriva celor ce voiau să se mai țină de cele ale Legii Vechi și-i învinuiau pe cei ce nu le mai țineau, adresându-se acestora din urmă astfel: *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul (este) al lui Hristos* (Col. 2, 16-17). Cei ce voiesc să dobândească mântuirea, trebuie să fie urmași ai lui Avraam. Aceștia însă nu sunt descendenții trupești ai patriarhului, ci cei care au credința lui în împlinirea făgăduințelor mesianice; iar aceștia sunt creștinii deveniți fii ai lui Dumnezeu și eliberați de sub poruncile nefolositoare ale Legii (Gal. cap. 3-5), pe care Hristos, prin poruncile Evangheliei, le-a șters ca pe un zapis ce ne era potrivit (Col. 2, 14); ...căci dacă dreptatea vine prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar (Gal. 2, 16-21). Nu din faptele Legii vine mântuirea, ci prin credința cea în Hristos Iisus, căci dreptul din credință va fi viu (Avac. 2, 4; Rom. 1, 17). Deci Vechiul Testament trebuie să se bucure în creștinism de cinstea ce i se cuvine, dar în nici un caz el nu trebuie prețuit mai mult decât cel Nou sau în paguba celui Nou;

2. *Temeiuri directe*, din practica Mântuitorului și a Sfinților Apostoli. Mântuitorul nostru Iisus Hristos - Care n-a venit să strice Legea sau proorocii (Matei 5, 17) - a ținut toate poruncile Legii în afară de una singură: aceea a sâmbetei. Căci dacă El mergea, ca fiecare iudeu, sâmbăta la sinagogă, mergea cu scopul de a propovădui poporului adunat aici, sau pentru a vindeca pe bolnavi, dar nicidecum pentru a ne da nouă,

creștinilor, pildă că trebuie să serbăm sâmbăta, așa cum vi se pare vouă, sectarilor rătăciți de la adevăr. Iudeii mai aveau obiceiul de a se aduna și vineri seara pentru rugăciune în sinagogă, după cum se adună și azi. Dacă Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-ar fi dus și în această zi în sinagogă, ar urma pentru noi că trebuie să serbăm și vinerea?

Dumneata ai mai spus printre altele că Hristos și Apostolii au respectat sâmbăta. Dar în ce fel? Se știe atât numai, că El a făcut o mulțime din minunile Sale sâmbăta, fapt pentru care era amenințat cu moartea (Ioan 5, 16). Sâmbăta au fost vindecați: omul cu mâna uscată (Matei 12, 9-14; Marcu 3, 1-6; Luca 6, 6-11), femeia cu duhul neputinței (gârbovă) (Luca 13, 10-17), bolnavul de hidropică (Luca 14, 1-6), omul cu duhul necurat (Marcu 1, 23-25; Luca 4, 31-37), slăbănogul bolnav de 38 de ani (Ioan 5, 1-18) și orbul din naștere (Ioan 9, 1-18). Trei din aceste vindecări - a omului cu mâna uscată, a femeii gârbove și a omului cu duh necurat -, au fost făcute nu numai sâmbăta, ci și în sinagogă.

Iar dacă voi folosiți cuvintele Mântuitorului, Care zice: *Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta* (Matei 24, 20), apoi să știți că nici aici nu se vorbește de sfințirea sau respectarea sâmbetei, cum vi se pare vouă. Sfântul Efrem Sirul, un mare dascăl al adevărului, tâlcuiește «iarna» prin răceala credinței - să nu ne apuce iarna (răceala credinței), adică să nu fim nepregătiți -, iar «sâmbăta» - să nu fim căzuți în eres prin întoarcerea la cele vechi. În deșert susțineți voi că Mântuitorul a oprit prin aceasta călcarea sâmbetei, căci cum putea să facă aceasta, de vreme ce El Insuși o călcase, zicând: *Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă. Astfel că Fiul Omului este Domn și al sâmbetei* (Marcu 2, 27-28). De asemenea, vedem că nici Apostolii nu respectau ziua sabbatului, căci au smuls și au mâncat spice de grâu chiar în această zi (Matei 12, 1-3).

Sfânta Evanghelie ne spune clar că iudeii căutau să-L omoare pe Iisus ...pentru că dezlega sâmbăta (Ioan 5, 18), pe care Hristos, ca Domn al Sabbatului, a desființat-o. *Desființând vrăjmășia în trupul Său, Legea poruncilor și învățăturile ei...* (Efes. 2, 15), Mântuitorul a făcut un Nou Legământ, întru

Sângele Său (Luca 22, 20), și ne-a dat exemplul cu fapta să nu mai ținem ziua sabbatului (sâmbetei). Iar dacă însuși Hristos ne-a învățat pe noi cu cuvântul și cu fapta acest lucru, putem oare să nu-L ascultăm pe El, noi, cei ce ne-am botezat și ne-am îmbrăcat în El (Gal. 3, 27)?

Ai amintit și faptul că sfințele mironosițe au respectat ziua sâmbetei, în care ...*s-au odihnit după Lege* (Luca 23, 56). Intr-adevăr, mironosițele, ca niște femei credincioase ce erau, respectau Legea și toate prevederile ei. Inșă în acel timp era încă în vigoare Legea Veche, căci faptul s-a petrecut cu o zi înainte de Înviere, când ziua Duminicii încă nu fusese sfințită prin Învierea Domnului și deci nu luase încă locul sâmbetei. Ucenicii se găseau încă sub regimul Vechiului Testament, căci Legea cea Nouă s-a început abia din ziua Învierii, adică de a doua zi. După Înviere au început ei să serbeze Duminica, în amintirea Celui ce a dezlegat sâmbăta și i-a făcut să nu mai fie sub Lege, ci sub har. Astfel, respectarea Legii cu privire la porunca păzirii sâmbetei din partea mironosițelor este explicabilă.

Dacă cercetăm cu atenție Noul Testament, vedem că toate poruncile Decalogului sunt reproduse în cuprinsul lui, de către Mântuitorul sau de către Sfinții Apostoli, în afară de porunca a patra, aceea a sabbatului. Astfel:

Porunca întâi o găsim la Matei 12, 31-32 și la Marcu 3, 29.

Porunca a doua, în I Cor. 10, 14 și I Ioan 5, 21.

Porunca a treia, la Iacov 4, 12; 5, 12.

Porunca a cincea, la Matei 15, 4; 19, 19; Marcu 7, 10; Efes. 6, 1-3.

Porunca a șasea, la Matei 19, 18 și la Marcu 10, 19.

Porunca a șaptea, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a opta, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a noua, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a zecea, în Rom. 13, 9.

Dar în nici o parte a Evangheliei sau a epistolelor apostolice nu găsim vorbindu-se sau făcându-se măcar o aluzie la porunca a patra sau la ziua sabbatului, ceea ce dovedește că ea

nu există pentru Mântuitorul și apostoli; iar despre ceea ce nu mai există, e firesc ca nici să nu se mai vorbească. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a rezumat toate poruncile în două: iubirea de Dumnezeu și de aproapele, zicând: *În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii* (Matei 22, 40). Și marele Apostol Pavel a zis că: *dragostea este împlinirea Legii* (Rom. 13, 9-10).

Sectarul: Apostolii și primii creștini - după mărturia istoriei - au serbat sâmbăta, și numai de la Constantin cel Mare, din anul 321, s-a introdus de către acest împărat inovația de a se serba Duminica în mod obligatoriu.

Preotul: Nu este deloc adevărat că Apostolii și primii creștini au serbat sâmbăta. Marele Apostol Pavel, dacă mergea sâmbăta la sinagogă, nu mergea acolo ca să prăznuiască sâmbăta, ci pentru că acolo se adunau iudeii (Ioan 18, 20) și avea prilejul să le vorbească din Scripturi (Fapte 17, 2). Dar Apostolul Pavel vorbea nu numai prin sinagogi, ci și în piețe și prin case (Fapte 17, 17; 18, 6-7), ba chiar și în afară de porțile cetății, în câmp (Fapte 16, 13); apoi, el vorbea nu numai sâmbăta, ci și în fiecare zi și noapte (Fapte 17, 17; 20, 31).

Dacă voi sectarii cinstiți sâmbăta pentru că în ea mergea la sinagogă Pavel și vorbea, apoi de ce nu cinstiți și celelalte zile ale săptămânii, căci după cum se vede Marele Pavel predica în toate zilele, oriunde s-ar fi aflat? Marele Apostol Pavel nu mergea la sinagogă pentru că cinstea acest loc de adunare a evreilor, căci atunci ar însemna că el a cinstit și casele și areopagul și locurile din afara cetăților pe unde mergea și predica. Și ce odihnă avea Marele Pavel în ziua sabatului, de vreme ce el se ostenea lucrând pe ogorul inimilor, în slujba cuvântului lui Dumnezeu (Fapte 6, 2)? Dacă marele Apostol Pavel ar fi serbat sabatul, după cum vi se pare vouă, sectarilor, atunci cum ar fi învățat cele dimpotrivă, zicând: *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul (este) al lui Hristos* (Col. 2, 16-17).

Dar nu numai Apostolii au nesocotit serbarea sâmbetei, ci și urmașii lor, Varnava, Ignatie Teoforul, Policarp al Smirnei, Clement al Romei, Iustin Martirul, Tertulian și mulți alții din

secolele I, II și III; toți aceștia mărturisesc că, creștinii din vremea lor serbau pe atunci Duminica, întocmai cum știm din Biblie că făceau și Apostolii.

Istoria mărturisește despre Constantin cel Mare numai faptul că, în timpul domniei lui, creștinismul a devenit religie liberă în stat, favorizându-se astfel generalizarea ulterioară, în Imperiul Roman, a practicilor religioase creștine, între care era și serbarea Duminicii, astfel încât statul roman nu a făcut altceva decât a recunoscut și a consfințit o stare de fapt.

Sectarul: Dar care sunt pentru voi, ortodocșii, temeiurile scripturistice pentru serbarea Duminicii în locul sâmbetei?

Preotul: Deși ți-am dat destule argumente în această privință, totuși îți voi mai face o recapitulare și o completare în scurt a celor vorbite anterior.

Pentru noi, creștinii dreptmăritori, sărbătoarea cea mai mare este ziua Învierii lui Hristos, zi de bucurie, căci Însuși Domnul a întâmpinat în acea zi pe femeile mironosițe, zicându-le: *Bucurați-vă!* (Matei 28, 9). Ziua Învierii este ziua în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a eliberat pe noi din robia păcatului (I Petru 2, 24), așa cum oarecând Dumnezeu a eliberat pe poporul Său ales din robia Egiptului. Ziua Învierii este ziua sfințită prin Însuși scump Sângele Său, este ziua încredințării că am înviat din moartea păcatului și că vom învia și din moartea trupească spre viața veșnică, dacă vom adormi în credință neîndoită în Hristos, căci zice Sfântul Apostol Pavel: *Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră, sunteți încă în păcatele voastre; și atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit* (I Cor. 15, 17-18). Și în alt loc: *Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră* (I Cor. 15, 14).

Deci după mărturia marelui Apostol Pavel, creștinul nu valorează nimic fără încredințarea deplină că Hristos a înviat a treia zi din morți, așa cum El Însuși spunea mai înainte. Și dacă Învierea lui Hristos este atât de însemnată pentru orice creștin, nu se cuvine oare să fie mereu în mintea sa și să o cinstească, serbând-o îmbrăcat în hainele albe ale curăției, strălucitoare ca zăpada, ca și ale îngerilor care au prăvălit piatra de pe mormânt (Matei 28, 3; Marcu 16, 5; Luca 24, 4; Ioan 20, 11-12)?

Numai un ateu sau un necreștin poate să-și permită cuvântul *nu*; pentru noi, toți creștinii, este un *da* puternic repetat de cincizeci și două de ori, după numărul săptămânilor unui an.

Oare suntem noi mai împietriți întru nerecunoștința decât evreii, care își serbau săptămânal amintirea eliberării lor din robia Egiptului? Sau robia păcatului și a morții din care ne-a scos Hristos este de mai mică valoare decât robia Egiptului? Nicidecum! Cei care au plecat din Egipt n-au putut să ajungă la odihna făgăduită din pricina neascultării și răzvrătirii lor, iar urmașilor lor, Iosua le-a dat odihnă vremelnică în Canaan. Însă Hristos ne-a dat odihnă cerească, veșnică, în care vor intra toți cei ce nu se vor răzvrăti, toți cei ce vor învia sub Har - nu sub Lege -, serbând amintirea ieșirii lor din Egiptul păcatului, așa cum au serbat-o Sfinții Apostoli și urmașii lor până azi.

Duminica - ziua izbăvirii noastre - se mai numește în Sfânta Scriptură și *una a sâmbetei* sau *ziua întâi a săptămânii* (Matei 28, 1; Marcu 16, 1; Luca 24, 1; Ioan 20, 1), *a treia zi* (Matei 16, 21; 17, 23; Marcu 8, 31; 9, 31; 10, 34; Luca 9, 22; 24, 7) sau *după opt zile* (Ioan 20, 26) sau *ziua Domnului* (Apoc. 1, 10). Cele trei zile despre care vorbește Sfânta Scriptură sunt zilele în care Mântuitorul a stat în mormânt, numărul lor fiind preînchipuit de cele trei zile cât a stat proorocul Iona în pântecele chitului (Iona 2, 1; Matei 12, 40); numărul lor corespunde, de asemenea, numărului zilelor în care Mântuitorul a spus că va ridica templul dărâmat (Ioan 2, 19-22). Și ceea ce spusese mai înainte ucenicilor Săi, că va învia a treia zi din morți (Matei 17, 23; Marcu 9, 31), Mântuitorul a adevărat prin Învierea Sa (Marcu 16, 9; Matei 28, 1-10).

În ziua întâi a săptămânii s-a săvârșit la Emaus prima Liturghie după Învierea Domnului, prin «frângerea pâinii» de către Mântuitorul (Luca 24, 30).

În seara zilei celei dintâi a săptămânii (Duminica), Mântuitorul S-a arătat ucenicilor Săi, care erau adunați, cu ușile încuiate, de frica iudeilor, zicându-le: *Pace vouă* (Ioan 20, 19-24). Apoi a suflat asupra lor, dându-le puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor.

Tot în ziua Duminicii, după opt zile, S-a arătat Mântuitorul iarăși ucenicilor Săi și lui Toma, pe care l-a încredințat

despre Învierea Sa (Ioan 20, 26). Și tot Duminica S-a arătat Mântuitorul în Galileea (Marcu 16, 14).

Duminica S-a pogorât Sfântul Duh peste Sfinții Apostoli (Fapte 2, 1-2). În ziua Duminicii, Sfinții Apostoli săvârșeau «frângerea pâinii», adică Sfânta Liturghie (Fapte 20, 7-12). În ziua Duminicii se făcea, de către apostoli, strângerea de ajutoare pentru sfinți (I Cor. 16, 1-2), astfel că Duminica, sfințită prin Învierea Domnului ca zi de slăvire a Sa, devenea și o sărbătoare a dragostei prin iubirea de frați și ajutorarea lor.

Despre ziua Duminicii a zis psalmistul: *Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea* (Ps. 117, 24), iar Apocalipsa i s-a descoperit Evanghelistului Ioan tot în ziua Duminicii (Apoc. 1, 10).

Frângerea pâinii era făcută în cadrul cultului public în biserică (I Cor. 11, 20-22), ceea ce înseamnă că Apostolii nu mai săvârșeau cultul sâmbăta, ci Duminica. La așezarea Sfintei Împărtășanii, Mântuitorul a zis: *Aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19; I Cor. 11, 24, 26). Fiind deci vorba de o comemorare care se făcea de către apostoli Duminica, se adevărește o dată mai mult că Duminica, și nu sâmbăta, este ziua comemorării Domnului.

Iată deci, omule rătăcit, câte temeieri biblice are serbarea Duminicii. Înțelegeți deci că în ziua cea mare a dreptei Judecăți a lui Hristos voi veți da seamă și cu mari și groaznice pedepse veți fi pedepsiți, deoarece cu minciunile și vicleniile voastre voiți să întunecați razele acestui soare duhovnicesc, care este Duminica - ziua cea plină de lumină a învierii lui Hristos.

* * *

Credinciosul: Mai sunt și alte mărturii din vechime că încă din primele veacuri creștinii au serbat ziua Duminicii?

Preotul: Cred că ți-am arătat destule mărturii din Sfânta Scriptură despre serbarea Duminicii de către creștinii de la început și totodată ți-am arătat și pentru care pricină ei țineau Duminica zi de odihnă în locul sâmbetei. Așa că mai n-ar fi nevoie de a vă mai aduce și alte mărturii. Dar spre a dovedi și mai mult acest adevăr, pentru serbarea Duminicii în locul

sâmbetei, chiar de la începutul creștinismului, ascultă și ia aminte:

Să știi că pe lângă mărturiile din Sfânta Scriptură care mai sus le-ai auzit despre serbarea Duminicii, mai sunt foarte multe mărturii vrednice de crezare de la Sfinții bărbați Apostolici, adică de la ucenicii Sfinților Apostoli, care au fost ei înșiși următori și împreună vorbitori cu Sfinții Apostoli. Unul din aceștia a fost și Sfântul Ignatie Teoforul, Episcop al Antiohiei (107). Acesta, în scrisoarea trimisă creștinilor din Magnesia, la cap. 9, zice așa: „Așadar aceia care au viețuit după rânduiala cea veche (adică evreii) au venit la nădejdea cea nouă și nu mai țin sâmbăta, ci își întocmesc viața potrivit zilei Domnului”³.

Apoi Sfântul Iustin Martirul (155) scria pe la mijlocul veacului al doilea după Hristos: „Duminica ne adunăm cu toții la un loc, pentru că aceasta este ziua în care Dumnezeu la zidirea lumii a despărțit lumina de întuneric și în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a înviat din morții...”⁴.

Asemenea mărturii mai găsim și în Așezămintele Sfinților Apostoli (cartea II, cap. 59), în canoane⁵, precum și la o mulțime de Sfinți Părinți și scriitori bisericești din veacurile II-IV, ca de pildă: Tertulian, Sfântul Irineu, Sfântul Ambrozie, Sfântul Ioan Gură de Aur ș.a. De aceea, după cu recunoașterea creștinismului de către împăratul Constantin cel Mare (313), Duminica a fost recunoscută și consfințită de către stat (321) ca zi de odihnă chiar și pentru necreștini, rămânând astfel până azi la toate popoarele creștine ca zi săptămânală de repaus și de odihnă⁶.

³ *Scrisorile Părinților Apostolici*, traduse de Pr. I. Mihălcescu, G. Nițu și M. Pâslaru, voi. 1, pag. 159.

⁴ *Apologia* 1, cap. 67, trad. cit., p. 71.

⁵ Vezi canonul 29 Laodiceea de la anul 364. Iar Sfântul Nichifor Mărturisitorul în canonul al doilea al său din cele 17 ce se cuprind în tomul 2 al Adunării Sinoadelor, foaia 981, zice că nu se cade creștinilor nici să călătorească Duminica.

⁶ Cf. *învățătura de credința Ortodoxă*, întreb. 287, p. 379-380.

Capitolul 29

DESPRE DATA CELEI DE A DOUA VENIRI A DOMNULUI

Despre data exactă a celei de a doua veniri a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Biserica Sa cea dreptmăritoare are numeroase mărturii biblice prin care dovedește că această dată nu a încredințat-o Dumnezeu nici îngerilor, nici oamenilor și nici chiar Fiului Său, ca om. Iată care sunt cuvintele dumnezeieștii Scripturi: *Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl. Și precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi și venirea Fiului Omului. Căci precum în zilele acelea dinainte de potop oamenii mâncau și beau, se însurau și se măritau... și n-au știut până ce a venit potopul și i-a luat pe toți, la fel va fi și venirea Fiului Omului... Privegheați, deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru. Aceea cunoașteți, că, de-ar ști stăpânul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți, Fiul Omului va veni* (Matei 24, 36-44, vezi și v. 45-51).

Dacă nici îngerii din cer și nici Fiul, ca om, nu știu cu precizie această dată, cum ar putea ea oare să fie cunoscută de către oameni? De aici înțelegem numai că trebuie să fim pururea cu mare grijă de mântuirea noastră, spre a fi pregătiți pentru venirea Domnului, de vreme ce nu știm nici ziua, nici ceasul când va veni Domnul și nici ceasul sfârșitului nostru. Că venirea Sa va fi pe neașteptate și prin surprindere, după cum ne-a prevenit Domnul, atunci când a spus: *Drept aceea,*

privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului (Matei 25, 13).

Sectarul: Adevărat este că la început Apostolii n-au știut data exactă a venirii a doua a Domnului (Matei 24, 36 ș.a.), dar după ce ei au fost întăriți cu putere de sus, prin venirea Sfântului Duh, au devenit cunoscători a toate; căci Duhul Sfânt le-a descoperit toate tainele, după cum le spusese mai înainte Mântuitorul: *«Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul; căci nu va vorbi de la Sine, ci câte va auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti»* (Ioan 16, 12-13; 14, 26; 15, 26). Sfântul Duh a fost trimis apostolilor la Cincizecime și de atunci încoace, atât Apostolii cât și bunii creștini, prin priceperea și înțelepciunea pe care le-o insufflă Sfântul Duh, pot cunoaște «tot adevărul», adică întreg planul divin al istoriei lumii și al sfârșitului ei, «planul divin al vârstelor», și pot calcula din Sfânta Scriptură «cele viitoare», adică data venirii a doua. Numai cei ce nu au pe Duhul Sfânt și n-au primit priceperea dată de către El, nu pot cunoaște acea dată.

Preotul: Vai de voi, sectarilor adventiști, și de toți acei sectari care cred asemenea vouă; vai de voi, oamenilor stricați la minte și la înțelegerea Sfințelor Scripturi! Vai de calculele voastre, care v-au înșelat pe voi și pe toți cei înșelați de voi! De atâtea ori ați calculat voi, după rătăcirea minții voastre, data celei de a doua veniri a Domnului, de atâtea ori ați rămas de toată batjocura și rușinea omenirii și încă mai cutezați să susțineți nebunia că știți data exactă a venirii Domnului?

Oare n-a calculat din Biblie William Miller al vostru că între 1 martie 1843 și 1 martie 1844 va fi a doua venire a Domnului? Oare n-a rămas el cu toți cei înșelați de el, de toată rușinea și de răs în fața întregii lumi? Oare nu anunțase această dată William Miller încă din anul 1833, în broșura sa „*Învederare din Sfânta Scriptură despre venirea a doua a Domnului în anul 1843*”? Oare nu calculase și alt prooroc mincinos al vostru, Joshua Himes, în revistele «Strigătul din miezul nopții» (1842) și «Trâmbița de alarmă» (1842), că Domnul vine în 1843? Și oare nu și acest fals prooroc a rămas

ca și William Miller de toată rușinea și scârba în fața lumii, împreună cu mincinoasele lui proorocii?

Dar ce a pățit Snow al vostru - ucenicul cel mai apropiat al lui Miller -, care calculase că trebuie să adauge la «proorocia» lui Miller încă șapte luni și zece zile, fixând data venirii a doua a Domnului la 10 octombrie 1844? Oare n-a rămas și el ca și dascălul său Miller de toată rușinea? Oare nu anunțaseră acești mincinoși «prooroci» adventiști prin revistele lor, prin ziare și prin discursuri publice, data exactă a venirii Domnului? Oare nu și-au cheltuit averile toți oamenii înșelați de ei, împărțind tot ce aveau și cumpărându-și haine albe, ba chiar și lumânări, ca să întâmpine pe Domnul? Oare nu erau pe atunci pline vitrinele magazinelor din America de haine albe spre vânzare pentru cei ce vor călători la cer la 10 octombrie 1844? Și oare n-a trecut și acea zi ca toate celelalte zile și toți proorocii cei mincinoși ai voștri cu calculele lor din Scriptură - care credeau că le-au fost inspirate de Duhul Sfânt - n-au rămas de toată rușinea și ocară, scăpând numai cu fuga, pentru a nu fi omorâți de oamenii cei înșelați de ei, care își risipiseră toate averiile în baza „proorociei” lor?

Mă minunez foarte de nebunia voastră, sectarilor stricați la minte, că după atâtea exemple de înșelare și rătăcire, încă mai îndrăzniți să susțineți că puteți calcula din Sfintele Scripturi data corectă a venirii a doua a Domnului.

Înțelepțiți-vă odată, după aceste jalnice evenimente, și înțelegeți că făgăduința Mântuitorului nostru Iisus Hristos despre descoperirea «celor viitoare» prin Duhul Sfânt nu s-a referit la data venirii Sale de a doua, după cum vi se pare vouă, ci la proorociile ce se vor face în Biserică cu privire la diferite întâmplări și evenimente viitoare. Astfel de descoperiri, într-adevăr, s-au făcut prin Sfântul Duh, căci vedem, de exemplu, că Apocalipsa este plină de ele și de multe altele de asemenea, expuse în diferite cărți sfinte ale Bibliei (vezi II Tim. 3, 1-8; II Petru 2, 1-3; Fapte 11, 27-28; 20, 29-30; Iuda 1, 17-18 ș.a.). Ele aveau să cuprindă îndeosebi învățături eshatologice (privind ivirea lui antihrist, a proorocilor mincinoși, dezlănțuirea prigoanelor din viitor asupra creștinilor), precum și înțelepciunea necesară apostolilor spre a se putea apăra atunci

când vor fi trași la răspundere în fața judecătorilor pentru învățatura ce o propovăduiesc (Matei 10, 19-20). Acestea sunt «cele viitoare» despre care Mântuitorul vorbește în textul pe care l-ai adus aici, omule rătăcit și încurcat în vicleniile tale.

Contextul și textele paralele ne dau lămuriri și indicații limpezi în acest sens, astfel că oricât te vei sili tu și cei asemenea ție să știți data exactă a venirii a doua a Domnului, pururea veți rămâne mincinoși, ca și înaintașii voștri amintiți mai sus.

Sectarul: Creștinii au de la Sfântul Duh lumina cunoștinței, prin care ei pot cunoaște și data venirii a doua. Numai păgânii și creștinii cei neadevărați sunt în această privință întunecați și în neștiință, căci Apostolul Pavel scrie: *Voi însă, fraților, nu sunteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur. Căci voi toți sunteți fii ai luminii și fii ai zilei; nu suntem ai nopții, nici ai întunericului* (I Tes. 5, 4-5). Din cuvintele acestea rezultă că toți creștinii pot și chiar trebuie să cunoască data exactă a venirii a doua, spre a fi pregătiți să o întâmpine.

Preotul: Omule rătăcit de la adevăr, de ce tai adevărul înțelesului Sfintei Scripturi folosindu-te numai de unele texte care ți se pare că îți susțin rătăcirea? Pentru ce ai luat versetele 4 și 5 din capitolul 5 al Epistolei către Tesaloniceni, înlăturând versetele 1 și 2 de mai sus, care îl tâlcuiesc pe cel de al 4-lea și al 5-lea și pe cele de mai jos? Auzi ce zice marele Apostol Pavel acolo: *Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem, căci voi înșivă știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea* (I Tes. 5, 1-2). Deci cunoaște, omule rătăcit, că acesta este adevărul pe care îl păstrează Biserica lui Hristos, iar nu al vostru. Căci Biserica cea dreptmăritoare învață, deopotrivă cu marele Pavel, că ziua Domnului ca un fur noaptea va veni, și nimeni nu știe ziua, *nici ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 25, 13).

Numai apropierea datei venirii a doua poate fi cunoscută, după semnele ce vor trebui să se arate mai înainte și care sunt următoarele:

1. Propovăduirea Evangheliei la toate popoarele lumii (Matei 24, 14);

2. Convertirea poporului evreu la creștinism, în urma propovăduirii Evangheliei la toată lumea (Rom. 11, 25);

3. Apariția lui antihrist (I Ioan 2, 18), «omul nelegiurii» (II Tes. 2, 3-11) sau «fiara» (Apoc. 13, 1-18), lucrând împreună cu agenții săi - proorocii și hristoșii mincinoși - tot felul de semne, prin puterea satanei, pentru a amăgi pe oameni (Apoc. 20, 1-10);

4. El se va substitui lui Dumnezeu și ca o fiară crudă va prigoni cu toată furia pe cei aleși ai Domnului (Matei 24, 9);

5. Înmulțirea fărădelegilor și răcirea iubirii dintre oameni, care se vor urî și se vor trăda unii pe alții (Matei 24, 10-12, 24);

6. Înmulțirea războaielor și a veștilor de războaie între neamurile, popoarele și statele lumii (Matei 24, 6-7);

7. Producerea unor calamități, ca: cutremure, inundații, ciumă, molime ș.a. (Matei 24, 7);

8. Producerea unor semne cosmice: întunecarea soarelui și a lunii, căderi de stele, zguduirii în elementele naturii ș.a. (Matei 24, 29);

9. Arătarea pe cer a semnelui Fiului Omului, adică a Sfintei Cruci, căci ea este semnul de biruință al Domnului nostru Iisus Hristos și nici un alt semn nu-L vestește atât de caracteristic precum Crucea (Matei 24, 30). Când cei păcătoși o vor vedea pe cer, își vor aduce aminte de Cel pe Care L-au tăgăduit și se vor bate în piept, căindu-se și jelindu-se de soarta ce-i așteaptă.

Despre tâlcul acestor semne a grăit Domnul: *Învățați de la smochin pilda: Când mlădița lui se face fragedă și odrăsește frunze, cunoașteți că vara este aproape. Asemenea și voi, când veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, la uși* (Matei 24, 32-33). Așadar, despre semnele premergătoare celei de a doua veniri a Domnului avem tâlcuire și adevărire chiar de la Mântuitorul Hristos, iar despre data exactă a venirii Lui, nimeni nu știe, nici chiar îngerii Lui și nici Fiul (ca om), ci numai Tatăl (Matei 24, 36).

* * *

Credinciosul: Dar cum va veni Domnul, dacă nimeni nu știe acest lucru?

Preotul: Ți-am spus că va veni fără de veste și că nimenea nu știe ziua și ceasul când vine Fiul Omului (Matei 25, 13). Ți-am arătat cu mărturii din Sfânta Scriptură semnele prevestitoare ale venirii Lui. Iar acum trebuie să știi că Domnul va veni cu mare slavă la a doua venire a Sa, după cum Însuși a arătat, zicând: *Și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă* (Matei 24, 30). Și iarăși arătând despre venirea a doua a Sa, că va fi cu mare și negrăită slavă, zice: *Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va șede pe tronul slavei Sale* (Matei 25, 31). Până și stihiiile lumii se vor înfricoșa de slava Lui, după cum mărturisește Sfânta și dumnezeiasca Scriptură, zicând: *Și am văzut, iar, un tron mare alb și pe Cel ce șede pe el, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele* (Apoc. 20, 11).

Deci înțelege, frate, că venirea Domnului va fi cu mare și negrăită slavă, dar fără de veste. De aceea, datoria noastră este întotdeauna să priveghem, petrecând în fapte bune, fiindcă nu știm ziua, nici ceasul când Fiul Omului va veni (Matei 25, 13).

DESPRE ÎMPĂRĂȚIA DE O MIE DE ANI (MILENIUL)

Russeliștii și adventiștii mai susțin printre rătăcirile lor și că între venirea a doua și sfârșitul lumii, Hristos va întemeia pe pământ o împărăție în care El va domni, împreună cu cei aleși ai Săi, vreme de o mie de ani. Rătăcirea aceasta este veche, deoarece încă din primele veacuri ale creștinismului, ea a fost susținută de câțivaeretici, așa-ziii «hiliaști» (în grecește *hilia* - o mie). Împotriva lor s-a ridicat, încă de atunci, toată Biserica Veche și i-a combătut prin cei mai aleși slujitori ai săi. Cei ce o susțin azi se numesc, în general, «milenariști» sau «mileniști».

Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos au arătat că această împărăție de «o mie de ani» - despre care se amintește în Apocalipsă - este un număr simbolic.

Sfânta Scriptură ne arată luminat că «Împărăția cerurilor» se mai numește și «Împărăția lui Dumnezeu» sau «Împărăția lui Hristos», ea fiind vestită de către dumnezeiescul Ioan Botezătorul, precum și de Însuși Mântuitorul. Amândoi au vestit «apropierea» ei (Matei 3, 2; 4, 17; Luca 8, 1; Efes. 5, 5 ș.a.). Dar ea s-a înființat de fapt prin actul de supraîmpărătească biruință a Domnului nostru Iisus Hristos, care a fost Învierea Sa. Astfel El a câștigat o împărăție a Sa. Este împărăția Sa de har, numită și „Împărăția lui Dumnezeu”, sau „a cerurilor”. Este numită „a lui Dumnezeu”, pentru că, spre deosebire de alte împărății lumești, este realizată numai cu ajutorul lui

Dumnezeu și nicidecum cu puterile proprii ale cuiva (Matei 12 28; 21, 31, 43). Se numește „a cerurilor” pentru că, în contrast cu împărățiile pământului, chivernisește numai bunuri suprapământeste (oameni renăscuți «de sus» și bunuri cerești, ca: dreptate, pace, bucurie sfântă ș. a.). Este astfel o împărăție cerească pe pământ. Legăturile ei sunt cu cerul, iar nu cu lumea pământului. Iată de ce a răspuns Mântuitorul la întrebarea dacă este împărat: *Împărăția Mea nu este din lumea aceasta* (Ioan 18, 36; 27, 11).

Această Împărăție a lui Hristos stăpânește viața lăuntrică omului, manifestându-se în afară prin *dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Rom. 14, 17). Această Împărăție însuși Hristos a întemeiat-o (Efes. 5, 5; Col. 1, 13; II Tim. 4, 1; Apoc. 12, 10 ș.a.), și Însuși Mântuitorul a arătat în pildele Sale cum va crește ea, pe cine va cuprinde și ce putere va avea. Ea cuprinde pe toți oamenii credincioși și aleși din toate neamurile și popoarele lumii (Ps. 116, 1-2; Dan. 7, 13-14; Matei 28, 18; Fapte 10, 36; Rom. 10, 12; I Cor. 15, 27; Efes. 1, 20-23; Filip. 2, 9-11 ș.a.) și este o împărăție a dreptății (Ps. 44; Evrei 1, 8-9; Isaia 16, 5; 32, 1; Ier. 23, 5). Această împărăție este o împărăție a sufletelor și în suflete (Luca 17, 21), și numai aceia intră în ea, care o au deja în ei (Luca 18, 17).

Această Împărăție a lui Hristos, organizată în afară, alcătuiește Biserica sau «Trupul lui Hristos», capul ei fiind Însuși Hristos (Efes. 1, 22; 5, 23; Col. 1, 24; I Cor. 11, 3; 12, 27; Rom 12, 5 ș.a.); înfierea și intrarea în această împărăție este numai prin «baia nașterii celei de a doua» (Tit 3, 5) sau prin naștere «de sus» (Ioan 3, 3; Rom. 6, 3-5; Efes. 5, 26; Col. 2, 12-13; I Cor. 6, 11 ș.a.). Nimeni nu poate intra în această împărăție a lui Hristos decât numai prin botez, adică prin «nașterea cea de sus» sau «nașterea din apă și din Duh», după cuvântul Mântuitorului: *...de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu* (Ioan 3, 5).

Această naștere este «de sus» sau «de la Dumnezeu», prin puterea Duhului Sfânt (Ioan 3, 3; 1, 1 ș. a.), și este o adevărată înviere din morți, fapt pentru care botezul este numit adeseori «înviere» (Col. 2, 12-13; Rom. 6, 3-5; II Tim. 2, 11; Gal. 3, 27

ș.a.). Deci botezul creștin este o înnoire a vieții, «o naștere din nou», «o înviere din morți». Când marele Apostol Pavel scrie: *Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te scoală din morți și te va lumina Hristos* (Efes. 5, 14), el are în vedere tocmai această înnoire și înviere prin botezul creștin, căci în Împărăția lui Hristos nu intră decât cel ce «învie» din morți prin botezul creștin.

Ar fi însă o mare greșeală să se confunde învierea prin botez cu învierea cea de apoi (a trupurilor), pentru că, deși amândouă sunt învieri, ele nu sunt unul și același lucru. Confundarea lor constituie o abatere, care poate să aibă ca urmare greșeli dogmatice foarte grave, așa cum o dovedește cazul unor sectari, care, din cauza acestei confuzii, au ajuns la mari rătăcirii, după cum se va vedea mai jos:

În termeni profetici și simbolici, Sfânta Scriptură ne vorbește și despre «o împărăție de o mie de ani»; această împărăție de o mie de ani este identică cu cea despre care am vorbit mai sus. Iată ce ne spune Sfântul Ioan în descoperirea sa: *Și am văzut un înger, pogorându-se din cer, având cheia adâncului și un lanț mare în mâna lui. Și a prins pe balaur, șarpele cel vechi care este diavolul și satana, și l-a legat pe o mie de ani. Și l-a aruncat în adânc și l-a închis și a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească neamurile, până se vor plini o mie de ani. După aceea, trebuie să fie dezlegat câtăva vreme... Și am văzut sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus..., care nu s-au închinat fiarei, nici chipului ei, și nu au primit semnul ei pe fruntea și pe mâna lor. Și ei au înviat și au împărățit cu Hristos o mie de ani. Iar ceilalți morți nu înviază până nu se va sfârși mia cea de ani. Aceasta este învierea cea dintâi. Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărăți cu El o mie de ani... moartea și iadul au fost aruncate în râul de foc. Aceasta este moartea cea de a doua: iezerul cel de foc* (Apoc. 20, 1-14).

Din acest context constatăm mai întâi următoarele:

1. Împărăția lui Hristos de o mie de ani este răstimpul în care Hristos a limitat („a legat”) puterea diavolului asupra oamenilor (versetele 1-2).

2. La sfârșitul acestui răstimp, diavolul va fi lăsat din nou, pentru câțva timp, să acționeze asupra oamenilor (versetul 3).

3. Membrii acestei împărății de o mie de ani sunt numai acei ce nu s-au închinat fiarei și semnelor ei și au înviat la «învierea cea dintâi» (versetele 4-5).

4. Cei ce nu s-au învrednicit de această înviere vor învia abia la sfârșitul celor o mie de ani, adică la «învierea a doua», căci această înviere, în raport cu «cea dintâi», este a doua (versetul 5).

5. Peste aceștia (membri ai Împărăției de o mie de ani) „moartea cea de a doua” nu are putere (versetul 6).

6. La sfârșitul celor o mie de ani și după un răstimp de acțiune nefastă asupra sfinților, diavolul, împreună cu cei ai lui, va fi aruncat în focul iadului care este «moartea cea de a doua» (versetele 7-14).

Din toate acestea rezultă evident că «împărăția de o mie de ani» nu este altceva decât Împărăția lui Hristos, numită «Împărăția lui Dumnezeu» sau «Împărăția cerurilor», despre care a fost vorba mai sus, deoarece:

1. În răstimpul acestei împărății, diavolul a fost învins și legat, luându-i-se puterea asupra oamenilor. Hristos „a intrat în casa lui și l-a legat”, limitându-i puterea asupra omenirii răscumpărate (Matei 12, 29 și contextul).

2. Intrarea în această Împărăție este condiționată de o înviere, numită «cea dintâi», care nu poate fi altceva decât Botezul creștin, numit adeseori chiar «înviere», «naștere de sus» sau «naștere din nou»; această înviere prin botez este „întâia”, în raport cu cea de a doua, sau generală, a trupurilor, care este numită «învierea cea de apoi» (Ioan 11, 24 ș.a.).

3. La sfârșitul acestei împărății, diavolul va fi din nou slobozit, ca să amăgească popoarele și să lucreze cu putere și cu furie împotriva sfinților, sub forma de antihrist, fiară sau prooroc mincinos.

4. Durata acestei acțiuni va fi de scurtă vreme (Apoc. 13, 5; 20, 3; Matei 24, 22) și ea va constitui unul din semnele care vor prevesti apropierea venirii a doua și a sfârșitului lumii (a se vedea la capitoul 29).

Prin urmare, să se știe lămurit că «învierea cea dintâi» este învierea cea prin botez, iar cea de «a doua» este învierea cea de apoi. De asemenea, moartea «cea dintâi» este cea naturală sau despărțirea sufletului de trup, iar cea de a doua este chinul cel veșnic sau osânda iadului, denumit astfel în opoziție cu fericirea cea de veci, numită «viață» (Matei 18, 8; 19, 17; Marcu 9, 43; Ioan 5, 24 ș.a.). Se arată că această moarte de a doua nu are putere asupra celor învredniciți de învierea cea dintâi; de aici rezultă că moartea cea dintâi - de care nici sfinții nu scapă - este moartea naturală, trupească.

Moarte se mai numește în Sfânta Scriptură și starea păcătoasă a cuiva, și în acest sens a spus Mântuitorul că numai cei «morți» au mai mare grijă de a-și îngropa morții lor, decât a-L urma pe El (Matei 8, 22) și că, prin credința în El, cineva devine din „mort”, viu, chiar dacă în mod firesc va muri (Ioan 11, 25). Acest înțeles l-a avut în vedere apostolul scriind despre «cei morți păcatului» (Rom. 6, 11; 8, 10), și tot în acest sens grăiește îngerul descoperitor căpeteniei Bisericii din Sardes: „*trăiești, dar ești mort*” (Apoc. 3, 1, vezi și Ioan 5, 25; Efes. 2, 1-5; 5, 14; Col. 2, 13 ș.a.). Ea însă nu constituie «moartea cea dintâi», așa cum constituie învierea prin Botez «învierea cea dintâi», deoarece această moarte, datorată păcatului, este o stare de moarte sau o stare ce duce la moarte, iar nu acțiunea de a muri. Or, în expresiile de mai sus, prin «înviere» și «moarte» se înțelege nu o stare, ci o acțiune, anume de a învia și, respectiv, de a muri.

Durata acestei împărății a lui Hristos este determinată în general ca fiind de „o mie de ani”. Având în vedere că în Apocalipsă cifra aceasta - ca și multe alte expresii cu alt înțeles decât cel aparent - își are un alt tâlc decât cel propriu, aritmetic; nu trebuie să o înțelegem ca indicând o cifră hotărâtă, după însemnătatea ei aritmetică, ci ca indicând o perioadă de timp relativ lungă, dar nehotărâtă. Dacă în loc de „o mie” înțelegem „mii”, atunci înțelegem corect. Unii exegeți (Dr. V. Gheorghiu) au tradus chiar și literal în acest sens (mii), pe motivul că în textul grecesc nu ar fi indicat precis *una* mie, ci numai *mii* (*ta hilia*)¹.

¹ Este și motivul pentru care, în ediția din 1979 a Noului Testament, cuvântul *ta hilia* este tradus prin «mii de ani», ceea ce este cât se poate de

Dar oricum ar fi tradus literal, înțelesul spiritual al expresiei rămâne același: mii de ani. Durata aceasta nu este altceva decât răstimpul dintre venirea întâia și venirea a doua a Domnului, sau, mai precis, răstimpul de la întemeierea «Împărăției lui Dumnezeu» și până la venirea a doua. Așadar este vorba de împărăția lui Dumnezeu în durata ei în lume.

Sectarul: «Împărăția de o mie de ani» nu poate fi confundată cu nici o altă împărăție, pentru patru motive: 1) se va întemeia abia la venirea a doua; 2) va fi precedată de învierea dreptilor, care vor împărați cu Hristos; 3) va dura o mie de ani; 4) după care se va face apoi învierea celor păcătoși, judecarea acestora și sfârșitul lumii.

Așa rezultă din capitolul 20 al Apocalipsei, citat mai sus. Din acest capitol se vede limpede că vor fi două învieri de apoi: învierea «cea dintâi», a dreptilor, la începutul mileniului, și o alta, a păcătoșilor, care, în raport cu cea dintâi, este «a doua», la sfârșitul mileniului (versetele 4-5).

În răstimpul mileniului, puterea de acțiune a diavolului va fi limitată până către sfârșit, când, după o scurtă activitate nefastă, va fi aruncat în iad împreună cu toți cei amăgiți de el (versetele 7-14), înviați acum și ei (versetul 5) și judecați și condamnați la osândă (versetele 12-15), după ce mai întâi se va petrece sfârșitul lumii (versetul 11). Învățătura despre mileniu, precedat de «învierea întâi», a celor sfinți, și urmat de «învierea a doua», a păcătoșilor, este confirmată și de alte texte biblice. Așa, de pildă, Sfântul Apostol Pavel scrie creștinilor din Tesalonic: *Dacă credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem că) Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună cu El... pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer și cei morți întru Hristos vor învia întâi* (I Tes. 4, 14-16).

Deci la venirea a doua, Hristos îi va învia pe cei morți întru El, căci despre ei zice apostolul «că vor învia întâi» și aceasta este «învierea cea dintâi». Învierea celor păcătoși, adică

corect (vezi și explicațiile preotului Ioan Mircea în revista «Biserica Ortodoxă Română», nr. 5-6/1979).

«a doua», va urma mai târziu, fără a ni se spune când, dar după Apocalipsă, capitolul 20, ea va fi după o mie de ani. Iată ce zice Sfântul Apostol Pavel: fiecare va învia *în rândul cetei sale: Hristos începătură, apoi cei ai lui Hristos, la venirea Lui* (I Cor. 15, 23), adică dreptii în ceata dreptilor, la începutul mileniului, iar păcătoșii în ceata lor, la sfârșitul mileniului.

Preotul: Voi, sectarilor întunecați la minte de satana, v-ați înecat în marea Scripturilor, căci ați avut îndrăzneală, cu slaba și putreda voastră înțelegere, să încercați a învăța cele neînvățate și a cerca cele necercate. Și cum se putea oare să ajungă viermii acolo unde nu s-au suit vulturii? Așa au pățit toți cei mai înainte de voi, începători ai eresurilor vechi și tot așa trebuia să pățiți și voi, care ați luat înțelesul literal al Scripturii și, neavând pricepere duhovnicească de a pătrunde la înțelesurile cele mai adânci și duhovnicești ale Sfintei Scripturi, ați căzut în prăpastia ereziilor cea fără de fund din cauza păcatelor și a trufiei voastre de a nu asculta de Sfinții și Dascălii cei mari ai Bisericii lui Hristos.

La voi s-a împlinit cuvântul marelui Teolog Grigorie, care zice: „Și privirea fără de frâu la cele înalte poate și în prăpăstii să ne dea nouă brânci”. Cum oare să vadă bufnița de noapte strălucirea soarelui, dacă este deprinsă a vedea numai la întuneric? Și cum veți vedea voi, sectarilor întunecați la privirea și priceperea minții, strălucirea adevărului cea din dumnezeieștile Scripturi?

Te-ai grăbit să aduci în cele de mai sus citate din Sfânta Scriptură, prin care ți se pare că poți să adeverești pe cele susținute de sectarii voștri, dar nu este deloc așa în cele ce ai comentat dumneata acum. Deja ți-am răspuns pe larg - prin cele arătate mai înainte - și este de prisos acum să mai vorbesc pentru a doua oară la urechea celui surd.

Ți-am spus la început că Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, prin cuvintele Sfintei Scripturi «o mie de ani», înțelege - tainic și simbolic - *mii de ani*. Dar oare numai la acest cuvânt Sfânta Scriptură vorbește tainic și acoperit unele lucruri greu de înțeles? Oare nu are Sfânta Scriptură prea multe cuvinte simbolice, tainice și alegorice, care nu se pot tâlcui

după slovă, ci au cu totul alt înțeles, mai înalt și mai duhovnicesc?

Dacă voi, sectarilor, sunteți atotștiutori, apoi să ne tâlcuiți după slovă ce este cartea «cea pecetluită cu șapte peceti» din aceeași carte a Apocalipsei (5, 1). Ce este «calul roșu ca focul» (Apoc. 6, 4)? Dar acel «cal negru» (versetul 5)? Dar acel cal «galben-vână» pe care călărea moartea (Apoc. 6, 8)? Apoi, ce sunt cei șapte îngeri cărora li s-au dat șapte trâmbițe (Apoc. 8, 2), sau cele șapte cupe ale mâniei lui Dumnezeu (Apoc. 15, 1, 7; 16, 1-19 ș.a.)?

Voi, sectarilor, faceți caz de două învieri la sfârșitul lumii și astfel, după voi, venirea Domnului se înțelege ca și cum El ar trebui să vină de trei ori; dar acest lucru este de hulă și de minciună. Am arătat în cele de mai sus că învierea «cea dintâi» este cea prin botezul creștin, iar «cea de a doua» este «cea de apoi» și nicidecum nu este așa cum cugetați voi despre cele două învieri.

Sfântul Apostol Ioan Evanghelistul reproduce cuvintele Mântuitorului referitoare la cele două învieri: *Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață. Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi, vor învia* (Ioan 5, 24-25). Fiind vorba de învierea celor ce ascultă glasul Fiului lui Dumnezeu - și de vreme ce această înviere «acum este» -, în nici un caz nu este vorba aici de învierea «de apoi», ci de «învierea de acum» a celor înviați din moartea păcatului la viața cea în Hristos, de învierea la o viață nouă prin credința creștină sau - așa cum completează același apostol și evanghelist în altă parte - prin botezul creștin (Ioan 3, 3-5); aceasta este «învierea cea dintâi» despre care se vorbește în Apocalipsă.

Apoi, Mântuitorul continuă să vorbească și despre o altă înviere care nu este «acum», ci care va fi la sfârșitul lumii, care nu este sufletească, ci trupească, și anume a celor ce sunt morți în morminte, și nu numai morți prin păcate sau sufletește. *Nu vă mirați de aceasta; că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele*

bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea judecării (Ioan 5, 28-29). Adică nu vă mirați de puterea ce o are Hristos de a învia sufletește (învierea cea dintâi), pentru că El va învia și pe toți morții din morminte.

Textul acesta exclude clar posibilitatea existenței unei perioade de o mie de ani între învierea dreptilor și cea a păcătoșilor, arătând lămurit că învierea cea de apoi este una singură și a tuturor, deodată; aceasta este «învierea a doua». Iar în ce privește pe «cea dintâi» s-a văzut că ea nu este «cea de apoi», ci «cea de acum». Iată deci cum înțelesurile se lămuresc de la sine, prin analiza și compararea acestor texte biblice paralele ale aceluiași autor, excluzându-se astfel orice posibilitate de a intercala «mileniul» sectar între cele două «învieri». Numai „mileniul” după concepția ortodoxă poate fi înțeles ca existent între învierea cea dintâi, prin botez, și învierea cea de a doua, «cea de apoi».

La fel stau lucrurile și cu textul de la I Tesaloniceni 4, 14-16, deoarece nici acolo nu este vorba despre două învieri de apoi, ci despre una singură. Este adevărat că aici nu se vorbește decât despre învierea celor drepti («morți în Hristos»), despre cea a păcătoșilor neamintindu-se nimic, dar aceasta nu pentru că ei ar învia mai târziu, peste o mie de ani, ci pentru că pe Apostolul Pavel și pe cititorii săi nu-i interesa decât soarta «celor morți în Hristos». De ceilalți apostolul nu se preocupă deloc, scopul său în această epistolă fiind numai acela de a-i mângâia pe cititorii săi (versetul 18), neliniștiți și nelămuriți în această privință, iar nu «de a-i întrista» (versetul 13).

În Epistola I către Corinteni (15, 23) se vorbește, într-adevăr, de «cete». Dar nu de două cete, așa cum înțeleg milenisti, anume de ceata dreptilor și de a păcătoșilor, ale căror învieri ar fi despărțite de un răstimp de o mie de ani, ci de mai multe cete, potrivit gradelor de sfințenie sau păcătoșenie a celor ce vor învia, după cum rezultă din versetele 39-41.

Sfânta Scriptură este clară și categorică, mărturisind în multe locuri că venirea a doua a Domnului va fi o singură dată, că învierea de apoi va fi una singură și a tuturor deodată, și că Judecata de apoi va fi de asemenea una singură și deodată, atât pentru drepti, cât și pentru păcătoși, fără ca între învierea și

judicarea unora sau a altora să mai fie vreun răstimp de «o mie de ani». Mântuitorul a zis: *...vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea judecării* (Ioan 5, 28-29).

Deci un singur și același glas va fi rostit pentru învierea celor păcătoși și a celor drepti. Iar în altă parte, de asemenea zice: *Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu... Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic...* (Matei 25, 31-46).

Mântuitorul vorbește precis și limpede despre venirea a doua și despre Judecata de apoi, arătând că atât una cât și cealaltă vor fi deodată, și pentru drepti și pentru păcătoși. În atâtea pilde frumoase El ne-a arătat acest adevăr: un singur seceriș va fi și pentru grâu și pentru neghină (Matei 13, 30, 42-43); o singură dată va veni Mirele pentru toate fecioarele (Matei 25, 1-13); o singură dată va veni Stăpânul ca să ceară socoteală tuturor lucrătorilor din via Sa (Matei 21, 33-41); în același timp va cere tuturor socoteală despre talanții pe care i-a încredințat (Matei 25, 14-30; 18, 23-35) ș.a. Deci va fi o singură venire de apoi, o singură înviere și înfățișare a tuturor în fața Împăratului Judecător și o singură judecată pentru toți deodată.

Sectarul: Trebuie știut că data începerii mileniului poate fi precizată. Ea nu este chiar identică cu data venirii a doua (din 1874), ci abia în anul 1914, căci acest an reprezintă sfârșitul «timpului păgânilor». Data începerii mileniului în 1914 se calculează astfel: În anul 606 î.d.Hr. a început primul guvernământ păgânesc, prin ducerea poporului ales în robia babilonică pentru 70 de ani (până în anul 536 î.d.Hr.) de către Nabucodonosor. Pe baza celor spuse în Levitic 26, 18, timpul păgânilor este înșeptit, adică de șapte ori un an de ani (ale cărui 360 de zile trebuie socotite ani), deci $7 \times 360 = 2520$ de ani.

Astfel, de la începutul timpului păgânilor și până la Hristos au trecut 606 ani, iar de la Hristos mai trebuie să treacă încă 1914, ca să se împlinească cei 2520 de ani. Deci odată cu mileniul începe epoca de pace veșnică, iar la sfârșitul ei va fi sfârșitul lumii, adică prăbușirea tuturor regatelor. Conducerea lumii va fi încredințată lui Avraam, Moise, Iosif, Noe și tuturor dreptilor pomeniți în Epistola către Evrei la capitolul 11.

Lumea se împarte în trei epoci. Întâia epocă, de la Adam până la potop, în care a domnit Dumnezeu cu îngerii Săi. A doua epocă, de la potop până la 1914, în care a domnit satana asupra lumii; această epocă, la rândul ei, se subîmparte în trei: 1. de la potop până la moartea lui Iacov; 2. de la moartea lui Iacov până la moartea lui Iisus, sau răstimpul domniei evreilor; 3. de la învierea lui Iisus până în 1914, răstimpul creștin. A treia epocă, de la 1914, începând cu epoca împărăției de o mie de ani și durând în veci.

De la crearea lui Adam până la „timpul odihnei” sunt 6000 de ani, căci fiecare din cele șase zile ale creației reprezintă pentru istoria omenirii câte o mie de ani, deoarece, după II Petru 3, 8 și Psalmul 89, 4, *o zi este ca o mie de ani*, iar ziua a șaptea, a odihnei, reprezintă încă o mie de ani, cei ai mileniului. Deci în cursul celor 6000 de ani omenirea trebuia să lucreze, deoarece după ei urmează mia a șaptea, închipuită prin ziua a șaptea, a odihnei, care este «mileniul», și care a și început deja, deoarece de la Adam și până acum au trecut mai mult de 6000 de ani.

Preotul: O, nebunia voastră, blestemaților sectari adventiști, russeliști și toți cei ce propovăduiți mileniul în înțelesul vostru rătăcit și răstălmăcit spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16); voi, nebunilor sectari și „studenți” ai Bibliei, de atâtea ori ați calculat cu „precizie” data venirii a doua a Domnului și cele despre închipuitul vostru mileniu, și de atâtea ori ați rămas de toată rușinea și batjocura cu calculele voastre cele nebune și eretice.

Mai întâi de toate să știți cu toată încredințarea că nu există nici un mileniu în înțelesul vostru sectar. Și dacă data venirii a doua nu poate fi stabilită, deoarece nici îngerii și nici Fiul (ca om) nu o știa (Matei 24, 36-44), atunci desigur că nu

poate fi stabilită nici data începutului «mileniului» vostru. Apoi de ce susțineți că între a doua venire a Domnului și mileniu trebuie să intercalăm 40 de ani? De ce tocmai 40? Numai ca să iasă anumite socoteli ticluite mai dinainte? Cum puteți să susțineți că venirea a doua s-a făcut pe neașteptate, când scris este că va fi «ca fulgerul» deasupra lumii întregi «cu sunet mare» și întru răsunătorul glas de trâmbiță al *arhanghelului*, tocmai ca să constituie un eveniment mare și universal, săvârșit în văzul și auzul tuturor (I Tes. 4, 16; Matei 24, 27-31; 23, 31)? Il vor vedea pe Iisus cei drepti ai Săi, care Il vor întâmpina în văzduh și Il vor vedea și cei păcătoși, care vor plânge și se vor jeli (Matei 24, 30; Marcu 13, 26; Zah. 12, 11-12). Cum și când ar fi fost învierea morților, care știm că trebuie să aibă loc la venirea Domnului?

Voi, sectarilor mileniști, susțineți că la începutul mileniului nu învie decât dreptii; dar cum și când au înviat, de nu știe nimeni? Nici cele «trei epoci» ale voastre nu au vreun temelie biblic: de ce trei și nu șapte, zece ș.a.m.d.? Noi știm că în ceea ce privește mântuirea, istoria lumii nu se poate împărți decât în două epoci mari: una a Vechiului Testament și alta a Noului Testament. O altă epocă nu va fi decât după venirea a doua, iar aceasta va dura veșnic.

O epocă înseamnă o perioadă de timp determinată de un eveniment cu totul important care să schimbe fața lumii și să îndrepte istoria pe alt drum. În istoria lumii de până acum, au mai fost și evenimente mai mici care au subîmpărțit cele două epoci mari amintite, dar acestea n-au fost două sau trei, ci mai multe, putându-se în acest înțeles vorbi de epoca patriarhilor, a proorocilor, a apostolilor, a persecuțiilor ș.a. Nu se poate trece peste anul 1 spre a ajunge la 1914, socotind anul 1914 ca un an epocal, iar anul 1 al Nașterii Domnului numai ca început al unei subdiviziuni de epocă și nu al unei epoci de mare importanță; pentru că nu anul 1914, ci anul 1 - respectiv anii de la 1 la 33 după Hristos - au determinat întorsătura fără seamăn și revoluția cea mai uriașă în istoria mântuirii noastre. Iar epoca a treia va fi, de asemenea, inaugurată prin evenimente reale, de o importanță capitală pentru toată omenirea și vizibile tuturor, iar

nu imagine și impuse de anumite socoteli făcute tendențios și fără a fi verificate prin ceva concret.

În ceea ce privește cifrele din Vechiul Testament, ele nu au tâlcuiri cabalistice, ca și când ar fi vrăjitorie, ci ele sunt sau reale, sau simbolice, după cum este caracterul cărții din care sunt luate. De unde putem ști că cele șase zile ale creației au fost de șase mii de ani și că ele reprezintă, pentru durata omenirii, câte o mie de ani? De unde știm că nu au fost de câte 24 de ore, ca orice zi obișnuită, sau chiar de câte o clipă, sau, în sfârșit, de câte o sută de mii de ani?

Orice am face și orice am dori noi, ele nu pot fi combinate și răscombinate, ca să ajungem la o cifră dorită. Dacă unele cifre biblice sunt reale sau concrete, altele, în schimb, recunoaștem și noi, sunt simbolice. Cele reale vor fi înțelese numai după valoarea lor aritmetică; celelalte vor fi însă înțelese simbolic, ele indicând o durată mai mică, mai mare sau foarte mare, dar o durată nedeterminată precis.

Altfel, dacă cele șase zile reprezintă câte șase mii de ani, iar cele 1260 de zile ale lui antihrist reprezintă 1260 de ani, atunci și cei 1000 de ani ai «mileniului» trebuie să reprezinte atâția ani câte zile cuprind ei, sau chiar de șase ori atâția...

Nicăieri nu ni se spune că o zi din Biblie este egală cu o mie de ani, ci numai că înaintea lui Dumnezeu nu există timp și că timpul pentru El nu contează ca durată; *o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani și o mie de ani ca o zi* (II Petru 3, 8) sau chiar *ca straja nopții*, de trei ore (Ps. 89, 4). De aici însă nu urmează că cifrele care reprezintă în Sfânta Scriptură un număr de zile să le socotim în ani; căci tot așa le-am putea socoti atunci și pe cele ce reprezintă mii de ani în zile sau chiar în străji. Și atunci am putea zice cu același drept că și cei o mie de ani ai mileniului înseamnă o zi. Și atunci cum rămâne cu socotelile mileniștilor?...

Toate calculele voastre cele nebunești au fost dezmințite de însuși adevărul lucrurilor. După anul 1874, după 1914 și 1925, voi, sectarilor russeliști, văzând rușinea ce v-au adus-o calculele voastre cele mai vechi, ați mai fixat încă un soroc pe bază de „calcul”: anul 1949; și încă o dată ați dovedit nebuneasca voastră socoteală privind mileniul, căci și acel an a

trecut ca toți anii, și iarăși mincinoasa voastră proorocie a rămas de răs ca și cele de mai înainte, pentru că știe Dumnezeu să rușineze pe toți cei ce proorocesc minciuni spre a înșela suflete nevinovate.

* * *

Credinciosul: Dar de ce se spun în Simbolul Credinței cuvintele „A Căruia împărăție nu va avea sfârșit”? Deoarece milenistii (cei cu mia de ani) zic că Domnul va veni mai înainte de Judecata de apoi să împăratească cu ei o mie de ani și apoi să învie și cei păcătoși spre judecată. Oare nu va împărați Domnul în nesfârșirii veci după Judecata cea din urmă?

Preotul: Așa mărturisește Biserica noastră dreptmăritoare, că „Împărăția Domnului nu va avea sfârșit” (Simbolul credinței). Cuvintele „A Căruia Împărăție nu va avea sfârșit” din Simbolul credinței ne spun că stăpânirea lui Iisus Hristos ca om și slava Lui nu vor înceta niciodată, ci vor dura veșnic. Căci pe de o parte, Iisus Hristos nu este numai un om a cărui slavă să fie luată vreodată de Dumnezeu, iar pe de alta, Fiul lui Dumnezeu nu va lepăda niciodată firea Sa omenească, nu va înceta în veci să fie și om, deci om plin de slavă dumnezeiască. Deci nici cinstea dumnezeiască a omenității noastre nu va înceta vreodată, ca să apară alt neam de ființe mai înalt. Împărăția fără de sfârșit a lui Iisus Hristos a fost prevestită de îngerul Gavriil (Luca 1, 33). Este drept că Apostolul Pavel spune că la sfârșit, Iisus va supune toate Tatălui și apoi pe Sine (I Cor. 15, 25-26). Dar aceasta înseamnă aducerea lumii întregi la supunere față de Tatăl și încetarea lucrării Sale mântuitoare ca o lucrare deosebită a Sa, primită la întrupare².

Așadar, cei cu mia de ani să înțeleagă căci cu tainele cele neștiute de îngeri și de Însuși Fiul lui Dumnezeu, ca om, nu se pot face calcule omenești și de aritmetică.

Capitolul 31

DESPRE VEȘNICIA CHINURILOR IADULUI

Noi știm cu bună întemeiere, din mărturiile Sfintei Scripturi, că muncile iadului, pentru cei păcătoși, vor fi veșnice. Iată ce zice Sfânta Evanghelie în această privință: *Atunci (la Judecata de apoi) va zice (Împăratul) și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41). Apoi, în continuare, arătând rezultatul Judecății de apoi, zice: *Și vor merge aceștia (păcătoșii) la osândă veșnică, iar dreptii la viață veșnică* (Matei 25, 46).

Iarăși, Mântuitorul, voind să arate veșnicia chinurilor iadului, le-a numit *...gheena, focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge* (Marcu 9, 43-48). În alt loc Mântuitorul, referindu-se tot la veșnicia chinurilor iadului, a zis: *iar dacă mâna ta sau piciorul tău te smintește, taie-l și aruncă-l de la tine, căci este bine pentru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decât, având amândouă mâinile sau amândouă picioarele, să fii aruncat în focul cel veșnic* (Matei 18, 8). De asemenea marele Prooroc al lui Dumnezeu, Isaia, adeverind realitatea veșniciei chinurilor iadului, spune următoarele: *Și vor ieși, și vor vedea trupurile oamenilor, care au călcat poruncile Mele, că viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge. Și ei vor fi o sperietoare pentru toți* (Isaia 66, 24). Iar marele Daniel Proorocul zice, arătând același lucru: *Și mulți dintre cei care dorm în țărâna pământului se vor*

² Cf. *învățătura de credință Ortodoxă*, întreb. 221, p. 133.

scula, unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și osândă veșnică (Dan. 12, 2). Cuvântul «mulți» înseamnă aici - potrivit felului de vorbire de pe atunci - «toți», fiind vorba de «mulți» în înțeles de mulțime a morților care vor învia.

Sectarul: Nu se poate ca chinurile iadului să fie veșnice, de vreme ce citim în Sfânta Scriptură: *Vrăjmașul cel din urmă, care va fi nimicit, este moartea* (I Cor. 15, 26). De aici rezultă că moartea - adică iadul - nu va fi. Deci ceea ce se numește iad sau moartea cea veșnică, nu va fi altceva decât o distrugere sau o nimicire a celor păcătoși, spre a nu fi în veci (Apoc. 20, 9). Iadul propriu-zis nu este altceva decât ebraicul «șeol» (groapă de mormânt) sau grecescul «hades» (infern, adică loc subteran, locuința celor morți). Iar expresia «foc» sau «chin» veșnic, nu înseamnă ceva fără sfârșit, ci numai o moarte, o aruncare în pământ. Căci omul nu are suflet nemuritor și de aceea moartea înseamnă numai întoarcerea în pământ.

Preotul: Mare nebunie și mare rătăcire zace în capul vostru, sectarilor, care ziceți că omul nu are suflet și că nu există iad și muncă veșnică pentru cei păcătoși. Dacă ar fi după nebuna voastră înțelegere, atunci nici Judecata de apoi nu ar trebui să mai fie, nemaivând nici un rost. Noi însă știm, atât din dumnezeiasca Scriptură, cât și de la Sfinții Părinți și dascăli ai Bisericii lui Iisus Hristos, că Judecata de apoi urmează a se face mai ales pentru patru lucruri:

1. să arate dreptatea lui Dumnezeu;
2. să arate nedreptățile oamenilor;
3. să fie răsplătite faptele cele bune ale celor drepți;
4. să fie pedepsite cu chinuri veșnice păcatele celor răi (Rom. 2, 5; II Petru 3, 7; Iov 34, 11; Ps. 61, 11; 95, 13; Pilde 24, 12; Eccl. 11, 9; 12, 14; Ier. 17, 10; Matei 16, 27; 13, 41-42; 25, 41-46; Isaia 13, 11 ș.a.).

Dacă, după înțelegerea voastră, omul nu este decât «pământ», fără suflet nemuritor, cum se face, totuși, că unii vor învia? Și cum se face că Mântuitorul ne învață să prețuim sufletul mai mult decât trupul și, de asemenea, să nu căutăm spre cele ale trupului, ci spre cele ale sufletului, ca unele care sunt, ca și sufletul, netrecătoare? (Vezi mai pe larg la capitoul 5, „Despre cultul sfinților și al îngerilor”).

Oare să vă ascult pe voi, spre a crede că omul nu are suflet nemuritor, sau pe Hristos, Dumnezeu și Mântuitorul nostru, Care ne învață că sufletul nostru este mai scump decât toată lumea (Matei 16, 26; Marcu 8, 36) și că este nemuritor (Matei 22, 31; 17, 3; Marcu 9, 4 ș.a.)? Oare pe voi să vă ascultăm, care ziceți că nu este iad și muncă veșnică, sau pe Mântuitorul Hristos, Care ne învață că iadul este un loc de chin veșnic (Matei 18, 8; 23, 33; Marcu 9, 43; Luca 16, 23-28; Apoc. 14, 10-11; 20, 10)? Oare pe voi, blestemaților sectari, sa vă ascultăm, care ziceți că nu este muncă veșnică, sau pe Dumnezeiasca Scriptură, care ne arată că în iad suferă trupul și sufletul chinuri veșnice (Dan. 12, 2; Matei 18, 9; Marcu 9, 43-48; Rom. 2, 9)? Oare pe voi, stricaților la minte și la înțelegere să vă ascultăm, care ziceți că nu este pedeapsă veșnică, sau pe Sfânta și dumnezeiasca Scriptură, care ne arată mai lămurat ca soarele că este osândă veșnică (Matei 25, 46; Marcu 3, 29; II Tes. 1, 9; Apoc. 14, 11; 20, 10; Isaia 66, 24; U, 14; Evrei 10, 26-27; Matei 5, 22 ș.a.)?

Sectarul: Dumnezeu este atotbun, iubirea Lui este nemărginită față de oameni și de aceea este cu neputință să pedepsească pe oameni cu chinuri veșnice. El le este tuturor tată, și ce fel de Tată ar fi, dacă și-ar pedepsi fiii neascultători cu pedepse veșnice? Oare un tată nu este întotdeauna iertător față de fiii lui? Cu atât mai mult Dumnezeu, Tatăl nostru, este iertător față de noi!

Preotul: Într-adevăr, Dumnezeu este iertător și îndelung răbdător față de cei ce greșesc în această lume. Dar iertarea și îndelunga Lui răbdare este asupra noastră numai în viața aceasta, fiindcă numai acum este timpul nostru de îndreptare, iar dobândirea iertării din partea Lui depinde de pocăința noastră. Însă în viața de dincolo, noi nu mai putem face pocăință (Ioan 9, 4), deoarece acolo Dumnezeu nu ne mai judecă după atotbunătatea și iubirea Sa, ci după dreptatea Sa, răsplătind fiecăruia după faptele sale (Sir. 16, 16; Matei 25, 35; 10, 41 ș.a.). Dacă Dumnezeu ar fi iertat toate păcatele oamenilor fără dreptate, atunci ce rost ar mai fi avut ca El să ne înfricoșeze neconținut cu grozăvia chinurilor celor veșnice, dacă ele nu ar exista? Cum ar fi cu putință, oare, ca Dumnezeu să ne mintă pe noi, în loc să ne spună adevărul?

Sectarul: Nu se poate ca, pentru niște păcate săvârșite în viața trecătoare de aici, să primească cineva pedeapsa netrecătoare. Această pedeapsă trebuie să fie, și sub raportul durabilității, în proporție cu păcatul; dar un păcat trecător nu poate fi pedepsit cu o pedeapsă eternă, căci aceasta ar constitui o judecată nedreaptă din partea lui Dumnezeu, Care se numește drept și atotbun.

Preotul: Omule rătăcit la înțelegerea celor drepte, dacă ar fi după socoteala ta cea eretică, atunci nici fericirea dreptilor nu ar trebui să fie veșnică, fiindcă aceeași proporție există între acea fericire și faptele de vrednicie pe care ea le răsplătește. Sau poate ai vrea ca răsplata pentru faptele bune și fericirea dreptilor, pentru aceste fapte făcute vremelnic pe pământul acesta, să fie veșnică, iar munca și osânda celor răi, pentru păcatele făcute vremelnic, să fie vremelnică?

Atunci vouă vi se nălucește și această părere care vă convine spre a da frâu liber celor ce păcătuiesc. Dar nu-i deloc așa cum nebunește socotiți voi, sectarilor. Dumnezeu, Care dă fericire veșnică pentru faptele cele bune făcute de cei drepti vremelnic, pe acest pământ - fiind Dumnezeu drept -, pedepsește tot veșnic pe cei păcătoși ce au păcătuit vremelnic. Pentru ce? Pentru că urmările păcatului neispășit în viața de aici, prin pocăință corespunzătoare, rămân veșnic neșterse înaintea lui Dumnezeu, căci nici fața lui Dumnezeu - pe care o defăimăm noi făcând păcate cu voia liberă - nu are sfârșit întru slavă, putere, dreptate și întru toată desăvârșirea însușirilor Sale. De aceea chinul pentru păcate nu are sfârșit.

Nu ai văzut sau nu ai auzit atâtea cazuri întâmplare chiar în viața de aici, când cineva, pentru păcatele făcute într-o clipă sau într-un minut, primește osândă pe ani îndelungați sau chiar pe viață, până la moarte? Căci nu durata de timp în care s-a săvârșit greșeala este hotărâtoare în stabilirea pedepsei, ci gravitatea și intenția ei. Unul, cu o armă automată, seceră sute de oameni într-un minut; dar dacă a făcut atâtea ucideri nedrepte în acest timp, pentru fapta sa nu va fi pedepsit numai un minut.

Trebuie știut că cel ce moare în păcate grele, moare cu ură față de Dumnezeu, și în viața de dincolo nu se mai poate îndrepta (Ioan 9, 4); acolo păcatul lui rămâne veșnic și de aceea și munca lui trebuie să fie veșnică.

* * *

Credinciosul: Mai sunt și alte mărturii în Sfânta Scriptură despre veșnicia chinurilor iadului?

Preotul: Sunt prea multe. Iar dacă vrei să le cunoști, citește în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură la aceste locuri: Isaia 33, 14; 66, 24; Dan. 12, 2; Matei 13, 40; 18, 8; 23, 33; 25, 41- 25, 46; Marcu 3, 29; 9, 43-48; Luca 3, 17; II Tes. 1, 8; Apoc. 14, 10-11; 20, 10; Evrei 10, 27 ș.a.).

Capitolul 32

STATUL ÎN CONCEPȚIA BIBLICĂ (sau DATORIILE CELOR CREDINCIOȘI FAȚĂ DE STAT)

Unii dintre sectari, cum sunt „studenții în Biblie” sau russeliștii (următorii lui Carol Russel) - dintre care la noi circulă mai mult gruparea zisă „martorii lui Iehova” -, apoi adventiștii, inochentiștii ș.a., susțin că, după învățătura biblică, statul și autoritățile de stat nu trebuie recunoscute, deoarece ele sunt unelte ale lui antihrist, întocmai cum sunt și organizațiile bisericesti. Ca atare, ele trebuie să dispară, iar nu să fie recunoscute și respectate.

Autoritățile de stat - zic ei - procedează la fel ca și «instrumentul clerical» în Biserici: susțin deosebiri de clasă și vrăjmășia între oameni și popoare, producând războaie sângeroase, conflicte economice etc, și susținându-se prin legi împotriva legilor lui Dumnezeu. Învățătura aceasta ei o propagă mai mult prin grai - șoptind-o cu precauție - fără a-i preciza în scris temeiurile biblice, fie de teama de a nu fi urmăriți, fie în scopul de a nu produce ezitări în ceea ce privește recunoașterea lor din partea statului ca asociații libere religioase. Se supun numai de silă sau de frică, unii dintre ei uneori nevrând să depună jurământul la înrolarea în armată și să ia arma în mână, alții refuzând serviciul militar, cel puțin sâmbăta (ca și activitatea, în această zi, în instituțiile și serviciile de stat), iar alții, neîmpotrivindu-se cu fapta la nimic, îndeplinesc totul

împotriva convingerii lor, încredințați fiind că nu sunt «vinoși» de faptele pe care le săvârșesc sub presiune.

Față de aceste învățături și practici străine literei și spiritului Evangheliei, noi învățăm cu totul dimpotrivă. Astfel, în cele ce urmează, se va arăta învățătura noastră în această privință, sintetizată în câteva puncte, împreună cu mărturiile corespunzătoare din Sfânta Scriptură:

1. Organizațiile de stat și instituțiile trebuie să fie recunoscute, deoarece autoritățile garantează și realizează ordinea, care este de la Dumnezeu. Tot ceea ce este ordine este de la Dumnezeu, căci numai dezordinea și anarhia sunt de la diavolul. Dacă autoritățile de stat garantează ordinea, ele nu pot fi decât de la Dumnezeu, indiferent dacă puterea acestor autorități este deținută de persoane nedemne.

Iată ce scrie Sfântul Apostol Pavel, în timpul când în fruntea imperiului roman stăpânea Nero, unul din cei mai turbați prigonitori ai creștinismului: *Tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivesc stăpânirii, se împotrivesc rânduielii lui Dumnezeu. Iar cei ce se împotrivesc, își vor lua osândă. Căci dregătorii nu sunt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpânire? Fă binele și vei avea laudă de la ea. Căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabia; pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mâniei Lui asupra celui ce săvârșește răul. De aceea este nevoie să vă supuneți, nu numai de mânie (frica pedepsei), ci și pentru conștiință (Rom. 13, 1-5).*

Prin aceste cuvinte clare și firești pentru oricine, apostolul arată că, de vreme ce ordinea este de la Dumnezeu, atunci și cei ce o reprezintă și o execută reprezintă ceva dumnezeiesc; se referă nu la persoanele în concret, ci la autoritatea sau instituția în abstract. Din păcate autoritatea poate fi deținută uneori - cum era cazul pe vremea apostolilor - de persoane abuzive. Dar aceasta este altceva; Dumnezeu nu-i împiedică aici pe abuzivi și nu le ridică libertatea. De abuzurile lor vor răspunde direct și personal la Judecata ce-i așteaptă. Iar dacă unii oameni pot fi

răi, nu înseamnă că și ordinea pe care ei o reprezintă prin calitatea lor este rea. Iată pentru ce spune Sfântul Apostol Petru următoarele: *Supuneți-vă, pentru Domnul, oricărei orânduiri omenești, fie împăratului, ca înalt stăpânitor, fie dregătorilor, ca unora ce sunt trimiși de el, spre pedepsirea făcătorilor de rele și spre lauda făcătorilor de bine; căci așa este voia lui Dumnezeu, ca voi, prin faptele voastre cele bune, să închideți gura oamenilor fără minte și fără cunoștință...* (I Petru 2, 13-18).

Apostolul Petru trăia în aceeași vreme cu Apostolul Pavel, situația fiind aceeași. Și totuși cuvintele lui sunt după înțeles identice cu ale Sfântului Pavel: instituțiile de stat trebuie respectate ca unele ce reprezintă ordinea. Supunerea față de ele este din «voia lui Dumnezeu». Tot Sfântul Apostol Pavel, arătându-i lui Tit cum să învețe pe credincioși în ceea ce privește atitudinea lor față de autorități, spune: *Adu-le aminte să se supună stăpânilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun...* (Tit 3, 1-2). Iar lui Timotei îi scria încă mai mult: *Vă îndemn, deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți care sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viață pașnică și liniștită..., că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu* (I Tim. 2, 1-3).

Când Apostolul Petru a scos sabia pentru a lovi pe unul din cei ce veniseră cu oaste romană ca să-L prindă pe Mântuitorul, a auzit de la El cuvintele: *Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri* (Matei 26, 52; Apoc. 13, 10). Se găseau în fața ostașilor romani (Ioan 18, 3; Matei 26, 47) și deci nu era cazul să facă uz de forță împotriva lor. Împotrivirea cu arma în mână ar fi fost socotită ca nesupunere față de stăpânire și ca vrăjmășie împotriva imperiului și ar fi avut ca urmare uciderea împotrivorului, conform prescripțiilor dreptului roman. Mântuitorul cere așadar o atitudine de supunere. Din cele arătate până aici se impun două aspecte, două adevăruri:

- a) Datoria noastră de a ne supune autorităților de stat;
- b) Dreptul lor de a fi respectate și ascultate în această calitate, ca unele ce *nu în zadar poartă sabia* (Rom. 13, 4),

având dreptul și puterea legiuită de a impune supușilor ascultare și de a pedepsi neascultarea, nesupunerea și încălcarea legilor statului.

2. Împreună cu statul și rolul său, în Sfânta Scriptură sunt recunoscute și diferite așezăminte prin care se susține un stat, cum ar fi: serviciul militar și impozitul.

a) În ce privește serviciul militar, nu se cere nicăieri în Scriptură desființarea lui. Când au venit ostașii la Sfântul Ioan Botezătorul, întrebându-l ce să facă, le-a răspuns: *Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu solda voastră* (Luca 3, 14). Nu le-a cerut să-și lase slujba de ostași (mercenari) ca să se ocupe cu alta, ci numai să fie corecți, de unde rezultă că serviciul militar corect îndeplinit este admis. Apoi, când un sutaș din Capernaum I-a cerut Mântuitorului să vindece pe sluga sa, Mântuitorul nu i-a condiționat împlinirea cererii de lăsarea slujbei sale ostășești, ci de credința lui (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10).

De asemenea este semnificativ și faptul că cel dintâi păgân încreștinat a fost tot un ostaș, sutașul Corneliu, ofițer în cohorta *Italica*, în Cezareea Palestinei (Fapte 10), tocmai prin exemplul încreștinării lui arătând Dumnezeu că și păgânii sunt chemați la creștinism. Sfânta Scriptură nu are nici un cuvânt împotriva slujbei ostășești, căci ori de câte ori este vorba de vreun ostaș, nu i se face nici un reproș pentru slujba lui, ci numai i se laudă credința - dacă o are - sau cel puțin este sfătuit să fie corect în slujba lui de ostaș, fără a i se adresa vreun cuvânt de reproș pentru această calitate a lui (I Cor. 9, 7; Matei 27, 54 ș.a.).

b) În ceea ce privește plata impozitului către stat, Mântuitorul s-a pronunțat clar și categoric: *Dați cezarului, cele ce sunt ale cezarului...*; deci un răspuns afirmativ și răspicat adresat celor ce, cu gândul de a-L ispiti, I-au pus întrebarea privind legitimitatea plății impozitului către stăpânirea politică păgână (romană) de atunci (Matei 22, 15-22). Altădată, când I s-a cerut impozitul către templu, i-a zis lui Petru: *Ce ți se pare, Simone? Împărații pământului de la cine iau dări sau bir? De la fiii lor sau de la străini? El I-a zis: De la străini. Iisus i-a zis: Așadar, fiii sunt scutiți* (Matei 17, 24-27). Deci numai fiii împăratului sunt scutiți de impozite, nu și ceilalți supuși ai lui.

Iată pentru ce Apostolul Pavel îndemna pe credincioșii din Roma să-și achite impozitele către stat fără nici o ezitare: *Dați deci tuturor cele ce sunteți dator: celui cu darea, darea; celui cu vama, vama; celui cu frica, frică; celui cu cinstea, cinste* (Rom. 13, 7).

3. În Sfânta Scriptură este admis și naționalismul ca sentiment de adeziune față de națiunea din care facem parte, și patriotismul ca sentiment de simpatie și adeziune față de patria în care locuim. Însuși Mântuitorul a dat precădere celor de un neam cu El după trup (*oile cele pierdute ale casei lui Israel*) față de păgâni (Matei 15, 24-25) și tot El a poruncit apostolilor Săi să propovăduiască la toate neamurile, începând de la Ierusalim (Luca 24, 47; Fapte 1, 8). Apoi a vorbit despre conducătorii de state, fără a arăta că nu ar fi nevoie de ei (Matei 22, 21).

Apostolul Pavel, de asemenea, respectă dreptul oricărui popor la «mărire» și «cinste» înaintea lui Dumnezeu, dacă *lucrează binele* (Rom. 2, 10), iar când a fost maltratată pe nedrept, el a făcut apel la dreptul lui de *cetățean roman* și la judecata împăratului (Fapte 22, 25), deși împăratul era păgân și deși el însuși muștrase pe cei ce se judecaseră înaintea păgânilor (I Cor. 6). De aici rezultă nu numai importanța statului ca garant al dreptului omului, ci și dreptul acestuia de a face uz de calitatea sa de cetățean al statului, ca un supus loial. Din această situație se naște un sentiment de demnitate, fie națională, fie patriotică.

Când, la primele Rusalii, alături de creștini erau de față în Ierusalim și iudeii din diaspora (împrăștiți printre neamuri) - de peste 15 limbi diferite -, Apostolii, fiind insuflați de Duhul Sfânt, nu i-au învățat să se împotrivescă rânduiei din statele lor, ci le-au vorbit în limba fiecăruia din ei (Fapte 2, 1-11), respectând prin aceasta dreptul fiecărui popor la specificul său - cum este bunăoară limba - și confirmând că Dumnezeu a lăsat ca toate neamurile să meargă în căile lor (Fapte 14, 16). Deci recunoașterea statelor naționale nu este nicidecum un păcat, Împărăția cerurilor nefiind împotriva conducerii pământești a popoarelor. Hotarele ei atotstăpânitoare cuprind toate celelalte împărății și popoare, fără să le desființeze.

De la amestecarea limbilor, la Turnul Babel, existența națiunilor grupate în state naționale este ceva firesc. Diversitatea limbilor a creat tradiții diferite pe teritorii sau patrii diferite, în care s-au grupat mai ales cei de aceeași limbă. Însă adesea între diferitele popoare păcatul a pus vrăjmășie, ridicând între ele ziduri de ură și venin, de aici născându-se apoi șovinismul și naționalismul exagerat, denaturat și abuziv, naționalismul exclusivist.

În creștinism, însă, s-au auzit cuvinte ca acestea: *Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus* (Gal. 3, 28). Aici *nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob și liber, ci toate și întru toți Hristos* (Col. 3, 11).

Dar prin aceasta nu se înțelege că s-ar desființa popoarele, ci numai că ele sunt datoare a se înfrăți și a trăi în dragoste și colaborare frățească, spre binele lor și spre slava lui Dumnezeu, Care iubește toate neamurile deopotrivă.

4. Dacă în Sfânta Scriptură serviciul militar este admis, atunci este de la sine înțeles că este admis și războiul de apărare. Tocmai acest rol îl are armata: de a asigura existența statului, ca fiind instrumentul de apărare al unui stat în eventualitatea răzvrătirilor dinăuntru sau a năvălirilor unor armate din afară.

Așadar armata are în general datoria de a păzi statul, patria sau pe cetățeni în totalitatea lor, față de cei ce îi periclitează din afară sau dinăuntru, într-o formă sau alta, precum și de a apăra integritatea teritorială sau suveranitatea morală a statului și drepturile pe care acesta le garantează cetățenilor săi. Statul - după învățătura Sfintei Scripturi - nu are voie să atace cu armata sa un popor, ci numai să se apere, ca orice individ când este atacat.

Dacă, după învățătura Sfintei Scripturi, se admite existența statelor, a armatei, precum și războiul de apărare și dacă, potrivit cuvântului Sfintei Scripturi, se cere ascultare, supunere și respect față de stat, fără îndoială că și cetățenii din acel stat au datoria sfântă de a se jertfi pentru apărarea statului și a patriei în care trăiesc. Numai într-un caz poate fi dezlegat

cetățeanul de obligația de a se supune orânduiei statului: când acesta va porunci ceva direct împotriva lui Dumnezeu și a Legii Sale. În acest caz, Legea lui Dumnezeu trebuie să aibă pre-cădere, după mărturia Sfintei Scripturi, care arată că trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni (Fapte 4, 19).

5. Însăși buna chibzuință a oricărei minți sănătoase cere supunere față de stat. Căci dacă statul garantează viața, libertatea și avutul cetățenilor săi - adică bunurile sau drepturile lor sfinte și superioare -, atunci și aceștia trebuie negreșit să aibă datorii față de stat: să-și plătească impozitele, să contribuie la apărarea statului, să efectueze serviciul militar, să fie supuși autorităților, să le dea cinstea cuvenită și să contribuie cu toată convingerea la ordinea impusă de cei ce au menirea de a executa legile puse de stat.

Dacă am încerca să cugetăm ce ar fi dacă nu ar exista autoritatea de stat și legile sale, am descoperi o lume în care ar domni bunul plac și anarhia, în care nimeni nu ar mai putea fi sigur de viața sa, de libertatea sau de avutul său, deoarece nu și le-ar putea asigura singur. Însă prin stat toate acestea îi sunt garantate, căci statul reprezintă ordinea și siguranța.

Iată pentru ce existența lui nu poate fi împotriva voinței lui Dumnezeu, ci numai în conformitate cu ea. Anarhia, dezordinea și bunul plac sunt diavolești și de la diavolul, deoarece sunt tot atâtea pricini care duc la rău și la dezbinare în lume.

* * *

Credinciosul: Dar așa, mai pe scurt, care sunt datoriile cetățenilor față de stat?

Preotul: Mai pe scurt, datoriile creștinului și a fiecărui cetățean față de stat sunt acestea:

1. Dragostea către patria și poporul din care face parte;
2. Supunerea și ascultarea de ocârmuitori și legile statului (Rom. 13, 1-2).

3. Munca conștiincioasă pentru sporirea și binele obștesc, și plata tuturor impozitelor față de stat (Rom. 13, 7; Matei 17, 25-27).

4. Rugăciuni pentru sănătatea și luminarea ocârmuitorilor statului (I Tim. 2, 1-2).

5. Rugăciuni pentru înflorirea țării și ocrotirea ei de dușmani,

6. Apărarea țării chiar și cu prețul vieții în timp de război. Sfântul Atanasie cel Mare spune că învățătura creștină oprește uciderile, „dar în războaie a ucide pe vrăjmași este și îngăduit și vrednic de laudă” (Canonul 1). De asemenea Sfântul Vasile cel Mare zice: „Uciderile din războaie nu le-au socotit părinții noștri întru ucideri: mie mi se pare că le dau iertare celor ce luptă în apărare, pentru cumițenie și pentru buna cinstire de Dumnezeu (Canonul 13)¹.

¹ Vezi *Invatatura de credinta Ortodoxă*, întreb. 229, p. 491-492 ș.a.

Capitolul 33

DESPRE VORBIREA ÎN LIMBI (GLOSOLALIA)¹

Fiindcă s-au ivit unii sectari (penticostalii, cunoscuți și sub numele de «tremurători» sau «spiriți»), care în legătură cu «vorbirea în limbi» răspândesc învățături și practici greșite, izvorâte din nepriceperea lor în Sfânta Scriptură, se cuvine a lămuri în cele ce urmează chestiunea aceasta cu toată atenția.

I. Glosolalia - ca dar al Sfântului Duh - este vorbirea într-o limbă străină a unui alt popor, fără a o fi învățat și cunoscut mai dinainte. Așa reiese din textul biblic care ne descrie întâmplarea de la primele Rusalii creștine, când a început a se arăta acest dar. Textul este complet și limpede, istorisind o întâmplare adevărată și, ca atare, însuși textul nu poate fi tâlcuit în sens spiritual sau mistic, ci numai literal.

Dar ce este și în ce constă vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh (Fapte 2), să lăsăm să ne lămurească însuși textul, în care se spune: *Și când a sosit ziua Cincizecimii, erau toți apostolii împreună la un loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le*

¹Menționăm că învățătura ce urmează nu este o *dogmă* formulată de vreun Sinod Ecumenic sau de Sfinții Părinți și primită apoi de Biserica întreagă de totdeauna, ci este o *teologumenă*, adică o învățătură neoficială alcătuită pe temeiul cercetărilor atente asupra textelor biblice (n ed)

dădea lor Duhul a grăi. Și erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbați cucernici din toate neamurile care sunt sub cer. Și, iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și erau uimiți toți și se minunau, zicând: Iată, nu sunt aceștia care vorbesc toți galileeni ? Și cum auzim noi, fiecare, limba noastră în care ne-am născut? Parți și mezi și elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfalia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu! Și toți erau uimiți și nu se dumireau, zicând unul către altul: Ce va să fie aceasta? Iar alții, batjocorindu-i, ziceau că sunt plini de must (Fapte 2, 1-13).

Din analiza celor 13 versete care alcătuiesc cheia dezlegării problemei, constatăm următoarele:

a) Vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh și ca minune nemaiauzită (glosolalia) acum s-a manifestat întâia dată. De aceea și este descrisă pe larg, pentru ca cititorii să poată ști ce este și în ce constă;

b) Apostolii, prin darul harismatic al Sfântului Duh, au început a predica *în alte limbi*, și anume în peste 15 limbi diferite, iudeilor de alte limbi, aflați la acea dată în Ierusalim, cu ocazia sărbătorii;

c) Acești iudei de alte limbi (străine) se minunau auzind predicându-li-se *în limba lor* maternă de către niște oameni simpli, galileeni, care nu aveau de unde să cunoască altă limbă, decât pe cea galileiană (aramaica vorbită în Galileia);

d) Ascultătorii de alte limbi înțelegeau tot ceea ce li se predica - fiindcă li se vorbea de-a dreptul în limba lor -, neavând trebuință de vreo tălmăcire, și tocmai în aceasta consta minunea de care nu se puteau dumiri, fiind uimiți; căci înțelegeau perfect ce li se predica, auzind și știind bine ce li se vorbește *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu*;

e) Totuși, printre ascultători *erau și unii care nu înțelegeau nimic* din cele ce se predicau acolo și de aceea *îi luau în râs pe apostoli*, învinuindu-i că sunt beți. Acești ascultători nu pot fi alții decât localnicii din Ierusalim și poate din alte părți ale Palestinei, care nu cunoșteau alte limbi decât

pe cea evreiască (aramaică). Pentru aceștia, vorbirea apostolilor era cu totul neînțeleasă - socotind-o simplă bolborosire -, iar dacă noi ținem cont și de faptul că Apostolii predicau «în limbi» cu toată însuflețirea, nu ne mai miră că iudeilor localnici le făceau impresia unor oameni beți, care bolborosesc cu exaltare cuvinte neînțelese.

Astfel, localnicii nu înțelegeau nimic din cele predicate, decât doar dacă le-ar fi tălmăcit cineva, iar tălmăci nu se găseau. După cum există darul glosolaliei, tot așa există și un alt dar: al tălmăcirii. Acesta era dat - după cum se va vedea mai jos - atunci când ascultătorii erau numai localnici necunoscători de alte limbi, cum erau de pildă în Corint (I Cor. 14). În Ierusalim însă, de data aceasta, nu i se simțea lipsa. El era necesar numai acolo unde ascultătorii auzeau numai bolborosire fără rost. Darul tălmăcirii era și el minunat și uimitor, întocmai cum era și cel al vorbirii în limbi, cu care era în strânsă legătură. Neavându-l, ascultătorii localnici judecau lucrurile numai după aparență, din cauza nepriceperii lor.

Dar se poate întreba cineva: cum se face că în Ierusalim erau atunci de față două feluri de iudei: localnici (de limbă evreiască) și străini (de peste 15 limbi diferite)?

Se știe că mulți dintre evrei trăiau în «diaspora» (în împrăștiere), risipiți prin alte țări și printre alte popoare, atrași acolo de felurite interese negustorești. Aceștia - după câteva generații - nu mai aveau ca limbă maternă ebraica, ci pe cea a poporului sau a țării în care se stabiliseră, limba evreiască devenindu-le cu vremea total necunoscută. Așa erau, de pildă, iudeii așezați în Alexandria Egiptului, unde se vorbea limba greacă. Așezarea lor de aici fiind puternică, își zidiseră și un templu și puseseră să li se traducă în limba greacă Legea (Vechiul Testament), pentru a o putea citi, înțelege și folosi în rânduielile cultului de la templul lor, deoarece în limba ebraică nu o mai înțelegeau. Aceasta este «Septuaginta» sau «traducerea celor 70». Din cauza limbii grecești (elene) pe care o vorbeau, acești iudei purtau numele de «eleniști». (Am dat doar un exemplu, dar astfel de iudei - deși în număr mai mic, formând așezări mai puțin puternice - erau stabiliți prin toate țările).

Toți iudeii însă, indiferent unde s-ar fi aflat așezați, erau obligați prin Lege ca în fiecare an să meargă de trei ori la

templul din Ierusalim, și anume, cu prilejul celor trei mari sărbători: a Paștilor, a Cincizecimii și a Corturilor (colibelor) (Deut. 16), pentru a ține legătura cu Legea și cu cultul de la templu, pentru a-și împlini jertfele și curățirile cerute, precum și pentru a-și plăti impozitul către templu. Impozitul către templu se plătea numai în bani evreiești numiți «sicii» și era de o jumătate de siclu de fiecare evreu major (Matei 17, 24-27). Cei din diaspora veniți aici, nu aveau sicii, ci numai bani din țările lor, dar la templu se găseau zarafi sau schimbători de bani, care se îndeletniceau cu schimburile de bani.

De asemenea, aici se găseau și vânzători de animale pentru jertfă, pentru cei care, venind de departe, nu-și puteau aduce cu ei animalele de jertfă cu care erau datori după Lege. Se știe că Mântuitorul i-a scos afară cu biciul din acest lăcaș și pe unii și pe alții la o sărbătoare a Paștelui (Matei 21, 12-13; Ioan 2, 14-16). Numai în caz de mari impedimente putea cineva lipsi de la una sau cel mult la două din aceste sărbători de la templul din Ierusalim (Ieș. 23, 17; 34, 23; Deut. 16, 16).

Așa se explică pentru ce la această Cincizecime se găseau în Ierusalim două feluri de iudei: **1.** localnicii din Ierusalim sau Palestina, care vorbeau numai limba lor evreiască, și **2.** iudeii «străini» sau «risipiți», din «împrăștiere», care nu mai vorbeau limba evreiască, ci numai pe aceea a țării în care se așezaseră. Deși în versetul 5 din Fapte (capitolul 2) se spune că acești iudei de limbi străine „locuiau” în Ierusalim, totuși, din faptul că erau de multe limbi, anume de toate limbile de pe pământ, înțelegem că „locuiau” numai vremelnic aici, cu ocazia sărbătorii, sau că, probabil, unii dintre ei erau acum stabiliți aici definitiv, reîntorși de prin alte țări în țara lor.

Deci textul este cu totul limpede; el istorisește o întâmplare, și, ca atare, nu poate avea decât o interpretare literală. Din el se poate deduce cu ușurință și scopul darului duhovnicesc al vorbirii în limbi, anume de a li se da apostolilor posibilitatea să propovăduiască credința creștină la toți oamenii a căror limbă ei nu o cunoșteau, și de a face ca toate popoarele să rămână uimite de darurile minunate care se manifestă în creștinism, spre a se lăsa mai ușor convinse de noua credință și a se converti (Fapte 2, 6-7, 11). Contextul este și el perfect de acord cu cele zise mai sus despre glosolalie, iar textele paralele

concordă de asemenea cu textul și contextul, fără a le contrazice decât doar în aparență și numai pentru cei ce nu vor să pornească de la acest capitol-cheie din Faptele Apostolilor, atunci când vor să definească glosolalia. În cele ce urmează vor fi luate toate pe rând.

II. Lămuririle date în context de Apostolul Petru asupra acestei vorbiri în limbi, care pe unii îi uimea, iar pe alții îi făcea să-i ia în răs pe apostoli, sunt în deplin acord cu cele constatate mai sus din textul citat. Într-adevăr, în atmosfera contradictorie creată printre ascultători de manifestarea darului glosolaliei, care atunci s-a arătat pentru prima oară, Apostolul Petru se vede silit să dea unele explicații. Lăsăm să vorbească în continuare însuși textul biblic, care alcătuiește contextul textului de bază (primele 13 versete) de mai sus: *Și stând Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul și le-a vorbit: Bărbați iudei și toți care locuiți în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută și luați în urechi cuvintele mele; că aceștia nu sunt beți, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi². Și zice mai departe apostolul: Aceasta este ce s-a spus prin proorocul Ioil: Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul și fiii voștri și fiicele voastre vor prooroci și cei mai tineri ai voștri vor vedea vedenii și bătrânii voștri vise vor visa. Încă și peste slugile Mele și peste slujnicele Mele voi turna în acele zile din Duhul Meu și vor prooroci. Și minuni voi face sus în cer și jos pe pământ semne: sânge, foc și fumegare de fum. Soarele se va schimba în întuneric și luna în sânge, înainte de a veni ziua Domnului, cea mare și strălucită* (Fapte 2, 14-20).

Constatăm, mai întâi de toate, că apostolul se adresează numai iudeilor localnici și de aceea lor nu le vorbește în vreo limbă străină, ci în limba evreiască. Iar după felul cum apostolul se justifică în fața lor, înțelegem că numai acești iudei îi luaseră în răs pe apostoli zicând că sunt beți, pe când pentru străini - de alte limbi - am văzut că ceea ce auzeau era perfect înțeles și minunat. Deci este în perfect acord cu cele constatate

²Pe atunci la iudei ziua începea cu ceasul I și se sfârșea cu ceasul al XII-lea, după care începea noaptea cu ceasul I și se sfârșea dimineața cu ceasul XII-lea. Ceasul I începea la sase dimineața și ceasul al XII-lea la ora cinci seara (pina la sase). Ceasul al treilea, așadar, era ora 9 dimineața, după felul nostru de a număra ceasurile.

deja în text. Petru le spune că vorbirea în limbi nu provine dintr-o stare de beție, ci dintr-un dar al Sfântului Duh, constituind o minune dumnezeiască prezisă din vechime de Dumnezeu prin proorocul Ioil, care a proorocit că în zilele din urmă - adică în ultima epocă a lumii, care este epoca creștină a Noului Testament - Dumnezeu va face semne minunate (vezi Ioil 3, 1-3).

O parte din aceste senine au început deja să se arate acum. Așa, de pildă, proorocirea, prin puterea darului Sfântului Duh revărsat peste apostoli; ceea ce iudeii localnici au socotit ca bolborosire de oameni beți, nu este altceva decât o proorocire, sau un dar special al Sfântului Duh de a prooroci, întocmai cum a zis Proorocul Ioil. Aceste adevăruri sunt în legătură uneori cu tainele viitorului (Fapte 11, 27-28), însă nu totdeauna. Cei ce prezic sau descoperă anumite taine din viitor printr-o inspirație specială a Duhului Sfânt sunt profeți sau prooroci. Așa au fost cei patru profeți «mari» și cei doisprezece «mici» din Testamentul Vechi, plus Moise, Ilie, Elisei ș.a. Dar și ei, nu numai pentru aceasta au fost numiți prooroci, căci unii nu prezic nimic din cele viitoare și totuși sunt prooroci. Numele sau atributul de «prooroci» îl au - cel puțin în creștinism - toți cei ce au darul dumnezeiesc de a lămuri cu însuflețire adevărurile de credință ale creștinismului (I Cor. 12, 10; 14, 1-5, 24, 29, 32 ș.a.).

Astfel, vorbirea în limbi din Duminica Pogorării Duhului Sfânt este o descoperire, predicată cu însuflețire, adică o proorocire. Ea era o vorbire cu înțeles, deoarece străinii prezenți erau «uimiți» și știau că li se vorbește despre *faptele minunate ale lui Dumnezeu* (Fapte 2, 11). Așadar, după lămuririle date de Sfântul Apostol Petru, vorbirea în limbi de la Pogorârea Sfântului Duh era o proorocire, adică o predicare în grai și cu înțeles, prin insuflare îmbelșugată («turnare») de la Sfântul Duh; era o predicare lămuritoare. Prin ea se împlinesc cuvintele profetice ale lui Ioil, care a prezis-o.

Proorocul a mai prezis și alte semne, dar unele din ele se vor împlini abia în apropiere de sfârșitul lumii, după cum ne-a învățat însuși Mântuitorul (vezi Matei 24, 6-7, 29 ș.a.), arătate în capitolul 29 al acestei lucrări.

Deci este o mare greșeală a zice că vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh constă într-o bolborosire neînțeleasă; bolborosirea de sunete nearticulate, nu numai că e neînțeleasă, dar e și fără sens. Glosolalia însă a fost o proorocie, o vorbire cu înțeles și cu rost. Este cu totul exclus ca vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh să însemne o bolborosire de vorbe într-o limbă inexistentă și de nimeni pricepută, cum susțin sectarii pentecostali, pentru că atunci nu s-ar mai vorbi de *limbi* și nici de *limbi noi* (Marcu 16, 17); iar mai presus de toate ar fi de neînălțurat contrazicerea cu textul atât de limpede de la Faptele Apostolilor capitolul 2.

Să se știe că glosolalia (vorbirea în limbi) numai atunci este proorocie, când ascultătorii sunt străini și înțeleg ce li se vorbește. Când însă ei sunt localnici, necunoscători de limbi străine, glosolalia pentru ei nu mai e proorocie, ci ceva de neînțeles. În adunarea unde se găsesc numai localnici, fie ea la Corint, fie la Ierusalim sau oriunde, vorbirea în limbi nu are nici un rost. Numai atunci are rost când de față sunt și străini, cum erau de pildă în Ierusalim, la cele trei sărbători mari: Pastile, Cincizecimea și Corturile din fiecare an, și cum a fost cazul atunci, la Pogorârea Duhului Sfânt.

Sectarul: Noi nu avem nevoie să ne înțeleagă oamenii, când vorbim *în limbi*. Pentru că cine vorbește în limbă insuflată, nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu, căci nimeni nu-l înțelege *fiindcă el, în duh, grăiește taine* (I Cor. 14, 2).

Preotul: Dar cum se face atunci că la Cincizecime, când S-a pogorât Duhul Sfânt și apostolii au început a vorbi *în limbi*, fiecare din cei adunați acolo la praznicul Cincizecimii, din diferite țări, îi auzeau și îi înțelegeau pe ei *vorbind în limba sa* (Fapte 2, 6)?

Sectarul: Nu înțelegeau toți cele ce vorbeau apostolii prin insuflarea Duhului Sfânt, fiindcă unii îi luau pe ei în râs, socotindu-i că sunt beți (Fapte 2, 13).

Preotul: Am arătat în cele de mai sus, pe larg, că numai cei localnici din Ierusalim și din Palestina, care nu știau altă limbă decât cea aramaică, ce se vorbea pe atunci în Galileia, numai aceia, neînțelegând *limbile noi* (Marcu 16, 17) în care vorbeau Apostolii, li se părea vorbirea lor ca o bolborosire și că sunt beți. Iar cei străini, care veniseră la praznicul Cincizecimii

din mai mult de 15 țări, îi auzeau vorbind în limbile lor *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu!* (Fapte 2, 11). Iar dacă voi, sectarilor, vorbiți în limbi și nimeni nu vă înțelege, cum zidiți voi Biserica și cum o folosiți? Căci scopul glosolaliei, al vorbirii în limbi străine, tocmai acesta a fost, ca, prin vorbirea în limbi străine, Sfinții Apostoli să poată răspândi creștinismul la toate popoarele lumii și să vestească Evanghelia în tot pământul, după cum era scris că: *în tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor* (Ps. 18, 4). Așadar glosolalia a fost un semn al puterii lui Dumnezeu manifestat între necredincioși și mijloc hotărâtor de convertire a lor (I Cor. 14,22-25).

Sectarul: Voi, ortodocșii, aveți mare necaz pe noi, că ne-am învrednicit de acest mare dar de la Dumnezeu, de a vorbi în limbi. Și fiindcă voi nu-l aveți, căutați pe toate căile să ne împiedicați pe noi de la această mare lucrare a harului Sfântului Duh, prin care noi folosim atâtea suflete și le întoarcem la calea mântuirii.

Preotul: Am spus și iarăși spun: Ce căutați voi, sectarilor pentecostali (tremurători), să vorbiți „în limbi” oamenilor credincioși, care au cunoscut și au crezut în Hristos de două mii de ani? Ce rost are să-mi vorbești mie într-o limbă străină despre Hristos, când eu am crezut, am învățat și mi-am însușit credința în Hristos din pruncie?

Du-te, pentecostalule rătăcit și închipuit, dacă ai darul „vorbirii în limbi”, și vorbește popoarelor celor păgâne, așa cum au făcut Sfinții Apostoli, care, având pe lângă celelalte daruri și pe acesta, au fost trimiși de Mântuitorul să predice Evanghelia la toate neamurile (Matei 28, 19). Ce cauți tu, ereticule pentecostal, să vorbești „în limbi” celor credincioși, *că vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși; iar proorocia nu pentru cei necredincioși, ci pentru cei ce cred* (I Cor. 14, 22)?

Noi știm bine viclenia voastră, că nu aveți nici un dar al vorbirii în limbi și că vă înșelați unul pe altul, fățarnicindu-vă ca și cum ați avea un dar ca acesta. Dar chiar de ar avea cineva un dar ca acesta, trebuie să înțeleagă că vorbirea în limbi nu este cel mai mare dar.

Marele Apostol Pavel ne arată că sunt alte daruri ale Sfântului Duh mai mari decât vorbirea în limbi, căci auzi ce zice: *Voiesc ca voi toți să grațiți în limbi; dar mai cu seamă să proorociți. Cel ce proorocește e mai mare decât cel ce grăiește în limbi, afară numai dacă tâlmăcește, ca Biserica să ia întărire* (I Cor. 14, 5).

Vezi că sunt daruri mai mari decât vorbirea în limbi, precum darul proorocirii și al tâlmăcirii, prin care Biserica primește mai mult folos decât prin vorbirea în limbi? Acest lucru arătându-l, Apostolul Pavel spune: *Deci, dacă s-ar aduna Biserica toată laolaltă și toți ar vorbi în limbi și ar intra neștiutori sau necredincioși, nu vor zice oare că sunteți nebuni?* (I Cor. 14, 23).

Așadar să știți voi, rătăciților sectari, că prin vorbirea voastră neînțeleasă și bolborosită sunteți niște oameni care vorbesc în vânt: *Dacă prin limbă nu veți da cuvânt lesne de înțeles, cum se va cunoaște ce ați grăit? Veți fi niște oameni care vorbesc în vânt* (I Cor. 14, 9). Deci, darurile proorociei și al tâlmăcirii sunt mult superioare darului vorbirii în limbi, deoarece prin aceste daruri mai mult se zidește și se folosește Biserica lui Hristos decât prin vorbirea în limbi (I Cor. 14, 2-4). Iar mai presus de toate darurile este dragostea, căci auzi ce zice marele Apostol Pavel: *De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător* (I Cor. 13, 1).

Sectarul: Noi, când vine darul Sfântului Duh peste noi și vorbim în limbi, ne aflăm în stare de extaz (răpire) și atunci numai cu limba mai putem șopti anumite sunete nearticulate și neînțelese de oameni sau avem unele manifestări de înălțare sufletească, cum ar fi exclamările de bucurie sau strigătele de întristare pentru păcatele noastre, precum și alte mișcări ale corpului nostru, care se fac atunci în noi prin lucrarea Duhului Sfânt. O asemenea manifestare sufletească a avut și Saul împăratul, atunci când urmărea pe David și, venind în Rama, a fost cuprins de un duh proorocesc și profetea zbciumându-se ca un profet, aruncându-și hainele de pe el și stând gol toată ziua și toată noaptea la pământ (I Regi 19, 22-24). Deci voi, ortodocșii, neînțelegând aceste taine profetice care se lucrează cu noi, ne socotiți pe noi eretici și înșelați. Dar ce ne pasă nouă

de socoteala voastră sau a altora, când noi prin aceste mișcări și cuvinte arătăm lucrarea Duhului Sfânt în noi?

Preotul: Nu Duhul lui Dumnezeu vă poartă pe voi atunci când vi se pare vouă că vorbiți în limbi străine, ci duhul satanei și al întunericului, care, găsind la voi minte slabă și nelămurită, voiește prin voi să falsifice adevărata lucrare a Duhului Sfânt, care a fost la primele Rusalii creștine. Căci bolborosirea voastră, a penticostalilor, care se face din sunete nearticulate, nu poate fi numită niciodată *limbă* sau *limbi*, sau *altă limbă*, cum au fost numite *limba* sau *limbile* vorbite prin darul Sfântului Duh. E de neînțeles pentru o minte sănătoasă, clară și chibzuită, cum ar fi posibil ca prin sunete nearticulate - adică prin ceva neserios - să-și descopere Dumnezeu tainele Sale cele mărețe, cum știm că le descoperă în glosolalie (I Cor. 14, 2-4).

Apoi, dacă bolborosirea voastră, a sectarilor, care ziceți că o aveți sub inspirația Sfântului Duh, ar fi cu adevărat de la Duhul Sfânt, ea ar fi înțeleasă de unii străini fără de tâlmăcire, iar de alți localnici nu. Căci dacă glosolalia de la Cincizecime ar fi fost bolborosire, atunci tot atât de neînțeleasă ar fi fost și pentru unii și pentru alții. Ori noi vedem din cele întâmplate la Pogorârea Duhului Sfânt că n-a fost așa.

Și voi, sectarilor penticostali, mai ziceți că mișcarea limbii în vremea bolborosirii și anumite mișcări și gesticulații ale trupului vostru, mai ales atunci când sunteți în extaz (răpire), sunt semne simțite ale lucrării Duhului Sfânt.

Dar eu mai repede cred că sunt semne ale prezenței duhului celui vicelan și înșelător care vă stăpânește în vremea aceea. Căci manifestări asemenea cu ale voastre aveau și păgânii greci, din vechime, când se rugau zeului lor, Dionisos. Aceștia, când ajungeau în fața acestui idol diavolesc, cădeau în „extaz” (în transă), tremurau făcând mișcări ritmice ale trupului, cădeau la pământ, se tăvăleau pe jos și unii spumegau la fel ca îndrăciții din vremurile noastre; apoi se sculau și cântau cântece ditirambice, scoțând exclamații de bucurie drăcească. La fel ca ei făceau și montaniștii (pepuzienii), ereticii secolelor I-II ai erei creștine, irvingienii, elehesaiții, iar mai târziu metodiștii, quakerii ș.a., care aveau mișcări extravagante și halucinații, pe care le socoteau ca și voi, penticostalii de azi, că le au de la Dumnezeu, dar pe care de fapt le aveau de la «teologii

întunericului» și «filosofii iadului» și de la dracii numiți arhi-coni, care, știind Scripturile, duc în rătăcire pe cei neiscușiți și înșelați de ei, chiar cu cuvinte luate din Sfânta Scriptură.

Toate acestea le pătimesc toți sectarii care au rupt legătura cu mama lor duhovnicească, Biserica, care i-a născut „din apă și din Duh” și care este și rămâne în veac *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15; Zah. 8, 3 ș.a.).

Sectarul: Noi, prin darul vorbirii în limbi, ținem trează lucrarea Duhului Sfânt între oameni și Biserica lui Hristos, ca și la începutul creștinismului, căci și acum, ca și atunci, prin acest semn simțit al darului Sfântului Duh aducem mirare și uimire asupra celor necredincioși. De asemenea, prin această lucrare văzută a darului vorbirii în limbi străine, facem cunoscut celor credincioși că încă există și azi lucrarea Sfântului Duh în Biserică, ca și la primele Rusalii ale creștinilor.

Preotul: Nu este deloc așa cum credeți voi, sectarilor, căci acest dar al vorbirii în limbi nu s-a dat de Dumnezeu pentru toate veacurile, până la sfârșitul lumii. El a fost un semn și o lucrare văzută a Sfântului Duh, dat Bisericii numai pentru o vreme, cu scopul de a se converti mai ușor neamurile păgâne la creștinism. Desigur și el a fost un mare dar al lui Dumnezeu și un semn văzut al lucrării Duhului Sfânt, însă numai pentru vremea de la începutul Bisericii și numai pentru cei necredincioși (I Cor. 14, 22-28), pentru convertirea popoarelor păgâne și pentru cei străini, căci iudeii localnici, care nu înțelegeau cele ce vorbeau dumnezeieștii apostoli la pogorârea acestui mare dar, nici așa nu au crezut, ci le spuneau că sunt *plini de must* (Fapte 2, 13). Această necredință a lor în fața acestui mare dar a proorocit-o marele prooroc Isaia, zicând: *se va grăi acestui popor într-o limbă străină..., și nici așa nu vor asculta de Mine, zice Domnul* (Isaia 28, 11-12).

Și într-adevăr, la Rusalii le-a vorbit prin buzele străinilor, căci, după cum se vede, cei străini de limba lor i-au auzit pe apostoli vorbind «în limbile lor» *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu* (Fapte 2, 11) și au crezut. Dar despre acest dar al vorbirii în limbi, Apostolul Pavel a proorocit că el *va înceta* (I Cor. 13, 8) din Biserică, deoarece el a fost un dar și un semn numai pentru vremea cea de la început a creștinismului și pentru cei necredincioși (I Cor. 14, 22-28).

Acest adevăr al încetării darului vorbirii în limbi din Biserică îl arată și Sfântul Ioan Gură de Aur, marele dascăl și luminător al Bisericii lui Hristos, care zice în această privință: „Dar poate că cineva ar spune: pentru care pricină nu se fac acum semne? În această privință ascultați-mă cu dinadinsul, căci de la mulți aud acestea și adeseori și pururea se întreabă: pentru ce atunci toți cei botezați vorbeau în limbi, dar acum nu?”

Să cunoaștem mai întâi ce înseamnă a vorbi în limbi și atunci vom spune și pricina. Ce înseamnă, așadar, a vorbi în limbi? Cel botezat grăia în limba indienilor, a egiptenilor, a perșilor, a sciților, a tracilor și omul primea darul vorbirii în multe limbi; chiar aceștia de acum, dacă ar fi fost botezați atunci, îndată i-ai fi auzit grăind în diferite limbi. Pavel, după cum se spune în Sfânta Scriptură, a găsit pe unii botezați cu botezul lui Ioan și le-a spus: *Primit-ați voi Duhul Sfânt când ați crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici n-am auzit dacă este Duh Sfânt* (Fapte 19, 2). Și îndată a poruncit ca să fie botezați. *Și punându-și Pavel mâinile peste ei, Duhul Sfânt a venit asupra lor și vorbeau toți în limbi și prooroceau* (Fapte 19, 6).

Dar pentru care pricină a fost dat și, mai târziu, a fost luat dintre oameni acest dar? **Nu pentru motivul că Dumnezeu nu ne cinstește, ci pentru că ne cinstește foarte mult.** Cum? Să vă spun: Oamenii erau atunci mai fără de minte, deoarece erau de curând izbăviți de idoli și mintea lor era încă neascuțită și mai nesimțitoare, erau atrași și încântați de toate cele trupești, nu aveau încă nici o idee de darurile netrupești și nici nu știau ce este harul spiritual, care se contemplă numai prin credință. Pentru aceea se făceau atunci semne.

Unele dintre harismele cele duhovnicești sunt nevăzute și se înțeleg numai prin credință, iar altele se fac prin semne văzute, pentru încredințarea celor necredincioși. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru duhovnicesc, este o harismă nevăzută, căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curăță păcatele. Pentru ce? Pentru că sufletul este cel curățit; iar sufletul nu se vede cu ochii trupului. Așadar curățirea păcatelor este un dar duhovnicesc care nu poate fi dat vederii trupesti. A vorbi însă în diferite limbi, este și aceasta una din lucrările harului Duhului Sfânt, dar dă un semn văzut și ușor de priceput de cei necredincioși. Într-adevăr, vorbirea care se aude în afară

este o învedereare și o dovadă a lucrării lăuntrice petrecute în suflet, adică a celei nevăzute. Pentru aceasta și Pavel zice: *și fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos* (I Cor. 12, 7).

Eu acum deci nu am nevoie de semne. Pentru ce? Pentru că am fost învățat să cred în Stăpânul și fără să mi se dea semn. Cel care nu crede are nevoie de zălog, dar eu care cred, n-am nevoie de zălog și nici de semn. Știu că am fost curățit de păcate, chiar dacă nu vorbesc în limbi. Cei de atunci însă nu credeau dacă nu primeau semn. Pentru aceasta li se dădeau semne, ca o garanție a credinței în care credeau. Prin urmare, nu li se dădeau semne ca la niște credincioși, ci ca la niște necredincioși, ca să ajungă credincioși. În acest sens zice și Pavel că *vorbirea în limbi este semn, nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși* (I Cor. 14, 22).

Vedeți, dar, că dacă s-au îndepărtat de la noi semnele, nu se datorează faptului că Dumnezeu ne necinstește, ci că ne cinstește! A făcut astfel, voind să arate credința noastră. Că noi credem în El fără garanții și fără semne. Cei de la început, dacă n-ar fi avut mai întâi garanție și semn, n-ar fi crezut în El, cu privire la cele nevăzute. Eu însă și fără semn îi arăt toată credința. Aceasta este pricina pentru care nu se fac acum semne³.

Așadar, în cele de mai sus și-am arătat, omule rătăcit, cu mărturia Sfintei Scripturi, proorocia marelui Apostol Pavel despre încetarea darului vorbirii în limbi din Biserică, după cum scrie că *darul limbilor va înceta* (I Cor. 13, 8). De asemenea am arătat pe larg și tâlcuirea marelui și slăvitului Ierarh Ioan Gură de Aur la aceste cuvinte ale Apostolului Pavel, prin care se arată clar și luminat pricina pentru care semnul vorbirii în limbi a încetat. Dacă vei citi cu atenție cele tâlcuite de dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur, vei afla că darul acesta al vorbirii în limbi s-a luat de la noi, nu pentru că Dumnezeu ne urăște pe noi, ortodocșii, ci pentru că ne iubește foarte mult, ca pe cei care credem acum și fără semne.

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul I la Rusalii*, în voi. *Cuvântări din Praznicele împărătești*, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, București, 1942, p. 258-260.

Sectarul: Trebuie să știți voi, ortodocșilor, că noi, penticostalii, pe lângă darul vorbirii în limbi, mai avem și alt dar, «botezul cu Duhul Sfânt și cu foc» (Luca 3, 16), care este cu totul deosebit de cel cu apă. Acest botez revarsă asupra noastră diferite daruri minunate ale Sfântului Duh, dar mai ales darul vorbirii în limbi și al tălmăcirii, întocmai cum s-a revărsat la Cincizecime peste apostoli (Fapte 2, 1-13).

Preotul: Nu este alt dar acest botez al vostru, care pretindeți că este cu «Duh și foc», ci aceasta este o altă rătăcire, mai grea ca cea dintâi. La voi s-a împlinit Scriptura care zice: *Adânc pe adânc cheamă* (Ps. 41, 9), căci dintr-un păcat greu care pogoară la iad (pretenția că aveți darul vorbirii în limbi), ați sărit în altă prăpastie și mai adâncă decât cea dintâi, pretinzând că aveți două botezuri: cel cu apă și Duh Sfânt și cel cu Duh Sfânt și foc. Dar care prooroc, care apostol, care Scriptură v-au învățat pe voi asemenea rătăcirii și hule, fără numai rătăcirea voastră de a înțelege Scripturile pe dos?

În omiliile sale, Sfântul Macarie cel Mare Egipteanul arată că dracii după felul lor se împart în trei cete: unii se zic „vrăjitori” și aceștia înșeală pe cei ce descântă sau vrăjesc și fac farmece; alții se zic „pitonicești” și aceștia se fățarnicesc a ghici viitorul; iar alții, cei mai răi, se cheamă „arhiconi”, și pe aceștia unii din Sfinții Părinți ai Bisericii îi numesc „teologii întunerului și filosofii iadului”⁴. Acești draci cunosc foarte bine Scripturile, silindu-se cu toată puterea a-i învăța pe începătorii de eresuri și pe cei supuși lor să înțeleagă strâmb, sucit și răzvrătit Sfintele Scripturi, spre a-i duce pe toți la rătăcire și pierzare. Așadar să știți bine și cu întemeiere că toți acești draci „arhiconi - teologi ai iadului” au înșelat pe conducătorii penticostalilor, ca și pe toți începătorii de eresuri din vechime, și prin ei și pe voi v-au tras la rătăcire și pierzare.

Cine v-a învățat pe voi că sunt două botezuri creștine? Oare nu spune Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură că este un singur botez (Efes. 4, 5; I Cor. 12, 13)? Iar «botezul cu Duh Sfânt și cu foc» de la Cincizecime, ce este altceva decât botezul creștin pe care îl vestise atât Ioan Botezătorul (Matei 3, 11; Marcu 1, 8; Luca 3, 16; Ioan 1, 33), cât și Mântuitorul (Fapte

⁴ Vezi Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Sbornic*, voi. II.

1, 5)? Și despre care Mântuitorul a spus că va fi «cu apă și cu Duh» (Ioan 3, 5); nu numai cu apă, ca al lui Ioan, dar nici numai cu Duh. Însăși practica apostolică ne-o dovedește, că de câte ori se împărtășește botezul creștin, se împărtășește cu apă și cu Duh deodată, apa și Duhul constituind două elemente de neapărată trebuință ale unuia și aceluiași Botez, care este Botezul creștin (a se vedea mai pe larg în capitolul 17 despre Botez).

Chiar dacă, uneori, în legătură cu practica acestei Taine se vorbește fie numai de apă (Fapte 18, 36-39), fie numai de Duh (Fapte 1,5; Matei 3, 11), Botezul creștin este unul singur și nedespărțit: «cu apă și Duh» (Ioan 3, 5).

Apostolii l-au primit la Cincizecime numai prin vărsarea Sfântului Duh, fără apă, dar acest fel de împărtășire a fost numai o excepție, ca început al Botezului creștin, cum am văzut când am vorbit despre Botez. Încolo însă, chiar ei înșiși când l-au împărtășit cuiva, l-au împărtășit deodată cu apă și Duh și numai în acest sens vorbesc ei despre Botez. Așa a botezat Diaconul Filip pe famenul etiopian (Fapte 8, 26-38), Apostolul Pavel pe ucenicii din Efes (Fapte 19, 1-6), Apostolul Petru pe păgânii din casa sutașului Corneliu (Fapte 10, 47-48), adică exact așa cum îi spusese Mântuitorul lui Nicodim (Ioan 3, 5). Apostolul Pavel zice textual: *Este un Domn, o credință, un botez* (Efes. 4, 5). Dacă în creștinism ar exista două botezuri, apostolul n-ar fi putut spune că este unul, ci că sunt două și că unul fără celălalt nu este îndestulător, sau nu este complet.

Sectarul: Vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh constă în pronunțarea unor sunete, care nu pot fi înțelese decât numai prin tălmăcirea făcută printr-un alt dar al Sfântului Duh.

Preotul: Am arătat în cele de mai sus că vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh nu este o simplă bolborosire, ci este vorbirea într-o altă limbă, străină, pe care străinii o înțeleg perfect, cum a fost cazul în Ierusalim, la Cincizecime (Fapte 2, 8-12) și numai localnicii necunoscători ai altor limbi n-o înțelegeau fără tălmăcire, cum a fost cazul tot atunci la Ierusalim (Fapte 2, 13) și mai ales mai apoi în Corint (I Cor. 14, 2 ș.a.). Iată deci că limbile vorbite prin darul deosebit al Sfântului Duh pot fi înțelese de ascultători și că nu totdeauna este nevoie de darul tălmăcirii, ele nefiind nedeslușite și

încâlcite, ci limbi cu înțeles și existente ale unui popor străin. În virtutea celor constatate mai sus, trebuie spuse următoarele:

a) Glosolalia este «vorbire», în vreme ce pronunțarea unui amestec ciudat de sunete - practică de penticostalii rătăciți - nu poate fi numită vorbire, ci bolborosire;

b) În Sfânta Scriptură este vorba de *limbă* sau *limbi*, pe când sunetele încâlcite și gângave ale penticostalilor nu pot fi numite limbi, câtă vreme sunt neînțelese și fără nici o noimă;

c) Prin darul vorbirii în limbi, Dumnezeu își descoperă tainele Sale cele minunate (Fapte 2, 11; I Cor. 14, 2), însă prin bolborosirea voastră, a penticostalilor, este de neconceput ca Dumnezeu să facă descoperiri. Dumnezeu ne-a dat la îndemână, fiecăruia, limba noastră maternă, care e mijlocul cel mai bun și mai potrivit pentru a ne face să înțelegem ceea ce ne descoperă, însă prin mijlocirea bolboroselilor voastre cele încâlcite, El mai mult ne-ar încurca, decât ne-ar lumina;

d) Când cei de față nu sunt străini, ci numai localnici, cel înzestrat cu acest dar este singurul care are un oarecare câștig, folosindu-i cel mult ca mijloc de închinare și rugăciune (I Cor. 14, 2). Dar și această rugăciune nu este de prea mare valoare, deoarece e făcută numai cu duhul, fără să fie și cu mintea (I Cor. 14, 14), adică fără să fie înțeleasă. Ori noi trebuie să-i aducem lui Dumnezeu închinare înțeleaptă (Rom. 12, 1), folosind nu numai duhul nostru, ci și mintea (I Cor. 14, 15), spre a ne fi și nouă înșine și altora de folos (I Cor. 14, 16-17).

Sectarul: Limbile vorbite prin darul Sfântului Duh nu sunt omenești, deoarece nici nu sunt adresate oamenilor, ci lui Dumnezeu. Apostolul Pavel vorbește lămurit: *Pentru că cel ce vorbește într-o limbă străină nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu; și nimeni nu-l înțelege, fiindcă el, în duh, grăiește taine* (I Cor. 14, 2). Iată de ce este ceva firesc ca ascultătorii să nu le înțeleagă fără tălmăcire. Deci felul în care se practică glosolalia în adunările de rugăciune ale penticostalilor, corespunde cu totul celor spuse în Biblie.

Preotul: Așa ți se pare dumitale, dar în realitate deloc nu este așa. Într-adevăr, în textul acesta pe care l-ai citat ni se spune că cel insuflat de darul duhovnicesc al glosolaliei nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu. Dar în Faptele Apostolilor (2, 1-12), unde este descoperită manifestarea pentru întâia

dată a acestui dar, precum și în ce a constat acea vorbire minunată, aflăm în chip cât se poate de limpede că Apostolii, vorbind în limbi, n-au vorbit lui Dumnezeu, ci oamenilor. Ei s-au adresat direct ascultătorilor în mai mult de 15 limbi diferite, iar aceștia au înțeles totul fără tălmăcire; numai localnicii (unii) nu înțelegeau nimic. Deci, după I Corinteni 14, 2, cel *insuflat nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu*. Iar după Fapte 2, 1-12, el nu vorbește lui Dumnezeu, ci oamenilor.

Să ne găsim oare în fața unei contraziceri a Sfintei Scripturi, care într-un loc spune într-un fel, iar în altul, cu totul altfel? Aceasta este cu neputință, de vreme ce toată Sfânta Scriptură a fost insuflată de Duhul Sfânt, Care este Unul singur și Care nu Se contrazice. Dar atunci care este adevărul? Cui vorbesc în limbi cei insuflați? Lui Dumnezeu sau oamenilor? Iar ascultătorii pot înțelege totul, fără tălmăcire, sau nu pot înțelege nimic? Iată întrebările care cer răspuns.

S-ar părea că răspunsul este greu de dat, totuși este foarte ușor; contradicțiile nu există, pentru că și într-un text și în altul se spune adevărul. Oare este cu putință așa ceva? Da! Și încă iată cât de ușor de înțeles: Cei insuflați vorbesc și oamenilor și lui Dumnezeu, uneori putând fi înțeleși, iar alteori nu, în funcție de felul ascultătorilor pe care îi au, străini sau localnici.

În Ierusalim (Fapte 2, 1-12), Apostolii au vorbit oamenilor și au fost înțeleși, pentru că ascultătorii erau străini, oameni de alte limbi. În Corint însă cei insuflați nu vorbeau oamenilor, ci lui Dumnezeu, pentru că ei nu aveau în față ca ascultători decât localnici - neștiutori de alte limbi -, și de aceea nimeni nu îi înțelegea. În astfel de cazuri se poate spune, pe drept cuvânt, că cel ce vorbește în limbi - ca la I Corinteni 14, 2 - nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu, de vreme ce pentru ascultători cele vorbite de ei sunt *taine* (lucruri ascunse, neștiute), pe care nu le pot înțelege fără tălmăcire, așa cum n-au putut unii (localnici) de la Ierusalim și toți cei din Corint. Așadar textul I Corinteni 14, 2 este limpede, și prin Faptele Apostolilor 2, 1-12 el se lămurește deplin. Însă el nu poate fi luat ca punct de plecare singur, prin sine însuși, fără a se contrazice cu cel din Fapte 2, 1-12. Aici este greșeala penticostalilor: nu pun textele de acord și de aceea ajung la contraziceri grave, atât în teorie, cât și în practică.

Sectarul: Pe fața pământului sunt nenumărate limbi care se vorbesc și nimeni dintre oameni nu poate să le cunoască pe toate. Deci dacă limbile vorbite prin darul Sfântului Duh sunt omenești, existente, este cu neputință ca în adunările noastre ascultătorii să le înțeleagă fără tălmăcire, câtă vreme poate nici nu le-au auzit vreodată.

Preotul: Într-adevăr, nimeni nu poate cunoaște toate limbile din lume și este foarte posibil ca, între localnici, limbile grăite prin darul Sfântului Duh să fie neînțelese. Totuși, măcar odată și undeva ar trebui să se întâmple și la penticostalii voștri ceea ce s-a întâmplat la Ierusalim la primele Rusalii, adică vreunul sau altul dintre ascultătorii cunoscători ai câtorva limbi străine să înțeleagă fără tălmăcire și să deslușească din bolboroselile penticostale o limbă oarecare. Dar așa ceva încă nu s-a întâmplat la penticostali, nici la cei de la noi și nici la cei din America, de unde le-a venit sămânța - și desigur nici nu se va întâmpla vreodată. Dacă s-ar fi întâmplat, faptul n-ar fi rămas ascuns, ci l-ar fi trâmbișat cu glas mare în adunările și propaganda lor. Felul lor de a explica glosolalia face ca scopul ei să fie fără de nici un înțeles, în vreme ce, încă dintru început, după cum s-a arătat mai sus, Dumnezeu i-a dat un scop bine determinat.

Sectarul: Fiecare creștin adevărat trebuie să aibă pe Sfântul Duh în el, adică să fie un «vas ales» al Sfântului Duh. Penticostalii pot dovedi prezența Sfântului Duh în ei prin practicarea vorbirii în limbi insuflate, dar ortodocșii nu o pot dovedi prin nimic. Deci ei nu sunt creștini adevărați, căci lipsa lucrării Sfântului Duh în ei este o dovadă sigură că nu sunt pe calea cea adevărată.

Preotul: Cu adevărat, fiecare creștin ar trebui să dovedească prezența și lucrarea Sfântului Duh în el. Dar prezența Sfântului Duh nu se dovedește numai prin vorbirea în limbi. El are și alte daruri, lucrări sau roade. Marele Apostol Pavel zice: *Roadă Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Gal. 5, 22-23) - deci iată că printre roadele Duhului nu este pomenită vorbirea în limbi, deoarece ea este un dar, pentru un anumit timp al Bisericii, nu un rod al Sfântului Duh, cum sunt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga

răbdare ș.a., pe care trebuie să le aibă creștinul din toate timpurile.

Cine se dovedește a avea aceste roade ale Sfântului Duh, acela are și pe Sfântul Duh. Oare ortodocșii nu le au deloc, sau le au mai puțin decât penticostalii voștri? A spune așa ceva înseamnă a-i osândi pe alții din mândrie și a judeca prea părtinitor. Cât privește darul vorbirii în limbi, el nu este un dar obișnuit, ci unul deosebit și nu este dat fiecăruia (I Cor. 12, 10). De ce atunci penticostalii îl râvnesc toți și ni-l pretind și nouă, și-l socotesc ca o condiție a mântuirii și a prezenței Duhului Sfânt? Apostolul zice: *Oare toți vorbesc în limbi?* (I Cor. 12, 30). Deci și cei ce nu vorbesc în limbi pot să fie buni creștini. În comunitatea creștinilor adevărați - cum și penticostalii se pretind a fi - nu toți au aceleași daruri. Atunci cum pot ei pretinde că toți au darul vorbirii în limbi? Apostolii nu ni l-au cerut, ba chiar au arătat că între localnici este nefolositor. Nici ei înșiși nu l-au folosit decât doar în cazuri excepționale, când a avut un anumit rost, cum a fost la Cincizecime. Altfel ni l-ar fi cerut tuturor.

Dar atunci cum de pretindeți voi, penticostalilor rătăciți, că totuși îl pot avea toți și îl pot folosi în fiecare adunare de rugăciune? Oare voi sunteți mai mari decât Apostolii? Așadar să știți voi bine, rătăciților penticostali, că orice întrebare veți mai pune, răspunsul va fi spre demascarea și rușinea voastră.

Din cele constate până aici și mai cu seamă din ceea ce putem constata asistând la adunările penticostale, se poate spune cu toată întemeierea și hotărârea că „limbile” bolborosite de ei nu pot fi insuflate de Duhul Sfânt pentru următoarele motive (în afară de cele constatate mai sus):

1. Dacă ele ar fi într-adevăr insuflate de Duhul Sfânt, atunci ele ar trebui să aibă rosturile și scopurile dumnezeieștii chibzuințe, pe care le-au avut și cele biblice; pe când limbile penticostalilor sunt foarte departe sau chiar împotriva celor spuse în Biblie.

2. Dacă penticostalii, prin „vorbirea în limbi”, ar avea scopul pe care l-au avut Apostolii la Pogorârea Duhului Sfânt, de a uni pe străinii de alte limbi și de a-i face prin aceasta să cunoască și să primească și ei învățătura creștină, atunci am

înțelege că se cuvine să prețuiască și să folosească acest dar în măsură cât mai mare. Însă, deoarece ei încearcă să facă ceea ce făceau creștinii din Corint, ceva fără rost, nu înțelegem de ce se folosesc ei între ei peste măsură de acest fel de a vorbi și de a se ruga. Sfânta Scriptură arată că pe corinteni apostolul i-a oprit să întrecă măsura, și trebuie să credem că ei l-au ascultat, căci mai târziu istoria nu ne mai amintește că prin Corint sau pe altundeva creștinii ar fi folosit în predică și la rugăciunile din adunările lor vorbirea în limbi. Penticostalii însă, după nouăsprezece veacuri de creștinism, se întrec care mai de care să vorbească în limbi, și nu pentru străini necredincioși, ci chiar pentru credincioșii lor.

3. În Ierusalim, la Cincizecime, a fost deplină rânduială. Nu ni se spune și nu rezultă din nimic că ar fi fost cea mai mică neorânduială, căci altfel nu s-ar fi înțeles nimic din ceea ce se predica acolo.

În Corint însă, prin vorbirea în limbi era neorânduială și de aceea Apostolul Pavel cere să se înlăture hărmălaia care făcea ca rugăciunea să se facă în chip necuviincios, pentru că: *Dumnezeu nu este al neorânduiei...* (I Cor. 14, 27-33).

La penticostali este ceva mult mai mult decât cum trebuie să fi fost în Corint până la momentul când a intervenit apostolul. Ei vorbesc „în limbi” mai mulți deodată și nu numai că nimeni nu îi înțelege, dar în hărmălaia „cuvântărilor”, unii mai bat și din palme, alții sar în sus, ridică mâinile, cad în genunchi, tremură, plâng ș.a., fiind o atmosferă generală care seamănă a bâlci mai mult decât a rugăciune, și care numai seriozitate și ordine nu poate dovedi. Cine i-a văzut vreodată pe acești copleșiți de „dar” s-a putut convinge de aceasta; ori, neseriozitatea și dezordinea nu vin de la Sfântul Duh.

4. În adunările penticostale, predicatorii adeseori găsesc prilejul - fie înainte, fie după ce au vorbit „în limbi” - de a adresa cuvinte glumețe, de batjocură și de râs, la adresa noastră, cum adeseori s-a întâmplat, după care cad iarăși copleșiți de „dar” și vorbesc „în limbi”. Oare este cu putință ca într-o astfel de atmosferă să fie de față Duhul Sfânt, Care în astfel de oameni să-și risipească darurile Sale? Oare Duhul Sfânt este și la îndemâna batjocoritorilor, care se fac judecători

trufași ai altora, în locul singurului Judecător, Dumnezeu? Cine ar crede așa ceva, ar înjosi sfințenia Duhului Sfânt.

5. Oare prin astfel de mijloace caută Dumnezeu să-Și răspândească darurile și adevărurile Sale și să-Și descopere tainele Sale? O bolborosire neînțeleasă nu poate să uimească, ci cel mult să amăgească, și nu poate convinge pe păgâni de superioritatea creștinismului și de adevărurile Evangheliei, dacă nu este înțeleasă. Avem doar mintea trează și graiul limpede, cu înțeles, și Dumnezeu le-a dat tocmai pentru a ne da silința să descoperim prin ele adevărul și pentru a-I aduce laude. Dar când El vrea să ne descopere ceva ce n-am putea afla altfel, sau atunci când ne cere să ne rugăm cât mai cu căldură, oare alege El căi întunecate și neînțelese de noi? Oare în loc de a ne deschide mintea și de a ne dezlega cât mai mult limba, El să le întunece și să le lege pe amândouă? Ce minte sănătoasă ar putea crede că aceasta ar fi plăcerea cea mai mare și semnul celei mai mari iubiri față de noi?

6. Am spus că limbile penticostalilor nu pot fi insuflate de la Duhul Sfânt. Dar atunci ne punem întrebarea, de la cine sunt? Căci ceva trebuie totuși să fie. Ce îi face pe penticostali să bolborosească, făcând fel de fel de mișcări nefirești și nepotrivite? Toate acestea pot fi sau simulări (prefăcătorii), sau urmări ale postului negru cu care penticostalii se îndeletnicesc uneori câte două sau mai multe zile de-a rândul înainte de a vorbi „în limbi”, sau, în sfârșit, sunt semnele prezenței unui duh care numai de la Dumnezeu nu poate fi.

În Sfânta Scriptură citim că există un dar special al Sfântului Duh prin care cineva poate deosebi duhurile (I Cor. 12, 10), deoarece, nu numai Duhul lui Dumnezeu insuflă pe oameni, ci și duhul satanei (I Cor. 12, 3) și chiar duhul omului. Noi suntem datori a fi cu mare grijă în a cunoaște ce fel de duh este cel care a insuflat pe cineva. Sfântul Apostol Ioan ne sfătuiește, zicând: *Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cereți duhurile dacă sunt (sau nu) de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume* (I Ioan 4, 1), iar în continuare (v. 2) ne spune că acela este duh diavolesc care nu mărturisește pe Iisus Hristos, adică acela care tăgăduiește pe Iisus Hristos.

Dar să nu uităm că duh diavolesc poate fi uneori și cel ce mărturisește pe Hristos, *deoarece însuși satana se preface în înger al luminii. Nu este deci lucru mare dacă și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății, al căror sfârșit va fi după faptele lor* (II Cor. 11, 14-15).

Cuvintele apostolului și felul în care penticostalii practică fără de înțeles vorbirea în limbi ne îndreptățesc să credem că numai duhul lui antihrist este în sânul adunării penticostalilor, cu scopul de a sparge unitatea Bisericii lui Hristos și de a face din ea mai multe turme și mai mulți păstori, care să se dușmănească întreolaltă spre pierzarea tuturor și pentru distrugerea păcii între oameni. Căci oricât de luminat ar părea acest înger căzut sau diavol, lucrările lui în adunările penticostalilor se văd de departe că nu sunt nici măcar omenești, cu atât mai puțin dumnezeiești.

În orice caz, Sfântul Duh nu se manifestă în lucrări copilărești, neserioase, neînțelese (confuze), fără minte și fără rost, cum sunt acelea din adunările penticostale.

* * *

Credinciosul: Aș vrea să-mi faceți un mic rezumat despre glosolalie (vorbirea în limbi).

Preotul: Ascultă, frate, și ține minte cele ce auzi: Adevărata vorbire în limbi, cea prin Darul Sfântului Duh, atunci se poate cunoaște când va întruni condițiile acestea, adică:

1. Când cel ce vorbește într-o limbă insuflată va fi înțeles de toți cei străini care sunt de față, cum a fost cazul de la Fapte 2, 1-13.

2. Când cineva vorbește într-o limbă insuflată între localnici care nu cunosc limbi străine, cum a fost cazul la I Corinteni, cap. 14, atunci este nevoie de alt dar, al tălmăcirii, despre care spune marele Apostol Pavel la I Cor. 14, 13, căci fără acest dar al tălmăcirii, vorbirea în limbi este o vorbire în vânt și o nebunie (I Cor. 14, 23).

3. Darul vorbirii în limbi nu a fost dat Bisericii pentru totdeauna, ci numai la început creștinismului, pentru a trezi pe

păgâni și pe iudei și spre a crede în Hristos. De aceea marele Apostol Pavel a arătat că darul limbilor va înceta din Biserica (Vezi I Corinteni 13, 8).

4. După ce noi am crezut în Iisus Hristos ca Dumnezeu adevărat, nu mai avem nevoie de vorbirea în limbi. Deoarece limbile sunt semne (harisme) nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși (Vezi I Cor. 14, 22).

5. Chiar la începutul creștinismului, darul vorbirii în limbi a fost unul din cele mai mici daruri în Biserică, deoarece darul profeției, al tălmăcirii, al dragostei și altele sunt mult superioare darului vorbirii în limbi, că prin acestea mult mai mult se zidește și se folosește Biserica lui Hristos (Vezi I Cor. 14, 2-4; I Cor. 13, 1).

6. Este cu totul exclus ca vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh să însemne o bolborosire de vorbe într-o limbă inexistentă și nepricepută de nimeni, căci atunci nu s-ar mai vorbi de „limbi” și „de limbi noi” (Marcu 16, 17). Iar mai presus de toate, ar fi de neînălăturat contrazicerea cu textul atât de limpede al capitolului 2 din Faptele Sfinților Apostoli.

7. Bolborosirile și sunetele nearticulate și cuvintele încălcite pe care le auzim la „vorbitorii în limbi” din ziua de azi, foarte mult se aseamănă cu manifestările ce făceau păgânii în fața zeului lor Dionisos, și cu a ereticilor montaniști, irvingieni și quakerii de mai târziu, pe care Biserica dreptmăritoare a lui Hristos i-a dat anatemei pentru totdeauna⁵.

Așadar, frate, sunt cu totul străine de Duhul lui Dumnezeu vorbirile în limbi ale celor ce li se pare că au dar harismatic și îndrăznesc a falsifica adevărata glosolalie, care a fost la începutul creștinismului.

⁵ Vezi Canoanele 1 și 2 al Sinodului VI ecumenic, Pidalion, foaia 145-150; Canonul 1 al Sinodului VII ecumenic și canonul 1 al Marelui Vasile, Pidalion, foile 215, 217, 405.

Capitolul 34

DESPRE VORBIREA CU CEI MORȚI (NECROMANȚIA sau SPIRITISMUL)

Atât în dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cât și în învățăturile Sfinților Părinți, noi avem o mulțime de mărturii temeinice prin care se dovedește că Dumnezeu pedepsește cu mare urgie pe cei ce se ocupă cu «necromanția» (vorbirea cu morții). Mântuitorul ne învață că *sunt fericiți cei ce n-au văzut și au crezut* (Ioan 20, 29; Luca 1, 45). Iar marele Apostol Pavel arată că nouă, celor ce am crezut în Hristos, în veacul de acum ni se cade a umbla în puterea credinței și nu în a vederii, căci zice: *umblăm prin credință, nu prin vedere* (II Cor. 5, 7).

Dar demonii cei iscoditori îi învață pe oamenii cei asemenea lor să nu fie mulțumiți cu învățătura Mântuitorului și a apostolilor Săi, de a umbla în puterea și adevărarea credinței celei în Hristos, ci să voiască cu orice preț să vadă cu ochii lor, în chip simțit, cele ce trebuie a fi lăsate pe seama credinței, deoarece *credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute* (Evrei 11, 1).

Omul care recurge la practicarea necromanției este un mare vrăjmaș al lui Dumnezeu, care nu ascultă de poruncile Lui, nu se mulțumește cu cele descoperite pe calea credinței și cu cele descoperite nouă de Dumnezeu prin Sfintele Scripturi, ci caută să iscodească, asemenea demonilor, care îl îndeamnă la lucruri neîngăduite de Dumnezeu. Astfel, crezând acelor

năluciri drăcești, el ajunge să se depărteze de Dumnezeu și de învățătura Bisericii lui Hristos.

Unii dintre cei ce practică aceste urgii - de a chema spiritele morților sau mai bine-zis ale dracilor - aduc ca mărturie exemplul lui Saul, care ar fi practicat acest lucru prin chemarea sufletului lui Samuel, la vrăjitoarea din Endor (I Regi 28). Dar să ia seama unii ca aceștia, care urmează în răutate pe Saul, că de pedeapsa lui Saul se fac vinovați înaintea lui Dumnezeu. Căci tocmai pentru această fărădelege a pierdut Saul și împărăția și viața și a fost osândit de Dumnezeu, căzând în uciderea sabiei sale (I Regi 31; I Paral. 10).

Pedeapsa lui Saul pentru nelegiuirea vorbirii cu morții o arată Sfânta Scriptură, zicând: *Așa a murit Saul pentru nelegiuirea sa pe care o făcuse el înaintea Domnului, pentru că n-a păzit cuvântul Domnului și pentru că a întreat și a cercetat o vrăjitoare și nu a cercetat pe Domnul. De aceea a și fost el omorât și domnia a fost dată lui David, fiul lui Iesei* (I Paral. 10, 13-14). Așadar, cine vrea să-i urmeze lui Saul în nelegiuirea chemării spiritelor morților, să aștepte de la Dumnezeu urgie și pedeapsă, asemenea cu a lui Saul.

Dumnezeu a poruncit în Vechiul Testament: *Să nu alergați la cei ce cheamă morții, pe la vrăjitori să nu umblați și să nu vă întinați cu ei* (Lev. 19, 31). Și iarăși: *Bărbatul sau femeia, de vor chema morți sau de vor vrăji, să moară neapărat: cu pietre să fie uciși, că sângele lor este asupra lor* (Lev. 20, 27). Chemarea spiritelor morților este urâciune înaintea lui Dumnezeu și El nu o permite în poporul Său (Deut. 18, 9-14; IV Regi 21, 6), socotind-o ca pe una dintre cele mai mari răzvrătiri ale omului împotriva voii Sale (I Regi 15, 22-23).

Noi nu avem nevoie să comunicăm cu morții, deoarece Dumnezeu ne-a descoperit tot ce a știut El că ne este de folos și de nevoie mântuirii noastre. De pildă, vorbirea cu morții ne poate da dovadă că sufletele morților trăiesc. Dar acest lucru nu este o noutate, de vreme ce îl știm din dumnezeiasca descoperire - și este o chestiune de credință, nefiind nevoie de verificare prin vedere. Descoperirea dumnezeiască ne oferă toată garanția adevărului, iar a o verifica prin experiențe

simțuale înseamnă a pune la îndoială adevărurile descoperirii lui Dumnezeu.

Apoi, niciodată nu poate exista o deplină siguranță că în sedințele spiritiste ar fi de față spiritul presupus - adică cel care a fost chemat -, deoarece și spiritele rele ale dracilor se pot închipui în spirite bune, după cum ne învață marele Apostol Pavel, zicând: *Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în inger al luminii* (II Cor. 11, 14). Și Sfântul Ioan Evanghelistul ne atrage atenția să fim cu mare grijă și să nu credem ușor oricărui duh, zicând: *Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cereați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu* (I Ioan 4, 1-3).

Încă și Sfinții Părinți arată că, chiar în cazul lui Saul cu vrăjitoarea din Endor, nu a fost spiritul lui Samuel cel ce se arătase, ci un spirit diavolesc, care s-a dat drept spiritul lui Samuel. Așa de pildă, Sfântul Grigorie de Nyssa zice: „Spiritul era atât de urât, încât vrăjitoarea s-a îngrozit de el” (*Cuvânt pentru pitonisă*). Negreșit, ar fi fost cu neputință să fi fost cel al lui Samuel, căci - spune același sfânt părinte - la chemarea vrăjitoarei din Endor a venit «cel părut Samuel», iar nu cu adevărat proorocul Samuel, așa cum arată (cu acoperire) Scriptura (I Regi 28, 12), deoarece acest fel de vorbire (acoperit) este folosit și cu alte prilejuri în Sfânta Scriptură. Spre exemplu, diavolul le-a spus protopărinților că dacă vor mânca din pomul oprit, li se vor deschide ochii și vor fi ca «niște dumnezei». Dar, după ce au mâncat, au văzut prăpastia în care au căzut și s-au ascuns. Atunci Dumnezeu, după greșeala lor, a zis: *Iată, Adam s-a făcut ca Unul din Noi* (Fac. 3, 22).

Iar dumnezeiescul părinte Maxim, comentând aceste cuvinte, spune: „Dumnezeu întrebuițează în chip ironic și osânditor pluralul: *s-a făcut ca Unul din Noi*, care corespunde cu ideea despre Dumnezeu zidită în Adam de amăgirea șarpelui, ca să mustre pe omul care a ascultat de diavolul. Și ca să nu-și închipuie cineva că felul de vorbire ironică e străin obiceiului Scripturii, să asculte cum vorbește Scriptura în numele lui Dumnezeu către Israel: *Dacă veți umbla împotriva Mea cu viclenie, și eu voi umbla împotriva voastră cu viclenie*

(Lev. 26, 27-28). Intru nimic nu se deosebește însă viclenia de ironic¹.

Deci Dumnezeu îi grăiește lui Adam potrivit cu ideile despre dumnezeire pe care le învățase acela de la diavol.

Scriptura oferă multe exemple, când cel ce iubește minciuna este predat ei spre pierzare, ca să cunoască prin pătimire pe cele spre care s-a plecat de bună voie și să afle din experiență că din neascultarea și răutatea sa a îmbrățișat moartea în loc de viață, minciuna în locul adevărului, răul în locul binelui. De pildă Adam, în loc să se facă dumnezeu, cum își închipuise el, a căzut din darul lui Dumnezeu (Fac. 3).

Tot astfel Saul, în loc să vorbească cu Samuel, cum își închipuia el, a vorbit cu «cel părut Samuel», adică cu diavolul, care l-a înșelat luând chipul lui Samuel. Acest părut Samuel i-a spus lui Saul: *Mâine tu și fiii tăi veți fi cu mine* (I Regi 28, 19). Cum i-ar fi spus aceste cuvinte lui Saul, dreptul și Sfântul Prooroc Samuel, care a auzit cuvintele lui Dumnezeu împotriva lui Saul: *Domnul a zis către Samuel: «Până când te vei tângui tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israel?»* (I Regi 16, 1), și când însuși Samuel îi spusese lui Saul: *Nu mă voi întoarce cu tine, pentru că ai lepădat cuvântul Domnului și Domnul te-a lepădat pe tine, ca să nu mai fii rege peste Israel* (I Regi 15, 26)? Cuvintele aspre cu care Scriptura mustră fărădelegea lui Saul: *Așa a murit Saul pentru nelegiuirea sa... pentru că a întrebat și a cercetat o vrăjitoare și nu a cercetat pe Domnul* (I Parai. 10, 13-14) îndreptățesc întru totul tâlcuirea acestui sfânt și dumnezeiesc părinte al Bisericii lui Hristos.

Tocmai datorită primejdiei înșelării prin vedenii și vise, unii din Sfinții Părinți nu primeau nici un fel de arătare, decât după o mare verificare. Iar Sfântul Ioan Scărarul spune că «cel ce tuturor vedeniilor și viselor nu crede, este filosof duhovnicesc», în timp ce «dracii slavei deșarte și ai mândriei, pe cei slabi de minte în vedenii și visuri îi fac prooroci» (Scara, Cuv. III).

¹ Filocalia, vol. III, pag. 153.

Sectarul: Sfânta Scriptură amintește câteva apariții ale unor oameni morți sau ale unor îngeri. Ea confirmă astfel puțința noastră de a comunica direct cu morții, de unde rezultă că necromanția nu este străină creștinismului și, mai ales, nu este ceva anticreștin.

Preotul: Intr-adevăr, în Sfânta Scriptură ni se spune că la Schimbarea la Față a Mântuitorului s-au arătat Moise și Ilie (Matei 17, 3), iar după Învierea Mântuitorului s-au arătat mai mulți morți din morminte (Matei 27, 52-53). Ea confirmă, de asemenea, apariția unor îngeri, ca, de pildă, la vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 11-20) și a Nașterii Mântuitorului (Luca 2, 9-15), la suferințele din Grădina Ghetsimani (Luca 22, 43), la Învierea Domnului (Matei 28, 2-7; Luca 24, 4 ș.a.), precum și spre folosul și slujba altor drepti și sfinți ai Vechiului și ai Noului Testament (vezi și la Fac. 19; Tob. 5 și 12; Fapte 1, 10; 5, 19-20; 12, 7-9 ș.a.); ei au comunicat cu oamenii față către față, iar alteori în vis (Matei 1, 20; 2, 13 ș.a.). Dar aceste apariții nu s-au făcut la voia și la chemarea oamenilor, ci la porunca lui Dumnezeu. Ele confirmă nemurirea sufletelor și posibilitatea de a li se arăta oamenilor în mod excepțional - printr-o îngăduință sau printr-o misiune primită de la Dumnezeu -, însă nu confirmă dreptul omului de a căuta comunicarea cu morții.

Sectarul: În Vechiul Testament s-a practicat necromanția, ca dovadă fiind cazul lui Saul cu necromanta din Endor ș.a. În Biserica creștină, de asemenea, se practică în ceea ce se numește invocarea sfinților și a îngerilor, care în fond nu este altceva decât o invocare a spiritelor bune sau o vorbire cu morții în scopul chemării lor în ajutorul celor vii într-un fel oarecare. Deci iată că spiritismul reprezintă o doctrină biblică, recunoscută chiar în practica Bisericii.

Preotul: Adevărul despre Saul și necromanta din Endor a fost lămurit prin cele spuse mai sus. Iar în ce privește invocarea sfinților și a îngerilor, nu este deloc așa cum credeți voi, sectarilor spiritiști, căci aceasta nu este nicidecum același lucru cu necromanția, așa cum rătăcit înțelegeți voi. Noi, invocându-i pe sfinții și îngerii lui Dumnezeu, nu avem nici intenția, nici pretenția și nici curiozitatea de a vorbi cu ei în chip simțit, de

a-i vedea aieva sau de a le auzi vocea lor și de a le cere prezența lor la arătare spre a ne descoperi anumite taine care sunt menite de la Dumnezeu să rămână ascunse omului. Noi vorbim cu sfinții și cu îngerii în sfânta rugăciune numai prin privirea cea nevăzută a minții și prin credință, fără să avem pretenția de a-i vedea sau de a-i auzi în chip simțit pe sfinții sau îngerii cărora ne rugăm. Deci lucrarea noastră în invocarea sfinților sau a îngerilor este nevăzută și numai prin credință, căci, după învățătura marelui Apostol Pavel, *umblăm prin credință, nu prin vedere* (II Cor. 5,7).

Voi, sectarilor spiritiști, prin necromanție aveți scopul și intenția de a chema spiritele morților - sau mai bine-zis ale dracilor, care se arată vouă în chipul celor morți -, spre a vi se descoperi prin ei anumite taine în legătură cu viitorul celor vii sau morți și alte curiozități nepermise în legea lui Dumnezeu. Auzi ce spune Sfânta Scriptură: *Nu se cuvine oare poporului să alerge la Dumnezeul său? Să întrebe oare pe morți pentru soarta celor vii? Întrebați legea și descoperirea* (Isaia 8, 19-20).

Așadar, spiritismul este o vrăjitorie care are ca scop și intenția de a ghici și a vrăji prin chemarea morților, neavând nici o legătură cu descoperirea cea dumnezeiască. Când bogatul nemilostiv ruga pe Avraam să trimită pe Lazăr în casa tatălui său ca să comunice starea în care se afla el și să-i plece astfel spre pocăință pe frații săi, Avraam i-a răspuns că celor vii le este de ajuns descoperirea Legii, «Moise și Proorocii», și deci nu au trebuință de mai mult (Luca 16, 30-31). Și cu adevărat, prin descoperirea dumnezeiască ce ni s-a făcut de la Dumnezeu prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, noi avem tot ce ne trebuie de știut spre mântuire și nu avem nevoie de a întreba pe morți - mai bine-zis pe draci - cele spre folosul mântuirii noastre.

Când Dumnezeu nu trimite prooroci și nu ne descoperă direct, înseamnă că El nu voiește a ne face alte descoperiri, știind că nu ne este de folos. Iar când un «descoperitor» nu este de la Dumnezeu, negreșit că este de la diavol, întocmai ca proorocii mincinoși amintiți în Sfânta Scriptură, care nu sunt trimiși de la Dumnezeu (Ier. 14, 14-15; 23, 16, 21, 32; 27, 15; 28, 15; 29, 8-9; Iez. 13, 6-7; 14, 9 ș.a.); aceștia vestesc

vedenii mincinoase, proorocii deșarte și închipuiri ale inimii lor (Ier. 14, 14). Și, chiar de ar spune și adevărul, unii ca aceștia nu trebuie crezuți, căci nu-l spun cu scopul de a ne folosi, ci cu viclenie, voind a ne duce la înșelare. Vezi, de pildă, pe roaba cea cu duh pitonicesc din Filipi; cu toate că cele spuse de ea erau adevărate, marele Apostol Pavel a adus-o la tăcere, scoțând duhul cel pitonicesc din ea (Fapte 16, 16-18).

După cum s-a arătat mai sus, noi, prin invocarea sfinților și a îngerilor, în rugăciunile noastre către ei, nu avem intenția și nici curiozitatea de a-i vedea sau de a-i auzi în chip simțit, așa cum fac vrăjitorii spiritiști la chemarea spiritelor drăcești, care li se arată și vorbesc cu ei și pe care unii i-au și fotografiat. Noi, la invocarea sfinților sau a îngerilor, cerem prin ei de la Dumnezeu cele ce va voi El să ne dea spre folosul nostru, pe când vrăjitorii spiritiști cer de la demonii care li se arată în chipul spiritelor morților, cele ce voiesc ei, din curiozitate nebună.

Noi nu trebuie niciodată să ne rugăm sfinților sau îngerilor, sau chiar lui Dumnezeu Însuși, cu scopul de a-L vedea sau de a vedea pe vreun sfânt sau înger în vremea rugăciunii noastre și de a vorbi cu el în chip simțit și auzit, căci acest gând este o nebunie și o mândrie diavolească, care duce adeseori - după dumnezeieștii părinți - la ieșirea din minți. Iar dacă, prin îngăduința și porunca lui Dumnezeu, vreunul din sfinți sau îngeri ar voi să ni se arate în chip simțit, noi, pentru aceasta, nu avem păcat, deoarece nu am dorit noi acest lucru și nici nu l-am cerut. Dar, chiar și în aceste cazuri, este nevoie să fim cu mare atenție și să ne îmbrăcăm cu toată smerenia, cunoștința de sine și frica de Dumnezeu, ca nu cumva cel ce se arată să fie nălucire de la draci, căci știm că și *satana se preface în înger al luminii... și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății* (II Cor. 11, 14-15).

Ba chiar de ar fi vedenie de la Dumnezeu și adevărată, este mult mai bine să nu o primim, căci Dumnezeu, Care dă har celor smeriți, nu Se supără pe noi când facem lucrurile smereniei și știe El că noi, prin aceasta, ne păzim a nu lua lupul drept păstor. Iar a dori noi să chemăm pe sfinți și pe îngeri spre a vorbi cu ei, a-i vedea și a-i fotografia - cum încercă

vrăjitorii spiritiști -, acest lucru este cea mai mare nebulă ; înșelătorie drăcească, care depărtează pe om de la Dumnezeu, Noi nu avem nevoie să vedem pe sfinți și pe îngeri în vremea sfintelor rugăciuni, ci numai prin credință și privirea cea nevăzută a minții, fără de nici o imaginație, să ne rugăm. Căci legea cea mai scurtă a rugăciunii este „a nu ne închipui nimic”², iar Nil Ascetul spune: „Fericită este mintea aceea care a ajuns a se închina fără de formă lui Dumnezeu”³.

Sectarul: Noi știm că și reîncarnarea este admisă, după învățătura Sfintei Scripturi, care amintește cazul reîncarnării lui Ilie în persoana lui Ioan Botezătorul, căci a grăit îngerul despre Ioan: *Și va merge înaintea Lui (Domnului) cu duhul și cu puterea lui Ilie* (Luca 1, 17). Iar Mântuitorul a zis, de asemenea, despre Ioan: *El este Ilie, cel ce va să vină* (Matei 11, 14), adică acela despre care vi s-a descoperit în profeți că trebuie să se reîncarneze (Mal. 3, 23-24). Altădată, ucenicii L-au întrebat pe Domnul: *Pentru ce dar zic cărturarii că trebuie să vină mai întâi Ilie? Iar El, răspunzând, a zis: Ilie într-adevăr va veni și va așeza la loc toate. Eu însă vă spun vouă că Ilie a și venit, dar ei nu l-au cunoscut, ci au făcut cu el câte au voit... Și Scriptura zice mai departe: Atunci au înțeles ucenicii că Iisus le-a vorbit despre Ioan Botezătorul* (Matei 17, 10-13). Deci Ioan Botezătorul este Ilie reîncarnat sau născut din nou pe pământ. De altfel, Iisus Hristos a învățat chiar că există «nașteri din nou» - adică reîncarnări (Ioan 3, 3-7 ș.a.).

Preotul: Proorocul Maleahi a vestit într-adevăr reparația lui Ilie, dar această reparație nu s-a întâmplat înainte de nașterea lui Mesia, ci va fi *înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare* (Mal. 3, 23), iar aceasta înseamnă înaintea Judecării de Apoi, adică în pragul sfârșitului lumii.

Din cuvintele îngerului, care arată că Ioan va merge înaintea Lui cu duhul și puterea lui Ilie (Luca 1, 17), nu reiese că acesta este însuși Ilie reîncarnat, ci numai că va fi la fel cu Ilie în ceea ce privește misiunea de a predica pocăința, apoi în

² Sfântul Teofan Zăvorățul, în *Sbornicul*, voi. II.

³ Nil Ascetul, *Capete despre rugăciune*, capul 117, în *Filocalia*, vol. I.

ceea ce privește râvna, activitatea, traiul, îmbrăcămintea etc. (vezi IV Regi 1, 8 ș.a.).

Cuvintele Mântuitorului (Matei 11, 14; 17, 10-13) s-ar părea că într-adevăr confirmau reîncarnarea lui Ilie în persoana lui Ioan și că această reîncarnare trebuia așteptată acum, iar nu la sfârșitul lumii. Totuși, pe baza învățăturii Mântuitorului, Ioan Botezătorul nu poate fi identificat cu Ilie reîntrupat, ci numai asemănător cu el. Dovadă luminată și strălucită despre aceasta este faptul că, la întrebarea iudeilor din Ierusalim adresată lui Ioan prin mijlocirea preoților și a leviților, dacă el este sau nu Ilie, acesta le-a răspuns categoric: *Nu sunt* (Ioan 1, 21). Este exclus ca Ioan să fi contrazis pe Mântuitorul, renegându-și identitatea cu Ilie, dacă de fapt ar fi avut-o. Și apoi, dacă Ioan Botezătorul ar fi fost Ilie, cum ar mai fi putut Ilie să apară împreună cu Moise la Schimbarea la Față a Domnului pe Tabor (Matei 17, 3)?

«Nașterea din nou» despre care vorbește Mântuitorul (Ioan 3, 3-7) nu este reîncarnare, ci naștere duhovnicească «de sus» prin «apă și Duh», adică prin Botezul creștin. Textul însuși exclude clar înțelesul unei nașteri din nou în trup, accentuând că nu este vorba - cum greșit înțelese și Nicodim - de o a doua naștere, naturală, trupească.

Dar nici mintea chibzuită nu admite posibilitatea identificării lui Ioan cu Ilie reîncarnat, și nici măcar după doctrina voastră spiritistă, conform căreia „reîncarnarea se face în scopul purificării și perfecționării”, căci Ilie n-a avut nevoie de purificare și perfecționare. Și după învățătura creștină există reîntrupare (reîncarnare), dar una singură, la sfârșitul lumii, când va fi învierea tuturor și când trupul material va fi înduhovnicit spre a fi adaptat (potrivit) veșniciei.

Sectarul: Ideea de reîncarnare este exprimată în Biblie și cu ocazia vindecării orbului din naștere, de la lacul Siloam, când Apostolii au întrebat: Ce greșeli ispășește acest om, prin pedeapsa lipirii de vedere? Greșeli proprii sau greșeli ale părinților? (Ioan 9, 2). De aici rezultă că orbul putea eventual să ispășească păcatele sale dintr-o viață anterioară și aceasta ar însemna că ideea purificării prin reîncarnări nu era străină nici Mântuitorului și nici apostolilor.

Preotul: Una este reîncarnarea și cu totul altceva este ispășirea unor păcate proprii sau ale părinților. De altfel, în cazul de mai sus, nu este vorba de vreo ispășire - cum greșit au bănuțit apostolii -, căci Mântuitorul a înlăturat această părere greșită, arătând că acel orb nu ispășește nimic, ci că este orb numai pentru ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu (Ioan 9, 3), adică spre a-și manifesta prin el puterea Sa vindecătoare. În învățătura Mântuitorului nu există nicăieri pedeapsa unei dreptăți răzbunătoare încă în viața aceasta, ci El învață că aici există numai îndreptare și iertare. Ispășirea se face uneori și în viața de aici, dar adevărata ispășire se face abia după Judecata de apoi, când însă se va face nu pentru «purificare», ci ca răsplată. Răscumpărarea a făcut-o numai Mântuitorul pentru toți oamenii și nimeni nu și-o poate face singur, în nici un chip.

Toate celelalte învățături spiritiste sunt tot atât de anticreștine ca și cele înfățișate mai sus, fiind demascate de învățătura Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, care ne învață că:

- Sufletele sunt create direct și nu indirect de Dumnezeu.
- Despre o preexistentă (existență mai înainte de întrupare) nu poate fi vorba (aceasta a fost una din ereziile lui Origen).
- Trupurile sunt create de Dumnezeu și nu de îngeri.
- Despre «perispirit» (învelișul sufletului), Sfânta Scriptură nu face nici o aluzie și nici Sfânta Tradiție.
- Ispășirea se face în iad, a cărui existență este în chip stăruitor confirmată de cuvântul descoperirii.
- Demonii nu se pot mântui.
- Nu există decât o singură înviere și reîntrupare (reîncorporare), cea de la sfârșitul lumii.

Nimeni dintre oameni nu poate obliga nicicând un suflet să vină din rai sau din iad la chemarea sa, precum cred rătăciții spiritiști. Cum s-ar putea face una ca aceasta, când noi știm prea bine că *sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu* (Înțel. 3, 1). Și iarăși știm că între noi cei vii și cei morți *prăpastie mare s-a întărit*, ca nimeni de acolo să nu poată trece la noi (Luca 16, 26). Oare poate cineva din oameni să ia un suflet din mâna lui Dumnezeu fără de voia Lui și să-l cheme spre a veni unde voiește el? Oare poate cineva să treacă peste

prăpastia aceea netrecută - arătată nouă în Sfânta Evanghelie - și să aducă, prin chemarea lui, vreun suflet de acolo pe pământ, și încă folosindu-se de un mijloc care este «urâciune» înaintea lui Dumnezeu (Deut. 18, 9-13)?

Sectarul: Într-adevăr, sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu, dar noi în ședințele noastre nu chemăm sufletele celor drepti, ci pe ale celor păcătoși, care nu sunt în mâna lui Dumnezeu, ci în iad și în împărăția morții.

Preotul: O, nebunie a ta, omule rătăcit de la adevăr! Dar oare sufletele celor răi și păcătoși sunt lăsate în afară de supravegherea puterii lui Dumnezeu? Oare nu și acelea se află sub cheia puterii lui Dumnezeu? Auzi ce zice Domnul în descoperirea Sfântului Evangelist Ioan în această privință: *Nu te teme! Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă, și Cel ce sunt viu. Am fost mort și iată sunt viu în vecii vecilor, și am cheile morții și ale iadului* (Apoc. 1, 17-18).

Înțelege dar, omule rătăcit din calea cea dreaptă, că precum sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu, așa și ale celor păcătoși din iad și din împărăția morții, sunt sub cheia puterii celei negrăite și nemărginite a lui Dumnezeu și nu sunt lăsate la cheremul unor vrăjitori spiritiști, spre a le chema când voiesc și a le sluji lor, la lucrurile cele neîngăduite de Dumnezeu.

Iar de vei zice, spiritistule, că într-adevăr la medium-urile voastre apar spiritele pe care le chemați, apoi să știți că acelea nu sunt spiritele rudeniilor sau ale prietenilor voștri, pe care îi doriți, ci sunt duhurile necurate și spurcate ale întunericului, care până la Judecata de apoi sunt lăsate libere de a ispiti pe oameni, și a căror locuință - după mărturia Sfintei Scripturi - este în văzduh (Efes. 6, 12) și împotriva cărora se luptă fiecare creștin cu armele lui Dumnezeu (Efes. 6, 11, 13-17).

* * *

Credinciosul: Dar care este mai pe scurt doctrina spiritismului?

Preotul: Doctrina spiritismului este foarte variată, după nuanțele societăților și a șefilor spiritiști. În general ei învață:

a. Tăgăduiesc Dogma Sfintei Treimi, înlocuind cu un Dumnezeu suprem și alți dumnezei solari ca fii, alți planetari ca Sfântul Duh, toți organizați în ierarhii; b. Dumnezeu nu este creatorul lumii, ci numai organizatorul ei, arhitect demiurg; c. Iisus este spirit superior și Dumnezeul nostru solar, care îndrumă pe om, dar nu-l mântuiește; d. Adevărata revelație se face prin spiritele care se arată oamenilor prin medii; e. Omul este alcătuit din trup, perispirit și spirit. Sufletul omului, prin perispirit, se poate lăsa văzut și poate comunica cu cei vii, când ei sunt vrednici și cred; f. Mântuirea se capătă prin evoluția spre bine și reîncarnare sau metempsihoză (vezi dogmele) și iarăși: Spiritiștii înțeleg pe Dumnezeu că este mărginit, având sub sine alți dumnezei mai mici, care stăpânesc anumite planete și regiuni ale cerului, ajutați de îngeri. Universul este populat de spirite planetare, animale și raționale. Omul constă din trup, perispirit și spirit. Trupul se nimicește, dar perispiritul și spiritul sunt veșnice; oamenii buni devin spirite bune, iar cei răi se reîncarnează până ce se fac buni ș.a.m.d.⁴

⁴ Vezi pe larg despre toate acestea în Pravila Bisericeasca a Arhim. Dr. Nicodim Sachelarie, n.1880-1882 și urm., p 493-494

Capitolul 35

DESPRE CALENDAR

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, îmi puteți spune ceva despre calendarul cel vechi și cel nou?

Preotul: Ce vrei să știi despre calendar?

Credinciosul: Aș vrea să știu dacă a fost nevoie de îndreptarea calendarului celui vechi (iulian), căci cei ce țin pe stilul vechi zic că nu trebuia schimbat.

Preotul: Calendarul vechi nu s-a schimbat, ci s-a îndreptat, căci avea mare nevoie de îndreptare. Acest calendar a fost întocmit de filosoful păgân Sosigene din Alexandria, în anul 44 înainte de venirea Domnului, din porunca împăratului Romei, Iulius Cezar, și a fost așezat la acea vreme, potrivit cu isimeria (echinocțiul), care era la data de 24 martie și 24 septembrie. Dar după întocmirea acestui calendar, astronomii cei vechi au observat că acest calendar rămânea în urmă, față de calendarul ceresc, la 300 de ani, cu o zi și o noapte; iar unii mai noi au dovedit că la 134 de ani calendarul iulian rămânea în urmă cu o zi și o noapte.

Credinciosul: Părinte, dar a rămas scris în vreo carte această rămânere în urmă a calendarului celui vechi (iulian)?

Preotul: Această rămânere în urmă a calendarului vechi o poți găsi în *Pidalionul* de Neamț, ediția 1844, pe fața filei a 9-a, începând cu rândul al 9-lea, unde se vede scris așa: „După astronomii cei vechi, Ptolomeu și alții, o noapte și o zi se pogoară isimeria în 300 de ani și ceva mai mult. Iar după cei mai noi, o noapte și o zi se pogoară la 134 de ani, precum se vede scris în cartea ce se cheamă «Tomos agapis», foaia 540”.

Așadar din această cauză, isimeria (echinocțiul), care în calendarul iulian era așezată la 24 martie și 24 septembrie, după 134 de ani a coborât cu o zi la 23 martie, apoi, după alți 134 de ani, la 22 martie, și în urmă, la anul 325, pe vremea Sfântului și Marelui Sinod Ecumenic de la Niceea, isimeria ajunsese la 21 martie. Lucrul acesta îl poți vedea scris în *Pidalion*, tot pe fața filei a 9-a, chiar în rândul de sus, unde scrie așa: „Deci primăvărateca isimerie pentru nepotrivirea a însăși mișcării soarelui de la apusuri către răsărituri, nu se face totdeauna într-una și aceeași zi. Că în vremea Sfinților Apostoli era la 22 martie, după mărturia aceluiași apostoli (Cartea a 5-a, cap. 17), ori, după alții, la 23. Iar în timpul întâiului sinod a toată lumea (de la Niceea) era la 21 martie, după Sevastos și alții”.

Deci se vede, iubite frate, că creștinii chiar din vremea Sfinților Apostoli nu se mai țineau de isimeria calendarului iulian (cel vechi), care, după cum ai văzut, rămânea în urmă. Așa că Sfinții Părinți de la Niceea fac prima îndreptare a calendarului iulian, după cum și Sfinții Apostoli mai înainte de ei au făcut-o, și isimeria cea de la 24, 23 și 22 martie, găsind-o în urmă cu trei zile până la venirea lor, o fixează la 21 martie, unde era atunci.

Credinciosul: Cum a fost cu rămânerea în urmă a calendarului vechi, după sinodul întâi?

Preotul: După cum ai văzut că în *Pidalion*, la locul arătat, isimeria calendarului iulian de la anul 44 î.d.Hr. și până la anul 325 în vremea Sfântului și Marelui Sinod Ecumenic de la Niceea, a coborât cu trei zile în urmă, la fel s-a întâmplat și după Sinodul I Ecumenic, isimeria rămânând mereu în urmă. Acest lucru îl arată marele învățat Nichifor Grigoras (1324), care zice că: „Îndreptările calendarului iulian au rămas neglijate și trebuie negreșit a se îndrepta”¹. Să știi că la anul 1325, când se împlineau 1000 de ani de la Sfântul și Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, marele învățat și istoric bizantin, socotind că este timpul potrivit pentru îndreptarea propusă de el, a adus proiectul său la patriarhul Isaia (1323-1324).

¹ Vezi *Problema stabilirii datei Paștilor*, de Teodor M. Popescu, în „Ortodoxia”, nr. 3, 1964, p. 381.

Alt mare om de știință, Matei Vlastare, recunoscând și el justetea propunerii lui Grigoras, a întocmit el însuși o *Syntagma* în acest scop, în 1335, prin care împărțea aceeași temă. El constată, ca și înaintașul lui, Grigoras, că tabelele pascale nu mai corespund, deoarece s-au depărtat de ziua lunii pline astronomice.

Apoi alt mare învățat, călugărul Isaac Arghyros, a reluat studiile problemei pascale (1371-1372). El a arătat că echinocțiul este socotit cu șapte zile mai târziu și a stabilit că acest lucru este o abatere de la hotărârea Sfântului Sinod de la Niceea, dacă la serbarea Paștilor nu se ține cont de luna plină care cade între 15 și 20 martie, adică după echinocțiul adevărat, și se așteaptă luna plină următoare. El a cerut îndreptarea calendarului, pentru ca tabelele pascale să corespundă cu datele astronomice². Iarăși de îndreptarea calendarului și de data Paștilor s-a ocupat mult Gheorghe Ghemist Plethon (1450).

Aceștia de până aici au fost învățați greci, din Bizanț, care au avut preocupări pascalologice și de îndreptare a calendarului.

În Apus, foarte mulți învățați filosofi și astronomi, văzând rămânerea în urmă a calendarului iulian, s-au ocupat de îndreptarea lui, dar fiindcă nu este locul și nici vremea de a vorbi pe larg, voi aminti doar pe câțiva dintre ei, ca: Ioan de Sacro Busto, Albertus Magnus (1280), Roger Bacon (1292), regele Alfons al X-lea al Castiliei, care în 1240 a convocat un colegiu de astronomi ca să calculeze datele exacte ale calendarului. În anul 1262 ei au întocmit *Tabelele planetare alfonsiene*. Apoi renumitul sorbonist, Pierre d'Ailly (1420), cardinalul german Nicolaus de Cusa (Cusanus, 1464), Paul de Middelburg (1534), profesor de matematică și astronomie la Padova, învățatul Andreas Stibonius, teolog și matematician, Georg Stannstetter, medic și filosof la Viena, dominicanul italian Ignazio Danti (Perusinus 1586) și mulți alții au cerut îndreptarea calendarului și a Pascaliei și au arătat nepotrivirile calendarului iulian³.

² Petavius, *Uranologion*, 1628, p. 204.

³ Vezi la Teodor M. Popescu, *op. cit.*, p. 382-387.

În *Pidalionul* de Neamț se arată că pe la anul 1760 isimeria coborâse de la 21 martie la 10 martie: „Pentru că și noi vedem că isimeria a rămas cu adevărat cu 11 zile înapoi”⁴.

Învățatul apusean Roger Bacon, amintit mai sus, face un apel direct la papa Clement al VI-lea (1265-1268), în care cere îndreptarea calendarului vechi, iulian, arătând că echinocțiul a ajuns la 12 martie și că Pastele se serbează adeseori greșit. În baza cercetărilor acestor mari învățați și ale altor mulți care au fost după ei, papa Grigore al XIII-lea (1572-1585) a anunțat la 24 februarie 1582, prin bula «inter gravissimas», reforma calendarului iulian, prin suprimarea a 10 zile (5-14 octombrie) și readucerea echinocțiului de primăvară la data de 21 martie, cum era pe vremea Sfinților Părinți de la Niceea.

Credinciosul: Dar eu am auzit pe cei cu stilul vechi spunând despre calendarul nostru îndreptat că este catolic, ca cel gregorian, îndreptat de papa Grigore al XIII-lea la anul 1582. Oare așa să fie?

Preotul: Nu este așa, iubite frate. Ca să mai știi un lucru, află că între calendarul gregorian îndreptat și cel astronomic, diferența anuală este de 26,02 secunde, ceea ce-l face să rămână în urmă cu o zi și o noapte la 3500 ani. Iar în calendarul ortodox îndreptat diferența dintre anul solar și cel civil este redusă prin modul de bisectare până la un minim de 2,02 secunde, ceea ce face ca diferența să ajungă de o zi și o noapte de-abia după 42.772 de ani⁵.

Să știi, de asemenea, că rămânerea în urmă a calendarului iulian era cunoscută în Biserica noastră cu sute de ani înainte. Acest lucru se arată din mărturia arhimandritului Nichifor, îngrijitorul Episcopiei Buzăului, care, la sfârșitul Ceeslovului tipărit de Sfântul Sinod în anul 1816, arată că din greșelile calendarului și pascaliei vechi suntem cu 13 zile în urmă. El arată că autorul acestei Pascalii este Dr. Panaite Donici.

Încă să mai știi că și tâlcuitorii canoanelor din *Pidalion* cunoșteau foarte bine rămânerea în urmă a calendarului iulian.

⁴ Vezi canonul 7 Apostolic, f. 8.

⁵ Amănunte la: V. Gheorghiu, *Sfintele Paști și reforma calendaristică ortodoxă română*, p. 74; C. Chiricescu, *Pascalie*, p. 50.

Iată ce scrie la subînsemnarea canonului 61 din Cartagina, fila 339: „Este de nedumerit lucru pentru ce canonul acesta zice aici că la fiecare sinod de peste an să se arate când are să fie Pascha, de vreme ce întâiul sinod a făcut îndreptarea cea pentru Paschă... Spre dezlegarea nedumeririi zicem că poate părinții africani au adus numai canoanele și hotarul credinței sinodului I, dar nu și practicele lui, întru care, după Balsamon, se cuprindea îndreptarea cea pentru Paschă, precum se vede în practicele întâiului sinod cele scrise de Ghelasie. Dar poate și pentru că încă nu era atât de bine cunoscută îndreptarea aceasta și prin urmare nici cu amănuntul știută și lesne aflată ca acum”.

Deci ți-am adus atâtea mărturii și de la învățații din Bizanț și de la cei din Apus, căci cu adevărat calendarul era rămas în urmă și a trebuit negreșit să fie îndreptat.

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, dar cum a fost îndreptarea calendarului în Biserica noastră Ortodoxă? Căci cei cu stilul vechi zic că patriarhul Miron Cristea și cei ai lui și-au uitat de rânduiala veche și au stricat calendarul nostru cel sfânt și credința ortodoxă.

Preotul: Nu-i deloc așa cum zic oamenii cei simpli, care nu cunosc nici dogmele Bisericii Ortodoxe, nici ce este calendarul.

Credinciosul: Dar cum și de cine s-a făcut îndreptarea calendarului?

Preotul: Nu patriarhul Miron Cristea a îndreptat calendarul, ci Biserica noastră dreptmăritoare de Răsărit, în frunte cu patriarhul ecumenic de la Constantinopol și cu toți patriarhii Bisericilor Ortodoxe care au fost acolo de față, sau au trimis delegați și împuterniciți pentru a semna în locul lor. Aceștia au făcut îndreptarea calendarului vechi, care, după cum ai văzut, rămăsese în urmă ca și Pascalie.

Credinciosul: Dar cum și când s-a făcut această îndreptare?

Preotul: Iată cum. În anul 1923 s-au adunat la Constantinopol, într-un sinod, reprezentanți ai tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetând cu frica lui Dumnezeu și cu amănunțime chestiunea calendarului iulian și văzând că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o știrbire dogmelor, canoanelor Bisericii și rânduielilor Sfinților Părinți și că prin rămânerea în

urmă a calendarului de la 21 la 8 martie, se calcă rânduiala stabilită de Sfântul și Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, au hotărât cu toții să îndrepte calendarul iulian și să aducă echinocțiul de la 8 la 21 martie, așa cum îl așezaseră cei 318 Sfinți și dumnezeiești Părinți de la Niceea, pe vremea Sfântului și Marelui Împărat Constantin. Hotărârea a fost primită de către toate Bisericile Ortodoxe care au luat parte la sinod, prin mitropoliți, episcopi și delegații lor, urmând ca fiecare Biserică să facă îndreptarea calendarului când va găsi vreme potrivită. Astfel, în anul 1924, la 10 martie, a îndreptat calendarul Patriarhia Ecumenică de Constantinopol și Biserica Greciei. Apoi, pe rând, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei și în anul 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul și Biserica noastră Ortodoxă Română, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sărind peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă calendarul iulian.

Credinciosul: Dar de ce serbăm Sfintele Paști după stilul vechi?

Preotul: Noi serbăm Sfintele Paști odată cu creștinii ce țin stilul vechi, nu pentru că așa ar trebui să facem - pentru că așa cum ți-am arătat, și pascalia veche, ca și calendarul vechi, sunt rămase în urmă și nu mai corespund rânduielilor celor puse de Sfinții Părinți de la Niceea -, ci facem acest lucru pentru unitatea și pacea Bisericilor noastre surori, care încă nu au îndreptat calendarul, precum Biserica Rusă, Biserica Serbiei ș.a. Căci așa s-a făcut înțelegerea la Moscova, în anul 1948, la Sinodul panortodox, unde au fost de față aproape toate Bisericile Ortodoxe, prin reprezentanții lor. În privința serbării Paștilor și a îndreptării calendarului, ultima rezoluție are următorul conținut:

„I. În dorința de a păstra unitatea întregii Biserici, consfătuirea întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Autocefale de la Moscova a ajuns la concluzia că importanța calendarului pentru Biserica Ortodoxă se definește mai ales prin faptul că el se raportează la sărbătoarea Sfintelor Paști, fiindcă această prăznuire trebuie să se bazeze pe legile biblice în acord cu hotărârile Sinoadelor și să fie săvârșită pretutindeni la aceeași dată, în zi de Duminică, dar nu odată cu

Pastele iudaic. Pascalia alexandrină satisface întru totul această cerință a Bisericii.

II. Pentru a înlătura deosebiriile cu privire la sărbătoarea Sfintelor Paști, cauzate de diferite sisteme de calendare ce există în Bisericile autocefale, consfătuirea consideră obligatoriu pentru toată lumea ortodoxă a sărbători praznicul Sfintelor Paști numai după stilul vechi, potrivit pascaliei alexandrine.

III. Până în momentul în care va fi întocmit și recunoscut calendarul desăvârșit, consfătuirea consideră că pentru sărbătorile stabile fiecare Biserică autocefală să se poată folosi de calendarul întrebuițat actualmente în acea Biserică.

IV. Consfătuirea consideră obligatoriu pentru cler și credincioși de a urma stilul Bisericii locale pe teritoriul căreia se găsesc, ca unul din obiceiurile acestei Biserici, a cărui păstrare în numele unității și al iubirii ne este poruncită de către sfintele canoane".

Iată deci cum reprezentanții a toată Biserica Ortodoxă s-au înțeles la sinodul de la Moscova, din anul 1948, și au iscălit ca, pentru unitatea și pacea Bisericii, să sărbătorim Pastele după stilul vechi, iar toate celelalte sărbători după stilul nou îndreptat, până ce se va face un calendar desăvârșit. Dar ai auzit că este obligatoriu ca toți preoții și credincioșii din fiecare țară să țină toate sărbătorile după stilul Bisericii din acea țară în care se găsesc. Și deci cei cu stilul vechi din țară de la noi nu ascultă această hotărâre a conducătorilor Bisericilor Ortodoxe.

Credinciosul: Dar poate această hotărâre nu privește și pe cei cu stilul vechi.

Preotul: Ba da. Chiar Biserica Rusă din țara noastră, care ținea stilul vechi până la acest sinod, a primit poruncă de la patriarhul Moscovei să țină toate sărbătorile de peste an, afară de Sfintele Paști, după stilul nou îndreptat.

Credinciosul: Unde se vede scris acest lucru?

Preotul: În declarația preotului de la Biserica Ortodoxă Rusă din București, care, răspunzând la adresa Sfintei Patriarhii Române, scrie: „La adresa nr. 439, din 7 august 1954, am onoarea a vă comunica că Biserica Ortodoxă Rusă din București prăznuiește toate sărbătorile creștinești de peste an după calendarul îndreptat, adică pe stilul nou, după cum se prăznuiesc

aceste sărbători în întreaga Biserică Ortodoxă Română", și semnează: Superiorul Bisericii Ruse - București, Preot C. Tomescu.

Deci iată că cei cu stilul vechi din țara noastră nu numai că nu ascultă de Sfântul Sinod al țării noastre, dar nu vor să asculte nici de marele Sinod care s-a făcut la Moscova și de hotărârea conducătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe care aveau acolo pe Prea Fericitul Patriarh Alexei I, a toată Rusia.

Credinciosul: Bine, dar cei cu stilul vechi zic că țin cu Ierusalimul și cu Sfântul Munte Athos.

Preotul: Dacă țin cu Ierusalimul și cu Sfântul Munte Athos, de ce nu-i primește Ierusalimul nici la slujbă și nici la împărtășire? Când am fost la Ierusalim și când grupul nostru, de peste patruzeci de pelerini, a intrat la Prea Fericitul Patriarh Benedict al Ierusalimului, prima întrebare pe care ne-a pus-o a fost: „Nu este vreun stilist printre voi...?”, căci nici în audiența nu voiește să-i primească. Apoi, dacă zic că țin ca la Ierusalim, de ce nu fac ceea ce fac cei din Ierusalim, unde se ține stilul vechi? Căci atât Prea Fericitul Patriarh, cât și înalt Prea Sfințitul Mitropolit, episcopii, preoții și diaconii de la Sfântul Mormânt slujesc și se împărtășesc cu toți creștinii care vin din toate țările unde se ține stilul nou (calendarul îndreptat).

Dacă zic că țin cu cei de la Sfântul Munte, de ce nu fac și ei ca cei de la Sfântul Munte, adică să fie supuși Bisericii, Sfântului Sinod și țării din care fac parte și să slujească împreună cu preoții și episcopii cei ce țin stilul nou, așa cum fac stareții, preoții și monahii din Sfântul Munte Athos?

Când am fost la Sfântul Munte Athos în anul 1977, împreună cu câțiva preoți monahi din această Sfântă Mănăstire Sihăstria, am slujit acolo și ne-am împărtășit cu Sfintele și Preacuratele Taine din același Sfânt Potir, cu episcopi, stareți și preoți din Sfântul Munte Athos și nimeni, nici măcar un cuvânt nu ne-a amintit de stilul vechi sau nou, măcar că acolo încă se ține stilul vechi. Dar de ce acest lucru? Pentru că atât episcopii, cât și stareții și preoții monahi, cu care am slujit împreună, sunt oameni luminați la minte de Duhul Sfânt și cunosători ai dogmelor și canoanelor Bisericii Ortodoxe, care știu că problema calendarului nu este o dogmă de credință și nu voiesc ca din pricina calendarului să strice unitatea, dragostea și pacea Bise-

riicii Ortodoxe, cum fac cei cu stilul vechi de la noi din țară, care nu se supun nici Bisericii, nici canoanelor Sfintei Biserici și nu primesc împărtășirea cu Biserica noastră Ortodoxă.

Dacă cei cu stilul vechi zic că țin cu Ierusalimul, de ce în anul 1982, la hramul Sfântului și Marelui Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (24 iunie), nu au voit să vină să slujească cu Prea Fericitul Patriarh Diodor al Ierusalimului? Oare sunt ei mai învățați în sfintele canoane și dogmele drepte credințe decât Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului, care a venit înconjurat de atâția mitropoliți și episcopi și a slujit în atâtea biserici ortodoxe din țara noastră și s-a împărtășit cu Sfintele și Preacuratele Taine din același Sfânt Potir cu Prea Fericitul Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române și cu alți mitropoliți și episcopi din țara noastră?

Dacă zic că țin cu Ierusalimul, de ce Biserica Ortodoxă din Ierusalim nu-i recunoaște, așa cum nu-i recunoaște nici Patriarhia Ecumenică din Constantinopol? Ca să înțeleagă acest adevăr, îi rugăm pe cei cu stilul vechi să asculte cuvintele Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului, pe care le-a zis în această privință la hramul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, din 24 iunie 1982: „Noi nu recunoaștem în România altă Biserică, în afară de Biserica Ortodoxă Română, condusă de Prea Fericitul Patriarh Iustin și de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu ierarhii săi. Biserica Ortodoxă Română este sora Bisericii noastre. Ea are comuniune cu Biserica Ierusalimului și succesiune apostolică asemenea cu toate Bisericile Ortodoxe din lume”. Apoi, referindu-se la calendarul iulian cel neîndreptat, sau cum i se mai spune „cel vechi”, a zis: „Noi, la Ierusalim, ținem calendarul iulian cel neîndreptat, sau cum i se mai zice, «cel vechi», dar acest lucru nu este o pricină de despărțire între noi și Biserica Ortodoxă Română și alte Biserici Ortodoxe și nici nu facem din calendar o dogmă de credință”.

De asemenea, în anul 1992, un grup de călugări din Sfântul Munte Athos, care a făcut un pelerinaj în țara noastră cu o bucată din lemnul Sfintei Cruci, nu a fost la nici o biserică stilistă, ci numai la biserici și mănăstiri care țin calendarul pe nou.

La fel cei doi mitropoliți de la Ierusalim, care, de hramul Sfintei Paraschiva din anul 1992, au adus un deget din moaștele Sfântului Ioan Iacob, nu s-au dus la Mănăstirea Slătioara, care ține stilul vechi, sau la altă biserică stilistă să ducă aceste sfinte moaște, ci la Catedrala Mitropolitană din Iași, unde au slujit împreună cu ierarhii și preoții noștri, deși la Ierusalim ei tin calendarul pe vechi*.

Credinciosul: Dar cum stăm cu postul Sfinților Apostoli, căci cei cu stilul vechi zic că noi l-am desființat?

Preotul: Nu-i deloc așa cum zic acești creștini și conducătorii lor, care îi amăgesc cu minciunile lor. Postul Sfinților Apostoli nu este desființat, ci ținut sub iconomia Bisericii Ortodoxe Române, căci dacă ar fi fost desființat, nici într-un an nu am mai avea postul Sfinților Apostoli.

Credinciosul: Dar de ce uneori postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile, căci după rânduiala canoanelor nu poate fi mai mic de opt zile?

Preotul: Pentru că postul Sfinților Apostoli stă în strânsă legătură cu Sfintele Paști. Pascalia noastră ortodoxă are 34 de date pascale, care se schimbă din data de 22 martie până la 25 aprilie; așa că atunci când Sfintele Paști cad cel mai timpuriu, la 22 martie, prima zi de după echinocțiul de primăvară, atunci postul Sfinților Apostoli se întinde până la -șase săptămâni. Iar când Sfintele Paști cad cel mai târziu la 25 aprilie, postul Sfinților Apostoli rămâne de opt zile. Dar fiindcă am făcut ascultare de hotărârea Sinodului panortodox de la Moscova, din anul 1948, și am primit să facem Sfintele Paști după pascalia alexandrină, care este rămasă în urmă cu 13 zile, ca și calendarul iulian, atunci când Pastele cade târziu din cauza pascaliei vechi, la noi postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile.

Credinciosul: Dar cum se procedează atunci când postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile?

Preotul: Atunci rămânem la hotărârea Sfântului Sinod și câte zile rânduiește Sfântul Sinod, atâtea zile postim.

Credinciosul: Dar poate Sfântul Sinod să rânduiască să postim chiar și în săptămâna de harți de după Sfânta Treime?

* n. ed.

Preotul: Poate, desigur. Sfântul Sinod are putere să poruncească, atunci când crede de cuviință și de nevoie, să se țină post⁶. În tâlcuirea la porunca a doua bisericească se arată că: „Timpul pentru îndeplinirea postului îl hotărăște Biserica”⁷.

Credinciosul: Părinte, dar care sunt greșelile și abaterile canonice ale celor pe stil vechi din țara noastră?

Preotul: Cei cu stilul vechi din țara noastră au și abateri canonice, căci:

1. Nu ascultă de hotărârea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923, care a hotărât îndreptarea calendarului celui vechi;

2. Nu ascultă nici de Sfânta Patriarhie a Ierusalimului, de a sluji și a se împărtăși cu Biserica noastră Ortodoxă, așa cum a făcut Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului și mitropoliții săi când au venit și s-au împărtășit cu ierarhii Bisericii noastre la Suceava, în anul 1982 și în alte dați;

3. Cei cu stilul vechi nu ascultă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și de hotărârea întâi-stătătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, care s-au adunat la Moscova în anul 1948 și au hotărât ca toți preoții și credincioșii care mai sunt pe stil vechi să asculte de Sfântul Sinod și să țină toate sărbătorile de peste an, afară de Sfintele Paști, după stilul nou (calendarul îndreptat)⁸;

4. Cei cu stilul vechi, cu de la sine putere, fără aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, și-au făcut singuri episcopie și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 31, 33, 34 apostolice; 18 al Sin. IV ec; 64, 65, 95 și 109 al Sin. din Cartagina; 6 al Sin. din Laodiceea; 15 al Sin. I-II din Constantinopol; 6 al Sin. din Gangra; 34 al Sin. VI ec; 8 al Sin. IV ec. și 5 al Sin. din Antiohia;

5. Episcopii lor nu au fost aleși și nici hirotoniți cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, cad sub osânda canoanelor: 1 și 35 Ap.; 1, 13, 19 și 22

⁶ Vezi *Mărturisirea Ortodoxă*, partea I, răspuns la întrebarea 92.

⁷ Vezi *Învățătura de credință Ortodoxă*, întreb 34-35 p 409

⁸ Vezi aliniatul al IV-lea al Hotărârii de la Moscova din 1948, în *JU de zile în U.R.S.S.*

ale Sin. din Antiohia; 4 și 6 ale Sin. IV ec.; 3 al Sin. VII ec.; 12 al Sin. din Laodiceea; 6 al Sin. din Sardica; 1 al Sin. I-II din Constantinopol;

6. Episcopii și preoții lor, precum și creștinii conduși de ei, se depărtează de la slujirea și împărtășirea cu preoții și ierarhii noștri, din ură, răzvrătire și neascultare, căzând prin aceasta sub osânda canoanelor: 12, 13, 14 și 15 ale Sin. I-II din Constantinopol; 31 al Sfinților Apostoli; 18 al Sin. IV ec.; 31 și 34 ale Sin. VI ec.; 5 al Sin. din Antiohia și altele;

7. Episcopii și preoții care țin stilul vechi din țara noastră săvârșesc o erezie când botează a doua oară pe creștinii ce au fost o dată botezați în numele Preasfinte Treimi și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 47, 68 Apostolice; 7 al Sin. II ec.; 95 al Sin. VI ec.; 57, 66, 77 ale Sin. din Cartagina; 1 al Sfântului Vasile cel Mare și altele. Ei, făcând al doilea botez celor botezați în numele Sfintei Treimi, răstignesc a doua oară pe Hristos⁹;

8. Episcopii și preoții stiliști din țara noastră au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia canonică a Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 31 Sfinților Apostoli; 17 al Sin. VII ec.; 4, 18 al Sin. VI ec.; 1 al Sin. I-II din Constantinopol; 5, 6 ale Sin. din Gangra; 5 al Sin. din Antiohia și 14 al Sin. din Cartagina;

9. Episcopii, preoții și creștinii stiliști din țara noastră hulesc și defăima pe patriarhul, episcopii și preoții Bisericii Ortodoxe Române, îi numesc «catolici», «lipsiți de dar», «eretici» etc.; pentru aceasta ei cad sub osânda canoanelor: 12, 15, 105 și 108 ale Sin. din Cartagina; 28, 74 și 75 ale Sfinților Apostoli; 6 al Sin. II ec.; 9 al Sin. IV ec.; 4 al Sin. din Antiohia ș.a;

10. Episcopii și preoții stiliști nu pomenesc la slujbele lor pe episcopul locului, nici pe mitropolit, nici pe patriarh și prin aceasta ei se osândesc de următoarele canoane: 55 apostolic; 6 al Sin. II ec.; 13, 14 al Sin. I-II din Constantinopol ș.a.;

⁹ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica* cap. IX, Despre credință și Botez.

11. Episcopii și preoții stiliști și-au făcut mănăstiri fără aprobarea Sfântului Sinod și, prin aceasta, ei cad sub osânda canoanelor: 31 Apostolic; 15, 16 ale Sin. I ec.; 4, 24 ale Sin. IV ec., 21 al Sin. VII ec.; 2, 3, 4 și 5 ale Sin. I-II din Constantinopol; 88 al Sin. din Cartagina ș.a.;

12. Preoții stiliști se duc din sat în sat, în eparhii și parohii străine și fac slujbe pe ascuns, fără să țină seama de aprobarea episcopului locului și a parohului din acele parohii și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 3, 21 ale Sinodului din Antiohia; 15 al Sin. I ec.; 14, 15 Apostolice; 2, 3 și 11 ale Sin. II ec.; 6, 13 și 23 ale Sin. IV ec.; 36 al Sin. IV ec.; 16 al Sin. din Sardica; 57 al Sin. din Cartagina ș.a.

Iată deci, așa cât mai pe scurt, care sunt greșelile și abaterile canonice ale celor ce țin stilul vechi în țara noastră, Mai sunt încă și alte neorânduiri canonice ale lor, dar pe care nu am vreme a le însuma aici,

Credinciosul: Cei cu stilul vechi zic că Patriarhia Ierusalimului este cea dintâi și că ei țin cu Ierusalimul.

Preotul: Dacă ei socotesc așa, de ce nu ascultă de patriarhul Ierusalimului, care, cum ai văzut mai sus în cuvântarea sa la hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, din anul 1982, a arătat că problema calendarului nu este o dogmă de credință și o pricină de despărțire între Bisericile Ortodoxe? Iar dacă vor să știe poziția ierarhică și canonică a Patriarhiei Ierusalimului, să înțeleagă că, în rânduiala Bisericii Universale Ortodoxe, prima este Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, a doua este Patriarhia Alexandriei, a treia este a Antiohiei și a patra este a Ierusalimului¹⁰. Așa că Patriarhia Ierusalimului, împreună cu celelalte patriarhii, ascultă de cea a Constantinopolului și, la vremea potrivită, va îndrepta și ea calendarul cel vechi, așa cum a fost înțelegerea tuturor patriarhilor în anul 1923.

Iar pentru neascultarea de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, stiliștii nu sunt recunoscuți nici de Patriarhia

¹⁰ Vezi despre aceasta în *Pidalionul* de Neamț, ediția 1844 canoanele: 3 al Sinodului II Ecumenic; 34 Apostolic; 28 al Sinodului IV Ecumenic și 36 al Sinodului VI Ecumenic.

Ecumenică¹¹, nici de alte Biserici Ortodoxe, chiar dacă acestea țin în țara lor calendarul pe stil vechi.

* * *

Credinciosul: Dar stiliștii, adică creștinii cu stilul vechi, sunt eretici?

Preotul: Nu sunt eretici, căci până acum nu au greșeli dogmatice, morale sau în cult¹². Ei au călcat numai legile bisericești administrative și au ajuns la neînțelegere cu ierarhia Bisericească, organizându-și biserici și mănăstiri deosebite și de aceea sunt schismatici (despărțiți de la Biserica dreptmăritoare) Dar dacă vor îndrăzni să facă al doilea botez creștinilor care au fost botezați o dată în numele Sfintei Treimi, atunci de la sine se fac eretici, potrivit canonului 47 Apostolic și altor canoane. Numai creștinii care și-au format o doctrină rătăcită de la unele adevăruri dogmatice de credință ortodoxă, de morală și de cult se numesc eretici¹³.

Credinciosul: Dar dacă creștinii stiliști vor rămâne așa și nu vor voi să se mai supună Bisericii, ce are să fie cu ei?

Preotul: Vor rămâne o ramură schismatică în Biserica Ortodoxă.

¹¹ Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, în timpul vizitelor pe care le-a făcut în țara noastră, ultima în toamna anului 1997, nu a fost la nici o biserică stilistă (n. ed.).

¹² Dacă vor boteza a doua oară pe cei botezați în numele Preasfintei Treimi pot deveni eretici.

¹³ Arhim. Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească*, n. 715, p. 179; n. 244, p. 61 ș.a.

Capitolul 36

DESPRE

<<OASTEA DOMNULUI>>

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, ce-mi puteți spune despre „Oastea Domnului”?

Preotul: Grăitorul de Dumnezeu, gura lui Hristos și marele vas al alegerii, dumnezeiescul Apostol Pavel, în multe locuri din epistolele sale ne arată că toți creștinii care s-au botezat în numele Sfintei Treimi sunt ostași ai lui Hristos. Având în vedere acest lucru, el sfătuiește pe ucenicul său, Timotei, să se lupte ca un adevărat ostaș al lui Iisus Hristos și îi zice: *Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus* (II Tim. 2, 3). Apoi, arătându-i că adevăratului ostaș al lui Iisus Hristos nu i se cade a se amesteca cu lucrurile și deșertăciunile lumii, îi zice: *Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strânge oaste* (II Tim. 2, 4).

Ba și mai mult, marele Apostol Pavel arată și care sunt armele cele duhovnicești ale ostașilor lui Iisus Hristos și-i îndeamnă pe efesenii să le ia asupra lor: *Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare... îmbrăcați-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. În toate luați pavyza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu* (Efes. 6, 13-17).

Și iar îi spune lui Timotei: *Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat...* (I Tim. 6, 12). Apoi, arătându-i că și el singur, ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos, s-a luptat în viață, îi zice: *Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea* (a Judecării de apoi), *El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui* (II Tim, 4, 7-8). Deci înțelege, frate, din mărturiile acestea ale Sfintei Scripturi, că toți creștinii sunt ostași ai lui Iisus Hristos¹ și dacă vor duce lupta cea bună și după lege, vor lua cununa vieții veșnice.

Credinciosul: Ați arătat din Sfânta Scriptură că toți creștinii sunt ostași ai lui Iisus Hristos. Dar eu vă întreb: Când au devenit ei ostași ai lui Iisus Hristos?

Preotul: De la Sfântul și dumnezeiescul Botez, căci atunci fiecare creștin botezat s-a îmbrăcat cu Hristos și a devenit ostaș și fiu al lui Dumnezeu după har (I Cor. 6, 11; Tit 3, 5; Gal. 3, 27). Așadar înțelege, frate, că Biserica este mama noastră duhovnicească, ea ne-a născut pe noi la dumnezeiescul botez *din apă și din Duh* (Ioan 3, 5) și de atunci suntem fii după har ai lui Iisus Hristos și ostași ai Lui. Iar cum că de la Sfântul Botez am devenit ostași ai lui Iisus Hristos, arată și rugăciunea cea de la Sfântul Botez, care, printre altele, zice: „Și-l fă pe acesta (copilul care se botează) ostaș ales al lui Iisus”².

Iar pentru a te încredința și mai puternic în această privință, ascultă pe Sfântul Ioan Gură de Aur, care, vorbind către creștinii care se botezaseră la Sfintele Paști, zice: „Te-ai făcut ostaș al lui Iisus Hristos, ai luat mare putere, sabie ascuțită; cu ea împunge șarpele”. Apoi, arătând că Dumnezeu îngăduie ca și după Sfântul Botez să se înfrunte creștinul cu ispita, spre a se încunună din luptă, zice: „Intr-adevăr, Domnul putea să îndepărteze pe dușman (care ne luptă după botez), dar ca să cunoști tu bogăția darului și măreția puterii ce ai primit la

¹Vezi *Kiriacodromion*, Cuvânt după Evanghelia Mironosițelor. București, 1857, p. 58.

² Vezi în *Molitfelnic* la rânduiala Sfântului Botez.

botez, îl lasă pe el să se lupte cu tine, oferindu-ți ție multe prilejuri de a te încunună din lupte”³.

Credinciosul: Dar „Oastea Domnului” de azi, cum a apărut?

Preotul: „Oastea Domnului” a fost o asociație creștină ortodoxă, la început aprobată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Cât timp această asociație a avut conducători buni, ea a adus folos Bisericii, căci foarte mulți creștini părăseau imoralitățile, bețiile, fumatul, înjurăturile, desfrânările, hoțiile și alte feluri de răutăți care periclita moralitatea publică.

După ce însă a rămas fără povățuitori buni și învățați, cei ce au rămas adevărați ostași ai lui Iisus Hristos și buni creștini s-au împușinat. Mulți dintre ei, fiind lipsiți de povățuitori luminați și necunoscând nici Sfintele Scripturi, dogmele, Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, nici învățăturile Sfinților Părinți, s-au rătăcit de la adevăr.

Marele Apostol Pavel arată că ostașii lui Iisus Hristos, dacă vor să se încunună, trebuie să se lupte după lege (II Tim. 2, 5). Iar dacă sunt ostași numai cu numele și au părăsit practica tradițională a Bisericii lui Hristos, apoi aceștia nu mai sunt «ostași» ai lui Iisus Hristos, ci dezertori și oameni nelămuriiți în credință, care, în loc de folos, aduc pagubă Bisericii.

Aici la noi vin preoți de pe la multe parohii din diferite părți ale țării noastre și se plâng de greutățile pe care le fac unii din cei ce-și zic „ostași ai Domnului”, deoarece - spun preoții - unii din „ostașii Domnului” au trecut la sectari; alții se adună singuri fără voia și știrea preoților din parohia respectivă; alții defaimă cântările Bisericii și zic că sunt grecești și vechi și de aceea nu mai sunt bune azi, și că numai cântările de la „Oastea Domnului” sunt bune. Alții din așa-zișii „ostași ai Domnului” intră în biserică, dar nu fac semnul Sfintei Cruci, nu vor să ia sfânta anafură, nu vor să se închine și să sărute sfintele icoane și alte multe abateri pe care nu le mai spun aici.

Din aceste plângeri ale multor preoți, vedem că mulți din cei ce se socotesc că fac parte din „Oastea Domnului” se opun Bisericii Ortodoxe și credinței strămoșești a poporului nostru

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la înviere*, Colecția „Izvoarele Ortodoxiei”, nr. 5, București, 1942, p. 210.

românesc, pe care noi am păstrat-o de la întemeierea Bisericii și a neamului nostru. Noi nu trebuie să închidem ochii față de aceste abateri ale aceloră căroră le place să se cheme „ostași ai Domnului”. Noi, cu credința noastră ortodoxă, pe care au păstrat-o din veac strămoșii noștri în frunte cu voievozii lor, am biruit toate necazurile și furtunile vremurilor grele prin care a trecut neamul nostru și de aceea trebuie să ținem cu sfințenie la dreapta noastră credință cea de totdeauna.

De aceea rugăm stăruitor pe frații noștri preoți, care au în parohiile lor „ostași ai Domnului”, să se ocupe cât mai îndeaproape de ei și să-i învețe, când vin la biserică, rânduiala, dogmele, Liturgia și toată Sfânta Tradiție apostolică și învățăturile Sfinților Părinți. Numai așa vor putea să-i facă pe ei adevărați ostași ai Domnului și să-i aibă ca pe niște adevărați creștini și ajutori în misiunea lor preoțească.

Mare plată vor avea acei preoți care se vor osteni să aducă pe drumul cel bun al Ortodoxiei noastre pe aceia dintre „ostașii Domnului” care se abat de la rânduiala unor buni fii ai Bisericii.

Credinciosul: Am auzit că unii din cei ce-și zic „ostași ai Domnului” fac adunări și predică prin casele oamenilor fără să știe preoții și fără să rămână în legătură cu ei. Este canonic?

Preotul: Nu este bine, fratele meu. Căci sfintele și dumnezeieștile canoane nu dau voie mireanului și nici chiar preotului să predice în public, fără de porunca episcopului locului. În Dreptul Canonic al Bisericii de Răsărit se scrie așa: „Cu împuternicirea episcopului, și preoții pot să predice în biserică, dar episcopul le poate lua acest drept, când nu va fi convins sau va avea o îndoială asupra curăției credinței lor”. Și iarăși zice: „Fără de împuternicirea episcopului, nimeni nu poate predica în biserică”⁴.

Credinciosul: Au fost cazuri în istoria Bisericii când episcopii au oprit pe preoți să predice în biserică?

Preotul: Au fost. În același Drept Canonic arătat mai sus, citim: „În urma ereziei lui Arie, în Biserica Alexandriei li s-a interzis preoților de a mai predica”⁵. Mai vezi despre acest

4 Nicodim Milas, *Dreptul Canonic al Bisericii*, p. 324-334 și 360

lucru și la Socrate (*Hist. eccl.* V, 22), și la istoricul Sozomen (*Hist. eccl.* VII, 19). La fel spune și comentariul lui Nicodim Milas la Can. 64 Trulan; Pravila I, 549-550.

Credinciosul: Dar de ce episcopii îi opreau uneori chiar și pe preoți să predice în biserică?

Preotul: Din cauză că mulți dintre preoți erau îmbolnăviți de blestematele învățături ale lui Arie. De aceea i-au oprit episcopii, ca să nu strecoare în popor erezia care a tulburat Biserica dreptmăritoare a lui Hristos.

Credinciosul: Dar creștinii mireni au voie să predice în public?

Preotul: N-au voie nicidecum, fără de aprobarea episcopului locului și a preotului.

Credinciosul: Nici misionarii mireni nu pot predica în public și prin biserici fără voia episcopului?

Preotul: Nu au voie, deoarece, după cum ai auzit mai sus, atât preoții cât și misionarii laici nu au voie să predice, să învețe în adunări pe creștini, fără aprobarea verbală sau scrisă a episcopului locului. Iată ce spune Dreptul Bisericesc în această privință: „Misionarii sunt totdeauna dependenți de episcopul locului și sunt obligați ca, la anumite intervale, să prezinte anumite rapoarte asupra activității lor”⁶. Numai așa se menține unitatea credinței și a Bisericii.

Credinciosul: Dar sfintele canoane ale Bisericii Ortodoxe ce zic în această privință?

Preotul: Iată ce zic: „Nu se cuvine creștinului mirean să țină cuvântare sau să învețe în public, însușindu-și prin aceasta dregătorie de învățător, ci a urma rânduialii celei predate de Domnul și a deschide urechea la cei ce au luat darul învățătorescului cuvânt și să învețe de la dâșii cele dumnezeiești. Căci în Biserica cea Una, osebite mădulare a făcut Dumnezeu, după glasul apostolului (I Cor. 12, 27), pe care Grigorie Teologul, tâlcuindu-l, zice așa: «Pe această rânduială să o cinstim, fraților, și pe aceasta să o păzim. Un oarecare să fie ureche, altul, limbă, altul, mână, iar altul altceva. Acela să învețe, iar acesta să se învețe». Și iarăși zice: «Și cel ce se învață să fie într-un spumene, iar cel ce învață, într-un blândețe, și cel ce

6 Nicodim Milas, *op. cit.*, cap. 132, p. 361.

slujește, întru osârdie. Să nu fim toți limbă, lucrul cel mai cu înclinare; căci *au doară toți sunt apostoli? Au doară toți sunt prooroci? Au doară toți sunt învățători?* (I Cor. 12, 29-30)», Iar apoi adaugă: «Ce te faci pe tine păstor, oaie fiind? Ce te faci cap, picior fiind? Ce te apuci a comanda oști, fiind rânduie între soldați?» și în alt loc: «înțelepciunea poruncește: nu fi grabnic în cuvinte, nu te întinde împreună cu bogatul, sărac fiind; nici nu căuta să fii mai înțelept decât cei înțelepți». Apoi, la sfârșitul acestui canon, spune: „Iar de se va prinde cineva strămătând acest canon, acesta patruzeci de zile să se afurisească”⁷.

Credinciosul: Deci nicidecum nu poate predica mireanul în biserică și în adunări?

Preotul: Numai dacă va avea autorizație scrisă sau învoire verbală (blagoslovenie) de la episcopul locului sau de la preotul parohiei unde vrea să predice. Atunci, atât clericul, cât și mireanul, poate să predice în biserică și la adunări publice; dar și atunci va fi sub directa supraveghere a episcopului și a preotului din acea parohie și eparhie⁸.

Credinciosul: După câte am înțeles, totuși, cineva din rândul creștinilor mireni, dacă are darul cuvântului, poate să predice cu aprobarea episcopului și a preotului în biserică și în adunările creștinilor. Dar vă rog să-mi spuneți unde se scrie că mireanul are voie să predice în biserică sau în unele adunări creștinești, cu voia episcopului locului sau a preotului din acea parohie?

Preotul: Iată unde: În Pidalionul de la Neamț, citat mai sus, la fila 188, pe verso, scrie așa: „De va fi însă vreun mirean iscusit în cuvânt și cu chip cucernic, nu se oprește de a răspunde și a învăța îndeosebi pe cei ce îl întreabă, precum zice Zonara și capul 32 al cărții a opta din *apostoleștile Așezăminte*. *Că vor fi, zice, toți învățați de Dumnezeu*. În ce chip grăia și Apollo și învăța cele pentru Domnul, cu toate că numai botezul lui Ioan știa (Fapte 18, 25) și Acvila și Priscila, cei ce au învățat pe Apollo, mai cu scumpătate, calea lui Dumnezeu”.

Credinciosul: Din cele de până aici am înțeles că fiecare creștin este ostaș ales al lui Iisus Hristos, de la Sfântul Botez, și

⁷ Can. 64 al Sin. VI Ecum., *Pidalionul de Neamț*, ed. 1844, f. 187, v.

⁸ Vezi *Dreptul Canonic*, cap. 133, p. 363.

că oricând poate să se mântuiască, chiar de nu s-ar înscrie în „Oastea Domnului”, numai să facă cele făgăduite la Sfântul Botez prin martorul său (nașul de botez). Am mai înțeles că nici un creștin mirean și chiar nici un preot nu poate să predice în biserică sau în vreo adunare fără învoirea scrisă sau verbală a episcopului locului sau a preotului respectiv. Dar care ar fi după Sfânta Scriptură motivul de a nu predica cineva din creștini sau chiar din preoți fără voia episcopului locului?

Preotul: Ți-am arătat mai sus destul de clar că în Biserica lui Hristos nu toți sunt apostoli, nu toți, dascăli, nu toți, tâlcuitori (I Cor. 12, 29-30); de aceea nu toți pot să fie predicatori. Iar pricina pentru care cineva are voie să predice numai cu învoirea episcopului locului, este, după Sfânta Scriptură, că el trebuie să meargă pe calea ascultării de cei ce sunt puși de Dumnezeu în Biserică episcopi (Fapte 20, 28) și numai de aceștia să fie trimis la predicarea cuvântului lui Dumnezeu. Auzi ce zice Sfânta Scriptură: *Cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?* (Rom. 10, 15). Deci cel ce predică fără să fi fost trimis de episcopul sau preotul său, acela este pe calea neascultării și știm cu toții că neascultarea lucrează moarte (Fac. 3, 6-16; Rom. 5, 12).

Credinciosul: Dar care a fost intenția celor ce au înființat la început asociația „Oastea Domnului” și ce au urmărit prin organizarea ei?

Preotul: Intenția celor ce au înființat la început asociația „Oastea Domnului” a fost bună și cu scopul bun de a aduce pe creștini la cele ce au făgăduit la Sfântul Botez, când au zis: „Mă lepăd de satana și de toate lucrurile lui!” Și cum am spus mai sus, această asociație creștină, cât timp a avut la cârmă conducători buni, duhovnicești și bine orientați în Ortodoxie, a fost de mare folos Bisericii noastre și moralei publice a poporului român. Dar acum destul de mulți din ei au deviat de la adevărul dreptei credinței și s-au rătăcit, ducându-se la secte.

Credinciosul: În acest caz ce este de făcut?

Preotul: Cred că toată sarcina de îndreptare a celor ce au luat calea greșită și s-au depărtat de adevărata și Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe stă numai și numai pe seama fraților noștri preoți de la orașe și sate, unde sunt creștini „ostași”. Ei trebuie

să-i adune prin biserici, să-i lămurească, să le citească din învățăturile de credință ortodoxă, din catehisme, din colecțiile de canoane și din învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, spre a-i lămuri în credința ortodoxă, ca să devină cu adevărat ostași ai Domnului, așa cum au făgăduit la Sfântul și dumnezeiescul Botez. Preoții care se vor osteni cu lămurirea și îndreptarea celor ce au luat calea greșită, aducându-i pe ei la făgașul dogmelor și al rânduielilor canonice ale Bisericii noastre Ortodoxe, vor avea mare plată de la bunul Dumnezeu, ca adevărați păstori de suflete și adevărați povățuitori sufletești ai poporului nostru românesc. Iar cei ce nu se vor îngriji de îndreptarea lor și a altor fii sufletești, vor da seama în ziua Judecării de apoi.

Credinciosul: Dar unde se vede scris că de la Botez ne-am făcut ostași ai lui Iisus Hristos?

Preotul: Du-te la un preot, să-ți arate această rugăciune de la Sfântul Botez, în care scrie așa: Cea ce s-a îmbrăcat întru Tine, Hristoase, Dumnezeuul nostru, Ție dimpreună cu noi și-a plecat capul său, pe care păzește-l să rămână ostaș ales și nebiruit împotriva celor ce aduc în zadar vrajbă asupra lui și asupra noastră, și cu cununa cea nestricăcioasă până în sfârșit biruitori îl arată⁹.

Credinciosul: Am înțeles că fiecare creștin este ostaș al lui Iisus Hristos din dumnezeiescul Botez.

Capitolul 37

DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA RARĂ ȘI DEASĂ

Credinciosul: Părinte, dar cum stau lucrurile cu cei ce zic că noi, creștinii, trebuie neapărat să ne împărtășim mai des cu Sfintele Taine?

Preotul: Este bine ca un creștin să se împărtășească mai des, dar cu pregătirea cuvenită unei asemenea Sfinte și înfricoșate Taine. Ca să ne dăm seama de primejdia ce așteaptă pe cei ce vor a se împărtăși fără pregătirea cuvenită, să ascultăm cuvintele Sfântului și marelui Apostol Pavel, care, în această privință, spune așa: *Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din Pâine și să bea din pahar; căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului* (I Cor. 11, 28-29).

Iar cât privește deasa sau rara împărtășire cu Sfintele Taine, să ascultăm pe marele dascăl al lumii, dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur, care în această privință ne vorbește așa: „Mulți cu Tainele acestea o dată într-un an se împărtășesc, alții de două ori, iar alții de mai multe ori. Deci către toți ne este nouă cuvântul, nu numai către cei de aici, ci și către cei ce șed în pustie (pustnicii). Că aceia o dată în an se împărtășesc, iar de multe ori după doi ani". Apoi zic: „Nici cei ce o dată, nici cei ce de multe ori, nici cei ce de puține ori, ci cei ce au știința gândului curată, cei ce au inima curată, cei ce au viață neprihănită. Cei ce sunt întru acest fel, totdeauna să se apropie;

⁹ Vezi Molitfelnic, pag. 21, la Rânduiala Sfântului Botez.

iar cei ce nu sunt întru acest fel, nici măcar o dată. Pentru ce? Pentru că își iau judecată, osândă, muncă și pedeapsă"¹.

Iar în alt loc zice: „Nu sărbătoarea Nașterii sau a Botezului Domnului, nici cele patruzeci de zile (Postul Mare) fac vrednici pe creștini a se apropia de împărtășirea cu Preacuratele Taine, ci lămurirea și curăția sufletului. Cu aceasta, totdeauna apropie-te; fără aceasta, niciodată"².

Apoi, arătând acest Sfânt Părinte cât de mare este primejdia preotului ce dă Sfintele Taine celor nevrednici - când va ști nevrednicia lor -, zice așa: „Nu da sabie în loc de hrană, că nu mică muncă zace asupra voastră dacă, știind pe cineva nevrednic, îi veți îngădui să se împărtășească de masa aceasta". Apoi zice: „Sângele lui Hristos din mâna voastră se va cere". Apoi, arătând cât de mult ținea el la darea cu grijă a Preacuratelor Taine ale lui Hristos, zice: „Măcar voievod de ar fi, măcar eparh, măcar cel încununat cu coroană, dacă se apropie cu nevrednicie, oprește-l, ...căci mai rău decât cel îndrăcit este cel ce se apropie cu nevrednicie"³.

„Teme-te de Dumnezeu, nu de om! Iar de te vei teme de om, omul va râde de tine. Iar dacă te vei teme de Dumnezeu, și oamenilor vei fi întru cinste. Iar dacă tu nu îndrăznești să-l oprești, adu-l la mine. Nu voi îngădui să se facă aceasta. Mai degrabă de suflet mă voi despărți, decât a da Sângele Stăpânesc celor nevrednici. Tot sângele meu îl voi vărsa, mai înainte decât voi da Sânge atât de înfricoșat, cui nu i se cuvine. Iar dacă mult cercetând cineva, n-a știut pe cel rău, nu este lui nici o vină"⁴. Și iarăși, în alt cuvânt al său, zice: „Când aveți a vă apropia de masa aceasta înfricoșătoare și dumnezeiască și de Sfintele Taine, să faceți aceasta cu frică și cu cutremur, cu conștiința curată, cu post și cu rugăciune"⁵.

Apoi, arătând cine este vrednic a se apropia de Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Hristos, zice așa: „Când auzi

¹ *Împărțirea de grâu*, cuv. 53, Bacău, 1995, p. 486-487

² Idem, cuv. 54, p. 494.

³ Idem, cuv. 54, p. 497.

⁴ Idem, cuv. 54, p. 498.

⁵ *Cuvânt la Nașterea Domnului*, Colecția „Izvoarele Ortodoxiei” nr 5, p. 22.

zicându-se «Sfintele Sfinților», să știi că aceasta înseamnă că dacă nu este cineva sfânt, să nu se apropie. Nu numai curat de păcate, zice, ci sfânt, că pe cel sfânt nu numai izbăvirea de păcate îl face astfel, ci venirea de față a Duhului Sfânt și bogăția faptelor bune"⁶.

Credinciosul: Dar cum trebuie să se pregătească cineva pentru a primi Sfintele și dumnezeieștile Taine ale Trupului și Sângelui Domnului?

Preotul: Oricine voiește a se apropia de împărtășirea Sfintelor și Dumnezeieștilor Taine este dator mai înainte să fie spovedit cu de-amănuntul de păcatele sale și, dacă îi va da voie duhovnicul său, să se împărtășească. Apoi să se împace cu toți, să-și citească toată pravila (rugăciunile după rânduiala pusă în Ceaslov) și să petreacă cu grijă sfântă, cu post și înfrânare, atât înainte de Sfânta Împărtășanie, cât și după ce o va primi. Acest lucru îl arată iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur: „Iar tu, mai înainte de a te împărtăși, postește, ca să te arăți vrednic de Împărtășire; iar după ce te-ai împărtășit, să sporești înfrânarea, pentru ca nu pe toate să le prăpădești, măcar că nu este același lucru să fii treaz înainte de a te împărtăși și după ce te-ai împărtășit; căci trebuie să păzești înfrânarea întru amândouă, dar mai vărtos după ce ai primit pe Mirele. Mai înainte (trebuie a păzi trezvia și înfrânarea), ca să te faci vrednic a-L primi, iar mai pe urmă, ca să te arăți vrednic de cele ce ai primit"⁷.

Așadar, frate, înțelege că pregătirea cu evlavie și sârguință ne este cerută și înainte de a ne împărtăși cu Sfintele și Preacuratele Taine, și după ce le-am primit, deoarece mai ales întru această vreme caută diavolul să ne ispitească și să ne jefuiască de bogăția cea duhovnicească pe care am primit-o prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.

Credinciosul: Dar cum poate cineva să se pregătească pentru împărtășirea cu o Taină ca aceasta, adică să primească prin împărtășire Trupul și Sângele Domnului, și cine poate face vreodată acest lucru?

Preotul: Da, cu adevărat, nimeni din oameni nu poate să pretindă că s-a pregătit vreodată cât trebuie pentru primirea

⁶ *Împărțirea de grâu*, cuv. 53, p. 488.

⁷ Idem, cuv. 53, pag. 489.

Înfrișatelor Taine ale Trupului și Sângelui Domnului, dar nici nu trebuie să cadă în deznădejde și neglijență, din pricina acestei nevrednicii. Noi suntem datori să ne pregătim după puterea noastră, iar pe cele ce nu putem a le împlini, să le lăsăm pe seama milei și îndurării lui Dumnezeu, *Care n-a venit să cheme pe cei drești, ci pe cei păcătoși la pocăință* (Matei 9, 13; Marcu 2, 17; Luca 5, 32) și Care știe totdeauna și neștiința și neputința noastră. Acest lucru îl știm tot de la dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur: „Nu trebuie nici să le lăsăm pe toate în seama lui Dumnezeu și să dormim, nici silindu-ne să socotim că prin ostenele noastre pe toate le isprăvim, căci Dumnezeu nu voiește ca noi să dormim, socotind că pe toate le lucrează El, nici nu voiește să ne mândrim că noi le facem pe toate”⁸.

Credinciosul: Oare și preoții trebuie să aibă mare pregătire când slujesc Sfânta Liturghie, ca și creștinii care se pregătesc pentru Sfânta Împărtășanie?

Preotul: Cu adevărat, mare pregătire trebuie să aibă creștinii care vin la Sfânta Împărtășanie, dar mult mai mare pregătire trebuie să aibă preotul, care nu numai că se împărtășește cu Sfintele Taine, ci și jertfește pe Hristos la Sfânta Liturghie. Acest adevăr înțelegându-l, dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur zice: „Mai curată decât razele soarelui trebuie să fie mâna aceea care taie acest Trup, gura care se umple de foc duhovnicesc, limba care se roșește cu Sânge prea înfrișător”. Apoi zice: „Ia seama cu ce cinstite-ai cinstit, de ce masă te îndulcești: de Cel de care îngerii se cutremură văzându-L și nici nu îndrăznesc să privească fără frică la raza ce iese de acolo. Cu aceasta noi ne hrănim, cu aceasta ne frământăm și ne-am făcut noi ai lui Hristos, un trup și o carne. *Cine va grăi puterile Domnului, și cine va face auzite toate laudele Lui?* (Ps. 105, 2). Care păstor își hrănește oile cu propriile sale mădulare?”⁹

Credinciosul: Dar dacă cineva este bolnav, bătrân și neputincios și este sărac, neavând ce da milostenie, cum poate unul ca acesta să se pregătească pentru împărtășirea cu Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Hristos?

⁸ Idem, cuv. 54, pag. 491.

⁹ Idem, cuv. 54, pag. 492.

Preotul: Ascultă, frate: Preabunul, Preaînduratul, Preamilostivul și Atotștiutorul Dumnezeu nu cere de la om cele ce sunt peste puterea lui. Așadar, de la cel bolnav și neputincios El nu cere post, privegheri, metanii și altele de acest fel pentru a se putea împărtăși cu Sfintele Taine; nici de la cel sărac nu pretinde milostenie, ci numai trei lucruri:

1. spovedanie curată și împăcare cu toți;

2. smerenie a inimii, cu umilință;

3. rugăciune de mulțumire, adică să se roage în toată vremea lui Dumnezeu și să-I mulțumească pentru boala, suferința, neputința și sărăcia ce i s-au dat, căci atât sărăcia, cât și boala și suferința smeresc inima omului. *Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 18)¹⁰.

Credinciosul: Dar dacă cel bolnav nu poate citi rugăciuni multe, cum poate el să se pregătească pentru Sfânta Împărtășanie?

Preotul: În rugăciuni, precum a zis Domnul, nu este nevoie de cuvinte multe (Matei 6, 7); suferindul să spună cu smerenie «Tatăl nostru», «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul», iar către Maica Domnului: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă», precum și alte rugăciuni scurte ca: «Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta» (Psalm 50). Iar dacă nu poate citi când are a se împărtăși cu Sfintele și Preacuratele Taine, să roage pe cineva să-i citească rugăciunile de împărtășire, iar el să le asculte cu evlavie.

Iată, frate, că la cele ce m-ai întrebat, ți-am răspuns, cu ajutorul Domnului, cât mai pe scurt. Să dea Domnul să le ții minte, spre folosul frăției tale și al altora, cărora vei voi să le spui. Și mai presus de toate, să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să ne ajute cu mila și cu darul Său, ca să izbutim a face cele ce am vorbit împreună, spre folosul sufletelor noastre.

¹⁰ Vezi despre aceasta și la Sfântul Isaac Șirul, *Filocalia*, vol. X, *Cuvântul 21: Ce anume ajută pe om să se apropie de Dumnezeu în inima lui*, pag. 112-116, precum și la Sf. Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături*, tom. II, *Cuvânt pentru faptele bune trupesti*, pag. 495 și altele.

Capitolul 38

DESPRE MISIONARISMUL LAIC ÎN BISERICA ORTODOXĂ

Credinciosul: Ce înseamnă misionarism laic, Cuvioase Părinte?

Preotul: Misionarismul laic, frate, se săvârșește atunci când cineva din creștinii mireni predică cuvântul lui Dumnezeu, fără ca el să aibă hirotonie sau hirotésie.

Credinciosul: De la început a existat acest misionarism laic în Biserica lui Hristos?

Preotul: Da, a existat. Misionarismul laic este vechi ca însăși Biserica¹.

Credinciosul: Dar ce înseamnă cuvântul misionar?

Preotul: Cuvântul «misionar» vine de la «misiune». El derivă din latinescul *missio-onis*; verbul *mitto-ere*, *missi*, *missum* însemnând a trimite, a însărcina pe cineva, a da o putere cuiva într-o delegație, funcție sau serviciu². Ideologic și autoritativ, misiunea derivă din însăși porunca Mântuitorului: *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi* (Ioan 20, 21; Matei 10, 16; Luca 10, 3). Așadar, nici un misionar mirean nu are dreptul să predice în public dacă nu este trimis de ierarhia bisericească. Acest lucru l-a arătat și marele Apostol Pavel: *Cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?* (Rom. 10, 15).

¹ Vezi Prof. Liviu Stan, *Mireni în Biserica. Studiu canonic, istoric, Sibiu, 1939, p. 3-7.*

² Cf. Ispir Gh. Vasile, *Curs de indrumari misionare*, București, 1930, p. 18

Trebuie deci să înțelegem că singură ierarhia bisericească are puterea și dreptul plener de a trimite misionari, fie ei clerici sau laici³.

Credinciosul: Dar în Biserica Romano-Catolică cum stau lucrurile cu misionarismul laic?

Preotul: În Biserica Romano-Catolică, misionarismul laic a fost multă vreme cu totul interzis. Dar în ultimul timp, papa - sub presiunea vremurilor și a evenimentelor - a revenit la o concepție mai creștină în această privință. Dovada concretă și expresia vie a acestei noi orientări este așa numita «Acțiune Catolică» sau «Acțiunea pentru apostolatul laic», care a luat ființă prin enciclica «Ubi arcano Dei Consilio», din 23 decembrie 1922 a Papei Pius al XI-lea și s-a generalizat în întreaga Biserică Romano-Catolică, fiind pusă sub patronajul lui Francisc de Assisi prin enciclica «Rite expiatis» din 2 februarie 1926. Odată cu această mișcare, s-a deschis drum destul de larg misionarismului laic, prin chemarea mirenilor să participe la misionarismul ierarhic, recunoscându-se, măcar parțial, importanța elementului mirean în Biserică și ridicându-l la starea de factor activ și colaborator al ierarhiei bisericești⁴.

Credinciosul: Dar în protestantism cum stau lucrurile cu misionarismul laic?

Preotul: Protestantismul a căzut cu totul în extrema opusă, a unei libertăți fără margini a misionarismului laic. În concepția protestantă, Biserica, în sens de societate văzută, este o alcătuire ca oricare altă societate omenească, pentru organizarea căreia nu sunt dispoziții de ordin divin. Consecința logică și firească a acestui punct de vedere a dus la negarea originii divine a ierarhiei... Deosebirea dintre cler și laici n-are loc în protestantism⁵.

Așa fiind, constatăm că în protestantism se acordă prea mare importanță elementului laic. În consecință, rolul misionarismului laic este aici exagerat până la negarea existenței unei ierarhii de drept divin și, cu aceasta, a unui misionarism special al clerului⁶.

³ Pr. prof. Dr. Corneliu Sârbu, *Misionarismul laic în lupta antisectară*, Revista Teologică, Sibiu, 1945, nr. 1, p. 16.

⁴ Idem, *op. cit.*, p. 12-13.

⁵ Prof. Liviu Stan, *op. cit.*, pentru 18-20.

⁶ Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit.*, p. 13.

Credinciosul: Dar în Biserica Ortodoxă în ce fel este văzut misionarismul laic?

Preotul: În Biserica Ortodoxă poziția și funcția misionarismului mirean în viața și dezvoltarea Bisericii se fundamentează și se lămurește deplin în baza celor două teze doctrinare preoția generală și Biserica - Trupul tainic al Domnului (I Cor, 12, 13, 27; Gal. 3, 28). Preoția generală a creștinilor laici se întemeiază pe Sfânta Taină a Mirungerii (I Petru 2, 5; I Ioan 2, 20, 27). Căci spune Sfântul Apostol Petru către «cei împrăștiați printre străini», numindu-i «preoție sfântă»: *Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată.* Toți creștinii au deci misiunea de a propovădui chemarea lui Hristos, toți formează «poporul lui Dumnezeu» (I Petru 2, 5-10). Dar organizarea acestei misiuni este de datoria ierarhiei bisericești, Prin ierarhie se recunosc și se reglementează drepturile mirenilor la misionarism, căci ierarhia deține întreaga putere în Biserică⁷.

Așadar misionarismul laic, organizat și activ sub egida ierarhiei, nu este o inovație dincolo de cadrul Ortodoxiei, ci o întoarcere la «instituțiunile creștinismului primar»⁸, care reprezintă întruchiparea clasică a celui mai adânc și mai autentic creștinism. Potrivit Sfintei Scripturi, și creștinii mireni - nu în aceeași măsură ca misionarii ierarhici, ci pe măsura preoției lor generale - pot fi *sarea pământului* (Matei 5, 13).

Sfânta Scriptură zice: *După darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu* (I Petru 4, 10). Mântuitorul a zis: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri; iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Matei 10, 32-33; Marcu 8, 38; Luca 9, 26). Marele Apostol Pavel zice: *Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe*

⁷ Idem, *op. cit.*, p. 36.

⁸ Mitrop. Nicolae al Ardealului, *Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi*, p. 7.

ale aproapelui (I Cor. 10, 24). Și dumnezeiescul Ioan Evanghelistul a scris: *Și noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați* (I Ioan 3, 16). Și iarăși îl auzim pe marele Apostol Pavel zicând: *Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi, cu toată înțelepciunea...* (Col. 3, 16).

Creștinul mirean este dator să lucreze la îndreptarea celor greșiți, după cum s-a scris: *Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții, luând seama la tine însuși ca să nu cazi și tu în ispită* (Gal. 6, 1; Evrei 12, 12-14). Și iarăși zice: *Vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El, ducând aceeași luptă, pe care ați văzut-o la mine și o auziți acum despre mine* (Filip. 1, 29-30).

Credinciosul: Dar Sfinții Părinți ce zic în privința misionarilor laici?

Preotul: Și Sfinții Părinți, având în vedere învățătura Sfintei Scripturi, care îndeamnă pe toți creștinii la mântuirea fraților lor, învață și arată despre misionarismul laic că este obligatoriu. Iată ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur în această privință: „Spun aceasta nu numai celor arțăgoși, ci și vouă, care sunteți sănătoși, pentru ca voi pe toți aceia pe care îi cunoașteți, să-i abateți cu sânguință și bunăvoință de la greșelile lor și să-i aduceți înapoi la mama comună (Biserica cea dreptmăritoare), căci nimic nu-i mai nobil decât armonia și pacea” (Omilia III, *Contra iudeilor*).

Credinciosul: Între misionarii laici pot să fie și femei sau numai bărbați?

Preotul: Dacă cercetăm istoria veche a Bisericii, aflăm că și femeile, deși nu predică în biserică, având în vedere învățătura marelui Apostol Pavel, care le spune «să tacă în biserică» (I Cor. 14, 34), în afară de biserică făceau cu adevărat misionarism. Ca să ne dăm seama de acest lucru, să-l auzim pe apologetul Aristide din Atena care, arătând misionarismul femeilor creștine din acea vreme, zice așa: „Femeile creștine sunt curate ca fecioarele. Ele predică din dragoste (cuvântul lui Dumnezeu) sclavilor, sclavelor și copiilor acestora. Ele se străduiesc să încredințeze pe sclavi și, dacă aceștia sunt câștigați pentru credința în Iisus Hristos, atunci ei sunt numiți de-a

dreptul - fără nici o deosebire - frați ai stăpânilor lor" (*Apologia a XV-a*). Iar bărbaților care sunt bine pregătiți li se încuviința a predica chiar în biserică⁹.

Credinciosul: Ați spus că numai bărbaților bine pregătiți li se poate da încuviințarea de a predica chiar și în biserică. Eu aș vrea să știu ce anume pregătire trebuie să aibă un misionar creștin ca să poată predica în biserică?

Preotul: În primul rând trebuie să fie acreditat de Biserică pentru a răspândi cunoștințele sale și celorlalți. El trebuie să aibă, pe lângă însușirea învățaturii de credință, și unele însușiri care dau chipul ideal al adevăratului misionar laic, adică:

a) credința riguroasă ortodoxă, luminată, fermă, trează și activă;

b) adevărata sensibilitate pentru comuniunea frățească întru mântuire;

c) zel și stăruință statornică și neînfrântă;

d) optimism sănătos și senin.

Numai creștinul împodobit cu un buchet de astfel de însușiri poate fi un adevărat misionar ortodox. Zel misionar poate avea numai acela care înțelege și prețuiește valoarea bunurilor cerești și își dă seama, totodată, cât de mult trebuie compătimit cel care nu are aceste bunuri. Cine nu însetează după viața în Dumnezeu, acela nu poate fi aprins de zelul de a mijloci și altora această viață¹⁰.

Credinciosul: În trecutul vechi al Bisericii au existat oare și misionari laici mai însemnați sau oameni învățați care nu au fost hirotoniți preoți sau episcopi?

Preotul: Da, au fost mari misionari și apologeți, oameni învățați care au apărat cauza creștinismului în fața împăraților păgâni și înaintea filosofilor celor străini de duhul Evangheliei lui Hristos. Așa au fost acei apologeți ai secolelor II și III, începând cu Codrat, pe care Eusebiu, istoricul bisericesc, îl numește părintele apologeticii, între anii 125-126, pe vremea împăratului Adrian (117-138) și continuând cu Aristide din Atena, amintit mai sus, între anii 125-128; Ariston din Pela,

Liviu Stan, *op. cit.*, p. 67-80; Popescu M. Teodor, *Primii didascăli*, în «Studii Teologice», anul III, nr. 2, București, 1932, p. 143.

¹⁰ Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit.*, p. 108-109 ș.a.

cel mai vechi apărător în scris al creștinismului contra iudeilor - a fost iudeo-creștin de la jumătatea veacului II; Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, născut la Sihem, Samaria, pe la anul 100-101; Tațian, născut în Asiria către anul 120; filosoful Herma, care a trăit pe la sfârșitul veacului II; Atenagora, filosof creștin din Atena; Minucius Felix, în secolul II; Tertulian, născut în Cartagina pe la anii 150-160. Toți aceștia, mari apologeți creștini și misionari de mare seamă ai Bisericii lui Hristos, au fost mireni¹¹.

Credinciosul: Care sunt normele misionarismului laic în funcțiunea sa din Biserică?

Preotul: Prima normă canonică a misionarismului laic este apărarea dogmelor credinței ortodoxe, deoarece dogmele sunt izvorul din care se nasc canoanele sau normele ce rânduiesc și reglementează viața Bisericii, ca organism social¹². A doua normă de care trebuie să țină seama misionarismul laic este aceea că el trebuie întotdeauna să fie subordonat ierarhiei, iar conducerea lui să-i aparțină ierarhiei. Misionarismul laic numai atunci este puternic și bine orientat, dacă acționează din însărcinarea, trimiterea și sub supravegherea ierarhiei.

Credinciosul: Dar de ce la noi Biserica Ortodoxă nu se prea implică în misionarism, ca să facă cunoscută învățătura ortodoxă în alte țări, cum fac catolicii și celelalte confesiuni?

Preotul: Biserica Ortodoxă Română face misiune internă cu credincioșii ei, atât prin cei peste zece mii de preoți slujitori, cât și prin cele peste trei sute de mănăstiri și schituri existente astăzi în țara noastră. În fiecare zi, și mai ales în sărbători, bisericile și mănăstirile noastre sunt asaltate de credincioșii de la sate și orașe. O bună parte dintre ei participă la sfintele slujbe, alții se spovedesc, iar alții cer sfaturi duhovnicești pentru mântuirea lor și a celor apropiați.

Iată deci că și Biserica Ortodoxă Română face misiune în țara noastră.

¹¹ A se vedea descrierea lor pe larg la Preot Prof. Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit.*, p. 55-87.

¹² Cf. Valerian Șesan, *Curs de Drept Bisericesc Universal*, ediție îngrijită de Dr. Milan Șesan, Cernăuți, 1942, p. 116.

În ce privește misiunea externă, întrucât România este înconjurată aproape în întregime de țări ortodoxe și nu are spațiu de misiune în jurul ei, ea propovăduiește Ortodoxia de la om la om, îndeosebi prin credincioșii români de peste hotare.

Credinciosul: Vă mulțumesc din suflet, preacuvioase părinte Cleopa, pentru aceste lămuriri pe care mi le-ați dat. Îmi dau seama că întrebările mele au putut să fie uneori supărătoare și plictisitoare. Dar m-am gândit că este mai bine să întreb și să dau pe față îndoielile mele și ale altora cu care m-am întâlnit și am stat de vorbă. Aceste convorbiri mi-au fost și îmi vor fi de mare folos în viața mea duhovnicească. Grija pentru mântuirea sufletului m-a făcut să întreb, aducându-mi aminte de cuvintele Sfintei Scripturi: *Sfatul bun te va păzi și cugetul drept te va apăra* (Pilde 2, 11); și iarăși: *Frate pe frate sfătuindu-se, sunt ca o cetate întemeiată și ca o împărăție nebiruită* (Pilde 18, 19),

Preotul: Lui Dumnezeu trebuie să-I mulțumim pentru toate, fratele meu, căci fără El nu putem face nimic. Amin.

Partea a treia

ÎNDRUMĂTOR BIBLIC